

pidu. us
Dioscoridi

Medicinali

1550

R III

11627

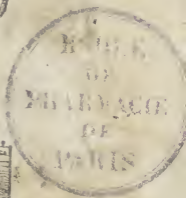
Res 11627

PL. ANTI DIOSCO-

RIDIS ANAZARBEI,

de Medicinali materia, Libri
sex, Ioanne Ruellio Sues-
sionensi interprete.

*Cuilibet capiti additæ Annotationes, erudi-
ditæ & compendiaria, è selectiori Medi-
cerum promptuario.*

LVGDVNI,
Apud Balthazarem Arnolletum.
M. D. XXXXX.

Cum Privilegio Regis ad quinquennium.

Il est permis à Baltazar ar. v. m. d. Maître
Imprimeur de la Ville de Lyon,
d'Imprimer ou faire imprimer, exposer et mettre en
Vente, Dioscoride trāslate de grec en latin, & de la-
tin en frācoys, avec les Annotatiōs adioustees de nou-
ueau . Et ce en vertu du Priuilege obtenu du Roy
nostre sire, tant pour ledit Dioscoride que pour plu-
sieurs autres liures mētionnez en icelluy, Avec inhi-
bitiōs & deffences à tous autres Libraires & Im-
primeurs, de n'imprimer ou faire imprimer, & expo-
ser en vente ledit Liure cy dessus mentionné, Jus-
ques à cinq ans prochainement venans, à compter
du iour & datte de l'impresion dudit Liure. Et ce
sur peine d'amende arbitraire, de confiscation des-
dits Liures, & des dommages & interests dudit
Arnoullet, Et autrement: comme plus amplemēt est
cōtenu audict Priuilege, Donnē à Fontainebleau
le dixiesme iour de Feburier. Lan mil cinq cens
quarante neuf. Par le Roy,

*L'Euesque de Bayonne Maistre des Requestes ordi-
naire de son hostel present.*

Hurault.

Et seellē de Cire iaune à simple queue.

PRÆTANTISSIMO ET

peræque eruditissimo uiro,

D. Francisco Sangelasio,

Engolismæ eccle-

siæ Decano.

H. B. P.

Medicus. S. D.

*V*ANDO QUIDEM Id ælutum apud me statuerim, uir ornatissime, præ omnibus expectandum, ut ablegata protensis machinis ignauia, eo memet industriae dedere, quatenus & genus & temporum ratio præberint, futurum ut admoventi manuum, nonnusquam ^{æop} illud in subsidium accurrat: & perinde id iamdiu non uulgaribus iudicijs conceperim ad iatricem probe natum & effictum, nec secus decreui, uni me studio & opera permittere, quo & natura propellerer, & diutius ingenium exercuissem. At enim quo mei amicissimis, huius rei nihil arte dissimulans, quin & exerta & breui manu argumentum præberem, uisum est rudiori initio in auras prorūpere, quo paulatim ad editiora subueherer. Nec ignoras quantum id ego hominū genus pro nihilo ducam, qui sublata lampade, necdum permeante prætorie buccinae sonitu, uires suas omnes in arenam ipsumque discrimen projiciunt, cunque sufferendo æstui impares sint, aut nondum præbito de se specimine, aut non expectata præconia uoce, sese è carceribus ingenti suo dedecore subducunt, ac tum desperabundi doctorum diligentiam nullo delectu persequuntur, & quod aperto Marte non audent, id occulta obtreclatione & subdolis machinamētis quā possunt, subruunt, nō robusto quosque, at delicatulos quosque impetentes, donec per tēpus peruersitate propalata, unā & à proposito & ab existimatione

concidunt. Et sane ea mihi causa fuit fastidiorum, & meliorum, quae Angulosissima in adibus tuis in sylvam conzesserat. Ea lugduni scholiasten in Dioscoridem agens, in copendium redigi, depresso ex industria stylo, quo imperitiores, quibus haec scriberem, & medicinam facitiant, ad studiosè legendum Dioscoridè accenderè, quo ab indiligentia quo summè premuntur ueterano excitati, sciant dum haec rudiora legunt, quae simplicia cuius ex prompta, quae ignota, aut alia quavis ratione non satis perspecta, quaeque, & quo loci perquirenda. Porro hoc in negotio non extemporariū dicastè egi, uerū in exprimèdis simplicium facultatibus & forma, Galenū secutus sum: in priuata uerò simplicium censure, eximium illū & eruditione & perspecta diligetia Matthiolū reddidi, praecipuè cū in cefendo Dioscoride hic & operā nauarū singulare, atque adeo Colophonè addiderit. Verū enim uero, ut uobis ingenij omnibus praecellentissime, cū te ut totius philosophiae, ita Medicinae studiosum penitus persenserim, ac candoristui memor, quo me, & τὸν ἴππον ἐν ἀκροῖσι, exceperis, id omnino committendū duxi, ut haec industria initia tibi dedicarem, quo te mihi manu porrigete, chorda uice, uel sine cortice, in amplissimo hoc iatrices sinu, pernatem ἀντιδωρῶν, ad ipsius portus angustias. Iamiam enim Deo duce ad reddendos Latinitate Arabes accingor, quos à barbarie & mendis queis scatent asfertos, id appungam discerniculi quā cum Graecis uaria aut diuersa scripsere, totisque & uelis & remis enitar, ut doctis illorum Lectio à Galenica & Hippocratica minimū dissideat. Tu interim praecellentis. V. Hac inuita boni consule, ab eo nimirum profecta, qui in literis per te supramodum promouisse testatur, quātum quantunque est hoc Dioscoridis scholion & tuere, & lege. Vale Lugduni, sexto à Liberalibus die. 1550.

Et Hora & genio.

Index

M M M Q V A E
 in Diolcoride continentur. Prior
 numeri librum, Posterior
 caput indicat.

A Brotonum	3.25.	Aeris flos	5.43.
Absinthium	3.23.	Aerugo rasa.	5.45.
Absinthium marinū	3.24.	Aerugo scolecia	5.45.
Absinthium sātonicū	3.24.	Aes uslum	5.42.
Acacalis	1.100.	Aethiopsis	4.90.
Acacia	1.114.	Aetites lapis	5.93.
Acanthus	3.17.	Agallochor	1.21.
Acanthus syluestris	3.17.	Agaricum	3.1.
Acanthium	3.16.	Ageraton	4.49.
Aetum	5.11.	Agnus	1.115.
Acetum Mulsum	5.12.	Aiuga	3.150.
Acetum scilinum	5.15.	Alabastites.	5.93.
Acetum è Stœchade.	5.36.	Alcea	3.140.
Achillea.	4.28.	Alcibiadion	4.21.
Achras.	1.131.	Alcyonium	5.83.
Acidamuria	5.13.	Alyfma	3.144.
Acinos.	3.41.	Allium	2.145.
Acorum	1.2.	Aloe	3.22.
Acontium	4.66.77.	Alfina.	4.75.
Adarces	5.84.	Althæa,	3.139.
Adeps omnis	2.68.	Alumen	5.72.
Adeps Sampsuchi	2.68.	Alumen scissile	5.72.
Adianton	4.120.	Alysson	3.87.
Agilops	4.123.	Amaracum	3.38.
Aeris squamma	5.44.	Ambrosia	3.109.

<i>Amiantus lapis</i>			
<i>Ammi</i>	3.59.	<i>Apocynon</i>	4.69.
<i>Ammoniacum</i>	3.80.	<i>Apollinaris</i>	4.59.
<i>Amomum</i>	1.14.	<i>Apriecur</i>	2.39.
<i>Ampelitis terra</i>	5.94.	<i>Apum iclus curatio</i>	6.40.
<i>Ampeloprason</i>	2.143.	<i>Aqua</i>	5.9.
<i>Amphisbana iclus, nota, cura</i>		<i>Aqua frigida</i>	6.33.
<i>tio</i>	6.38.40.	<i>Aqua marina</i>	5.9.
<i>Anurca</i>	1.119.	<i>Aqua mulsa</i>	5.8.
<i>Amygdala amara</i>	1.138.	<i>Arabicus lapis</i>	5.93.
<i>Amilum</i>	2.93.	<i>Araneus</i>	2.55.
<i>Anagallis</i>	2.171.	<i>Arbutus</i>	1.137.
<i>Anayris</i>	3.142.	<i>Arction</i>	4.91.
<i>Anchusa</i>	4.21.	<i>Arction</i>	4.92.
<i>Androsaces</i>	3.127.	<i>Arcturon</i>	4.91.
<i>Androsamon</i>	3.148.	<i>Arena</i>	5.93.
<i>Anemone</i>	2.169.	<i>Argemone</i>	2.170.
<i>Anethum</i>	3.56.	<i>Argenti recrementum</i>	5.51.
<i>Anguimum senectus</i>	2.16.	<i>Argenti scoria</i>	5.51.
<i>Anisum</i>	3.54.	<i>Argenti spuma</i>	5.52.
<i>Anonis</i>	3.18.	<i>Argentum uiuus.</i>	60.6.28.
<i>Anserinus adeps</i>	2.68.	<i>Arisarum</i>	2.160.
<i>Anthemus</i>	3.131.	<i>Aristolochia</i>	3.4.
<i>Anthyllis</i>	3.130.	<i>A. mentaca mala</i>	1.130.
<i>Antipathes</i>	5.86.	<i>Armenius lapis</i>	5.55.
<i>Antirrhizon</i>	4.117.	<i>Aron</i>	2.159.
<i>Antispoda</i>	5.41.	<i>Arrhenog onon</i>	3.120.
<i>Aparine</i>	3.86.	<i>Artemisia</i>	3.108.
<i>Aphaca</i>	2.142.	<i>Arundo</i>	1.96.
<i>Apiastrum</i>	3.99.	<i>Asarum</i>	1.9.
<i>Apics</i>	4.157.	<i>Asclepias</i>	3.88.
		<i>Ascyron</i>	

<i>Asinus lapis</i>	5.88.	<i>Blatta pristinaria</i>	2.34.
<i>Aspalathus</i>	7.19.	<i>Bliton</i>	2.110.
<i>Asparagus</i>	2.118.	<i>Botrys</i>	3.110.
<i>Asplenon</i>	3.128.	<i>Brassica</i>	2.113.
<i>Aspidis ictus nota & cura-</i>		<i>Brassica marina</i>	2.115.
<i>tio</i>	6.38.48.	<i>Brassica sylvestris</i>	2.114.
<i>Aster Atticus</i>	4.105.	<i>Britanica</i>	4.2.
<i>Astragalus</i>	4.52.	<i>Bromus</i>	4.123.
<i>Athamanticum</i>	1.3.	<i>Bryon</i>	1.20.
<i>Athera</i>	2.84.	<i>Buccina</i>	2.3.
<i>Atractylis</i>	3.89.	<i>Buglossum</i>	4.112.
<i>Atramentum librarium</i>	5.96.	<i>Bulbus esculentus</i>	2.162.
<i>Atramentum sutorium</i>	5.64.	<i>Bulbus uomitorius.</i>	2.163.
<i>Atriplex</i>	2.112.	<i>Bunion</i>	2.109.4.111.
<i>Auellana nux</i>	1.141.	<i>Buprestis</i>	2.53.6.3.
<i>Avena</i>	2.86.	<i>Buphthalmos</i>	3.133.
<i>Auricula muris</i>	2.176.	<i>Butyrum</i>	2.64.
<i>Auripigmentum siue Ar-</i>		<i>Butiri fuligo</i>	2.64.
<i>nicon</i>	5.70.6.29.	C <i>acalis</i>	4.108.
B <i>Acce Lauri</i>	1.89.	<i>Cadmia</i>	5.40.
<i>Baccharis</i>	3.42.	<i>Cacilia ictus, nota, curatio</i>	
<i>Balaustium</i>	1.126.		6.38.40.
<i>Ballote</i>	3.98.	<i>Calamus odoratus</i>	1.17.
<i>Balsamm</i>	1.18.	<i>Calamintha</i>	3.34.
<i>Barbula hyrci</i>	2.137.	<i>Calcisfraga</i>	4.161.
<i>Basilisci ictus, nota, & cura-</i>		<i>Calx uiua</i>	5.80.6.29.
<i>tio</i>	6.38.48.	<i>Cancamum</i>	1.23.
<i>Bdellium</i>	1.68.	<i>Cancri</i>	2.9.
<i>Beta</i>	2.116.	<i>Canis rabiosi nota</i>	6.35.
<i>Betonica</i>	4.1.	<i>Canis rabiosi morsus curatio</i>	
<i>Bitumen</i>	3.82.		6.36.
		ad 4	<i>Cane</i>

Cane demor. uicl. rat.

<i>Cannabis.</i>	3.142		16.22
<i>Cantharides.</i>	2.52.6.1	<i>Cestron.</i>	4.1
<i>Capnos.</i>	4.95	<i>Chalcitis.</i>	5.65
<i>Capparis.</i>	2.166	<i>Chama.</i>	2.6
<i>Cardamomum.</i>	1.5	<i>Chamaaele.</i>	4.155
<i>Cardamina.</i>	2.121	<i>Chamaciffoſ.</i>	4.110
<i>Carduus.</i>	3.14	<i>Chamadaphnie.</i>	4.132
<i>Carpasiſuccus.</i>	6.13	<i>Chamadrys.</i>	3.94
<i>Cariota.</i>	1.124	<i>Chamaleo albus.</i>	3.8
<i>Cerum.</i>	3.55	<i>Chamaleo niger.</i>	3.9
<i>Casens recens.</i>	2.63	<i>Chamapeuce.</i>	4.112
<i>Casens equinus.</i>	2.63	<i>Chamapitys.</i>	3.150
<i>Cassia.</i>	1.12	<i>Chamaſyce.</i>	4.151
<i>Caſtanea.</i>	1.121	<i>Chamalea.</i>	4.153
<i>Caſtorium.</i>	2.22	<i>Chelidonium maius.</i>	2.173
<i>Catanance.</i>	4.118	<i>Chelidonium minus.</i>	2.174
<i>Caucalis.</i>	2.133	<i>Chia terra.</i>	5.94
<i>Cedrus.</i>	1.88	<i>Chryſanthemon.</i>	4.48
<i>Celticum Nardum.</i>	1.7	<i>Chryſocolla.</i>	5.54
<i>Cēchri iſt. not. rem. 6.38.40</i>		<i>Chryſocome.</i>	4.45
<i>Cētauriū magnū.</i>	3.6	<i>Chryſogonon.</i>	4.46
<i>Centaurium minus.</i>	3.7	<i>Cicada.</i>	2.43
<i>Cepa.</i>	2.144	<i>Cicer ſatium.</i>	2.96
<i>Cepaa.</i>	3.143	<i>Cicer Arietinum.</i>	2.96
<i>Cera.</i>	2.75	<i>Cicer ſylueſtre.</i>	2.96
<i>Ceraſia.</i>	1.128	<i>Cichorion.</i>	2.126
<i>Ceraſta iclus, nota, curatio. 6.</i>		<i>Cici.</i>	4.145
38.40		<i>Cicuta.</i>	4.67, 6.12
<i>Cerui genitale.</i>	2.36	<i>Cimices</i>	2.32
<i>Ceruinum cornu.</i>	2.50	<i>Cimolia.</i>	5.94
			<i>Cypa</i>

Cinereae	1.7	Cuscuta	5.93
Cinereae	5.32	Costus	1.15
Cinnabaris	5.59	Cotonea mala	1.130
Cinnamomum	1.13	Crateogonum	3.119
Cionia	2.3	Crithmum	2.122
Circaea	3.114	Crocodilion	3.10
Cirsium	4.104	Crocomagma	1.25
Cistus	1.108	Crocum	1.25
Citria mala	1.130	Croton	4.140
Clematis	4.6	Cucurbita	2.127
Clinopodion	3.91	Cucumis sativus	2.125
Chymenon	4.11	Cucumis sylvestris	4.156
Cnicus	4.168	Cuminum sativum	3.57
Coagulum	2.67	Cuminum sylvestre	3.58
Cocum Guidium	4.154	Cunila	3.28
Cocum infectorium	4.39	Cupressus	1.85
Cochlea	2.8	Curmi	2.80
Cæruleus	5.56	Cyclaminus una	2.156
Colchicon	4.72	Cyclaminus altera	2.157
Colocasia	2.98	Cydonomeli	5.18
Colocynthis	4.158	Cynia	4.170
Colymbades olea	1.100	Cynocrambe	4.170
Conyza	3.116	Cynoglosson	4.113
Corallium	5.86	Cynoforchis	3.121
Coriandrum	3.60.6.9	Cyparissias Tithym	4.146
Coria ueramentaria	2.116	Cyphi	1.24
Cortarius frutex	1.123	Cypirus	1.4
Coris	3.149	Cytinus	1.126
Coronopus	2.123	Cytisus	4.98
Cornus	1.133	D Amesena	1.136
Corruda	2.118	Damaſonium	3.144

<i>Daphnoides</i>	4. 31.	<i>Eleoselin</i>	
<i>Daucus</i>	3. 67.	<i>Elubryson</i>	4. 47.
<i>Delphinium</i>	3. 68.	<i>Empetron</i>	4. 361.
<i>Dēdroides Tithyma.</i>	4. 146.	<i>Ephemeron</i>	4. 73. 6. 5.
<i>Deuteria</i>	5. 5.	<i>Epimedium</i>	4. 17.
<i>Diēlamnum</i>	3. 31.	<i>Epimelis</i>	1. 132.
<i>Diēlamnū Cretense</i>	3. 31.	<i>Epipaelis</i>	4. 94.
<i>Diphryges</i>	5. 69.	<i>Epirotica mala</i>	1. 130.
<i>ψafacum</i>	3. 11.	<i>Equisetum</i>	4. 38.
<i>Dipsadis morsus, nota, curatio.</i>		<i>Eretria terra</i>	5. 94.
6. 38. 40.		<i>Erica</i>	1. 99.
<i>Dorycnion</i>	4. 64. 6. 6.	<i>Erinaceus</i>	2. 1.
<i>Draba</i>	2. 149.	<i>Erinei</i>	1. 145.
<i>Draco marinus</i>	2. 12.	<i>Erinus</i>	4. 11.
<i>Draconis marini, iclus, remedia</i>	6. 40.	<i>Eruca</i>	2. 134.
<i>Dracunculus</i>	2. 158.	<i>Eruca olerum</i>	2. 51.
<i>Drymi iclus, nota</i>	6. 38. 40.	<i>Eruca Pinorum</i>	6. 53.
<i>Dryopteris</i>	4. 167.	<i>Eruum</i>	2. 101.
<i>Dulcis radix</i>	3. 5.	<i>Eryngium</i>	3. 21.
E <i>Benus</i>	1. 110.	<i>Erysimon.</i>	2. 190.
<i>Ebulum</i>	4. 155.	<i>Eupatorium</i>	4. 33.
<i>Ebur</i>	2. 48.	<i>Euphorbium</i>	3. 78.
<i>Echinus</i>	1. 1.	F <i>aba</i>	2. 97.
<i>Echinus terrestris</i>	2. 1.	<i>Faba Aegyptia</i>	2. 98.
<i>Echium</i>	4. 23.	<i>Fax</i>	5. 79.
<i>Elaphoboscon</i>	3. 64.	<i>Fagus</i>	1. 120.
<i>Elaterion</i>	4. 136.	<i>Farina crassior</i>	2. 82.
<i>Elatine</i>	4. 32.	<i>Fel</i>	2. 70.
<i>Electrum</i>	1. 92.	<i>Ferri rubigo</i>	5. 46.
<i>Elaeomeli</i>	2. 31.	<i>Ferula</i>	3. 73.
		<i>Festuca</i>	4. 123.

Fibri

<i>Ficus</i>	2. 22.	<i>Galion</i>	4. 81.	
<i>Ficus</i>	1. 144.	<i>Galopfis</i>	4. 80.	
<i>Ficus syluestris</i>	1. 144.	<i>Garum</i>	2. 300.	
<i>Ficus Lixiumum</i>	1. 145.	<i>Genitale Cerui</i>	2. 36.	
<i>Filicula</i>	4. 166.	<i>Gentiana</i>	3. 3.	
<i>Filix mas</i>	4. 165.	<i>Geranion</i>	3. 111.	
<i>Filix femina</i>	4. 165.	<i>Geodes Lapis</i>	5. 93.	
<i>Fimum</i>	2. 72.	<i>Gingiberis</i>	2. 152.	
<i>Flos Aeris</i>	5. 43.	<i>Gingidion</i>	2. 131.	
<i>Flos salis</i>	5. 77.	<i>Gith</i>	3. 75.	
<i>Flos Punica.</i>	1. 126.	<i>Gladiolus</i>	4. 18.	
<i>Flos syluestris Punici</i>	1. 126.	<i>Glans</i>	1. 120.	
<i>Fœniculum</i>	3. 65.	<i>Glans Ionis</i>	1. 121.	
<i>Fœniculum erraticum</i>	3. 66.	<i>Glans Sardiniana</i>	1. 121.	
<i>Fœnum graecum</i>	2. 94.	<i>Glans unguentaria</i>	4. 141.	
<i>Fraxinus</i>	1. 91.	<i>Glastum satiuum</i>	2. 177.	
<i>Fuligo è Myrrha, Resina, Sty-</i>		<i>Glastum syluestre</i>	2. 177.	
<i>race</i>	1. 72.	<i>Glaucium</i>	3. 82.	
<i>Fuligo liquida picis</i>	1. 79.	<i>Glaux</i>	4. 124.	
<i>Fuligo pictoria</i>	5. 95.	<i>Gluten piscium</i>	3. 84.	
<i>Fuligo resinae</i>	1. 76.	<i>Glutinum</i>	3. 83.	
<i>Fuligo Thuris</i>	1. 72.	<i>Gnaphalio</i>	3. 112.	
<i>Fumaria</i>	4. 95.	<i>Gobius</i>	2. 28.	
<i>Fungi</i>	4. 71.	6. 23.	<i>Gramen</i>	4. 26.
G <i>Agates Lapis</i>	5. 92.	<i>Gramen arundinaceu</i>	4. 26.	
<i>Galaclites lapis</i>	5. 93.	<i>Gramen Parnasi</i>	4. 26.	
<i>Galbanum</i>	3. 79.	<i>Grossi</i>	1. 145.	
<i>Galerita</i>	2. 46.	<i>Gypsum</i>	5. 81. 6. 24.	
<i>Galla</i>	1. 122.	<i>Hamatites</i>	5. 90.	
<i>Gallina</i>	2. 41.	<i>Hemorrhoi, nota,</i>	6. 38. 40.	
<i>Gallina cerebellum</i>	2. 41.	<i>Halica</i>	2. 88.	
			<i>Hali</i>	

<i>Halicacabū Solanū</i>	4.61.	<i>Hir</i>	
<i>Halimus</i>	3.102.	<i>Hir</i>	6.52.
<i>Harundo</i>	1.96.	<i>Hordeum</i>	2.78.
<i>Harundo Cypria</i>	1.96.	<i>Horminum</i>	3.123.
<i>Harundo uallatoria</i>	1.96.	<i>Hyacinthus</i>	4.53.
<i>Hastula regia</i>	2.161.	<i>Hydromeli</i>	5.8.
<i>Hedera</i>	2.172.	<i>Hydromelon</i>	5.19.
<i>Helenium 1.</i>	1.26.	<i>Hydropiper</i>	2.153.
<i>Helenium alterum</i>	1.26.	<i>Hyoſcyamus</i>	4.59. 6.15.
<i>Helioscopius</i>	4.146.	<i>Hypecoon</i>	4.58.
<i>Heliotropiū magnum</i>	4.171.	<i>Hypericum</i>	3.146.
<i>Heliotropium parū</i>	4.171.	<i>Hypocistis</i>	1.108.
<i>Helleborum album</i>	4.133.	<i>Hyſſopum</i>	3.26.
<i>Helleborum nigrū</i>	4.134.	I <i>Aſpis</i>	5.93.
<i>Helxine</i>	4.31. 74.	I <i>Iberis</i>	1.147.
<i>Hemerocallis</i>	3.117.	<i>Iūca radix</i>	4.36.
<i>Hemionitis</i>	3.129.	<i>Ilex</i>	1.120.
<i>Herba Sabina</i>	1.87.	<i>Indicum</i>	5.57.
<i>Hieracium magnum</i>	3.61.	<i>Inguinalis</i>	4.105.
<i>Hieracium paruum</i>	3.61.	<i>Intybus</i>	2.125.
<i>Hippace</i>	2.63.	<i>Iris</i>	2.150.
<i>Hippocampus</i>	2.2.	<i>Iris</i>	1.1.
<i>Hippogloſſon</i>	4.116.	<i>Iſopyrum</i>	4.106.
<i>Hippolapathon</i>	2.107.	<i>Iudaicus Lapis</i>	5.93.
<i>Hippophæes</i>	4.143.	<i>Iuncus</i>	4.42.
<i>Hippophæſton</i>	4.144.	<i>Iuncus odoratus</i>	1.16.
<i>Hippopotami teſtes</i>	3.21.	<i>Iunperus</i>	1.86.
<i>Hippoſelinon</i>	3.62.	<i>Ius piſcium</i>	2.31.
<i>Hirci barbula</i>	3.137.	<i>Ixia</i>	3.8. 6.21.
<i>Hircinum ſæuum</i>	2.68.	L <i>Abrū Veneris</i>	3.11.
<i>Hirculus</i>	3.7.	L <i>Labruſca</i>	5.1.

LAC

<i>Lac</i>	2.62.	<i>Lepus marinus</i>	2.17.6.30.
<i>Lac coagulatum</i>	6.26.	<i>Lepus terrestris</i>	2.17.
<i>Lac humanum</i>	2.62.	<i>Leucacantha</i>	3.19.
<i>Lacerta</i>	2.56.	<i>Leucanthemon</i>	3.131.
<i>Lactuca sativa</i>	2.129.	<i>Leucas</i>	3.95.
<i>Lactuca sylvestris</i>	2.130.	<i>Leucoion</i>	3.18.
<i>Ladanum</i>	1.109.	<i>Lichen</i>	4.43.
<i>Lagopus</i>	4.15.	<i>Lignorum marcor</i>	1.95.
<i>Lampfana</i>	2.108.	<i>Ligusticum</i>	3.49.
<i>Lana</i>	2.65.	<i>Ligustrum</i>	1.106.
<i>Lana cremata</i>	2.65.	<i>Lilium</i>	3.97.
<i>Lanaria herba</i>	2.155.	<i>Lilium sylvestre</i>	3.117.
<i>Lappa</i>	4.122.	<i>Limonium</i>	4.14.
<i>Lapathum</i>	2.107.	<i>Lingua bubula</i>	4.112.
<i>Lasfer</i>	3.76.	<i>Linozostis</i>	4.169.
<i>Laserpitium</i>	3.76.	<i>Linum</i>	2.95.
<i>Lathyris</i>	4.148.	<i>Lithocolla</i>	5.93.
<i>Lauer</i>	2.120.	<i>Lithospermon</i>	3.135.
<i>Laurus</i>	1.89.	<i>Locusta</i>	2.44.
<i>Laurus Alexandrina</i>	4.130.	<i>Lolium</i>	2.92.
<i>Lauri bacca</i>	1.89.	<i>Lonchitis</i>	3.138.
<i>Lemnia terra</i>	5.63.	<i>Lora</i>	5.5.
<i>Lens</i>	2.99.	<i>Lotus arbor</i>	1.233.
<i>Lens palustris</i>	4.76.	<i>Lotus Aegyptia</i>	4.99.
<i>Lentiscus</i>	1.74.	<i>Lotus sylvestris</i>	4.97.
<i>Lentiscina resina</i>	1.76.	<i>Lotus urbana</i>	4.96.
<i>Leontopetalon</i>	3.92.	<i>Lupinus sativus</i>	2.102.
<i>Leonum pinguis</i>	2.68.	<i>Lupinus sylvestris</i>	2.102.
<i>Leontopodium</i>	4.115.	<i>Lychnis coronaria</i>	3.96.
<i>Lepidium</i>	2.167.	<i>Lychnis sylvestris</i>	3.96.
<i>Leptocarya</i>	1.141.	<i>Lycium</i>	1.113.
			.Lyco

<i>Lycopsis</i>	4.22.	<i>Medulla</i>	2.79.
<i>Lygos</i>	4.115.	<i>Mel Ponticum</i>	2.74.
<i>Lyncis urina</i>	2.73.	<i>Mel</i>	2.74.
<i>Lysimachia</i>	4.3.	<i>Mel Saccharum</i>	2.74.
M <i>Acet.</i>	1.93.	<i>Mel Sardoum</i>	2.74.
<i>Mana</i>	2.37.	<i>Mel Heraclion</i>	6.74.
<i>Magnes</i>	5.93.	<i>Melampsithium</i>	5.5.
<i>alabathrum</i>	1.11.	<i>Melanteria</i>	5.67.
<i>Malicorium</i>	1.126.	<i>Melanthium</i>	3.75.
<i>Malua</i>	2.111.	<i>Melia terra</i>	5.94.
<i>Malum</i>	1.130.	<i>Melilotos</i>	3.39.
<i>Malum Armeniacū</i>	1.130.	<i>Melimela</i>	3.130.
<i>Malum Cotoneum</i>	1.130.	<i>Melissophyllon</i>	3.99.
<i>Malum dulce</i>	1.130.	<i>Melitites Lapis</i>	5.93.
<i>Malum Epiroticum</i>	1.130.	<i>Melomeli</i>	5.18.
<i>Malum Medicum</i>	1.130.	<i>Memphites</i>	5.93.
<i>Malum orbiculatum</i>	1.130.	<i>Mentha</i>	3.36.
<i>Malum Persicum</i>	1.130.	<i>Mentastrum</i>	3.36.
<i>Malum praeox</i>	1.130.	<i>Meon</i>	1.3.
<i>Malum Punicum</i>	1.126.	<i>Mercurialis</i>	4.169.
<i>Malum sylvestre</i>	1.130.	<i>Mesfilus</i>	1.132.
<i>Mandragora</i>	4.65. 6.16.	<i>Milium</i>	2.89.
<i>Manna Thuris</i>	1.71.	<i>Millefolium</i>	4.100.
<i>Marcor lignorum</i>	1.95.	<i>Millepeda</i>	2.33.
<i>Maron</i>	3.40.	<i>Misy</i>	5.66.
<i>Marrubium</i>	3.100.	<i>Mituli</i>	2.4.
<i>Marrubium nigrum</i>	3.98.	<i>Moly</i>	3.45.
<i>Mastiche</i>	1.74.	<i>Molybdæna</i>	3.50.
<i>Meconium</i>	6.17.	<i>Molybdoides lapis</i>	5.48.
<i>Medica mala</i>	1.130.	<i>Morochthus</i>	5.93.
<i>Medicos</i>	4.16.	<i>Morus</i>	2.142.

Mul

INDEX

	3.20.	Nepeta	3.34.
Mulsum	5.7.	Nitrum	5.78.
Muralis herba	4.74.	Nitri spuma	5.78.
Muria	5.76.	Nux Acellana	1.141.
Mures	2.61.	Nux iuglans	1.140.
Muris Auricula	2.176.	Nux Pinea	1.73.
Mus Araneus	2.60.	Nymphaea	3.126.
Muris Aranei iclus, nota, cura ratio	6.38.40.	O Chra	5.58.
Muscus	1.20.	Ocimastrum	4.24.
Muscus marinus	4.84.	Oenanthe	3.115. 5.3.
Mustela	2.23.	Oesypum	2.66.
Myagron	4.102.	Olea	1.117.
Myosotis	2.176.	Olea sylvestris	1.117.
Myrica	1.98.	Oleaster	1.117.
Myrrha	1.66.	Olea Aethiopica	1.117.
Myrrha Bæotica	1.66.	Olei uires	1.27.
Myrrhis	4.101.	Oleum Amygdalinū	1.33.
Myrtidanum	1.127.	Oleum Balaninum	1.34.
Myrtus sativa	1.127.	Oleum candidum	1.28.
Myrtus sylvestris	4.129.	Oleum Carynum	1.34.
N Aphtha	1.84.	Oleum Cicinum	1.32.
Napus	2.104.	Oleum Gmicinum	1.35.
Narcaphthon	1.22.	Oleum commune	1.27.
Narcissus	4.142.	Oleum e Gnidio grano	1.35.
Nardi genera	1.6.	Oleū Hyoscyaminam	1.35.
Nardum Celticum	1.7.	Oleum Laurinum	1.37.
Nardum montanum	1.8.	Oleum Lentiscinum	1.38.
Nardinum unguentum	1.63.	Oleum Mastichinum	1.39.
Nasturtium	2.147.	Oleum Melanthinum	1.35.
Natricis iclus	6.38.40.	Oleum Myrteum	1.36.
		Oleū Oliuae sylvestris	1.18.
		Oleum	

<i>Oleum Omphacinum</i>	1.27.	<i>Palura</i>	
<i>Oleum Picinum</i>	1.78.	<i>Palma</i>	1.124.
<i>Oleum Raphaninum</i>	1.35.	<i>Palma Etate</i>	2.225.
<i>Oleum Sefaminum</i>	1.34.	<i>Palma Thebaica</i>	1.124.
<i>Oleum Sicyonium</i>	1.29.	<i>Panaces Asclepij</i>	3.47.
<i>Oleum Sinapinum</i>	1.35.	<i>Panaces Chironium</i>	3.48.
<i>Omphacinum</i>	1.27.	<i>Panaces Heracium</i>	3.46.
<i>Omphacium.</i>	5.4.	<i>Pancration</i>	2.165.
<i>Omphacomelites</i>	5.20.	<i>Panicum</i>	2.90.
<i>Onagra</i>	4.103.	<i>Papauer corniculatum</i>	4.
<i>Ononis</i>	3.18.	56.6.18.	
<i>Onosma</i>	3.125.	<i>Papauer erraticum</i>	4.54.
<i>Onyx</i>	2.7.5.93.	<i>Papauer sativum</i>	4.55.
<i>Ophioscorodon</i>	2.145.	<i>Papauer spumeum</i>	4.57.
<i>Ophites</i>	5.93.	<i>Papyrus</i>	1.97.
<i>Opium</i>	4.55.	<i>Pardorum pinguia</i>	2.68.
<i>Opobalsamum</i>	1.18.	<i>Paronychia</i>	4.44.
<i>Opopanax</i>	3.46.	<i>Parthenium</i>	3.132.
<i>Orbiculata mala</i>	1.130.	<i>Pastinaca herba</i>	3.50.
<i>Orcoselinon</i>	3.62.	<i>Pastinaca marina</i>	2.18.
<i>Origanon</i>	3.28.	<i>Pastinaca marina</i>	6.38.
<i>Origanum fluestre</i>	3.23.	<i>Peplis</i>	4.150.
<i>Ornithogalum</i>	2.138.	<i>Peplos</i>	4.149.
<i>Orobanche</i>	2.136.	<i>Pepo</i>	2.128.
<i>Oriza</i>	2.87.	<i>Periclymenon</i>	4.12.
<i>Ostracites</i>	5.93.	<i>Persea</i>	1.146.
<i>Osyris</i>	4.126.	<i>Persica mala</i>	1.130.
<i>Othonna</i>	2.175.	<i>Personata</i>	4.92.
<i>Onorum natura</i>	2.42.	<i>Petasites</i>	4.93.
P <i>ouillum seuum</i>	2.68.	<i>Petroselinon</i>	3.62.
<i>Peonia</i>	3.134.	<i>Peucedanon</i>	3.74.
		<i>Pha</i>	

INDEX

<i>Phalangium</i>	103	<i>Polygala</i>	4.125
<i>Phalangulus nota curatio</i>		<i>Polygonatum</i>	4.5
6.38.40		<i>Polygonon</i>	4.4
<i>Phalaris</i>	3.136	<i>Polypodium</i>	4.166
<i>Phasioli</i>	2.100	<i>Pompholyx</i>	5.41
<i>Phoenix</i>	4.35	<i>Populus alba</i>	1.92
<i>Phrygius</i>	5.87	<i>Populus nigra</i>	1.92
<i>Phu</i>	1.10.	<i>Porrum capitatum</i>	2.143
<i>Phycus marinus</i>	4.85	<i>Portulaca</i>	2.117
<i>Phyllon</i>	3.120	<i>Potamogeton</i>	4.86
<i>Phyteuma</i>	4.114	<i>Poterion</i>	3.15
<i>Picea</i>	1.73	<i>Propolis</i>	2.76
<i>Pingua</i>	1.60	<i>Prunus pruna</i>	1.136
<i>Pinorum Eruc.</i>	6.53	<i>Pseudobunon</i>	4.109
<i>Pinus</i>	1.2	<i>Psoricon</i>	5.65
<i>Piper</i>	2.151	<i>Psyllion</i>	4.60.6.10
<i>Pissasphaltos</i>	1.83	<i>Ptarmica</i>	2.154
<i>Pistacia</i>	1.139	<i>Pulegium</i>	3.30
<i>Pitydes</i>	1.73	<i>Pumex</i>	5.74
<i>Pityusa</i>	4.147	<i>Purpura</i>	2.3
<i>Pix liquida</i>	1.78	<i>Purpocomon</i>	4.156
<i>Pix sicca</i>	1.80	<i>Pyrethrum</i>	3.69
<i>Plantago</i>	2.119	<i>Pyrites</i>	5.89
<i>Platyphyllos</i>	4.146	<i>Pyrorum genera</i>	1.131
<i>Plumbago</i>	5.50	<i>Q</i> <i>Quercus</i>	1.120
<i>Plumbum elotum</i>	5.47	<i>Quinquefoliū</i>	4.34
<i>Plumbum ustum</i>	5.48	<i>R</i> <i>Radix</i>	2.155
<i>Pnigitis terra</i>	5.94	<i>Radix</i>	2.105
<i>Polemonia</i>	4.7	<i>Rana</i>	2.24
<i>Polion</i>	3.105	<i>Rana palustris</i>	6.31
<i>Policnemon</i>	3.90	<i>Ranunculum</i>	2.168
		bb <i>Rapum</i>	

INDEX

<i>Rapum</i>	2.101	<i>Salamend</i>	4
<i>Recrementum Argenti</i>	5.51	<i>Salix</i>	1.116.
<i>Resina uaria</i>	1.76	<i>Salua</i>	3.32
<i>Rha</i>	3.2	<i>Sambucus</i>	4.155
<i>Rhamnus</i>	1.101	<i>Samia terra</i>	5.94
<i>Raphanus</i>	2.105	<i>Samius lapis</i>	5.94
<i>Rhodia radix</i>	4.37	<i>Sampsuchum</i>	3.38
<i>Rhododendron</i>	4.70	<i>Sandaracha</i>	5.61.6.29
<i>Rhus</i>	1.123	<i>Sanguinaria</i>	4.4
<i>Ricinus</i>	4.145	<i>Sanguinaria fœmina</i>	4.4
<i>Rosa</i>	1.111	<i>Sanguis</i>	2.61
<i>Rosci pastilli</i>	1.112	<i>Sanguis Tauri</i>	6.61
<i>Rosmarinus</i>	3.70	<i>Sapphirus</i>	5.92
<i>Rosmarinum</i>	3.71	<i>Sarcocolla</i>	3.81
<i>Rubeta</i>	6.31	<i>Sardiane glandes</i>	1.121
<i>Rubia</i>	3.137	<i>Sardonis</i>	6.14
<i>Rubigo ferri</i>	3.46	<i>Sarmenutius cinis</i>	5.82
<i>Rubrica fabrilis</i>	5.62	<i>Satureia</i>	3.36
<i>Rubrica Sinopica</i>	5.61	<i>Satyrium</i>	3.122
<i>Rubus</i>	4.29	<i>Satyrium Erythrionion</i>	3.122
<i>Rubus canis</i>	1.105	<i>Scammonia</i>	4.152
<i>Rubus Idæus</i>	4.30	<i>Scandix</i>	2.132
<i>Rumex</i>	2.107	<i>Schistum lac</i>	2.62
<i>Ruscum</i>	4.129	<i>Schistos lapis</i>	2.91
<i>Ruta</i>	3.43	<i>Scilla</i>	2.164
<i>Ruta syluestris</i>	3.44	<i>Scolopendra</i>	2.13
S <i>Acra herba</i>	4.51	<i>Scolopendra iclus, nota, cura-</i>	
<i>Sagapenum</i>	3.77	110	6.38.+0
<i>Sal</i>	5.75	<i>Scordion</i>	3.106
<i>Salis flos</i>	5.77	<i>Scorodoprasum</i>	2.145
<i>Salis spuma</i>	5.75	<i>Scoria ferri</i>	5.46
		<i>Scoria</i>	

INDEX

<i>Scorria plumbi</i>	5.48	<i>ulurus</i>	2.25.
<i>Scorpioides</i>	4.171	<i>Silybum</i>	4.140
<i>Scorpius marinus</i>	2.11	<i>Sinapi</i>	2.146
<i>Scorpius</i>	2.10	<i>Sion</i>	2.120
<i>Scorpyictus, nota, curatio</i>	6.	<i>Sifer</i>	2.106
38.40		<i>Sifon</i>	3.53.
<i>Securidaca</i>	3.124	<i>Sisymbrium utrunque</i>	2.121
<i>Sedum magnum</i>	4.77	<i>Smarides pisces</i>	2.26
<i>Selenites lapis</i>	5.93	<i>Smilax hortensis</i>	2.140
<i>Selinusia terra</i>	5.94	<i>Smilax arbor</i>	4.68.6.
<i>Semperivuum maius</i>	4.77	12.68	
<i>Semperivuum minus</i>	4.77	<i>Smilax aspera</i>	4.127
<i>Senecta anguium</i>	2.16	<i>Smilax lenis</i>	4.128
<i>Senecio</i>	4.82	<i>Smyris lapis</i>	5.93
<i>Sepia</i>	2.19	<i>Smyrion</i>	3.63
<i>Seps</i>	2.57	<i>Solanum hortense</i>	4.61
<i>Seris</i>	2.125	<i>Solanum maucum</i>	4.63
<i>Serpillum</i>	3.37	<i>Solanum jomiferum</i>	4.62
<i>Sertula campana</i>	3.37	<i>Sonchus</i>	2.124
<i>Serum Lactis</i>	2.62	<i>Sorba</i>	1.135
<i>Sesama</i>	2.91	<i>Sory</i>	5.68
<i>Sesamoides</i>	4.135	<i>Sparganion</i>	4.19
<i>Seseli</i>	3.51	<i>Spartion</i>	4.139
<i>Seseli Aethiopicum</i>	3.51	<i>Spondylion</i>	3.72
<i>Seseli Creticum</i>	3.52	<i>Spina acuta</i>	1.104
<i>Seseli Peloponnense</i>	3.51	<i>Spina alba</i>	3.12
<i>Sicyonium oleum</i>	1.29	<i>Spina Arabica</i>	2.13
<i>Sideritis</i>	4.27	<i>Spongia</i>	5.85
<i>Sidium</i>	1.126	<i>Spongiarum lapides</i>	5.93
<i>Siligo</i>	2.83	<i>Spuma Argenti</i>	5.52.6.72
<i>Siliqua</i>	1.129	<i>Spuma Nitri</i>	5.78
		<i>Spuma Salis</i>	5.75
		bb 2	<i>Squans</i>

INDEX

<i>Squamma aris</i>	5.44	<i>Testis</i>	5.70
<i>Squāma ex aciè decussa</i>	5.44	<i>Testiculus canis</i>	3.128
<i>Stachys</i>	3.101	<i>Teucrion. Teucris</i>	3.93
<i>Stacte</i>	1.61	<i>Thalassomeli</i>	5.10
<i>Staphis agria</i>	4.137	<i>Thalieltron</i>	4.83
<i>Stibium</i>	5.49	<i>Thapsia</i>	4.138
<i>Stimmi</i>	5.49	<i>Thlaspi</i>	2.148
<i>Stæbe</i>	4.10	<i>Thracias lapis</i>	5.93
<i>Stæchas</i>	3.27	<i>Thunnus</i>	2.29
<i>Stomoma</i>	5.44	<i>Thus</i>	1.67
<i>Stratiotes</i>	4.87	<i>Thuris cortex</i>	1.70
<i>Stratiotes Millefoliū</i>	4.88	<i>Thuris fuligo</i>	1.72
<i>Strigmenta balnearum</i>	1.30	<i>Thuris manna</i>	1.71
<i>Strigmenta gymnastorū</i>	1.30	<i>Thyites Lapis</i>	5.93
<i>Strigmenta palastrica</i>	1.30	<i>Thymalea</i>	4.154
<i>Strobili</i>	1.73	<i>Thymoxalme</i>	5.14
<i>Struikion</i>	2.155	<i>Thymus</i>	3.35
<i>Styrax</i>	1.67	<i>Tilia</i>	1.108
<i>Suillus adeps</i>	2.68.	<i>Tithymali</i>	4.146
<i>Suillus Pulmo</i>	2.35	<i>Torpedo piscis</i>	2.14
<i>Sulphur</i>	5.73	<i>Toxicon</i>	6.20
<i>Sycomorus</i>	1.43	<i>Tragacantha</i>	3.20
<i>Symphiton</i>	4.8.	<i>Tragium</i>	4.40
T <i>Amarix</i>	1.198	<i>Tragoriganum</i>	3.29
<i>Taxus</i>	4.68.6.12	<i>Tragos</i>	2.85
<i>Taurorum pinguis</i>	2.68	<i>Tribulus</i>	4.13
<i>Telephion</i>	2.178	<i>Trichomanes</i>	4.121
<i>Tellina</i>	2.5	<i>Triphylon</i>	3.104
<i>Terebinthus</i>	1.75	<i>Tripolion</i>	4.119
<i>Terra</i>	5.94	<i>Trissago</i>	3.94
<i>Terra fornacum</i>	5.94	<i>Triticum</i>	2.77
		<i>Tuber</i>	

INDEX

<i>Alber</i>	2.39	<i>Vinum Cydonites</i>	5.18
<i>Tidulago</i>	3.107	<i>Vinum Daucites</i>	5.39
<i>Typha</i>	5.113	<i>Vinum Dielamnites</i>	5.36
V <i>Faenata</i>	6.34	<i>Vinum ex Faeniculo</i>	5.39
<i>Veratrum album</i>	4.133	<i>Vinum e Flore Salis</i>	5.39
<i>Veratrum nigrum</i>	4.134	<i>Vinum Heleborites</i>	5.39
<i>Verbascum</i>	4.89	<i>Vinum Hyssopites</i>	5.35
<i>Verbenaca</i>	4.50	<i>Vinum ex Iride</i>	5.38
<i>Vermes terreni</i>	2.59	<i>Vinum Juniperinum</i>	5.32
<i>Vesparum ictus curatio</i>	6.40	<i>Vinum Lentissimum</i>	3.27
<i>Vini natura</i>	5.5	<i>Vinum Mandragorites</i>	5.39
<i>Vinum Absinthites</i>	3.23.	<i>Vinum Marathrites</i>	5.39
5.34		<i>Vinum marinum</i>	5.17
<i>Vinum Acorites</i>	5.39	<i>Vinum e Marrubio</i>	5.36
<i>Vinum Adynamon</i>	5.5	<i>Vinum Melites</i>	5.18
<i>Vinum Album</i>	5.5	<i>Vinum Melitites</i>	5.6
<i>Vinum Anethinum</i>	5.39	<i>Vinum Melomeli</i>	5.18
<i>Vinum Apytes</i>	5.21	<i>Vinum e Myrrha</i>	5.38
<i>Vinum Aromatites</i>	5.37	<i>Vinum Myrsinites</i>	5.26
<i>Vinum Asarites</i>	5.38	<i>Vinum Myrtites</i>	5.25.
<i>Vinum e Betonica</i>	5.36	<i>Vinum e Nardo sylvestri</i>	5.
<i>Vinum Bunites</i>	5.36	3.8.	
<i>Vinum Calaminthites</i>	5.36	<i>Vinum Neclarites</i>	5.38
<i>Vinum Catorchites</i>	5.29	<i>Vinum Oenanthinum</i>	5.22
<i>Vinum Cedrinum</i>	5.32	<i>Vinum Omphacites</i>	5.5
<i>Vinum Cedrites</i>	5.32	<i>Vinum Origanites</i>	5.36.
<i>Vinum Cestrites</i>	5.36	<i>Vinum Palmeum</i>	5.28
<i>Vinum Chamadrytes</i>	5.36	<i>Vinum Panacites</i>	5.39
<i>Vinum e Chamalea</i>	5.39	<i>Vinum Phthorium</i>	5.39
		<i>Vinum Picatum</i>	5.33
		<i>Vinum Pincum</i>	5.32

INDEX

<i>Vinum e Piperis</i>	5.38	<i>Vlmus</i>	1.9
<i>Vinum refinatum</i>	5.30	<i>Vmbilicus Veneris</i>	4.78
<i>Vinum Rhodites</i>	5.24	<i>Vnguensium ratio</i>	1.40
<i>Vinum Rheites</i>	5.23	<i>Vng. Abrotoninum</i>	1.48
<i>Vinum Saluatium</i>	5.39	<i>Vng. Amariticinum</i>	1.56
<i>Vinum è Satureia</i>	5.36	<i>Vng. Anethinum</i>	1.49
<i>Vinum Scammonites</i>	5.39	<i>Vng. Cinnamominum</i>	1.62
<i>Vinum Scillinum</i>	5.16	<i>Vng. Crocinum</i>	1.52
<i>Vinum Stachadites</i>	5.36	<i>Vng. Cyprinum</i>	1.53. 106
<i>Vinum Strobilites</i>	5.31	<i>Vng. Elatinum</i>	1.42
<i>Vinum è Sycomoris</i>	5.29	<i>Vng. Gleucinum</i>	1.55
<i>Vinum è Syriaca Nardo, Cel-</i>		<i>Vng. Hedycroon</i>	1.58
<i>tica, Malabathro</i>	5.38	<i>Vng. Irinum</i>	1.54
<i>Vinum Terebinthinum</i>	5.	<i>Vng. Malabathrinum</i>	1.64
27		<i>Vng. Megalinum</i>	1.57
<i>Vinum Thymites</i>	5.36	<i>Vng. Melinum</i>	1.43
<i>Vinum è Thymetia</i>	5.39	<i>Vng. Mendesium</i>	1.60
<i>Vinum Tragoriganites</i>	5.35	<i>Vng. Metopium</i>	1.59
<i>Viola alba</i>	3.18	<i>Vng. Narcissinum</i>	1.51
<i>Viola purpurea</i>	4.170	<i>Vng. Nardinum</i>	1.63
<i>Viperæ iclus, nota, curatio</i>	6.	<i>Vng. Ociminum</i>	1.47
38.40		<i>Vng. Oenanthinum</i>	1.44
<i>Viperinæ carnes</i>	2.15	<i>Vng. Rosaceum</i>	1.41
<i>Virulento rum icluum curatio</i>		<i>Vng. Sampsuchinum</i>	1.48
6.39		<i>Vng. Susinum</i>	1.50
<i>Viscum</i>	3.85	<i>Vng. Telinum</i>	1.45
<i>Vitex</i>	1.115	<i>Vnguis odoratus</i>	2.7
<i>Vitis alba</i>	4.163	<i>Vrina</i>	2.73
<i>Vitis nigra</i>	4.164	<i>Vrsinus adeps</i>	2.68
<i>Vitis hincifera</i>	4.162	<i>Vrtica</i>	4.79
<i>Vitis unisera</i>	5.1.	<i>Vua</i>	5.2
		<i>Vua</i>	

INDEX

<i>Vna passis</i>	5.2	Z <i>Ea seu semem</i>	2.81
<i>vulpinis pulno</i>	2.35	Z <i>Zopissa</i>	1.81
X <i>Xambon</i>	4.122	<i>Zytum</i>	2.79
<i>Xiris</i>	4.20		

FINIS.

bb 4

<i>Rerum que in scolys</i>	<i>Agni facultas</i>	110
<i>continentur, sinigno-</i>	<i>Aiuga quid, & qua falso</i>	
<i>rum, Elenchus.</i>	<i>citur nomen usurpant</i>	471
A Brotani, & Absinthij	<i>Alabastris discerniculū</i>	719
facultates diuersa pag.	<i>Alcea discerniculum</i>	463
349	<i>Alcibiadi facultas</i>	494
<i>Absinthij discerniculū</i>	<i>Alecyony discerniculum</i>	709
<i>Acaciae discerniculum</i>	<i>Alisma notitie uarietas, eiusq;</i>	
<i>Acanthi discerniculum</i>	<i>cū plātag. aquat. diu.</i>	466
<i>Acanthi, à carduo Benedicō</i>	<i>Aloë facultas</i>	345
<i>differentia</i>	<i>Alfines facultas</i>	550
<i>Achillea, à Stratiote</i>	<i>Alit. & facultas</i>	463
<i>Millefolio diuersa</i>	<i>Aluminis discerniculū</i>	699
	<i>Allysi dubia noticia</i>	414
<i>Acinos, ab Ocymo Caryophyl</i>	<i>Amaraci discerniculum</i>	366
<i>lato diuersus</i>	<i>Ambrosiæ natales</i>	434
	<i>Ambrosia Os. Polemo.</i>	434
<i>Acorus, à Galanga differt</i>	<i>Animi ignotum</i>	386
<i>Acorus, in lituania nascitur</i>	<i>Ammoniaci delectus</i>	410
<i>Acorus, quid hodie</i>	<i>Amomi à Rosa D. Maria di-</i>	
<i>Aconiti discerniculum</i>	<i>uersitas</i>	24
<i>Aconitum. 3. ab herba Paris</i>	<i>Ampeloprasii natales</i>	281
<i>diuersum</i>	<i>Amphisbena uenē cura.</i>	730
	<i>Anurcæ facultas</i>	114
<i>Adipis omnis discerniculum</i>	<i>Amygdalarū ama. facu.</i>	133
197	<i>Anyli discerni. & fac.</i>	222
<i>Adianti discerniculum</i>	<i>Anagallis ab Auricula mu-</i>	
<i>Aegilops, ab Avena differt</i>	<i>ris diuersa</i>	309
586	<i>Anagyris pictura, & facul-</i>	
<i>Aethiops, ignot.</i>	<i>tus</i>	465
	<i>Anchusarum discer.</i>	493
<i>Agallocki natales</i>		
<i>Agarici natales</i>		
<i>Agerati natales</i>		
	<i>Andro</i>	

INDEX

<i>Androsaces ignota</i>	450	<i>Aqua e floribus Myrti</i>	123
<i>Androsamidiscerniculum</i>	469	<i>Aqua e limonibus</i>	128
<i>Anemone Papaver Symplicite,</i> <i>diuersa</i>	307	<i>Aqua e folijs Arbuti</i>	132
<i>Anethifacultas</i>	383	<i>Aqua e stercore humano</i>	103
<i>Anguim senectus, quid</i>	155	<i>Arabici lapidis nota</i>	717
<i>Anonis, Resta bouis idē</i>	340	<i>Araneorum genera.</i>	180
<i>Anomidis uires</i>	340	<i>Arbuti discerniculum</i>	132
<i>Anthemidis discerniculum,</i> <i>facultas</i>	454	<i>Arcij facultas</i>	565
<i>Anthyllidis dubia notio</i>	452	<i>Arctij discerniculum</i>	565
<i>Antidotus Theriacalis Mat-</i> <i>thioli</i>	733	<i>Argemone, ab Agrimonia</i> <i>diuersa.</i>	307
<i>Anthipathus Coral. not.</i>	712	<i>Argenti recrementi discerni-</i> <i>culum</i>	682
<i>Antirrhini natales, & fa-</i> <i>cultas</i>	581	<i>Argenti spuma discer.</i>	684
<i>Aparines facultas</i>	414	<i>Argenti uini discerniculum</i>	691
<i>Aphaces discerniculum</i>	142	<i>Arisari natales</i>	297
<i>Apiastri facultas</i>	425	<i>Aristolochia longa & rotun-</i> <i>da natales</i>	326
<i>Apros ubi nascatur</i>	622	<i>Aristolochia Clematidis non</i> <i>comperta notio.</i>	325
<i>Apy discerniculum</i>	390	<i>Armenij lap. nota</i>	687
<i>Apocynon ignota</i>	543	<i>Ari mixtura</i>	297
<i>Aqua quintessentialis Mat-</i> <i>thioli</i>	732	<i>Arthenogonon, Theligonon,</i> <i>Phyllon, Mercurialis, idem</i>	444
<i>Aqua ex Aro</i>	297	<i>Artemisiarum discerniculum</i>	433
<i>Aqua e Gentiana</i>	321	<i>Arsari discerniculum</i>	18
<i>Aqua e floribus Myrti</i>	123	<i>Asclepiadis ab Hedera terre-</i> <i>stri, & Vincetoxico discer-</i> <i>niculum</i>	425
<i>Aqua Flammole Ital</i>	480		
<i>Aqua e floribus Sabuci</i>	618		
<i>Aqua e flore Diellamni Italici</i>	357		
			<i>Ascy</i>

INDEX

<i>Ascyri discerniculum</i>	469	<i>luna</i>	82
<i>Asy lap. nota</i>	712	<i>Blattarū discerniculum</i>	263
<i>Aspalathi à Rhodio ligno di-</i>		<i>Blitidis discerniculum</i>	243
<i>uersitas</i>	29	<i>Botrys discerniculum</i>	435
<i>Asparagorum facultas</i>	255	<i>Brassica discerniculum</i>	248
<i>Aspleni discerniculum</i>	451	<i>cultas</i>	248
<i>Aspidis ueneni animaduersio</i>		<i>Britanica à Bistorta discernicu-</i>	
<i>Asteris discerniculum</i>	574	<i>lum</i>	474
<i>Astragali discerniculū</i>	521	<i>Buglossi discerniculum</i>	579
<i>Astrielio in Dioscoride, pro a-</i>		<i>Bulbi esculentus & uomito-</i>	
<i>crimonia</i>	197	<i>rius ignoti</i>	300
<i>Atractylidis à Cartamo spl-</i>		<i>Bunij natales</i>	570
<i>uestri diuersitas</i>	416	<i>Buprestis ueneni animaduersio</i>	
<i>Atriplicis facultas</i>	245	<i>Buphthalmi discerniculū</i>	455
<i>Auellanæ nucis discerni.</i>	136	<i>Butyri facultas</i>	188
<i>Auenæ facultas</i>	216	C <i>acalia ignota</i>	576
<i>Auripigmenti ratio</i>	699	<i>Cadmia animaduersio</i>	668
<i>Auripigmenti ueneni animad-</i>		<i>Cacilia ueneni cautio.</i>	707
<i>uersio</i>		<i>Calaminthe animaduersio</i>	361
B <i>accharis ab Asaro &</i>		<i>Calcei uine animaduersio</i>	
<i>Caprifolio discerni.</i>	369	<i>Calcanthi discerniculum</i>	693
<i>Balaustij discerniculum</i>	122.	<i>Cancami discerniculum</i>	32
<i>Ballote discerniculū</i>	424	<i>Canis rabidi uenenum & cau-</i>	
<i>Balsami discerniculum</i>	29	<i>tio.</i>	
<i>Barbulæ Hirci facultas</i>	274	<i>Cannabini se. uires</i>	464.
<i>Basilisei ueneni animaduersio</i>		<i>Cantharidum ueneni cautio</i>	738
<i>Bdelyi discerniculum</i>	64.	<i>Capparum facultas</i>	303
<i>Betæ discerniculum</i>	250.	<i>Cardamomi discerniculum</i>	13
<i>Betonica discerniculum</i>	474.		
<i>Bituminis, Pissasphaltis, Mu-</i>			
<i>miæ, Naphthæ discernicu-</i>			

I N D E X

Carduorum discerniculum	336	Chamaeleonis nigri discerniculum	331
Carpasi succi cautio	746	Chamaepeuce discerniculum	578
Cari facultas	383	Chamelæa & Thymelæa discerniculum	618
Casii discerniculum	182	Chrysanthemii discerniculum	518
Cassia & Cinnamomi discerniculum	23	Chrysocollæ discerniculum	686
Castanearum facultas	116	Chrysome obscura notitia	516
Castorei discerniculum	160	Chrysogonon ignota	516
Catanance ignota	582	Cicadarum discerniculum	172
Caucalis discerniculum	270	Ciceris discerniculum	225
Cedri discerniculum	88	Cicutæ discerniculum	542
Celticæ Nardi discerniculum	16	Cicutæ ueneni cautio	745
Cenchri ueneni cautio		Cimicum facultas	165
Centaurij maioris discerniculum	327	Cinnabaris animaduersio	689
Centaurij minoris discerniculum	329	Circæa ignota	438
Cepæ discerniculum	465	Cirsij discerniculum	573
Ceræ facultas	208	Cisti discerniculum	103
Cerasiorum discerniculum	124	Clematidis utriusque discerniculum	480
Cerastæ ueneni cautio		Clinopodij facultas	417
Cerui genitalis uires	167	Chymenum ignotum	485
Cerui cornu, & ossis Ceruini discerniculum	176	Cnici discerniculum	633
Cerussæ animaduersio	743	Cochlearum discerniculum	150
Chalcidis animaduersio	696	Cerulei animaduersio	687
Chamaecissi discerniculum	577	Colchici discerniculum	547
Chamadaphnes discerniculum	592	Colocynthidis facultas	623
Chamaeleonis albi discerniculum	329		Coni

INDEX

<i>Conizæ discerniculum</i>	429.	<i>Elaphobolæ discerniculum</i>	339.
<i>Corallij animaduersio</i>	711.	<i>Elaterij discerniculum</i>	600.
<i>Coriãdri facultas</i>	387. 744	<i>Elaomici rati</i>	40.
<i>Corni discerniculum</i>	130.	<i>Elecluariũ in uenena</i>	739.
<i>Cratæogonon ignotum</i>	443.	<i>Elichrysi discerniculum</i>	517.
<i>Crithymi discerniculum</i>	258.	<i>Empetri dubia noscita.</i>	622.
<i>Croci facultas</i>	34.	<i>Emphemeri ueneni cau.</i>	742
<i>Cucurbitarum discerniculum</i>		<i>Epimedium ignota</i>	490.
264.		<i>Equiseti utriusq; discerni.</i>	511.
<i>Cucumeris syl. discerniculum</i>		<i>Ericæ dubia noscitatio</i>	96.
600.		<i>Erui discerniculum</i>	233.
<i>Cupressi discerniculum</i>	84.	<i>Eryngij discerniculum</i>	343.
<i>Cynia discerniculum</i>	633.	<i>Erysimi discerniculum</i>	287.
<i>Cynoglosson, Lycopsis diuersa.</i>		<i>Eupatorij discerniculum</i>	506.
579.		<i>Euphorbij facultas</i>	408.
<i>Cypri discerniculum</i>	12.	F <i>Abarum facultas</i>	227.
<i>Cytisi discerniculum</i>	569.	<i>Faba Aegyptiæ nat.</i>	228
D <i>Luci discerniculum</i>	395	<i>Felis discerniculum</i>	200.
<i>Diclamni discerniculum</i>	357.	<i>Ferri rubig. animaduer.</i>	677.
		<i>Ferulæ discerniculum</i>	401.
<i>Dipsadis ueneni cautio.</i>	788	<i>Filicis discerniculum</i>	629.
<i>Dorycnij dubia noscitatio</i>	537	<i>Filiculæ discerniculum</i>	630.
<i>Dorycnij ueneni cautio.</i>	788	<i>Fœniculi discerniculum</i>	394.
<i>Drabæ dubia noscitatio</i>	286.	<i>Fœnigræci facultas</i>	225.
<i>Draco. mar. discerniculum</i>	152.	<i>Fraxini discerniculum</i>	90.
<i>Drac. mar. ue. cautio.</i>	788	<i>Fumariæ discerniculum</i>	567.
<i>Dryopteris discerniculum</i>	630.	<i>Fungorum discerniculum</i>	545.
E <i>Beni discerniculum</i>	105.	<i>Fungorũ ue. cautio.</i>	754.
<i>Eboris discerniculum</i>	175.	G <i>Agatis & Galactidis</i>	
<i>Echini discerniculum</i>	144.	<i>lapidũ animaduersio.</i>	
<i>Echy discerniculum</i>	495.	<i>Gally discerniculum</i>	557.
		<i>Galio</i>	

INDEX

<i>Gaiopsis discerniculum</i>	356.	<i>Hyacinthi discerniculū</i>	522.
<i>Gentianæ discerniculum</i>	323.	<i>Hyoscyami discerniculū</i>	532.
<i>Gentiana spēs, Cruciatā</i>	323.	<i>Hıpecot discerniculum</i>	530.
<i>Geraniy discerniculum</i>	436.	<i>Hyssopi discerniculum</i>	350.
<i>Gingiberis discerniculū</i>	289.	I ndici ratio	688.
<i>Gingidij à Charefolio diuer-</i>		I ntybi & Condrilla descri-	
<i>sitas</i>	268.	<i>ptio</i>	262.
<i>Guth discerniculum</i>	403.	<i>Iridis discerniculum</i>	7.
<i>Gladioli discerniculum</i>	491.	<i>Iunci discerniculum</i>	514.
<i>Glandis unguentaria discerni-</i>		<i>Iunci odorati discerniculū</i>	26.
<i>culum</i>	605.	<i>Iuniperi discerniculum</i>	85.
<i>Glaucij facultas</i>	411.	<i>Ixia uen. cautio.</i>	752.
<i>Glaux dubie noscitur</i>	587.	L abri Veneris discerni-	
<i>Glutinātia metallica</i>	412.	<i>culum</i>	333.
<i>Graminis discerniculū</i>	498.	<i>Lactis ratio</i>	185.
H alicæ ueterū rō. 217.		<i>Lactis coagulati uen. cau.</i>	756
<i>Halimi dubia nosci.</i>	98	<i>Lacertariy discerniculum</i>	131.
<i>Helenij facultas</i>	35.	<i>Lagopi discerniculum</i>	489.
<i>Heliotropy discerniculū</i>	635.	<i>Lampsanæ discerniculū</i>	108.
<i>Hellebori discerniculum</i>	596.	<i>Lanariæ herbæ à Saponaria</i>	
<i>Helxines utriusque discernicu-</i>		<i>discerniculum</i>	292.
<i>lum</i>	504.	<i>Lapathi discerniculum</i>	241.
<i>Hemerocallis discerni.</i>	340.	<i>Laserpitij discerniculum</i>	405.
<i>Hemionitidis discernic.</i>	452.	<i>Laueris discerniculum</i>	256.
<i>Herbæ Sabinæ discernicu.</i>	86.	<i>Lemnia terræ animaduersio</i>	
<i>Hippocāpi discerniculū</i>	145.		692.
<i>Hippoglossi discernicu.</i>	580.	<i>Lentis discerniculum</i>	230.
<i>Hippopotami delimitatio</i>	158.	<i>Lentis, ci descriptio & facul-</i>	
<i>Hirudinis ue. cautio.</i>	761	<i>ta:</i>	74.
<i>Hordet discerniculum</i>	212	<i>Ligusticum à Lenistico differt</i>	
<i>Hormini discerniculū</i>	447.		377.

INDEX

<i>Limonij dubia noscitur.</i>	488	<i>Mustilli discerniculum</i>	261
<i>Lithospermij discerniculum</i>	59	<i>Myrica discerniculum</i>	99
<i>Lolium Pseudomelanthium di-</i>		<i>Myrrha discerniculum</i>	65
<i>uerfa</i>	221.	<i>Myrrhis ab Angeli. di.</i>	572
<i>Ionchus discerniculum</i>	461	<i>Myrti discerniculum</i>	123
<i>Lymphidi uaria noscitur.</i>	422	N	
<i>Lysima hia discerniculum</i>	76	<i>Narcissi, discerniculum</i>	606
M		<i>Nardi discerniculum</i>	15
<i>Mercurij discerniculum</i>	91.	<i>Natricis uen. cautio.</i>	789
<i>Malabarici discerniculum</i>	20	<i>Nerij discerniculum</i>	544
<i>Maluae discerniculum</i>	244	<i>Nymphaeae discerniculum</i>	449
<i>Malorum discerniculum</i>	228	O	
<i>Mandragorae discerniculum</i>	539	<i>Chrysi discerniculum</i>	689
<i>Madragerae uen. cautio.</i>	748	<i>Ocymastri discerniculum</i>	496
<i>Marcocoris Guayaci uires</i>	93	<i>Oenanthe à Filipendula diuer-</i>	
<i>Mari discerniculum</i>	368	<i>sa</i>	439
<i>Meconij uen. cautio.</i>	749	<i>Onichus discerniculum</i>	7
<i>Medij dubia noscituratio</i>	489	<i>Oleum Theriacale Matthioli</i>	734
<i>Medullarum discerniculum</i>	198	<i>Origani discerniculum</i>	355
<i>Mellis discerniculum</i>	206	<i>Ornithogali discerniculum</i>	274
<i>Mellis Heracly cautio.</i>	743	<i>Ouorum discerniculum</i>	171
<i>Melioliti discerniculum</i>	367	P	
<i>Mei discerniculum</i>	10	<i>Paeoniae discerniculum</i>	457
<i>Mespili discerniculum</i>	129	<i>Paliuri uaria noscitur.</i>	98
<i>Millefolij discerniculum</i>	571	<i>Palmae discerniculum</i>	120
<i>Misy, Metelantaria, Sory discer-</i>		<i>Panaces discerniculum</i>	376
<i>niculum</i>	696	<i>Papaueris discerniculum</i>	527
<i>Molybdana, Stummi, Plumbi.</i>		<i>Papyri arb. facies</i>	94
<i>& ei cognatorum discer-</i>		<i>Parthenij discerniculum</i>	455
<i>niculum</i>	681	<i>Pastinacae discerniculum</i>	379
<i>Mori discerniculum</i>	137	<i>Pencedani Off. adult.</i>	402
		<i>Phylli</i>	

INDEX

<i>Phyllitis discerniculum</i>	476	<i>Salis floræ, spuma, Nitri ratio.</i>	
<i>Pini discerniculum</i>	72	<i>Sambuci discerniculum</i>	618
<i>Piperis delimitatio</i>	288	<i>Sandarache ratio</i>	699
<i>Pithyuse discerniculum</i>	613	<i>Sandarache uen. cautio.</i>	758
<i>Plantaginis discerniculum</i>	255	<i>Sardonie ueneni cautio.</i>	746
<i>Polemonie discerniculum</i>	481	<i>Satyrones uix agnoscuntur</i>	
<i>Polygonati discerniculum</i>	479		447
<i>Polygoni discerniculum</i>	477	<i>Scyllæ discerniculum</i>	302
<i>Pompholygis & Thutie ratio</i>	671	<i>Semperuui discerniculum</i>	552
<i>Populi discerniculum</i>	91	<i>Seseli discerniculum</i>	381
<i>Propolis discerniculum</i>	208	<i>Sideritis discerniculum</i>	499
<i>Psyllij discerniculum</i>	744.533	<i>Siliquarum discerniculum</i>	125
<i>Purpurarum descriptio</i>	146	<i>Siferis discerniculum</i>	239
<i>Pyrethri discerniculum</i>	397	<i>Sisymbrij discerniculum</i>	257
<i>Pyritis discerniculum</i>	714	<i>Smulax aspera & lauis, quid</i>	
			589
Q <i>Quinquesolij 4. species</i>		<i>Smyrny discerniculum</i>	392
	508	<i>Solani discerniculum</i>	535
<i>Quinquesolij à Tormentilla di</i>		<i>Sparganion à Cotula fetida di</i>	
<i>uerfitas</i>	508	<i>uerfum</i>	491
R <i>Crementi argenti ratio</i>	682	<i>Sphragis ægos & Lemnia ter-</i>	
		<i>ra idem</i>	692
<i>Resinarum discerniculum</i>	77	<i>Spumæ argenti ratio</i>	684
<i>Rhapotici discerniculum</i>	320	<i>Squammarum æris & ferris</i>	
<i>Rhamni discerniculum</i>	97	<i>uires</i>	674
<i>Rhodie rad. discerniculum</i>	509	<i>Stœchadis, discerniculum</i>	
<i>Rubiginis & Aeruginis ratio</i>	677		352
		<i>styracis discerniculum</i>	66
<i>Rubi discerniculum</i>	503	<i>Sulphuris discerniculum</i>	702
S <i>Rubeta uen. cautio.</i>	760	<i>Symphiti discerniculum</i>	
<i>Agapeni discerni.</i>	407		483

- T** Axi uen. cautio. 745. *Triplicis animaduersio* 583.
Telephium, sabaria di- *Trifolij discernericulum* 420.
uersa 326. *Trifolij nigri discernericulum* 432.
Terebinthi discernericulum 75. *Typha animaduersio* 437.
Tesculorum canis discernericu-
lum 447. **V** *Eneni à cibo diuersi-*
tas 730.
Teucruū uariè noscitur 419. *Venenorum è quattuor quali-*
tatibus nota 731.
Thapsia discernericulum 603. *Venenatorū aliquot remedia.*
Thiassi, Bursa pastoria diuer-
sa 285. *Verbasci discernericulum* 563.
Thracij lapi. Gagatis, & alio
rum discernericulum 719. *Veneri à cane rabido cautio.*
Thunorum delinatio 164. *Vrinarū animaduersio* 203.
Thuris animaduersio 70. *Vua passa animaduersio* 665.
Tithymalorum discernericulum
 612. **X** *Iphij discernericulum*
 491.
Toxici uene. cautio. 751. *Xiridis animaduersio* 492.
Tragacanthæ discernericulum
 341. **Z** *Ea, Spelta idē* 414.
Zopissa, & Picis ra-
 110. 80.
- FINIS.**

PEDANII DIO

SCORIDIS ANAZAR

bei, de medicinali materia Libri primi.

Præfatio IO. RVELLIO Sues-
sionensi Interprete.

*Huic præfationi & toto operi appositæ adnota-
tiones & doctæ, & compendiosæ.*

VANQVAM amicissime Arce,
complures non ueterum modo, sed recen-
tiorum quoque de medicamentorum com-
positione, uiribus atq; probatione cōmen-
tati sunt nobis tamē nec uanum, nec à ra-
tione abhorrētem impetum animi ad hoc

opus incessisse, tibi ostendere tentabimus: quòd eorum nonnulli
absolutum nihil ediderunt, alij quàm plurima, quæ auditu per-
cunctando didicerant, scriptis tradiderunt. Siquidem Bithynus
Iolas & Heraclides Taretinus, omiſſa prorsus herbarum tra-
ctatione, rem sanè quàm paucis perstrinxerunt. Neq; uerò om-
nes illi de metallicis quicquam rebus aut odoramētis memoria
prodiderunt. Crateus autem herbarius, & Andreas medi-
cus, qui cæteris diligentius hac in parte uersati uidentur, radices
multas apprimè utiles, herbisq; haudquaquam adnotatas, re-
liquerunt. Veruntamen priscorum subscribere oportet senten-
tias: quos, etsi pauca ipsis referantur accepta, magnam tamē im-
pendisse diligentiam constat. Iunioribus minus assentiendum: è
quibus Iulius Cassus, & Niceratus, & Petronius Niger, &
Diodorus, Asclepiada omnes, medicinalem materiam uerna-

culam cognitamq̄, uulgò, dignam censuerunt, qua ab ipsis literis exactè mandaretur: & ut medicamentorum uires probationesq̄, cursim complexi, sic nullo experimēto eorum effectus colligentes, inani uerò reddendarum causarum studio uerba fundentes, alia pro alijs scriptitando, rem in aceruum congeriemq̄, controuersiarum exulerunt. Siquidem qui inter eos egregius habetur Niger, euphorbium, nascentis in Italia chamaeae, succum esse contendit: androsamonq̄, eandem herbam cum hyperico esse: quinetiam aloen in Iudaea fossilem nasci, & pleraq̄, his similia exponit, reclamante euentia, quæ prorsus ueritati refragantur. Quibus coniectura colligi potest, ea nō oculata fide, sed narratione potius ab alijs accepisse. In ordine ydem ipsi aberrarunt, partim eorum discrepantes, nullaq̄, cognatione cōiunctas uireis collidentes: partim per elementa literarum scripta in ordinem digerentes, quo facilius memoria mandarentur, genera & eorum effectus à sua cognitione disiungentes. Nos uero ab ineunte, ut ita dicam, iuuenta, iugi desiderio cognoscendæ materiæ allecti, permultis regionibus peragratis (nec enim nescis nos militarem uitam exegisse) tuo hortatu commentationem in sex libros cōtulimus, quod opus tibi dicamus, Aree, animi gratitudine obsequentes, ob eum quo nos prosequeris affectum. Etenim natura cum in omnibus eruditione excultos, tu uero in eos quibus cum tibi eiusdem artis necessitudo intercedit, pronus ad amicitiam esse soles: in nos etiam aliquanto peculiarius. Enim uero non paruum præbet tuæ probitatis argumentum, optimi uiri Licinij Bassi singularis erga te amicitia: quam unà nobiscū degentes nouimus, cum mutuam inter uos beneuolentiam emulatione dignam intueremur. Admonitum autē te uelim, eosq̄, qui in hosce commentarios incident, ne in uerbis facultatem nostram aestimetis, sed potius adhibitam rebus cum peritia curam. Etenim plurima uisu ipsi exactissime cognouimus: quadā etiam

ex ea, de quã inter omnes conuenit, historia, percunctationeq̃ rerum apud singulos uernacularum diligenter accepimus. Dabimus igitur operam, ut differenti ab alijs ordine tradito, genera medicinarum uiresq̃ describantur. Quòd autem necessaria sit medicamentorum ratio, nemo est feruè qui ignoret, & ea & toti coniuncta sit, uniuersisq̃ eius partibus efficax administret auxilium. Quare per medicamentorum compositiones atq̃ misturas, & facta in morbis pericula extendi, & incrementum capessere potest, quàm plurimum conferente singulorum medicaminum cognitione. Quinetiã uernaculam familiaremq̃ materiam cõplectemur, ut perfecta sit, quæ à nobis relinquetur doctrina. Verum imprimis curam impendere oportet, ut suis temporibus singula & demetantur, & recondantur: certè pro horum ratione aut ualent uiribus, aut euamido nulloq̃ munere funguntur. Serena igitur cœli constitutione demetenda sunt. Magni siquidem refert inter colligendum, si uel squalores uel imbres infesti sint: quemadmodum si loca, in quibus prodeunt, cliuosa, & uentis exposita sint & perflata, frigidaq̃, & aquis carentia: in his enim locis uires eorum longè ualidiores intelliguntur. Contrà, quæ in campestribus, riguis, & opacis, caterisq̃ locis à uento silentibus enascuntur, plerunque degenerant, & minus uiribus ualent: multoq̃ magis, si non suo tempore nec oportune colligantur, aut si per imbecillitatem intabuerint. Neque ignorandum, sæpe pro peculiari loci natura, aut anni clemetia, maturius aut serius adolefcere. Nonnulla propria ui, hyeme florent, & folia pariunt: quædã bis anno florifera. Quare cui in animo est horum peritiam assequi, necesse est eum prima germinatione solo emergentibus, adultis & senescentibus adesse. Nã qui pullulanti herba duntaxat adstiterit, adultam cognoscere non potest: neque qui adultam tantum inspexerit, nuper erumpentem noscet. Quo fit, ut propter mutatam foliorum faciẽ, cau-

lium proceritates, florum seminisq; magnitudinem, et id genus alius peculiare notas, nonnulli, qui olim has rerum uarietates non perspexerunt, magno in errore uersentur. Quae causa etiã nonnullis scriptoribus imposuit, qui herbas quasdam, uerbi gratia, gramen, quinq;folium, & tusilaginem emittere florem, fructum, & caulem, negant. Ergo qui saepius ad uisendas herbas & earum natales se contulerit, earum cognitionem maxime consequetur. Scire etiamnum conuenit, sola ex herbaceis medicaminibus Veratri genera, nigrum, inquam, & candidum multis edurare annis. reliqua à trimatu inutilia. Quae uerò fruticosae sunt, sicut Stæchas, Trixago, Polium, Abrotonum, Seriphium, Absinthium, Hyssopum, & alia id genus semine praegnantia, demetantur. Flores quoque antea, quam sponte sua decidat: fructus autem, ut maturi decerpantur necesse est: & semina, ubi ficcari coeperint, prius quam defluant. Herbarum succus & foliorum elici debet, germinantibus tum primum cauliculis. Lac & Lachryma excipiantur, inciso per summum adolescentiae uigorem caule. Radices, & liquamenta, corticesue ut recondantur, eximere conuenit, cum herba suis folijs exuuntur. Siccantur etiam expurgata inibi, locus asperginem non redolentibus: sed quae luto aut puluere sunt obsita, aqua elui debent. Flores & omnia quae iucundum odorem efflant, arculis tiliaceis, nullo situ obductis, reponantur. Nonnunquam charta aut folijs semina, ut perennent, apte inuoluuntur. Liquidis medicaminibus densior materia, argentea, nitrea, aut cornea conuenit. Fictilis etiã, si modo rara non sit, accommodatur: & lignea, praesertim è buxo: sed aenea uasa ocularijs medicamentis liquidisq;, & omnibus ijs quae aceto, pice liquida, aut cedria componuntur. Adipem autem & medullas stagnaeis uasis recondi conuenit.

5

ANNOTATIO IN PRÆ- cedentem Dioscoridis Præfationem.

E Nimvero cum summus ille, & in tractanda plantarum & medicinali materia omnium facile princeps Dioscorides, nil in hac præfatione prætereat eorum, quæ generatim in plantis consideranda sunt: hallucinari tamen (si Theophrasto aliter sentiendi credimus) videtur, qui dicat: Sole ex herbacis medicaminibus veratri genera, nigrum & candidum, in multos perdurare annos, reliqua à trimatu inutilia. Longe alia est Theophrasti opinio, qui libro de Plantarum historia ix. in hanc scribit sententiam. Helleborum in triginta annos utilitatem producit: Aristolochia in quinque, vel sex. Vernulago nigra in quadraginta. Centaurea minor in decem aut duodecim, quod densa sit & crassa: Peucedanum in quinque aut sex: Vitis sylvestris vno perdurat anno, modo non friabilis evadat, ac in umbra seponatur, alias enim putrescet, & in totum reddetur inutilis. Idem eodem loco Elaterium que vetustius, eò melius esse scribit. Præterea se à fide digno accepisse, qui asseneraret ducentorum annorum Elaterium apud se habere, quod pretiosi vice monili acceperat. Quin & efficacia fuisse singularis, causam affert: Ingentem quæ in ipso est humoris copiam, atque ob id cum inciditur in cinerem immittitur. Huius rei testimonium esse, quod quinquaginta annorum, lucernæ admotum cum nulla mora extinguat. Hæc nec ignorasse Dioscoridem dicemus, uestas enim: nec ab ipso statim limine voluisse a Theophrasto dissentire, sed quod verosimilius violatum esse à librarij volumen eius Græcum: res non infrequens etiam in probatissimis authoribus. Quod si ita, ut vulgo legitur, scripsit, id sanè cauit ne prodita à se multorum diuturnitate annorum, herbariorum bona pars (qui vani sunt & nugis vendendis geniti) impostura ansam abriperet. Quod ab extrusis literis factitatum in Pharmacopolijs videmus, quæ nec nomina, nec medicamentorum compositiones, nisi mancas & mutilas, atque adeò conspurcatas reddiderunt. Intantum in his expurgandis tot præclara ingenia desudarunt.

IRIS. CAPVT I.

NOMENCLATURA.

Græcè, Iris. Latine, Iris. Italicè, la Irìde.
Gallicè, Flambe. Germ. Himelsschÿßel.

* Iris.

IRIS à cœlestis arcus similitudine nomen accepit.

Folia fert gladioli, sed maiora, latiora, & pinguiora. Flores à caule æqualibus inter se spacijs distant incurui, uarij: siquidẽ candidi, pallentes, lutei, purpurei, aut cœrulei conspiciuntur, qua diuersi coloris specie, quadam cœlestis arcus imago representari uidetur. Radices subiacet geniculatæ, dura, odoratæ, quæ frustatim dissectæ, in

umbra siccantur, & traictæ lino reconduntur. Melior est Illyrica & Macedonica. & inter has laudatissima, quæ pumila ferè & densa constat radice, frangenti contumax, subrufo colore, gustu amaro, odore perquam sincero, ita ut nullum prorsus situm redoleat: quæ dum tunditur, sternutamenta mouet. Secundum locum habet Africana, candicans, gustuq; amara. Teredines in uetustate sentiunt, tunc tamen odoratiores reddi solent. Vis omnibus excelsa factoria, extenuans, cõtra tussim efficax: hu

morum qui agre reijciuntur crassitiem digerunt, bilem crassam que pituitam ex hydromelite drachmis septem epota, purgant, somnum conciliant, lachrymas ciunt, torminibus medentur. Eadem pota ex aceto auxiliantur serpentium ictibus, lienosis, con-
nulsis, perfrictionibus, horribus, & quibus genitura effluit, menses ex vino pota pellunt. Decoctum earum sœminarum fo-
tibus utiliter imponitur, ad emolliendos locos, laxandâque in
eis uenarum spiracula: ischiadicis infunditur, fistulas ac sinus
carne explet. Radices ex melle glandis modo subditæ, partus ex-
trahunt: quin etiam coctæ & illitæ, strumas, ueteresq; duritias
emolliunt. Siccæ quoque vlcera replent, & cum melle purgant;
nudata ossa corpore operiunt. Doloribus capitis, cū aceto & ro-
saceo magna utilitate illinuntur. Admota cum albo ueratro &
duabus mellis partibus, lentigines & uitia cutis in facie à sole
contracta emaculant: pessis, malagmatis, & acopis inseruntur.
In vniuersum, magni ad omnia usus.

INter Illyricas seu Sclauonicas Irides ea melior est, qua flauescit, nam
qua in albedine Raphanū refert, longe inferior est. Ea in Italia pro-
uenit, & ex eius succo hydropicus remediū paratur, quod non nisi sic-
ca Iris ed afferatur. Venetis qua videtur Sclauonica Iris, spectaculo
est, non paratæ medicinæ. Verè Iridis radix calida & sicca est in secūdi
gradus fine, & tertij principio. Habet id dotis præter eas, quas ei assi-
gnat Dioscorides, Cōmanducata oris graueolentiã auferit, & si ex eius
decocto colluantur dentes, dolorem sedabit. Radix gargarizata faucium
abscessus discentit. Eadem & eius succus coleram solunt, flegma, & a-
queum, qui in corpore erit flauus habitus humorem: Si cum aceto biba-
tur, venenis omnibus aduersatur. Attractus naribus succus, flegma po-
tenter elicit è cerebro. Stomacho nocet, eaque de causa cum spica offeren-
da, & hydromelite. Habet hoc Italia, vt nō plurius vere, herbas pro-
ducat, qua non inferiores h̄s sint, qua è Candiâ afferantur. Quod in
Iride nō contingit. Nam imbi non nisi Sclauonica valens est. Quo ma-
gis nobis qui ad Septentrionem vergimus danda operta erit, vt è nati-
uo loco Iridem habeamus, siquidem eius facultates aptare medicinæ vo-
luerimus. Profert Valerius Cordus homo in annotando Dioscoride di-

ligens, & acuti, & solertis in perpendendis plantis ingenij, Iridem Germanicam: hanc & odore & gratia inferiorem Illyrica facit, superiorem acrimonia, vt qua grani Gnidij modo fauces exurat, atque ideo fieri vt gustu molesta sit. Sed quod ad odorem & saporem aromaticum attinet, Illyrica cedere, licet alium vehementius, quam illa subducatur.

ACORVM CAP. II.

NOMENCLATURA.

Gr. Αχοροϋ. La. Acorum. Ita. l' Acoro.

Gal. Grāde Galange. Ger. Acherburtzel.

*

Acorum.

Acorum folia Iridis habet, angustiora tamen: radices non dissimiles, complicatas, non in reticulum, sed obliquum actas, & summo cespite sparsas, geniculis interceptas, albicantes, gustu acres, odore non ingratis. Optimum est densum, candidum, plenum, carie non exesum, odoratum, cuiusmodi Colchidicum & Galaticum, quod Aspleton dicunt. Radici vis calfactoria. Decoctum potu Urinam cit: prodest lateris doloribus. & iocinoris atque thoracis: itē tor-

minibus, vulsis, ruptis: lienem absument: urinæ stillicidio, & serpentum iectibus auxiliatur: insidentibus ad muliebres affectus iridis modo utiliter imponitur: oculorum caligines succo discutit: an

tit: an

dit: amidois radice magno usu commiscetur.

Dioscoridis Acorum non esse Gladiolū vulgarem hinc patet. Quod licet candidās sit Gladioli radix, & quadātenus Iridē representet, nullū tamen acrē, atque adeo nec gratū, aut ingrātū gustū præsest. Nec Galangā esse hinc claret. E Syria ad nos Galāga assertur, sicca adeo & exucca, vt Acori necne folia habeat, dydicare nō possis. Nam de radice quam candidantem esse in Acoro scribit Dioscorides, aliam esse in Galanga, quam ruffam intus & foris non possis dicere. Adde his quod gustum in Acoro acrem requirit Dioscorides, qui in Galanga acerrimus est. Deinde nullæ amaritudinis particeps Galanga est, quod Acori facultatis esse Galeus ostendit. Postremo si Serapionis hac in re authoritas non repudianda videatur, diuersis & de Acoro & de Galanga capitibus tractauit. Quod si omnīū longē in tractando Dioscoride acutissimo Matthiolo Senensi credimus, cui etiam subscribit Valerius Cordus, veram Acorū id esse putabimus, quod Officius Calamus Aromaticus nominatur. Merlus medicus qui multo tempore medicinā apud Lipruschum Lituaniæ factitauit, Matthiolo constanter asseuerauit, multam apud Lituaniam Acorum gigni, suisq; manibus è terra euulsiisse, omnibus deprehensis dotibus, quas in Acoro desiderat Dioscorides. Nec aliter Dominicus Sennus, qua est fide & authoritate, referente Cordo, Acorum in Syria nasci vult, natus præditum dotibus. Eō fit vt cum in Calamo aromatico veram Acorum habeamus, Calamus itidem aromaticus nobis barbarie temporum deperierit.

MEVM. CAP. III.

NONENCLATURA.

Gr. Μυοϋ Αθαμαντικῶν. La. Meum. Ita. Il Meo.
Gal. & Off. Fœniculus tortuosus. Ger. Beerwurtz.

MMeum, quod Athamanticum vocant, in Macedōnia et Hispania plurimum gignitur, anetho folijs & caule simile, sed eo crassius, binum fermè cubitorum altitudine attollitur, sparsis in obliquum reclinumque radicibus, longis, tenuibus, odoratis, linguam excalfaciētibus. Quæ serue facta ex aqua, vel trita citra coctionem, præclusorum renum, vesicæq; sacrae

* *Meum.*

mine ignavis & medicis & Spetiarijs à vulgo herbariorum obtruduntur, cum nec vires nec nota consentiant. Rarum fuisse in Italia Meum suo tempore Plinius testatur, adeo vt medui serere cogerentur. Nec hodie prouenire in Italia praecllentissimus vir Matthiolus aserit, proinde nec in Gallijs, nec in Germania. Mei loco Galeno autore, Myrobalano, quam etiam Nucem vnguentariam vocamus, & qua nihil aliud plane est, quam Ben vnguentariorum. vt possumus. Calida sunt Mei radices tertio ordine & sicca secundo: si tamen plus iusto admoueantur, capitis dolorem excitant, quod cum in eis siccitas à caliditate vincatur, certam quampiam humidam cruditatem capiti subinfert, quae vètose caliditati iuncta, nocuenti causa est.

CYPERVS. CAP. IIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κυπεριός & Lat. & Offi. Cyperus, vel Cyperus.

Ita:

uitia potu leniunt. Urina difficultati medentur. Stomachi inflationes discutunt. Torminibus, affectu uulux, articolorum doloribus, atque fluxionibus pectoris, trita cum melle in eclegmate auxiliantur. Sanguinem per mēstrua pellunt, de seffionibus feruē facta. Infantibus autē illit & imo uentri, urinas mouent. Quod si plus, quam deceat ex his bibatur, caput dolore afficiunt.

M EUM non esse radículas illascādidas quae passim p̄ eo ostentantur, ipsa Dioscoridis descriptio abundē planum facit, nec alias itidem quae huius nomine

Ita. Anguloso odorato gionco.
Gal.Souchet. Germ. Wilsse galgen.

Cyperus.

Cyperus, quem aliqui
Cerysiceptrum, ut aspa-
lathum appellant, folia fert
porraceis proxima, sed lon-
giora & exiliora: caulem
odorati iunci, cubitalē aut
maiolem, angulosum, in cu-
ius acumine minuta folia
cum semine exoriuntur: ra-
dices, quarum in medicina
est usus, coherētes inter se,
oleis oblongis similes, aut
rotunda, nigro colore, sua-
ui odore, amaro gustu. In
lacunosis, palustribus &
cultis enascitur. Optima est
grauissima, densa, si actu cō-
iunax, plena & aspera, o-

doris cum quadam acrimonia iucundi, qualis est Cilicia, Syria
ca, & quae à Cycladibus insulis petitur. Huic calida uis inest.
Venarum spiracula laxat, urinā ciet, ad calculos, aquamq; sub-
tercutem utilissime bibitur, aduersus scorpionum ictus remedio
est: perfrictionibus uuluae, & praeclosureibus sotu prodest: pel-
lit menses. Contra ulcera oris, etiam si depascant uorentq; fari-
na eius efficax est. Malagmatis calfacientibus, & unguento-
rum spissamentis bene adijci solet. Aliud Cyperi genus tradūt
in India nasci, gingeris effigie, quod manducatum croci uim
reddit, gustu amaro sentitur, & illitum praesentem psilothri

uim exhibet.

Valerius Cordus eò facit inter se dissid. re Cyperidem & Cyperum. Eum iuncum angulosum Cyperidem vocat, cuius radices longa sunt: Cyperum vero, qui similes Oliuae habeat, ac sibi inuicem inuexas. E Syria Cyperus assertur nostro longe odoratior: hic tamen si deficiat, nostrate vti possumus. Radix quæ sub nomine Curcuma ad nos ex India deportatur, Matthiolo putatur esse secūda illa Cyperi species, quam describit Dioscorides eodem è loco transportari, ac zingiberis speciem referre, & comāducatam croci odorem reddere cum amaro gustu. Quod verum sane est. Nam omnes respondēt nota. Antiqua patrum barbaries Curcuma Chelidoniam esse putauit, falsi Serapionis superscriptione, qui capiti de Chelidonia titulum imposuerit Curcuma. Cyperi radices calefaciendi & desiccandi virtutem habet. Vnde & vlcerebus profunt, quæ, quòd nimium humida sint, coire nō possunt. Profunt & orificijs talium vlcerebus quod astrictiois in se quippiam habeant. Nec tamen incisoria virtute carent.

CARDAMOMVM. CAP. V.

NOMENCLATURA.

Gr. Καρδάμουρον. Lat. & Offi. Cardamomū.

Ita. Il Cardamomo.

Gal. Graine de Paradis. Ger. Cardamomlin.

Cardamomum optimum est, quod ex Comagene, Armenia, Bosphoroq; deuehitur. In India quoque & Arabia prouenit. Eligi debet plenum, frangenti contumax, occlusum, farctumq; (quod enim huiusmodi non est, exoletum iudicatur) & gustu acre, subamarum, & odore caput tentans. Excalfactoriam vim habet, potumq; ex aqua facit ad comitiales, ischiadicos, tusses, neruorum resolutionem: item ad rupta, vulsa, tormina. latas Ventris tineas excutit. Ex vino autem potum, renibus, difficultati Urinae, à scorpione ictis, neque non omnibus venenum vibrantibus auxilio est. Cum cortice radice lauri epota drachma calculos comminuit: partus suffitu ene

*in enecat: scabiem ex aceto illitum adimit: Et ad unguentorum
spissamenta additur.*

Hoc in loco duò sibi præstantes viri cõpugnant, quorũ vterque in
adnotando Dioscoride egregiã nauauit operã. Matthiolus emũ-
cto iudicio, Valerius Cordus nitida breuitate. Amborum ego opioune
recitabo, tum facile erit non obese naris hominibus, hac de re sententiã
ferre. Valerius Cordus repudiata Manardi & Antoni Musa sententiã,
qui nos vero Cardamomo carere censuerunt, Dioscoridem ait & Sera-
pionem, integros Cardamomi fructus suos confertos grauis descripsisse.
At nobis sola grana, quòd saporis & odoris eximij sint, in vsu serua-
ri, cortices verò quòd liguosa, nullòque sapore ac odore prædite sint, ab
ũci. Porro duo ad nos Cardamomi genera affert, maius et minus. Ma-
ius fructum habere lignosum, iuglandis fere magnitudine, ut us angu-
losis & aromaticis granis, mali pumici modo plenu & confertũ, & fra-
ctu contumacem. Minus vero fructum ferre, Auellana multo minorem,
triquetrum, & minoribus granis repletum, eiusdemque saporis & odo-
ris, sed quæ vehementius linguam penetrent. Maius ad nos hodie par-
cius adferri, propterea in eius locum quosdam grana Paradisi substi-
tuisse, & Cardamomum maius appellasse: improprie tamen & malè.
Nam sapore, quo piperi similia sunt, & odore plurimum à Cardamo-
mo differre Fructum vero figura aliquam habere cognationẽ, qui oui
columbini magnitudine conspiciatur, & Cardamomi modo granis an-
gulosis repletus sit. Grana etiam ipsa Melligette vocantur, quod à re-
gno Mellis aduehantur. Totaque errare via qui Nigella citrina semen
Cardamomi nomine dignantur. Hæc pene ad verbum Valerius Cor-
dus. Videamus quid dicat Matthiolus, quem è Thuscis in Latium pro-
feram. Ignotum nostro tempore Cardamomum est, nec vexum a merca-
toribus qui simplicia alia ad nos aduehant, defertur. Est apud eos Car-
domomum maius, Nigellæ semen, & Melligette, quorũ trium nullum
est Cardamomum, vel Græcorum, vel Arabum. Aliud enim pro Car-
damomo accipiunt Græci, aliud Arabes. Serapio qui Græcos omnes in
simplicibus reddidit, Cardamomum, Cordumenum appellat: & alio i-
tidem capiti quod ex mente Isaach facit, titulũ do Cardamomo impo-
nit, quod sua lingua, Saccola maius et minus vocat, quod omnino dif-
fert à Græcorum Cardamomo, quod sub nomine Cordumeni descripse-
rat, atque ab omnibus illis, quæ in officinis reperiuntur. Hæc vero non
esse Dioscoridis semina huic apparet. Parum densa sunt, facile rumpun-
tur, nec commanducata in gustu amaritudinem quampiam relinquunt.

Iudi

Iudicet æquus lector, ego in Matthioli sententiã accedere malim. De illa siquidẽ & longa hominis experientia probatam fidem assert.

NARDVM. CAP. VI.

NOMENCLATURA.

Gr. Νάρδος. Lat. & Off. Nardũ. Ita. Il Nardo.
Gal. du Nard. Ger. Spichen nardi.

Nardum.

Two nardi genera: unum Indicum, alterũ Syriacũ appellatur, nõ quòd in Syria proueniat, sed quòd in motis, in quo oritur, pars una ad Syrios, pars altera ad Indos flœlitur. Ex hoc Syriaci genere præcipuum est recens & leue, largam gerens comam, flauum colore, perquam odoratum, ac Cyperũ redolens, breui spica, amaro sapore linguã siccante, quòd diu in sua odoris gratia permaneat. Ex Indicis autem Nardum quoddam Gãgitis uocatur, a fluuio Gãge, apud quem enascitur, montem præterfluente. quòd genus ob multam loci, in quo prodit, uliginem, uribus infirmius est atque procerius adolescit, plures ferens spicas ab unica radice comosas, unãque conuolutas, ac grauter olentes. Motanum autem odoratius, spica breui ac mutila, odore Cypero uicino ceteras habens Syriaci dotes. Est & genus quoddam cui Sampharitico nomen locus

indi

indidit, frutice breui, in magnas se spargens spicas, candidiore in
 terim medio caule, hircorum urus supra modum redolente, quod
 improbat. Adde factum uendi solet: quod uitium ex eo depre
 henditur, quod candida sit spica, & squalida, nulloque puluere
 obsita. Adulteratur stibio cum aqua, aut palmico uino, in spissa
 tionis ponderisque causa inspirato. Intueri autem oportet, si lutum
 radicibus infideat, & in cerniculo puluerem excutere, eluendis
 manibus utilem. Vim habent extalsfactoriam & exiccantem.
 Urinam mouent, aluum potu sistunt, uulua profluua, sanieque
 apposita supprimunt. Nausea ex aqua frigida auxiliantur, &
 stomachi rofionibus, inflationi, iocinori, regio morbo, renum u
 tijs. Aqua autem incocta & fotu ad in seffum, uulua inflammatio
 nibus medentur: Ad glabras oculorum genas ualent: siquidem
 eas ad densiore pilum reducunt: perfusis humore corporibus in
 sparguntur. Miscentur antidotis, & in fictili non picato ad ocu
 laria medicamenta reconduntur, trita in farinam, & cum ui
 no in pastillos coacta.

Nardus non Indica ad nos, sed Syriaca ex Alexandria affertur,
 quam odoratissimam se Venetys uidisse Matthiolus scribit. Di
 scant igitur mercatores delectum, ne temere & suas profundant pecu
 nias, & alijs illudant. Spica Nardi non summitas, sed ipsa eius radix
 est. Quod ei expeditissime patebit, qui familiarē sibi Galenū effecerit.

Nardum Celticum. CAP. VII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κελτικὴ Νάρδος. Lat. Nardum Celticum.

Ita. Nardo Gallico. Gal. Nard Gaulois.

Ger. Marien Hagdasenen Sleinfin.

Celticum nardum nascitur in Liguria, Alpibus, saluunca
 patrio nomine appellatum, prouenit que in Istria. Exiguae
 fructificat, & cum radicibus in manuales fasciculos componi
 tur. Folia habet oblonga, colore in flauum languido, florem lu
 scum

Nardum Celticum.

teum. Cauliculorum & radicem duntaxat usus est, & odoris suauitas: unde pridem fasciculos aqua abluere expedit, & exempta terra, paulo solo atque humenti (subiecta charta) reponere, postriedie repurgare: siquidem utile. cū aceroso alieno que propter humoris uim, non excutitur. Adulteratur imposita herba simili, quæ hirculus uocatur, ab odoris grauitate: sed facilis cognitio: nanque herba candidior est, sine cauliculo, minoribus folijs, radice neque amara, neque odo-

rata, uti uerum *Nardum* est. Itaque radices atque cauliculi, abiectis folijs triti secernuntur, uino excipiuntur, digerunturq; in pastillos, & ita fideliter nouo diligenter operto asseruari debent. Laudatur maximè recens, incundi odoris, radice numerosa coherens, plenum, nec fragile. Ad eadē quæ *Syriacum* pollet, sed uehementius urinam cit, & stomacho utilius est. Inflammationibus iocinoris, & felle suffusis auxiliatur. Contra stomachi inflationes, cum absinthij decocto bibitur: item aduersus lienem, renum & uesicae uitia, & uenenatos ictus, ex uino. Additur in malagmata, potiones, & calfacientia unguenta.

Celtica *Nardus*, quæ & *Saliunca*, ea planè est quæ *Spica Romana* *Pharmacopolis* dicitur: Nasitur in *Liguria* Alpibus, in *Istria*, *Carinthia*, & *Pannonia*. *Lauendulam* seu maiorem, seu *Massiliensem*, non esse *Nardum Celticam* hoc vno argumento patet. Sole in *Nardo Celtica* radices & caules medicinam faciunt, nam flores & folia nullo vsui sunt.

* Phu.

Valeriana.

ritur. Adulteratur radice Rusci ammixta: sed maleficium deprehenditur: quoniam hæc dura est, & frangenti contumax, sine ulla odoris gratia.

PHu Valeriana est, non illa quidem minor, sed maior. & quod ad Narcissi florem attinet, corruptus hic Ruellio & Matthiolo Dioscoridis est codex. Valeriana minor subtiles habet & intricatas radices quæ commendando odori scrinij induntur. Hanc non esse Phu non abs recensuit Cordus.

Malabathrum. CAP. XI.

NOMENCLATURA.

Græ. μάλαβαθρον. Lat. & Off. Folium Indum,
& folium Malabathri. It. folio Indico. Gal. Fueil-
le d'Inde Ger. Meget Blatter.

b 2

Mala

Malabathrum arbitrantur aliqui esse Indici Nardi folium, falsi quadam odoris cognatione: permulta enim Nardum olent, quemadmodum Phu, Asarum, Niru. secus autem res se habet. Nanque Malabathrum folium sui generis est, quod Indica gignunt paludes, lentis palustris modo innatans aquis, sine radice. Id collectum statim lino transsuntur, & siccatum reconditur. Tradunt siccatis aestivo feruore aquis, humum aridis fruticibus uri: quod ubi non euenerit, ne amplius quidem renasci. Laudatur recens, ex candido nigricans, integrum, nec fragile, odore caput feriens: quod diu in suaui odore permaneat, & nardum sapore imitetur, nullo salis gustu. Infirmum uero & minutum contrisum, praesertim si cariosum urus olet, uitiosum est. Easde Nardo sortitur uires, sed efficacius omnia praestat. Uri nam uehementius ciet, ac stomacho magis prodest Malabathri uis. Lippitudinibus inflammationibusque tritum & in uino seruefactum commode illinitur: subditum linguae, oris halitum & suauitatem commendat. Vestium quoque odorem interpositum seruat, & ab erosione tuetur.

Malabathrum, quod antiquis Folium, siquidem folium est, & nil praeterca, paludibus innascens. Hodie ad nos non affertur. Folia Cassia huius substituuntur loco, quae profecto ignota arboris sunt. Satius erit, si Galenum secuti, Malabathri uice, nullo periculo Cassia utamur, aut Syriaco uel Indico Nardo.

CASSIA CAP. XII.

NOMENCLATURA.

Gr. κασσία. Lat. & Offi. Cassia.

Ita. Cassia. Gal. la Casse.

Cassia, cuius complura sunt genera, iuxta odoriferam Arabiam gignitur, crassi corticis sarmento, folijs piperis. Eligenda est fuluescens, pulchri coloris, coralli emula, per quam angusta, longa, crassa, & fistulosa, gustu mordens, & cum ali-

quan

quanto feruore adstringens, aromatica, uinoso odore, cuiusmodi est, quæ ab incolis *Aethy*, appellatur, ab *Alexandria* negociatoribus *Daphnitis*. Huic præfertur crassa, purpurea, et nigricans, *Zigir* cognomine, quæ rosam odore imitatur, præcipui in medicina usus. Secundum locum tenet antedicta. Tertia, cui *Mu seletico* biao, id est, germi cogno men est. Reliquæ uiles, & quæ *Aphemum* dicitur, nigra, insuauis, cortice tenui, ac rimoso & quæ *Darca*, & *Citto* uocatur barbaro nomine. Similior huic est *Pseudocasia*, quam ut explicari possit, quæ gustu coarquitur, cum nec acris, nec odorata sit, hærentemq; medullæ corticem habeat. Inuenitur etiam lata quadã fistula, mollis, leuis, surculosa, quæ antedicta præfertur. Damnatur candicans, scabra, hircinum uirus redolens, & quæ tenui fistula & scabra cute sit. Vim obtinet calfaciendi, urinam ciendi, siccandi, & leuiter astringendi. Conuenit ad medicamenta oculorum, quæ præstandæ claritatis gratia concinnantur, & ad malagmata. Lentigines tollit cum melle illita, menses trahit, contra viperarum ictus pota auxiliatur: aduersus intestinas inflammationes omnibus, & renum uitia, pota proficit. Fæminis in solio desidētibus, aut suffimentis, prodest ad dilationem vuluæ. Ea duplo pondere medicamētis iuxta, *Cinamomi* uicem supplet, si ipsum desit: nã eosdem effectus præbet, ad plurima perquam utilis.

Cinnamomum. C A P. XIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κινναμωμον. Lat. & Offic. Cinnamomū.

Ital. Cinamomo. Gal. Cinnamome.

Cinnamomi genera plura, partium sibi nomen uedicatia. Præfertur tamen *Moslyticum*, quod *Casia*, cui *Moslyti* nomen est, aliquam referat effigiem. Sed in eo genere recens, nigrum, ex uinoso in tinereū uergens, læue, tenuibus ramulis,

6 3 ac fre

ac frequentibus nodis cinclum, perquam iucunde olens. Optimè ferè indicium, iucundi odoris proprietate cōstat. Inuenitur enī cum optimo, eoq̄, quod peculiare est, odor Ruiæ aut Cardamomo proximus. Insuper acre, mordens, & cum calfactione quæ dantenus salsum, quod non citò confricanti asperum, aut friantī lanuginosum, leuibus tamen internodijs appareat. Si certior fieri uoles, uellito ab radice surculum, facilius est huiuscemodi p̄batio: namq̄, fragmenta miscellanea quædā esse uidentur. Quæ autem melius spirant, suo halitu cum nares primum consuluntur, olfactum explentia, deterioris dignotionem impediunt. Est etiamnum montanum, crassum, punilum, fuluescēs admodum. Tertium à Mosylitico, perquam suauius olet, nigrum, fruticosum, paucis intercedentibus geniculis. Quartum, fungosum, candidans, aspectu tuberosum, vile, ac friabile, magnam habens radicem, quæ Cassiā plane representat. Quintum genus, odore nares feriens, subrusum, & cortice fuluæ Cassiæ simile, tangētī firmum, minus neruosum, densa radice firmatum. In quæ Thuris, Cassiæ, Mirti, aut Amomi odorē spirat, minus suauius inest. Deligito scabrum, album, rugosum: at leue, & lignosum circa radicem, ut inutile, reijcito. Est etiamnum simile aliud, cui Pseudocinnamomo cognomen est, vile, inualidi odoris, solutarumq̄ Virium. Vocatur etiam Zingiber, cum tamen sit Xylocinnamomum, præbens quadam Cinnamomi faciem. Est autē lignosum Cinnamomū, sarmenta longa robustaq̄, ferens, odore logè Cinnamomo inferiore. Sūt qui Xylocinnamomū, à Cinnamomo genere differre dicant, quod a natura eius abhorreat. Cinnamomum omne ex calfacit, emollit, & concoquit, Urinam ciet, tam mēses quàm partus potū aut ex myrrha impositū pellit cōtra bestias quæ uirus eiaculantur, uenenāq̄, conuenit: caliginem pupilis oculorum obuersantem discutit, crassitiem extenuat, lentiginēs & Vitia cutis in facie ex melle allitum detergit: cōtra tusses, deflu

deflexiones aquarum subtercutem fusam, renum vitia, & Urinae difficultatem efficacis est. Unguentis preciosis inferi solet: & in summa, magni ad omnia usus. Tritum vino excipitur, umbraque siccatur, quod diutius eduret, reconditur. Est & quoddam Cinnamomum, quod aliqui Pseudocinnamomum appellant, perquam denso atque crasso sarmento, longè tamen inualidius Cinnamomo, & odore & gustu.

Annotation in Cap. XII. & XIII.

De Casia & Cinnamomo.

Cognata adeo plura sunt Casia & Cinnamomum, ut perfectè Casia ramos in totum Cinnamomo similes Galenus viderit, nec secus Cinnamomiramos Casiam pro maxima parte referre. At si quis Canellam vulgo vocatam diligentius expendit, ac Officinarum qui illam continet saccos euoluerit, omnes reperiet Casia descriptas à Dioscoride species. Ea enim mercatorum natura est, ut bonas merces sibi putere velint, quo peiores diuedant. Casia dum cortice vestitur, Xylocasia: nudata cortice, Casia Syriax, quod fistulam representet dicitur. huius vice cortex longo tempore deportata ad nos radice, quae amarum, non aromaticum saporè haberet. Nunc sed raro aliqua eius species affertur. Arabum Casia fistula quam solutinam vacant, omnino alia est à Graecorum Casia fistula. Siquidem fructus est procera arborum qui in India & Egipto nascitur quae & Faba Egyptia dicitur. Cinnamomi multam fuisse penuriam Galeni tempore constat. Quod si imperatoribus ipsis quibus tum omnia parebant cara hac planta erat, intantum ut pro thesauro asseruarent, nihil mirum si nostro saeculo incognita sit & rarissima.

Amomum. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Graec. Αμομον. Lat. & Offic. Amomum.

Ital. Amomo. Gal. incognitum.

Amomum exigue frutificat, ex ligno se conuoluens in racemi modum flore, ceu candidae Viola paruo: folijs vitis albae similibus. Laudatur quammaxime Armeniacum, fuluo auri colore, ligno subrufo, valde odorato. Medicum, quoniam in campestribus & aquis nascitur infirmius esse constat. Est

autem magnum, subviride, tactu tenerum, frutice venoso, odore origani. Ponticum vero subrusum, paruum, fragile, racemosum fructu turgens, & odore nares feriens. Deligito recens, candidum vel subrubrum, quod nec astrictum cohereat, nec conuoluatur, sed solutum diffundatur, seminis plenum, uuis paruis simile, graue, odoratum, modo cariem non contraxerit, acre, gustu mordens, simplici colore non euariante. Vim habet calfaciendi, astringendi, exiccandi. Somnum allicit, & illitum fronti, doloris sensum aufert, inflammationes & meliceridas cōcoquit, discutitq;: iuuat quos scorpium percussit, ex Ocimo illitum, & podagricis cōfert, inflammationes oculorum viscerumq; lenit ex vna passa: ad vuluarum vitta in pessis, aut in seffionibus vitale est, decoctum iecinori, renibus, podagrae, potu conuenit Antidotis immiscetur & preciosissimis vnguentis. Adulteratur herba Amomo simili, quae Amomis vocatur, sed sine odore, sine fructu. Nasctur in Armenia, flore Origani. Quare in huiusmodi probationibus fragmenta fugienda sunt: eligenda autem, quae ab una radice integros surculos emittunt.

A Momum cum in Italia, diligentissimo Matthiolo authore nō nascatur, nec sit ea planta, quam Rosam S. Mariae Italica matrona vocant, his rationibus (Similes Bryoniae fronds non habet, nullum Origani odorem refert, acrimonia nares non percellit, quin potius nullus est odoris) tantisper dum vero Amomo carebimus (nam Portugalli nō ita pridem verum ex India aduehere ceperunt) authore Galeno eius vice Acoro vtetur.

COSTVS. CAP. XV.

NOMENCLATURA.

Græ. Κόστος. Lat. Costus. Ital. Costo.

Gal. & Offic. Incognitus.

Pracellit Arabicus, candidus, leuis, eximia odoris suauitate. Secundum locum sibi vendicat Indicus, leuis, uber, ut feru

sunt: In L. u. nduia. soli. h. oris & folia medica vi pollent, cum interim radicem, & caulem nullus sit vsus. Celtica Nardus potentius vrinam cicit, quam Indica aut Syriaca, ceteris in rebus inferior.

Montanum Nardum. CAP. VIII.

NOMENCLATURA.

Gr. *Ορνὸν βορῶ* &. Lat. *Nardum montanum.*

Ita. *Nardo montano.* Gallis & Offi. *incognitum.*

Montanum Nardū, quod ab aliquibus thylactis & niris appellatur, in Cilicia & Syria nascitur, surculo & folijs eryngio similibus, minoribus, minimè tamen spinosis asperisq;. Radicibus binis nititur, aut pluribus, nigris, odoratis, ceu hastulae regiae, sed longe gracilioribus, & longè minoribus. Neque caulem, neque fructum, neque florè profert. Ad eadem ad qua Celticum efficax.

Asarum.

Montana Nardus que olim è Cilicia coriaceis sacculis adferebatur non in medicina tantum vsus, sed quo etiam ob suaueolentiam ignibus inijceretur, hodie ad nos non affertur, nisi (quod casu & raro fit) cum alijs mercibus asportetur. In Cilicia abunde provenit, unde & Ouidio, Spica Cylissa vocatur. Montana Nardus nõ ea herba est, q̄ funiculi modo per terram serpit, vt que nullo nec sapore nec odore prädita sit.

ASARVM.

CAP. IX.

NOMENCLATURA.

Gr. *Ασάρου.* Lat. &

Offi. *Asarū.* It. *Asaro.*

b Gal.

Gal. du Cabaret. Ger. Gafetöürt.

A Sarum, quod & ipsum aliqui syluestre Nardum appellat, Hedere folijs, minoribus multo, rotundioribusq; floribus cytino Hyoscyami similibus, purpureis, inter folia proxime radicem emicantibus, odoratis, in quibus semen acinosum radices numerosas, geniculatas, tenues, obliquas, Gramini non dissimiles, longe tamen graciliores, odoratas, excalfaciētes, & quæ linguam uehementer mordent. Excalfactoriam uim habet, urinam cit, hydropicis & uetusto coxendicum dolori prodest. Radices senis drachmis ex aqua mulsa potæ, menses trahunt, & Veratri albi modo purgant. In unguenta additur. Vm brosis montibus prouenit, sed plurimum in Ponto, Phrygia, Illyrico, & Italia Iustinensi agro.

Diuersa sunt Asarum, de quo hic scribit Dioscorides, & Baccharis de qua in tertio, maleq; actū ab eis est, qui Baccharis, in Asari caput retulerūt. Sed reuera Asarū, Bacchar vulgare est, nō illa Baccharis.

P H V. C A P. X.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Φοῦ. Lat. Phu, & Nardus syluestre. It. Phu.
Offi. Valeriana. Gal. La Valerienne.

PHu, quod & aliqui syluestre Nardum appellant, nascitur in Pōto, folio Olusatris, aut Elaphobosci, caule cubitali, aut altiore, leui, cauō, molli, in purpuram uergente, geniculis intercepto, florib. Narcisso proximus, maioribus tenerioribus, & ex albicante purpureis: radice superius ad digiti minoris crassitudine, ex obliquo uillosa in nigri Veratri aut Iunci odorati modū: capillamentis inuicem contextis, flauescētib; odoratis, cū quadam odoris grauitate Nardum emulantibus. Excalfacit, urinam mouet, si sicca potuit ca. . . . Decoctum eadem prestare potest, ad lateris, etiam dolorem efficac, menses cit, antidotis inse-

A Gallochium, Xiloaloes, seu lignum aloes, referentibus Portugallis in insula 7 probana nascitur, suauissimi odoris etiam si non vratur. Venety affertur quod probatissimum est. Agallochum calidum & sicum est in secundo gradu.

Narcaphthum. CAP. XXII.

NOMENCLATURA.

Gr. Νάρκαφθου. Lat. Gal. Offic. Narcaphthum.

Ital. Nercaphtho.

Narcaphthum ex India desertur corticosum, simile Sycomori libro, quod iucundi odoris gratia sufficitur. Miscetur thymiamatis compositis. constrictionibus uulue suffitu prodest.

Narcaphthū aut hodie ignotum, aut Storax est sicca, aut Corzum brum, aut potius Tiguame, quod plane nil aliud est, quam Thymama.

Cancamum. CAP. XXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Καρχαμου. Lat. Cancamum. Ital. Cancamo.

Offic. Lacca. nec aliud nomen habet.

Cancamum Arabici ligni lachrima est, myrrha quodammodo similis, uirosi gustus, quam ad suffimenta usurpant. Vestes eo, Styrace & Myrrha additis suffiuntur. Vim proditur obtinere extenuandi obesos, si ternum obolorum pondere ex aqua, aut mulso aceto plusculos dies ebibatur: lienosis datur, comitialibus & suspiriosis: menses cum aqua mulsa pellit, oculorum cicatrices confestim emendat: uino madefactum medetur eorundem hebetudinibus, aduersus gingiuas h. more pregnantis: doloresq; dentium, non aliud efficacius.

Can

Cancamum ex Arabia ad nos hodie, nec alijs locis affertur. Nec est gummi illud spissum & transparens, quod Laccam vocat, nempe nullum gustu, suffit uve odore præ se fert, quod in Cancamo reperiri scribit Dioscorides. At enim in cap. de Cancamo seipsum confundit Serapio, qui dicat: Laccam è caelo super arbores Mannæ in modum decidere, & ex eius face Carmesinum in tinctorijs fieri. Cauendum proinde ne pro Cãcamo aut Laccam, & minus Dialaccam accipiamus. Astringit enim Dialacca: Laxat & aperit Cancamum.

C I P H I. C A P. X X I I I I.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Κυφί. Lat. Cyphi. Ital. Ciphi.

Gal. & Offic. Cypheos.

CYphi thimiamatis compositio est dicata dys, qua abunde Aegyptij sacerdotes utuntur. In antidota misceri solet suspiriosis datur in potu. Permultæ componendi rationes, quarum una hæc est: Sumito cyperi dimidium sextarium, cum paribaccarum Iuniperi adulta modo: unæ passæ pinguis, exemptis uinaceis, minas duodecim: resina repurgata minas quinq; Calami & Iunci odoratorũ. & Aspalathis singulorum minam: Myrrha duodecim: uini ueteris sextarios nouem, cum duabus mellis minis: unã passam detractis uinaceis tusa, cum uino & Myrrha subigito: cætera tusa & cribrata adycito: die uno humorem combibere finito: dein mel coquito, dum sibi glutinis asciscat crassitudinem: eliquatam resinam accuratè permisceto cum reliquis diligenter contritis, & in fictile uas recondito.

A Dielectuũ quibusdam hoc esse caput Dioscoridis uidetur, quod in antiquis exemplaribus non repperiatur. At cum Cyphi amplam Aetius mentionem fecerit, id certo statuerere non audeo.

C R O C U M. C A P. X X V.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Κροκ. & . Lat. & Offic. Crocum. Ital. Zaffarano.

Gal. Saffran. Ger. Saffran ziment.

serula niger. Tertius est Syriacus, grauis, colore buxens, & odore feruens. Optimus est recens, albus, abunde plenus, densus, aridus, a teredinibus non erosus, sine graucolentia, gustu calidus ac mordens. Vis ei excelsa factoria, urinam ciet menses pellit, vitis quæ uulnam male habent, tam imposito, quam soto & suffitu auxiliatur. Contra uiperarum morsus sextantem bibere prodest: item aduersus pectoris dolores, cõuulsa, inflationesq̃, ex uino & Absinthio, uenerem ex mulso stimulat, latas Ventris tinnas ex aqua pellit, horribus ex oleo, ante februm accessiones, & neruorum resolutionibus oblitur: vitia cutis in facie, cum aqua uel melle illitus emēdat. Additur in

Costus.

antidota et malagmata. Sunt qui admistis Helenij Comageni præduris radicibus, adulterēt, quod deprehensu facile est, siquidem neq̃ gustu seruet Helenium, neq̃ ualidum odorem uibrat, ut caput tentare possit.

Costum ut plurimum Officina habent, amarum, & dulce. Sed de his non loquitur Plinius, aut Dioscorides, at de albo tantū. Paucis ab hinc annis uerus Venetij assertur. Inde sibi comparent pharmacopola, nec diutius in antiquo errore inueterascant.

Odoratus iuncus. CAP. XVI.

NOMENCIATURA.

Gr. Ξίφος. Lat. Iuncus odoratus & rotundus.

b 5 Itali

Ital. Gionco odorato. Gal. Pasture à chameaux.

Offic. Squinanthum.

O Doratus iuncus, in Africa, & Arabia nascitur. Laudatissimus ex Nabathæa. proximus Arabicus, quem aliqui Babylonium cognominant, alij Teuchitin: pessimus ex Africa. Eligendus est rufus, recens, floribus refertus, tenuis, rubentibus fragmentis, qui manibus confricando rosea odorem emittit, igne a mordacitatis ad linguam. Floris, culmorum radicisq; est usus. Vim Urinæ ciundæ habet, menses pellit, discutit inflationes, caput agruat, modicè astringit, comminuit, excoquit, ac Venarum spiracula laxat. Flos eius in potu utilis sanguinem reuoluentibus, doloribus stomachi, pulmonis, iecinis, & renum, miscetur antidotis. Radis astringentior est, ideo fastidijs stomachi, hydropicis, conuulsis, drachma vna cum pari potere piperis, per dies aliquot datur. Decoctum Vuluæ inflammationibus, ad desidentium fetus utile est.

Iuncus odoratus, Squinanthum Officinis vocatur, voce corrupta à $\Sigma\chi\omicron\iota\upsilon\omicron\upsilon\ \delta\upsilon\theta$, vnderox integra prodit $\Sigma\chi\omicron\iota\upsilon\omicron\upsilon\theta\omicron\pi\epsilon$ qua Sginanthi quasi velint dicere, Flos Iunci odorati. hic ad nos hodie non affertur, sed stipites tantum, & folia, & radices. Iuncus odoratus seligendus est recens, nam a vetere odor omnis & sapor abeunt.

Calamus odoratus. C A P. XVII.

NOMENCLATURA.

Gr. $\kappa\acute{\alpha}\lambda\alpha\mu\ \&\ \acute{\alpha}\rho\omega\mu\alpha\tau\iota\kappa\ \&$. Lat. Calamus odoratus.

Ital. Calamo odorato. Ga. & Offi. Calam⁹ aromaticus.

Calamus odoratus in India nascitur: melior est fuluus de-
se geniculatus, & qui assulose frangitur, plena araneorū
fistula, albicans, lentus in mandendo, & astringens, ac cum ali
quanta acrimonia amarus. Urinam potu ciet, quare cum grami
nis aut apij semine coctus, in aqua subterentem fusa morbo, re-

num

num vitis, stulticidie, urina, ruptisq; comode bibitur, menses & potu & appositu pellit, tussi suffitu medetur per se, aut ex resina terebinthina, hausto per arundinem fumo, ad muliebres infusus decoquitur, & clysteribus imponitur. Suffitionibus, malagmatisq; odoris gratia commiscetur.

Calamus Aromaticus, canna odoratissima, quæ quibusdam maioris Asiae Lacubus (dum succantur) nascitur, ad nos hodie non affertur, sed huius loco acori radix, quæ sola ex Acoro medicinam facit cis in Calamo odorato vsui sit arundo, non radix.

Balsamum. CAP. XVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Βαλσαμον. Lat. & Offic. Balsamum.

Gal. Baufine.

Balsamum, arbor alba Viola, Lycij, siue Pyracantha magnitudine conspicitur. Folium ruta proximum, longe candidius, perpetuo uirens. In Indea solum quadam ualle & Aegypto nascens. his differens modis, scabritia, proceritate, gracilitate. Quod igitur tenui & capillacea coma est, Theristum uocant, quasi demessile: fortassis quoniam ob gracilitatem facile demetatur. Aestiuus sub ortu Canis ardoribus, arboris unguibus ferreis inciditur, manatq; e plaga succus, quem Opobalsamum uocant: sed tam exiguo stillatu, ut annis singulis, ne plures quidem quam se ni septenuie cogi cogantur, imbiq; pondus duplo rependitur argento. Succus probatio est, ut sic recens, ualidi odoris, Sincerus, non ad acorem uergens, dilui facilis, lauis, astringens, ac modice mordens gustu. Sed uarie utitur, misto ab aliquibus Terebinthi, Cypri, Lentisci, Balani unguento: ite susino, metopio melle, aut Cypria cera liquida, quod maleficium facile deprehenditur. Namq; merus in lancam uestem susus, neq; maculam facit,

cit, neq; si eluatur, notam reliquit uicitatis autē inhiaret: & lac
 instillatus coagulat, quod adulteratus nō efficit. Quinetiam syn-
 cerus in aqua aut lacte celerrimè liquatur, coloreq; lactescit: ui-
 tiatus uerò olei modo innatat, se conuoluens, aut in stella modū
 diffundēs. Syncerus senescens crassescit, deteriorq; redditur. Hal-
 lucinantur, qui aqua concretum pessum ire, & ad ima sidere ar-
 bitrantur, postea dissipatum supernatare. E ligni genere, quod
 Xylobalsamum uocant, probatur recens, sermento tenui, suluū,
 odoratum, quadam tenus Opopalsamum spirans. Necessarius
 etiam seminis erumpit usus, quare eligatur flauum, plenum, grā-
 de, ponderosum, mordens gustu, seruens in ore, modicè Opopal-
 samum olens. Adulteratur semine hyperico simili, quod à Pe-
 tra oppido defertur. Sed coarguitur magnitudine, inanitate, ui-
 rium ignauia, sapore Piperis. Efficacissima uis inest succo, &
 quam maxime calfaciens, ab;urgit quæ tenebras oculorum pu-
 pillis effundunt, medetur perfrictionibus uulue, cum rosaceo ce-
 rato appositus, menses quoq; secundas, & partus extrahit, hor-
 rores illitu discutit, ulcera sordida expurgat, & cruda conco-
 quit, urinam potu ciet, ægrè spirantibus prodest: datur in lacte
 contra Aconitum haustum, aut serpētium iclus, miscetur acopis
 malagmatis, & antidotis. In summa, præcipua authoritas suc-
 co, secunda semini, minima ligno. Semen commodè potui datur
 doloribus lateris: pulmonum uityis, tussi, ischiadicis, comitialibus
 uertiginosis, orthopnoicis, urinae difficultati, torminibus ac ser-
 pentum morsibus, ad muliebres suffitus per quàm utile est: uul-
 uam aperit in desensionibus balnearum decoctum, & humo-
 rem euocat. Lignum easdem habet uires, aliquantò minores. Ex
 aqua potum cruditatibus, torminosi, uulsis, uenenatorum icli-
 bus opitulatur, urinam cit, ad capitis uulnera cum sicca Iri con-
 uenit, squammis ossium extrahit, & ad unguentorum spissa-
 menta additur.

Balsamam Syriaca at buiscula, in Egypto non secus ac olim nascitur, sed sincerus eius liquor ad nos non affertur. Carpobalsamum, Balsami fructus: Xilobalsamum, Balsami est lignum. Hac adulterata in Pharmacopolijs venduntur. Hac diluunt incola ad medicinam & unguenta, tñ viribus destitutã lignosam substãtiam nobis obtrudunt. Balsami vice, Staete vti licebit, qui liquoris è Myrrha elicit flos est. Loco Xilobalsami violarum radice, quas Cheiri officina vocant.

Aspalathus. CAP. XIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ασπάλατος. Lat. *Aspalatus*. Ita.

Aspalato. Gall. & Offic. nomen

Latinum vsurpant.

Aspalatus, alijs *Erysisceptron*, frutex est surculosus, multis spinis horrens, nascitur in Istro, Nisiro, Syria, & Rhodiorum insula, quo ad unguentorum spissamenta pigmentarij utuntur. Optimus est grauis, detracto cortice rubens, aut in purpuram uergens, densus, odoratus, gustatu amarus. Est & alterum genus candidum, lignosum, sine odore, quod decrius habetur. Vim calfaciendi cum astrictione obtinet: unde decoctum cum uino ad tetra oris ulcera colluenda conuenit, ad nomas genitalium, & sordida ulcera infunditur: subiectum in pessa, partum extrahit: alium sistit eius decoctum, & sanguinis reiectionem potu cohibet, urine difficultatem inflationesq; discutit.

Aspalatus non illa arbuscula est, que Rhodi nascitur Oliuaastro similis, patrum memoria pro Agallocho vsurpata, & è qua precary orbiculi fiunt, nigri aut flaui sub cortice coloris, non rubri aut purpurascentis, quod requirit Dioscorides. Adile his, in re medica Aspalato radice cortice tantum utimur, in Rhodio ligno, ipsum lignum medicamentarum vim & odorem habet.

MUSCUS. CAP. XX.

NOMENCLATURA.

Gr. Βρυου. Lat. Muscus. Ital. Mosco.

Gal. Mouffe. Offic. Vinea.

Bryon, id est, Muscus, à quibusdam Splechon appellatur: in Cedro arbore: Populo alba & Quercu inuenitur. Optimum est cedrinum: proximum populeum: in quo genere candidum & odoratius præstat, nigricans improbat. Astringendum habet. Decoctum insidentium uuluis utile: unguento balanino, oleisq; inspissandi gratia inseritur: thymiamatum, acoporumq; compositionibus conueniens.

Muscus s. u. villosa illa arborum canities, non pro eo hic accipitur, qui in quauis arbore nascatur, sed tantum qui in cedro, Populo alba, Picea, Quercu, Larice, Abiete proueniat ac sit odoratus. Muscus vulgaris, Indici animalis pius est. Qui diligentiores sunt, quo hac clarius distinguant, illum muscum, moschum hunc appellant.

Agallochum. CAP. XXI.

NOMENCLATURA.

Gr. Αγάλλοχου. Lat. & Offi. Agallochum: Ita.

Agollocho. Gal. nomen non indiderunt.

Agallochum, lignum est quod ex India atq; Arabia deportatur, Thuæ ligno simile, maculatū, odoratum, gustu astringens, cum quadam amaritudine, cute uerius, quam cortice uestitur, aliquantulum uersicolore. Manditur, aut decocto os colluitur, commendandi halitus gratia. Sudores arcet toto corpori insparsum: pro thure ad suffimenta substituitur: radix epota drachmæ unius pondere, humida stomachi uitia & imbecillitatem, feruoremq; mulcet: si lateris, recinorisue dolor excruciat, si dysenteria, aut tormina infestant, ex aqua bibere prodest.

Agallo

Crocum.

CRocum, optimū in me-
dendi usu Coryceum,
recens & boni coloris, pau-
lum candidi gerēs in capreo-
lo, oblongum, omnibus suis
partibus constans, non fragi-
le, plenum, a quo detractum
est nihil, quod madefactum
manus inficit, nec situm redo-
let, aut carie sentit, subacre:
sin huius generis non est, aut
uetus, aut humore perfusum
creditur. Secundus locus da-
tur Coryceo, è tractu Lyciæ
contermino. Tertius Licio è
monte Olympo. dein ex Ae-
gibus Aetoliæ. Cyrenaicum

& Centuripinū inter Sicilica omnia uiribus infirmius est. Om-
nium natura oleacea. Itali tamen ob succi copiam, & coloris
uenustatem, tingendis mortarijs dicauerūt: quibus de causis ma-
gno uenditur. Vtilissimum in medicina quod antè descripsimus.
Adulteratur immisto Crocomagmate tuso, atq; etiam sapa su-
blitu: contrita, quò pondus adijciatur, simul argenti stuma, aut
plumbagine. sed maleficium declarat insidens puluis, præsertim
si defrutum in odorando subolet. Thessalus ipsum tantum odora-
tum esse uoluit. Alij exitiosum, tribus drachmis ex aqua potis.
Proculdubio uim coquendi, emolliendi, atq; substringendi ha-
bet: urinam cit, elegantem colorem præstat: qui ex passo biberint
crapulam non sentient: oculorum fluxiones illitum cum huma-
no lacte, cohibet: additur in potiones, quæ interancorum causa
temperatur: ad uulua etiam sedisq; cataplasmata utiliter inditur

uenerem stimulat, uergentes ad ignem sacrum inflammationes mulcet, auricularijs collectionibus utile. Quò facilius conteratur in calido fictili sole ficcari oportet, celeriterq; uersari. Urinam mouet radix ex passo pota. Fit etiam expressis unguenti crocini odoramentis, & in formas digestis, quod Crocomagma uocat. Optimum est odoratum. modice Myrrham olens, graue nigrũ, ligni expers, laeue, subamarũ, quod madefactum Croci colore reddit, gustatumq; uehementer dentes ac linguam inficit, multis durans annis, quale est, quod à Syria defertur. Habet suas uires ad delenda quæ caliginem oculis obuersant: urinam cit. calfacit, coquit, & emollit. Vires Croci proportionem quadantenus repræsentat, quando quidem plurimam Croci partem sibi Crocomagma uendicat.

CROCUM quod certis olim in provinciis nascebatur, nunc & in Galia excellentissimũ, et in ipsa adeò Germania prouenit in Austria maximè & Vienna territorio. Abudè quid sit Crocomagma et deducet Dioscorides. Tota Croci substantia procedit in secundum caliditatis gradum & siccitatis primum, eaq; de causa vim habet maturandi, cui subsidiaria est astrictoria qua participat virtus.

Helenium. C A P. XXVI.

N O M E N C L A T V R A.

Gre. Ελένιον. Lat. Helenium. Ital. Euola.

Gal. & Offic Enula Campana.

Ger. Asantwürtzel.

Heleniũ folia habet Verbasci angustioris folij, asperiora, oblonga: caulẽ quibusdã in locis non emittit: radicem sub
albi

Helenium.

albida, interdum subrusam,
odorata, subacrē, uegetam,
magna, ex qua agnata ppa-
gines lilioru aut ari modo se-
runtur. Motibus in umbrosis,
siccoq̄ solo prouenit. Foditur
estate radix, particulatimq̄
dissecta siccatur. Potū radice
decoctum menses & urinas
ciet, ipsaq̄ in eclegmate ex
melle pdest tussi, orthopnæ
ruptis, couulsis, inflationibus
& serpentium morsibus. In
summa excalfaciens. Folia
ex uino cocta utiliter ischia-
dicis illinuntur. Helenium sto-
macho utile in passo conditū:
siquidem salgamarij paulu-
lum siccata radice, mox

decoctam, & frigida aqua madefactam, in sapam conij-
ciunt, & ad usus recondunt. Trita potaq̄ ad cruentas execra-
tiones efficax est. Alterum Helenij genus in Aegypto gigni-
Crateuas tradit. Herba est cubitalibus ramulis, Serpylli modo
per humum repentibus, folijs Lenticule circa ramos sed longiori-
bus crebrisq̄, radice pallida, digiti minoris crassitudine, per ima
tenui, superne crassa, cortice nigro. Nascitur in maritimis, colli-
busq̄. Radix una in uino epota, contra serpentium ictus auxilia-
tur.

INula seu Helenium, ex Helena lacrymis nata, dñm Canopi gu-
bernatoris mortem desiet, duplex. Nostras, nulli non cognita, Aegy-
ptia, quæ humilis & coronaria est. Nostratis radix, non statim à gustu

excalfacit, ut piper nigrum, & album: superflue enim humida est. Tu-
re igitur electuarijs inferitur, qua sunt ad crassos et viscosos humores
è pectore & pulmone educendos.

Omphacinũ, ολεῦν β'. C A P. XXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ελαιου ὠμότριβες, καὶ Ελαιου κοίνου.

Lat. Omphacinum oleum, & oleum commune.

Ital. Olio Omphacino è uolgare. Gal. Huyle
d'Oliue. Offic. Latino utuntur nomine.

Ger. Baumol.

Omphacinum.

Oleum quod ex im-
maturis oliuis expri-
mitur, ad multos usus recte
ualentibus accomodatissimũ
Omphacinum id appellatur.
Præstat recens, odoratum,
quod non mordeat. Tale un-
guentorum compositionibus
idoneum intelligitur. Stoma-
cho utile est, quod astrin-
gat: gingiuas contrahit, den-
tes firmat: si contineatur
in ore, sudores cohibet. Et
quò uetustius ac pinguius, eò
ad medicamenta aptius est.
Et, ut reliqua in commune
dicantur, omne oleum cal-

facit, emollit uentrem, à perfrictionibus corpus tuetur, ipsumq̃
pro

promptius ad obeunda munera reddit, aluum emollit : ulceratum uenerorum uires permistum hebetat : contra uenena datur, assidue potum redditumq; uomitionibus, soluit aluum hemanæ mensura cum pari pitisanæ succo aut aqua potum : ad tormina calidum simul decocta ruta tribus sextarijs in potu datur : uentris animalia pellit, idem maxime ilei intestini morbo laborantibus infunditur, uetus magis calfacit & uehementius discutit, oculorum claritati sublitum confert. Si uetusti non sit occasio, in uase decoquitur ad mellis crassitudinem, ut uetustatem representet.

Oleum syluestris oliuæ.

C A P. XXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Εκ τῆς ἀγρίας ἐλαίας ἔλαιον. Lat. *Oleum syluestris oliuæ.* Ital. l' *Olio che si fa delle oliue saluatiche.* Gal. & *Offic. commune nomē non mutant.*

Oleum quod syluestres oliuæ fundunt, uehementer adstringit, & ad sanorum usus secundum sibi locum uendicat. In doloribus capitis utiliter pro Rosaceo substituitur, sudores arcet, defluentes capillos inhibet, furfures, ulcera capiti manantia, scabiem, lepræq; abstergit, tardius canitiem sentiunt, qui eo quotidie perunguntur. Candidum oleum fit hoc modo: Album colore, nec anniculo uetustius, in nouum sicile oris patuli funditur, centum heminarū mēsurā, & sub spem media quaq; die concha refunditur, ex altoq; demittitur, ut assidua deuolutione, icluq; agitatum respumet: octaua die scēnū in græcum mundum quinquaginta denariorum pondere, calida aqua madefactum donec emollescat, in supradictum oleum deicitur, ita ne

extillet aqua. Postea tede præpinguis piceæ assulatim cæsa aqua le pondus adjicitur, & transactis octo diebus, oleum concha mouetur. Vbi candore contraxerit, in uas nouū uetere uino affusum recondi debet. substratis fertula Cæpana corollis drachmas undecim pendentibus, cum pari iridis pondere: sin minus rursus soli mandandum, & idem inunus obeundum, usq; dum inalbescat.

Annotatio in Cap. xxvij. xxviij.

Oleum cum simpliciter dicimus, illud intelligimus, quod ex satiuis Oleis: Omphacinum, quod ex immaturis Oleis exprimitur. Candidi Olei conficiendi rationem docet Dioscorides. Candidum Oleum in Portugallia Vlsbona conficitur.

Sicyonium. CAP. XXXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Σικιωνίου. Lat. Sicyonium. Ital. Sicionio. Eo Galli & Officinæ carent.

Sicyonij componendi ratio hæc est: In lebetem oris lati stanno inductum, funditur olei albi quod cruda oliua reddiderunt, cōgius unus: aqua semicōgius. Leni id igne coquitur, leniter mouendo: at ubi bis efferbuit, & subtracto igne refrixit, imatans oleum concha decapulatur, & adiecta noua aqua conferuescit, & reliquis ut diximus peractis, reponitur. In Sicyonia maxime fieri consuevit, Sicyonij inde accepto cognomine. Calfactoriam adquendam usq; modum uim habet. Febri ac neruorum uitij prædest: fæmina ad commendandum faciei nitorem eouuntur.

IN Sicyone Peloponensi vrbe è candido oleo, præparabatur oleum eo quo scribit Dioscorides modo. Hodie fieri desit.

Strigmēta balnearum. C A P. XXX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ρύτω & Βαλανείωμ, καὶ Ρύτω & ἐκ τῆς παλαι-
 sgræc. Lat. Strigmenta balnearum Strigmenta
 palestrica. Ital. Le rasure de i bagni. Le rasure della
 palestra. Hac antiquorum, non nostratis usus.

STrigmenta à balneis calfaciunt, molliunt, discutunt: ad se-
 dis rimas, & condylomata illinuntur. Illa uerò qua ex pa-
 lestris puluerem sibi ascuerunt, in sordis speciem redacta, arti-
 culorum nodos imposita adiuuant: ischiadicis in fotus aut ma-
 lagmatis locum, calida commode sufficiuntur. Deraſæ gymna-
 siorum parietibus simulacrisq; sordes calfaciunt, tubercula, qua
 agrè ad coelionem perducuntur, dissipant, desquamatis &
 ulceribus senum profunt.

ANtiquitus Oleo corporibus in balneo perunctis sudorem Oleo mi-
 xtum serui vel publici vel privati strigilibus eradebant. Id strig-
 mentū uocatum est. I. uelaturi itidem iuuenes Oleo perungebantur. In
 palestra, dein puluere oblinebant s se. Cænoſa illa crassities qua eis à lu-
 do erad. batur in balneis, in usus medicina cedebat.

Elæomeli. C A P. XXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ελαϊόμελι. Lat. Elæomeli. Ital.

Eleomele. Res nostris incognita &
 Officinis.

IN Palmyris Syriæ, quod Elæomeli uocāt, ex quodam caudi-
 ce manat oleū, melle crassius, sapore dulci. Bilē, cruditatesq;
 detrahit, sextario cū una aqua hemina dato, sed q̄ jumpsere, tor-

pescent, & uiribus deficiuntur: quod minime uereri oportet, uerum crebro excitare, ne ueterno pressi somnos capient. Fit & oleum è pinguitudine surculorum Olea: optimum uetus, crassum pingue, non turbidum. Calfacit, priuatimque caliginibus oculorum illitur: lepras, neruorumq; dolores illitum emendat.

Eleomeli ad nos hodie non affertur. Quod è Quercuum & Betularum uetustis truncis fluit. sapore habet mellis, pinguitudinem olei, proritat ad nauream & vomitum Eleomeli, & laxat aluum.

Cicinum oleum. C A P. XXXII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κικινου έλαιου. Lat. Cicinum oleum. Ital.

l' Olio Ricino. hoc Offic. nō parant: proinde nec apud Gallos nomen habet.

Cicinum oleum hoc modo temperatur: Maturi Ricini, quatuor uoles quantitate, torrido sole flaccescunt, & ouarum more instrati tantisper insolantur, dum uestiens cortex fractus decidat: caro colligitur, & coniecta in pilam diligenter tunditur: postea in lebetem stanno illitum, qui aquam habeat, demittitur, subiectoq; igni feruescunt: & ubi insitum prorsus humorem reddiderunt, sublato ab igni uase, innatans oleum concha tollitur, & reconditur. Sed in Aegypto, ubi largior increbuit usus, longe secus fieri solet Nam repurgatos Ricinos mola mandant & accurrate molitos per sportulam torculo exprimunt. Tum quidem ematurnerunt Ricini, cum continentibus orbiculis exuuntur. Ad psorias, & ulcera capitis manantia ualet, prodest sedis inflammationibus, uuluis conuersis atq; praclusis: item indecoris cicatibus, & aurium doloribus emplastra efficaciora reddit additum: potu aquam aluo extrahit, uentris animalia pellit.

Hoc oleum hodie fit sub nomine Olei de Kerua, seu Catapucia maioris Arabum.

Amygdalinum. CAP. XXXIII.

NOMENCLATURA.

Gre. Αμννυ Ἀλίνοῦ ἐλαίου. Lat. Oleum Amygdalinum. Ita. l' Olio delle Mandole. Gal. Huyle d'Amendes. Off. Oleum amygdalarum.

Amygdalinum oleum, quod aliqui Metopium uocant, hoc fit modo: Semodius ex amaris nucibus repurgatis siccatisq³, in pila ligneo pistillo leniter tunditur in offas, aqua quæ ferbuerit sextarius adijcitur, & ubi dimidia hora humorem hauserit, uehementius quàm antea tunditur, mox tabellis premitur, & quod digitis hæsit, concha excipitur. Pressis nucibus rursus hemina aquæ inspergitur, & postquam ebiberint, idē opus prosequendum. Singulas heminas reddunt singuli modij. Contra uuluarum dolores, strangulatus, conuersiones, & eorundem locorum inflammationes efficax est: uitijis renum, calculosis, difficili urinæ, suspiriosis, lienosisq³, proficit: dolores capitis, grauitatem auditus, sonos incertos, tinnitusq³, discutit: maculas & uitia cutis tollit e facie, & eam erugat cum melle, radice Lilij, & Cypria cera, aut rosaceo cerato: & oculorum hebetudines emendat, ulcera capitis manantia, & furfures cum uino abstergit.

Et si hodiè ex Amygdalis dulcibus & amaris oleum exprimatur. Satius tamen aget, qui hoc in negotio Mesue præscriptionem sequetur.

Balaninum. CAP. XXXIII.

NOMENCLATURA.

Gre. Βαλάνινοῦ ἐλαίου. Lat. Oleum Balaninum.

Ita. l' Olio di Ben. Gal. Huyle de Ben. Off. Oleum de Ben.

Simili modo fit Balaninum Oleum, quod repurgat maculas, lentiginēs, uaros, & cicatrices nigras: aluum soluit, stomacho aduersatur, contra aurium dolorem, sonos, & tinnitus auxilio est, cum anserino adipe instillatum. Similis sesamini ratio. Fit etiam è nuce iuglande oleum, quod caryinum uocant. Eandē uim habet quam balaninum.

Oleum Balaninum, quod è Glande unguentaria fit, & Oleum è Ben dicitur, apud Italos vulgare, nobis penè incognitum quod ad bonitatem attinet.

Hyoscyaminum. CAP. XXXV.

NOMENCLATURA.

Υοσκυάμινορ, κνιδελαίου, Κνίτικου, ράφανελαίου.

Lat. Hyoscyaminum, Gnidicum oleū, Cnicinum oleum, Oleum Raphaninum. Ita.

l' Olio dell' Iusquiamo, del Grano

Gnidio, del Cartamo, del Ra

fano. Officinis, si præpa

rentur, nomina la

tina habent.

HYoscyaminum sic fit: Semen candidum, recens ac siccum tunditur, & calida aspergitur aqua, ut in amygdalino diximus: dumq̄, insolatur, siccata, quæ sub manu sunt, partes cū reliqua massa permisceantur: hoc autem fieri oportet dum nigrescat, & grauius oleat: mox pressum atque excolatum reconditur. Ad aurium dolores efficax est, pestis miscetur, ad emolliendum utile. Fit & è Grano gnidio purgato & tuso. Vis ei aluum soluere potu. Non secus Cnicinum oleum temperatur, cui facultas eadem est quæ factu è Gnidio grano, uerum inualidior. Raphaninum è Raphani semine fieri solet, caterorū more. Phthiriasis mala ualetudine contractas tollit. Scabrities
cutis

cutis in facie emendat. Ad obsonia utuntur Aegyptij. Melanthinum idem quod Rhabbaninum potest. Tritum Sinapi semē, & calida aqua madefactum, adiecto postea oleo exprimitur. Id ad diuturnos dolores efficax est, transfert humores qui in aliqua parte concreuerunt.

Commodius nostro tempore tritum & calefactum Hyoscyami semen cogitur oleum reddere, quā olim madefactum aqua. Idem fit in Rhabbanino & Sinapino, & vetustus mos desijt. E Grano Grindio oleum exprimitur, quod rustici Itali ad se purgandos vtuntur. Olei è Carthamo & Nigella rarus aut nullus est vsus.

Myrteum. CAP. XXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Μυρτινέλαιου. Lat. Myrteum. Ita. l'Olio Mirthino. Gal. Huyle de Murte. Off.

Oleum Myrtinum.

Myrtei faciēdi ratio hæc est: E Myrto nigra syluestri, aut satiuā, foliorum mollissimā quæq; tusa premuntur. succo pares omphacini olei portiones adiunguntur, subiectisq; carbonibus inferuescunt donec concoquantur, innatans oleum deraditur. Sed longè facilior hæc compositio: Tenera folia contusa coquuntur in oleo & aqua, & quod innatat eximitur. Præsertim alij deiecta in oleum folia in sole macerant: alij prius oleum inspissant Malicorio, Cupresso, Cypero, et Iunco odorato. Efficacius est amarum gustu, & oleosum, viride, translucēs, & oleus Nyrtū. Astringit & indurat: ideo medicamentis miscetur, quæ cicatricē obducunt, prodest ulceribus in capite manantibus, ambustis igni: & papularum eruptionibus. Facit ad attrita & furfures, sedis rimas, cōdylomata, articulos laxatos, corporis sudores coepescit, et omnia quæ adstrictionē inspissationēq; desiderāt.

Aliaratione parant sepia sic Myrtinum oleum quam Dioscorides aut Mesue præscripsit. Et sine melius caderet, si paratur in balneo Mariæ, & cum olio Omphacino.

Laurinum. CAP. XXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Δαφνέλαιου. Lat. Laurinum. Ita. l'Olio
Laurino. Gal. Huyle de Laurier. Off.
nomen latinum in usu.

Laurinum fit hoc modo: Lauri baccæ cum maturæ sunt, in aqua coquuntur: siquidem ex obducto cortice quandâ pinguitudinem reddunt, quæ manibus subacta, concha excipitur. Alij omphacinum prius oleum Cypero, Iunco odorato, & Calamo inspissant, deinde tenera Lauri folia concoquunt: alij etiam baccas, donec oleum odorem contraxerit alij Styracē & Myrtum addunt. Optima Laurus ad id latifolia & montana. Oleum Laurinum utilius quò recentius, quoq; uiridius colore, amarissimum, & acre. Vis ei excelsa factoria, emolliens, uenarū spiracula aperit, lasitudines discutit, omnibus neruorum uitijs, algoribus, de stillationibus, aurium doloribus, malis rerum frigore contractis, illitum, non aliud iuuantius, attamen potum nauseam parit.

Oleum Laurinū aliter à Mesue paratur, aliter à Dioscoride, aliter ab Officinis. In quibus qui eruginē admiscunt, malè agūt. Eneruat enim erugo olei temperamentum. Probe præparatum præter uires quas ei tribuit Dioscorides, ualet dolori Hepatis, Hemicranæ proueniētis à causa frigida, dolori stomachi, dolori colico, matricis, & splenis.

Lentiscinum. CAP. XXXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Σχινέλαιου. Lat. Lentiscinum. Ita. l'Olio del
Lentisco. Gal. Huyle de Lentisque. Offi-
cina Galliarum rarum aut nullum Len-
tiscinum habent.

Similis Lentiscini ratio. Nari è maturo fructu temperatur, fractis prius spissamentis, ut in Laurino diximus: hoc scabiē
iumen-

iumentorum canumq; sanat, utilissimum pēssis, acopis, & leprarum medicamentis, sudores cohibet. Nec secus Terebinthinum fieri solet. quod refrigerat & astringit.

Oleum Lentiscinum in pluribus hodiē Thuscia partibus paratur, & in comitatu Senensi, præcipuē in insulis Helba & Giglio, fit eo pacto: Sumuntur fructus Lentisci, aliquot ante diebus ex arbore de certi numero & pondere qui satis est: videtur, immittuntur in aquam, bulliunt lento igni, & cum crepare incipiunt, tum torculari immittuntur, & non addito altero oleo, ex eis oleum exprimitur, nam satissuperq; ex sese reddunt. Rusi qui eo vtuntur in cibo, laudant vt valens remedium ad acuendum visum. Oleum quod ē Terebintho fit ad nos nō affertur, proindē nec in vsu est.

Mastichinum. CAP. XXXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. μαστιχέλαιου. Lat. Mastichinum. Ita. l'Olio di Mastice. Gal. Huyle de Mastic. Off. Oleum de Mastice.

Mastichinum ē trita fit Mastiche, quod contra omnia muluæ mala efficax est, mediocriter calfacit, astringit, et emollit. Aduersus prominentes stomachi duritias, cæliacorum, dysentericorumq; cruciatus utile: faciem emaculat, & colorem nitidum facit. Optimum in Chio insula componitur.

Ratio parandi olei Mastichini, quod fit ex Mastiche quæ Lētisci resina est, reēlius doctorū hominū iudicio cū alābico vitreo pareretur.

Vnguentorum compositio.

CAP. XL.

NOMENCLATURA.

Gr. σύνθεσις μρωρ. Lat. Vnguentorum compositio. Ita. la compositione de gli unguenti. Galli &

Officinæ, hæc si præparant, nomina vt lubuit imponunt.

DE ratione Vnguentorum consequenter tractandū existimauimus, quandoquidem ea in nonnullis corporū utijs,

aut medicamentis mista, aut corpori persusa, aut naribus obiecta, plurimum prosunt. In quorum probationibus consulere nares oportet, an ea oleant, ex quibus temperantur. Optimum huiusmodi iudicium: quod in quibusdam planè obseruari non potest, propter ea, quæ admiscentur, odore ceteris prævalentia: ut in Amaracino & Crocino, Telino, & plerisque alijs, quæ crebra circa hæc meditatione experiri conueniet.

Dioscorides ab hoc capite ad lxxvj. de Unguentis tractat, non illis plagiarijs, sed odoratis, quæ planè nihil aliud sunt quàm olea, materia cuiusdam aromatica permixta: Olea vero simpliciter cum dicit, Oleum è fructibus & seminibus arborum expressum intelligit, sine alterius mixture olei.

Rosaceum. CAP. XLI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ρόσιον. Lat. Rosaceum. Ita. l'Vnguento Rosado.

Rosaceum sic fit: Iunci odorati quinque libras & bessem tundito, & subactas aqua in uiginti olei libris & quincunce subinde mouenda, coquito: dumq; percolaueris, in olei libras uiginti, & quincuncem, adycito Rosas non madefactas numero mille, & manibus melle perunctis identidem moueto: interdum premens, finito nocte tota macerari, postea exprimito: et ubi recrementum pessum ierit, mutato uase, in craterem melle illitum recondito. Ceterum Rosas quæ antea pressæ fuerunt, in label lum demittito, & affusis octo libris & quadrante spissati olei, iterum premito, eritq; secundarium oleum. Quod si tertias usq; quarta sue persusiones insundens exprimere uoles, secundarium fiet, tertiarium, & quartarium unguentum. Sed quoties id feceris, uasa melle oblini debent. Si uero secundam infusionem instituire libet, in expressum oleum, numero pari recentes Rosas, nullo humore imbutas incito: manibus melle præmadefactis,

agitantis premito: & iterum, tertio & quarto, simili modo exprimens facito, totiesq; recentis Rosas detractis unguibus immittito: fiet enim ita oleum multo ualidius: nam septies oleum rosarum infusionem admittit, nec amplius. Præsum melle perungatur, oleum à succo diligenter secerni oportet, nam si minimū quid relinquatur, unguentum corrumpet. Alij autem detractis unguibus, Rosas tantum oleo macerant in sole, hoc modo: Rosæ quæ se libram pondere æquant, in sextario olei diebus octo madescent, & usque tertiam perfusionem quadraginta diebus insolantur, & sic oleū reconditur. Alij Calamo, aut Aspalatho prius olei spissamenta faciunt. Alij coloris causa Anchusam admiscet, & salem, quo minus oleat. Vim astringendi & refrigerandi obtinet, fomentis & cataplasmatibus utile. Potum soluit aluum, stomachi ardorem restringit, ulcera caua replet, & mulcet, quæ cacoëthe uocantur: ulceribus in capite manantibus, atque feruidis eruptionibus illinitur: caput dolens eo perfunditur: dentes inter initia doloris collui prodest, ad genarum duritias illitum efficax est, ad laceßita interanea & concitatas uulnas utilissimè subycitur.

Vnguentum Rosatum si probè fiat è præscriptione Mesue, nihilum cedit illi, quem Dioscorides ostendit. Nostras è Mesue, inflammationes sistit, congregat, confortat, spissat, & prohibet cursum materiæ ad male affectos locos. Potum valet in dysenteriam. Vulneribus capitis prodest: mirum enim in modum caput firmat, & inflammationem inhibet.

ELATINUM. CAP. XLII.

NOMENCLATURA.

Gr. ΕΛΑΤΙΝΟΥ. Lat. Elatinum. Ita.

l'Vnguento Elatino.

Fracta

Fraëta Elate tusa & scarificata, in labellum deijcitur: Omphacinum oleum triduo infunditur, mox per sportulam exprimitur: uerum pares esse debent utriusque portiones, dein mundo uase ad usus reconditur. Viribus Rosaceo proportione respondet, alium tamen non mollit.

Elatinum unguentum antiquitus fiebat è carnosio dactylorum cortice, qui Elate Græcis dicitur. Quæ dictio quoniam etiam Abietem sonat, quidam etiam ex Abiet parant Elatinum oleum, s̄d malè.

Melinum. CAP. XLIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Μήλιου. Lat. Melinum. Ita. l'Vngüeto Melino.

Melinum hoc modo temperatur: Olei congius, decem aquæ sextarijs admiscetur. Adijcitur eiatæ palmarum fraëta quadrans, & Iunci odorati uncia, quæ die uno macerata coquuntur, mox in uas oris patuli oleum excolatur, & indita arundinacea crate, aut uetusta tegete, Cotonea mala superponuntur, & uestimentis operta tâtisper imbi resident, dum malorum uires ad se oleum alliciat. Aliqui Cotonea, decem dierum spacio operimentis inuoluunt, ut contineatur odoris suauitas, nec euanescat: postea biduo macerata oleo exprimuntur, oleumq̄ reconditur. Id uim refrigeratōriam & astringentem habet. Contra scabiosa ulcera & quæ serpunt, ac surfures, perniunculosq̄ effectum præbet, exulceratis uuluis infunditur, citatam urinam sistit infusum, sudores cohibet: contra cantharidas, buprestim, pinorum erucas, bibitur. Laudatur maxime quod Cotonea mala olet.

Melinum unguentum fit cum Cotoneorum fructu probè maturo, in particulas conciso, tum in oleum omphacinum immisso, ac insolato cum bona succi portione, postremo in balneum Maria infuso, iterata ut docti sciunt, infusione.

Oenanthini

Oenanthini compositio. CAP.

XLIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Οινανθίνου. Lat. Oenanthinum. Ita.

℞ Unguento Enanthino.

O Enanthe è Labrusca, optimè olens postquam emarcuit, deiecta in Omphacinum oleū mouetur, uoluiturq̄, & cum biduo manserit, exprimitur, & reconditur. Astringit, proxi- mum rosaceo effectū præbens: sed aliū non resoluit, aut mol- lit. Probatissimum est quod odore Oenanthem refert.

ID quamuis non paretur, ipsa tamen verba satis ostendunt, qua è re, parari debeat. Nam vires non desunt.

Telini cōponēdi ratio. CAP. XLV.

NOMENCLATURA.

Gr. Τήλινου. Lat. Telinum. Ital.

℞ Unguento Telino.

Foenigræci libra quinque, calami libra una, cypiri libra due olei libris nouem, septenis diebus macerantur, quotidie ter mouentur, postea præmuntur, & reponuntur. Aliqui pro Calamo Cardamomū substituunt, & Cypiri loco Xylobalsamū macerant. Alij oleo antea his odoribus spissato, Fœnumgræciū macerantes exprimunt. Hoc Telinum abscessus emollit, & con- coquit, omnibus uuluarum duritijs magnoperè conuenit, scemi- nis difficile parientibus subijcitur, ubi præ excretis humoribus loci siccitatem contraxerunt, sedis inflammationes lenit, tenef-

d mo

mo subditum prodest, ulcera capitis manantia surfuresq; expurgat, ambustis & pernionibus addita cera proficit, utia cutis in facie emendat, pigmentis ad conciliandum faciei nitorem inseritur. Eligi oportet recens, quod non uehementer Fœnigraci odorem præ se ferat, & manus abstergat, sapore ex dulci in amarum inclinato: tale enim optimum iudicatur.

Telinum seu Fenugracinum unguetum vulgò è Fenigraci semine. Oleo incocto, vel ad solem macerato, paratur. Qui fit vt vires cū Dioscoridis Telino non respondeant, Nam aromatum vt in horum plerisq; omnibus spretus est vsus.

Sampsuchini compositio.

C A P. X L V I.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Σαμψύχινου. Lat. Sampsuchinum.

Ital. l'Vnguento del Sanfucco.

SErpylli, Casia, Abrotani, florū Sisymbrij, frondium Myrti, Sampsuchi, singulae portiones quadā pro viribus ipsorum coniectione, unā tunduntur, atque is omphacini olei modus adjicitur, qui madentium vires non euincat. hæc post quadriduū exprimuntur: denuò noua alia, simili mensura & equali tempore macerata premuntur, ita enim ualidius reddi solet. Eligi oportet Sampsuchum colore ex atro uiridi, plurimum redolens, mediocriter acre. Vim habet acrem, cascatoriam, extenuantē. Aduersus uuluae praeclosurem, conuersionesq; efficax est, menses & secundas & partus extrahit, uuluae strangulatus recreat lumborum inguinumq; dolores lenit, sed cum melle uti eo praestat, quandoquidem uehementi astrictione locos indurat: lassitudines illitum discutit: in opisthotonicorum, uulsozumq; catoplasmata utilissimè additur.

Amaracus Galeno, & Paulo, non ille est Amaracus, quem Theophrastus, Dioscorides & Plinius Sampsuchum vocant, sed Marië. Quod verò diuersis Dioscorides tractauit capitulis de vnguento Sampsuchino, & de vnguento Amaracino, id duabus rationibus motus effecit. Prima fuit. Si Amaracini & Sampsuchini compositiones conferas, longè pretiosiorè & odoratiorem iudicabis Amaracinum: & idcirco vt eius excellentiam separatim notam faceret, separatam etiam assignauit caput, & Amaracinum vocauit. Secunda, Sampsuchum (vt patet è proprio in tertio libro capite) Amaracum dicitur Cixici, vnde electissimum hoc vnguentum exportatur, & quòd optime Cixicini id suum componant Amaracinum, nomē Dioscorides mutare noluit, quod è Cizico retulerat.

Ocimini compositio. CAP. XLVII.

NOMENCLATURA.

Gr. Οκίμινον. Lat. Ocimum. Ital.

l'Vnguento del Basilico.

Ocimum oleum fit ut Cyprinum. Ocimi folia decerpta librarum undecim & besis pondo, die noctiq; viginti olei libris macerato, premito, colato: cumque exhauseris qual-lum, rursus parem olei modum fundito, & exprimito. Vocatur autem id secundarium, nam tertiæ perfusionis nõ est capax. Deinde recens Ocimum equali pondere, ut in rosaceo diximus, rursus maceratur, & cum tanto temporis spacio maduerit, exprimitur, & oleum reconditur. Quod si in animo fuerit ter aut quater madefacere, semper Ocimum recens addes. Potest ex omphacino confici, sed illo modo melius, Idem quod Sampsuchinum potest, sed inefficacius.

Abrotonini compositio.

CAP. XLVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Αβροτονινον. Lat. Abrotoninum. Ital.

l'Vnguento dell' Abrotano,

d

z

olei

Olei Cyprini odoribus imbuti libris nouē & quincunce, foliorum Abrotani libras octo die noctuq̄, madefactas, premito. Quod si in longum tempus oleum uelis afferuari, eie-ctis prioribus folijs, noua appones, & macerata exprimes. Cal-facit, ad ulnae duritias præclusionesq̄, eff:cax est, menstrua & secundas pellit,

Anethi compositio.

C A P. XLIX.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Ανηθινου. Lat. Anethinum. Ita.

Vnguento dell' Anetho.

Olei libris octo & dodrante, florum Anethi libras un-decim & bessem, maceratas in oleo die una, manibus premito, & recondito: quod si iterum perfundere uelis, recentes Anethi flores cosimiliter madefacito. Vuluarum duritias emol-lit, uenarum spiracula laxat, contra horrores febriliū circuitu re-deuntes auxiliatur. Calfacit enim, & lassitudines discutit, pro-dest articulorum doloribus,

Susinum. C A P. L.

N O M E N C L A T V A.

Gr. Σουσινου. Lat. Susinum. Ital.

Vnguento de i Gigli.

Susinum, quod alij Lilinum appellant, sic temperatur: Olei libra nouem cum quincunce, Calami libra quinq̄, & qua-drans, Myrrhae uncia quinq̄, permixto odorifero uino decoquū-tur, & colato oleo, cardamomi tusi & cælesti aqua madefacti libra tres & semis macerantur: premunturq̄, tres librae cum se-misse spissati olei: assumuntur mille Lilia decerptis folijs in latū nō tamen

tamē pfundūt, labellū demit untur: inieclū oleū, manibus melle perunctis agitur: die noctūq; cōquiescunt, & in pyxidem matutinis exprimuntur, quod dejuet oleum, protinus ab aqua, quæ simul expressa fuerat, colo incerni oportet (non enim, ut rojaceū moram tolerat, nam concalsactum feruet & comprutescit: quare sæpius decapulandum) uasa melle illinenda, tenuis sal instargendus, & si qua sordes uasis faucibus hæsit, eximenda. Odo-ramentis iam expressis ex quasilo in labellum transfusus, rursum oleis prius odoribus imbuendi, quod primum pondus æquet, & Cardamomi tusi drachmæ decem conijciuntur. Hæc manibus scitè pressa, interiecta breui mora exprimuntur: quod profiuit, repurgatur. Tertio eadem infunduntur, adiecta Cardamomo & sale, & manibus malle madefactis. Longè optimū: erit, qđ prius exprimūtur secūdū qđ sequitur: tertiu locū sibi uendicai qđ nouissimū pdit. Denuo in mille Lilia euulsis folys expressum primo oleum infunditur: tum eadē ratione proseguendum, idemq; faciendū ut prius, addito Cardamomo, dein expresso, & quo si, e quētius recētia Lilia maceraueris, eò unguentū ualidius efficies. Deniq; cum factū abūdē uidebitur, singulis cōpositionibus miscere conuenit Myrrhæ quam optimæ duas & septuaginta drachmas, & Croci decē, Cardamomi quinque & septuaginta: Croci uero & Cinnamomi pares portiones tunduntur, & cribrata in lutrem cum aqua demittuntur, expressumq; primo unguentum infunditur, & paulo post excipiuntur uasculis zccis, Myrrha aut gummi antea perfusis, & Croco, melle & aqua madefactis. Eadem siunt in altera aut tertia expressione. Aliqui simplex ex Baianino, alioue oleo, & Lilyis componunt. Optimum esse constat in Phœnice, mox Aegypto factum. Sed cum primis laudatur quod Lilia redolet. Excalfacit, emollit, uulua præclisionis, & collectiones apperit, utilissimum ad muliebria maia: ulcera in capite manantia, feruidas eruptiones, uaros, fur

furesq; emendant, uibices cicatricesq; celerrimè ad colorem reducit, ita ut sepe fallant. In summa extenuat, potum bilem per aluum extrahit, urinam ciet: sed stomacho alienum est, & nau-seam parit.

Annotatio in Cap. xlvij. xlviij. xlviii. l.

CLara sunt hæ compositiones, nec minus Officinarum parandi modus, licet multo inefficacior: viderint secreti iudicij medici, vt in his priuatim vtantur.

Narcissinum, CAP. LI.

NOMENCLATURA.

Gr. Νάρκισσινον. Lat. Narcissinum.

Ital. l'Vnguento del Narcisso.

Narcissini olei spissamenta ita fiunt: Sex libræ Asphalathi cum sextante tunduntur, olei eloti libræ septuaginta cum uncijs quinq; assumuntur. Asphalathus aqua madefactus in tertia olei parte coquitur, quo exempto, Calamus quinq; libris & besse adijcitur, cum Myrrha gleba contunditur, cribrataq; ac uino ueteri odorato immista decoquitur: simulac autem cum ijs efferbuerit, eximitur: refrigeratum oleum excollatur, eius portio in labellum mittitur, flores Narcissi quamplurimi conijciuntur, qui bidui spacio (ut in Susino dictum est) permoti exprimuntur. Oleum subiude decapulandum, siquidem celerrimè putredinem sentit. Valet hoc ad emolliendas uulua duritias præclusionesq; sed capitis dolores facit.

IN quibusdam Dioscoridis codicibus habetur, Aspalathum solum coquendum cum tertia olei parte. Superfluum sane esset septuaginta libras olei desumere, & postea tertia tantu parte uti, nisi dicamus, Aspalathum cum tertia olei parte concoctum, spissam. ntū esse primū & præcipuū unguēti Narcissini tū secūdā olei partē inspissari Calamo & myrrha. Postremò spissamētum tertiū fieri, cū Narcissi floribus ex tertia itidem Olei parte, quod Græcia attētē legenti satis declarat. Nā: ὡς ἐν τῷ τοῦ σοῦδου, non ad specierum tantum illam in labello confusionem referuntur, sed ad totam compositionem.

Croci

Crocium. CAP. LII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κρόκινου. Lat. Crocinum. Ita.

l'Vnguento del Zaffarano.

Cum Crocinū cōponere uoles, prius olei (ut in Susino dixi-
mus) spissamēta facies eisdē pōderibus & mēsuris, cuius
olei libras treis & semisse, Croci unciā unā assumes, idētidē quo-
tidie moueto, & sexta die quā hoc assiduo peregeris oleū à Cro-
co colis incernito: eidē Croco parē olei modū adycito, moue tri-
duo, dein cōtusa Myrrha atq; cribrata drachmas quadraginta
permisceto, & in pilo agutatu reconditio. Aliqui oleo aromati-
bus ad Cyprinū imbuto in Croci cōpositione utūtur. Optimū est
qđ abūdē Crocū spirat, in medēdi usu expetitū. Proximū quod
Myrrhā refert. Calfacit, somnū allicit: quare per sepe phreniti-
cis: subuenit, persusum, aut naribus admotum, aut illitum pus
mouet, u'cera purgat, contra uulnē duritias atque praelusio-
nes, & ulcera quæ cacoēthe uocantur, pdest, cū Croco, cera, me-
dulla, duplicato olei pōdere: cōcoquit enim, emollit, humectat &
permulcet, Ad oculorū glaucitates ex aqua illinitur. Huic au-
tē proportione respōdēt Butyrinū, onychinū & Styracinū, quæ
& si nominibus distant, uiribus & cōpositione cognata sunt.

Cyprini spissamentum. CAP. LIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κυπρινον σπῆσις. Lat. Cyprini spissamentū. Ital.

l'Vnguento Ligustrino.

Olei Omphacini eloti pars una, aquæ cœlestis tantundem
cū semisse, cuius una parte oleū diluitur, altera adiciēdis
odora mentis admiscetur, dein assumptis Asphalti libris quin-
q; & semisse, calami libris sex & semisse myrrha libra una car-
damo

d 4

damo

damomi libris tribus & drorante, olei libris nouem, & uncijis quinque. Asphaltus tusus & aqua affusus decoquitur in oleo, donec conferuescat: Myrrha autem uino uetere odorifero subacta contususq; simul Calamus digeruntur in offulas quæ exopto Asphaltum immittuntur; & ubi efferbuerint, sublato abeno, oleum percolatur. Cardamomum tusum reliqua aqua aspersum insruditur, spatha agitatur, nulla, dum refrixerit, interpellatione. Post hæc colato oleo, in uiginti octo libras olei, floris Ligustri, quod cyprium uocant, sex & quadraginta librae cum besse instillantur, quæ sufficienter madefactæ per sportulam exprimuntur. Quod si copiosius desideretur, idem recentium florum pondus iniectum, simili modo prematur, & iterum aut tertio, si quis uelit, madefacere poterit, & ita reddetur efficacius. Eligi oportet bonum, quod cum odoris suauitate nares feriat. Aliqui Cinnamomum addunt. Calfacit, emollit, ora uenarum adaperit, uulue neruorumq; uitys conuenit: pleuriticis, fractisq; per se, uel cerato immistum: malagmatis imponi solet, quæ opisthotonicis: angina laborantibus, inflammationiq; inguinum opitulatur: item in acopa adijcitur.

Irini spissamentum. CAP. LIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἰρίνου σπύγης. Lat. Irini spissamentum.

Ital. l'Vnguento Irino..

Spathæ quàm minutissimè cōtuse sex libras cū besse, in tribus & septuaginta libris & quincunce olei, æreo uase, additis decem aquæ hæminis incoquito, quoad odorẽ acceperit: postea in capulam melle oblitam colato: ex eo aromatis imbuto oleo, Irinum primo temperatur, Iride ex oleo inspissato macerata, ut scripsimus. Sed alia est componendi ratio: In olei septuaginta libris & quincunce, Xylobalsami, ut dictum est, contuse

tusi, libras, quinque & sextantem excoquito: postea detracto Xylobalsamo: nouē libras & dextantē adycito, & Myrrha glebam uetere uino odorato persusam, & in olei ita odori bus imbuti quatuordecim libris, totidem tuse Iridis, binis diebus ac noctibus madefacito, strenuē & uehementer adstringito. Quòd si uis ualidius fieri, par pondus iterum ac tertio similiter maceratum exprimito. Longe optimum est quod solam Irin olet, quale est in Perga Pamphilia, & Elide Achaia natum. Vim habet calfactoriam atque emollientē, crustas adimit, sordida ulcera & putrida purgat, confert faeminis uuluae causarijs, item inflammationibus eiusdem atque praeclosureibus, partus eijcit, haemorrhoidas recludit, cōtra aurium sonitus ex aceto, Ruta & amaris nucibus, prodest, diuturnis destillationibus, naribus illitum, & contra graueolentia earum ulcera, quas oZenis uocant, auxiliatur, aluum purgat cyathus epotus, facit ad ilei cruciatus, urinam mouet, difficileis uomitiones adiuuat, perunctis eo digitis & immisissis, uel ijs quae ad uomitum ciendum induntur, anginae etiam illinitur, aut ex aqua mulsā gargarizatur: item contra arteriae scabritiem datur ijs, qui Cicutā, Coriandrū, aut uenena fungorum hauserunt.

Annoratio in CAP. LII. LIII. LIIII.

Aperta sunt quae de Crocino & Ligustrino tradit Dioscorides, & hoc modo preparari poterant, pharmacopola tritam sequuntur semitam. Cum tamen de Iride praecipit Dioscorides, radicem intelligit, non florē, nempe qui ingratum odorem aspiet, cuius contrarium reperitur in radice. Quòd uerò optimum Irinū fieri tradit in Elide Achaia, non Achaia legendum, sed Arcadia. Elidem enim cosnographi, non in Achaia, sed in Arcadia referunt.

Gleucinum. CAP. LV.

NOMENCLATURA.

Gr. γλεῦκινου. Lat. Gleucinum. Ita.

℞ Unguento Musteo.

d s

Gleu-

G Leucinū absolute constat omphacino oleo, Iunco odorato, Calamo, celtica Nardo, Spatha, Aspalatho, Sertula Cāpana, Costo, & musto: circumdatis interim uinaceis uasi, quod aromata, uinum & oleum conceperat. Tricenis diebus, bis in die mouetur, postea expressum oleum reconditur. Calfacit, emollit, remittit: horroribus & neruorum uulua^q, uitijs auxiliatur, omni acopo iuuantius, quippe quod emolliat.

TΑΙΥΚΙΣ, quod Gracis Mustum significat, huic unguento nomen dedit, in cuius tradenda facultate diuersum sapiunt, hinc Columella et Plinius: inde Dioscorides & Galenus. Quorum hū frigus, isti calorem inducere iudicent. Sed Galenus, qui uinacea lento igni decoquit, non amplo fumario, idem sentire quod Dioscorides uidetur.

Amaricinum. CAP. LVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Αμαρίκινου. Lat. Amaracinum. Ita.

Unguento Amaricino.

Amaracinum longe optimum in Cyzico fieri solet ex omphacino & Balamino, spissamēis è Xylobalfamo, Iunco odorato, et Calamo faelis, conditisq; Amaraci, Costi, Amomi, Nardi, Casia, Carpobalsami et Myrrha odoribus. Aliqui, quod preciosius fiat, Cinnamomum addunt. Mel autem & uinū assumentur: hoc in uasorum illitionem, illud ad cogendas tusorum aromatum offas. Amaracinum calfacit, soporem mouet, uenarum spiracula aperit, emollit, feruorem excitat, urinam cit, putrilaginibus ac fistulis perquam utile: nec non humentibus hernijs, postquam medica manus operam suam impenderit: crustas, & tetra ulcera, quae theriomata uocant, rumpit: difficili urinae, illita sede, & eius inflammationibus auxiliatur: haemorrhoidas illitu soluit, uulua subditum menstruos cursus euocat, duritias, ac uulua tumores discutit, uulneratis neruis, musculis confert, laneo centunculo modice madefactum & impositum.

Supra

SVpra in Sampsuchino diximus quæ res Dioscoridem mouerit vt separatim tractaret de Amaracino & Sampsuchino vnguentis. Tradit Galenus sui temporis vnguentarios cum Amaracinam Cixici compositionem vellent imitari, Amaraci loco, Marum quo magis aspiraret immiscuisse, se vero cum Amaraco parasse, in qua vt odoris minus, ita virtuti nihil diminutum.

Megalinum. CAP. LVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Μεγαλειου. Lat. Megalinum. Ita.

Vnguento Megalino.

Facilitabatur olim Megalinum, sed nunc compositio exoleuit & prorsus oblitterata est. Cuius ad historia complementum meminisse non fuit alienum. Mistura cū Amaracino eadē erat, sed resina exuperabat, hac tantum ratione differens. Quare leuiter emollit. Resina unguētis, neque tutela neque voluptatis gratia adijcitur, sed coloris crassamentiq; causa. Ea tantisper coquitur, dum desinat olere: cuius coquenda ratio declarabitur, dum de resina differemus.

Hoc hodiè non conficitur, & desierat fieri Dioscoridis tempore.

Hedychroum. CAP. LVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ηδύχρονυ. Lat. Hedychoum. Ita.

Vnguento Hedichroo.

Quod Hedychroon uocat, in Co fieri solet: eisdē præditū uiribus et misturis, qbus amaracini, sed suauius spirat.

Est Hedychroon vnguentum cuius compositionem hic tacet Dioscorides. Nostrō etiā tēpore nō preparatur. Sunt etiam Hedychroi pastilli, qui ingrediuntur Theriacen Andromachi, & quorum consciendorum rationem tradit Galenus in libro de Antidotis.

Metopium. CAP. LIX.

NOMENCLATURA.

Græ.

Græ. Μετωπίου. Lat. Metopium. Ita.

Unguento Metopio.

FIt in Aegypto unguentum, quod Metopion patrio nomine appellatur, propter Galbani missionem: nam lignū in quo Galbanum enascitur, Metopion uocat: constat amaris nucibus, omphacino oleo, Cardamomo, odorato Iunco, Calamo, melle, uino, Myrrha, Balsami semine, Galbano & resina: probatur pingue, graui odore, quod magis Cardamomum & Myrrham, quam Galbanum respiciat: Calfacit uehementer, & adurit, atq; extrahit, ora uenarum aperit, ulcera purgat, extrahitq; ad præcisos nervos, & musculos, ad hernias humore contractas, cum erodentibus medicamentis efficax est: ceratis & malagmatis inseritur: horroribus, conuulsisq; præsertim quibus ceruix in scapulas deiecta, & retrorsum contracta est, utile habetur: sudores ciet, uulua spiracula recludit, & eiusdem duritias laxat: in summa, moliendi uaturam habet.

Mendesium. CAP. LX.

NOMENCLATURA.

Græ. Μενδ'ήσιου Lat. Mendesium. Ita.

Unguento Mendefio.

Mendesium constat Balalno oleo, Myrrha, Casia, & resina. Aliqui tamen post singulorum pondera, Cinnamomi exiguum addunt, nullo compendio: nam quæ simul excocta non fuere, uim nullam exhibent. Similem Metopio uim obtinet, sed inferiorem multo.

Annotatio in Cap. lix. & lx.

Hæc duo præcedentia capita, satis clara sunt, & in his satissuperq; seipsum exponit Dioscorides. Non consueuntur in Europa.

Stacte. CAP. LXI.

NOMENCLATURA.

Græ.

Græ. Στάκτη. Lat. Staële. Ita. Statte.

Storace liquida. Off. Styrax liquida.

Staële uocatur pinguitudo recentis Myrrhæ, cum exigua aqua tusa, & Origano expressæ. Ea per quã odorata, ac preciosa est: atque unguentum per se facit, quod Staële nominatur. Maxime probatur quæ nullam olei mistionem admisit, cuius minima portio compos est uirium plurimarum. Vim calfactoriam Myrrhæ & calidis unguentis respondentem habet.

Graphice pingit Dioscorides quid sit Staële, ut non alio opus sit sermone. Differunt tamen Styrax liquida, & Staële, siquidẽ diuersæ sunt arbores, Styrax & Mirrha. Staële è rêceti Myrrha in aqua resoluitur. Styrax liquida, è Styrace Calamita antea oleo & resina imbuta exprimitur. Myrrha recentis inopia, Staëles itidem penuriã parit. Affertur ex Oriente, sed parum sincera. E. selectissima tamen Myrrha fieri potest.

Cinnamominum. CAP. LXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κινναμόμινον. Lat. Cinnamominum.

Ita. Vnguento del Cinnamo.

Cinnamominum confit è Balanino oleo, & Xylobalsami, Iunci odorati spissamentis, atque Cinnamomi, & seminis Balsamini suauitate conditur, quadruplaq; Myrrhæ ad Cinnamomum portione, mel ad cogenda omnia adijcitur. Laudatur non acre, molli odore, planè Myrrham redolens, crassum, odoratũ, gustu per quã amaro. Id non à resina, sed Myrrha, crassitudinem obtinuit: resina enim neque amaritudinẽ præbet, neque ullam odoris gratiam adijcit. Vim habet admodum acrem, amaram, & calfacientem. Itaque ora uenarum aperit, calfacit, discutit, diffundit, humores et spiritus attrahit, caput aggrauat, contra uulnæ uitia cum duplo oleo, cera, & medulla efficax est. Ita enim serè multum acrimoniæ exolefcit, & quadam emol-

liendi

liendi vis contrahitur, alioqui adurit, & præ omnibus crassis unguentis indurat. Facit mirum in modum ad fistulas & ulcera, quæ putredinis uitium senserunt: item ad hernias humidiores, carbunculos, febrium horrores, tremores, gangrænasq; cum Cardamomo: aduersus serpentium morsus illinitur, scorpionum & phalangiorum ictibus cum tritis grossis imponitur.

Nardinum. CAP. LXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Νάρδινοῦ μυροῦ. Lat. Nardinum unguentum. Ita. Unguento del Nardo.

Ratio Nardini faciendi uariat. Nã aut Malabathrino folio, aut sine eo fit: plerunq; autem Balanino oleo, aut omphacino, Iuncus odoratus spissamenti gratia adijcitur: sicuti propter odoris suauitatẽ, Costus, Amomum, Nardũ, Myrrha, Balsamũ. Laudatur tenuẽ, non acre, Nardi aridæ aut Amomi odorem referens. Vis ei extenuans, acris: expurgat, excalfacit, absterget humores, rarefacit. Hoc liquidum est, nec habet strigmenti crassitudinem, nisi resinam recipiat. Fit etiam simplex ex omphacino oleo, Iunco, Calamo, Costo & Nardo.

Malabathrinum. CAP. LXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Μαλαβάθρινοῦ. Lat. Malabathrinum. Ita. Unguento Malabathrino.

Malabathrinũ spissamẽta Nardini habet, in super Myrrha plusculum additur: qua de causa calfacit, Crocino, aut Amaricino uiribus respondens.

Iasminum. CAP. LXV.

NOMENCLATURA.

Hoc caput non est in. Græco codice.

Apud

A pud Persas fit, quod Iasminum cognominatur, ex albis floribus Viola: quorum sextans, in Italicum sextarium Sesamini olei demittitur, uiolis, ut in Lilino diximus, uicissim permutatis. Apud Persas inter epulandum usurpatur odoris causa. Nam toti corpori conuenit, praesertim cum in balneas descensum est. Sed his opitulatur corporibus, quae calfactionem, laxationemque desiderant, grauius enim spirat, quam ut libenter à plerisque recipiatur.

Trium praecedentium capitum confectiones clarae sunt. Porro l^v. cap. cui titulus Iasminum unguentum, in nouissimè editis exemplaribus graecis non habetur. Quidam cum floribus quos Iosseminos uocant conficiunt. Quod non esse è mente Dioscoridi facile (siquidem hoc caput non adiectitum est) cum Matthiolo concesserim. Iasminum Graecis, Violatum Latinis redditur. A tenim de his Violis intelligendum, quae Arabicè Keiri dicuntur. Porro radices, caulis, longitudo, densitas, rami, folia, & pleraeque aliae partes Iosseminorum longe absunt à Violarum albarum deliniatione.

Myrrha. CAP. LXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. *Σμύγνα*. Lat. & Off. Myrrha. Ita. La Myrrha. Gal. la Myrre. Ger. *Mittsen*.

MYRRA lachryma est arboris, quae in Arabia gignitur, Aegyptiæ spina non dissimilis: è cuius uulnere defluit lachryma in subiectas tegetes: alia circum caudicem concrescit. Dicitur ex his aliqua Pediafimos, praepinguis, quae expressa, Staete emittitur: alia Gabirea pinguis, lato & pingui solo nascens, ea copiosam sudat Staeten. Omnium prima est quae Trogloditica appellatur, accepto cognomine à loco, in quo prouenit, splendens, subuiridis, ac mordens. Quinetià legitur tenuis quaedam, quae à Trogloditica secunda est, Bdelly modo mollis, uerum odore grauiuscula, apricis nascens. Alia Caucalis cognominatur, praeter modum exoleta, nigra, & retorrída. Omnium deterrima quae

Erga-

Ergasima dicitur: pingui carēs, cano situ obducta, acris, ad gummi imaginē uergēs, & uiribus eius proxima, improbatur *Ami nea* cognomine. Ex ijs pastilli fiunt, sed ē pinguibus, pingues, & odorati: ē sicciorebus, haud quaquam pingues, & inodorati: minus odore pollet, quæ oleum non admisit, cum in pastillos digere batur. Adulteratur macerato gummi aqua, in qua *Myrrha* maduerit. Eligenda est recens, squalore obsita, leuis, undique cōcolor, quæ confracta uenas unguium modo candidas & leues ostendat, minutis glebis, amara, acris, odorata, calfaciens: super uacua & inutilis est ponderosa, coloris piceī. Calfacit, cohibet, soporem gignit, glutinat, siccatur, astringit, uulnam emollit, & praclusam aperit, menses & partus celeriter extrahit, cum *Ab-sinthio*, *Lupinorum* cremore, uel succo *Rutæ* admota tuberculo *Fabæ* deuoratur in uetere tussi, orthopnoea, in laterū pectorisq; doloribus, in alui profluuiio, & dysenteria: horrores discutit, duabus horis ante febrim accessiones, fabæ magnitudine pota cum *Pipere* & aqua: subdita linguæ liquataq; scabritiem arteriæ expolit, obtusam uocem expedit, uentris tineas enecat: contra grauem oris halitum manditur, & aduersus alarum tadia, cum liquido alumine illinitur: gingiuas & dentes stabilit: colluto cum uino & oleo ore: uulnera capitis illitu glutinat: medetur fractis auribus, ac ossibus nudatis, peruncta cum cochleæ carnibus: itē purulentis auribus inflammatisq; cum *Meconio*, *Castorio*, & *Glaucio*: ad uaros autem cum *casia* & melle illinitur: impetigines ex aceto purgat: defluentes capillos cum *Ladano* & uino myrteo illita, firmat: diurnas destillationes lenit, illitis penna naribus: oculorum ulcera complet, albugines tollit, caliginem discutit, scabritiem laeuigat. Fit ē *Myrrha*, perinde atque thure, fuligo, & ut postea ostendemus, ad eadem conueniens. *Bæotica Myrrha*, dissecta radix est arboris cuiusdam in *Bæotia* nascentis. Melior est quæ *Myrrham* odore repræsentat: nis ei calfa-

Floria inest: emollit, discutitq̄, suffimentis cōmodissimè inseritur.

MYrrha selectissima pauca adeo quantitate ad nos affertur, vt molis potius sit vice, quā aromatis. Vulgata hæc Myrrha non Bdelium est, vt ei patebit qui caput de Bdellio Dioscoridis diligenter legerit, huicq̄; vulgare nostram Myrrham contulerit. Adulterabatur Myrrha Galeni tempore cum liquore Carpasi, arboris venenose & mortalis, quā qui ita preparatam (etiam Theriara immixtā) sumpsisset, proculdubio moriebatur. Caterum extrinsecus applicita multis malis vsui erat. Videant pharmacopole vt Myrrham seligant, Materia lista sq; qua poterunt purgeant, vt selectissimam Myrrham Alexandria comparent, ne inscientes remedij loco, venenum exhibeant. Arbor Myrrhæ quinum est cubitorum altitudinis, non sine spinis caudice duro & intorto, crassiore quam thuris, cortice leui, similiq; Vnedoni, folio Oliua, sed crispiore & aculeato. Myrrha excalfacit & desiccet secundo ordine, amara est, & absterforia. Myrrha vbi deerit, Calamus odoratus substituetur. Lachrymam esse, Myrrham Bæoticam quæ è radice incognitæ nobis arboris distillet, satis liquet: at si plura dicere voluerimus, aut insomnia, aut mentis dacia proferenda.

Styrax. CAP. LXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. $\Sigma\tau\upsilon\gamma\alpha\kappa\acute{\iota}$. Lat. Styrax. Ital. Lo stirace.

Offic. Storax Calamita.

STyrax lachryma est arboris malo Cotonea similis. Præferatur sordescens, flavus, resinosus, & albicantibus grumis, quàm plurimum in sua odoris gratia permanens: qui dum mollietur, melleum liquorem reddit: qualis è Cataballis, Pissidia, & Cilicia deuehitur. Deterior niger, surculosus, friabilis, canoq; situ obductus. Caterum lachryma inuenitur gummiū similitudine, perlucida, & Myrrhæ æmula: uerum per pauca manat. Adulteratur ligni scobe, quam uermiculi erodentes excusserūt, melle, & iridis sedimento, & quibusdam alijs. Alij ceram aut adipem odoribus imbutum, flagrantissimis folibus cum Styrace subigunt, & per laxa cribri foramina in frigida aqua uer

miculos exprimunt, uenūdantq̄. Styracem hunc, quoniā in uermiculorū speciē cōtrahatur, Scolecitē cogminat, quē tāquā synce rū imperiti approbāt, nō animaduertētes ad præcipuā odoris fragriā, siquidē acer admodum est, qui adulterationis uitio caret Styrax calfacit, emollit, & cōcoquit. medetur tussi, destillationibus, raucedini, grauedini, & interceptæ uoci, uulua præclusæ duritiæ laborati cōuenit, cit mēses potu appositūq̄, aliū leuiter mollit: si exiguū cū resina terebinthina catapotij modo deuoretur. Miscetur utiliter discutiētibus malagmatis, acopisq̄. Adoletur autē & igni torretur, ut fiat ex eo, uelut ex thure, fuligo, ad eadē cōueniens ad quæ Thuris fuligo: ex eo etiā in Syria Styracinū oleum componitur, quod calfacit uehementer, & emollit: uerū caput dolore afficit, adgrauatq̄, & soporem adfert.

Styrax in quibusdā Asia minoris tractibus prouenit. Calamitæ autē nomen duxit è libro Galeni de Antidotis, Vbi simplicia recensens. quæ intrans Theriacem, Styracem laudat ut præstanti orem, quæ è Pamphilia in iūcis afferretur: id ansam præbuit, ut Calamitæ nomen acciperet. Quòd uero iunceæ reliquis præstaret, deinceps uisitatū medicis, ut Styraci semper Calamitæ nomen adiungerent, nimirum quò excellentiorē designarēt. Quòd uerò legitur in textu. Dioscoridis (Qualis est Cataballis) legendum è Plinio est (Qualis est Gabalites) qui dicat: Styracem nasci in Syria Iudæa proxima, iuxta Gabala Marathunta, & in Seleucia mōte Cassio. Pulueris in Styrace causa est uermiculi arborē exadētes.

Bdellium. CAP. LXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Βδέλλιον. Lat. Bdellium. Ita. Bdellio. Res

Gal. incognita. Of. nomine utuntur Latino.

Bdellium, alij Bolchō appellant: alij Madelcon: lachryma est Saranice arboris. Probaturn gustu amarum, translucidum, taurini glutinis in morem, intus pingue liquefcens facile, lagni ac sordis expers, suffitu odoratum, ungui simile. Est etiamnum Bdellij genus sordidum, nigrum uberioribus glebis in offas

conuo

conuolutū, *Asspalathi* odore, ex *India* aduectum. Defertur etiā à *Petra* oppido siccum, resinofum,, liuescens, sed facultate secundum. Adulteratur gūmi: sed ita utiatū nō perinde gustui amaritudinem repræsentat, nec usque ad cō suffitionibus odoratum calfacit & emollit duritias, & turgentia guttura, humiditas herenis discutit cū ieiuna salua dilutum, uulnæ spiracula laxat appositu & suffitu, & partus humiditates q̄ omneis extrahit: calculos potu cominuit, urinā mouet: et tussietibus, à serpēte percussis, utilissimè datur: ualet ad rupta, uulsa, laterum dolores, & discursantes spiritus: mala gmat̄is inseritur, quæ contra duritias & neruorum nodos prosunt: contusum resoluitur affuso uino aut aqua calida.

B Dellij loco hætenus Myrrha deprauata uenit. *Seplasijs* rarum, & monile hæti, *Siciliense* *Bdelliū* (*Neapolitanis* *Cefaglioni*) *Palme* figuram, cubito nō amplius, altum. Tenèrum & sapidum semen, pluribus septum inuolucris, edendo est.

THVS. CAP. LXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Λιβανος. Lat. *Thus*. Ital. *Incenso* Off. Lat. nomine. Gal. *Encens*. Ger. *Deitauch*.

Thus in ea gignitur *Arabia*, quæ thurifera cognominatur. Primatum tenet in eo genere masculum, *Stagonias* appellatum, suapte natura rotundum: tale autem indiuiduum est candidum cum frangitur, intus pingue, in suffitu statim ardens, *Indicum* uerò fuluescit, & colore liuet, sed rotundum industria faciunt: nam in quadrangulares formas dissectum, fictilibus uersant, donec rotunditatem contrahat. Verum eiusmodi *Thus* tempore flauescit, quod *Atomum*, aut *Syagrum* appellant. Secundum locum habet *Arabicum*, & *Similo* nascens, quod aliqui *Copiscum* uocant, minus multo & fuluuius. Est & ge-

nus aliud, cui *Amomita* cognomen est alioqui candidum: quod dū mollitur, mastiche more digitis cedit. Adulteratur in itinere Pini resina & gummi, quod facile deprehendi potest: siquidem suffitum gummi flammam non eiaculatur, & resina in fumum euanescit, thus uero statim ardet: idem maleficium odor prodit. Ad calfaciendum & astringendum pollet, oculorum caliginem discutit, caua ulcera complet, & ad cicatricem perducit, cruenta uulnera glutinat, infrenatq; cunctas sanguinis eruptiones, etiamsi cerebri mēbranis effluat: ulcera quæ cacoethe uocantur, & sedis & reliquarum partium permulcet tritum cum eo & lacte linamentum: formicantes uerrucas inter initia impiginesque ex aceto & pice illitum tollit, ambusta igni, permionisque cum suillo adipe aut anserino, & ulcera in capite manantia cum nitro si infricetur, sanat: paronychijs cum melle, auribus fractis cū pice, medetur, ad reliquos aurium dolores cū dulci uino infunditur: instammata à partu mammae cum cimolia & rosaceo magna utilitate perungitur: additur ad arteria uiscerumq; medicamenta: prodest sanguinis excreationi potum: sed in secunda ualeitudine haustum, insaniam mouet, & largius cum uino potum interficit. In fictili mundo Thus crematur, flagrante glebula succensum à lucerna, donec exuratur: post perfectā uisionem operire oportet: usque dum restringatur, sic enim in cineres non redigitur. Aliqui ollulam aeneo uase cauo circa mediū perforato cingunt ad excipiendam fuliginem, ut in eius mentione mox ostendemus. Alij crudo fictili luto oblito, & in fornacem indito, cremant. Fictili etiam nouo uiuacibus prunis torretur dum non amplius bullet, aut pinguitudinē uaporē mue emittat: facile enim comminuitur quod perustum non est.

Thuris cortex. CAP. LXX.
NOMENCLATURA.

Gr. φλοιὸς λιβάνου. Lat. & Off. *Thuris cortex.*

Ita. *Cortesia dello incenso.* Gal. *PEscorce de l'Encēs.*

Prefertur *Thuris cortex crassus, pinguis, odoratus, recens leuis minimè scaber, siue membranis.* Adulteratur admisto *Pini aut nucis eius cortice, sed horum index ignis est: siquidē reliqui cortices suffiti nequaquam incenduntur, sed sine odore fumum eructant: Thuris uerò cortex ardet, & cum odoris fragrantia uaporem ei aculatur. Thuris modo uritur, & uis eadē quæ Thuri, sed ualidior astringentiorq̃.* Quare potu cruentis ex creationibus, uuluis fluxione laborantibus, in pefso confert: ad cicatrices oꝝculorum. & caua sordesq̃ efficax est: tostus scabris lipitudinibus auxiliatur.

Manna thuris. CAP. LXXI.

NOMENCLATURA.

Gr. μάννη λιβάνου. Lat. *Manna Thuris.*

Ital. *Manna dello incenso.*

Manna *Thuris probatur candore, micarum frequentia, & puritate. Vim habet eandem quam & Thus, sed in ualidiusculam. Sunt qui cribrata Pini resina, ac polline, aut cortice Thuris contusi adulterant, sed hæc igne deprehenduntur. Neq̃ enim æquè suffitu aerium uaporem sed fuliginosum & impurum expuit, & permistum suaueolentiæ halitus uirus habet.*

Thuris fuligo. CAP. LXXII.

NOMENCLATURA.

Gr. Αἰθᾶλι λιβανότη. Lat. *Thuris fuligo.*

Ital. *La fuligine dello incenso.*

Fuliginē *Thuris sic facito: Forcipicula, lucernis accensas singulatim Thuris glebas, innouā fictilē ollā cōcauā imposito, & areo uase in medio perforato, deterfa diligenter sorde, obtegitto: alterā admoueto, ex altera eius parte aut utraq̃, subieclis*

quaternū digitorū altitudine lapillis, quò facilius perspici queat, si uratur: & qua locus capax fuerit, glebulas alias supponito, & antea quàm prorsus prior gleba restinguatur, aliam imponito: donec sufficientē fuliginē uidearis cōegisse: Cōtinuo tamen externa aramenti partes spongia, aqua frigida madefacta, abstergantur: ita enim tēperato aris seruore, fuligo omnis inhaerbit, quæ alioqui per leuitatē decidua, Thuris cineribus admiscetur. Derasa itaq; fuliginē, cinis cremati Thuris seorsum substrahendus est. Idem opus, quoad satisfactū tibi uidebitur, obeundū. Oculorū inflammationes mitigat, fluxiones suspēdit, ulcera purgat, caua explet, carcinomata sistit. Simili modo è Myrrha, resina, styrace reliquisq; lachrymis fuligo excipit ad eadē cōueniēs.

Annotatio in Cap. lxi. lxx. lxxj. lxxij.

THUS, Thuris cortex Thuris Māna, & Thuris fuligo ex vna eadē q; plāta pdeūt ac ideo nō alienū fuerit de his etiā simul tractare. Ac primo de ipso Thuris arbore, qui licet in Arabia sola nascatur, non vbiuis tamen, sed in medio ferè regni Sabeorū, vbi Atramitæ habitāt Solū id rubrū ē lacteo traditur, spectās ortus solis astui, vndiq; terra argillosa crustacea q; raris fontibus ac nitrosis per Mineos pximū pagū euehitur tramite angusto. Sole trecēta familia ius in Thura habēt, & ob id sacra vocātur, & cū arborē vulnerāt, nec feminarū cōgressu nec funerū polluitur. Duplex eius vindemia. Prior naturalisq; canis ortu flagrātissimis aestibus cortice qui pregnās & tenuissimustēditur, laxato plaga: nō adēpto. Indē p̄silit spuma pinguis, q; cōcreta dēsatur, vbi loci natura posuit tegete palmea excipientē. aliubi area circūpauita, purius illo modo, sed hoc pōderosius. Quod hæsit in arbore ferro depechitur idcō cortico sum. Saucias arbores nemo custodit. Cōtrā, Alexandria vbi Thus rude interpollatur renouaturq; nihil tutū à fure. Autūno quoq; legitur partu astiuo, hoc purissimū & calidū, Carphrotū vocāt. Sequēs vindemia verna, incisis per hyeme arboribus: rusum hoc exit, nec cōparādū priori dathiatum appellant. Quod ex eo rutūditate guttæ pepēdit, masculū vocatur, cū fere alias nō vocetur mas, vbi no sit femina. Religioni tributū, nè alter sexus vsurpetur. Masculū putāt a specie testiūditū. Præcipuagratia māmoso cū inhaeretē lachrymā priore cōsecuta alia sa miscuit Singula hæc manū implebāt, cū tardius depecleretur. Græci hoc modo

Stagoniã & Atomũ Thus vocant, minores guttas Orobiũ appellat. Mã cas concussu elisas Mãna vocamus. In insulis etiam Thus nasci perhibet Dioscorides, recetiores addunt nebulosas esse insulas ac morbidas, atq; adeo in has ablegari fontes, quò citius pereãt, nec mercatores à cõtagio innoxios si ppius acceſerint. Thuris cortex cũ lachryma arefacta depectitur, & cũ Thure affertur. Valẽtius quã Thus ipsum, astringit & desiccet. Quid sit Mãna Thuris superius (è Plinio) diximus. si quis rudius malit, puluisculus est & pollẽ masculi Thuris qui dũ inuicẽ atteruntur grumi, resoluitur. Mãna illa solutiua rosidus est è celo fertẽtissimus vt plurimũ, diebus nocte decidens humor, nunc in grumos coactus. nũc in mel eliquatus, vt cognata cũ celo erũt supra qua ceciderit. De fuligine Thuris plura dicere superflũ sit, ipse enim sibi interpres est Dioscorides.

Picea & Pinus. CAP. LXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Πίτυς. Lat. Pinus & Picea. Ita. Il Pezzo & il Pino. Off. Pineæ. Gal. Pin & Pesse.
Ger. Rot dannen

Pinus & Picea generi eidem ascribuntur, sed quandam flagitant specierunt distinctionem, arbores uulgo cognitæ: quarum cortex astringit, prodest tritus & illitus intertrigini, ulceribus summũ corpus occupãtibus, ambustisq; cum spuma argenti & manna. Vlcerata delicatulorum acrimoniam recusantium, cerato Myrtino exceptus, ad cicatricẽ perducit: tritus cũ sutorio atramento serpentina cohibet, suffitu partus & secundas eicit, potus aluum sistit, urinam mouet. Folia eorum trita & illita inflãmationes leniũt, uulnera ab inflãmatione uindicat: trita autẽ & decocta in aceto, seruẽti collutiõe, dentiũ dolores: mulcẽt. hepaticis utilia sunt, drachma pòdere in aqua aut mulsã pota. Pineæ nucis cortex & folia potu idẽ præstant. Teda earũ particulatim seãta si in aceto coquat & decocto dẽs colluat, dolores leuat. Ex his etiã fit spatha acoporũ pessorumq; compositioni

bus idonea. Quin etiam earum crematarum fuligo ad librarij atramenti confectionem excipitur. Ea circumlitionibus efficacissime imponitur, quibus palpebras ornant: coloremq; mentiuntur. Calliblephara Græci uocant. Arrosis oculorum angulis, callosis glabrisq; genis, & collachrymationibus opitulatur. Pityides appellantur Pinorum Piceæque fructus, qui in conis inueniuntur. Vim astrictoriam habent, & aliquantum excalfacientem, tussi & pectoris uitijs auxiliantur, per se, aut ex melle sumpti. Nuces Pineæ cum repurgatæ manduntur, aut cum passo aut cucumeris semine bibuntur, urinam cient, acrimonias in renibus & uesica hebetant, stomachi rotones leniunt, datæ cum portulacæ succo, urium infirmitatem roborant, corruptorum quoque humorum labem obtundunt. Pineæ nuces integræ recen ter arboribus decerptæ in passo franguntur, & decoctæ uetustæ tussi ac tabitudini conferunt, si quotidie ex eo liquore terni cyathi bibantur.

Picea græcis Peuce: Pinus, Pytis: si sponte proueniat, Pinafter, nam Pinus culturam recipit. Coni Piceæ & Pini inter se differunt. Longus est Piceæ conus, ita crassus ut manum compleat: squamas habet tenues, & à sese resolutas, sic ut sub squamis nuces uideri queant, At breuior latiorq; est Pini conus, & Pyramidalis figura, crassior, lignosior, & compactior, ut uideri non possint nuces. Verum si in calido æstuario habeatur, aut ad feruentem solem exponatur, dissiliunt, spargenturq; ingenti cum fragore nuces. Pini sylvestris & Piceæ plures esse species, Italia testis est & Alpes, nam Picea frigoribus gaudet. His cognatæ sunt arbores, Larix, Abies. Tada. E Larice extrahitur liquida & summa virtutis resina, quæ Terebintina uocatur, quod in eius è locū successerit quæ olim è Terebintho parabatur. Inciditur Larix ad medullã usque, unde postea æstate distillat in certa uasa è Picea cortice cõfecta. Picea resinã edit durã, & intra corticẽ cõdensitã, distillat tamẽ aliquãdo & trũcus, liquidã similẽ Laricina. Profert Abies liquorẽ hũc excellentissimũ, cuius nulla apud veteres sit mētio, uocaturq; ab Italis Lachrimo uel Oliod' Auezzo. Errat qui hũc putat Laricina resinæ florẽ esse. Colligitur enim is liquor è cortice tum trunci, tum ramorũ, aperientibus se
se ue

se vesicis quibusdam: quæ turgentes indicant hunc eo loci esse liquorem, qui enatus reperitur corticem inter & corticem. Est hic liquor limpidus, clarus, & transparentis, odoratus, & amarus. Hic odor & amaritudo in Laricina resina non reperiuntur. Vetus plus anno flavescit ab illa sua transparentia, & induratur aliquantum. Carnem inducit: emundat discutit, consolidat. Potus ventosos humores discutit, tutissimumq; remedium est laterum doloribus, & ad purgandos aremulus renes, & ad arcendam horum generationem. In cibo sumptus, prodest doloribus neruorum, & iuncturarum. Consolidat nullo negotio plagas, maximè capitis.

Lentiscus. CAP. LXXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Σχίφος. Lat. Lentiscus. Ita. Lentisco.

Off. res incognita. Gal. Lentisque.

Lentiscus.

& eiusdem aut sedis proci dentia. In totum Acacia & Hypo-

Lentiscus nota arbor est, cui vis toti inest astringēdi: semini enim, folio, ramo, cortici, radicibusq; cognata insunt vires. Liguamētum autem ita fieri solet: Folia, cortex, & radix in aqua coquuntur, & ubi abundè cocta refrigerataq; sunt, folia abijciuntur: aqua denuò coquitur, donec mellis habeat crassitudinem. Lentiscus sua adstringendi dote, ualet aduersus sanguinis reiectiones, alui profluvia, & dysenterias in potu. Item contra eruptionem sanguinis è uulua,

cisthidis uicem repræsentat. Idem facit succus è tritis folijs. Decoctum fotu cara explet, & fracta ossa ferruminat: uulua fluxiones sistit, nomus arcet, urinam pellit, motus dentium collutione stabilis. Virentes surculi calamulorum uice dentibus repurgandis affricantur. Fit è semine oleum, quod prodest cum quid astringi opus est. Lentiscus resinam gignit, quæ Lentiscina cognominatur, & ab aliquibus Mastiche. Pota utilis est sanguinem reijcientibus, & tussi ueteri: stomacho auxiliatur, sed ructum mouet. Additur in dentifricia & illitiones faciei, ad nitorem cuti conciliandum. Palpebras oculis incommodas replicat, manducata halitum oris commendat, gingiuas contrahit. Optima & copiosissima in insula Chio prouenit. Præfertur (nitedula modo) resplēdescens, & candore Tyrrenicæ ceræ similis, adulata, retorrada, friabilis, odorata, stridorem adens. Viridis autem inferior est. Adulteratur Thuris, resinæq; pineæ nucis mistura.

Lentiscus resinifera arbor, lentis folijs, in Italia tum alibi, tum in Senæ maritinis nascitur, in ruinarum Romanarum macerijs, & toto illo maris Tyrreni tractu, Caietam vsque, & circa Neapolim. Ibi & proceræ & humiles nascuntur. Producit Lentiscus in Italia Mastichem, sed non ea abundantia qua in Chio & Creta insulis. Lentiscus desiccatur secundo gradu, vel in initio tertij: in caliditate & frigiditate propè aquè temperatus. Astringunt omnes eius partes. Idem succus puliorum viridum astringit. Mastiche alba astringit & emollit, exalfacit & desiccatur secundo ordine.

Terebinthus. CAP. LXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Τέριμβος. Lat. Terebinthus. Ita. Tere-
tho. Gal. & Officine Terbentinam
vocant. Ger. Terpentin.

Terebinthus cognita arbor est, cuius folia, & semen, & cortex astringunt, & ad eadem ad quæ Lentiscus conueniunt, simili parata modo sumptaq;. Fructus esui aptus est, sed stoma-

Stomacho aduersatur; excalfacit, urinam mouet, uenerem exci-
tat: contra phalangiorum morsus conuenienter in uino bibitur.
Resina eius ex Arabia petraea defertur. Prouenit etiam in Iu-
daea, Syria, Cypro, Aethiopia & Cycladibus insulis. Sed praua-
let candida, perlucida, uitreo colore, & in caeruleum uergente,
odorata, Terebinthum olens. Terebinthina resinas omnes ante
cedit, proxima Lentiscina, & è Pinu, & Abiete. Has sequitur
è Picea & Pineis nucibus resina. Natura omnibus calfacere,
mollire, discutere, expurgare. Tussi ac tabi conueniunt per se, aut
in eclegmate ex melle: uitia pectoris expurgant, urinam cient,
cruda concoquunt, uentrem emolliunt. Palpebras commodissi-
mè replicant, lepras tollunt, cum arugine ac sutorio atramento,
nitroq; auribus saniem emanantibus cum melle & oleo, itè in
pruritu genitalium utiles, malagmatis, ac opisq; admiscuntur, la-
terum doloribus per se, illitu & appositu auxilio sunt.

Terebinthus, quem Graeci Terminthos vocant, arbor in Graecia,
Asia minore, Africa, & India nascens, nascitur etiam in Italia,
in monte castri Tridentini, ubi Iulius Alexandrinus Medicus, Matthio-
lo antea non visam ostendit, quae in totum Theophrasti Terebintho re-
sponderet. Vidit & postea Matthiolus in pluribus alijs locis, ut apud
Thuscos in monte quem eorum lingua Baldo nominat, & in alio, cui
nomen facit Carso. Venetijs non ita pridem afferrì cœpit, sed maiori ex
parte cocta, raro liquida. Hac ideo dixi, ut Terebinthinam resinam scia-
mus non omninò esse deperditam.

Resinae aliae. CAP. LXXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. ΓΥΓΙΝΗ ὕγρα, ΠΥΤΥΙΝΗ, καὶ ΡΕΥΚΙΝΗ. Lat.

Resinae aliae. It. l' Altre ragie.

Liquida resina è pinu et picea, à Gallia & Hetruria cōuehi
solet, atq; olim à Colophone petebat: hinc Colophonice sibi
cognometū uedicauit. A Gallia quoq; subalpina, quā uernaculo
noie latrice appellat incolae. Ea in linctū, et p se, magnoperè pdest
tussi

Larix.

sunt, atque *Thus* odore imitatur. Præstantiores à *Pityusa* insula deferuntur, quæ secundum *Hispaniam* sita est. Sed quæ è *Picea*, *nucibus Pineis* & *Cupresso* manarunt, nihil ad illas, nec tantis uiribus potiuntur. Veruntamen eorundem gratia quorum & illæ sumi solent. *Lentiscina Terebinthina* respondet. Vritur resina omnis liquida in uase quadruplæ capacitatis ad humorem qui infunditur. Itaque resinae congius, in duobus aquæ pluuiæ coquitur, subiectis leuibus prunis: resina assidue mouetur, donec omnis odor aboleatur, & friabilis & retorrída reddatur, ac digitis cedat. Cæterum ubi refriguit, in sicclile non picatum, quod *aconitum* uocant, id est, non illitum, reconditur. Fiet etiam eximij candoris, si resina omnis eliquata præcoletur, quò sæculenta sordes excernatur. Vruntur quoque sine aqua, primum lento igne, & ubi coire cœperunt, maior carbonum strucs supponitur,

tussi ueteri. Colore inter se distat, siquidē alia candida est, alia oleosa, alia mellei liquoris similitudine, ut *Larigna*. *Cupressus* etiam liquidā fundit resinam, quæ ad eadem pollet. Quæ uerò aridarum generi ascribuntur, quædam ex *Pineis nucibus*, alia *Abiete*, alia *Picea* & *Pinu* exierunt. Eligi debet longè omnium odoratissima, translucens, non retorrída, neque diluta, quandam cæræ faciem præbens, & friabilis. E *Picea* et *Abiete* resinae cæteras antecedunt: odorata enim

tur, & triduo citra intermissionem discoquuntur, usquedum antedictas naturæ suæ notas exuerint, mox ut dictum est, reponuntur. Aridas unius diei spacio decoxisse satis est. Vstæ odoratis malagmatibus, & acopis, & unguentorum colorationibus magnoperè utiles sunt. E resina perinde atque Thure fuligo excipitur, ad circumlitiones idonea, quibus palpebras fucant, & colorem mentiuntur. Prodest glabris genis, collachrymationibus, erosisque oculorum angulis, ex ea fit atramentum scriptorium.

Hæc sunt Resinarum nomina. Resina Terebinthina, è Terebintho. In huius locum successit frigidus in locis Piceæ resina, alijs Larigna, è Larice. Lentiscina qua & Mastiche, è Lentisco. Pinca, è Pino. Abiegna, ex Abiete. Strobilina, è Strobilis, nempe Pini conis. Pix Hispana, Pix Græca, & Colophonua officinarum, resina cocta spes est, cuius confectionem docet Dioscorides. Color ex eo in pice prodit, vt plus minusve colorata fuerunt resina. Resinarum præcipua est è Mastiche, modicè enim astringit, & nequicquam pungit, aut acris est. Ceterarum potentissima est Terebinthina, astringit enim & amara est, & ob id plus Mastiche digerit. Quinetiam astringit eius amaritudo. Pini resina licet Terebinthina sit acrior, non plus tamen attrahit, aut digerit. Mediant inter has Piceæ & Abietis resina. Vt enim resina Terebinthina acriores sunt, ita non perinde acres, Pini & Cupressi resina. Emollit resina Terebinthina, secundo ab hac loco Lentiscina: has acrimonia superat Cupressina.

Pix liquida. CAP. LXXVII.

NOMENCIATURA.

Gr. ἡ πίσσα ὑγρὰ. Lat. & Offic. Pix liquida.

Ita. Pece liquida. Gal. Poix fondue.

Ger. Schiffberß.

Pix liquida, quam alij Conum uocant, è pinguisimis Pini Piceæque lignis congregatur. Optima est splendens, sincera, leuis. Contra uenena, phthisim, purulentam excreationem, tussis, suspiria, & pectoris humores, qui difficile extussumuntur, efficax est, eclegmate cyathi mensura cum melle dato. Tonillarum

Quæ

Et uua inflammationes, anginaeque utiliter perunguntur: purulentis auribus infunditur cum rosaceo, Et illinitur cum trito sale serpentium morsibus: adiecta uero pari cera scabros ungues extricat, impetiginesque emendat: uulua duritias ac sedis tubercula discutit: cum farinaque hordeacea Et pueri impubis urina decocta, strumas rumpit. Cohibet ulcera quae serpunt, cum pineo cortice, aut sulphure, aut furfuribus illita. Caterum cum Thuris manna Et cerato profundos ulcerum sinus conglutinat, rimis sedis Et pedum, magno auxilio illinitur, ulcera replet, Et cum melle purgat. Quin Et cum uua passa Et melle carbunculos, Et putrida ulcera emarginat, disrumpitque. Erodentibus medicamentis, quas Septas uocant, probe immiscetur.

Picinum oleum. CAP. LXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. πισσελαιον. Lat. Picinum oleum.

It. l' Olio della pece. Off. non preparant.

E Pice fit quod Pisselaon appellatur, separato liquore aquoso, qui supernatat Pici, sicut serum lacti. Nam expansa, quandiu Pix coquitur, supra cortinam uellera pura madescunt, acceptoque halitu eius exprimuntur in uas. Quas pix liquida, praebet utilitates. Alopectias capillo replet, cum farina hordeacea illitum: quibus Et liquida Pix medetur, iumentorum ulcera scabiemque emendat.

Fuligo liquidæ picis.

CAP. LXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. λίγνῶς τῆς ὑγρᾶς πίσσης. Lat. Et

Offi. Fuligo liquidæ Picis. Ita. la Fuligine della

Pece. Gal. Suye de poix fondue.

FIt hoc modo è liquida pice fuligo: In lucerna noua quæ el-
lychnium habeat, nonnihil picis incendito, lucernamq̃, fide-
li uase in clibani speciem eonformato, superius in angustum for-
nicato, inferius perforato, ut clibani esse solent: operito, & ado-
leri finito, consumptoq̃, liquore nouum infundito, quoad sufficiẽ-
tem usui fuliginem collegeris. Vis ei astringens, acrisq̃. Vsi est
ad pigmenta quibus palpebras linunt & uenustant, & ad cir-
cumlitiones. Item ubi glabris pilos restitui oportet, ad imbecilles
lachrymososq̃, oculos: insuper ad eorundem ulcera non inuti-
lis est.

Pix arida. CAP. LXXX.

NOMENCLATURA.

Græ. Ξηρὸν πισσα. Lat. & Off. Pix ari-
da. It. la Pece secca. Gal. Poix seche
Ger. Griechisch bech.

LIquida Pix decocta in spissam coit, quam uocant aliqui
Palimpissam. quo in genere quadam uisci modo lentescit,
Boscas cognominata: altera sicca est. Probatur pura, pinguis,
odorata, subrusa, resinosa. Talis Brutia et Lycia, picis resinaq̃,
simul naturam habentes. Calfactoriam uim habet: dura emol-
lit, pus mouet, tubercula panosq̃, discutit, ulcera replet, uulnera-
rijs medicaminibus commode permiscetur.

Zopissa. CAP. LXXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ζῶπισσα. La. & Ita. Zopissa.

ZOpissam aliqui aiunt de rasam nauibus resinam cum ce-
ra, quã alij Apochyma appellant. Ea dissipãdi naturã ha-
be

bet: quoniam marino sale macerata sit. Alij pineam resinam hoc nomine uocauerunt.

Cognata hæc quinque capita sunt; & aperta, idè priuatim tractari non debet. Liquida picis aut nullus, aut rarus hodiè in medicina est vsus. Oleum Picinum nostro tempore non præparatur. E pice tamen & resina per alëbicum rectius distillaretur. Fuligo qualiter excipi debeat, satissuperque ostendit Dioscorides in cap. de Thure. Sicca pix nulli non nota est. Vt fiat plures rustici in hyrcinia sylua norunt. Zopisfa quæ & Græcis Hypochina, Latinis, Pix naualis, siebat Græcis ad illinendas naues è resina & cera: Nunc verò Germani ex liquido Bitumine picem naualem concoquunt, quod etiam in Epiro fit, ubi Pissasphaltum, id est, Picibitumè copiosè habetur. Pix sicca excalfacit & desiccatur secundò ordine, plus tamen desiccatur, quam calefaciat. Contrarium accidit in liquida. Et liquida & sicca pix, astergunt, maturant, digerunt, & cum gustatur, amara sunt, & acres. Fuligo picis desiccatur, quæ è Terebintho & Myrrha eadem facilitate abstergit, quæ ea quæ è Thure fit. Plus tamen potest, & plus acrimonie habet quæ è Styrace, & hac plus quæ è pice liquida, hancque superat resina Cedrina. Vtiles sunt oculorum morbis.

Bitumen. CAP. LXXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασφάλτος. Lat. Bitumen.

Ita. Bitume.

Bitumen Iudaicum cæteris antepositur. Cuius probatio est, ut purpure modo splendeat, sitq; ponderosum, ac ualidum odorem uibret. Nigrum autem & sordidum, uitiosum est. Adulteratur pice. Gignitur in Phœnice, Babylone, Zacyntho, & Sydone. Liquidum inuenitur in Agragantino Sicilia, fontibus innatans, quo utuntur ad lucernarum lumina, olei uice. Hal lucinantur qui id Sicilicum oleum nominant: nanque liquidum bituminis genus esse constat.

Pissasphaltum. CAP. LXXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Πιτ[α]σφαλτ[ο]. Lat. Pissasphaltum.

Ital. Pissasphalto.

Nascitur in Appolloniatarum agro circa Epidaurum, que Pissasphaltos appellatur. Ea Ceraunijs montibus deuoluta, impetu fluminis rapitur, est uero in littus expuitur, illic cocta in glebas, mistam Bitumini picem redolet.

Naphtha. CAP.

LXXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Νάφθα. Lat. Ital. &

Offic. Naphtha.

Naphtham uocant Babylonij, Bituminis colamen, colore candidum: inuenitur etiam nigrum. Vis ei ignium rapax, ita ut ex spacio protinus in eam transfiliat. Ad suffusiones oculorum, & albugines utilis. Bitumen omne discutit, glutinat, emollit, ab inflammatione tuetur: uuluarum proidentia, strangulationesq; olfactu, suffitu, imposito emendat. comitiales morbos suffitum deprehendit, Gagata lapidis more, purgationes mulierum cum uino & Castorio potum elicit: tussim ueterem, & anhelitum adiuuat, serpentium morsibus, coxendicum laterumq; doloribus auxiliatur, datur cœliacis in catapotio deuorandum cum aceto: potum discutit sanguinem concretum: dysentericis cum ptisana liquatum infunditur: distillationibus suffitione medetur, mitigat dentium dolores oblitum: ceterum pilos in commodos siccum replicat, specillo impositum. Concalfactum au

f tem

tem & cum farina hordeacea, nitro & cera illitum, podagris articularum doloribus, lethargicisq; prodest. Pissasphaltos eadem, quæ Pix & Bitumen, si misceantur, potest.

Annotatio in Cap. lxxxij. lxxxiiij. lxxxiiiij.

Bitumen quod Asphaltos est Græcis, pinguis est ceu terræ adæps, colore & substantia picis, qui fit vt facillimè ignem concipiat. Verum Bitumen est Iudaicum, quod è lacu, cui mari mortuo nomen est elicitur. Est & liquidum è Sicilia bitumen, quod etiam in Gotthia & Saxonia provenit. Hoc Barbari axes vngüt, & iumentorum scabiem: hoc etiam lucernarum lumina accedunt. Pissasphaltos Bitumen est Pici permixtum, quod apud Apolloniam nascitur, & nunc in Transsylvania fluminum impetu è montibus desertur, quod Germani purgant, & cū ad cera crassitudinem coxerint, ad faces pro cera vtütur. Arabes duas Mumia species faciunt. Vnam quæ verum est Dioscoridis Pissasphaltos: altera, quæ vera est Mumia. Porrò vera Mumia est, quæ è Myrrha: Aloe, Croco, & ex humiditate quæ ex cadaveribus humanis resudat conficitur. Atenim cum in Asia diuitum tantū & principum corpora ad eum condiantur modum, pauperum verò cum Asphaltis & Pice: nec mercatoribus diuitum auferre corpora facultas sit: restat vram nos Mumiam non habere, cum pauperum tantum cadauera ad nos afferantur. Bitumen verum excalcificat & desiccatur secūdo gradu. Naphtha olim è Parthia afferebatur, bituminosus liquor, seu vt quidam volunt, eliquatum terræ seu saxi occulta natura, Bitumen, & in oleasam materiam resolutum, vulgo oleum petræ seu Petroleum vocatur.

Cupressus. C A P.

L X X V.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Κυπρίσος. Lat. Cupressus. Ital. Cipresso.

Off. Latino nomine. Gal. Du Ciprez.

Ger. Cypressen nusz.

Cupressus refrigerat, & astringit. Cuius folia ex passo & exiguo Myrrhæ pota, vesicæ rheumatismis & urinæ difficultati auxiliantur. Pilulæ autem ex uino tuscæ in dysenteria, alius

Cupressus.

Chamæcyparissus.

alui fluxione, tussi, & orthopnœa, aut si rejiciatur sanguis conuenientissimè bibuntur. Earum decoctum eosdem præbet effectus. Tussæ cum fico duritias emolliunt, nariumq; polypo medentur. In aceto coctæ, & cum lupinis detrita, scabros ungues eijciunt. Hernias intestinorum prolapsu erumpentes illitu reprimunt. Folia eadem præstant. Pilulæ cum arboris coma suffita, culices abigere existimantur. Folia trita & imposita, uulnera conglutinant, sanguinem supprimunt, capillum ex aceto tingunt. Illinuntur per se aut cum polenta ignibus sacris, ulceribus qua serpunt, carbunculis & oculorum inflammationibus, admota cum cerato stomachum corroborant.

CVpressus procera arbor, & fronde semper virescente, fructus (nèpè ter in anno) feracissima: vocantur hi galbuli, pibila, & nuces: colliguntur mensibus Ianuario, Maio, Septēbri. Semen habet adeo minutū vt etiam visui imponat. Miraculo natura est tam exiguo semine, ingentem adeo arbore procreari. Nulla vetustate lignum eius corrumpitur. Cupressi lachrima liquida est, Larigna similis, dum gustatur, admodum feruens.

Iuniperus. CAP.
LXXXVI.

NOMENCLATURA.

Gre. Ἀρκυθία. Lat. & Off. Iuniperus.

Ital. Ginepro. Gal. Geneure.

Ger. WBechholster.

Iuniperus.

Iuniperi genera duo. Altera maior altera minor. Vtraq; acris est excalfacit et urinā mouet, accēsa serpētes fugat. Baccarū nonnullenucis iuglandis magnitudine non nuquam grande scere alia nucem Ponticam equare inueniuntur, rotūda, odorata, in mandendo dulces, subamaræ quæ Arceuthides etiam id est, baccæ Iuniperi, nominantur. Modicè calfaciunt & astringunt, stomacho utiles, contra pectoris uitia, tuſſim, inflationes, tormina, & serpentium ictus efficacissime bibum

buntur: urinam cient, unde ruptis, conuulsis, & uulua strangulati subueniunt. Foli acrimoniam habent, ideò tam ipsa quam eorum succus ex uino contra uiperarum morsus illini aut bibi prodest. Corticis cinis cum aqua illitus lepras eximit. Ramenta ligni deuorata interficiunt.

Est Juniperus proceræ altitudinis: est & humilis, ac parem fructum obseruata proportione referunt, quo etiam in medicina utimur. Fert Juniperus gommam similem Mastiche, hanc Sandaracam, & uernicem scriptorũ, diuersissimum tamen à Sandaracha quam quinto libro describit Dioscorides. Sandaracha hæc, recens, lucida est, alba, & transparentis, sed veterascendo rufescit. E Sandaracha & ligni semine fit Vernix. liquida utilis est ambustis, & eximij remediij in dolores & tumores hamorrhoidum. Sandaracha calida & sicca est in primo gradu. Oleũ quod cum duobus uasis sibi inuicem oppositis vel cum vitro alembico fit e Juniperi ligno admodum sicco, dolorem dentium à frigiditate catarhi sistit.

Herba Sabina. CAP.

LXXXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. Βεῤῥυς Lat. & Off. Sabina. Ital. Sauina.

Gal. Sauinier. Ger. Sanelboon.

Sabina duorum generum est: una folijs Cupresso similis, spinis horridior, grauius olens, acris & feruens. Arbor est coacta breuitatis, quæ sese magis in latitudinem fundit, huius folijs nonnulli pro suffitu utuntur. Altera Tamarici folio similis est. Vtriusque folia nomas sistunt, collectiones illitu mitigant, & cum melle nigritias sordēsque repurgant: carbunculos cum uino pota rumpunt: sanguinem per urinam eliciunt: partus ap-

posita extrahunt, & suffitu idem præstant. Vnguentis calfacientibus immiscentur, & priuatim Gleucino.

Sabina vtraq; & ea quæ Cuiuspressi similitudinē refert, & quæ Tamarici, in Italia vulgò planta nota est. Nascitur & in Gallijs, sed nō adeò vulgata. Se lago quadantenus folijs Sabinā refert, non perinde odore vel sapore. Sabina excalfacit & desiccatur tertio ordine, & de eorum est medicamentorum numero, quæ subtilissimus constat partibus. Pota. crassos humores disgregat, & concoquit.

Sabina.

Cedrus. CAP.

LXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κέδρος. Lat. Cedrus. Ital. Cedro.

Gal. Cedre. Offic. Ignota. Ger.

Ein Jelderbaum.

Cedrus arbor magna est, ex qua picem colligunt, quæ Cedria uocatur, Iuniperi modo baccas parit: baccarum Myrti magnitudine, rotundas. Cedria optima est crassa, perlucida, grauis odoris, quæ dū effunditur, guttatim nō dissipata coit. Cui ea uis inest, ut defuncta corpora cōserue & uineta corrūpat. Quæ ex causa mortuorum uita, aliq̄ appellauerunt. Vestimēta quo

q̄ &

q³ & pelles eximia calfaciēdi & siccādi dote, corrūpit. Magni ad ocularia medicamēta vsus. Quippe illita oculis claritatē affert albugines cicatricesq³ detergit: instillata autē cū aceto, uermes, aurii necat: cū hyssopi decocto infusa, sonitus sibilosq³ sedat canis dentiū indita eos frangit, & dolores leuat: idem facit cum ex aceto colluitur. Perunctio ante coitum genitali, abortiuum fieri constat. Anginæ ea perunguntur. Tonsillarum inflammatio nibus auxilio est: lendes pediculosq³ illitu enecat. Cerafta mor- sibus cum sale imposita subuenit, contra hausta leporis marini uenena: in passo sumpta, auxiliatur. In elephantia, aut linctu, aut perunclione proficit: pulmonum ulcera purgat, & si cya- thus eius sorbeatur, persanat: uermes & tineas subterindita ne- cat: & partus extrahit. Fit & oleum, à Cedria separatum, dū coquitur, uelleribus supra halitum eius expansis, ut in Pice, eius- dem ad omnia vsus. Priuatim uehementer perunclum, scabiem quadrupedum, canum, boumq³ persanat, inhaerentes ricinos ene- cat, ulcera quæ ex tonsura acceperunt, ad cicatrices perducit. Ce- drides Cedri fructus uocantur. Calfactoriam uim habent, sto- macho aduersantur, auxilio sunt tussi, conuulsis, ruptis, strangu- riæ, menses ciunt, ex polline Piperis poti. Contra haustum leporē marinum in uino sumuntur. Serpentes fugantur, perunclō ex adipe ceruino, aut medulla, corpore, in antidota adduntur. Fuli- ginem, quomodo ex pice, congeri oportet, quæ eandem quam picea fuligo uim præbet.

Cedrus Iunipero in totum similis. Nec bacca, bacis Iuniperi dissimi- les, purpurea, leucs, odorata, esculenta, & magnitudo eadem. Ma- turescūt autumno, uerum priusquam maturescant recentes baccas pro- ducunt. Qui fit, ut id temporis in Cedro uisuntur & noui & vete- res fructus. Gaudet Cedrus locis frigidis & saxosis, ac montibus mirum in modum delectatur. Nascuntur Cedri in Istria, at eos habent inco- la pro Iuniperis. Georgius Resinger. Doctor Medecina ramum dono dedit Matthiolo, quaquauersum Baccis, onustum, purpureis, leuibus, odoratis, & magnitudine Myrtilorum. Iam iam id notum quod du-

riſſimum eſt Cedri lignum, & ea cauſa fuit antiquis ex eo ſtatuas cōſi-
ciēdi, quod perēniores putarent, eis qua ē lapide vel metallo fierent. Naſ-
cuntur etiam Cedri in aucus Italiae hortis, in ripis Tyrrhami maris, lacus
Benaco, qui vulgo dicitur Laco di garda. Cedrus duarum eſt ſpecierum.
Vna qua ſimilis eſt Iunipero, ramosus eſt & breuis, Altera, arbor eſt iu-
ſta altitudinis. Vtraque ſpecies calida & ſicca eſt tertio ſerè ordine. Ce-
dria quartum ordinem attingit, intantum calida eſt, & ſubtilis in ſuis
partibus. Corpora mortua deſiccant, & illorum humiditatem abſumit,
corpora ſolida non attingit.

Laurus. CAP.

LXXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Δάφνη. Lat. & Offic. Laurus. Ital. Lauro.
Gal. Laurier. Ger. Lorſben Baum.

Laurus.

ciunt. Ergo in eclegmate trita cum melle uel paſſo proſunt
tabi

Laurus quadā tenui
folio conſtat, altera la-
tiore. Vtraque excaſfactori-
am naturam habet, & e-
mollientem. Vnde decoctum
earum in muliebres inſeſſus
additum, uulua & ueſicæ
uitis conuenit. Virentia fo-
lia ſenſim ſubſtringunt: illi-
ta quoq; ac trita, ueſparum
apiumq; iclibus opitulatur.
Eadem cum polenta & pa-
ne illita inflammationē om-
nem mitigant: ſed pota ſto-
machum effundunt, & uo-
mitiones mouent. Lauri bac-
cæ magis quàm folia calfa-

tabi, orthopnœa, & omnibus thoracis rheumatismis. Contra scorpionum. ictus ex uino bibuntur, uiligines emaculant. Succus baccarum utilissimè aurium dolori & grauitati instillatur, cum uino uetere, & Rosaceo. In medicamenta autem adijciuntur, quæ neruorum lassitudines reficiunt, acopa uocant: & ad unguenta quæ calfaciunt & discutiunt. Cortex radicis calculos rumpit, partus necat, hepaticis prodest, tribus obolis in uino odorato potus.

LAurus odoratissima arbor, & Apollini dicata, pacem presert, quemadmodum oliua, à fulmine non percutitur. Vinum habet ex sese producendi ignis. Si enim bacilla duo è Laurò sicca, superposito sulphure inuicem magna agilitate conficueris, confestim ignis exiliet. Folia, & fructus Lauri potenter desiccant & excalfaciunt, plus tamen fructus quam folia. Cortex radicis minus in se acrimoniæ & caloris habet, sed amaritudinis magis, & aliquantum astringit.

Platanus. CAP. XC.

NOMENCLATURA.

Gr. πλατάνος. Lat. Platanus. Ita. Platanus. Arbor Officinis in cognita.

Gal. Plan. Ger. Aßohn.

Tenerrima Platani folia in uino decocta, mox illita, oculorum fluxiones sistunt, tumores & inflammationes leuant. Decoctus cortex in aceto, dentes in dolore colluit. Virides pilulæ in uino potæ. serpentium moribus auxiliantur: exceptæ autem adipe, igni ambusta sanant. Insidens foliorum pilularum lanugo, oculos & aures offendit.

Platanus Orientalis arbor, gratiam ex umbra, amplitudine, & amenitate meruit, eamque ob causam olim in Italiam aduecta. Platani non longè à nostro auro in Italiam asportati, non in altam proceritatem increuere, attamen spissum corticem gignunt. Media in temperamento est Platanus inter frigiditatem, & humilitatem: desiccant cortex & fructus.

f s Fraxi-

Fraxinus. CAP. XCI.

NOMENCLATURA.

Gr. Μελία. Lat. Fraxinus. It. Frassino.

Gal. Fraifne. Off. Vt latinis. Ger.

Eín acschbaum.

Fraxinus arbor nota est, cuius foliorum succus, & ipsa peruncta, aut ex uino pota, uiperarum ictibus auxiliatur. Corticis cinis ex aqua illitus lepras eximit. Ligni ramenta scobemq, potu perniciem afferre tradunt.

Fraxinus arbor notissima, duas habet species, proceram & humile, utramque armandis hastilibus aptissimam. Fraxinus serpentibus inimica, ut nec eius umbram sustineant. Composita una ex parte è Fraxini frondibus corona, & propter extracto igne, in medio collocatus serpens, per ignem potius, quam per Fraxineas frondes pertransierit. Fructum fert Fraxinus auium linguis similem, huiusque in medicina est usus, sub nomine, Lingua auis.

Populus. CAP. XCII.

NOMENCLATURA.

Gr. Λεύκη. Lat. Populus alba. Ita. Popolo bianco.

Gal. Tremble. Officina pilulis utuntur, quas Oculos Populi uocant. Ger.

Harbachsbaum.

Potus albæ Populi cortex uincia unius pondere, ischiadicis ac urinæ stillicidio prodest. Arbotium fieri tradunt, si cum mulino rene bibatur: folia quoque cum uino post purgationes pota, idem præstare produntur. Tepens foliorum succus, utiliter aurium dolori instillatur. Pilula quæ primo foliorum partu exiliunt, illitæ cum melle, oculorum hebetudini medentur. Memoria prodiderunt, corticem albæ Populi & Nigræ, particulatim cæsum, & sulcis stercoratis mandatum, omni tempore anni edules fungos proferre. Populi nigræ folia cum aceto illita, ma

gna

gna utilitate podagricis doloribus illinuntur. Resinam Populus fundit, quæ in malagmata additur. Semen potum ex aceto comitialibus utile est. Lachrymam Populorū commemorant, quæ in Padum amnem defluat, durari, ac coire in Succinū, quod Ele-
Etrum uocant, alij Chrysophorum. Id attritu iucundum odorem spirat, & aurum colore imitatur: tritum potum $\frac{1}{3}$ stomachi uen-
tris $\frac{1}{2}$ fluxiones sistit.

Populus alba & nigra eò tantū inter se differunt, quod alba in in-
feriori parte folia candida habeat. Succinum seu Ambra sulua non
è Populo distillat, verum in certis maris Septentrionalis insulis nascitur.
Id antiquitus Germani Glesum vocarunt, quod quidam eorum qui cū
Casare Germanico erant, eo temporis quo is in regionibus res ageret,
Glesariam, eam quæ plus abundaret Succino, insulam vocauerunt. Iis in
insulis Succinum nasci certum est: distillat è certis arboribus qui Pinis no-
stratibus multum sunt adsimiles, & in terram decedit. Cuiq; ubi con-
gelatum duritiā conceperit, raptum ab vndis quas cō insaniēs uentus
detulerit, in Germaniam postea defertur.

Macer. CAP. XCIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Μακέρ. Lat. Macer. Ita. Macero.

Gal. & off. Macis.

Macer ex Barbaria aduehitur, cortex flauescens, cras-
sus, gustu perquam astringens, qui contra cruentas ex-
creationes, dysenterias, & alui fluxiones bibitur.

Dvobus præcipuè argumentis patet, Græcorum Macerem, & Ma-
cis Arabum inter se distare. Dioscorides, Galenus, & Paulus nu-
cis Muscata nulla habita mentione, corticem (vt verisimile est) non a-
gnorunt. Porro Macer Galeno, cortex est Indicus, modicè acris, odoris,
& admodum acerbis. Macis noster, os & guttur potenter vellicat, ab
odore desiccatur, amarore penè insensibili, secunda classè calidus & siccus:
cum suus Galeno frigidum inter & calidum temperetur. Quocirca vs
noster Macis, Græcus non est: ita nec illorum, noster est.

Vlmus.

Vlmus. CAP. XCIII.

NOMENCLATURA.

Gr. *πτελεα*. Lat. *Vlmus*. Ita. *Olino*.

Ger. *Orme*. Off. *Inusitata*.

Ger. *Ulmertbaum*.

Vlmi & folia, & cortex, & rami, uim habent spissandi. Folia trita ex aceto ad lepras efficaciter illinuntur: uulnera glutinant, sed multò magis corticis Tilia, si fasciæ loco intorqueatur. (nam in lori morem flecti potest) crassior cortex in uino aut aqua frigida unciatim potus, pituitas trahit. Fracta ossa celerius solidescunt, si decocto foliorum corticis aut radicis foveantur. Humor in folliculis enascens, prima germinis eruptione, cuti illitus, nitorem inducit, faciemq; splendidiolem præstat: Qui dum siccat, in animalia abit, quæ culicum formã gerunt. Folia cum tenerescunt cocta, olerum more ad obsonia usurpantur.

Vlmus ingens arbor, & vulgo cognita. Vesica Vlmi liquor præter eas quas ei attribuit vires Dioscorides, opem adfert singularem, pueris quibus intestinum est ruptum, si cum lineis fascijs, potenter è bracciis ruptura adalligetur.

Lignorum marcor.

CAP. XCV.

NOMENCLATURA.

Græ. *Σαπροτης ξυλωυ*. Lat. *Lignorum marcor*. Ita. *Tarlatura del legno*.

FX caudicibus lignisq̄, ueteribus caries congeritur, quæ farina modo illita, ulcera purgat, & ad cicatricem perducit, serpētia cohibet, si cum pari Aniso & uino subacta, linteisq̄ imposta, illinatur.

Villis res arborum caries, exiliēs erodentibus vermibus velut farina, & tamen vlcēribus mirè utilis. Sed longè præstantior quæ ex India adfertur, collecta è Guayaco in curam Neapolitani morbi. Desiccāt enim & consolidat non vlcera tantum mediocria, at ea etiam quæ eo in malo prodeunt in pudendis.

Harundo. CAP. XCVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Κάλαμος. Lat. Harundo. Ita. Canna.

Gal. Roseau. Ger. Ror.

IN Harundinum genere quadam Nastos, id est, farctior uocatur, ex qua sagittæ factitari solent. Alia fœmina, qua tibiæ ligulas efficiunt. Alia quod fistulis addicta sit, Syringias, cui multum inest carnis, crebris cinctæ geniculis, ad librorū conscriptionem accommodata. Alia crassa, concaua, apud omnes nascens, quæ à quibusdam Cypria, ab alijs Donax appellatur. Alia Phragmites, seu uallatoria, gracilis, candicans, uulgo cognita: cuius trita radix per se, aut cum bulbis suis illita, spicula aculeosq̄ corpore extrahit: luxata, lumborumq̄ dolores cum aceto mulcet. Virentia folia tusa & imposta ignibus sacris, medentur, & cæteris inflammationibus. Corticis cinere perunctæ cum aceto alopecie sanantur. Paniculæ lanugo si aures intrauerit, exsurdet. Eundem effectum implet Harundo, quæ Cypria dicitur.

Papyrus. CAP. XCVII.

NOMENCLATURA.

Græ.

Græ. Πάπυρος. Lat. Papyrus. Ita. Papiro.

Papyrus Officina non norunt.

Papyrus qua chartæ fiunt, nullis non cognita, præcipue in medicina utilitatis ad laxandas fistulas: madefacta lino inuoluitur, usque dum inaruerit: Constricta enim atque immissa in hiatus humore completur, & intumescendo fistulas aperit. Habet nescio quid alimenti radix: itaque Aegyptij eam mandunt, succum tantum deuorantes, & mansam expiunt: ipsis radicibus pro ligno utuntur. Cremata Papyri cinis, depascentia ulcera cum omnium partium, tum oris maxime, cohibet: uerum melius id combusta charta præstat.

Annotatio in cap. xcvj. xcvij.

Caput xvi. ex sese apertum est. Papyrus, arbor triquetra, gradis, nusquam tamen decem cubitus altior, nascitur certis propè Nilum locis, ubi aqua post inundationem restagnant. Flores producit, queis anti quitus corolla toxebantur dijs, nullum tamen aut fructum, aut semen producit. Nascitur & in Syria Papyrus, eodẽ quo Calamus odoratus luscus, & eo inibi nihil præter funes fit, prouenit & iuxta Euphratem.

Myrica. CAP. XCVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Μυρίκη. Lat. Myrica vel Tamarix. Ita.

Tamarigio. Gal. & Ger. Tamaric.

Off. Tamariscus.

MYrica seu Tamarix, arbor uulgo cognita est, cum apud nigras & stagnantes aquas enascatur, fructum quasi florem ferens, compage muscosum. Aegyptius Syriaq; alteram gignunt mitiorem, syluestri cætera similem. Fructum parit Gal læ proximum, inæqualiter astringentem gustu, quo conueniẽter utimur uice Gallæ in medicaminibus oculorum orisq; datur cruenta excreationi in potu, & caliacis, & contra profluuia fæminarum,

Myrica.

minarum, regium morbum,
 & phalangiorum morsus.
 Illitus tumores inhibet. Cor
 tex in eisdem usus adhibe-
 tar. Decoctum foliorum cū
 uino potum, lienē absūmit.
 Ad dolorem dentium in col-
 lutionibus salutare, & mu-
 lieribus fluxioni uuluae op-
 portunis in desessionibus.
 Pthiriasi lendibusq; circum-
 fusum prodest. Abundan-
 tiam scaminarum sistit impo-
 situs arboris cinis. Potorios
 calices è caudice lienosis mo-
 liuntur, quò datus in his po-
 tus proficiat.

Domesticam habet Aegyptus & Syria Tamaricen: syluestris est,
 quæ in hortis Italia habetur, cuius rei manifestum dant signum,
 flos & fructus, quos similes Galla non producit, ut domestica. In Neapo-
 litano malo decoctio radice Tamaricis succidaneam agit Guayaci. Ta-
 marix abstergit, incidit, & cum propemodum nil desiccare videatur,
 aliquantam vim habet astringendi.

Erica. CAP. XCIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ερίκη. Lat. Erica. Ita. Erice. Huius vsus
 Off. non habent. Galli, putant esse, quod di-
 cunt. Bruyere. Ger. Heyß.

Erica fruticosa arbor, Myrica similis, longè minor, cuius flo-
 re apes reprobum mel efficiunt. Tam flos quàm coma ser-
 pentium ictibus illitu medetur.

Erica

Erica.

Erica arbuscula Asia et Græcia propria, bis in anno florescit. Prodidit Hermolaus in Italia nasci, & Cordus in Luniburgensi solitudine. Hic heret Matthiolus, tum quòd ea verborum breuitate a Dioscoride descripta est, vt iudicãdi rationem abstulerit, tum quod non admodum respondere videtur.

Acacalis.

CAP. C.

NOMENCLAT.

Græ. Ακάνκαλις. Lat.

Acacalis. Ita. Acacalide.

Fruētus Officinis incognitus.

Acacalis fructus est nascentis in Aegypto fru-

ticis, seminis Myrica quadatenus similis: cuius aqua in qua maderit, ad collyria additur, quæ ad excitandam oculorum aciem conueniunt.

Rhamnus.

CAP. CI.

NOMENCLATURA.

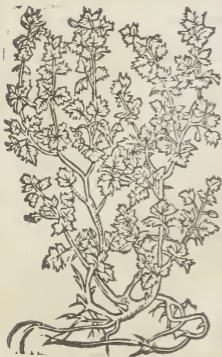
Gr. Ράμνος. Lat. Rhamnus. Ita. Ramno.

Galli. Bourg Espine. Off. una cresspa.

Ger. Creutzbeer.

Rhamnus fruticat in sepibus, ramos ferens rectos, & aculeos in acuta spinæ modum, folijs paruis, oblongis, suppinguibus, teneris. Alterum ei genus candidius. Tertium nigrioribus latioribusq; folijs constat, & quadatenus rubētibus,

cuius

Rhamnus.

Quod hic largis sit folijs, & in baccis fructum nigrum producat, similem Ligustro, quo pictores vtuntur ad virorem bellissimū inducendum: quæ res neutiqum cui voles Rhamno conueniunt. Rhamnus desiccat & digerit secūdo ordine, & in frigidat in fine primi, aut in initio secundi.

Halimus. CAP. CII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀλιμϑ. Lat. Halimus. Ita. Halimo.

Gal. Blanchepute. Off. in usu non est.

Halimus frutex est sepimentis idoneus, similis Rhamno, sine spinis, folijs oleæ, sed latioribus. nascitur in sepibus & maritimis. Folia decoquuntur ciborum gratia. Radix conuulsa, rupta, torminaq̃ mitigat, dragmæ pondere in aqua mul-

g sa

cuius rami quinim cubitorum longitudinem implent, spinosiores quidem, sed infirmioribus minusq̃ rigentibus aculeis. Fructum edit latū, candidum, tenuem, folij cularij specie, uerticillo similem. Omniū folia igni sacro, & serpentibus ulceribus, efficaciter illinuntur. Fama est, ramos huius ualuis fenestrisue impositos, ueneficia depellere.

Rhamnus albus & niger copiosè in Italia apud thuscum nascitur, vocaturq̃; vulgata eorum lingua Marruché, nec est Spinus merlus Thuscorum, aut Longobardorum Spinus ceru-

sa pota eadem lactis ubertatem facit.

Halimum de earum genere plantarum est, de qua authores diversissime sentiunt. Quidam arbusculam cum Dioscoride sentiunt, quidam salsi saporis herbam quae in littore maris nascitur. Cratenas herbarius nasci sub hedera, nec alibi, longis & hirsutis folijs, odore admodum Cupressum referentibus. Solinus nasci in Candia, ac solo demorsu famen sedare. Arabes Molochiam & Atriplicem marinum vocant, ac eo apparet herbam eos putasse, non arbusculam. Ruellius francem francicam proferit, cuius frondes edendo esse possint, ea in eis grata salsitudo inest: Matthiolus herbam salsam quae in venetiarum littore nascitur, cui nomen vulgo Bidone est, neuter tamen affirmare audet, quae producit plantam, Halimum esse. Satius igitur fuerit, Halimum nobis incognitum dicere, quam Halimum nescio quem proferre, qui & nobis non perinde vsitatus, & sit medicina non utilis.

Paliurus. CAP. CIII.

NOMENCLATURA.

Græ. παλίουρο. Lat. Paliurus. Ita. Paliuro.

Gal. Aubepin. hoc Off. non vtuntur.

Ger. Meerberin.

Paliurus frutex cognoscitur aculeatus, durus, cuius semine pingue & fuliginosum inuenitur, quod potum tussi opitulatur, vesicae calculos comminuit, serpentium ictibus aduersatur. Folia & radix astrictoriam vim habent, quorum decoctum potu aluum sistit, urinam trahit, contra uenena & serpentium morsus auxiliatur. Radix recentia tubercula, tumoresque omnes discutit, trita & imposta.

Variam itidem authores in historia paliuri, Dioscoridis paliurus diuersus est ab eo quae diuersis generibus describit Theophrastus. Paliuri Theophrasti diuersi sunt ab eo quae annotat Agathocles. Agathoclis Paliurus ab eo discrepat quae delinuat Plutarchus. Plutarchi itidem Paliurus ab omnibus alijs differt. In hac sententiarum diuersitate, certum quid statuere temerarium fuerit, ni cum Matthiolo dicamus, plantarum spinosarum nomen esse, quae diuersae sint pro ratione regionum.

Acuta spina. CAP. CIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ὠξυάκανθα. La. Acuta spina. Ita. Oxianantha.

Gal. Espine vinette. Off. Berberis.

Ger. Erbselen.

Acuta spina.

Acuta spina, quam pyrinam aut pithyanthen aliqui uocant, arbor est pyraesto similis, spinosa ualde, & minor. baccas profert myrti, plenas, rubras, fragiles, & intus nucleum: radicem multifidam, aliter descendente. Huius bacca potu aut cibo, alui profluuii, & abundantiam seminarum sistunt: radix illita aculeos & spicula extrahit: abortu fieri tradunt, si ter radice uenter, aut sensim feriat, aut perungatur.

Oxianantham non esse Berberim Arabum, & multa

alia declarant, & quod Pyro syluestri, collatis inuicem formis, ne utiquam sit similis. Si Matthiolo credimus, Oxianantha erit arbor illa spinosa, quae apud Thuscorum regionem maritimam, trunco, cortice, & ramis Pyro syluestri similis est, quae sua lingua uocant Bogaia, & in Tridentinis montibus Amperlo, & Pane d'Orso, & apud forum Iulium, Barax & o biaco. Notas enim omnes habet, quas Oxianantha attribuit Dioscorides. Habet & suas vires Crespinum, seu Ribes, vulgo cognitas nec quicquam illi deperit, si non Oxianantha sit, sicut nec Vuae spinae aut Vuae marine, quod Ribes non sit. Suis quaeque praedita est dotibus, quae peti ex Arabibus & recentioribus possunt. Oxianantha Galeno Pyri syluestris est

species, parésque & in sese & in fructibus vires habent, licet Pyri syluestris fructus in totū stipticus & acerbus: cū Oxiacātha fructus, præter id quod stipticus est, è partium etiam subtilitate incisorius sit. At enim quòd ad formam attinet, Oxiacātha fructus ad Myrti, non Pyri syluestris similitudinem accedit.

Rubus canis. CAP. CV.

NOMENCLATURA.

Græ. κυνόσβαϊ & . Lat. Rubus canis. Ita. Rouo canino. Gal. Eglantier sans odeur. Off. Rosa syluestris.

Ger. sambutten.

Frutex est arboris instar, rubo longè maior: folia fert multò latiora myrto, firmis circa ramos spinis: flore candido, fructu oblongo, nucleo oliuæ simili, qui per maturitatē fuluescit, & flocculos intus continet. Fructus exemptis interioribus floccis arefactus, aluum sistit: seruefacti enim ij in uino, mox poti, arteriam infestant.

Rubum canis seu Cynosbatum non esse Rosam syluestris multis patet argumentis. Folia non habet Rosa syluestris Myrto similia, fructus habet longè grossiores Oliuæ baccis. Theophrasto Rubus caninus fructum fert purpurascens, similem malo punico, & magnitudine medium inter eum quem stirpes ferunt, & punica malus: folia vitici similia: id ostendit quantum Rosa syluestris à Rubo canino differat, atque ad eò diuersis capitibus de eis tractatur à Dioscoride.

Ligustrum. CAP. CVI.

NOMENCLATURA.

Græ. κύτρω & . La. Ligustrum. Ita. Ligustro.

Gal. Ihrocne.

Ligustrum arbor est Oliuæ folijs circum ramos similibus, latioribus, mollioribus, & uirentioribus: flore candido, muscoso, odorato: semine sambuci, nigro. Optimū nascitur in Canope & Ascalone. Folia astrictoriam uim habent: quare com manducata ulceribus oris medentur, illata feruidis inflamma-

tion

Ligustrum.

Dioscoridis est *Pixacantha*, & non *Periclimenon*.

tionibus, carbunculisq̄, profunt, decocto eorundem igni ambusta fouentur: capillum rufant trita folia, quæ in radice succo maduerint. Flos ex aceto fronti illitus capitis dolorem sedat. Cyprinum oleum quod ex eo fit odoratum, excalfacit, mollit nervos: si quæ feruenti natura prædita sint, assumat.

Ligustrum publicis in Italia vix inter sopes nascitur, floret ineunte vere, & æstatis initio. Seruius Virgilij interpres, *Ligustra* malè interpretatus est *cônoluulî* flores. Nec minus falsi sunt qui censuerunt. *Ligustrum*, *Arabum* esse *caprifolium*, quod

Philyrea. CAP. CVII.

NOMENCLATURA.

Græ. φιλυρέα. Lat. *Tilia*. Ita. *Phillerea*.

Gal. *Til.* & *Troefne*.

Philyrea arbor est ligustri magnitudine, folijs oleæ, nigrioribus & latioribus, fructu lentisci, nigro, subdulci, racematim coherente, asperis nascitur. Huius folia astringunt: ad eadem vtilia ad quæ oleaster, cum astrictione est opus: maxime ad oris ulcera, commanducata, aut si decocto colluantur: pota urinam ac menses cient.

NVlla est inter Theophrastum & Dioscoridem controuersa, cum Theophrastus è Phylira nomine Tiliam (vt est) intelligat: Dioscorides sui generis arborem, quam abundè depingit. Et vt scribit Matthiolus, arbor est à multis cognita, nascitur enim & crescit in multis Italia locis, & præcipuè saxosis & montanis, vnde excellentissimus medicus D. Maphæus à Maphæo transplantauit eam, quæ hodie Venetj's horto suo nobilissimo viridescit.

Cistus. CAP. CVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κίς & .Lat. Cistus. Ita. Cisto. Off. Latinum nomen usurpant.

Cistus.

Cistus, quem aliqui citharon, aut cissaron uocant, ramosus frutex est, sed improcerus, foliosus, saxosis locis nascens, folijs rotundis, acerbis, hirsutis, flos masculino ut mali punice, fœminæ albet: Vis astringens, unde flores in uino austero bis in die poti, prosunt dysentericis, & nomas per se illiti cohibent: uctustati ulcerum & igni ambustis cum cerato medentur. Hypocistis, orobethron, aut cytinus nonnullis cognominata, iuxta cisti radices nascitur, floris punici similitudine. Quædam flaua, altera herbacea, tertia candida. Liquatur acaciæ modo. Aliqui tamen exiccant, fractamq; macerant, & incoquunt, reliquaq; ut in Lycio prosequuntur. Vires acaciæ habet, uerum aliquant

dam flaua, altera herbacea, tertia candida. Liquatur acaciæ modo. Aliqui tamen exiccant, fractamq; macerant, & incoquunt, reliquaq; ut in Lycio prosequuntur. Vires acaciæ habet, uerum aliquant

aliquantò magis siccatur, & astringit. Prodest dysentericis, cœliacis, sanguinem excreantibus: fœminarum profluuiò & pota & indita.

Nascuntur Cistus & hypocistis in pluribus Thusciae locis, quinetiã abundè proueniunt in asperrimis & maximè saxosis Apennini locis. Deberent igitur quorum est munus, inde sibi omni labore & diligentia conquirere, præcipuè cum sine vero hypociste confici Theriaca non queat, nec alia item medicamenta quibus quotidie nobis in medicina est opus. Vbi vera hypocistis defuerit, vera Acacia, aut Balaustiorum succo uti possumus. Astringit priuatim Cistus: folia desiccant & astringunt: valentiores sunt flores. Sic frigidus est Cistus, ut etiam quippiam in se tepidi caloris habeat. Plus astringit hypocistis.

Ladanum. CAP. CIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Λύδου. Lat. & Off. Ladanum. Ita. Ladano.

Est & alterum cisti genus, ledon à nonnullis appellatum, frutex simili modo nascentis, longioribus folijs, & nigrioribus, quæ uerno tempore quidam contrahunt pingue. Foliorum uis astringens, atq; effectus cisti præbens. Fit ex eo quod Ladanum dicitur: Siquidem cum cisti frondes pascuntur capræ, hirciã, pinguetudinem conspicuè barba carpunt, & suo lentore uillosis cruribus adherescentẽ rēportant: quam depectentes incolæ, colantesq; cogunt in offas, & ita recodunt. Alij uerò attractis funiculis, insidentem fruticibus lentorem abstergunt, conglomeraantq; in Ladanum. Maximè probatur odoratum, subuiride, facile mollescens, pingue, quod arenas non collegit, nec squalore obsitum est, resinofum, quale in Cypro gignitur. Arabicum uerò Libycumq; uilius. Natura ei spissandi, calfaciendi, molliendi: ora uenarum patefacit, capillum fluentem continet, addito uino, myrrha, & myrteo oleo: cicatricibus decorem reddit, cum uino illitum, mēdetur aurium doloribus, cum

hydromelite aut rosaceo infusum: suffitu secundas eicit. Pessis imrustum, uulua duritiem sanat. In medicamenta qua dolore tussimq₃ finiunt, & malagmata utiliter inseritur. Aluum sistit cum uno uetere potum, & urinam uet.

Satis apparet è Dioscoride quid sit Ladanum. Galenus differre quidem nihil specie à Cisto, qui eo ubi tum uiuebat nasceretur, dicit: & regionis gratia qua calida sit, excellentius esse. Id prouidendum ut non adulteratum, sed verum Ladanum habeamus. Venetis probatissimum, sed paucis in locis habetur, ideo hic sedulo iudicio est opus.

Ebenus. CAP. CX.

NOMENCLATURA.

Græ. ΕΒΕΥΘ. Lat. Ebenus. Ita. Ebenu.

Gal. l'Ebene.

Ebenus optima habetur Aethiopica & nigra, nullos habens uenarum discursus, factitij cornus lauore. Cum frangitur densa apparet, mordens gustu, atque astringens. Suffitur iucundo odore supra carbones sine sumi tadio. Recens autem ad ignem prolata, ob pinguitudinem acceditur, & trita ad cotem fiauescit. Altera est Indica, internatis segmentis candicantibus & modicè fuluis, item frequentibus maculis: ceterum prior, bonitate antecedit. Apud quosdam sesamina, aut spinea ligna cōsimilia pro Ebenu ueneunt: quod discernitur ex eo, quod fungosa sunt, & in purpureas assulas resoluuntur, nihil mordacitatis in gustu, nec redolentia in suffitu præferentia. Caliginem oculorum absterget: ad ueteres destillationes, pustulasq₃ mirum in modum pollet. Si quispiam facta ex eo coticula collyrijs utatur, melius proficiet. Ad oculorum medicamenta efficax est, si scobes ramentauē uino Chio die noctuq₃ macerata, in collyria digerantur. Nonnulli prætrita ipsa, excolant, reliquaq₃ eundem in modum peragunt. Alij pro uino aqua utuntur. Vritur in sifili nouo, donec in carbones redigatur: lauatur plumbi usti modo

do, & ita siccis scabrisq; lippitudinibus conducit.

Sola (vt inquit Plinius) terrarum India fert Ebenum, nec tota, at Sin modica tantum ipsius parte nascitur. Si Dioscoridi tamen & Herodoto credimus, in Ethiopia etiam provenit. Ebenus sicca notissima in Italia est, apud eos enim qui pectines conficiunt infiniti trunci reperiuntur, ac in eorum itidem officines qui orbiculos horarios factitant Ebenus composita est subtilibus partibus, virtutem habet absterforiam & calidam. Quidam Gayacum Ebeni specie putant, istud nec affirmare nec negare ausim, cum à nullo veterum scriptorum predictum sit, qualia folia, flores, & fructus Ebenus producat.

Rosa. CAP. CXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ροσου. Lat. & Off. Rosa.

Gal. Rose. Ger. Rosen.

Rosa.

recti intestini, ac uulua, pinna illitus aut insusus. Eadem sine ex

Rosa refrigerat & astringit, sed sicca multo magis. Succus recentibus folijs exprimitur, desectis forfice unguibus (sic appellatur candida foliorum partes) reliquum in pila premi & teri debet in umbra, donec cogatur, & ita ad oculorum circumlitiones recondi. Siccantur etiamnum folia rosarum, continuo uersata, ne muceant, neue sitis is insideat. Aridis rosis & in uino decoctis expressus liquor, facit ad dolores capitis, aurium oculorum, gingiuarum, sedis,

g s pressio

pressionē tusa, præcordiorum inflammationibus, humidis stomachi vitijs, igni sacro illini prodest: siccis ac tritis femina asperguntur. Misceri solent uulnerarijs antidotis, atq; compositionibus, quas *Antheras* uocant. Folia uruntur in *Calliblephara*. Flos qui in medijs rosis inuenitur, siccatus, gingiuarum stuxionibus efficaciter inspergitur. Capita pota citam aluum, & cruentas reiectiones sistunt.

Rosei pastilli. CAP. CXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ροσίδιον. Lat. Rosei pastilli. Ita. Pastilli delle Rose. Off. Trochisci diarhodon.

Pastilli, quos *Rhodides* uocant, hac ratione conficiuntur: Rosarum uiridium, quæ nullo antea humore madefactæ extabuerint, drachmæ quadraginta, *Indicæ nardi* drachmæ decem, *myrrha* drachmæ sex, trita digeruntur in pastillos, qui triu obolorum pondus æquent, siccatiq; in umbra, in fictili non picato, atq; obturato reconduntur. Alij adijciunt costi drachmas duas, *iridis Illyricæ* totidem, & uinum *Chium* cum melle miscent. Mulieribus monilium uice collo circumdato usui sunt, ad retundendum graue sudoris uirus: tritis etiam utuntur ad illitio nes & diaspasmata, quæ fiunt ad sudores coercēdos, ita ut à balneis inarescant corpora, dein frigida aqua abluantur.

Annotatio in Cap. cxj. cxij.

Multæ sunt Rosarum differētiæ, rubris tamen plus in medicina utimur, decerptis nondum sese aperiētibus calathus. Rosei pastilli, quos trochiscos de Rosis *Pharmacopolia* uocant, nō eo quo apud *Dioscoridem* conficiuntur modo.

Lycium. CAP. CXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Λύκιον. Lat. & Off. Lycium. Ita. Lycio.

Ly

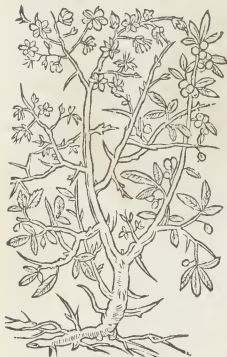
Lycium, quod aliqui Pyxacanthan uocant, arbor est spinosa, ramis trium cubitorum, aut longioribus: folijs buxi densis: fructu piperis, nigro, leui, amaro, densoq;: cortice pallido non dissimili Lycio madefacto, radicibus multis obliquis lignosis: Nascitur plurimum in Capadocia, Lycia, & plerisq; alijs locis, aspera loca amat. Succi extrahendi ratio hæc est: Rami cum radice tusi, & ante per multos dies macerati coquantur, tum abiectis lignis itidẽ liquor, donec mellis crassitudo fiat. Adulteratur id Lyciũ, adiecta decoctioni amurca, aut absinthij succo, aut felle bubulo. Innatã spuma inter coquendũ exẽpta, oculorũ medicamentis additur, reliquo ad alia utuntur. Simili modo fit Lyciũ, semine expresso & insolato. Optimũ quod uri potest, restrictumq; rubentẽ spumam ostendit: glebis extrinsecus nigris, intus cum fregeris rufis, odore minime uiroso, cum amaritudine astringens, crocino colere, cuiusmodi Indicũ est, ceteris præstantius. Lycium astringit, caliginẽ oculorũ discutit, genarũ scabiem, pruritus, ueteresq; fluxiones sanat. Facit ad purulentas aureis. exulceratis gingiuis, tõsillas, labiorũ fissuras, sedis rimas, attritusq; illitũ. Cœliacis, dysentericis potũ inditũq; cõuenit. Dat sanguinẽ excreatibus & tussi, ex aqua. Cõtra rabiosi canis morsus in catapotio deuoratur, aut in aqua bibit. Flauos facit pilos, reduiis, ulceribus quæ serpũt aut putrẽt, medet, sæminarũ profluvia appositũ sistit, rabiosorũ iclibus ex melle potũ, aut uice catapotij deuoratũ, auxiliatur. Tradunt Indicũ fieri Lyciũ, ex frutice lonchitide appellato, ea spinarũ generi ascribitur, ramos restos habens, ternũ cubitorũ longitudine, maiorẽsue, rubo crassiores, à radice numerosos, fractus cortex rubescit, folia olea similia. Herba in aceto decocta proditur lienis inflammationibus & regio morbo mederi, & sæminarũ purgationes elicere. Assueuat etiam crudã in potu, eosdẽ effectus præstare: semẽ cyatho dimidio potũ pituitã expurgare: uenenis quoque auxilio esse.

Officinarum Lycium adulterina res est è pluribus succis cõficta, nec ad nos hodie è Lycia affertur. Pyxacanthæ unde verum extrahi Lycium possit, in Lyguria Alpibus proueniunt, sed adeò modicè curamus quæ ad vsum medicine faciunt, vt ignoremus ea etiam, quæ sponte nobis à natura offeruntur. Deficiente Lycio Amurca olei quæ in vase æreo cocta sit vtamur, aut Sumacho. Paucis ab hinc annis Pyxacantha fructus piperi similes in Italiam ex Alexandria aduehuntur.

Acacia. CAP. CXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ακκία. Lat. Ita. & Off. Acacia.

Acacia.

Acacia in Aegypto nascitur, spina instar arboris fruticosa, non se in rectum attollens. Florem habet candidum, & semen lupino simile in folliculis, ex quo succus expressus siccat in umbra, niger ex maturo semine, subrufus ex uiridi. Eligatur modicè rufus & odoratus, ut in hac arbore esse potest. Aliqui exprimunt ex folijs & semine succum. Manat & gummi ex ea spina. Vis ei ad spissandum, refrigerandumq; efficac. Succus oculorum medi-

camentis utilis, ualet ad ignem sacrum, ulcera quæ serpunt, per-
niones, pterygia, & oris ulcera: procidentes oculos reprimi,
mensum abundantiam sistit: prociduam uulnam cohibet, citam
aluum supprimit, aut potus aut subter inditus, capillos denigrat.
Lauatur oculorum medicamentis, trito in aqua, mox effuso quod

concreuerat, donec pura extet aqua, & ita cogitur in pastillos. Vritur etiam in cruda fidelia, donec fictile fornacibus percoquatur, torreturq; in carbonum halitu perflata. Spina decoctum solutos artus sotu committit. Praefertur eius spinae gummi, quod in uermiculorum speciem contrahatur, & utri modo perluceat, ligni expers. Proximum est candidum, sordidum uero ac resinofum, inutile. Cutis meatus obstruit, & medicamentorum, quibus admiscetur, acrimoniam hebetat. Ambustis ex ouo illitum, pustulas non patitur erumpere. Alterum Acaciae genus in Cappadocia Pontoq; provenit, Aegyptiae spinae similitudine, longe minus, tenerius, humile, aculeorum uallo munitur, folia habens ruta, semē lenticula minus fert autumnno, in loculis connexis, ternum quaternumue capacibus. Succus eius astringit, uiribus inferior, & ocularibus medicamentis inutilis.

A Acaciae succus apud nos non nascentis arboris, hodie non affertur, sed huius loco succus prunorum syluestrium vulgo successit. Aptius tamen huius vice folijs Rhois uteremur, & liquore qui è folijs Lentisci & hypocistidos conficitur. Vocat Serapion Acaciae gommam, Arabicam gommam quae è sua descriptione alia est ab officinarum gomma Arabica. Hac enim nil simile habet contraclis uermiculis: at arenosa est, quae res satis coarguit nos Arabica gomma, & perinde succo carere. Acaciae stiptica est & astringentia. Arabica gomma lenit & aperit, & eam ob causam nec implere aut stringere poros carnis potest, quod in gomma spinae Aegyptiae requirit Dioscorides. Vulgaris hac Arabica gomma Matthiolo è Galeno ea est gomma, quam Graeci simpliciter gommā vocant, & mixtio è diuersis arborum gommis, id quod eorum iudicio contrarium est, qui ubi nomen gommæ simpliciter apud Graecos viderint, non aliam, quam Spinae Aegyptiae gommam intelligunt. Tolerabilius duci poterat gomma Tracacantha, si ad nos vera Acacia afferretur, sed hac destituti, qui gommam habeamus? Verae Acaciae succus desiccatur tertio ordine, & elotus frigidus est in secundo, purus in primo.

Virex. CAP. CXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Αρνϙ. Lat. Vitex. Ita. Agno casto.

Gal

Gal. & Off. Agnus castus.

Vitex siue lygos, frutex est in arborem assurgens, nascitur in fluminum ripis, asperisq; locis, ac torrentium alueis: ramus gerit praelongos, fractu peruicaces: folia oliuæ: sed molliora. Duo genera eius: Vna harum album florem mittit cum purpureo: altera tantum purpureum, & semen, ut piper. Excalsfactorias vires habet, & adstrictorias. Semen eius potum uenenatis icribus, aqua qua cutem subijt, lienosisq; auxiliatur, lac euocat, menses ciet, drachma pondere in uino potum, geniturã exoluit, caput tentat, & soporem affert. Decoctum herba & seminis in desessione, mulieribus uulua malo opportunis opitulatur: ite inflammationibus, purgationes mouet semen cum pulegio potu, etiam suffitu uel appositu: capitis dolorem dissoluit illitum: instillatur cu aceto & oleo capiti in lethargo & phrenitide. Folia suffitu aut substractu fugant uenenata: illita quoq; serpentium morsibus auxiliantur, testium duritias cum butyro & folijs uitium emolliunt. Rimas sedis semen cum aqua illitu mitigat: & cum folijs medetur luxatis, uulneribusq;. Virgam qui manu teneat dum iter facit, negatur intertriginem sentire. Agnu, quasi dicas castum, uocant Græci, quoniam matronæ in Thesmophorijs Atheniensium castitatem custodientes, folijs huius cubitus sibi sternunt. & lygon quasi uimen, propter inuictam ferè ramorum stexitatem.

Vitex seu Agnos à castitate, arborum prima vere floret, calida & sicca est tertio ordine, & è multis subtilibus partibus composita. Nigra & alba abundè in Italia proueniunt.

Salix. CAP. CXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἰτέα. La. & Off. Salix. Ita. Salice. Gal. Saulx.

Salix uulgò nota est. Cuius semen, folia, cortex & succus spissandi uim habet. Trita folia cum exiguo pipere & uino pota

Salix.

pota, illiosis subueniunt: sumpta per se & cū aqua, praestant mulieribus ne concipiant. Salignū semen in potu sanguinē expuētibus prodest. Cortex eosdem praebet effectus: corticis cinis admisto aceto maceratus, illitu clauos & callos tollit. Ex folijs & cortice succus cū rosaceo in calyce punici calfaetus, aurium doloribus auxiliatur. Decocto eorū podagras foueri utilissimū: fursures purgat in corpore. Excipitur succus qui manat ex ea, cū storet, exciso cortice: in plaga enim cōcretus humor inuenitur, qui ad purganda, quae obstant oculis, suā uim praebet.

Salix multarum specierū & cognita arbor, succos è Plinio tres conficit, Vnum qui è trunco refudat in modum gommæ: Secundum qui fit inciso cortice: Tertium qui incisis per autumnum truncis. Vulgare est frondes & flores Salicis agris somnum conciliare.

Syluestris olea. CAP. CXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. Αργιελεία. La. & Off. Oleaster & Syluestris olea. Ita. Oliuo saluatico. Gal. Oliuier fauage.

Syluestris olea, quam aliqui Oleastrum appellant, alij Aethiopicam oliuā, folia astringunt: trita autem & imposita ignem sacrum, ulcera quae serpunt, epinyctidas, carbunculos, redumas, nomasq; cohibent, crustas emarginant cum melle illita

Sylvestris olea.

*Quinetiam sordida ulcera repurgant: inflammationes panosq̄, cum melle imposita discutunt: cutem à capite uulsam conglutinant: oris ulceribus & priuatim infantium, commanducata medentur. Succus & decoctum eosdem habent effectus: sanguinis eruptiones, ac muliebri profluuium admotus succus inhibet, uua oculorū, pustulisq̄ prodest, ulcera & ueteres defluxiones sistit: quapropter in colyria additur, ad genarū erosiones perquam utilis. Ex-
 primitur succus tuis folijs, affuso uino aut aqua, siccatusq̄, sole in pastillos digeritur. Sed longè ualidior ad recondendum succus habetur, qui cum uino, quàm cum aqua expressus est. Auribus subuenit, siue ulcerentur, siue pus effluat. Folia conuenienter cœliacis cum farina hordeacea illinuntur. Uruntur cum floribus folia, ut spodij uicem cinis præstet in cruda olla, oblito ore luto, usque dum siglinum percoquatur: restinctaq̄, uino, & rursus subacta, eodem modo uruntur, postremò cerussæ modo elota coguntur in pastillos. Huiusmodi cinerem in medicamentis oculorum constat spodio non cedere, sed eisdem uiribus præditum esse putandum est. Foliorum satiuæ olea eadem uis intelligitur, sed aliquanto inferior: unde ocularibus medicamentis ob suam mitiorem uim conuenientior est. Sudor ligno urenti accenso manans, illitu sanat lichenas, furfures & scabiem. Oleaginum semen*

semen illitum medetur fursuribus, & ulceribus, quæ depascunt uorantq̃: quod autem intra nucleum est, ex adipe & farina scabros ungues excutit. Colymbades trita & ambustis illita, pustulas gigni prohibent, sordida ulcera purgant. Muria succus colutas gingiuas contrahit, & motus dentium firmat. Oliua flaua & recens stomacho utilior est, uentri difficilis: nigra autem & matura corruptioni opportuna est, stomacho aduersatur, oculis non conuenit, capitis dolorem mouet. Arefacta illitu depascencia ulcera sistit, & carbunculos emarginat. Oleum syluestris Oliuæ gingiuis putri uligine laborantibus colluitur, dentiu mobilitates stabilis, calfacti fots, gingiuis fluxione laborantibus utilis est: lanam enim specillo circumligatam oleo madefacere oportet, & gingiuis admouere, donec alba spectentur.

Lachryma æthiopicæ oleæ.

CAP. CXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Δάκρυον τῆς αἰθιοπικῆς ἐλαίας. Lat. Lachryma Æthiopicæ Oleæ. Ital. Gomma dell'olio d'Ethiopia. Off. Gummi Eleni.

Lachryma quæ Æthiopicæ olea stillat, Scamomio similis quadantenus est, fulua, stillis exilibus cōstans, mordax Quæ autem Ammoniæ aut gummi similitudinem refert colore nigricans, nec gustu mordens, superuacua est. Nostrates Oleæ Oleastriq̃, similem lachrymam sudant, quæ commodè ad oculorum hebetudines illinitur, cicatrices albuginesq̃ illitu emendat, urinam & menses ciet, cauis dentium impressa, ad dolores efficax est. Inter uenena scribitur, partus pellit, lepras & impeti-
b gines

gines sanat. Appellatur autem Aethiopica & agrestis Olea.

Amurca. CAP. CXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. *Αμόργκ*. Lat. & Off. *Amurca*. Ital.

La Morca dell' Olio

Amurca expressæ oliuæ recrementum est. Decocta in cupreo uase ad crassitudinem mellis astringit, ceteros præbens Lycij effectus: insuper dentium dolori & uulueribus, cum aceto, uino aut mulso commodè illinitur: additur in medicamenta ocularia, & meatus inductu suo obstructia: uetustate meliorem fieri constat. Vtiliter infunditur sedis, genitalium, ac uulua exulcerationi. Si uerò cum omphacino recoquatur ad mellis crassitudinem, cariosos dentes extrahit. Iumentorum scabiem decocto Lupini & Chamæleonte illitu sanat. Cruda & recēti Amurca podagras articulariosq; dolores foueri utilissimum. per unctā in uullosa pelle, & hydropicis imposta, tumoris molem reprimat.

Annotatio in Cap. cxvij. cxviij. cxix.

Narbonensis Gallia Oleastris itudē ut Oliuis abundat. Inter Oliuam & Quercū mortalis est inmutia. Emoritur Oliua Quercui applantata. Gomma syluestrium aut Aethiopicarum Oliuarum, & si ad multa sit utilis, nostro tamen tempore usu desit, nec sane notum est colligatur necne. Amurca olei, teste Catone, calci mixta inducendis officinis quæ pannos sericcos contineant utilis est. Araneas enim aut tineas, aut quosuis vermiculos non sustinet, & ab humore muros tuetur.

Quercus, Glans, Fagus, Ilex.

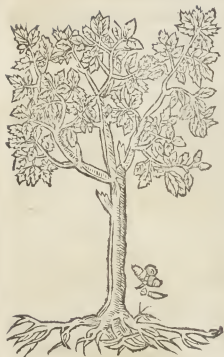
CAP. CXX.

NOMENCLATURA.

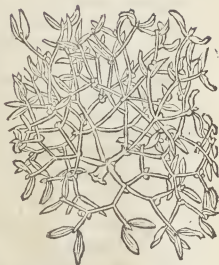
Gr. *Δρῦς*. Lat. & Off. *Quercus*. Ita.

Quercia. Gal. *Chesne*.

Quer

Quercus.

Viscum quercinum.

Quercus omnis adstrictoriam vim habet, præsertim liber qui cortici & ligno intercedit: quinetiam tunica putamini glandis subiecta. Decoctum ex ijs datur dysentericis, cœliacis, sanguinem excreantibus. Trita in pessa, fœminis fluxione uulvæ laborantibus subijcitur. Glandes eosdem effectus exhibent, urinam ciunt, capitis dolorem & flatus in cibum sumptæ pariunt, resistunt esitatae uenenatorum ictibus. Decoctum earum & corticis cum lacte uaccino potum, prodest cõtra toxica. Intritæ crudæ, inflãmationes illitu leniunt: ad duritias quas cacœthe uocant, & malefica ulcera cũ salsa axũgia cõueniunt. Ilic gnae glandes uribus Quercus antecellunt. Fagus & Ilex, Quercus generi assignantur, & cõsimile munus obeunt. Ilic gnae radicis cortex cũ aqua coctus dũ mollitus intabescat, & tota nocte

h 2 illitus

illitus, denigrat capillos, prius Cimolia terra purgatos. Folia omni-
um tusa & trita tumoribus profunt, & imbecillas membro-
rum partes corroborant.

Aqua è Quercus frondibus, tum cum primum prodeunt tenerrimis
per Alembicum distillata, potu sanat fluxus hepaticos, lapillos re-
num comminuit, & albis mulierum fluxionibus medetur. Fagi folia com-
manducata, labra & gingiuas agras sanant. Ex adusti Fagi cinere li-
nimentum fit ad extrahendos è renibus lapillos. Habet id carbo Ilcis ut
caput non offendat. Quercus Ruini, ijs similes quos sylvestres Rosa pro-
ducunt, sicci & in puluerem redacti potenter astringunt, & ob id omni-
bus corporis fluxibus commodant, & alias ubi restrictione est opus.

Castanæ. CAP. CXXI.

NOMENCLATURA.

Gr. Κασανα. Lut. Castanæ. Ital. Castagne.

Gal. Chataigne. Off. Nuces Castanæ.

Castanæ.

Sardianæ glâdes, quas
S aliqui Castaneas, aut
Lopima aut glandes Iouis ap-
pellant, adstringunt, similes-
q; effectus præbent, præser-
tim tunica quæ carnem &
corticem media intercusat,
caro his qui ephemerum bi-
berunt, conueniens est.

Castanea manducata libe-
ralius dolorem capitis in-
ducit, status generant, obstipât
corpus, & agre digeruntur. Sed
qua torrentur sub cinere, tollût
quippiã de nocumeto, si postea
cû Pipere & sale aut cû Saccaro
manducentur. R. uerã quamuis
nutriant corpus, tamen bonæ
non sunt.

Galla

Galla. CAP. CXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κεκίς. Lat. Galla.

Gal. Noix de Galle.

Galla fructus est *Quercus*. Aliqua *Omphacitis* appellat̃ parua quidem, sed tuberosa, solida, nullo foramine peruia: altera plana, leuis, perforata. Eligi debet *Omphacitis*, quæ efficacior est: *Vtriusq̃* uis uehementer astringere. *Tritæ* excrescētia in carne, fluxiones gingiuarum & uua, atq̃ oris ulcerationem cohibent. *Nucleus* dentium cauernis inditus dolorem sedat. *Crematæ* carbonibus donec igne flagrent, & uino aut aceto aut acida muria extinctæ, sanguinem supprimunt. *Decoctum* quibus insidere expedit, efficax est, & contra uuluas procidentes, fluxionesq̃; capillos denigrant, aceto aut aqua maceratæ, dysentericis cœliaciq̃; cum uino aut aqua *tritæ* conuenienter illinuntur, aut bibuntur: obsonijs addi debent, aut integræ in aqua præcoqui, in qua nonnihil excoquendum est, quod his affectibus conferat. In summa, his utendum ad astringenda, aut siccanda quæ opus sunt.

Galla in pediculis ut glans nascitur. Proueniunt & in folijs glandes, quæ aquosiores, statim ut deciderint, flaccescunt. *Galla Omphacites* medicamentum est potenter acerbum, & maiori ex parte terrestris & frigida, & cum ea facultate desiccatur & repercutit fluxus: astringit etiam, & membra luxata & languida in priorem habitum restituit. *Grandis Galla* desiccatur, sanguinem r̃sta restingit.

Rhus. CAP. CXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ῥῆς. Lat. Rhus. Ital. Rhoe.

Gal. & Off. Sumach.

Rhus quæ obsonijs aspergitur, ab aliquibus *Erythros* appellata. Semen est *coriarij fruticis*, sic uocati, quonia corio

rum infectores eo utatur ad inspissandas pelles, arbuscula in petris nascens, binum cubitorum altitudine, folijs oblongis, subrubentibus, in ambitu serratis, acino uuarum gracituum denso, magnitudine Terebinthi, quadantenus lato, Cuius corticosa tunica perquam utilis est. Folia uim habent astringēdi, & Aca-
ciae effectus praebent. Decoctum capillos denigrat. Dysentericis infunditur, & in potus eorum inessusq; adyicitur. Instillatur au-
ribus purulentis, gangranas & pterygia cohibent folia, ex ace-
to aut melle illita. Liquamentum fit ex aridis folijs, ad crassitu-
dinem mellis in aqua decoctis, ad eadem, ut Lycium, cōueniens
semē eosdē effectus exhibet. Cœliacorum & dysentericorumq; obsonijs
inspergitur: fracta, desquamata, liuidaq; illitū ex aqua, ab inflā-
matione uindicat: lingua asperitates cum melle abstergit: candi-
da sceminarum profluvia sistit, haemorrhoidas sanat cum quer-
no carbone intrito admotum. Aqua in qua semen maduit deco-
cta cogitur, coitq; efficacior ipso semine. Gummi desert quod de-
tium cauis imprimitur, ad dolores finiendos.

RHus cuius fructum Lēti similem, Sumach Pharmacopolie vocant, nascitur in Italia in pluribus Apennini locis, cum notis omnibus quas ei tribuit Dioscorides. Fructus & succus Rhois plurimum in se au-
steri habent, & ideo desiccant tertio, & in frigidant secundo ordine.

Palma. CAP. CXXIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. φοίνιξ. Lat. Palma.

Gal. Palmier. Of. Dactyli.

Palma in Aegypto gignitur. Ea medio maturitatis uigo-
re, autūno decerpi solet, Arabici Myrobalani similis, Po-
matis cognomine, colore uiridi, & odore mali Cotonei, quod si
ad maturitatem peruenire sinatur, Phœnicobalanus fiet. Pal-
ma acerba est & adstringēs. Contra alui sceminarumq; proflu-
uia, in uino austero bibitur, haemorrhoidas sistit, uulnera gluti-
nat illi

Palma.

perè astringit, & cohibet. Nuclei palmarum, caterorum more cremati in crudo ficili, & uino restincti, cinere loto, Spody uicē efficiunt, miscēturq; in Calliblephara. Quod si non iustā uestionē acceperint, denuò cremandi. Vim adstringendi habent, & spiracula cutis obductu suo claudunt. Contra oculorum uirā & pustulas, palpebrarum defluuia, cū Nardo effectum præbent, corporis excrescentias cum uino reprimunt, ulcera ad cicatricem perducunt. Sed inter primas utiles ex Palmis humilibus Ægyptia.

Palma, elate. CAP. CXXV.

NOMENCLATURA.

Gr. φοινίξ ἐλάτη. Lat. Palma. Elate. Ital.

Corteccia della Palma. Gal. l'Écorce du Palmier.

h 4

Palma

nat illitu. Phænicobalani re-
centes plus siccis adstringūt
capitū dolorē afferūt, copio-
siores in cibo inebriāt: siccio-
res sanguinē excreātibus, sto-
machicis & dysentericis uti-
les in cibo: illinūtur cñ Coto-
neo & cerato œnathino ue-
sica uitij. Cariota præsertim
esu, faucium asperitati medē-
tur. Thebaicarum decoctū
potu astuationem sedat uires
recreat cum hydromelite ue-
teri sumptū, cibo idem faciūt
Fit ex eis uinū ad eadem con-
ueniens. Decoctū per se potu
& gargarisatione magno-

Palma, quam aliqui Elaten aut Spatham appellant, fructus Palmarum adhuc florentium, inuolucrum est calix quo in spissamenta unguentarij utuntur. Optima habetur odorata, astringens, ponderosa, praeclusa, intus pinguis. uis ei adstrictoria. sistit ulcera quae depascunt, laxatos artus committit. trita miscetur cataplasmatibus & malagmatis, prodest praecordijs, imbecilli stomacho, & iocinori affecto mista cöferentibus cataplasmatibus. Eius decoctum subinde detersum, capillos denigrat, datur bibendum congruè, renum, uesicae, & uiscerum uitys: uuluae ac uentris fluxiones sistit, scabiem cum resina & eera sanat, si uiginti diebus recens apponatur. Inuolutus quoque in ea Elate fructus, quem suo amplexu fouet, Elate etiam uocari solet, & ab aliquibus Borassus. Adstringit, & Spathae effectus praestat, non sic unguentis expetitus. Alba medulla caudicis recens in cibo, aut decocta, eadem facit quae Borassus.

Annotatio in Cap. cxiii. & cxv.

Palma fructus parurli hodie Caryote, & olim Dactyli vocabatur. E Syria, Venetijs afferuntur, & Neapoli ex Africa & Barbaria. Palmam habet Italia, sed fructum non producit. In Hispania fructum procreat, sed perfectam maturitatem non attingit. Ad hanc perueniunt utcumque fructus Palmae Cretenfis: at his nihil deest quae in Cypro proueniunt, palmulae uas Nicolaos uocat Plinius quatuor cubitorum longitudinem aequant. Distillat ex Indianarum Palmarum trunco & ramis, liquor quo incolae uic. uini utuntur. Hoc ita conficiunt. Arbore mense Augusto ab incolis inciso, liquor statim defluit quem certis suis uasis excipiunt, hunc decoquunt (quippe si non loquatur, ultra tertium diem vigorem non extendit, quin fortissimum fit acetum) eo quo nos mustum, sapa conficienda modo: deinde fit suauissimum mel, quod postea in aqua dissoluunt, & dierum viginti spacio certa quadam ipsorum solertia id percolant, quousque probe saepe purgatum, & bene clarum euadat, ac inde suauissimum euadit in uinum, quod diu asseruetur.

Maluro

Malum punicū. CAP. CXXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ρόα. Lat. Malum Punicum. It. Pomo Gra-
nato. Gal. Grenadier. Ger. Granatopffe.

Malum Punicū omne boni succi est, stomacho utile, per-
exiguum sufficiens alimentum. Dulcia stomacho utilio-
ra habentur, sed aliquantulum in eo calorem gignunt, inflatio-
nes pariunt, unde in febre abdicantur. Acida adstringunt, aestu-
anti stomacho auxiliantur, & multo magis contrahunt, ac uri-
nam cient, ora gingiuasq; ledunt. Vinosa uero mediam sortiun-
tur naturam. Nuclei atinorum acidi Punici in sole siccati et ob-
sonijs insparsi, concoctiue, fluentem aluum stomachum q; sistunt:
cælesti aqua madescunt, bibunturq; commode sanguinem ex-
creantibus: ad desessus dysentericorum, sæminarumq; fluxione
uulue laborantium utiles sunt. Expressus nucleorum succus co-
quitur cum melle, ad oris, uirilitalis, & sedis ulcera, nomas, re-
duuias, & ea quæ in corpore extuberant, aurium dolores &
narium uitia, præsertim acidorum. Huius flores Cytini uocan-
tur, qui adstringunt, siccant, cohibent, sanguinolenta glutinant,
quas Punicum, præstant utilitates. humida gingiuarum uitia mo-
bitesq; dentes decocto colluuntur: herniam prolapsu intestini e-
rumpentem cataplasmate repellunt. Memoria tradunt, qui tres
q; am minimos Cytinis deuorauerit, nullã eo anno lippitudinẽ
passurum. Eliquatur Hypocistidis exemplo. Malicorium, asperũ
est mali Punici putamẽ, quod aliqui Sidion appellant. Id spissan-
di uim habet, & quos Cytini, præbet usus. Decoctum radice
potu latas uentris tineas pellit, & easdem euocat. Balaustrum
syluestris Punici flos est, Cytino similis, cuius cõpiura genera re-
periuntur, candidum, suluum, colore rosaceo: succus ex eo expri-

mitur, Hypocistidis modo, cui adstrictoria vis inest, eadem facies qua Hypocistis & Cytinus.

Punica mala à contentis multis in se granis, Granata vocantur. Quae acida erunt in dulcia vertentur, si eorum radici porcinum, humanum ve letamen cum vrina multis asservata diebus apposueris. Squilla arbori applantata, facit ne fructus in arbore dissimulantur. Servantur mala Punica contorto in arbore pediculo. Pariter si creta inducas cum aqua temperata, & postea siccanda soli exponas. Idem facies si aqua bullienti immerferis, & tum per octo aut decem dies desiccaveris ad solem. Cytinus Dioscoridi, mali Punici domestici flos est: Balanstium, flos est quem sylvestris producit. Cytinus Plinio, Punici mali tam domestici quam sylvestris flos est, modo non sit apertus: Balanstium, utriusque flos, qui apertus sit. Optimi domesticorum flores purpurei, flammei, & viridi coloris. Venetis hodie ex Oriente, Cypro, & Candia afferuntur, visui a modum grati, & singularis in sua facultate efficacia: at suo Itali artificio sic ea prodire cogunt, ut nihilum cadant extraneis. Sidion Graecis, Malicorium Latinis, mali Punici cortex est immaturus.

Myrtus. CAP. CXXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. *μυρτίνη*. Lat. *Myrtus*. Ita. *Mirto*. Off.

Myrtilli Gal. Du Murte.

MYrtus sativa nigra utilior est medicina, quam candida, & in hoc genere multo magis montana, semen tamen imbecillius parit. Vis & Myrti & seminis adstringit. Semen viride aut aridum in cibo datur sanguinem excreantibus, & vesicae erosionibus. Succus virentibus baccis expressus, eosdem effectus exhibet, stomacho utilis, urinam cit: prodest contra phalangij morsum, & scorpionis ictus, in micro. Seminis decoctum capillum tingit. Ius decocti in uino ulcera in extremis membris nata sanat, oculorum inflammationes illitum cum polline polenta lenit, contra agilopas illinitur, crapulam arcet praesumptum uinum, quod feruefacto aliquantum eius semine exprimat, aliàs

alias enim acorem contraheret. Præstat idem seminis effectus, utile pro cidentia uuluarum in desseſſionibus. sedis uitijs, & feminis fluxione nulia laborantibus, purgat furfures, ulcera capitis manantia, atque eruptiones papularum fluentes continet: additur quoque in medicamenta, quas liparas uocant, uti oleum quod ex folijs eius factum est. Decoctum foliorum ad desseſſiones balnearum conuenit, & contra laxatos artus, & male solidescences: eo fracta ferruminationi repugnantia utilissimè fouentur, uitiliginem emendat, purulentis auribus infunditur, & capillos denigrat. Succus eadem efficit. Trita folia & ex aqua illita humidis ulceribus & partibus omnibus fluxione laborantibus, cæliacisq; profunt: & admisto Omphacino oleo, aut exiguo Rosaceo cum uino, ad ulcera serpentia, ignem sacrum, testium inflammationes, epinyctidas, & condylomata. Arentium foliorum farina utiliter inspargitur paronychijs, pterygijs, & contra alarum feminumq; perfusiones, cardiacorum sudores cohibet. Folia cruda seu cremata cum cerato, ambustis, paronychijs, pterygijsq; medentur. Exprimatur folijs succus aduſo uetere uino aut aqua cælesti, cuius recentis usus est, nam exiccatus planè cariem sentit, & uires amittit. Myrtidanum dicitur, adnatum inæquabile, uerrucosum, intumescensq; & concolor, quod perinde quasi manus, Myrti caudicem amplectitur. Magis quàm Myrtus astringit. Tusum addito austero uino reponitur, coactumq; in pastillos siccat: in umbra: multo efficacius & folio & semine, cerato, pessis, inſeſſionibus, cataplasmatibus admistū, ubi astringendum aliquid est.

MYRTI domestice utraque species, & syluestris itidem, in tota maris Tyrrheni ripa, in Genuensibus, & Romanis fluuijs, in omni Neapolitano regno, natura abundè prouenit. Omnium flores albi sunt et odoriferi, per placetque vnguetarijs aqua ex ijs alèbico distillata. Alba et nigra Myrti domestici, baccas ferūt oblongas, serè similes oliuis syluestribus, sed maiores. Redactis in puluerè frondibus & semine baccarū Myr-
ti,

ti, ijs succurrit qui Fungos maleficos manducarint. Myrtidanum res nota est, & vulgus vbinascuntur Myrti. Fit à mulieribus. Italis è fructibus recentibus & maturis, & exactè molitis conditum, quod diu acruatur, ac gustui non iniocundum est, si cum tostis carnibus edatur. Confert etiam fluxionibus dysentericis & stomachicis, & super fluus feminarum mensibus. Myrtus è diuersis composita substantijs, vnicentem in se habet qualitatem frigidam & terrestrem. Quinetià sub-silium est partium, & calida: & ob id potenter desiccet.

Cerasia. CAP. CXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κέρασις vel κεράσιου. Lat. Cerasus. Ita.

Cirego. Gal. Cerisier.

Cerasia.

Cerasia aluo utilia sunt si uiridia sumantur, eadem siccata, illam sistunt. Gummi quod Cerasi resudant, cum uino diluto, tussi uetusta medetur, colorem commendat, uisum exacuit, appetentiam inuitat: idem ex uino potum, calculosis auxilio est.

Cerasia è Ponto primum in Italiam aduecta, cum Lucullus victoria contra Mithridatem potitus est, multorum sunt generum, quæ secundum species, usus itidem in medicina variant. Nullo alio letamine gaudet Cerasia, quam suo ramorum putamine, quos circa radicem infodere, dein terra o-

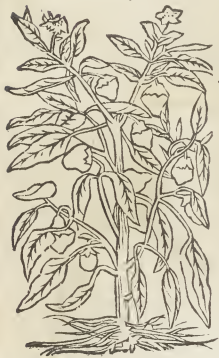
perire oportet. Cerasia præcoquos edunt fructus, quibus calx radici, nondum editis floribus circumpanditur.

Siliqua

Siliquæ. CAP. CXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. κερᾶϊα. Lat. Siliqua. Ita. Carobe vel
Carobole. Gal. Carouge. Off.
fructus Xilocaracta.

Siliquæ.

Siliquæ recentes stoma-
cho aduersantur, aluum
soluunt: eadem siccata sistūt,
stomachoq; utiliores fiunt,
urinam ciunt: sed præcipuè,
quæ uinaceis condiuntur.

Siliquæ Latinis, Ceratia Gre-
cis, quod cornibus similia
sint, nomen acceperunt. Abun-
dè in regno Neapolitano &
tota via Appia visuntur. Flo-
rent in ipso statim initio & fi-
ne veris, fructum itidem feruat
tota æstate, & per omnem autu-
num. Cum primum ex arbore
leguntur, prorsus ingrati sunt,
& gustui horrifici, at sicci dul-
ces enadunt, & summè grati.

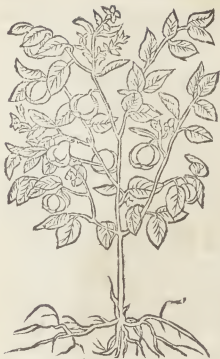
Mala. CAP. CXXX.

NOMENCLATURA:

Gr. Μηλεα. Μηλον. Lat. Malus. Malum,
Prior dictio arborem, secunda fru-
ctum designat. Ita. Me-
la. Gal. Pommès.

Folia

Mala Cydonia.

Folia, flores & germina cum omnis Mali, tū maxime Cotonea, adstringunt. Pomis acerbis adstringendi vis inest, maturis uero longè secus. Ex ijs uerna bilē gignunt, neruos omnes laedunt, inflationes pariunt. Cotonea stomacho utilia, urinam cient, uerum tosta mitiora habentur: profunt cæliacis, dysentericis, purulenta extusientibus, cholericis, præsertim cruda. Maceratorum liquor, commode in stomachi aut uentris fluxionibus potui datur. Succus cru-

dorum assumptus orthopnoicis salutaris est. Decocto foreetur uulua, & sedes si procidant. Cotonea quæ melle condiuntur, urinam mouent: mel autem sibi constringentem illorum uim & inspissantem asciscit: quæ cum melle coquuntur, stomacho atque ori gratiora sunt, sed minus inspissant. Cruda cataplasmatibus adijciuntur, ad cohibendam aluum, aut si stomachus æstuet, aut in uomitiones effundatur, ad mammarum inflammationes, præduros lienes, & condylomata. Fit unum ex ipsis tusis expressisq;: sed quò perduret, quindecim sextarijs succi unus mellis adiungitur, alioquin in acorem degenerat. Prodest ad omnia quæ dicta sunt. Fit & oleum ex ijs, quod Melinum uocauimus, quo utimur quoties astringenti oleo est opus. Eligi oportet uera, quæ sanè sunt rotunda, parua, & odorata: quæ uero Struthia dicuntur, magna quidem sunt, sed minus utilia.

Flos

Persica.

Flos & uiridis & siccus ca-
 taplasmatibus imponitur, ijs
 conueniens quæ astrictionem
 desiderant, inflammationibus
 oculorum, reiectionibus
 sanguinis, contra citam
 aluum, & mensium
 impetus, in uno bibitur.
 Melimela uentrem molli-
 unt, & ab eo animalia ex-
 pellunt, stomacho negotium
 exhibent, æstuosa. Ea mul-
 tis dulcia Mala uocantur.
 Epirotica Mala, quæ Latine
 Orbiculata dicuntur, stoma-
 cho utilia, sistunt aluum, uri-
 nas euocant, Malis tamen
 Cotoneis inualidiora. Syl-
 uestria Mala similia sunt
 uernis, & adstringunt. Sanè in hunc usum immatura omnia
 opus sunt. Persica Poma matura tam stomacho quàm uentri
 utilia sunt: acerba aluum cohibent, sed sicca uehementius:
 decoctum e siccis alui stomachi fluxiones sistit. Arme-
 niaca, quæ a Latinis præcocia dicuntur, minora sunt supradi-
 Elis, & stomacho utiliora. Medica Mala aut Cedromela,
 quæ Latini Citria uocant, nemini non cognita. Arbor ipsa om-
 nibus anni temporibus pomifera, alijs deciduis, alijs subna-
 scentibus. Malum oblongum est, rugosum, colore aurum imi-
 tans, cum grauitate odoratum, semen habet Pyri. Id in uino
 potum uenenis resistit, aluum mouet, oris suauitatem commen-
 dat

dat, decocto eius colluto, aut succo. Estur in malacia mulieribus, uestiarijs impositum ab erosione uitio uestes uindicare existimatur.

TAm multa sunt Malorum differentia vt nulla non regio, nulla vrbs, nullum oppidum, nullum castellum sit, quod non priuā quādam suam aut originem, aut insitionem ostendet. Infiniti ea de re sit operis species omnes describere. Nota omnibus Cydonia: Melimela a melio dulcore nomen sortita sunt. Quid Epirotica mala sint, ignoramus. Agrestia Mala & vbiuis nascuntur, & suas & diuersas habent species. Persica Mala, & ex earum genere Armeniaca que Abricocavocant satis nota sunt. Medica mala, Cedromela, Citria, ouali forma sunt, lata carne, succo acetoso, cortice citrino: hac ne putrescant in Hordei aceruo sepeliuntur. Virtutem habent in venena omnia & precipuè illorum semen. Limones, Aurentia in Medicorum Malorum genus cadunt. Aqua qua per vitreum alembicum è Limonibus educitur, prater id quod seminarum faciem expolit & erugat, impetiginem sanat: infusa Syrupus, ardorem febrium comescit. Pota pueris, vermes necat.

Pyra. CAP. CXXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. ΠΥΡΟΣ. Lat. Pyrus. Ita. Pera.

Gal. Poirier.

PYrorum multa genera, quæ tamen omnia astringunt: proinde adduntur conuenienter in repellentis cataplasmata. Decoctum è siccis, & cruda ipsa aluum sistunt, ieiunos esitata ledunt. Achras Pyrastri genus est, quod tardissimè ematurescit. Vim Pyro astringentiozem habet, & ad eadem conuenit. Stringunt etiam eius folia. Ligni Pyrorum cinis efficaciter his auxiliatur, quos Fungi strangulant. Aiunt Fungos, si Syluestria Pyra cum eis coquantur, innoxios fieri,

Pyrorum

PYrorum itidem vt malorū infinita differentia sunt, quarū facultates è sapore & gustu deprehēdemus. Pyra stomacho grata sunt, & desiccāt. Plus astringunt syluestria, ideò in fluxibus valētiora domesticis

Mespilus. CAP. CXXXII.

NOMENCLATURA.

Gr. Μέσπιλου. Lat. Mespilus. Ital.

Naspolo. Gal. Meslier.

MEspilus, q̄ à nonnullis Aronia uocatur, spinosa arbor est, folio Oxiacanthæ fert pomū suauē, exiguū, tribus intus ossiculis qua ex causa id nonnulli Tricoccō appellauerunt: tarde maturescit, esu astringit, stomacho gratū est, aliuūq̄ supprimit. Alterū Mespili genus in Italia nascit, quod alq̄ Setaniū, alij Epimelida uocat. Arbor folijs mali, sed minoribus, pomū fert rotūdū, esui, umbilico latiore, quod astringit, seroq̄ maturescit.

MEspillū tricoccū ea est arbor quā Itali Azarolo nomināt. Porro Oxiacātha reposuimus, qđ Azarolo Apij folia habeat, & Pyracātha buxi que sibi nō cōuenire nullus nō uidet. At Oxiacātha Theophrasti testimonio apij folia habet, p̄inde cōueniētius legetur folio Oxiacātha. Epimelis vel Sitaniō vulgo nota sūt. Epimelides autē nominātur qđ iuxta syluestria mala ad iascātur: Vnedones, qđ nisi vnū nullus de uorare possit priusquam mollescat, adeò sauces astringit. Vnedonis hæc vox efficit Galeno, vt Mespillo arbuti vicia tribueret, qđ sanè vēdicare nō possumus, nisi dicamus de alio eū Mespillo quā Dioscoridē intellexisse,

Lotus arbor. CAP. CXXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Λωτῶ. Lat. Lotus. Ita, Loto. Gal. Alifier.

Lotus arbor est uastæ magnitudinis, ferēs baccā Pipere maiorē, dulcē, cibis gratā stomacho facilē. Aliuū sistit baccis. Rametorū ligni decoctū siue potu, siue infusione, dysentericis ac fæminis fluxione uulvæ laborātibus auxilio est, rufat capillos, citam aliuū cohibet.

Lotus arbor, quam latini Celtim & Fabã græcã (vt quidã volũt) nominãt, Gallis cũ suo fructu notissimã est: nõ multũ astringit, at è subtilibus partibus composita, desiccatoria est, & ob id rasura ligni valet ad fluxus menstruos, ad dysenteriam, & fluxus stomachales. Coquitur ad eũ effectũ modò in aqua, modò in vino, vt res exiget, & non tantũ per clysterem infundetur, sed ipsa etiam decoctio bibetur.

Cornus. C A P. C X X X I I I I.

NOMENCLATURA.

Gr. Κρανία Lat. Cornus. Ital. Corniolo.

Gal. Corneillier.

Cornus dura arbor est, baccas ferens Oliuæ modo oblongas, quæ primũ uirẽt, dein per maturitatẽ rubescunt, aut ceræ colore representant. In cibo astringũt, profluvio alui atq; dysenteria salutare, siue in edulio, siue in defruto exhibeantur. Mu-

Sorba.

ria, ut oliuæ cõdiũtur. Sanies quã uirẽtia folia torrẽdo resudarunt, impetigini conuenienter illinitur.

Theophrastus Cornũ mare & feminã facit ac suas cuiq; dotes assignat. Cornus uinas apes nõ sustinet, cõmoritur enim statim vt flores illæ descerpserint, fit è pulpa fructuũ, mixto Cydoniatæ similis, & ex eorũ decoctione Gelata cũ Zucchero, quæ propter id quod grata sunt gustui, proficiũt etiã fluxionibus dysentericis, & redũdantibus mensibus.

Sorba. C A P.

C X X X V.

N O

NOMENCLATURA.

Gr. ὄβα. Lat. & Ital. Sorba. Gal. Cormes.

Sorba colorē luteū referētia prius quā maturescāt, dissecta & sole siccata mandūtur, ut aluum sistāt. Eadē est functio molitorū farina, si polenta loco sumatur quod & decoctum eorum in potu praestat.

Sorba duorū sunt generū. Nā aut rotūda, & alijs dulciora, & sapidiora sunt: aut oblōga parvorū Pyrorū in morē, praedictis asperiora & rudiora. Prater haec sunt & syluestria gustu nō ingrata & qua plus astringunt, si immatura desiccantur.

Prunus. CAP. CXXXVI.

NOMENCLATURA.

Prunus

Græ. Κοκκυμηλέα.

Lat. Prunus. Ita.

Susino.

Gal. Prunier.

Prunus arbor est nota, cuius pomū estur, sed stomachum malē habet, aluum mollit. Syriaca Pruna & præcipue qua Damasci gignuntur, exiccata stomacho utilia sunt. aliū astringunt. Folia Pruni in uino decocta collutione & gargarizatu uuam, gingiuas, & tonsillas fluxione laboranteis reprimunt. Præstant idem syl-

uestrium Prunorum baccæ, post maturitatem exiccata. Cum sapa uero decocta, stomacho utiliores redduntur, aluiumque magis astringunt. Gummi Prunorum agglutinatur, potum in uino calculos comminuit, ex aceto quoque illitum, lichenas infantium sanat.

PRunorum itidem ut Malorum & Pyrorum multa sunt differentiæ, & varij est qualitate effectus. Sunt Pruna virilia, rubra, alba, crocea, purpurea, grossa, media, parua, dulcia, acetosa, mediocris saporis, dura, fragilia, longua, rotunda, oualia. Pruni fructus soluit corpus: plus tamen recens, quam siccus. Damascena aluum soluunt, & astringunt. Sic enim corpus soluunt, ut semper stipticum reliquant, quod idem faciunt Tamarindi, & Myrobalani.

Arbutus. CAP. CXXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κομαρ. Arbutus. Ita. Arbuto.

Gal. Arroches,

ARbutus sine Vnedo, arbor est Cotoneæ malo non dissimilis, tenui folio, cuius fructus Pruni magnitudinē implet, nullo intus nucleo, huic Memæcylo cognomen est. Maturus aut flauet, aut rubescit, in esu acerosus, stomacho aduersatur, capitisq; dolorem mouet.

ARbutus in Italia abundè prouenit, sed quod Dioscorides dicit, Cotoneæ malo similem esse, id ad proceritatem potius referendū, quā ad frondes aut corticem. Arbuti enim frōdes similes sunt Laurinis & I-lignis, nisi quod è viridi flauescunt. Cortex è nigricante rubescit, rudis & squamosus plus tamen rubescit & lauis est in ramis. Floret sub aestatis finē, flore albo paruarum campanarum specie, adfabrè in oblongos racemos extructo. Foliorum aqua per alembicum extraeta cum osse ceruidis ceruini, mirū in modū in peste cōducit, præcipuè antequā cōfirmetur.

Amygdalæ. CAP. CXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αμυγδαλι. Lat. Amygdala. It. Le Mandole.

Gal. Amendes. Off. Latino nomine,

Amyg

Amygdalæ

tu aut eclegmate cū resina Terebinthina datur. Calculosis diffi-
ciliq; urinae in passo auxiliantur, & illinctu cū melle & lacte,
hepaticis, tussi, & inflationibus coli, nucis Auellanae magnitu-
dine. Quis septenisue praesumptis ebrietate nō sentiūt potores.
Vulpes si cū quadā esca eas uorauerint, emoriūtur. Gummi eius
calfacit & astringit: reijciētibus sanguinē, potū auxilio est: im-
petigines quæ summū corpus occuparūt, illitū cū aceto tollit, tussi
uetusta cū diluto uino potū medetur, calculosis cum passo bibere
prodest. E nucibus Græcis, dulces cibo idoneæ: sed multò minus
ualēt in remedijs, quàm amara: attamē extenuat, urinā ciūt. Re-
centium esu cum suo putamine, stomachi uitia emendatur.

A Mygdala dulces sunt, aut amara. Ea calidiores sūt & valentius
desiccant. Amygdala quāntum uelis dūc s, de amarore tamen oc-
cultato dulcore aliquatū participant, quod processu tēporis agnoscitur.

Pistacia. CAP. CXXXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. *πισακία*. Lat. *Pistacia*. Ital. *Pistachi*.Gal. & Off. *Fistici*.

Pistacia, quæ cõstat in Syria gigni pineis nucibus similia sũt & stomacho amica. Trita, cum uino contra serpentium iclus profunt sine edantur, siue bibantur.

Vitellius Censor Syria legatus, sub prima Tyberij Cesaris tẽpora, Pistacia in Italiã intulit. Pistaciorũ plãta Venetjũ visuntur, Caietæ, & Neapoli. Pistacia maturãt, l. niũt, res. luũt, cõferũt putrida pulmonis humiditati, puri pectoris, & tussi. Stomachũ, velluãt, non prius in aquam infusa.

Nux iuglans. CAP. CXL.

NOMENCLATURA.

Gr. *Κάρνα Βασίλικα*.Lat. *Nuces iuglãdes*. Ita. *Noce*.Gal. *Noix*.

Nuces iuglãdes quas nõnulli Persicas uocant sunt difficiles cõcoctu, stomacho inutiles, biliosa capitis dolore inferẽtes, tussietibus inimica, & uomituris ieiunis in cibo apta, cum Ruta uerò & ficis præsumpta, & à summo cibo, uenenis resistũt: nec minus si à ueneni haustu comedantur: largius esitata tinea latas pellũt. Illinuntur mammaram inflammatiõĩ, abscessibus, luxatisq; cũ mel-
lis

Nux iuglans.

lis exiguo & Ruta: cū Cēpa autem, sale & Melle, canis hominisq; morsui proficiūt: tormina, cum calyce suo perusta, & umbilico admota, sedant. Putamē combustum tritumq; in oleo & nino, infantium capite peruncto, nutrit capillum, alopecias replet. Sistunt menses nuclei usti, si triti ex uino admoueantur, ydē ē ueteribus, illiti carbunculis, gangranis & agilopijs medentur alopecijs commanducati & impositi presenti sunt remedio. Nucibus tuis Oleum exprimitur. Recente stomacho innocentiores sunt ut pote suauiores, itaq; Allio musta eximunt acrimoniam, liuores in corpore illitu tollunt.

Nvx simplicit. r, Nux Regia, Iuglans, Glans Iouis, Nux Persica, idem sonant, nempe arborem satis cognitam. Sicca Nuces astringunt, virides & recentes nullam ostendunt facultatem qua oleosa sit, & astringentia. Indica nuces calidæ sunt secundo ordine, humidæ primo. Sumptæ in cibo stomachum grauant, & prauum alimentum generāt.

Nuces auellanæ. C A P.

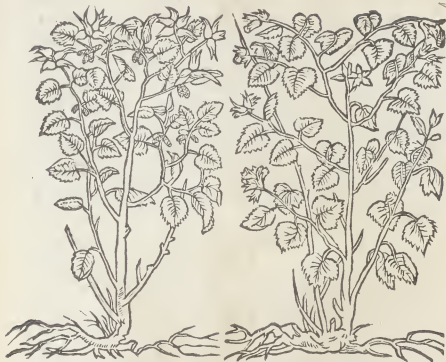
C X L I.

NOMENCLATURA.

Gr. λεπτοκάρυα. Lat. Nuces auellanæ.

Ital. Nocciuolle. Gal. Noysettes.

Nuces auellanæ, quas & Leptocarya uocant, stomacho infestæ sunt: ipsæ tamen tritæ, & in aqua mulsa potæ, tuisi ueteri medentur: tostæ & cum exiguo Piperis potæ, destillationem concoquunt. Crematarum cinis cum axungia aut adipe urfi perunctus alopecijs capillum reddit. Aiunt nonnulli usta earum putamina, & in cineris speciem redacta, cum oleo, cæsiōrū oculorum pupillas infantibus denigrare, per fuso sincipite.

*Auellana nux.**Auellana sylvestra.*

Nves, à Ponto, vnde asportata, domestica sunt & sylvestres. Domesticarum alie oblongæ sunt, alie rotunda. Oblongæ, suauiores gustu. Ex tardius quam rotunda maturescunt.

Morus. C A P. C X L I I.

NOMENCLATURA.

Gr. Μορέα ἢ Σιχαμινέα. Lat. *Morus*. Ital. *Moro*.

Gal. Meurier. Off. Latino nomine usurpatur.

Morus arbor nota est, cuius fructus aluum soluit, stomacho inutilis est, & facile corruptionem sentit. Hoc idem præstat Mori succus: decoctus autē areo uase atq; insolatus, adstringentior redditur. Facit ad fluxiones, nomas, & torillarū inflammatioes, addito mellis exiguo. Sed inolefcit uis eius adiecto scissibili Alumine, Galla, Croco & Myrrha: itē myrica semine

Iri,

Morus.

Et corticis & foliorum iure dentes aptissime in dolore colluuntur. Radix circiter messem incisa, facto in ambitu scrobis, succum emittit, qui postridie concretus inueniri solet. Is in dolore dentium efficax est. Tubercula discutit, & aluum purgat.

Morus alba et nigra nunc Gallijs cognita sunt. Multo minus astringunt, Mora alba, quam nigra, nempe admodum & manifeste dulcia, quanuis aliquantum insipida, Matura Mora soluunt corpus, immatura (sicca) astringunt. Manducata ante omnem cibum statim e stomacho descendunt, viam cibus qui ea consequuntur parant: quod si ab alio cibo edantur, & se & alium cibum corrumpent.

Sycomorus. CAP. CXLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Συκόμορον. Lat. Sycomorum. Ita. Sicomoro.

Gal. & Off. incognita arbor.

SYcomorum aliqui etiam Sycaminum, id est, Morum, uocant, cuius fructus Sycomorum etiam propter inefficacem gustum appellatur: arbor est magna fico similis, frondosa, multo lacte abundans, folijs Mori. Pomum ter aut quater anno fert, non ramis, ut ficus, sed caudice ipso, Caprifico non dissimile, dulcius grossis, sine granis interioribus, quod non maturescit, nisi ungue aut ferro scalpatur. Nascitur plurimum in Caria, Rhodo, locisq; non multi tritici feracibus, ubi prouentu sæcundo restibiliq; iuuamentum adfert, cum annonæ caritas premit. Pomum alio utile est, sed perquam exilem præbet alimoniam. Stomacho aduersatur. Succus primo uere tenera arbore, antequam fructum ferat, eximitur, lapidis ictu summo cortice desquamato: si enim altiore plaga uoletur cortex, nihil effluet. Spongia aut uellere, lachryma excipitur, quæ siccata & in pastillos coacta, sicili uase reponitur. Vis succi emollit, uulnera conglutinat, discutit collectiones coctioni repugnantes. Bibitur etiam aut illinitur contra serpentium morsus, duratos lienes, stomachi dolores, & perfrictiones, celerrimè teredinem sentit. Gignitur & in Cypro arbor genere distans, quæ cum sit Ulmus, prædita tamen est folijs Sycomori, fructu Pruni magnitudine, multò dulciore, supradictis cætera similis.

Habet id proprium Sycomorus (propria Aegypto arbor) ut cæsa uiridis persistat, nec siccat, priusquam in aquâ immittatur. Hæc Aegyptiam, sed nec Cypriam cognoscimus, ac proinde supersedere satius, quam plura dicere.

Fici. CAP. CXLIII.

NOMENCLATURA.

Græ.

Gr. ΣΥΚΗ. Lat. Ficus. Ita. Ficho.

Gal. Figuier.

FICUS.

Fici matura recentēs stomachum ledunt, alium soluant, sed facile contracta ab eis fluxio sistitur, sudorē euocant papulasq; sitim sedant, calorem restringunt. Siccis natura excalfaciendi, uires alunt, sed sitim magis stimulant. Alio utiles, rheumatismis uentris & stomachi contraria: gutturi autē, arteriæ, renibus, uesicæ, & his quos longa ualetudo decolorauit, anhelatoribus, hydropticis, comitialibus aptissima. Feruescētæ cū Hyssopo & potæ, thoracem purgat: tussi ueteri, diuturnisq; pulmonum uitijis conueniunt: alium molliunt tussē cū Nitro &

Cnico, dein manducata. Decoctum arteriæ et tonsillarū inflammationibus gargarizatu prodest. Cum hordeacea farina cataplasmatibus miscentur, & in muliebres fotus cum Fa nigræ & optisana. Caterum cum Ruta coctæ torminibus insunduntur: coctæ illitæq; duritias discutunt, parotidas et furunculos emolliunt, panos ad maturationem perducunt, maxime Nitro, Iri aut calce addita. Crudæ si cum antedictis tundantur, eadem efficiunt: cū Malicorio, pterygia purgant: cum atramento sutorio, deploratis uere tibiarum fluxionibus, & cacoëthicis ulceribus medentur. Quin et cū uino decoctæ addito Absinthio et hordeacea farina, utilissi

utilissimè hydropicis illinuntur. Crematæ cum cerato sanant per-
niones, pruriginēs, sonitusq; si crudæ terantur, & Sinapi liquo-
re q; aliquo exceptæ auribus instillantur. Tam sylvestris quàm sa-
tiuæ Fici lacteus succus coaguli modo lac contrahit, concretumq;
dissoluit, ut acetum. exulcerat corpora, meatus aperit, soluit al-
uum, uulnam recludit cum detrita Nuce græca potus, menstrua
ciet cum luteo ori appositus, aut Tyrrhenica cera: podagricorū
cataplasmatibus cum farina Fœnigræci et aceto utilis: lepras, liche-
nas, uiriliginēs, uitia cutis in facie, psoras, ulcera in capite manan-
tia, cum polenta expurgat. Instillatus plagæ, percussus à scorpio-
ne, uenenatorum ictibus, & rabiosi canis morsibus auxiliatur.
Prodest dentium dolori lana exceptus, & canis eorum addi-
tus, uerrucarum infectiones tollit cum adipe, circumlita in
ambitu carne. Hoc idem præstat succus è teneris ramis sylvestris
Fici, qui lacte prægnantes, silente adhuc oculo tusi exprimuntur,
& siccatus in umbra reponitur. Et lac & succus imponuntur
exulceratorijs medicamentis. Decocti cum bubulis carnibus ra-
muli ficulni, facilem afferunt decoctionem. Lac efficiunt quod
magis soluat, si inter coquendum Ficulneo surculo, spathæ loco,
moueatur.

Ficus hodiè trium specierum ab extraneis afferuntur. Flaua, sparteis
corbibus compacta. Aliæ in cistis, interstratis Lauri folijs. Tertia è
Masiliensi prouincia ueniunt minutis & turbatis sparteis corbibus
inclusæ. Paruæ hæ sunt, sed admodum suauēs. Caricas peculiare suum
habere genus censuit Hermolaus in corollario. Hac aperta sunt.

Grossi. CAP. CXLV.

NOMENCLATURA.

Gr. ὄλυβκι. Lat. Grossi. Ita. Fichi

grossi. Gal. Les Gros.

Grossi, quæ Erinei nonnullis uocantur, coctæ, illitæ, stru-
mas nodosq; omneis emolliunt. Crudæ formicas; uerru-
cas

cas & thymos, nitro farinaq; additis, tollunt. Folia eadem possunt. Illita cum sale & aceto ulcera in capite manantia, epinyelidas & surfures sanant: ijs ficosæ extuberationes, & genarū scabritiæ perfricantur. Nigræ Ficus folijs cauliculisq; candida uiligines perunguntur: faciunt ad canum morsus, & ulcera quæ ceria, id est, fauos, uocant. Grossi cum syluestris Papaueris folijs ossa extrahunt: furunculos cum cera discutunt, contra muris aranei morsus, & scolopendræ uenena, cum Eruo & uino illitæ, auxiliantur. Fit ex cinere Ficus tam syluestris quàm satiuæ lixiuium, crematis ramorum cauliculis, quod subinde macerari opus est & inueterascere: siquidē inter caustica intelligitur. Gangrenis prodest: nanque expurgat & consumit quæ excrescunt: eoq; sic utendum est: Spongia assidue hoc lixiuio imbuta superponitur. Interdum dysentericis, & in fluxiones uetustas, & sinus cuniculatim exedentes, magnosq; instillari conueniet. Etenim purgat, conglutinat, carne replet, & oras committit, non secus atque emplastra, quæ cruentis uulneribus inyciuntur: enema uocant. Bibitur ad discutiendum sanguinem concretum, & cōtra præcipitationes, rupta, conuulsa, cum cyatho aquæ recenter colatum, addito olei exiguo, Cæliacis, dysentericis per se cyathus datus prodest, neruorum uitijs, conuulsionibus. Commodè illinitur ex oleo, utpote quod sudores moueat. Aduersus Gypsi potum et phalangiorum morsus bibitur. Hæc eadem præstant reliqua lixiuia, præsertim quernum, omnia tamen adstringunt.

Persea. CAP. CXLVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Περσέα. Lat. Persea. Ita. Perseo.

Gal. Off. ignota.

Persea arbor est in Aegypto, fructum ferens cibo idoneū, stomacho utilem, in quo phalangia cranocolapta nomine

inue

inueniuntur, præsertim in Thebaide. Arida folia in farinam redacta, illitu sanguinis eruptiones sistunt. Arborem hanc proderunt aliqui in Perside exitiosam esse, translatamq; in Aegyptum, mutata natura in cibos receptam.

Persea Aegyptia, non est nostra Persica. Vtraque tamen è Perside educta. Persica in frigidis regionibus prouenit. Persea Rhodi seruenti regione ~~et~~ florem emittit. Perseam scribit Galenus malignam & venenosam in Perside, asportatam in Aegyptum hac malitia defunctã.

Iberis. CAP. CXLVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἰβέρης. Lat. Iberis. Ita. Iberide.

Gal. Chasse rage.

Iberis.

Iberis siue Cardamãtica, folia habet Nasturtij, uere uerentiora: caulem cubitalem, aut minorem: in incultis nascitur: æstate lacteum florem promit, quo tẽpore efficacior est. Radices duas Nasturtio similes habet, calfacientes & adurentes. Ipsa enim ischiadicis cũ salsa axungia emplastri modo utiles, quaternis horis alligatæ, ut dein in balneas descendatur, & postea oleo cum lana locus perungatur.

Cum clarum sit Iberidem idem esse cũ Lepidio, quodẽ tractat in sequenti libro, adieciitium hoc caput non iniuria esse videtur. Qui enim acris herba cum arborum serie?

PEDANII DIO-

SCORIDIS ANAZAR-
 bei, de Medicinali materia, Li-
 ber secundus. Ioanne Ru-
 ellio Suefsionensi
 interprete.

*Ad puncta annotationes doctæ &
 compendiosæ.*

P R A E F A T I O.

IN PRIMO, charissime Aree, Libro, quem de medicinali materia condidimus, de aromatibus, oleis, unguentis, arboribus, & nascentibus ex eis succis, lachrymis, seminibusq; differuimus. In hoc autem secundo de animantibus, melle, lacte, adipe, frugibus, atque oleribus explicabimus, subnexis herbaceis, quæ acri prædita sunt facultate, utpote quæ cū ipsis cognatiōe iuncta sunt: qualia Alliū, Cēpa, Sinapi, intelliguntur. Idq; ideo, ne cognatorū uires disiunxisse uideamur.

Echinus, siue Erinaceus. CAP. I.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Εχίνος θαλάττιος. Lat. Echinus marinus. Ita.
 Riccio marino. Gal. Herison de mer. Porc espic.

Marinus

Marinus Echinus stomacho uentriq; utilis est, urinam cit, huius testa cruda inassata, commodè medicamentis admiscetur, quæ psoras abstergunt, crematæ uerò cinis sordida ulcera expurgat, luxuriantem carnem reprimat. Terrestris Erinacei corium combustum alopecij cum Pice liquida aptissime illinitur. Assiccatum corpus, & aceto mulso potum, renum uitijs auxilio est, item aqua quæ cutem subijt, conuulsionibus, elephantia & malè habitis, quos cachectos uocant, uiscerum fluxiones exiccat. Eiusdem iecur sicili solibus excocto arefactū, ad eosdem usus utilissime reconditur.

Echinus Marinus spinosus est, rotundus, Echino:terrestri cetera similis, nisi quod spina nigriores & breuiore sunt. Crustam habet ab aculeis, cochlearum forma, & in huius connexo carnem, partim luteam, partim caruleam. Cibus est non ingratus gustu, modo ut decet præparetur. Spinis, orbiculatim conuolutus, pedū loco graditur, eoque fit ut plerique retritis reperiuntur aculeis. Est & aliud maioris generis, quod longius à litore capitur. Hunc Echinometram uocant. Erinaceorum omnium cinis abstergit, digerit, attrahit. Echinus terrestris animal est satis cognitum, nunc canino, nunc porcino rictu. Noctū tantū è littebra prodit. Frigida eius natura, multa que huius superfluitates, nutriendis seruiunt aculeis. Testes habet renibus anijum more astrictos, ac
ideo

ideò velocissimus est in coitu. Perterrefactus pila in modum sese contrahit, at superuncta aqua, distrahitur, & incedit. Caro eius medicinis, quàm cibus aptior, quippè terrestris, & digestionis non parens. Histris Africanum & Indicum animal, ex Erinaceorum est genere.

Hippocampus. CAP. II.

NOMENCLATURA.

Græ. ἵπποκαμπός. Lat. Hippocampus.

Ita. Hippocampo.

Hippocampus marinum animal est exiguum, cuius cremati cinis exceptus, cum liquida pice aut axungia seu Amaricino unguento illitus, alopecias replet.

Indicat hæc dictio Hippocampus prægrandem Erucam, quod vulgari-ribus maior sit, ideoque nihil mirum si hanc exiguum animal vocet Dioscorides. Nam additam (Hippo) dictionem, Græcorum idioma facit. Animalculum est mediocri Gambaro, & corpore & forma simile, præterquam quòd brachias bifidas non habet, collo & capite oblongo, & in totum colore bruchis adsimile, è nigro rubescens, subque terram in hortis & campis delitescens ac herbarum & frugum radices edens. Itali Cagne & Orso'ane: ut Hippocampus, Fallopa vocant. Hippocampi cinis desiccatur & resolvitur.

Purpura, buccina, eorumque volutæ.

CAP. III.

NOMENCLATURA.

Græ. πορφύρα κινυξ κίονια. Lat. Purpura Buccina.

Cionia. Ita. Porpore Buccine Cionie.

Purpura usta exiccat, detes abstergit, excrescentias in carne cohibet, ulcera purgat, & ad cicatricem perducit. Eadem præstant cõcremata Buccina, sed uehementius urunt. Si quis salis plena, fictili crudo adurat, dentificio conueniunt, ambustis utiliter illinuntur, quibus solui medicamentum non oportet: nam postea quã uulnus cicatricem duxerit, ipsum in testa modum induratum sponte sua decidet. Fit etiam calx è Buccinis, ut in eius mentione de-

monstrabimus. Cionia uocatur Purpurarū Buccinorūq; mediæ partes, circa quas testa uolumen clauiculatim intorquetur, cremata simili modo, maiorē purpuris buccinisq; facultatē urendi consequuntur, quoniā apprimendi naturā obtinēt. Buccinorum carnes ori gratæ sunt & stomacho utiles, sed aliuū nō molliunt.

Purpure dura sunt testa, & in se liquorē illum continenti, è quo superba ille vestes antiquitus singebatur. Liqueorem hunc habent in candida gutturisve

na, quæ in mortuis nō reperitur, sed cum ipso spiritu euanescit idq; quo viuas caperent, eo artificio piscatores utebatur. Est Purpuris lingua digitali lōgitudine ea duritia vt cuiusuis ostraceorū generis (è quorū carne pascuntur) testam perforet. Huius rei gnari piscatores, capti in littore ostreis, nassarū formā è iuncis intextis ostreis, mētuebatur, ac longo fune alligatas in mare proyiciēbāt. Tamē ostrea siti pene emortua, vt senserāt aquā, statim aperiebāt sese, ad quas accurrētes purpure vt inde pascerentur, durā illā linguā ostreis inferebāt. Ea punxi se sentiētes, occlusa testa, ac inter duos eius parietes linguā Purpurarū oppressa, piscatoribus viuas offerebāt. Per quinquaginta dies extra aquā viuunt Purpure, sola sua in nutrimentū salina cōtenta, ac statim ab attacta dulci aqua moriuntur. Species purpurarū sunt Buccina, ita nūcupata, quod cornu militaris imaginē referāt. Maiores sunt purpure, cū longo canalis in modū rostro, vnde linguā exerūt. Id totū è spinosis circulus est cōpactū, & in Buccinis nō reperitur. Et purpure & Buccinæ tot habēt in dorso circulos, quot vixere annis. Buccina solis affiguntur, & reperiuntur in scopulis.

Mituli.

CAP. IIII.

NOMENCLATURA.

Græ

Græ. ΜΥΤΗΚΕΣ. Lat. Mituli.

Mituli laudatissimi in Ponto. Cremati eundem Buccinis effectum præbent: priuatim plumbi more eloti, oculorū medicamentis tum melle utiles habentur, genarum crassitudines absumunt, albugines purgant, & cetera quæ oculis caliginē offundunt. carnes eorum ad canis morsus utilissimè imponuntur.

Tellinæ. CAP. V.

NOMENCLATURA.

Græ. Τελλῖναι. Lat. Tellinæ. Ita. Telline.

Recentes Tellinæ aluo utiles, sed maximè ius earum: salitate uruntur, tritaq̄ in cinerem & cum cedria instillatæ, auulsos pilos renasci non patiuntur.

Chamæ. CAP. VI.

NOMENCLATURA.

Græ. Χῆμαϊ. Lat. Chamæ. Ita. Chame.

Chamarum Conchularumq̄ in exigua aqua decoctarum ius, aluum ciet: id cum uino assumitur.

Annotatio in Cap. iij. v. vj.

Cvm diuersis in capitibus de Mitulis & Tellinis scripserit hoc in loco Dioscorides, & Galenus libro de facultate simplicium in cap. De uipera, tractet de Mitulis: & de Tellinis proprio capite, ac peculiare cuiq̄, & diuersas ab alterutro facultates assignet, nec aliter egerit Paulus Aegineta fidelis utriusque imitator, constat nõ vnã (vt quidã volũt) sed diuersas esse Ostreorū species, Mitulos, & Tellinas. Eæ notissima sunt in Italia & maximè Romæ, vbi magna illarum probat copia, quòd probè ab arena purgata, gustui grata sint. Mitulos nullus est qui deliniet, & proculdubio, aut nõ reperiuntur, aut hoc nomine nobis sunt incognita. Hiatus ex esse possunt quæ cum leni testa, aperta in Adriatici maris ora reperiuntur.

Vnguis odoratus. CAP. VII.

NOMENCLATURA.

Græ. Οὐγγί. La. Vnguis odoratus. It. Vnghia odorata.
Gal. & Off. Blattæ Bisantiæ.

Vnguis siue onix Conchilij tegumentū est, ei simile quo purpura integitur: quod in India nardiferis lacubus inuenitur: suauem ideo spirans odorem, quod conchylia inibi nardi pabulo uescantur. Colligitur posteaquā stagnantes aquæ æstiuis squalloribus inaruerunt. Laudatissimus qui à rubro mari defertur, candicans, pinguis. Babylonicus nigrescit, atque minor conspicitur. Ambo odoris gratia suffiūtur, sed aliquatenus Castoreum olent. Idem suffitu excitant fæminas uulvæ strangulatu oppressas, comitialesq̄, poti uentrē molliunt. Crematū conchylum eadem efficit, quæ purpura & Buccinum.

Vnguis odoratus, quod vnguis speciem referat, Blatta Bisantia, (per Arabes) Officinis, vt plurimum dum vritur, ingratiū odorem spirat. Res multum ab illa præstantia dissidens, quam ei in conficiēdo thimiamate sacra etiam tribuunt literæ. Excellentē vidit Matthiolum, sed rarum: Ideo hic admonendi Pharmacopola, & officinas nō tam onerent copia, quā certo & modico specierum delectu.

Cochleæ. CAP. VIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κοχλίας κερσαί & καὶ θαλάσσι &. La. Cochlea terrestris & marina. Ita. Chiocciola terrestris & marine. Gal. Escargots. Ger. Schnecken.

Terrestres Cochleæ stomacho utiles sunt, & nō facîle corrumpuntur. Optimæ Sardonica, Africana, Astypaleca

ca, & quæ in Sicylia ac Chio gignuntur & quæ in Liguria al-
 pibus. Pomatiæ, id est, operculares, cognominatæ. Marina sto-
 macho idonea, & facile aluo excernitur: fluuiatilis uirus olet.
 Quæ uerò uepribus frutetisq; glutinata cohæret, quam uocant
 nonnulli Sefilon, uentrem & stomachum turbat, uomitiones
 excitat. Crematæ omnium testæ excalfaciendi & urendi na-
 turam sortiuntur: purgant lepras, uiligines, dentesq; emédant
 oculorum cicatrices, & uitia cutis in facie, albugines, ac uisus
 hebetudines, si cum carne sua usta tritaq; ex melle illinantur.
 Caudæ cum tegumentis impositæ, aquæ inter cutē tumores exu-
 gunt: sed non ante soluantur, quàm omnis hauriatur humor: po-
 dagricas inflammationes leniunt, impactos corpori aculeos illitæ
 euocant, menses trita & admota ciunt. Carnes earū cum Thu-
 re & Myrra illitæ, cum uulnera alia, tum maximè quæ nerui
 acceperunt, conglutinant: trita in aceto, sanguinē naribus erum-
 pentem infrenant: uiuæ corpus, & præsertim Africana, cum
 aceto deuoratum, stomachi dolores mitigat: trita cum testa, ui-
 no & Myrrha, si exiguum inde bibatur, coli uesicæq; cruciatus
 sanat. Terrestris pilos incommodos replicat, si quis abrafo acu-
 lentore eius, pilum attingat.

Cochlearum apud veteres adeo exquisitus fuit cibus, ut eas vndiquaque; cōquirerent, afferuaretq; & nutrent. Terrestres Cochlea secundum eas quibus pascuntur herbas gustui gratae, aut ingratae sunt. Nam quae Calamentho, Origano, alijsve similibus herbis pascetur, eas nemo recusabit. Cōtra quae in Lacubus, caenū: quae in fluuijs, virus redolebunt. Concharum omne genus leniter cocanas crustas seu testas habet, quibus aperiendis & claudendis natura potentes sunt. Rarū est in quibusdā vnica & latiuscula cōcha tegi. At Cōchlearū species omnes vnica & cōtinua testa cōduntur, quā (domus vice oclusa) cum incedunt dorso appensam post se trahunt. Spiras habet haec testa planas, cōuegas, turbinatas, acuminatas. Testas, quae proprie Limaces sunt, non habent, macula alioqui nigra aut lutea insignes. Habent ea, ut vulgus opinatur, certum in capite lapillum, qui tertianis remedio est. Viunt opacis & vdis in locis ex eis per alembicū aqua paratur decorāda mulierū faciei.

Cancri.

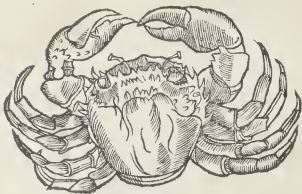
CAP. IX.

NOMENCLATURA.

Græ. Καρκίνοι ποταμίοι. Lat. Cancri fluuiatiles.

Ita. Granchi di fiume. Gal. Cancres de riuere.

Ger. Heusser.

Cancrorū fluuiatiliū exustorum cinis, qui duo cochlearia expleat adiecto dimidio radicis Gentiane

modo, triduo potus cum uino, magnoperè prodest canis rabiosi morsibus: rimas pedum, sedisq; perniunculos, & carcinoma, cū decocto melle lenit: triti crudi, potiūq; ex asinino lacte, auxiliatur contra serpentium phalangiorūq; morsus, atque scorpion

pcionum iclus: decocti autem & cum iure esitati, ijs profunt qui tabe conficiuntur, aut leporem marinum hauserunt: necant scorpiones triti, & cum Ocimo admodti. Possunt eadem marini, uerum inefficacius omnia prestant.

CAncri quos hic describit Dioscorides, Astaci aut gāmari, quas Galli (Escreuisses) uocant, non sunt: sed solū ex crustaceorū genere cauda carens, & rotundo corpore, quod locustis & squillis oblongū est. Est inter Astacum tamen, & Gammarum differentia, quod Astacus marinus sit & crassus pisus: Gammarus vulgaris sit Escreuissa, aut marina, aut flumiatilis. Errant proinde medici, qui in canis rabiosi morsibus, phthysicis ve curādis: cū Cancrorū vsu Dioscorides & Galenus prescripserint, Gāmari utuntur. Recentis medici, lapillos qui in Gammarorū capite reperiuntur, in puluerem redigunt, bibendūq; offerunt ad purgandos arenulis renes.

Terrestris scorpio. CAP. X.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκόρπιον & χερσαῖον. Lat. Terrestris Scorpio.

Terrestris Scorpio tritus & impositus, sua plaga remedium est: quin estur assatus, ad eadem.

Ictus Scorpij terrestris locis frigidioribus, innoxia, calidioribus, noxia est. Nullibi gētū venenati magis & mortiferi Scorpij, quā in Scythia frigidissima regione brutis etiā ad porcos vsque, qui morsum cuiusuis alterius animalis nō timeāt. Nouē in Scorpijs colores nēpe Cedrinū, rubeū, cineritiū, ferrugineū, viridē, fuluū cū cauda nigra, vinosum, albū & fumeū. Qui in cauda septinodes, magis alijs venenati. Cinis scorpionem qui viui ambusti erūt, illis proficiet, quibus vrina ob arenularū opilationem, aut lapidē qui in vesica sit, retardatur.

Marinus scorpio. CAP. XI.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκόρπιον & θαλάσσιον. Lat. Marinus Scorpio.

Marini Scorpionis fel conuenit ad suffusiones oculorum, albugines, & hebetudines.

Fertile elementū mare, exprimēdis omnibus q̄ in alijs viuūt elementis. Atq; adeo multa habet q̄ in nullo caterorū. Producit & scorpios.

Sed ū non satis noti. Nam quas Itali Scorpenas seu Scarpenas vocant, non esse marinos Scorpios ex Athenæi & Aristotelis descriptione cōtendit Matthiolus, & dubitans proponit, piscem qui Italis Regno dicitur fieri posse vt sit Scorpium. Habet hic in dorso spinas quasdam quibus transfigit, venenatas, itidem & Scorpena, queis nō raro & ē punitione piscatores confecit.

Draco marinus. CAP. XII.

NOMENCLATURA.

Græ. Δράκου θαλάσσιου. Lat. Draco marinus. Ita. Draco marino. Gal. Dragon marin.

DRACO marinus dissectus & apertus impositusq; ietus spine sue qua ferit, medela est.

DRACONEM describunt marinum Plinius & Albertus ingentem piscem, serpentis effigie, alis non amplioribus quam qua ad natandum sufficiant, ūs viribus & velocitate, vt paucissimo tempore ingentia maris spacia transcurrat. Venenata bestia, quoduis piscium seu animalis genus, simul atque dente attigerit, morti condonans. Piscatorū arte capta, statim vt in arenam sese protrahi senserit, fossam excauat qua occultet sese. At si exactum illud Matthioli iudicium sequuti, diligenter verba Dioscoridis expanderimus, alium esse Plinij & Alberti draconem marinum, aliud Dioscoridis reperiemus, duabus his coniecturis emoti. Prima est, draco marinus Dioscoridis ferit cum venenata spina, sectus & appositus plagæ suæ remedio est: & illa ingens bellua, sola dente noxia est. Secunda est, paucis verbis medicum huius animalis negotium explicat Dioscorides. Ipse suo veneno remedio est. Quod difficillimum apparet in prægrandi bellua. Qui fit vt Dioscoridis Draco marinus, à superiore differat, quin & è minutis sit piscibus, quos inter littorales numerat Aristoteles. Poterit esse Draco marinus, quæ vir ille eximius à se visum describit, longus in morem piscis quem Sommeso Itali vocant capite & rostro draconis peculiari, pectore arcuato, dorso spina in gibbi modum subrecta, totus è capite ad caudam per rectas ex utroq; latere lineas spinosus. Spina per capitis medium eleuata, crista speciem præbent. Nec disparibus spinis torquis figura cingitur collum, è quibus linea in latum pectoris procedit. Hæc duarum media est, quæ suo quaque latere pectus inscindunt.

Scolopendra. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκολόπενδρα θαλασσία. Lat. &

Ita. Scolopendra marina.

Scolopendra in oleo decocta si illinatur, auellit capillos, sed contactu pruritus facit.

Scolopēdra marina terrestri (referēte plinio) similis, statim à deuorato hamo intestina omnia euomit, ac inde extracto, rursus ea innocuè reuomit, & sane bella esset huius animalis anatomia, si quis eo potiri & noscere artificij possēt. Scolopendra terrestris, Italis, Centogabe, in seclis spadicij coloris, minimi digiti longitudine, cum in humecto solo repit, Cicindula in morem micat, digitis attrectata, pruritus ut Scolopendra excitat. Amat humentia adiu, & salsas hortorum arcas, & estuofas paludes.

Torpedo piscis. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Νάρκη θαλασσία. La. Torpedo marina. Ita.

Torpedine marina. Gal. Turpilles.

Marina Torpedo diuturnis capitis doloribus admota, cruciatus uehementiam mulcet: eadem apposita euerfam sedem prociduamq; coerct.

Torpedo piscis ab effectu nomen sortita, quod per medios hamos, setas, & hastam piscatoriam vis eius pertransiens, stupidam reddit manum, tum subinde & totum piscatoris corpus, dorso est in rubedinem vergente, supra quod distinctas habet notas, ingrescentes, oculis non dissimiles, interiori corporis parte albescit. Experiētia didicit Galenus, in capitis doloribus, euerfa & procidua sede non mortua, sed uiam Torpedinem admouendam. Hunc piscem Veneti Tremalo uocant, quod à stupore membri, tremorem inducat: Romani Batti potta, & fatterigia.

Viperæ. CAP. XV.

NOMENCLATURA.

k s Gra.

Græ. Ἐχίδνα. Lat. Viperæ. Ita. Vipere.
Gal. Viperes. Ger. Brantschlangen.

Viperinæ carnes si coactæ edantur, claritatē oculis afferūt, nervorum vitijs auxiliantur, incrementis strumas reprimunt: detracta autē cute, caput caudaq̄, quoniā carne uacant, amputari debent: quippe cōmentitium est, quod præcipitur, certā utrinque mensurā præcidi oportere. Reliquū uerò corpus exemptis interraneis elotum dissectumq̄ discoquitur cum oleo, uino, salis exiguo, & anetho. Aiunt is qui uiperas esitent, pediculos procreari, quod planè à ueritate abhorret. Adijciunt aliqui longam senectutem agere, qui eo cibo uescuntur. Sal ex eis ad eadē conficitur, sed inefficacior est. Vina autem uipera in fictile nouum demittitur, adijciuntur salis caricumq̄, tritarū, singulatim quinque sextarij, mellis cyathi sex: mox fictilis operculum luto oblitur, & fornacibus inassatur, donec sal in carbones redigatur, qui postea tritus in pulueris faciem, reconditur. Plerunque, ut ori gratior fiat, immiscetur Nardi spica, aut Folium, aut Malabathri momentum.

Male intellectus Aristoteles doctissimis etiam uiris erroris uiam præstruxit: Non enim id is sensit, Viperinos partus nō nisi necata matre nasci, sed eos qui tardius ex eunt (Siquidē non plus uno, die nascitur) moræ impatientes, rodare qua cōtinentur pelliculam, quo citius prodeāt in lucem. Itali circunforanei, qui serpentibus alendis quæstum faciunt, uiperas in capsulis ostentant, factibus comitatas, & nequicquam à partu lasas. Nicander & Galenus abundē uiperam deliniant. Viperæ calida & sicca est, anguillarum in morem condita, nempe cum oleo, sale, anetho, & porris. Viperam curare totum corpus per cutis poros, duorū in Asia & Misia hominū experientia approbat Galenus, qui elephantiasis, ab hausto uino, cui immortuæ fuerant Viperæ, cadentibus pustulis & renouata, anguium & ostreorum in morem, pelle, sani euaserunt. Viperæ in his qui corruptis abundant humoribus, comestæ pediculos creant. Olim ut anguilla mandebantur in Aegypto, & nostro saeculo

lo in orbis recenter inuenti multis partibus, conscienda Theriaca ratio,
& trochiscorum è Viperis, non ab alio, quàm à Galeno petenda.

Senecta anguium. CAP. XVI.

NOMENCLATURA.

Græ. ῥήσας ὄφεθ. Lat. Senecta anguium. Ita. Spoglia delle Serpi. Ger. Schlangen Basc. K.

Senectus anguium in uino decocta dolori aurium, infusus,
& dentium collutione, auxilio est. Addunt eam in medi-
camenta oculorum, sed præcipuè uiperinam.

Senecta anguium, seu Vernatio nota res, nempe cuticula qua sese
Sanguis primo vere è terra prodeuntes exuunt, saxis aut stirpibus
affricato & restricto corpore.

Lepus. CAP. XVII.

NOMENCLATURA.

Græ. λαγῶς θαλάσσιθ καὶ χερσαιθ. Lat. Lepus
marinus & terrestris. It. Lepre marina & terrestre.

Gal. Licure de terre & de mer.

Lepus
mari-
nus Loligi-
ni parua simi-
lis est, qui per
se se tritus aut
cū urtica ma-
rina illitus, ca-
pillos euellit.
Terrestris Le-
poris in assatū
cere

cerebrum manditur, iuuandis tremoribus qui ualitudine contracti sunt: affriclu aut cibo facilem infantibus dentitionem præstat: exustum caput & cum adipe ursino aut aceto illitum, alopeciarum inanitatibus medetur. Leporinum coagulum post triduum à concubitu potum, conceptum adimere, partusq; spem interceptare proditur, uulua & alui fluore sistit, comitiales iuuat, contra uenena ex aceto bibitur, præsertim aduersus concretum lac, & Viperarum morsus. Sanguis eius si calidus illinatur, uitia cutis in facie, uutiliginem, lentiginesq; sanat.

Lepus marinus in Adriatico mari, est quadam uelut carnis particula, Lepori solo colore similis, sed qui in India gignitur, pilos habet & corpus longe maius. Tertiam Leporis marini speciem profert Albertus cætera reliquis piscibus similem, præter caput quod Lepori simile habet, & spinam dorsi rubram. Nullum animalium, excepto Lepore terrestri, coagulum habet in ventre. Superstatat itidem ut cuniculus, quod tantam horum copiã facit, non quod hermaphroditi sint, ut quidam existimant. Caro Leporis crassum sanguinẽ gignit, humores melancolicos, & difficulter digeritur. Prodest tamen dysenteria maximè rosta. Siccatum iecur, iecinorosos iuuat, si bibatur. Totus exustus in uase probè operto, ualet ad proritandam urinam, ad calculos renum, & vesica. Fel Leporis zucchero mistum, flocculos albos qui visum offuscant, aufert. Stercus Leporis naturæ mulierum impositum, fluxus menses potenter refrenat, & matricem desiccet.

Pastinaca marina. CAP. XVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Τρυγὼν θαλασσίαια. Lat. *Pastinaca marina*.

Gal. Glorin. Ger. Koch.

Marina Pastinacæ radix, qui eius cauda enatus aduersis squamis reflectitur, dentium dolor em mitigat: nam eos frangit & euocat.

Pastinaca piscis est latus & cartilaginofus, ut Raya, Torpedo, & similes. Habet in superiori caudæ parte, robustum & acutissimum aculeum, qui in transfigendo præsentaneum affert uenenũ, atq; adeo
mor

mortiferum, vt Aetius testatur, siquidem vi sua nervos vsque penetrans, spasimum, & post, mortem inducit. Pastinaca cinis, cum aceto mistus, suae plagae remedio est. Iecore oleo incocto, scabies non hominum, sed pecorum etiam inungitur, nec moratur effectus. Editur Pastinaca sublata è dorso cum aculeo illo mortifero, parte omni illa fulva, quae Croco similis est, adempto etiam capite.

Sepia. CAP. XIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Σηπία. Lat. & Ita. Sepia.

Gal. Seche. Ger. Blacstich.

Sepia cocta dum estur atramentum, agrè concoquitur, alium molis collirijs è testa factis convenienter genarum scabritiae perfricantur, ustum in sua testa donec id quod crustosum est abscedat, postea tritum expurgat vitiligines, fursures, dentes, & vitia cutis in facie. Enotum in medicamenta oculorum addi solet, contra albugines, oculis iumentorum efficaciter inspiratur: pterygia oculorum absument, cum sale tritum & iniectum.

Sepia Polipis non absimiles, praeterquam quod ampliori sunt corpore, & plures habet pedes. In Gallijs cum alibi, tum apud Xanctones cognita. Osse albo quod in dorso reperitur, exterius durum, leue: interius tenerum, fungosum, leniter rude, subtilissimis & intortis lineamentis plenum: ad anulorum fursurum vitur aurifices et ex eo medici detifia factitarunt. Vetus est illud & iuxta varum de Sepijs, quod è se in aqua nigrore protenso, tatisper visum frustratur, dum se premi senserunt. Sed ea nec est ho-

minum

minū sollertia, vt nec Sepia suū atrametū, nec Torpedini torpor nec Loligini marcor profint, quo minus in pōtestatē hominum veniāt. Valētibus stomachus probè digerūtur Sepia, aliàs difficulter permeāt. & crudos humores generant. Sepiarū oua cum alliatā (quā vocant) à salacibus manduntur, quo potentiores sint ad coitum.

Mullus piscis. CAP. XX.

NOMENCLATURA.

Græ. τριγλα. Lat. Mullus. Ita. Triglio.

Gal. Barbeau.

Mullorum assiduo cibo acie oculorū hebetari constat. Is marini Draconis, Aranei, ac Scorpionis morsibus medetur, si crudus atque dissectus admoueat.

Mullū quē tantopere ob caput amplū, & sapidū iecur antiqui expectiuerunt, vt librā piscis libra argenti penderent, hodie Itali penè Græco nomine, Triglia vocant, qui piscis est marinus, colore tabū exprimens, seu eum quē illi, Ραυοχχano vocant. Sit ne ille quē Barbatū vocamus, incertū: fluuiatilis est species, ille marinus, aut in piscinas marinas in coloniā abductus. Quod à nostro Barbato alienū est. Veneti riglias, Spuros vocant.

Hippopotamus. CAP. XXI.

NOMENCLATURA.

Græ. ορχις ἰπποπέλαμου. Lat. Testes hippopotami. Ita. Testicoli de l'Hippopotamo. Gal. cheuauus marinus.

Hippopotami testes exsiccati ac triti, contra serpentium morsus bibuntur.

Hippopotamus piscis è Plinio & aristotele, magis quā à marinis piscatoribus agnitus, corpore asinū nō excedit, iuba, dorso, hinnitu equum exprimit cauda aprī. Auersus intrat in segetē: Sibi ipsi sanguinem,

nem, pravis humoribus distentior, acuminatis iuncis elicit. Fluente cum visum est, coeno aut alga superpositis, sistit. Cute est gladio impenetrabili, ex eaque scuta & thoraces fiunt. Cinis corij illitus cum aqua, puros sanat. Adeps rigorem febrium eleuat.

Fiber. CAP. XXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κάσος & ὄρχις. Lat. Fibri testiculi. Ita. Testiculi di Castoreo. Gal. Bieure. Ger. Ein Byber.

Fiber ancriptis uita animal, plerūque cū piscibus & Cancris ex aqua uictū capeſſit. Huius testes ſerpentiū uenenis aduerſantur: ſternutamenta mouēt, & in uniuerſum uarios obtinent uſus: ſiquidē menſes ac partus ciunt, duabus drachmis cū pulegio poti: partus ſecundasq; eijciunt, contra inflationes, tormina, ſingultus, uenena, ixiāq; ex aceto bibuntur. Lethargicos, & utcunq; ueterno obdormiſcentes excitant inſuſi: cum aceto autem & roſaceo, olfactu & odoris ſuffitu, idē faciunt: poti & illiti proſunt tremulis, conuulſionibus, & omnibus neruorum uitijs: in ſumma, caſaſtoriam uim habent. Eligi debent teſtes ex uno ortu cōnexi ſunt (fieri enim nō poteſt, ut gemini folliculi
in una

in una membrana coniuncti reperiantur) liquore intus ueluti ceroso, odore graui, & uirus redolente, gustu acri mordete ac friabili, naturalibus tunicis circumdato. Quem fraude aliqui corrumpunt, conijcentes in follem gummi, aut ammoniacum cum sanguine & castorio subactum, & ita exiccantes. Vanū est quod traditur, testes ab ipsis euelli, & à sese abijci, cum uenatu urgentur: siquidem tangi nequeunt, ita, ut in sue, substricti. Opera autem pretium est diuisa pelle melleum liquorem cum euestiente tunica assumere, & siccatum potui dare.

Castor inferiori Germania & Gallia notum animal, quā Rhodanus Rhenus, & Danubius fluunt, tamen Austria & Ungaria, amphibium est in terra & in aquis uiuēs, Lutra simile, praterquā quod aliquātum maior est. Qui fit ut inter medicos quidā, Lutra testes, pro castoreis vsurpent. Forocissimis & acutissimis est dentibus, quibus truncos arborum dissecat, ad parenda in cauernis tuguria. A demorso membro dentes non prius aufert, quā tusorum osium crepitū senserit. Castoreum calidū est & siccum. Cum in spasmo, tremore, stomachi singultu, paralyti, abundantia humorum eiciendā, ac desiccandū est, tum Castoreum in potionem, aut exterius impunè applicabitur. Quod fieri nō nisi maximo detrimento potest, quibus spasmus è sicca qualitate prouenit ex humorū & alimenti defectu, mordacitate, vel acrimonia. Huius grauis sapor & odor, corpori nihilum nocent, si probè applicentur.

Mustela. CAP. XXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. γαλή. Lat. Mustella. Ita. Domola.

Gal. Hermine. Ger. Meus; dres.

Mustela quæ in domibus nostris oberrat, ambusta exente ratur, & inueterata sale, in umbra siccatur. Ea binis drachmis cū uino pota, aduersus omnia serpentium uenena presentaneo est remedio. Toxicis, simili sumpta modo, resistit. Eius uentriculus. Coriandro factus inueteratusq; percussis à serpente, & comitialibus potu auxiliatur. Cremata in fictili podagricis cōfert, cinere ex aceto illito: sanguinæ perunctæ strumæ iu-

uantur, comitialibus etiam prodest.

Mustella Latinis Græca duo nomina representat, νεπέ γὰρ & ἰκτίς Galarū species sunt, Mustella, quæ licet generis sit nomē, tamen id propriè animal significat, quod Galli Herminas vocāt. Vuisella vulgaris est fouinus. Fretta, & Latinis Vierra, est quæ Furonē nūcupāt. Domestica Gala sunt Vuisella: Hermina & Fretta sylvestres. Icludū itidē duo sunt genera. Vnū quod Mardrā seu Mardrā vocāt: Alterū, quod Galli quod puteat, Putoys vocāt. Mustella nomē, in hæc quinq; protenditur. Dimicatur & cū serpētibus, Ruta ses: ad bellū muniūt. Cōficiūt & Basiliscos, licet in ipso etiā certamine è graueolentia cōmoriātur. Mustella cinis illitus, capiti prodest, & oculorum suffusioni.

Ranæ. CAP. XXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Βάτραχοι. Lat. Ranæ. Ita. Rane.

Gal. Grenoille. Ger. Frosch.

Contra omnium serpētium uenena pro antidoto sunt Ranæ, si ex sale & oleo decocta edatur, insq; earū itidē sorbeatur: contra inueteratos tendinū rigores pollent: illitus earū cinis, pro fluētis sanguinis impetus sistit, explēdis alopeciarū inanitatibus ex liquida pice illinitur. Viridiū Ranarū cruor auulsos genis pilos renasci prohibet, in uestigia euulsorum instillatus. Decocta in

aceto & aqua, dentium dolores collutione leniunt.

Inter Ranas, marinae, fluuiatiles, palustres recipiuntur: terrestres venenatae sunt. Nascentur nigris tantum et minutis carneis portuiculis,

lis, è queis totum deinceps corpus protenditur, cum antea nihil aliud essent, quam oculi & cauda. Vulgatum hodie ranarum oleum, expetitur in podagris fructum non assequitur. Quorundam experientia cōpertum Ranarum sanguinem non eo esse effectu, quem describit Dioscorides,

Silurus. C A P. XXV.

NOMENCLATURA.

Gr. Αἰλουρῶ. Lat. Silurus. Ital. Siluro.

Gal. Ignotus. Ger. Basich.

Silurus recēs in cibo nutrit, & facile prabet aluū: sale uerò scōditus, minimū suppeditat alimentū, arteriam expurgat, & uocem expedit. Illita saliti caro, aculeos & infixa corpori spicula extrahit. Muria eius incipientibus dysenterijs prodest, si in desidentium fatus adijciatur: fluxiones siquidem ad summa cutis elicit, ischiadicis infusa medetur.

Silurum non esse Storionē ex Aristotole & Plinio cōstat, quorū alter robustis adeò dētibus Silurū scribit, ut ferreos etiā hamos cōminuat: alter inualescentes equos inuadere: cū Storiones quāuis pragrādes, edētes tamē sint. Ambo fluuiatile Silurū describūt: at Storio mari, quā fluuīis frequentior. Silurus Matthiolo, in Vngaria Danubio nascitur, & ab accolis Acchia nominatur: nec aliter in Germania ab accolis Rheni Bolich. Obuium omne animal inuadit, ferocissimus est dētibus, huicq; opiniōi astipulatur Plinius qui dicat Silurū in Rheno & Danubio nasci.

Smarides. C A P. XXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Σμάρεις. Lat. Smaris. Ital. Smaride. Non

satis de gallico nomine constat.

Smaridis piscis caput exustum, excrescentes ulcerum oras spuluillosque reprimit, nomas cohibet, thymos clauosq; assumit, caro non secus atque salsamentum prodest à scorpione percussis, aut à cane demorsis.

Mænæ. CAP. XXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. Μαῖνις. Lat. Mæna. Ital. Mena.

Piscis non satis nobis cognitus.

Mænarum ex capitibus cinis si illinatur, callosas sedes rimas abolet: eius etiam garum oris putrilagines collutione sedat.

Gobius. CAP. XXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Γόβις. Lat. Gobius. Ital. Gobio.

Gal. Gouions.

Gobius recens in suillum uentrem coniectus, si consuta rima in duodecim aquæ sextarijs donec duo supersint decoquatur, excolatus & sub diuo refrigeratus, potui detur, alius sine molestia deijcitur, illitus contra serpentium canumque morsus auxilio est.

Smarides & Mæna pisces non satis noti. Matthiolus non assueverat tamen simile Mæna profert piscem, qui Italis Menole dicitur. Nec errare censet eos qui Smarides putarint, minutos hosce pisciculos, qui Mænis similes Venetjs vulgo Giroli vocantur. Gobius frequens in Venetiarum Lacunis provenit, & fatificat. Quod non secus scribit Aristoteles Gobium marinis littoralibus, & ubi pauca sit aqua lacunis delectari. Venetj Go vocitant. Gustu persuaues sunt, facile digeruntur, probe nutriunt, precipue qui in arenosis & saxosis littoribus & scopulis capiuntur. Quin & in fluuijs & lacubus Gobij repperiuntur, ob iecoris saporem in pretio, maxime ouis onusti, hujusq; perfacile digeruntur.

Thunus. CAP. XXIX.

NOMENCLATURA.

Go. Θύννις. Lat. Thunnus Ital.

Tonno. Gal. Thun.

Conditanei Thunni caro, quam Omotarichon uocant, sumpta ijs auxiliatur, quos uipera, nomine Prester, momorderit: sed oportet uinū quāmplurimum subinde cogantur haurire, ita ut uomitione reddatur. Contra acrimonias esitatorum maxime ualet: canum morfibus utilissimè illinitur.

Thunnus crassus & pulposus piscis, porco similis, sub mēsem Maiū ex Oceano per columnas Hercules in Tyrrhenum & Aegeum maria, in amplissimas partitus turmas fugienti similis procurrit, pulsus ab ingenti pisce, quem vulgo Spada uocant, quod ori insidentem habeat durissimum & acutissimū os, ensi persimile, quo demergit & perferat naues. Thunnorum fuga, Gaditanis & spectaculum praebet, & prouētum. Piscatum enim totus accurrit populus, cum ingenti strepitu uocum tympanorum, & scopietariorum. Stolidum & pavidum animal Thunnus, hoc rumore stupefactus, in terra proxima uada deuoluit sese, & inibi in retia praegrandia incidens, praeda fit, & questus. Diebus canicularibus percellitur à vermiculo, è quo in furias abactus, totas naues prateruolat, nec id temporis gratus est cibus. Thunnorū pinguitudo gustui satisfacit, stomachum offendit: Contra caro gustui ingrata, non aequo stomacho molesta est. Ingentes ij pisces carne sunt dura, digeruntur aegrè, parum nutriunt, superfluos creant humores, ob idque saluti probiores recentibus, duritia & viscositate à sale consumptis.

Garum. C A P. XXX.

NOMENCLATURA.

Gr. γάρρῳ. Lat. Garum. Ital. Garo.

Gal. & Off. Ignotum.

Garū omne, quod ex piscibus carnibusq; sale maceratis liquamen est, si ex eo fotus fiat, depascentia ulcera sistit: morsis à cane medetur: dysentericis atque ischiadicis infunditur nonnullis ut exulcerata adurat: alijs autē laceffenda ad quae ulcera non senserunt.

Ius piscium. C A P. XXXI.

NOMENCLATURA.

Gr. ζώμῳ νεαρῶν ἰχθύων. Lat. In recentium piscium.

Ital

Ital. Brodo de i pesci freschi. Gal. Lebrouet des poissons frais.

Recentium piscium ius, modò per se, modò ex uino potum aluũ subducit. Priuatim ad hunc usum conficitur è Phycidibus & Scorpionibus, & Iulide, è Percis, & recētibus alijs saxatilibus, nec uirus recipientibus, simpliciter cum aqua oleo & Anetho.

Garum antiqui vocauer, quod ex piscis Gari interaneis, maceratis & dissolutis cū sale conficerent. Id postea & ex Scōbro factum est. fuit olim Garum cōplurimorum ciborum condimentum. De isto tamē non intellexit Dioscorides, sed generatim de omnibus piscium & carniũ salsamētis. Ius piscium esculentũ, satis ab ipso auctore explicatũ est.

Cimices lectularij. C A P. XXXII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κύγεις. Lat. Cimices. Ital. Cimici.

Gal. Punaises.

Cimices, qui in cubilibus enascuntur, cauis fabarum inclusi, si ante febrium significationes septeni deuorētur, quartanis auxilio sunt: & citra fabas sumpti, percussis ab aspide prosunt: uuluarum exanimationes olfactu reuocant. Poti cum uino aut aceto, adherentes sanguisugas abigunt. Triti & urinarie fistulae impositi, urinae angustias leuant.

Cimex nocturnũ & infestum animal nõ suo priuatur in medicina remedio. Viuas applicuant recentes medici, non mortuas, vt prescribit Dioscorides. Matthiolo id magis placet quod è motu illo quem in genitali suscitant, vim vrinae expultricem proritent.

Millepeda. C A P. XXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ονίσκος. Lat. Asellus, Millepeda. Ital.

Porcelletti, Gal. Cloporte. Ger. Esel,

Millepedæ, quæ sub aquario uase stabulatur animalia sunt multis pedibus nitentia, quæ cōtacta manu, contrahuntur orbem. Hæ ex uino potæ difficilli urinæ, & regio morbo auxiliantur. Millepedas illi anginis cum melle utilissimum: trita & in cortice mali Punici calfactæ, doloribus aurium addito Rosaceo, conuenienter instillantur.

Blata pistrinaria: C A P.

XXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σίλφη. Lat. Blatta pistrinaria. Ital.

Blatte de mulini. Gal. Grillons de molins.

Blatta eius quæ in pistrinis inuenitur, interanea trita aut cum oleo decocta, aurium dolores instillatu mitigant.

Millepedis notæ animalculæ vires apertè describit Dioscorides. Blatta itidem satis notæ. Veruntamen non sunt vulgares grilli, at pressiore corpore, & subtilioribus penè araneorum in morem pedibus & ob in cursum velocissima. Mirum in modum lucem odere, locos amant humidos.

Pulmones. C A P.

XXXV.

NOMENCLATURA.

Gr. Πνευμωρ θαλάσσιος. Ital. Pulmo marinus.

Ital. Pulmone marino. Gal. Chapeaux de chair.

Podagras pernionesque emendat Pulmo marinus recens tritus & illitus. Suillus & agninus ursinusque pulmo impositu, attritus à calceamentis contractos, ab inflammatione tuetur. Vulpinus uerò si arefactus bibatur, suspiriosos adiuuat. Adeps quoque liquefactus, infusus quæ auris dolorem finit.

Pulmo

Pvlmo marinus zoophyton, vt Vrtica, Stella, cum super undas maris fertur, tempestatem denunciat. Si ex eis bacilli atterantur, lumē sedarum iustar reddunt. Reliqua plana sunt.

Genitale cerui. CAP.

XXXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Αἰσ' οἰῶν ἐλαφός. Lat. Genitale cerui.

Ital. la Verga del Ceruo. Gal. la Verge
d'un Cerf. Ger. Der Ramp.

Genitale Cerui tritum, & in uino potum, à uipera demorsis auxiliatur.

Maris Cerui genitale ualeat ad retentam urinam, ad dolores colicos, probè elotum, haustaque lotionē. Quidam siccatum & tritum in puluerem proponunt in dysenteria, asserentes efficaçimum esse remedium.

Vngula asini. CAP.

XXXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. οὐξ' ὄνον. Lat. Vngula Asini. Ital.

l'Vnghie dell' Asino. Gal.

l'Ongle d'un Asne.

Vngularum asini cinis per dies multos binis cochlearibus potus, proditur comitiales adiuuare, eadem oleo subactæ strumas discutiunt. & illitæ per nionibus medetur. Caprinarum cinere perunctæ ex aceto alopecia sanantur.

Rasis, & Vacca vngulas producit, & mula: has ad inhibendam impregnationem, illas ad lac pecori prouocandum.

Lichenes equorū. CAP. XXXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Λειχάνες ἵππων. Lat. Lichenes equorum.

Ital. Calli delle gambe de i Caualli. Gal. Les

Cal. des iambes des cheuaux.

L *Ichenes sunt in equorum genibus, & super ungulas in flexu harum partium indurati calli, qui triti & in aceto potati, comitialibus mederi traduntur.*

Iocinera. C A P.

XXXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ηπα[α]. Lat. Iecinora. Ital.

Fegati. Gal. les Foyes.

A *Sini iecur inassatum esu comitialibus prodest, ueruntamē ieiunis edendum præcipitur. Capræ uerò inassati decidua sanie, inungi lusciosos prodest, & dum coquitur, apertos oculos halitu eius uaporari: prodest in cibo tostum ad eadem. Tradunt hircini iocinoris cibo comitiales deprehendi. Aprinum recens si arefactum teratur, ex uino potum contra serpentium uolucrumq; morsus auxilio est. Iecur canis, qui rabie exagitur tostū & in cibo ab emorsis sumptum, ne tententur metu aquæ tueri creditur. Utuntur autem ad arcendos aquæ pauores dente eo, qui caninus dicitur: hunc à cane qui momordit exemptum, & folliculo inditū, pro amuleto brachio adnectunt. Inueteratum autē sale mergi iecur, ex Hydromelite binis ligulis potū, secundas pellit.*

C *Allos in pulucrem tritos prodesse dicit Plinius, dolori dentium si in aures infundatur cum Oleo. Galenus & Paulus, ad omnem animalis morsum. Satis sese in iocinoribus explicat Dioscorides.*

Coria ueteramentaria.

C A P. XL.

NOMENCLATURA.

Gr. Κα[α]τυματα. Lat. Coria ueteramentaria. Ital. Scarpe uecchie.

Vete

Veteris corij cremati illitus cinis ambusta igni, intertrigines, necnon calceamentorum attritus sanat.

Veterum calceamentorum corium, carbonibus impositum, hausto fumo, mirum in modum mulieres a matrice suffocatas refocillat. Expellit hic fumus serpentes, non è domibus tantum, at è corporibus etiam, quod expertum in Vipera est.

Gallinæ. CAP. XLI.

NOMENCLATURA.

Græ. Αλεκτορίς. Lat. Gallinæ. Ita. non aliter. Gal. Gellines. Ger. Hennen.

Dissecta gallinæ, & adhuc calentes appositæ, serpentium morsibus auxiliatur: sed identidem alias sufficere oportet. Earum cerebellum in uino bibendum datur contra serpentium morsus: sanguinem à cerebri membrana profluentem sistit. Quæ interiore uentriculi galli sinu residet membrana, secti in laminas cornus specie similis (ea uerò inter coquendum abijci solet) siccatur, trita $\frac{1}{2}$ in uino conuenientissime stomachicis datur in potu. Ius è uetere gallinæ aluum deijcit. Abiectis itaque interaneis salem conijci oportet, & consuto uentre decoqui in viginti sextarijs aquæ, donec ad tres heminas redigantur, totum

id refrigeratum sub diuo, datur. Aliqui incoquunt olus Marinum, Mercurialem, Cnicum, aut Filiculam. Crudos humores crassosq̄, atram bilem, & strigmenta elicit: prodest longis febribus, suspirijs, articularijs morbis, & inflationibus stomachi.

Ivs Gallinarum simplex, astringit corpus, quāuis ius veterum gallorum longo tempore cum sale incoctorum, soluat. Vulgatum deglabare sedes Gallinarum, & plaga venenatorum apponere, quo inde venenum exugant. Datur & ius Gallinarum iuuenum cum Saccharo manè in modum syrupi, in declinatione febrium ad reëtificandos humores. Testes gallorum gallinis haud dum admissorum, valènter lapsas vires reparant, & ideo heëticis dantur, & longo morbo extenuatis.

Ouorum natura. CAP. XLII.

NOMENCLATURA.

Gr. ωον. Lat. Ouum. Ita. Vouo.
Gal. Oeuf..

Ouum molliculum plus alit sorbili, & durum plus molli. Luteum oui, contra oculorum dolores utile est: in assatu sedis inflammationibus prodest, cum Croco & Rosaceo: & cōdylomatis, cum Meliloto: cum uua autem fruticis eius, quem Rhœa dicunt, aut Galla, in patinis frigitur, ut cibo aluos sistat, per se etiam offerri solet. Candidum oui crudum refrigerat, spiramenta cutis occludit, inflammationes oculorum infusum lenit, ambusta, si statim eo perungantur, pustulas non sentiunt, faciem à solis adustione tuetur, fronti impositum cum Thure fluxiones arcet, auertitq̄, inflammationes oculorum lana exceptum, addito Rosaceo, Melle & uino, mitigat: utiliter contra hæmorrhoidis serpentis morsus crudum sorbetur: summè tepidum, prodest uesticæ rosionibus, renum exulcerationibus, gutturis scabritiæ, reiectionibus sanguinis, destillationibus, & thoracis rheumatismis.

GAllinarum oua sapore & gustu omnibus alijs praestant. Ab his Otidum & Phasianorum. Anatum, anserum & aliorum aquatillum oua stomachum grauant, crassos gignunt humores, & difficulter digeruntur. Calida sunt columbarum, & plus medicinam quam cibum respiciunt. Damnantur in totum pavonis & struthij. Laudantur oua tremula, quae pressi lactis more tremant. Albumine & vitello simul cum oleo rosato contritis utemur ad inflammationes palpebrarum, aurium, mammarum, quauis è ratione prodeant, cubiti, digitorum, fibrarum, iuncturarum manuum & pedum. Incocta aceto & manducata, fluxus corporis sistunt, & fixa lento igni sine fumo, cum simplici quopiam astrictorio, ut Rhoë, Gallus, flore & testa mali Puniei, cochleis cum testis exustis, aut aliquo similibus, inuuant fluxus tum stomachales, tum dysentericos. In medicinis qua humiditatem desiccant, elixir sint oportet, fixa, aut tosta cum in eis qui lentos, & viscosos pectoris & pulmonis humores incidunt, aqua incoquenda sint, quousque probe calorem conceperint, usque non secus utendum in cannae gutturi aspretudine, è nimio clamore, aut humorum defluxu conciliata. Quod ex ouorum vitellis, oleum exprimitur, perfecte primum in patella torrefactis, perunctu prodest cuti scabrae, impetigini, scissis labris, manibus, pedibus, & sedi: Valet ad dolentia iuncturarum, ac omnium neruorum locorum vlcera: ad auriunq̄ue dolores & vlcera. Unguntur eo utiliter ambusti igne, & mirandum in modum contusus cerebri membranas, à partibus sanis gregat, quod summo suo cum honore & agrorum emolumento expertus est diuinus ille Matthiolus. Hippocrates Aristoteli cõpugnã, Creatur (inquit) pullus è vitello, nutritur ex albumine, cū pullus a feminis, ex ouo, extractus, magna corporis parte vitello implicita comperiat, Testudinis oua etsi in aqua bulliant, nunquam tamen cõdensantur, vitello licet durissimo, & reperit testudinem Matthiolus, cum septem ouis testa obductis in ventre. Id animalium alio nulli contigit.

Cicadæ. CAP. XLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. τῆτιρες. Lat. Cicadæ. Ita. Cicale.

Gal. Cigalles.

Cicadæ quæ inassata manduntur, uesicæ doloribus pro sunt.

Cica-

Cicada vocale animal, duorum est generum. Sunt maiores, sunt minores Cicadae. Minores celerius prodeunt, tardius finiunt, & non cantant. Maiores tardius nascuntur, velocius finiunt, & cantant. A messe in campis cauda terra producta, factificant, & in vineis. Imbre ad foeturam aluntur. Vt primum à partu, è terra prodire, vermicolorum speciem referunt, qui crescendo in animalia euadunt quae vocamus Tettigometra, è quibus circa estatis solstitium noctibus Cicada volando profiliunt. Rore viuunt, & ore carent. Ligulam habent in pectore, è qua rorem attrahunt. Caua est haec, canalis instar, ac ex ea sonus illum mixtum & mirandum edunt. Oleis gaudet, atque adeo omnigenis arboribus. In frigidis regionibus non proueniunt. Parthi, & alij quidam Orientales Cicadis vescuntur, & Aristoteles suauissimi gustus, ante volatum praedicat. Dolores colicos sedant cum pari granorum Piperis pondere, isque usus è paroxysmorum ratione variatur.

Locustæ. CAP. XLIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Αχρῖδες. Lat. Locustæ. Ita. itidem.

Gal. Sauterelles.

Locustæ odoris suffitu urinæ difficultates adiuuant: praesertim quæ feminas male habent earum carnes nullo sunt in usu. Est & quoddam genus Locustæ, quæ Asiracos aut Ouos dicitur, sine pennis, prælongis cruribus. Exiccata autem si ex uino bibatur, contra scorpionis morsus magnopere proderit, hac

hac abunde uescuntur Aphri, qui Leptin incolunt.

Locusta mares, maiores feminis, ha defixa in terram cauda, oua parturiunt, è queis postea nascuntur vermiculi tenui membrana cõditi, qua rupta Locusta procreantur. Calidas amant regiones, nec temerè in frigidis reperiantur. Ex astuosis quandoque in Europam transuolunt. Quod etate Plinij contigit, & non ita pridem anno. 1542. Cyrenaiici, Lemnij, & Syrij, turmat in bis, ter ve per annũ ad vastãdos Locustarum nidos, & cum edita sunt, conficiendas proficiscuntur. Indica trium pedum longitudine, mordaces admodum sunt.

Osisifragus. CAP. XLV.

NOMENCLATURA.

Gr. φίβις..Lat. Osisifragus. Ita.

osisifrago.

Venter eius auis quam Latini Osisifragum appellant, partikulatim potus, calculos cum lotio pellere proditur.

Osisifragum ex Aquilarum genere esse constat, qui earum pullos, se ditione in cibo excitata, nido expulsos, foueat ad perfectum volatum. Plinius Alieti (Aquila marina) pullum, nec propriam esse speciem, sed ex Aquila diuersis maribus admissa, procreari. Albertus, aquaticam auem esse contendit, cigno maiorem, oblongo rostro, cuius pars inferior sacci speciem praferat, in quam magnum piscium numerum occulit, quos postea paulatim deglutiat. Hos Itali vocant Agrotti. Eruditorum nullus est, qui superiores duos cognouisse constanter asseueret.

Galerita. CAP. XLVI.

NOMENCLATURA.

Gr. κορυδαλλος. Lat. Galerita. Ita. Loda. Gal. Alouette.

Galerita auicula est parua, apicem in uertice, pauonis modo, gestans: qua assa in cibo sumpta, cœliacos adiuuat.

Galeri

Calerita & sine, & cum crista reperitur. Campestris aues, cibantur vermiculis, & quae decidunt aut creduntur terra seminibus. Mares argute canunt, auiunque prima, a statem cantu praesagiunt. Aucupes aues adeo verentur, ut Speruieri & Smerili feroci volatu terrefacta, in hominis sinum, a sylvi loco confugiant.

Hirundines. CAP. XLVII.

NOMENCLATURA.

Gr. χελιδόνες. Lat. Hirundines. Ita. Rondini.

Gal. Arondelles. Ger. Ein Dvacklerch.

Diffectis crescente luna pullis Hirundinis, qui primo partu exclusi sunt, in ventre eorum lapillos offendes: e quibus duos, unum colore uarium, alterum purum eximes. y priusquam terram attigerint in iuuentae corio, aut ceruina pelle brachio aut collo adaligati, comitialibus proderunt, & saepe prorsus eos recreabunt. Hirundines, uti ficedulae, in cibo, acici uisus medicamentum praebent: tam pullorum quam matrum in fictili olla crematarum cinis cum melle oblitus, oculis claritatem adfert, anginae eo commode perunguntur: uuae & tonsillarum inflammationibus hoc cinere succurritur: & ipsae & pulli exiccati, si drachmae pondere ex aqua bibantur, hos iuuat qui anginae morbo consuectantur.

Hirundinum vna species domibus nostris nidos figit. Altera veterum edificiorum muros, cauernulas, & montium scopulos expetit. Tertia fluuiorum ripas sectatur. Ut primo aequinoctio prodeant, tum ut autumnali secedant, reparandoque pullis visui Chelidoniam inquirant, nulli non incoperto est. Sole auium, non rapacium, carnes edunt.

Ebur. CAP. XLVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ελεφαντός εδόντος ρηνισμα. Lat. Eboris scobs. Ita. La Limatura dell' Auorio. Gal.

La scieure de L'uyoire.

Ebo-

Eboris scobe illito paronychia sanantur. Vim adstringendi Ebur obtinet.

EBur elephantorum sunt dentes, quod ut alias summoperè, expetitum, ita nostro saculo pretiosissimum. Eò factum ut nullibi penè verum Ebur reperiat, at quod vulgò huius vice in officinis prostat, marinorum piscium sunt dentes. Cum de Elephantis recentiores qui meridianum orbem lustrarunt, satissuperque scripserint, superuacaneū mihi visum est hac de re cartam onerare, at stolidam hanc ex hominum mentibus opinionem optarim extirpari, nimirum continuis esse pedibus, cū nostratis etiam temporis homines viderint, inflexis in genna pedibus, & in hæc procumbentes, solem & lunam adorare. Eboris, porphyry (quem vocant) planitie intriti, cinis, valet ad fluxus albos seminarum, potum in lacte seminis lactuce, cum aqua ferro extincta, extracti.

Suillus talus. CAP. XLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασράγελος υός. *Lat.* Suillus talus. *Ita.*
Talone del porco. *Gal.* Talon
de Porceau.

Svis talus comburitur, dum è nigro albescat: qui tritus & potus, inflationibus coli, longisq; torminibus medetur.

Ceruinum cornu.

CAP. L.

NOMENCLATURA.

Græ. Ελάφου κέρας. *Lat.* Ceruinum cornu.
Ita. Corno del Ceruo. *Gal.* La
corne de cerf. *Ger.*
Hertzhorn.

Cerui

Ceruini cornu cinis elotus, binis ligulis epotus prodest dysentericis, excreatibus sanguinem, cæliacis, regio morbo, & vesicæ doloribus cum tragacatha: fœminis fluxione uulvæ laborantibus, cum liquore huic rei accommodato. Cerui cornu contusum, crudo fictili luto circumlito, & in furnum inditum uritur donec albescat. Id Cadmiæ modo elotum, ulceribus oculorum & defluxionibus salutare est, infriktum dentes expurgat. Crudi cornu suffiti nidore serpentes fugantur: feruesactum in aceto, si eo gingivæ colluantur, maxillarum à dentitione dolorem adimit.

Planum est xlix. cap. illud tamen sciendum, non omnia animalia os in iunctura pedum habere, talum vocant. Quod ad Cervos attinet, Dictamnium herbam eijciendis vtilem sagittis in Creta docuere: manifesto felle, et iecore carent, quemadmodum equi, asini, muli, camelis, & piscium, vitulus marinus, & delphinus. Fellis loco venas per intestina sparsas habent, in quibus inspersus est liquor ille, quo in animantium ceteris fel conficitur, & ea est causa amaroris, qui perpetuus earum in carne sentitur. Viridis est eis in cauda humor, mortifer, si edatur. Sanguis Cerui cū oleo attritus, clysteris in modum valet ad vlcera & antiquos intestinorum fluxus, potus in vino, ad sagittas venenatas prodest. Cerebrum, nervorum & iunctarum abscessus emundat. Cornu, combustum & potum cum pauco melle, vermes è corporibus eijcit. Ceruorū iuuenum cornua pilo cōnectita, in portiunculas dissecta, vasi testaceo indita, quod postea probe coopertum & lutatum fornaci credatur, siccata & in puluerem redacta, mirabili sunt effectu ad dolores colicos, si cum Pipere & Myrrha præbeantur. Os cordis Ceruini eximia in omnia venena mortifera virtutis est: & vtiliter inseritur remedijs, quæ in pestem fiunt.

ErUCA. CAP. LI.

NOMENCLATURA.

Græ. κάμπη. Lat. Eruca. Ita. Bruchi.
Gal. Chenilles. Ger. Ranp.

prodiderunt : argumento, quòd urinam moueant . Alij penas pedesq̄ contra potarum ueneficia, remedio esse tradiderunt.

Cantharides vulgata sunt animalia, noménque à Cantharo ductum, ac si diceres, p̄ fillos scarabeos. Eligi debent vigentis aetatis, nam veteres tabescunt, & in vsum medicinae sunt inutilis . Buprestes in Italia & Gallijs non perinèdè vulgares, Animal est (Cordo) scarabeo simile, sublatis pedibus, vltra cimices fictidum, cò frondes & fructus, si qua per eos repat, inficit. Tela qua sese inuoluunt pinorum erucae astringendo sanguini valet. Medicorum vulgus ex Hippocrate (vt putant) in præbendis Cantharidibus caput, alas, & pedes abijciunt, pernitioso in duobus Hydropticis, quemadmodum narrat Galenus, exemplo, qui paucis post diebus à sumptis ita Cantharidibus periire. At non ea fuit mens Hippocrati, caput, alas, & pedes auferendos, sed potui præbendum priuatim corpus, post caput, alas, & pedes, & non corpus extremitatibus abiectis, nam ita priuarètur remedio, quod eis ob veneni malitiam, à natura datum est . Cerotis & emplastris inditæ, scabros vngues exerunt. Inseruntur & medicamentis quæ lepram & scabiem sanant, in quæis integræ apponendæ. Præstantiores sunt quæ in triticis campis reperiuntur, lineis rubris alas intersectæ. Hac è Galeno decerpta, cuius Cantharidum & Buprestium, quod omnibus notum sit, præparandi præscriptum hic non additum.

Salamandra.

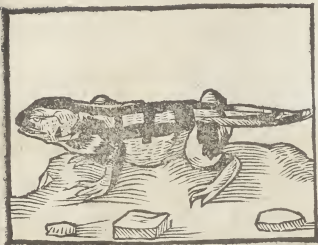
CAP. LIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σαλάμενδρα. Lat. & It. Salamandra.

Gal. Salamandre. Ger. Ein osin.

Salamandra lacertæ genus est, iners, uarium, quod frustra creditum est ignibus non uri. Vim habet erodentem, calfaetoriam, exulcerantem. Additur, ut Cantharis, in medicamentis, quorum vis est exesse, & lepras abolere, similiq̄ modo reconditur:

conditur. Li-
quefacta in
oleopilos euel
lit. Exentera
ta, detractis
pedibus &
capite, in mel
le seruatrad
eundem u-
sum.

Salamandra tempore pluuio sub initium veris & autumno conspi-
scua est, at calente estate & frigescente admodum vere, raro exit è
terra. Animal est corpore lacertis simili, praterquã quod maiore sunt ca-
pite & corpore, altioribus pedibus, & breuiore cauda, ad cursum tar-
dissima. Colore sunt nigro & ruffo virgis aded ad viuum à natura ex-
pressis, vt es arte sumaria attritum dixeris. Aliquanto tempore pro sua
frigiditate in igne Salamandra perdurat, si diu tamen perstiterit, absu-
mitur. Marem aut feminam Salamandra non habet, sed è putrefa-
ctione generatur. Venenatus est harum morsus, & si quã fructus aut
barbas attigerint, saliuam quampiam relinquunt, quæ proculdubio
mortifera est, quod multi suo damno experti sunt.

Araneus. CAP. LV.

NOMENCLATURA.

Græ. Αράχνη. Lat. Araneus. It. Ragno.

Gal. Arcine. Ger. Spinn.

Araneus, quem holcum, alij lycon, id est, lupum uocant,
subactus cum splenio, & linteo illitus, prolatusq; utrisq;
temporibus aut fronti, tertianos circuitus per sanat. Tela eius im-
posita sanguinem sistit, uulnera quæ summam cutem occupa-
runt, ab inflammationis iniuria uindicat. Est & alterum
Aranei genus qui candidam, tenuem, densamque telam

orditur, quem in aluta ligatum, & lacerto appensum, quartanis circuitibus mederi narrant. decoctus ex rosaceo & infusus, aurium doloribus auxiliatur.

Sex Araneorum sub Phalangij nomine genera describit Aetius. Primum est Rhagius seu acinosus, acino uua nigra similis, & inde nome sortitus: os habet in uentris medio, & pedes quaquauer sum breuissimos. Secundum Lupus, hic in cibum captat & conficit muscas. Largum est illi corpus est uodubile, & incise partes collo proxima. Tertium Formicarius, quod forma grandes formicas referat, fuliginij est coloris, stellatis maculis notato corpore, & precipue dorso. Quartum, Cranocolaptes, figura corporis oblonga, colore uiridi, adiacente collo spina qua transfigit. Quintum Sclerocephalus, capite est saxi in morem duro, corporis lineamentum totum Farfale similibus. Sextum Scoletius, vermi attrito & maxime circa caput ad simile. Phalangios in Italia nasci negat Plinius. Est tamen in Apulia Arauei genus quod Tarentole uocant. Id miserè, horrificè, & variè iclos afflicta. Quod è diuersis & varijs tum animantis, tum iclorum naturis prouenit. Animantium horum ueneni musica sono mitescit. At cessante sono, paulatim redit morbus. Et eam ob causam uisatum est musicorum instrumentorum sonum non ante, cessare, quin pariter cesset etiam morbus. Quod longus sonus & desultatio elucito per iocum sudore, uincat tandem ueneni malitiam, tantum si inzerim dum sonus hic perdurat, offeratur agro Theriaca & Mithridatum, & generatim qua ad morsus serpentum & aspidum ualent.

Lacerta. CAP. LVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Σαύρα Lat. Lacerta It. Lucertola,

Gal. Lifarde.

Lacerta caput intritum & appositum, aculeos & omnia corpori infixata extrahit, uaros, formicantes uerrucas, & pensiles, quas acrochordonas uocant, tollit. Iecur exefis dentibus coniectum, dolores finit. Si diuulsa admoneatur, iclis à scorpione leuamentum prestat.

Seps.

Seps. CAP. LVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σήψ. Lat. Seps. It. Sepsa.

Seps, quam aliqui lacertam Chalcidicam uocarunt, in uino pota, morsus suos sanat.

Lacerta, quas hic describit Dioscorides, Lacertis vulgaribus ut plurimum similes, oua ut serpentes pariunt, cochleis inimicissima. In calidis regionibus grandiores quam in nostro orbe reperiuntur. Nicander Chalcidicas Lacertas nostris similes esse contendit. Græci aliquando Lacertam pro Ceraсте seu Sepe usurpant, & hæc confundunt nomina, aliquando Sauron, aliquando Cerasten genus facientes. Romæ Lacerta gignuntur dorso stellis notato, qua quod sub terra lateant, Terrantole vocantur, tam atroci veneno ut Chalcidica haberi possint, aut saltem antiquorum Stelliones. Seps sine pedibus serpens, vipere similis, a Chalcidica lacerta diuersa est, sed nomina apud auctores confunduntur.

Scincus. CAP. LVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκίγκος. Lat. Scincus. It. Scinco.

Scincus aut Aegypti, aut India, aut rubri maris alumnus, squamuis inueniatur in Lydia Mauritania. Est autem terrestris Crocodilus sui generis, sale inueteratus cum Nasturtio. Ciunt carnes, quæ renes amplectantur, id sibi iurium uendicasse, ut si drachmæ pondere bibantur, uenerem accendant. Verum decocto lentis cum Melle aut semine Lactucæ cum aqua pota, ueneris cupiditates inhihentur. Additur in antidota,

MArini Stinci qui è mari rubro & Aegypto Venetias asportatur, licet crocodilorum speciem referant, magnitudine tamen prægrandes Lacertas nõ excedunt, squamis sunt albis in luteum vergentibus, cum castia à capite ad caudam linea. Hanc crocodili non habent, dorso enim natura sunt livido, Pausanias in Lybia nasci scribit duum cubitum longos. Officinae fluviatilibus cum marini desunt vtuntur, non pari tamen effectu.

Terreni vermes. CAP. LIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Γῆς ἐὺς. Lat. terreni vermes It. Vermi della terra. Gal. Vers de terre Ger. Regen Würm.

Terreni uermes impositi, præcisos nervos glutinant, tertianas discutunt. Decocti cum anserino adipe, iusufi, affectis auribus medentur: cum oleo autem decocti, si in contrariam aurem instillentur, dentium doloribus præstant auxilium: triti in potu, ex passo, urinam ciunt.

ELumbricis fit oleum, ad nervosorum locorum, & iuncturarum sedandos dolores. Verus preparandi modus in balneo Mariae, nam inde humor & virtus extrahitur, nihilum ambusto aut torrefacto oleo, vel Lumbricis. Id oleum podagræ calidis multum prodest, peruncto
primum

primum oleo, loco vbi sentitur dolor, dein supra illis vermibus incoctis, tritis & immistis cum equali pondere ceroti, quod triapharmacum vocant. Lumbrici probè in vino eloti, ac postea in vas vitreũ diligenter, obturatum vt in balneo Mariae bulliant inditi, in viscosum quempiam humorem vertuntur, qui solus nervorum & intestinorum plagas consolidat. At præstantius operatur cum oleo gummi Laricis, aut Abietino oleo, quod mirum in modum recentes omnes plagas consolidet, præterquam capitis. Ambusti & in subtilissimũ puluerem reducti Lumbrici, potique cum aquis Marrubij & Absinthij, ictericos iuuant.

Mus araneus. CAP. LX.

NOMENCLATURA.

Græ. μυγάλη. Lat. Mus araneus. Ita.

Topo rãgno. Gal. Rat areigne.

Mus araneus dissectus & impositus, sui morsus ueneficia luit.

Mus Araneus colore est mustellino, magnitudine muris vulgaris, more vt talpa in acutũ desinẽte, in hoc altrinsecus ordines duos dẽtium habet, tenues, acutos, cauda quàm mus breuiore. Huius morsus quibusdam in locis innocuus, quemadmodum & scorpj.

Mures. CAP. LXI.

NOMENCLATURA.

Græ. μύες. Lat. Mures. It. Topi.

Gal. Ratz.

Mures, qui in domibus oberrant, concisos scorpionum plagis utilissimè imponi, in confesso est: si inassatos infantes ederint, oris saluam exiccari promittunt.

Domestici sunt, syluestres, & montani mures, sunt & terrestres & marini, de domesticis tamen loquitur Dioscorides. Murium adeps retractos nervos & iuncturas remollit.

Lac. CAP. LXII.

NOMENCLATURA.

Græ. γάλα. Lat. Lac. Ita. Latte.

Gal. Laiçt.

Lac generatim omne boni succi est, corpus alit, aluū emol-
 lit, stomachum & intestina inflatione uexat, uernum ta-
 men dilutius aestiuo habetur, & è uiridi pabulo aluum magis
 emollit. Probatum autem candidum, & equali crassitudine, quod
 ungui instillatum cogitur. Aluum minus tentat Caprinum, quo-
 niam pecus hoc adstringentibus pabulis, Robore, Lentisco, &
 oleaginis frondibus, & Terebintho magna parte uescitur, in-
 de stomacho accommodissimum reddi solet. Ouilum autem dul-
 ce, crassum, & præpingue, non usq; adeo utile stomacho, Bubu-
 lum tamen, Asininum, & Equinum, uentri magis idonea, sed
 ipsum turbant. Quibus in locis pecora Scammoniam, Veratrū,
 Clematidem, aut Mercurialem pascuntur, lac omne uentrē &
 stomachum subuertit: quale in Iustinis montibus esse à nobis pro-
 ditum est. Siquidem Capræ quibus candidum ueratrū pabulo
 fuerit primo foliorum partu euomunt & eorum lac haustu nau-
 seam creat, & stomachum in uomitiones effundit. Ventrem ad-
 stringit lac omne decoctum, præcipueq; candentibus calculis ma-
 rinis exustum: & in summa, omnibus auxiliatur internis exul-
 cerationibus, præsertim faucium, pulmonis, interancorum, uesi-
 cæ & renum: foris uero contra pruritus cutis, eruptiones papu-
 larum, & uitiatos corporis succos: recens cum melle crudo, addi-
 to sale, datur exigua aqua dilutum. Minus inflat quodcunque se-
 mel feruesactum: decoctum cum calculis marinis ad dimidias, ul-
 cerosas uentris fluxiones adiuuat. Lac quodcunque serum conti-
 nent implicitum, quod ubi discessit à lacte, multo potentissimum
 ad purgationes redditur: datur quibus sine acrimonia uolumus
 deiectionem moliri, ut melancholicis, comitialibus, lepris elephā-
 tibus, & erumpentibus toto corpore papulis. Ex omni lacte fit,
 quod Schistum, id est, scissile, appellat. Lac autem fictili nouo fer-
 uet, ramoq; ficulneo receti mouetur, insparsis, postquam bis aut
 ter efferbuerit, totidem aceti mulci cyathis, quot sunt heminae
 lactis

laētis. Ita enim serescens liquidum ab eo diuiditur quod in caseū concreuit: sed cum feruet, ne superfundatur, conueniet spongia ex frigida continuo fictilis labrum detergere, sextariūq; argenteum frigida aqua plenum demittere. Bibitur heminis per interualla singulis, usque ad quinas, ita ut intercedentibus spacijs potantes ambulēt. Lac autē recēs efficax est cōtra rosiones, uisioesq; ab exitialibus medicamentis factas ut à Cantharidibus, aut Salamandra, Bupreste, aut pinorum Eruca, Hyascyamo, Dorycnio, Aconito, aut Ephemero: praesertim Bubulum ad id eximie confert: gargarizatur autem exulceratis faucibus, tonsillisq;. Asininum peculiariter collutos dentes gingiuasq; stabilit. Fluxiones alui, si ulcera sentiantur, tenesmosq;, ouillum, bubulum aut caprinum cum marinis lapillis decoctum, sistit: per se autem & cum hordeacea Ptisana, aut Halicaceo cremore infusum magnoperè intestinorum rosiones mitigat: exulcerata uulua immittitur. Humanum lac dulcissimum est, & maxime alit: mām̄is autem exuctū, prodest tabi, & stomachi rosionibus: cōtra haustum Leporem marinum praesidio est: oculis cruore exictu suffusis, cum Thuris polline instillatur: podagricis utile est cum Meconio & cerato illitum. Lac omne respuendum splenicis, Hepaticis, comitialibus, uertiginosis, & neruorum uitio laborantibus: febriculosis, & capite dolentibus: nisi si quis interdum purgationis gratia, ut ostendimus, Schistum praebet. Primiparae canis lacte perunctos narrant glabrescere: potum contra uenena, antidoti uicem obtinet abortus, mortuos expellit.

Quo nunc utimur Lac aut humanum est, aut Caprinum, aut Pecorinū, aut Vaccinū aut Bufalinū, aut Asininū antiqui etiā equino & camellino utebatur. Est Lac humanum omnibus praestantius, quod in tribus suis qualitatibus temperatum sit. Porro omne Lac est sanguis his doctus, è caseo compositus, butyro, & sero. Caprinum sequitur in omni sua substantia temperatum. Spissius est pecorinum, & pra alijs tenuius habet seri, plus casei. Vaccinum & Bufalinum tum spissum,

rum ceteris grassius est. A sinimum plus habet feri, minus crassi. Lactis bonitas colore, odore, sapore, & substantia dignoscitur. Colore summe albo, splendido, claro, & non limido. Odore sincero, aromatico, non horribili. Sapore dulci, non acerbo, non aceroso, non amaro, non falso. Substantia media inter spissum & tenuem, sic ut ungui gutta superposita, non spargatur, sed in se coacta permaneat. Eximium quod istiusmodi est, optimum sanguinem: his destitutum dotibus, pessimos humores generat, corpus & stomachum sursum deorsum voluit. Optimum lac constantis etatis hominibus conuenit, qui natura frigidi non sunt, colericis, eeticis, extenuatis, & in summa ubi stomachus mundus est a prauis humoribus. Et e diuerso febris nocet, dolori capitis, male affectis oculis, paralytia, spasmo, defluxionibus, lapillis, oppilationi, dentibus, gingiuis, iuuenibus, flegmaticis, & in totum, qui id a cibo sumserint, & eo plus nocet, quo spissius est substantia. Præter hæc quo proficit Lac, huic indendum modicum Zucchari aut mellis, quod non coaguletur in stomacho. Non offeratur potui aut cibo, cum pisibus, rebus acetosis, nec in tanta quantitate, ut digerere aut euomere stomachus non queat. Ieiuno etiam bibendum, nec alius sumendus cibus hoc non percocto. Sumentem quietum stare oportet, non dormire, non bibere a vino: quodque dentibus & gingiuis noceat, ab eius potu, vino aut aqua mellata os colluendum. A cibo sumptum, multis in rebus nocet. Optimum lac cerebrum auget. Humeclat & incrassat corpus. Pectus lenit, & antiquam tußim. Venerem excitat, multiplicato spermate. Prodest ardori vrinae, corpora macilenta restaurat, generat probum sanguinem & alimentum. Emollit & colorat corpus. Statim conuertitur in sanguinem, & carnem adauget.

Caseus. CAP. LXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. τυρός. Lat. Caseus. Ita. Cascio.

Gal. Fourmage.

Caseus recens sine sale sumptus alit, stomacho utilis est, et facile in membra delegatur, corpus auget, aluum modicè emollit: alius tamen alio præstantior, pro natura lactis a quo confici

ficitur. Decoctus autem & expressus, deinde inassatus, aluum sistit: illitus, oculorum inflammationibus & sugillatis prodest. Qui uerò recens saluus est, minus alimenti præbet, corpus aptè manuit, stomacho aduersatur, negotium uentri interaneisq; exhibet: uetustiore sistitur aluus. Sero quod à caseo manauit, quam optime canes aluntur. Quod Hippacen uocant, Caseus est equinus: ea uirus redolet, magnoperè alit, bubuloq; proportionè respondet. Nec desunt qui Hippacen, equinum coagululum appellarent.

Caseus laudatur recens, non enim nocet stomacho, & alijs citius digeritur. Vetus, quod linguam pungat, quibusdam est gratus, est tamen omnium pessimus, sanguinem incendit, sitim inducit, difficulter digeritur, lapillos in renibus & vesica generat, iecur opillat, restringit corpus, colicam generat, & melancolicos humores, & maximè in corporibus qui superfluo calore abundant. Et quãuis caliditatis ratione extenuandis humoribus conueniat, ea tamen postea sequuntur incommoda, ut plus duplo noceat, quàm iuuet. Caseus mediæ ætatis, non probatus ducitur, quamuis minus noceat, quam uetus. Cat ris præstantior est, pecorinus. Vaccinus crassior, & maioris est nutrimenti, at difficilior digeritur. Caprinus recens, probus: uetus, omnium pessimus.

Butyrum, & eius fuligo.

CAP. LXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Βούτυρον. Lat. Butyrum. Ita. Boturo.

Gal. Beurre. Ger. Butter.

Elacte pinguisimo probatum fit Butyrum, quale Ouilum est: fit & ex Caprino, agitato in uasis lacte, donec pingue separetur. Butyrum natura oleosum est, & emolliens: unde largius epotum, uentrem resoluit: prodest, ubi oleum non adfuerit, contra uenena. Cum melle si inscrietur, dentitiones adiuuat: gingiuarum pruritus, & oris ulcera infantibus emendat.

dat. Illitum foris capaciora alimentorum facit corpora, & ab albidis pustulis per summa scatenibus asserit. Contra inflammationes & duritias uulvæ, quod nec uirus resipit, nec uetustatem sentit, Butyrum efficax est: dysentericis, & coli exulcerationibus infunditur: in medicamenta addi solet quæ pus mouent, uti le præsertim cum nerui, aut cerebri membranæ, uesicæ ceruix, uulnera acceperint. Id autem purgat, replet, carnem creat, ab aspidè percussis utilissimè imponitur. Recens obsonijs additum olei uicem pensat, & adipis uice fungitur in bellarijs. Colligendæ ex eo fuliginis ratio hæc est: Butyrum in lucernam nouam ingestum accenditur, siciliq; operculato quod supernè in siphunculi speciem desinat, & infima parte cuniculos clibani modo habeat, crematur, & subinde aliud in absumpti locum sufficitur, dum coaceruetur fuliginis modus, quem facere institueris: penna post deraditur ad usus. Eius effectus est in medicamentis oculorum, exiccare & adstringere: fluxiones cohibet, & ulcera celeriter ad cicatricem perducit.

Butyrum maturat & digerit in his tantum corporibus, quæ mediant inter molle & durum, & ideo non maturat abscessus, qui sunt in corporibus duris. Per os sumptum, confert pulmone, difficultati anhelitus, & alijs pectoris morbis. Solum manducatum plus maturat, cum melle verò & amygdalis amaris ualentius sputum educit, & excellentius emundat.

Medicina lanarum. CAP. LXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἐρία δισυπνήα ἔρια κεκαίμενα. Lat. Succida lana. Læna crematæ. Ita. Lana succida, lana brusciata. Gal. Laine surge.

Laine bruslee.

Succida lana molles, è collo fœminibusq; laudatissima habetur. Subueniunt inter initia uulneribus, percussis, desquamatis

matis, liuidis, ossibus fractis, aceto, oleo aut uino imbuta: siquidem facile succos combibunt quibus immergunt: & ob pecudū sordem, sic enim œsypum uocant, emolliunt: capitis, stomachi, aliarumq; partium doloribus, cum aceto & Rosaceo efficaciter imponuntur. Crematarum lanarum cinis, crustas obducit, excrescentias in carne cohibet, & ulcera ad cicatricem perducit. Munda autem & carpta, in fictili crudo, caterorum more, uruntur. Nec secus fimbriati marinarum Purpurarum flocculi cremari solent. Aliqui cum sordibus lanas carpunt, & melle irrigant, eodemq; modo urunt. Alij in fictili oris patuli, uerucula inter se distantia componunt, & concerptas carminatasq; lanas oleo ita suffusas, ut ne stillare quidem possint, assulis tede subiectis, & eisdem, lanisq; permutatim interstratis, leuiter succendunt, et uistas tollunt. Quod si è Teda pix, pinguitudine ulla profluxit, collecta reconditur. Lauatur ad oculorum medicamenta. Cinerem in labellis, aqua addita, manibus confricant, & considere patiuntur, idq; sæpius, mutant aquam donec linguam adstringat, nec mordeat.

Oesyfum. CAP. LXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. οἶστρος. Lat. Oesyfum. Ita. Sordida grassee della lana. Gal. La gresse de la laine surge.

Oesyfum uocant Græci, succidarum lanarum pinguitudinem: Cuius parandi ratio hæc est. Succidæ molles, radicularum non curatæ, calida aqua lauantur. & quibuscunque sordibus expressis, & in labellum oris ampli coniectis, aqua infunditur, magnoq; impetu ligula, uti respumet, agitatur, aut lignea rude ualidiuscule conturbatur, quo largius sordida spuma colligi possit, deinde marina respergitur: & confidete pingui quod supernatabat, collectoq; in altero fictili uase, denuo aqua in labellum
 fusa

fusa agitur: spuma iterum mari perfunditur, & demum eximitur. Hoc tantisper fieri solet, dum consumpta pinguitudine nihil prorsus spumæ extet. Collectum Oesyrum manibus emollitur, & si qua insedit spurcitia, confestim demitur: exclusa quæ, sensim omni aqua, recentique affusa, manibus misceatur, donec admotum linguæ Oesyrum, astringat leuiter, nec mordeat, atque pingue candidumque spectetur, tum in fictili uase conditur. Verum omnia feruido sole fiant. Nonnulli excolatum pingue frigida aqua eluunt, & manibus, non secus atque ccratum mulieres, confricant: ita enim candidius redditur. Alij elotis laruis & sordibus quibuscunque exemptis, ac lento igni in aneo uase ex aqua decoctis, pingue quod supernatat collectum, aqua, ut diximus, lauant: colatumque in fictilem patellam, quæ calidam aquam contineat, linteo operiunt, atque soli mandant, donec candidum fiat, & satis crassum. Alij bidui spacio aquam effundunt, nouamque adijciunt. Melius est laue, radice non curatum, quod succidarum uirus oleat, & si manu in concha fricetur cum aqua frigida, albescat, nihil in se duri aut concreti habens, ueluti quod ccrato aut adipe adulteratur. Oesyrum excalfacit, explet ulcera, & emollit, præsertim sedis ac uulvæ, cum meliloto & butyro: in uellere appositum, menses & partus euocat, ulcera non aurium modo sanat, sed & genitalium cum anserino adipe: contra erosos angulos oculorum, scabiososque, genas quæ occalluerunt, & ciliarum defluuia, efficax est. In testa noua torretur, donec redactum in cinerem pinguitudine amittat. Ex eo etiam fuligo colligitur, uti demonstrauimus, quæ in oculorum medicamentis comode addi solet.

Lana Succida, quæ & Oesipus, & quem hodie, Ysopum humidum Lofficina vocant, quod ab Hissopo, quam pari corruptela Ysopum, distinguant, planissime à Dioscoride descripta, nihil adijci postulat.

Coagulum. CAP. LXVII.

NOMENCLATURA.

Græc.

Gr. *πιτύλα*. Lat. *Coagulum*. Ita. *Caglio*.

Gal. *Presseure*. Ger. *Keymi*.

Leporis coagulum tribus obolis ex uino, uenenatorū mor-
sibus, cæliacis, dysentericis, & foeminis fluxione uulvæ la-
borantibus, ac reiectionibus à pectore, auxiliatur: sanguinē in-
grumos concretum discutit. Post menstruas purgationes apposi-
tum uulvæ cum Butyro, præstat mulieribus ut concipiāt: potū ue-
rò partus enecat, et à puerperio, pariendi spem adimit. Equi co-
agulum, quā Hippacē aliqui uocāt, priuatim cæliacis dysenteri-
cisq̄ cōuenit. Hædi, Agni, Hinnuli, Capræ laticornis, & Dor-
ci, Apri, Cerui, Vituli, Bubaliq̄, coagula similes naturas sortiun-
tur: cōtra aconiti potū, in uino, & concretū lac, in aceto, cōueniē-
ter assumuntur. Hinnuli priuatim triduo à purgationibus admo-
tū, partus spē intercipit. Vituli marini, Castorei uires represen-
tat, comitialibus, strāgulatis uuluis, potu cōferre existimat. Sed
si sit Vituli marini, hoc experimētū est: aqua inspergit, qua pau-
lisper cū alterius animātis, tum præcipuē Agni coagulū, madue-
rit: nā si erit syncerū, statim liquecit in aqua: sin minus, cōsimi-
le permanet. Excipitur aut catulis, qui nondum natate possunt.
In summa, coagulum omne dissipata cogit, & coacta dissoluit.

Adeps. CAP. LXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. *Στεαρ*. Lat. *Adeps*. Ita. *Grasso*.

Gal. *Gresse*. Ger. *feyst*.

Adeps Anserinus aut Gallinaceus recens & sine sale cō-
ditus, ad uulvæ uitia proficit: sale inueteratus, & qui tem-
poris spacio acrimoniā concepit, uulvæ inimicus est. Reces exem-
ptis membranis in fictilem ollam demissus, quæ altero tanto pe-
rè capax sit, quantus sit modus adipis, quem curare institue-
ris, obstructo diligenter uase, flagrantissimo soli exponitur,
eli-

eliquescens inde humor in fœtile alterum excolatur, donec adeps omnis absumatur, mox loco uehementer frigido reconditur, & ad usus digeritur. Alij fœtile fulciunt super aquam calidam, aut tenuem & elanguidam prunam, quæ solis uicē penset. Est & alia curandi ratio: Exemptis membranis teritur, cōiectusq; in ollam eliquatur, adiecto minuti salis momento, mox lineo colo transfusus reponitur. Vtiliter in medicamenta additur, quæ lassitudines & fatigationes leuant. Suillus adeps & Ursinus hoc curantur modo: Recens, præpinguis, renibus potissimum detractus, in largiore aqua cœlesti & quàm frigidissima, exemptis tunicis, diligentissimè manibus confricatur, & expremendo fermè siccatur, subindeq; noua aqua abluitur: caterum fœtili capacitatis duplè inditus, in aquam demergitur, & subditis leuibus prunis spatha mouetur, eliquatusq; colo transfunditur in aquam: ubi uerò refrixit, & guttatim aquam omnem exclusit, in prælotum fœtile demittitur, & infusa aqua leniter eliquari debet, & manu deprimi, quò facilius faculentum uirus pessum e at: postea in pilam spongia madefactam transfunditur: ubi coire cœpit, residens in imo sordes eximitur: tertio citra aquam eliquatur, repurgatusq; fœtili bene operculato, per quàm frigidis locis reponitur. Hircinum seuum, Ouillum, ceruinumq; ita curato: Elotum ex his quodcunque, tunicis, (ut in suilli mentione dictum est) exemptis, pile emolliendum tradito, ac manibus fricato, affusa paulatim aqua, donec ne amplius quidem cruentum uirus excernatur, aut pingue aliquod innatet, sed nitida spectetur. Deinde in ollam fœtilem conijcito, & adiecta aqua ut superemineat, leui pruna liquefacito, & moueto, atque in aquam colato: cumq; refrixerit, iterum in loto fœtili eliquato, & quæ antè diximus facito: tertio sine aqua liquefactum, in persusam liquore pilam colato, refrigeratumq; ut in suilli ratione diximus, recõdito. Bubulum autem seuum, renibus maximè detractum

tractum, exemptis membranis, aqua marina ex alto petita eluē dum est, mox in pila tundendum diligenter, affusa maris aqua: cum uerò dissolutum fuerit, in fictilem ollam conijciendum, & marina aqua, quæ non minus dodrante superemineat, proluendum: decoquendū donec omnis aboleatur odor, additis ad singulas seu Atticas minas, quaternis Tyrhena ceræ drachmis excolatumq̃, detractis quæ pessum ierant sordibus, in nouo fictili reponendum: opertumq̃, soli interdū credendum, ut ad candorem reducatur, & odoris uirus euanescat. Priuatim Taurorum pingue sic curari debet: Renibus euulsum pingue profluente amnis aqua abluito, detractisq̃ tunicis, fictili nouo postquam exiguum salem insperseris, liquefacito, dein in nitentem aquam excolato, & ubi concreescere cœpit, manibus iterum confricando uehementer lauato, aqua sæpius infusa, refusaq̃, donec quamoptime elotum uideatur. Rursus in olla cum pari modo uini odorati decoquito, & cum iterum efferbuerit, dempto ab igni uase, ibidem finito pernoctare: postridie si grauiter adhuc oleat, noua olla repetitum, uino odorato perfundatur: eadē quæ prius fiant, dum omne uirus euanescat. Colliquatur & sine sale, præsertim affectionum earum causa, quibus sal aduersari solet, sed ita paratum non magnoperè albescit. Eodem modo pardorum ac leonum pinguia curari oportet. Taurinum autem & Vitulinum pingue, necnon Ceruinum, atque etiam huius animalis medulla, odoramentis imbuitur hac ratione: Pingue quod odoratum reddi debet, demptis, quo diximus modo, mēbris, elotum & uino quàm odoratissimo, nulla maris aqua diluto, feruesactum, pernoctare sinitur: alterum id genus uinum eadem mensura infunditur, colliquatur, & exquisitè colatur, nouemq̃ eius heminis, Iunci Arabici septem drachmæ adijciuntur. Quod si ipsum edoris si fragrantioris fieri uoles, quadraginta floris eiusdem drachmæ, cum paribus Palma, Calami, & Casia modis

adduntur, & Xylobalsami, Aspalathi singula drachma, Cinnamonomi, Cardamomi, & Nardi, singula uncia: omnia ex alius tunduntur, & affuso uino odorato, in uase operto, quod supra carbones firmiter collocatum sit. Ter effervescent, & semoto ab igni uase inibi pernoctant. Postridie uinum effunditur, aliudq; generis eiusdem adijcitur Ter similimodo bene conferuescat. Deinde matutinis exempto adipe uinum effundatur, & abluto uase, si quid imo subsedens hæsit, detergatur: postremò eliquatum pingue & excolatum, ad usus reconditur. Hoc autem modo odoramentis imluitur, quod antea curatum est, uerùm antè dicta prius inspissari solent, quò facilius sibi odoramentorum uires adsciscant. Itaque assumens quodcunque horum uoles, cum uino feruefacito, impositis una Myrti ramulis, Serpyllo, Cypero, item Aspalatho plenius tuso. Aliqui tamen ad hunc asum, uno duntaxat horum contenti sunt: cum autem ter efferbuit, exemptum leniter, & linteo colatum, aromatis, uti expositum est, imbuitur. Adipibus spissamenta sic fiunt (quemcunque acceperis, oportet ut recens tundatur) Syncerus & sanguinis expers adeps, reliquas habens notas, quas sæpe retulimus, in ollam nouam demittitur, infuso uino albo, uetere, odorato, quod semipedis altitudinem superet: lento igni feruescat dum uernaculus odor aboleatur, planeq; uinum redoleat: ac ubi deposito uase refrigit, duæ adipis minæ in ollam mittuntur, & duo uini eiusdem sextarij, & seminis Loti eius inquam, cuius è ligno ludicra tibiæ faciuntur, tusi minæ quatuor adijciuntur, lento igni subinde miscendo decoquuntur, cumq; odoris uirus euauerit: excolatusq; adeps refrigerit, una contusi Aspalathi mina, cum Amarauni floris minis quatuor, & uetere uino subigitur: nocte una hæc odorem rapiunt, combibuntue: postridie in fictilem ollam tricongalem ea omnia cum adipe inie-

Ela

Ela, additis sextarijs tribus uini unà feruescunt, quousque & uim & odorem spissamentorum adeps ipse contraxerit, qui eliquescens colatur, & reponitur. Quod si maiorem odoris fragrantiam efflagites, drachmas octo quam pinguisima Myrrhæ uino macerata, quod multos in annos asseruatum est, misceto. Gallinaceus Anserinusq; sic odoribus imbuui solent: Cuiusuis eorum percurati sextarij duo fictili olla excipiuntur, Erysiceptri, Xylobalfami, Palmæ elatæ, & Calami planè contusi, singulorum sesquuncia admiscetur: uini Lesbij ueteris cyathus unus adijcitur, ea ter effervescent prunis, mox uase sublato ab igne, die noctuq; refrigerantur: postridie liquata per linteum crassum, mundum in uas excolantur. Vbi uerò adeps coierit, concha excipitur, fictiliq; nouo densius aperto perfrigidis locis reponitur. Hyberno tempore id instituere oportet, æstate siquidem pingua non coguntur. Nec desunt qui Tyrrhenicæ ceræ momentum adijciant, quò facilius in unum corpus omnia coalescant. Eadem ratione Suillus adeps & Ursinus, ceteriq; id genus, odoramentis imbuuntur. Verum Sampsuchi odorem adeps ipse representabit hoc modo: Curati quamoptimè adipis, præsertim Taurini, mina una, tempestiuq; Sampsuchi exquisitè confracti sesquimina miscentur, & inperso largiore uino digeruntur in offas, quæ in uase cooperto nocte quiescunt: matutinis in fictili olla leuisculo igni, affusa aqua, leuiter coquantur, dumque suum adeps odorem exuerit, defæcatus ac bene opertus, nocte tota permanet: postero die deterfa sorde quæ pessum ierat, Sampsuchi, ut dictum est, contusi iterum sesquimina priori pastillo adijcitur, eodemq; modo in offas cogitur: alijs quæ diximus peractis decoquitur, & colatur, & si qua fundo hæsit spurcicia, deraditur, & frigido loco recondi-

tur. Si quis tamen incuratum adipem Anserinum, Gallinaceū, aut Vitulinum, à putredine tueri uelit, ita faciendum est: Quem uis adipem diligenter elotum & siccatum in umbra super cribrum, per lintea munda manibus uehementer exprimat linoq̄ consutum umbroso in loco suspendat, & post multos dies noua charta inuolutum, frigido loco recondat. Pingua autem indito melle uindicantur à putredinis uitio. Vis omnium est ex calfacere, mollire, rarefacere. Taurinus adeps, bubulus & uitulinus aliquantum adstringunt. Earundem uirium compos leoninus, nam resistere eum aiunt ijs, qui insidias moliuntur. Ceruino, Elephantinoq̄, perunctos, serpentes fugiūt. Adstringentior est Caprinus, qua ex causa decoctus cum polenta, Rhoe & Caseo, dysentericis datur, & cum Ptisanæ succo infunditur. Ius decocti phthysicis in sorbitionibus prodest. Datur quoque utiliter ijs, qui Cantharidum uenena hauserunt. Hircinus, ut ualidissime discutiat, podagricis auxiliatur, cum fimo caprae & Croco impositus. Huic proportione respondet Ouillus. Suillus uero contra uuluae & sedis uitia idoneus est, ambustus igni medetur: è sue uetustissimus quisque sale conditus excalfacit, & emollit, elotus uino pleuriticis prodest: cinere aut calce exceptus inflammationibus, fistulis, ac tumoribus succurrit. Asininum tradunt cicatrices corpori concolores reddere. Anserinus Gallinaceusq̄ conueniunt muliebribus malis, & ad labiorum rimas, ad mangonizandam faciem, & contra aurium dolores. Ursinum constat raptos uitio alopeciae capillos restituere, pernionibus subuenire. Vulpinus medetur aurium doloribus. Fluuuatilium piscium pingua, perunctis oculis claritatem afferunt, si in sole liquecant, & melli admisceantur. Viperæ adeps contra oculorum hebetudines suffusionés que efficax est, addita Cedria, Melle Attico, & pari oleo uetere pillos alis euulsos perunctis radicibus recens & per se illitus obliterat, atque renasci non patitur.

Adeps

Adeps omnis in vniuersum humectat & excalescit in corporibus humanis (plus aut minus), put natura est animalium & ob id adeps porci plus humectat, nō tamē excalescit, vt oleum: humano enim in caliditate sua simile est. Taurinus adeps calidior & sicior porcino. Vitellinus inferior est caliditate taurino & capri adeps cedit adipi capri: capræ adeps, hircino: taurinus, leonino. Potētius enim est, & validius digerit, quotquot sunt adipibus animalium quadrupedū, vt potē admodū calidus & tenuis, & ideò cōuenit abscessibus, veteribus nodosis, & induratis, & equē retrāctis uernis. Taurinus equidistat à Leonino & porcino, vt enim hunc caliditate superat, ita vicissim ab illo superatur. Et ob id medicamentis veterū abscessuum indi non aliter quā leoninus potest: itidē in medicamentis tetrapharmacō, qui sūt è c. ra, resina, pice, & adipe, nihil refert, vtrū taurinū, vitellinū, hircinū, caprinū, an porciniū imponas: at porcinus magis cōueniet infantibus, feminis, & ijs qui molli sūt carne: taurinus rusticis, & quibus dura est caro, aut quod ita nati sint, aut quod è viuendi ratione id sibi cōquisierint. Omnis adeps quo vetustior, eò calidior, tenuior, & plus desiccet. Hic summopere aduertēdum, cū dicit Dioscorides caprinū adipē magis astringe e porcino, nō de astringitione pari qua Rheo, intelligendū, sed fortiorē & acutiorē porcino. Vocat aliās & saporē astringentiū, Piperis Pyrethri, Emphorbū, Cepe, Alij cū acre dicere debuerit, & astringentius propriè sit in Gallis, Balaustijs, Rheo, & Hypocisthe. Effectum viperini adipis quē noster actor profert, in obliterādus radicibus subalariū pilorū, & curāda suffusione, improbat Galenus, experiētia affirmans nō ita esse. Porcinus adeps omnibus alijs humidius, itidē plus mollit & maturat, & ea causa est cur inseratur flegmonū emplastris: in ijs vero qui erodentē & mordacē dolorem sentiāt in intestino sedis, aut colo, caprino in clysteribus potius quā porcino vtetur: non quod magis repercutiat, & valentius mordacitatem restringat porcino (è sui enim natura porciniū) sed ideò quòd cum spissū sit caprinū, statim cōgelatur, & adglutinatur patiēti loco: at porciniū, nempe liquidum, foras prodit, vt oleū: idq; applicatur in dysenteria & tenesmo. At enim quāpiā tenuis substantiæ ratione, plus repercutiūt quā spissa, & vbi malū altius est infixū in profundo corporis: liquidū duro plus penetrat, aptiusq; corrodētī humori miscetur. Ea de re in erosionibus, quæ erunt in alto corporis, plus repercutiet adeps anserinus quāuis calidior porcino, quos intermediat adeps gallinaceus Marium adeps semper feminino calidior est: castratorum minus calidus & siccus quod castrati femininarum naturam referant. Adeps animalium in cibo sumptus, languidum reddit: omachum, oppilat, augmentat flegma,

paruum nutrit, deprauatum sanguinem generat, infirmat vim retentricem stomachi, dysentericos & quosuis alios fluxus in corpore excitat, satiat non sumpto legitimo cibo, sensus & intellectum obtundit, somnolentiam prouocat, & calidum stomachum in bilem & vapores conuertit.

Medulla. CAP. LXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. ΜΥΕΛΟ. Lat. Medulla. It. Midolla.

Gal. Moelle. Ger. Matzl.

Laudatissima est Ceruina, mox Vitulina, post hanc Taurina, dein Caprina, & Ouilla. Colliguntur æstatis exitu, cum appetit autumnus: quippe cum alijs anni temporibus concrementum sanguinis, & ueluti caro friabilis, in ossibus inueniatur, nec facile cognosci potest, ni quis eam ossibus extrahat & recondat. Omnes medullæ molliunt, calfaciunt, rarefaciunt, ulcera explent: Ceruina perunctos uenenata fugiunt. Curantur recētes, adipis modo, aquæ respersu subactæ, selectisq; ossibus tantisper elotæ, & in linteum expressæ, donec aqua sincera emanet: & deterfa sorde penna, si qua innatet, liquatæ in duplicato uase in pilam exprimuntur, & ubi coiere, omni fece, quæ ad ima fudit, derasa, fictili nouo reponuntur. Quod si libet incuratas reponere, facito omnia, quæ de Anserum & Gallinarum adipe demonstrauius.

Medulla animalium duritiem omnino emollit, in musculis, tendinibus, fibris, & interioribus. Præstantissima est ceruina, ab hac boui iuuenum, & vitulina. Hirceina, taurina, robustior est; mordacior, & siccior, qui fit ut duritias nodosas non emolliat. E ceruina & vitellina pesti sunt ad emolliendas matricis duritias, vnguntur & muliebres loci ad eundem effectum. Medulla è spina itidem ut ex ossibus animalium extrahitur, quamuis quæ è spina educitur, durior sit & siccior. Galenus quo è mucò & situ integras Medullas asseruaret, sub veris initium inter Lauri frondes siccis in adibus reponebat: Instate æstate aditis locis, frigidiusculis, & quo Aquilo non peruaderet, fenestellis in diurnum & nocturnum euri spiramentum apertis. Calidis enim locis putrescit, &

situm

fitum contrahit: in humidis verò & terra propinquis, mucum. Quæ editur è spina medulla, flegma generat & spissos humores, difficulter digerit, nocet stomacho, nauſeam prouocat, ſi tamẽ valentem digeſtioni ſtomachum repererit, non improbatè nutrit. Quæ ex oſibus educitur, licet & ipſa in cibo nauſeam proritet, & flegma generet, a. tamen ſi digeratur probè, nutrit & guſtui gravior, quàm ſpinalis eſt.

Fel. CAP. LXX.

NOMENCLATURA.

Græ. χολή. Lat. Fel. Ita. Fiele.

Gal. Fiel.

FEL omne curatur hoc modo: Recens præligato ore folliculi lino tandiu demiffum in feruentem aquam, dum quis ſpacium trium ſtadiorum percuſſaret, mox exemptum ſiccatur umbroſo loco, aſperginem non redolente. Sed quod ad oculorum medicamenta adijci ſolet, ligatum lino in uitreum uas, quod mel habeat, immittitur, circunvoluto ad os uas ſiſi limi principio, & operto uafe reconditur. Eſt enim uis omnium acris & excaſſaciens. Intenſis tamen & remiſſis uiribus differunt. Siquidem præſtantius in effectu eſſe uidetur Fel marini Scorpionis, & piſcis qui Callionymus appellatur, marina Teſtudinis, Hyanaq̃, item Perdiciſ, Aquillæ, gallinæ candidæ, & Hleſiris Capræ, quod priuatim prodeſt contra ſuffuſiones incipientes, & oculorum caligines, argemas, & genarũ ſcabritias. Ouillo, Suillo, Hircino, atque Urſino, Taurinum multò efficacius. Felle omni perfacilem, præſertim infantibus, deiectionem quis molietur, ſi intinctũ eo tomẽtũ aut ſimbriã ſedi ſubijciat. Priuatim Taurino anginae cũ melle perungũtur: ſedis uicera ſanat, & ad cicatricẽ uſq̃ perducit. Idẽ auribus ſi actus & purulẽtis cũ muliebri lacte aut Caprino inſilkatum medetur, & ſibilo earundem ex porri ſucco. Admiſceri inſueuit, uulnerarijs emplaſtris & circun-

linitionibus, quæ contra uenenata parantur, phagedænicis ulceribus, colis & Scroti doloribus, ex melle prodest: lepras, furfures cum nitro & terra cimolia quàm optimè purgat. Ouillum & Vrsinum contra eadem pollent, uerum inefficacius hæc præstant. Vrsinum eclegmate comitiales adiuuat. Fel testudinũ anguinis, & in ore infantium nomis, prodest: naribus inditum comitiales erigit. Syluestrium Caprarum felle peculiariter peruncti lusciosi sanantur. Hircinum idem obit munus: thymia abolet & luxuriantes elephantorum extuberationes illitu reprimunt. Suillum autem contra aurium ulcera, reliquaq; omnia, magno usu assumitur.

Fel ipsissima animalium est bilis, & humorum quos in se continent calidissimum. Cuiusuis animalis natura, fel plus minusue calidum efficit. Fel quò liquidius, & magis in pallorem deurgens, eò minus calidum, illo qui spissus est, & coloratus. Habet taurus in felle lapidẽ, qui potus vesica lapidẽ frãgit. Is tritus & naribus afflatus, visum expedit, & aqua in oculos descensum inhibet, cum dilatantur tunica. In puluerem lentis pondere reductus, & naribus attractus cum succo Betae, prodest malo caduco. Fel Aurata piscis, Lucij, Perdici, & Galli mire in Venere feminas oblectant.

Sanguis. CAP. LXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Αἷμα. Lat. Sanguis. Ita. Il Sangue.

Gal. Le sang.

Sanguis Anseris, Anatis & Hædi, utilissimè in antidota miscentur. Palumbi autẽ, Turturis & Columbæ, necnon Perdici, oculis cruore suffusis, & recetibus eorum uulneribus, lusciosisq; illinuntur: peculiariter Columbæ sanguis, cruorẽ membranæ cerebri erumpentẽ inhibet. Hirci, Capræ, Cerni & Leporis sanguis inassatus sartagine, dysenterias & celiacorũ profluua sistit: in uino potus cõtra toxica efficax est. Leporinus sanguis ita ut tepet illitus, uitia cutis in facie, lentiginesq; emaculat. Canin

ninus commodè ab his bibitur, quos efferata in rabiem bestia momorderit: contra epotum toxicum auxilio est. Testudinis terrestres sanguinem epotum tradunt prodesse comitialibus: marina autem Testudinis cum uino & Leporis coagulo Cuminoq; contra serpentium morsus, & hausta rubetæ uenena, conuenienter bibitur. Taurinus cum polenta illitus, duritias discutit, emollitq;. Sanguis equarum quæ admissuram expertæ sunt, in medicamentâ additur quæ erodunt, septica uocant. Sanguine Chamæleonis genarum palpebras euelli creditum est. Hoc enim uiridiû Ranarum sanguine præstatur. Menstrua sanguis fœminarum, circumlitu conceptum inhibere existimatur: aut si omnino mulier menstrua supergrediatur. Leuat podagræ dolores, & igne sacrum illitus.

Improbat Galenus totû hoc caput de sanguine, & ne multis morer, dicit se experta nunquã remedia reliquisse, ut eis uteretur, quibus nullis utetur qui se circumuentum non sentiat. Ipsa nos docet experientia recentem columbæ sanguinẽ caligini oculorum prodesse, & Tauri sanguine multos in historys legimus suffocatos. Mattholus è Galeno Dioscoridis caput hoc emendat, & ubi habetur, Ranarum sanguine genarum palpebras euelli, legendum putat, Vnctis ranarum sanguine genus, quæ deciderint palpebras non renasci. Itidem, ubi legitur, equarum sanguis, legendum, emissariorum sanguis.

Fimum. CAP. LXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Απόπαις. lat. Fimum. Ita. Lo Sterco.

Gal. La Fiente.

Armentariæ Bouis fimum si recens admoueat, uulnerû inflammationes mitigat, folijs autem inuolutur, & calfactum cinere feruenti superponitur: coxendicis cruciatus fotu cõpescit. Illitum ex aceto duritias, panos & strumas discutit. Priuatim suffitu fimi, quod à masculo Boue redditum est, procidentes uulvæ reprimuntur, accensi nidore culices abiguntur. Fimum

Caprarum, præsertim in montibus degentium, potum in uino, regium morbum emendat: menses cit cum odoramentis haustu & partus euocat. Tritum in farinam, & impositum lanis cum Thure, scæminarum profluvia sistit: cæterosq; sanguinis impetus ex aceto cohibet. Medetur alopecijs exustum, & cum aceto aut oximelite illitum: cum axungia uero impositum, his qui podagra tentantur, auxilio est. Caprillum in aceto decoctum imponitur serpentium moribus, ulceribus quæ serpunt, igni sacro, & parotidibus. Vtilem ischiadici uisionem hunc in modum accipiunt: in eo interstitio ubi pollex brachiali committitur, caua ueluti lacuna subsidet, in qua lana oleo imbuta substernitur, deinde sigillatim feruentes stercores Caprini pillulæ imponuntur, dū uapor per brachium ad coxam sentiatur peruenire, & coxendicis dolorem mitigare: adustio id genus Arabica appellatur. Ouillum illitum sanat epinyctidas, clauos, pensiles uerrucas, thymos & ambusta igni, rosaceo cerato exceptum, Fimum suis syluestris aridum, in aqua aut uino potum, reiectiones sanguinis sistit: uetustum lateris dolorem mulcet: adrupta & conuulsa ex aceto bibitur: luxatis cū cerato rosaceo medetur. Tam Asinorū quā Equorum fimū siue crudum siue crematū, addito aceto, sanguinis eruptiones cohibet. Armentarij, qui herba pascur, siccum fimum liquatum in uino, mox potum, contra scorpionum ictus magnoperè auxiliatur. Columbinum uehementius & excalfacit & urit: cum hordeacea farina mixtum strumas ex aceto discutit carbunculos emarginat, tritū cum melle, lini semine & oleo, ambustis igni medetur. Gallinaccum uero omnia eadem, sed efficacius præstat: priuatim tamen contra uenena fungorū, & coli cruciatus ex aceto aut uino bibitur. Ciconiae fimum, si ex aqua hauriatur, comitialibus prodesse credunt. Vulturini fimi nidore partus excuti produntur. Murinum detritum cum aceto, & illitum, alopecijs medetur: cum Thure

Et mulso calculos expellit: subditæ infantibus muscerdæ, alui deiectionem promouent. Caninum quod flagrantissimo canis sÿdere fuerit exceptum, cum uino aut aqua potum, si sit aluum. Humanum stercus illitum, uulnera ab inflammatione uindicat, & obiter intumescere non patitur, sed ea statim glutinat: sicco ex Melle anginæ, perungi cõmodissimè traduntur. Terrestris Crocodilli fimum, Crocodileã uocant, quæ mulieribus colorem nutrit in facie, nitoremq; seruat. Optima est candidissima & friabilis, Amyli modo, minimè ponderosa, in humore statim eliquescens, quæ cum teritur, fermenti acorem quadantenus refert. Adulterant eam Sturnorum fimo, quos captos Oriza pascent, ipsumq; non dissimile uendunt. Alij Amylum aut Cymoliam miscent, & adscito Anchuse colore per rarum cribrũ paulatim exprimunt, ut se contrahat in uermiculorum speciem: qui siccati pro Crocodilea ueneunt. Inter omnes conuenire inuenio, humanum stercus caninumq; gutturi impositum, anginis auxiliari.

Inter animantium stercora laudat Galenus bouinum, caprinum, crocodilinum, caninũ, & huius mirabile effectum recitat, si arte & modo educetur. Aqua è stercore humano per alembicum extracta, ualet ad fistulas, ad erodentia ulcera, & qua difficulter coagmetatur, ad ulcera capitis manantia, ad albuginem oculorum, ad cancos, extra applicatũ. Oleum quod, ab aqua, aucto circa alembicum igni, distillat, ualentior est ad iam dicta.

Vrina. CAP. LXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. οὐροῦ. Lat. *Vrina*. Ita. *Orina*.

Gal. *PVrine*.

Humanam urinã suam cuique bibere, contra *Viperæ* morfus, ac uenena, incipientemq; aquam intercutẽ proderit.

Scor-

Scorpionis, Viperæ marinorum, Draconisq; morsus ea conuenientissimè fouentur. Canina ad perfundendos canis morsus idonea est, pruritus & lepras nitro addito expurgat: sed uetus, ulcera capitis manantia, sursures, psoras, & feruidas eruptiones, multò magis abstergit: nomas, & præcipuè genitalium, cohibet: auribus infusa manas pus supprimit: decoctaq; in calyce mali punici, earum uermiculos abigit. Pueri impubis resorpta urina, orthopnoicis auxiliatur: decocta in aereo uase cū melle emendat cicatrices, & argema, caliginesq;: ex ea & cupro idoneum auri ferrumen conficiunt. Quod in urina subsidit, illitu ignem sacrum mitigat: ferues factum cum Cyprino, inditumq;, uulua dolores mulcet, strangulatus leuat, genas deterget, oculorum cicatrices expurgat. Taurina, si cum Myrrha instilletur, aurium dolores lenit. Aprina uiribus eisdem prædita est: priuatim comminuit uesicæ calculos, & potu expellit. Caprina ad aquã quæ cutem subiit, cum Nardi spica quotidie binis cyathis cum aqua bibit: urinamq; per aluum extrahit, aurium doloribus instillata medetur. Asinina traditur renum uitjs mederi. Lyncis urinã, quã Lyncuriun appellant, simulac excernitur, glaciari coireuè in calculi duritiam, uulgò creditum est: quare quod de ea proditum est, uanum esse conuincitur. Est enim quod à nonnullis uocatur Succinum Pterygophoron, ideo dictum quòd pennas ad se alluciat. Id potum ex aqua, stomacho aluòq; fluxione laboranti conuenit.

A Nimaliũ urina, ut eorũ natura, plus minus ue calida est. Omniũ debilior, & minus calida, est humana, huic proxima porcina. Apri acris est. Ex hac Thuscii mixta cum oleo, ac in sua uesica relicta, cū ad fumum appenderint, quousq; spissitudinem mellis contrahat, ad uermes infantium utuntur, perungentes ea nares & carpum, ac inde mirabilis sequitur effectus. Galenus Dioscoridis sententiæ non astipulatur, Urinã infantium inuare astmaticos, & quibus strictum est pectus. Verũ Lyncuriũ species est Succini quæ paleas attrahit & plumas, nõ ex urina Lyncis in terra condensata, concretus lapis. Lapis Lyncis quam officinis

nis impostores videntur, nec est Lyncurium Succini, nec vlla vi ad prouocandam vrinam, nec ad lapides in renibus aut vesica comminuendos, vt stolidè quidam opinantur.

Mel. CAP. LXXIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. μέλι. Lat. Mel. Ita. Mela.

Gal. Miel. Ger. Harzig.

Pincipem locum obtinet Mel, quod Atticæ regionis est, præcipuè ex Hymetto, mox Cycladibus insulis, & è Sicilia, cognomine Hybleum. Magis probatur dulcius & acre, odoratius, subflauum, nec humectum, graue, & minimè stuxum. quod ob sequacè lentitiam non faciliè abrumpitur tractumq; resilit in digitos. Mel abstergendi vim habet, ora uenarum aperit, humores euocat, qua ratione in sordida ulcera sinusq; commodissimè infunditur. Decoctum atque impositum, abscedentè carnem glutinat. Medetur impetigini coctum cum liquido alumine, & illitum: item aurium sonitui & dolori, cum fossili sale trito, tepidum instillatur: lentes & fixa capitis animalia illitum necat: nudà glandem recutitis operit, præsertim quæ circumsione aperta nõ est, si Melle præputiũ à balineo triginta diebus emolliatur: oculorum caliginè discutit, faucibus, tonsillis, anginae colutum gargarizatumue medetur, urinam ciet, auxiliatur tussi, & à serpente percussis: contra haustum Meconium, cum Rosa-ceo calidum assumitur: aduersus uenena Fungorum, & rabiosi canis morsus linctum aut potum proficit: crudum tamen aluum inflat, tussim laceßit, & ea de re despumati usus aptior est. Primum tenet in mellis genere uernum, deinde æstiuum, hybernum uerò, ut potè quod crassius constet, deterrimum reputatur, ceraginis halitum expirat. Quod in Sardinia gignitur. Mel, amarum est, quoniam apes inibi absinthio uescantur: quo uita

tia cutis in facie & macula aptissimè perunguntur. Heraclia in Ponto quibusdam anni temporibus, propria quorundam florum dote, mel cōflatur, quod qui edere, mente abalienantur, ac sudore diffiunt. Remedio sunt, esitata Ruta, & Salsamenta, aut epotum mulsum, resumpta. quoties uomitione reijciuntur, acre autem est, & olfactu sternutamenta mouet. Quod cum costo illitum, scæminarum cutem emendat, & cum sale sugillationes rapit. Est aliud concreti Mellis genus, quod Saccharon nominatur. In India uerò & felici Arabia in arundinibus inuenitur: salis modo coactū est, dentibus, ut sal, fragile, alio idoneū, & stomacho utile, si aqua dilutū bibatur: uexata uesica renibusq; auxiliat, illitū ea discutit, quæ tenebras oculorum pupillis offundit.

Mel liquor eximius, dulcoris & noticia euulgatissima, satissuperque ex pressum à Dioscoride. Duo præcipue nocentioris Mellis genera veteres recensere. Vnum Sardoū, quod in ibi ex Absinthio & quapiam Ranunculi specie apes pascantur. Alterum Ponticum, primo nocentius, quod Aconito & Nerij floribus eo loci nutriatur. Ingens inter recentes medicos est controversia, sit ne id Saccharum quod sub mellis specie Dioscorides & Galenus describunt nasci in India, & Arabia felice, idem cum nostro Saccharo, & ab eadem ne planta procedunt, è qua nostro seculo è Medera, fortunatis insulis, & alijs multis locis in frusta cōdensatur. Et sanè antiquorum Saccharum est ipsarummet plantarum liquor extra cannam, ut gummi ex arboribus, erumpens, ac per poros resudans, & postea è sole supra condensatus. Nec enim Dioscorides aut Galenus id mel in ramos vel frondes deciduum è caelo faciunt, sed canis insidens. Accedit ad hæc qd' cū Dioscorides, Galenus & Plinius id Saccharum album salis in morè clarum, friabile describant, satis declarant non esse ex rore concretum. sed quod (ut potè viscosum) adhereret canis, ubi postea à sole coagmentaretur, eo artificio quo à nobis igne decoquitur, ut istud sit Saccharum factum a natura, nostrum arte & igne præparatum. Et quod ad Paulum Aeginetam & Auincennam attinet, qui sal Indum laudant ad scabrā & siccā linguam in acutissimis febribus, postquam spes lucri quotannis plantas hæc incidere docuit, impedita est ab operatione sua natura, & sicq; deperijt antiquorū Saccharum, in cuius locum recentibus medicis successit quod Candicū uocamus, arte cōfectū. Scabrā enim è siccitate linguæ multū prodest, & asper

tudini pectoris, maximè si æstate in vasis iulebi violati conficiatur: Aqua siquidem, & violarum infusio, vim humectãdi leniendiq; auget.

Cera. CAP. LXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Κηρός. Lat. Cera. Ita. La Cera.

Gal. Cire. Ger. Wachs.

Cera optima est subfulua, subpinguis, pura, odorata, & halitū quadā tenuis melleū referens, natione Pontica, aut Cretica: secundū locū obtinet candicans, & suapte natura pinguis, Candida fit hoc modo: Ex ea radunt albū Sincerūq;, atq; transfundūt in uas, quod satis habeat marinæ ex alto petita, in-
 spersoq; nitri momento decoquunt: cūq; iterū tertioſue inferbuit, separatiū uas refrigerant, ac Cera pastillū eximunt, deterſa ſorde, si qua forte adhaſit: tum denuo indita noua maris aqua feruet, uti retulimus: & uase dempto ex igne, fundum ollula nouæ aqua frigida madafactum, in Cerā summā suspensa manu intingunt, quò celerius concreſcat, & quàm minima portio extrahatur. suscepto primo Cera orbiculo, iterū uasisimū aqua refrigeratū, tantisper in cerā immitti debet, dum tota excipiat. Orbiculi lino cõsuti, interuacante, spacio, suspendūtur, & interdium, cõtinuo sub sole, noctu sub luna aspergūtur, usq; dū perfectè albeſcāt: uerū si eximius ille candor desideretur, eadē faclitari, & idē tidē recoqui operæ pratiū est. Nec desunt qui pro marina, in muria quā acerrima semel aut iterū excoquāt, dein lagūcula tenui, rotūda, ansam habēte, extrahūt postea orbiculos, sub strato affatim cespite herboſo, insolāt, donec candorē summū cõtraxerit. Præcipiūt hoc obeundū munus uere, cū sol remissa uehemētia humorē pariat, ut nō facillè liquetur. Cera omnis molli, calfacit, modice explet corpora. Datur in sorbitione dysentericis: ac Milij magnitudine, decem grana Cera hausta, lac in nutricibus non patiuntur coagulari.

Cera Galeno mediat inter calida, frigida, humida, & sica. Substantia est spissa, & quadatenus viscosa. Et ob id non desiccatur tantum sed etiam fortuita quapiam operatione humectat corpora, pororum transpirationem inhibens. Attamen Cera magis utimur medicamentis calidis & frigidis inserta, quam ipsa sola, quod modice digeratur: intus sumpta, paucillum habet virtutis calidae digestoriae, quae ei à Melle, quod illa abundat, superest.

Propolis. CAP. LXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. πρόπολις. Lat. Propolis. Ita. Propoli.

Gal. & Off. nomine latino utuntur. Ger. Wbortstesz.

Propolis eligi debet flava, odorata, Styracem referens, in uehementi ariditate mollis, & Mastiches more ductilis. Magnoperè calfacit & euocat: aculeos & omnia infixata corpori extrahit: in uetere tussi suffita proficit, impetigines admota tollit: ea in alueariorum foribus cerose naturæ inuenitur.

Propolis Dioscoridi & M. Varroni præ foribus alueariorum reperitur, seu ut planius dicam, præ spiraculis è quibus intrant & exeunt apes. Plinius crustam crassioris iam materiae additis floribus, nondum tamen Cera, sed fauorum stabilimentum, qua omnes frigoris aut iniuriæ aditus obstruuntur, odore etiamnum graui, ut qua plerique pro Galbano utantur. Populi ferunt in folijs guttam, ex qua apes Propolim faciunt. Atenim Metys quam crustam facit saporis anari, primum eide est, in apibus, operis fundamentum. Secundum. Pissoceros, quæ supra eam ueniat, picantium modo, ceu dilutior. Tertium Propolis. Valentinus astringit Propolis, quam attrahat. Substantia constat tenui, & ob id excalfacit in fine secundi gradus, aut tertij principio.

Triticum. CAP. LXXVII.

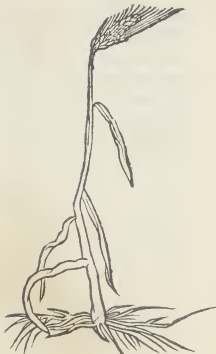
NOMENCLATURA.

Græ. πυρός. Lat. Triticum. Ita. Grano.

Gal. Froment. Ger. Weÿssen.

Trimestre .

Triticum.

Optima è Triticis generibus ad secūda ualetudinis usus habentur, quæ recentia & iam perfectè adulta, colorem luteum referunt: dein sequuntur trimestria, quæ nonnullis Sitania nominantur. Itaque cruda in cibis teretes tineas gignunt, canum morsibus prosunt, mansa & imposita. Confectus eorum similitudine panis, plus alit quam cibarius. E trimestrium farina panis leuiorem cibum præbet, & qui facile in membra demandetur. Farina eorum cum Hyoscyami succo illinitur aduersus neruorum fluxiones, quas Græci rheumatismos uocant. Item contra intera neruorum inflationes, lentigines ex aceto mulso tollit. Furfures autem in acri aceto decocti, turgentes mammas sedant: Viperarum iclibus auxiliatur, & torminosi prosunt. Farinaceū fermentū calfaciendi extrahendiq; uim habet: priuatim callos pedum, cla

uosq̄ extenuat, & cetera tubercula surunculosq̄ ex sale con-
coquit, & aperit. Sitaniorum farina contra uenenatos iclus cū
aceto aut uino commodissimè illinitur. Eadem si decocta in glu-
tini modum delingatur, cruentis excreationibus, proderit: contra
tussim & exasperatas arterias, cum Mentha & butyro deco-
cta, efficax est. Tritici pollen, si ex aqua mulsā, aut hydrelæo de-
coquatur, omnem discutit inflammationem. Panis & crudus
& coctus cum aqua mulsā inflammationes omneis illitu mul-
cet: cum emolliat, & quadantenus refringeret: sed herbis suc-
cisue huic rei accommodatis admisceatur. Vetus panis aridus,
adiectis conuenientibus, citam aluum cohibet: recens, muria ma-
ceratus, illitu uetustas impetigines sanat. Glutinum ex simila-
gine & polline, quo chartæ glutinantur, sanguinem excreanti-
bus prodest, si liquidum ac tepidum cochlearis mensura detur
sorbendum.

Triticum, quod granum ob excellentiam uocamus & frumen-
tum, omnibus notum est: Id in Lolium pluuiā & admodum fri-
gidam anni tempestate degenerat. fit è Tritico inter duas laminas modi-
ce ignitas stricto oleum, quod fistulis conuenit, cutia speræ, & fissuris quæ
ex frigore proueniunt. Triticum extrinsecus appluatum excalfacit pri-
mo gradu, & quamuis nec desiccat nec infrigidet, quadantenus tamen
viscosum est, & opillatorium. Idem si coctum manducetur, grauat sto-
machum, caput vento & uapore complet.

Hordeum. CAP. LXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κριθῆν, Lat. Hordeum, Ita. Orzo.

Gal. Orge. Ger. Grosz geist.

Hordeum optimum est candidum purumq̄: id minus quā
triticum alit. Ptisana tamen ob cremorem in decoctione
redditum,

Hordeum.

redditum, plus alimenti præbet, quàm polëta ex Hordeo facta. Contra acrimonias atque gutturis scabritias, exulcerationesq; pollet: quibus etiam triticea pitisana præsidio est, sed plus alit, magisq; urinam mouet: lac abunde supeditat, si cum Fœniculi semine decocta sorbeat. Hordeum abstergit, urinam ciet, inflationem parit, stomacho aduersatur, tumores concoquit. Farina hordeaca decoquitur in mulsâ aqua cum fico, ut inflammationes collectionesq; discutiat: duritias cū

resina & fimo columbarum concoquit: cū Meliloto autē & Papaueris calyce dolores finit, qui latus excruciant. Aduersus intestinorum inflationes cum Lini semine, Fœnograeco, & Ruta illini iuuat, strumas cum pice liquida, cera, oleo, & impubis pueri urina, ad concoctionem perducit: & cum Myrto aut uino, aut Malicorio, aut syluestribus Pyris, aut rubo; alui profluvia sistit: podagricis inflammationibus, cum cotoneis aut aceto prodest. Decocta in acri aceto, modo quo hordeaceum cataplasma, & calida imposta, lepris medetur. Cremor uerò farinæ ex aqua, atque cū pice & oleo decoctus, puri mouendo est: cum aceto subactus utidem, & cum pice: contra articulorum fluxiones prodest. Farina ex his aluum cohibet, inflammationesq; mitigat.

Multæ Hordei sunt species, vt è granis patet & spicis. Grana quibusdam rotunda, parua, & in se contracta, in alijs longa & maiora. Spicarum alia granorum ordines duos habent, alia tres, alia quatuor, & postremum alia quinque, & sex. Ad hæc spicarum quæpiam longa sunt & rara, quadam breues & granis referta: quadam altius à folijs protensa, alia humiliores & folijs propinqua. Est & granis suum discrimen, siquidem alba & rubra sunt, ex quibus maior farina copia, quàm ex albis colligitur. In Francia habetur Hord ñ mundum, quod cribro excussum mundum exeat. Vertitur in Lolium iisdem de causis, quibus Triticum. Hordeum frigidum & sicum in primo ordine, & ali quantum absterforium. Paratum quouis pacto Hordeum nihilum magis extalfacit: desiccatur amplius, si primum torreatur ex eoque polenta fiat. humectat cum eo fit Ptisana. Recentes medici cum Ptisana è Galeni & antiquorum præscripto rationem inire non possent, Hordeum optimè decoquere docuere, & deindè in vase lapideo contritum, setaceo (vt dicunt) panno traducere, strobilosque saccharum, ac amygdalarum lac, aut papaueris semen adiungere. Panis Hordeaceus stomachum onerat, frigidos & crassos humores gignit, modicè nutrit, ventum procreat, sunt tamen qui dicant podagra prodesse.

Zitum. C A P.

LXXIX.

NOMENCLATURA.

Græc. Ζύθος. Lat. Zytum. Ita. Zitho.
Gal. Biere. Ger. Byet.

EX Hordeo potus fit, cui Zytho nomen est: is urinam cit, renes & nervos tentat: membranis, præsertim cerebrum vestientibus, officit, inflationem parit, vitiosum succum creat, elephantiasin gignit. Perfusum Zytho ebur, obsequiosum & operi tractabile redditur.

Curmi.

Curmi. CAP. LXXX.

NOMENCLATURA.

Græ. κοῦρμι Lat. Curmi.

Gal. Ceruoise.

Fit & ex hordeo potus, quem Curmi nominant, eòque sæpè potu pro uino utuntur. uerùm dolo rem capitis mouet, malum succum gignit, neruis nocet. Consimilia etiam potus genera ex Tritico fieri solent, in Iberia, quæ occidentem spectat, & Britannia.

Zytum & Curmi apud veteres uisitata quibusdã regionibus potacula fuere, quæ tamen differunt à ceruisia & Biera nostratibus.

Zea, seu semen.

CAP. LXXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ζεα. Lat. Zea, seu semen. Ita. Spelta.

Gal. Espeautre. Ger. Bittren.

Curmi.

ZEa duorum generum est: una simplex, altera in geminis putaminibus grana bina iuncta gerit, ob id Dicoccos appellatur: plus quam hordeum alit: ori grata, digiritur in panificia, minus quam triticum alens.

Zea ipsissima est Spelta, & ex ea in ligneo mortario contusa & trita fiebat antiquis halica. Zea, Galeno, medium tenet locum inter Triticum & Hordeum.

Crafsior farina.

C A P. L X X I I.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. κριμων. Lat. Crimnon. It. Crimno.

Gal. Res non satis nota. Ger. Krietz.

Crimnon crafsior est ex Zea triticoq³ farina, ex qua pulv^o faciunt. Abundè alit, facile conficitur: aluum uehementius astringit, si Zea, ex qua fit, prius torreatur.

Crimnus crafsior Zea, aut Tritici crafsior farina est, qua ad pulv^o conficiendam antiquitus utebatur, & diu locum panis tenuit.

Siligo. C A P. L X X X I I I.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. ὀλυρα. Lat, Olyra. Ita. Olira

Gal. Espece d'Espeautre.

Eidem generi Siligo adscribitur, sed minus aliquanto nutrit: in panes, ut Zea, cogitur. Fit quoq³ è Siligine crafsior farina, quam Græci Crimnon uocitant.

Olyra Zea species medi^o temperamentum inter Triticum & Hordeum, non est nostrum Secale, siquidem ex Olyra dulcissimus fit panis, è Secali amarus & insipidus, & famelicis tantum utilis: Nec itidem antiquorum siligo, è qua antiquitus fieret candidissimus & leuissimus panis, & ex Olyra, dulcis. Quin & ipsi Galeno, vox hac, Σιλιγνις, qua Latinis siligo dicitur, græca non est diçlio, nec vllam Græci habent, qua

Latinum

Latinum nomen exprimant. Quod profectò dicturus non fuerat, si Olyra Siliginem reddidisset. Ex his apparet Olyram, Siliginem, Secale, frumenti species esse diuersissimas.

Athera.

CAP. LXXIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀθήρα. Lat. & Ita. Athera.

Gal. res ignota. Ger.

Reindersapp.

Tragus

Athera ex zea fit tenuis-
sime molita. Est autem
sorbitio, quasi liquida pulticu-
la, infantibus conueniens, &
cataplasmatibus efficax.

Athera sorbitiuncula secun-
dum diuersos authores, ex
Tritico, Hordeo & Amydo fieri
potest. Id pultis genus germani
edendum panis vice, non lactantibus
tatum apponunt, sed in ipsas
etiam mensas euocant. Id eis fit è
farina, lacte & butyro.

Tragos. CAP.

LXXV.

NOMENCLA-

TVRA.

Græ. Τράγος. Lat. Tragus cerealis.

Ita. Trago. Gal. Ble Turguet. Ger.

Hamelhorn.

Tragos quandam Halicæ frugis figuram gerit: multò minus quam Zea nutrit, quod multū aceris habeat: quare ægrius conficitur, aluumq̄ magis emollit.

Tragus peregrinum & Orientale frumentum, nobis edacitate tēporum deperyt, itidem vt alia multa plantarum genera quæ veteribus Romano florente imperio ex Oriente afferebantur, quæ postliminio quopiam in terras indigenas rediere.

Auena. C A P. L X X X V I.

NOMENCLATURA.

Gr. Βρώμη. Lat. Auena. Ital. la Vena.

Gal. Auoine. Ger. Vberstz haber.

Auena.

Avena genicula quædam habet: folio & stipula triticum imitatur & in cacuminibus dependentes paruulas ueluti locustas bipedes gerit, in quibus semen continetur, utile ad cataplasmata uti hordeum. Pulte huius lauus sistitur, prodest tussientibus in sorbitione succus.

Est Auena frumenti species: est Auena sterilis. Vim eandem cum hordeo habet, indita emplastris digerit, aliquantum astringentior, vt laxum corpus restringat. Galeno comodo tempore Auena editur cum vino dulci sapa aut vino melato. Nauos tollit farma Auenacea illita cum

aceto. Panis Auenaceus cum oleo rosarum & aqua illitus, emollit abscessus, & cum aqua mellata duritias.

Oriza

Oryza. CAP. LXXXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. ὄρυζα. Lat. Oryza. Ital.

Riso. Gal. du Ris.

Oryza frugū generis est, in palustribus riguisq; nascens. Mediocritur alit, sed aluum suprimit.

Oryza cui temperatum barbaries Rizis nomine indidit modice corpus astringit maximè si vt Halica coquatur, difficilius tamen digeritur, & minus nutrit, atque adeò i pso gustu insuauior est.

Halica. CAP.

LXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ἡλίκα. Lat. & Ital. Halica.

Gal. & Off. res nō perinde nota.

Halica fit ex zea quam Dicocon appellauimus: plus alit quàm Oryza, aluum magis cohibet, stomacho longè utilior. Decocta in aceto illitaq; lepras tollit, unguium scabritias extricat, incipientibus agilopyis medetur. Decoctum dysentericis, quos excruciat dolor: infusum, idoneum est.

Plinius quo pacto antiquitus Halica fieret, docuit. Tundebatur in pila lignea donec granum à tunicis secerneretur: tundebatur rursus, sic tusa cribro secernebatur, pars subtilis à media, media à crassiori, atque ad eum modum tres Halica species fiebant, atque huic postremum creta alba miscebatur, que teneriuscula & candidiuscula è puteo asserebatur, addebatur & gypsum. Nec tamen putandum est non ex purgurtā prius à creta & gypso Alicā, aut manducasse veteres aut in vsus medicina sumpsisse. Siquidē manducatū gypsum, vias spirituum opilat & suffocat. Proinde veteres Alicam lauabāt, vt hodie fit in gimbere, quod è terra rubra, qua illitum vt duret, eluitur. Halica Galeno frumeti species est validissima, viscosi natura humoris, vt aqua cum vino mellato incoquatur, aut cū vino dulci, aut austero, aut oleo, aut sale. Hac vt decet concocta, colata, & condita, eis prodest qui punctiones

sentiunt in intestinis, aut ob humores biliosos, aut quavis alia de causa.
 Hac scripsi non in scius Alicam diversis apud antiquos frumenti specie-
 bus fieri, sed hac enumerare, cum ea uti desierimus, superuacaneum fue-
 rit, ratus satis ipsam apertius deliniasse, quando apud authores eius fre-
 quens fit mentio.

Milium. CAP. LXXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Κέϋχος. Lat. Milium. Ita. Miglio.

Gal. Millet. Offi. nomine Latino utun-
 tur. Ger. Hyrtzen.

Sorgi.

Milium.

Milium in panes coactum, minus ceteris frugibus alit, si-
 stit pulte sua aluum. Urinam cit. Torretur Milium, fer-
 uensq̄ in sacco ponitur, ut torminibus, reliquisq̄ doloribus, si fo-
 ueatur,

ueatur, auxilio sit.

Milium Harundineis folijs & iuba, frigidum est primo ordine, & sicum tertio, aut in fine secundi. Minus nutrit quoniam alio frumenti genere, desiccatur & astringit corpus, calidum extrinsecus in sacculis applicatum, morbos discutit, qui mordacibus medicamentis non egeant. Desiccatur illud emplastris modo: at enim adeo detrita & sicca farina, ut difficulter liquoribus misceatur. E Milio panis aridus est & friabilis, arena & cineri similis, siquidem crassum est Milium, & aliquantum viscosum. Rustici antiquitus edebant Milij farinam lacti permixtam. Et nostro hoc seculo carbonarij in valle Anania tantum se (ut faciunt) laborem ferre non posse Matthiolo nullo alio cibo affirmarunt, quam eo qui est Milij farina & lacte conficitur.

Panicum. CAP. XC.

NOMENCLATURA.

Panicum.

Græ. Ελυμος. Lat. Panicum. Ita. Panico. Gal. Paniz. Ger. Psemch.

Panicum frumētaceis seminibus annumeratur, Milio simile. Eodemq; modo in panes subigitur, eosdem habet usus, minus tamen & nutrit & stringit.

Non ignotum est Panicum Milio simile, & quod ad eius facultatem attinet, modicè nutrit & desiccatur. Fluxus corporis sistit, ut Milium, et extrinsecus applicatum, refrigerat et desiccatur.

Græ.

Sesama. CAP. XCI.

NOMENCLATURA.

Gr. Σήσαμους. Lat. & Offi. Sesamum. Ita.

Sisamo. Gal. de la lugliome. Ger.

Leindotter.

Sesama stomacho inutilis cibus: halitus grauitatem facit, quoties inter mandendum commissuris dentium inhaesit, neruorum crassitiem illitu discutit: medetur auribus fractis, ambustis, inflammationibus, coli doloribus, & cerastæ morsibus: capitis dolores, qui aestuatione concitantur, ex rosaceo lenit: eadē efficit herba decocta in uino: praesertim inflammationibus oculorum doloribusq; prodest. Ex ea fit oleum, quo Aegyptij utuntur.

Sesami semen notum est officinis, & non perinde ipsa planta, nec in Italia seritur, quod terras admodum macilentiores reddat: è Gracia affertur & Peloponneso. Quidam frumenti, quidam leguminum generi adnumerant, culmo est farulaceo, folijs sanguineis, semine candido, quod uasculis ut papauer continetur, radice simplici & alba. Aestiu Sesama quadraginta diebus maturatur à flore. Sesami semen praepingue, ideoq; conditium oleosam contrahit naturam, quapropter uescentes confestim implet, & redundantiam parit, stomachuque in vomitiones effundit, tardè conuocatur, pingue ministras alimentum: nec ventrem firmat, nec roborat, & cum crasso constet succo, nec descendit facile, nec permeat rarus solius usus. Mellis tamen crudo permiscetur, ut in placetas concrefiat, quae Gracis Sesamides appellantur. Calida praeditum est natura, quam ob causam siti mandentes ex cruciat. Epiphoris oculorum & doloribus illimitur decocta in uino herba.

Lolium. CAP. XCII.

NOMENCLATURA.

Grae. Αἰῖρα. Lat. Lolium. Ita. Gioglio.

Gal. yuroye.

Lolium

Lolium quod inter segetes nascitur, molitum, illitu nomas, putrescentia ulcera, gangranasq; emarginat. Sanat cū Raphanis, sale & aceto feros lichenas: & ex aceto & sulphure uiuo, lepras: strumas quoque discutit, cum fimo columbino & Lini semine decoctum in uino rumpit quæ ægrius ad coelionem perducuntur. Decoctum ex aqua mulsa utilissimè ischiadicis illinitur: si cum polenta, Thure, Myrrha, aut Croco suffiatur, conceptionem adiuvat.

Lolium, Latinis degenerans frumentum, Dioscoridi inter hordeacea & triticea sata nascitur, terra humidior, aut vere pluuio & frigido. Pseudomelanthium, Lolium non esse ex capite de Phœnice quarto libro apparet. Ibi dicit Dioscorides, Phœnicem spicam proferre Lolio similem, quo claret Lolium spicam, non caput, aut calycem proferre, ut Pseudomelanthium, Papauer, & similia. Lolium ebrietatem & somnolentiam inducit. Calidum est tertij ordinis initio, & siccum in fine secundij.

Amylum. CAP. XCIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αμυλου. Lat. Amydum. Ita. Amydo.
Gal. Amydum.

Amylum ex eo appellatum est, quòd sine mola fiat. Optimum ex trimestri, natione Creticum aut Ægyptium. Ratio faciundi Amyli hæc est: Purgatum trimestre triticum madescit quinquies die, & si fieri potest, nocte: cum emollitum fuerit, effunditur sensim, sine agitatione, aqua, quo minus cremor utilis unà excludatur: ubi mollissimum esse uidetur, mutata aqua pedibus calcari oportet: rursus infusa, teri: tum demum enatantes ibi fursures incerniculo eximendi, reliquumq; quallo
[portisq;]

sportisq; siccatum tegulis nouis confestim torreatur fragrantissimo in sole: namque si paulisper uinum maneat, acorem concipit. Contra fluxiones oculorum, pustulas, cauaq; ulcera efficax est: sanguinis reiectiones potu cohibet. Exasperatas fauces lenit, lacti atque obsonijs admiscetur. Fit etiam Amylum ex Zea, quæ maceratur ac eluitur uno aut altero die, & subactæ farinae modo manibus subigitur, pressaq; feruentissimo in sole, ut ante retulimus, exiccatur: nullius in medicina usus, ad alia tamen conueniens.

Selectum Amylum (quod Amydum officinae vocant) probatur leuitate, lauore, atque ut recens sit. Plinius eius inuentionem Chio insula tribuit. Fit ex omni tritico & siligine, & maxime trimestri. Amylum Calenus ex tritico confici tradit, viribus partes exasperatas lauigandi pollere, quod ab arida constringente acrique proficiuntur corpulentiæ, ad quod obeundum opus, diluta quedam facultas queritur omnis qualitate expers. Amylum similem elotis panibus naturam sibi venduat, in alendo maiori tenuitate pradtum: nec tamè aperte calfacit, sicut nec elotus panis, quod tamen alijs est donatum panificijs. Amylum & ex Zea fit, macerata aqua die vel biduo, & axungie instar manibus impresso, nec non accerrimo in sole resiccato. Est & placentæ genus Amylum, sed hoc nihil ad Dioscoridem. Amylum membrorum aspretudines lauigat, sistit aluum, & sanguinolentam excretionem. Datur in doloribus vesicæ aliquantum calidum, dimidiata vniue pondere, cum ouo & vna passa.

Fœnumgræcū. CAP. XCIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. *τηλις*. Lat. & Offi. *Fœnumgræcum*. It.

Fœnogræco. Gal. *Senegré*. Ger.

fœnigrec.

Fœnigræci farina uinum habet emolliendi discutiendiq; in aqua mulsa decocta aduersus tam internas, quam externas inflammationes efficaciter illinitur: lienem cum aceto & nitro extenuat. Succus decocti eius fœminarum malis subuenit: & sine

Fœnumgræcum.

sive tumor, sive præclusio sit
uulua, fouentur, & insidēt.
Fœnigræci in aqua decocti
cremor expressus, capillos,
furfures, & manantia capi-
tis ulcera purgat: locos dila-
tat & emollit, si cum anseri-
no adipe pessi uice subijcia-
tur. Viride cum aceto utilis-
simum imbecillibus locis, et
ulcera sentientibus. Decoctū
eius prodest aduersus tenes-
mos sœtidamq̃ dysenterico-
rum proluuie. Oleū quod ex
eo exprimitur, & Myrto,
capillos & genitalium cica-
trices abstergit.

Vulgare & notum officinis Fœnigræci semen. Fœnumgræcum cali-
dum est secundo ordine, & sicum primo, ideoque abscessibus cali-
dis illitum, amplius incendit. Eò fit ut minus calidis & durioribus con-
ueniat.

Linum. CAP. XC V.

NOMENCLATURA.

Græc. λίνου. Lat. Linum. Ita. Lino.

Gal. Lin. Ger. Lein.

Linum uulgo notum est, cuius semē easdē quas Fœnumgræ-
cum uires habet. Discutit et emollit omnem intus forisq̃
inflammationē, cū Melle, oleo, exiguaq̃, aqua decoctū, aut Melle
cocto.

Linum.

coelo exceptū: vitia cutis in fa-
cie uarosq; crudū tollit. Illitū
cum Nitro & ficulneo cine-
re, parotidas duritiasq; discu-
tit: ulcera quæ serpunt, fa-
uosq;, cum uino decoctum ex-
purgat: unguis scabros exi-
mit, cum pari modo Nastur-
tij & mellis: vitia pectoris
extrahit, si ex melle in ecle-
gmatis uicem substituatur:
tuſſim lenit, uenerem stimu-
lat, si Farina Piperis & Mel-
le exceptum, pro placēta lar-
gius adſumatur. Huius deco-
ctum interaneorum uuluaq;
eroſionibus immittitur, alui
excremēta euocat: ad uulua

inflammationes in deſſeſſionibus per quā utile.

Oleum ſeminis Lini mirabilis eſt effectus in ſpaſmum. Valet ad e-
mollendas neruorum & iuncturarum duritias, conſert omnibus
ſedis malis, & duros ſceminarum locos mollit. Elotum cum aqua Roſa-
rum aut Nenupharis, admodum prodeſt ambuſtis, & ad cauterij cruſtas
emargmandas. Sunt qui in lateris dolore bibendum præbeant, triū aut
quattuor dragmarum pondere, mirabili effectū, præcipuè cum recens da-
tur, & ineunte morbo. Semen Lini calidū eſt ſerè primo ordine, & me-
dium inter ſecum & humidum.

Cicer. CAP. XCVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Επέβιβος. Lat. Cicer. Ita. Ceci.
Gal. Ciche. Ger. Riehern.

Cicer

Cicer.

Cicer satiuum alio idoneum est, urinam ciet, instationem parit, colorem commendat, menses ac partus expellit, lac auget. Cum Eruo decoctum illinitur ad inflammationes testium, uerrucosas informicationes, ad scabiem, ulcera capitis manātia, impetiginesq̄. Contra carcinomata, & ulcera quae cacoethe uocantur, cū melle & hordeo prodest. Alterum genus Arietinum nominatur: utrūque cit urinas, dato, cum Rore marino, hydropicis aut regio morbo laborantibus, eorum decocto. Ladunt ea

exulceratum uesicam, & renes: in uerrucarum formicantium pensiliumq̄ genere, prima luna singulis granis singulas tangūt, eaq̄ grana linteolo deligata abyci post se praecipunt, ita decidere eas arbitrantur. Syluestre Cicer folijs satiuo simile est, odore acri, sed semine discrepat: idem quod satiuum praestat.

Est Cicer candidum, cui etiam Columbino nomen est. Est rufum, quod Venereum dicitur, & ideo excitanda ueneri quibusdā aptū uidetur. Est nigrum & paruum, quod ab Arietini capitis similitudine Arietinum dicitur. Id genus abstersoria facultatis sunt, & sabis potentiores, renales lapillos rumpunt & comminuant. Syluestre Cicer manducatum luxat ventrem, sed ventum procreat, & int stinorum dolorem. Cicer legumen ventosum satis nutrit, & commodat corpori, urinam euocat & menstrua, lac & sperma copiose generat. Orobbini attrahunt, discutunt, incidunt, & abstergunt. Eapropter iecur splenem, re-

nes, scabiem, & impetiginem emundant. Discutiunt qui sub auribus enascuntur abscessus, in duritias testium atque adeo in ulcera maligna potentes sunt.

Faba. CAP. XCVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κύαμϑ. Lat. Faba. Ita. La Fava.

Gal. Feues.

Ger. Bon.

Faba.

Faba inflationem excitat, agrè concoquitur, tumultuosa somnia facit tussi confert, carnem gignit, media calidi frigidique natura. Decocta in posca, & cum suo cortice esitata, dysenterias & cæliacorum profluvia sistit: contra uomitiones conuenienter manditur. Inflatio leuior contrahitur, si aqua prior inter coquendum abijciatur, uiridis plus negotij stomacho exhibet, maioremque flatum parit. Lomentum eius & per se, & cum polenta illitum, inflammationes quas uulnus excitauit,

mitigat, cicatrices cõcolores facit, turgentes grumoso lacte mamas, etiã si inflammatione tententur, adiuuat, lac restinguit, furunculos, sugillata, parotidasque cum Fœnigræci farina & melle disc

discutit: cum Rosa autem Thure & oui candido, procidentes oculos, tumores, uuisq; reprimat. subactum uino, suffusiones & iclus oculorum recreat. Manducata sine cortice Faba, ad auertendas fluxiones fronti illinitur, Decocta in uino testium collectiones sanat, quò tardius pubes erumpat, pueris imò uentri illinitur, uiriliginem purgat. Fabarum cortice illiti capilli, qui post euulsionem renascuntur, gracilescunt, & minus alimenti capessunt: cū polenta, scisso Alumine, & uetere oleo impositi cortices, strumas discutunt: decocto earum lanæ inficiuntur. Faba dempto cortice in illas partes diuisa, in quas suapte natura scinditur, imponi solet sanguinis defluxionibus ab hirudine concitatis: nanque eas suppressit, si semisecta apprimatur.

Faba non multum absunt à temperamento desiccatorio & infrigidante. Pulpa absterforiæ quadantenus est facultatis, tunica aliquantum astrictoria sunt participes. Quantumuis Faba coquantur, flatuosam tamē (ut ptisana) qualitatem non exuunt. Fabarum substantia nec densa est nec grauis, at fungosa & leuis, & ideò absterforiam aliquantum ut ptisana, vim habent, sordibusquecutis eluendis, poliendis & mundandis corporibus, seu uirorum, seu feminarum, partem usum & gradum obtinet, quem Nitrum, spuma Nitri, & absterforia quæuis alia res. Illiæ facies itidem ut ptisana, lentigines, maculas è sole contractas, & omne genus pustulas tollunt. Tali facultate Faba prædita, tamen ubi nutriendi ratio habetur, non tardè transeunt, quod in viscosis & densis contingit, in quibus nihil absterforiæ uirtutis inest, cuiusmodi sunt Tragum, Alica, Amylum, & similia. Frixæ Faba ut flatum amittunt, non perindè facillè digeruntur. Tardè è stomacho exeunt, & toto corpori grossum nutrimentum gignunt. Quæ recentes & immaturæ eduntur, multum humidi nutrimenti procreant, & ob id maiorem superfluitatum copiam, non in uis tantum alimentarium & interiorum membrorum, sed in toto generatim corpore. Eò fit ut minus nutriant, & celerius pertranseant. Porro non ignorandum flatuosos omnes cibos cum his corrigendos rebus quæ exaltatoria & desiccatoria sunt facultatis.

Faba Aegyptia. CAP. XC VIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Αἰγυπτίη & κύαμος. Lat. Faba Aegyptia.

Ital. Fava d' Egitto. Gal. res non satis nota.

Aegyptia faba, quam aliqui Ponticam uocant, in Aegypto plerunque prouenit, in Asia etiam Ciliciaeque lacubus inuenitur. Folia habet ampla, etiam si ad arborum frondes comparentur: caulem cubitalem, digiti crassitudine: florem roseum, dupla Papaueris amplitudine, & ubi flore exiit, fert folliculos uesperum fauis similes, in quibus Faba supra operculum, bullantis ampullae modo, prominet. Ciborion ideo nominant, id est, arculam, quoniam seratur ipsa, humenti glebae mandata, & ita in aquam demissa. Radice firmatur harundine crassiore, quae cruda coctae estur, ei Colocasia nomen est. Faba uirens manditur, & exiccata nigrescit, uulgarem magnitudine superat. Adstringendi facultatem obtinet, & stomacho utilem. Dysentericis, caeliacisque prodest, insperso, polenta uice, lomento: datur quoque in pulte. Cortices in uino mulso decocti, si terni inde cyathi bibantur, magis proficient. Facit ad aurium dolorem, quod in earum medio uiride spectatur, gustu amarum, si tritum & cum Rosaceo coctum instilletur.

Faba Aegyptia nihil nostratis Faba praeter nomen referens, Colocasia Aegyptiis ubi ab inundatione Nili nascitur, & Dioscoridi in Asia & Ciliciae lacubus, prouenit referente Matthiolo in quibusdam apud Venetias, & Neapolitanis hortis, quo loci uinere uidetur etiam aquae non implata. Faba Aegyptiae, Galeno, ut nostratibus maiores iidem & humidiores, & magis superfluis humoribus replent corpus.

Lens. CAP. XC IX.

NOMENCLATURA.

Gr. φακός. Lat. Lens. Ital. Lenticchie.

Gal. Lentilles. Ger. Linsen.

Lens

lens frequenti cibo
 aciem oculorum ob-
 tundit, agrè concoquitur,
 stomachum malè habet,
 eumq; & intestina inflat,
 sed aluum cum cortice co-
 cta sistit. Præstat in cibo
 quæ facillimè coquitur, ni-
 hil atri in maceratione red-
 dens: uim habet adstringē-
 di, quæ ex causa aluum cohi-
 bet, si detracto antea cortice
 discoquatur acurate, primaq;
 aqua inter coquendum effun-
 datur (quippe primum id de-
 coctum uentrem resoluit) so-
 mnia tumultuosa excitat: ca-
 piti, neruis, ac pulmōni inutilis: melius suo fungetur munere cō-
 tra alui fluxiones, addito cū aceto Intybo, aut Portulaca, aut Be-
 ta nigra, aut baccis Myrti, aut putamine Punici, aut aridis Ro-
 sis, aut Mespilis, Sorbisue, Pyris Thebanis, aut malis Cotoneis,
 aut Cichorio, aut Plantagine, cū t Gallis integris, quæ post deco-
 ctionē abijciuntur, uel uuarum Rhois, quæ obsonijs insparguntur:
 uerum acetum cum eo diligenter percoqui debet, alias aluum con-
 turbat. Cōtra subuersionem stomachi, triginta grana lentis de-
 librata deuorari proderit. Decocta cum polenta, & illita, po-
 dagras lenit, sinus cum Melle glutinat, crustas rūpit, ulcera pur-
 gat. Decocta in aceto duritias & strumas discutit. Cum Coto-
 neo aut Meliloto medetur inflammationibus oculorum, sedisq;
 addito Rosaceo: sed in amplo sinu aut inflammationibus sedis,
 quæ maius remediū exigunt, cū putamine punici, ac siccis Rosis,

adiec̄to Melle, decoquitur: nomis qua in gangranam euaserūt, adiuncta maris aqua, pustulis, & his qua serpunt, igni sacro per nionibusq̄, ut antea dictum est: contra mammās in quibus lac in grumos coijt, & pra nimia sui copia profunditur, cocta in aqua maris, & illita auxiliatur.

Lentes temperamēto sunt frigidum inter & calidum, & desiccant secundo ordine. Hic Dioscoridi Galenus non concinit. Cum enim ea Dioscoridis verba sint, Vim habet astringendi: qua ex causa aluum cohibet, si detrac̄to antea cortice discoquatur accuritè primāq; aqua inter coquendum effundatur, quippè primum illud decoctum ventrem resoluit. At Galenus. Cortex (inquit) Lentii vehemēter astringit, carnea tenuiter substātia, qua & crassi succi & terrestis est. Succus porro Lētis astringenti est contrarius. Quocirca si elixa in aqua iusculum sale, garo, oleoq; conditum bibatur, aluum deijciat. At quod ex his decocta Lente ferculum apparatus, cōtrariam succo vim obtinet. Nam, qua ventri obueniunt fluxiones, desiccāt, os ventriculi, intestina, & totum deniq; ventrem corroborās. Quāobrem caliacis & dysentericis accommodatus est cibus. Lens vero decorticata, vt illam astringendi vehementiam, cumq; hac, alia videlicet omnia qua consequūtur amittit: ita alibilior quam integra illa efficitur, crassum prauumq; succum gignens, tardè cōmeans alui tamen fluores haud desiccāt, vti ea qua cortice nō est spoliata. Hac sibi ex diametro cum pugnent, tamen ex Galeni sententia standum est, quem & doctrina clarum, & experientia eximium reddit. Porro quod ad Lentis cibum attinet, ipsa tantum Galeni verba describam. Solis quibus viciosa est habitudo, ob aquam in carne diffusam, Lens cibo vtiliter prebetur, ceu aridis & squallentibus admodum damnosè. Eādē ob causam visum integrū & inculpatum hebetat, immoderatè exiccās. Ei vero qui contrario modo se habet, humidiori videlicet, opitulatur. Hac cum scribat Galenus, qui Lentis edulium temerè sumpserit, quis nō Lenticula vnguentum credere dixerit? His enim nemo sanae mentis vte tur, nisi cui è mala habitudine competet.

Phasioli. CAP. C.

NOMENCLATURA.

Gr. φασιόλι. Lat. Phasioli. Ital.

Fagioli. Gal. Phaseoles.

Phasio

Phasioli.

Phasioli inflāt, spiritus
cient, agrē coquuntur,
uirides cibo aluum emolliūt,
ad uomitiones idonei.

Sunt Phasioli in Italia vul-
gares, & diuersarum specie-
rum. Sunt enim candidi, rubescē-
tes, fului, & è diuersis coloribus
variegati. Candidi quibus grae-
num reliquis pusillius est, semi-
nantur leguminū more. At ru-
bescētes, flauī, & variegati se-
runtur in hortis, alijsve locis vbi
vmbra aestiua aucupanda est.
Nam praeter id quod peculiarem
suum fructum reddunt, suis etiā
innolucris, ac sequaci capreolorū
reptat, cameras, domunculas,
pergulas opacant, ac radios sola-
res inhibent, non aliter quam vi-
tes, Lupuli, Bryoniae, Perilyme-

ni, plantaeque aliae, quae arboribus & sepius sese contorquent & in-
uoluunt. Id Phaseolorum genus censent. Matthiolus Smilacem esse hor-
tensem, Smilacēque eundem hortensem, Dolichos esse scriptos à Theo-
phraστο, iij. Cap. viij. Lib. de Plantarum historia, & à Galeno primo
de facultate alimentorum, libro, & primo itidem Pauli libro. Non sunt
enim Dolichi id Pisellorum, vt ita loquar, genus, quod in Mediolanēsi
territorio Rouiglione, & alibi, Arabea, quā sub Ocri nomine descri-
bit Galenus, vt claret eo quem modo citauimus loco. Porro hoc capite
Dioscorides de candidis Phaselis aut Phaseolis loquitur, qui verē Pha-
seli sunt. Si quidem alijs distincti coloribus, Dolichi & Smilaces leues si-
ue satiuae doctis habentur, & eorum siliquae Lobi.

Eruum.

CAP. CI.

NOMENCLATURA.

p 4

Gra.

Gra. Οροβο. Lat. Eruum. Ita. Orobo.

Gal. Ers.

Eruum.

ERuum parvus frutex omnibus cognitus, angusto folio, tenuis, semina in ualuulis habens, e quibus farina fit, nomine Eruina, ad medendi usus conueniens. Eruum capiti onerosum est, aluum esu turbat, sanguinem per urinam extrahit: elixo boues saginantur. Paranda farina ratio haec est: vberiora grana candida^q deliguntur, permiscendo^qque aqua resperguntur, donec sufficienter combibant: postea torrentur, usque dum hians cortex disrumpatur: molita^q farina^q cribro incernuntur: postremo farina recoditur. Hac aluo utilis est, urinam ciet, meliorem colorem efficit, sanguinem per uesicam aut aluum cum torminibus elicit, si largius in cibo aut potu assumatur, ulcera cum melle purgat: lentigines & uitia cutis in facie, & maculas, totum^q corpus emendat: nomas, gangranas, duritias^q serpere non patitur: mammaram duritias emollit: atra ulcera que Therio mata uocant, fauos^q emarginat: carbunculos rumpit: cum uino subacta illitu morsibus uiperarum, canum, hominum^q medetur: urinae difficultates, tenesmos^q ex aceto mitigat. Eruum tabidis, qui alimentum non sentiunt, tostum, & ad nucis magnitudinem melle exceptum, sumptum^q, conuenit. Eius cremor per

perniones, & pruritus in toto corpore, sanat fouendo.

EX Alexandria Venetias adfertur Orobi semen Vicia simile, sed id proculdubio nõ est verũ Orobi semen. Eruum non illa est, quæ Italis (vt diximus) Rouiglione dicitur, quã Galenus, Theophrastus, & Paulus Ocrum vocant, nulla nempe in ea sentitur amaritudo, nec quãtumuis manducata, sanguinem per vrinã extrahit, qua in Orobo verò requirunt Dioscorides & Galenus. Orobus inter frumenta nascitur, sed à paucis noscitur. Dioscorides farinam ex Erui candidis granis eligit, at Galenus candidos in medicina, ruffis & pallidis inferiores facit. Orobus primo ordine excaesfacit, & desiccatur in fine secundi, & è sua amaritudine abstergit, incidit, & aperit. Sumptus cum melle à flegmate & grossis humoribus pectus & pulmonem emundat.

Lupini. CAP. CII.

NOMENCLATURA.

Græ. βέγγυ & . Lat. Ita. & Off. Lupini.

Gal. Lupins.

Satius lupinus notus est. Cuius farina cũ Melle delinctu, Saut potu, uentris animalia expellit: ipsi quoque macerati, & cum sua amaritudine esitati, eadem efficiunt. Decoctum eorum idem munus præstat, cum Ruta & Pipere potum: quare lienosis prodest. Eodem ulcera tetra, quæ Theriomata uocant, gangranas, incipientem scabiem, eruptiones pustularum, ulcera in capite manantia, uittigines, maculasq; fouere utilissimum: menses & partus extrahit, cum Myrrha & Melle subditum in uellere. Eorum farina cutem liuoresq; corrigit: inflammationes cum polenta & aqua mitigat: tubercula, & coxendicum cruciatus ex aceto lenit: strumas in aceto cocta illitaq; dissipat, carbunculos rumpit. Decoeli cælesti aqua, donec in cremorem lentescant, faciem abstergunt: medentur pecorum scabiei, cum radice nigri Chamaleontis, ita ut tepente decocto abluantur.

Lupini.

Cit urinam radix cum aqua coëta. Lupini triti, ubi maceratu dulcescere cœperint, cū aceto poti, fastidium detrahunt, & cibi aviditatem faciunt. Gignuntur & sylvestres Lupini, sativis similes, sed omnino minores, qui eadem quæ sativi possunt.

Lupini notum legumē apud Dioscoride descriptum, nihil amplius annotationis requirit, præterquam quod eorum farina omnes decoctionis effectus reddit.

Rapum.

CAP. CIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ρογγύλη. Lat. Rapum. Ita. Le Rape.

Gal. Naueaux.

Ger. Rieben.

DEcoëta Rapi radix alit, inflationem parit, humentem ac fluxam carnem creat, uenerem stimulat: decoëto podagra, pernionesq; fouentur: contritoq; Rapo atque imposito uuantur: si excauata radici Rosaceum ceratum adigatur, & feruenti cinere eliquescat, exulceratis pernionibus proficiet. Cymæ eius decoëta manduntur, & urinam ciunt. Semen antidotis & theriacis, præsertim quæ sensum doloris auferunt, anodyna uocant, idoncum est: potum contra uenena salutare est. Venerem concitat. Rapum muria conditum, minus alimenti sufficit,

Rapum satium.

Rapum sylvestris.

cit, sed multò magis apotentiam recreat. Sylvestre Rapum in ar-
uis nascitur, fruticosum, in cubiti altitudinem assurgens, ramo-
sum, laeve: in cacumine folia fert laeva, digitali latitudine, aut
maiora: & fructum in siliquis calyculatis: cumq; eorum involu-
cra aperiuntur, alia intus siliqua spectatur, quae quandam capi-
tis speciem praebet, in qua semina paruula concipiuntur, foris ni-
gra, intus alba. Additur in medicamenta quibus ad detergen-
dam cutē in facie, totoq; corpore utimur, praesertim quae ex Lu-
pini aut Erui, Tritici aut Lolij farina, fieri solent.

Rapa domestica triū sunt generū, prassa lōga, rotūda. Quae astate
seruntur immunia reddūtur à bruchorū & erodentiū animalcu-
lorū iniuria, cōmixta sationis tēpore semini fuligine, aut macerato per
noctē in succo Aixoi semine. Columella id vt rē expertā asserit: hic obser-
uādū Rapū sylvestre fructicosius esse Raphano sylvestri, & multas alas

ramulosque ad latera spargere, in quibus lutei flores, nasci in arvis pinguibus, radice pollicem crassa: At Raphanum sylvestrem pallidioribus constare, & parua radice.

Napum. CAP. CIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Βουβιό. Lat. Napus. Ita. Nagoni.

Gal. Raues.

Napum.

Radix

Coëta Napi radix inflat, modicum alit. Semen eius potum
 Cuenenorum vires hebetat: antidotis admiscetur. Condi-
 tur sale radix.

Napo

Naporum Theophrastus & Plinius plura faciūt genera, cūm nostro tempore candidi tantum & crocei reperiātur. Crocei crassiores licet, & oculis magis adblandiantur, insuauiores tamen gustu sunt candidis. Aegyptij è Naporum semine oleum conficiunt.

Radix. CAP. CV.

NOMENCLATURA.

Græ. ῥάφανος. La. & Off. Radix, Rhabanus.

Ita. Radice. Gal. Refort.

Ger. Raeticz.

Rhabanus.

Rhabanus syluestris.

Radix, quæ Græcis Rhabanus dicitur, excafcit, flatus gignit, ori suauis est, sed stomacho aduersatur, ruētus ciet, urinam pellit aluo aptior, summo tamen cibo sumi debet, quò magis eius distributionem adiuuet: cum autem præsumitur, cibum suspendit, quare uomituris commodissimè datur ante cibum

bum. Sensuum aciem excitat: decocta contra ueterem tuſſim, & pituita craſſitiem in pectore, efficax eſt. Cortex ex aceto mulſo, celerius uomitiones mouet: hydropicis commodiſſimè illinitur, lienofis utilis ſugillata cum Melle rapit, & nomas amolitur: contra uiperarum icſus auxiliatur, alopecias ad pilum reducit: lentigines cum Loliacea farina emendat: his qui fungis ſtrangulantur, tam cibo quàm potu ſalutaris eſt. Semen uomitiones facit, urinam mouet, menſes cit, lienè extenuat, cum aceto illitum gangrenas ualidiſſimè emarginat, coctum cum aceto mulſo, anginis per quã utiliter gargarizatur. Contra Ceraſtis morſus, potũ ex uino, auxilio eſt. Sylueſtris Rhapsani, quã Romani Amoraciã uocãt, folia ſatiuo ſimilia, ſed magis Lamphanam imitantur: radix gracilis, tenera, ſubacris. Tam ſolium quàm radix in olera recipitur. Sed hæc excalfacit, urinam concitat, æſtuofa eſt.

Rhaphanus qui & radix, & Radicula Latinis, diſtinguendus ab herba lanaria radicula, quæ etiam Radicula ſimpliciter dicitur, Græcis ſtruthion, à Rhaphano diuerſiſſima. Eſt Rhaphanus ſatiuus, eſt ſylueſtris, qui Armoracia Latinis nuncupatur. Rhaphanus ſatiuus calidus eſt tertio ordine, ſicus ſecundo: Armoracia in his duabus qualitatibus ſupereminet. Sem: n tota planta potentiùs eſt. Digerit, ob idq; luidis & cõtuſis conuenit. Acres ne ſint Raduula è folijs agnoſcitur, nã earũ leuor etiam nõ guſtata radice, minorem eius acrimoniam denotat.

Sifer. CAP. CVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Σίσαρον. Lat. Sifer. Ita. Sifaro.

Gal. Cheruy.

Sifer uulgo cognitum, cuius radix decocta ori grata eſt, & ſtomacho utilis, urinam ciet, & appetentiam inuitat.

Sifer

*Sifer satium.**Sifer sylvestre.*

Sifer omnium radicum qua edēdo sunt saluberrima. Hanc Tyberius princeps flagitabat omnibus annis à Germania: nonnihil amaritudinis cum asirictione pauca respicit. Radix grata stomacho. Vrinā proritat. Galeno secundi est excalfacientium ordinis. Paulus in tertium asserit. Sentit & semen tenuium esse partium, & discutiendi natura constare, ac ideo singultientibus & torminosi ex vino dari.

Lapathum, siue rumex.

CAP. CVII.

NOMENCLATURA.

Græ. ῥάπαθου. Lat. Lapathum. Ita. Rombice.

Gal. Ozeille. Ger. Meugel.

Ex generibus rumicis, Oxylapathū uocant, quod in acutū tendit, prædura habēs extrema, nō nisi palustribus nascēs.

Ali

Lapatum acutum.

Alius est sativus, illi dissimilis. Tertium genus sylvestre, paruum, Plantagini proximum, humile & tenerum.

Quartū est, quod alij Oxalida, alij Anaxyrida, aut Lapaton vocant. Folia eius sylvestri ac exiguo Rumici similia, caule non magno, semine subacuto, rubete, acri, in caule & agnatis appendicibus emicante. Omnium decocto olere alius emollitur: crudi illitu melicerides, Rosaceo aut Croco adiecto, discutuntur. Sylvestris & Oxylapathy, & eius quam Oxalida nominant, semen ex aqua

*aut uino utiliter bibitur cōtra dysenterias, & celiacorum affectus, stomachi fastidia, scorpionum iclus: quod si quis in potu presumat, nihil molesti ex iclu patietur. Radices ex aceto coctæ aut illitæ crudæ, lepras, impetigines, & scabrosos ungues persanant: sed antea locus aceto & Nitro in sole perfricandus est. Pruritus corporis decoctum earum sedat. si foueatur, aut in solis balnearum confricetur. Coctæ in uino & instillatæ, aurium dentiumq; dolorem mulcent, strumas parotidasq; discutunt: lienem cum aceto extenuant: Aliqui amolendis strumis radicum gestamine utuntur, eas collo appendentes: tritæ & admotæ fœminarum profluvia sistunt: cum uino autem potæ, regio morbo medentur, calculos uesicæ comminuunt, menses cient, scorpionum iclibus auxiliantur. Hippolapathon
olus*

olus est magnum, in paludibus nascens: easdem habet vires, quas supradicta rumicis genera.

Rumicis seu Lapatii multa produntur genera. Oxylapathum in paludibus nascens, in cacumine acutiora duraque folia habet, ob id non strates officinae Lapatium acutum nuncupant. Alterum genus hortensis, illi dissimile. Tertium sylvestre, paruum, Plantaginis figura, molle, humiliter fructicans, Acidula aut minuta Oxalis vulgo dictum. Quartum genus alij Oxalidem, alij Anaxaridem, alij Rumicem syluaticum appellat. Huius folia syluestri & exiguo similia sunt, caulis teres, sesquicubitum altus, semine rubro in mucronem acuminato, quod foliaceo vestitur inuolucro, sapore acris, è scapo adnascens cauliculis erumpente. Id partim seritur, partim sponte in incultis prouenit. Omnibus exploratum, quod plerumque iuribus incoctum valet, & in acetarijs crudum singularem habeat gratiam. Quintum, carnibus intingendis succi viridis accrementum subministrat, nec aliud in obsonijs maiorem sibi vendicauit auctoritatem. Omnes ferè, quod gratum acorem palato representet, Acetosam ceperunt appellare. Gallicum vulgus oxalim adhuc imitatione graeca nuncupat, aliqui oxellam, alij vinetam. Huius semen rubrum in mucronem emissum desinit, cateraque Dioscoridis pictura suffragantur, quare nemo Rumicem acetosum id esse genus, ibi inficias. Est & Hypolapathum oculus magnum, officinae grandem oxillam, vulgus parellam vocant, paludibus familiare. Lapatium discussoria facultate praeditum est. Oxilapathum mixtas sibi vires vendicauit. Naeque discutiendi & repellendi natura donatum est. Sed omnium semen, tum maxime Oxilapathi manifeste construngit, ita vt dysenteria & alui profluuium medeatur.

Lampfana. CAP. CVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. λαμψάνη. La. Lampfana. Ita. Lasana.

Gal. Saues blanches. Ger.

Wilsd. Koel.

Lampfana sylvestre olus est: plus alit quam Rumex, & stomacho utilius. Cuius folia caulesque, coquuntur in cibo.

Lampfana, Plinio, olus sylvestre est, pedalis altitudinis, trium foliorum Napi simillimorum, nisi candidiore essent flore. hac se apud Dyrrachium vixisse milites Iulio Casari, in triumpho, iocis militaribus exprobaerunt. Rura hanc saunas albas vocant, quasi sylvestres napos.

Vulgares *Lampſana* flores amiciſſimos apibus creant, & ſauorum ce-
tas exuberant. In cibo noxium humorem creant. Illita detergendi di-
ſcutiendique naturant habent.

Bunium. CAP. CIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Βούνιον. Lat. *Bunium*. It. *Bunio*.

Gel. Herbe à charpentier. Ger.

Barbren.

Bunium caulem emittit quadrangulum, & in eo foliosos
ramulos, tenues, præ tenuibus foliis & floſculis ſcates-
tes, longitudine digitali: folia propter radicem, Apio ſimilia, ſed
multò tenuiora, & quæ modo quodam folia Tribuli imiten-
tur. flores Anethi ſemen odoratū, minus Hyoſcyamo. Excalfa-
cit bunium, urinam ciet, ſecundas detrahit, licui, renibus & ue-
ſicæ utile. Eo humenti aridōue utuntur, exempto radice & cau-
libus ſucco, ex aqua mulſa.

Bunium vulneraria herba eſt, & vulgò carpentaria dicitur, quod
vulneribus è ſecuri & dolabra acceptis ſubitò medeatur.

Blitum. CAP. CX.

NOMENCLATURA.

Græ. Βλήττον. Lat. *Blitum*. It. *Biedoni*.

Gal. Porree rouge. Off. idem cum beta faciunt.

Ger. *Mayer*.

Blitum eſt ær oleris modo, aluo utile eſt: nullius in medici-
na uſus.

Blitum rubès eſt & album, vtrunque notum, iners olus, ac ſine ſa-
pore & acrimonia vlla, nullo in medicina momento, leuiuſculam
quidem alui detectionem moliri poteſt, nullum tamen accrementum n-

proſum

*nitrosum ve possidet ingenium,
quo valeat intestina ad iustam
excretionem laceffere.*

Blitum.

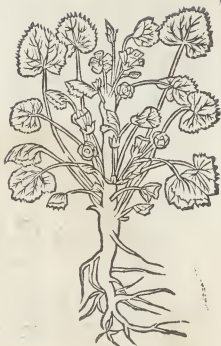
Malua. CAP.

C X I.

NOMENCLA- TVRA.

Gr. μελάχκ. Lat. & It.
Malua. Gal. Maluē.
Ger. Koennsch
Bappel.

Malua sativa esui lon-
gè, aptior sylvestri,
stomacho aduersatur, aluum iuuat: sed multò magis cau-
les, interaneis & uescicæ utilis. Cruda folia cum salis exi-
guo manducata, agilopas ex melle sonant: nerùm cum cica-
tricem trahere cœperint, ea demum citra salem utendum est.
Contra aculeatos apium uesparumque ictus, illita efficax est:
eadem cruda cum oleo trita peruncti, non feriuntur. Vlcera
manantia in capite, fursuresque cum urina sanat: sacris igni-
bus & ambustis decocta folia, tritâque, utilissimè ex oleo im-
ponuntur. Eius decoctum uuluas in sessione mollit: prodest ero-
sionibus uescicæ, & intestinorum, uulua, sedisq; clystere insu-
sum. Ius decocta cum radice sua, contra omnia uenena au-
xiliatur, si continuò à bibentibus reuomatur. Contra Pha-
langiorum morsus remedio est, lac euocat. Semen in uino

*Malva vulgaris,**Malva sativa.*

potum, addito Loti sylvestris semine, vesicae cruciatus lenit.

MAlva hortensis est & sylvestris. Est etiam Rosam referens Malva, nostro tempore in hortis frequentissima. Malva, quam veteres hortensē vocarunt, penē nullibi nostra incuria colitur. Galeno Malva hortenses sylvestribus humidiores, proinde viscosum quippiam in se continent Malva hortenses. Eadem manifesta non infrigidant, nimirū tepida caliditate praedita. Conditae cum oleo & sale citius descendunt, cum alias tamen non tardent.

Atriplex. CAP. CXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ατράφαξις. Lat. Atriplex. Ita. Atriplice.

Gal. Arrouches. Ger.

Scherfj master.

Atriplicem

Satiuus.

Syluestris

A Triplicem aliqui *Chrisolachanon* uocant, cognitum olus est. Duo eius genera: *syluestre* & *satiuum*. Coctum est ut olus. Aluum mollit, panos discutit, siue crudum, siue coctum illinatur. Semen cum aqua mulsa potum, regium morbum sanat.

A Triplex vulgatum olus humidū in secundi ordinis medio, & frigidum in primo, & quod fluidum corpus faciat, permeat celeritur. Abstersorium est Atriplicis semen, ac ideo regio morbo conueniet, quem flegmatis oppillatio, procrearit, Vomitum euocat, & soluit corpus.

Brassica. CAP. CXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κράμβη. Lat. Brassica. It. Cauolo.

9

3

Gal,

Gal. Choux. Ger. Brey-
ter. Koel.

Brassicæ primum genus.

Secundum.

B *Rassica sativa* aluo est idonea, si modò leuiter feruesacta
edatur (nam percocta aluum sistit: sed multò magis bis co-
cta, aut quæ in lixiuio coquitur) stomachum autem malè ha-
bet: acrior est aestiua. In Aegypto propter amaritudinem non
estur. Cæcutientibus & tremulis esse prodest: summo cibo sum-
pta crapulam discutit, & uini uoxam restringit. Melior stoma-
cho cyma: sed acrior, & ad ciendam urinam ualidior. Ea con-
dita stomacho inimica est, aliuũ conturbat. Crudus succus cum
Nitro & Iri deuoratus, aluum emollit: cū uino quoque epotus
uiperarum

Tertium

Quartum

uiperarum morſibus auxiliatur, cum Fœnigræci farina, podagris & articulorum uitijs illinitur. Prodeſt & ſordidis ulceribus, & netuſtis, illitus, caput purgat naribus infuſus, menſes extrahit, cum Loliacea farina inditus. Folia per ſeſe illita, aut cum polenta trita, conſcrunt inflammationibus: tumoribusque. Epinyelidas, igne ſacrum, leprâsque ſanant: carbunculos ex ſale rumpunt, ſiuentes capillos retinent, coctâ. addito melle, aduerſus depaſcentia ulcera, gangranasq; ualent: lienofisq; ex aceto cruda profunt. Manſa, deuorato ſucco, retuſam uocem inſtaurant. Decoctum eius potu, aluum & menſes ciet. Flos poſt conceptionem in peſſo ſubditus, partum abortu uitiat. Semen eius, præſertim qua in Ae-

gypto nascitur, potum tinea repellit: in antidota theriaca additur, faciei cutem lentiginosq; expurgat. Virentes cauliculi cum radice cremati, & adipe porci uetusto excepti, diuturnos laterũ dolores mitigant.

Brassica sylvestris. C A P.

C X I I I I.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Κρεάμβη ἀγρία. Lat. Brassica sylvestris.

Ital. Cauolo saluatico. Gal. Choux fauages.

Sylvestris Brassica, maritimis præruptisq; locis magna ex parte gignitur, satiuæ similis, sed candidior, hirsutiorq; amara. Cuius cyma in luxiuua cocta, ori non insuavis. Folia illitu uul uera conglutinant, & inflammationes tumoresq; discutunt.

Brassica marina.

C A P. C X V.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. Κρεάμβη θαλασσία. Lat. Brassica marina. Ita. Cauolo marino. Gal. & Off.

Soldanella. Ger. Meer Koel.

Marina Brassica à satiuæ prorsus abhorret, quòd folia ferat rotunda Aristolochia, prælonga, tenuia: singula à ramulis rubentibus exeunt, singulari, ut Hedera, pediculo: albo succo prædita est, sed pauco, salso gustu, & aliquantum amaro, pingui concretu. Herba in totum stomacho inimica, acris: uehementissimè aluum ciet, in cibo cocta. Coquitur propter acrimoniam cum pingui carne.

Brassica quæ & Caulis, Crambe græcis, multorũ est generũ. Est vulgaris, est crispæ, quæ Appiana Catoni dicitur, est capitata & sessilis. Est cuius caulis inter folia Rapi in morẽ subinde crassescat, & mūdatus edẽdo est ut rapũ. Cræbe Plinio speciali nomine coma est læui parua, rotũ
da, ra

da, ramis folijsq; permultis cōdita, sativa cādidior, succo aspero & instar medicamēti amaro. Brassica cibor. lexterius applicata quantūvis nō ad modū acris, desiccatur, ac quiddā absterforia facultatis continet. Succus sua quapiā vi expurgat nec aliā ratiōe tota eius substātia è siccitate sua restringit, & ob id cū laxādū brassica corpus, aqua pauçillū immergēdatum modice incocta, probē cū oleo & sale cōdita, edēda : cū verò finēs alius restringēdus, cocta ad secundā ebullitiōē, proiecta priore aqua, calidam oportet superinycere, & ad eum decoquere modum vsque dum tenere scatur. Brassica marina ea est, quam Soldanellam officina vocant.

Beta. CAP. CXVI.

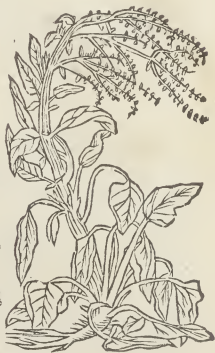
NOMENCLATURA.

Gr. τεῦτλον. Lat. Beta. Ital. Bietola.

Gal. Porree. Ger. Körtet mangost.

Beta.

Beta nigra.

Beta duorum generum est, è quibus nigra coquitur cum Lenticula, ut ventrem sistat, quod magis radice eius præstat

statur. Candida aluo utilis est. Vtraque tamen propter nitrosum humorem, quem habet in se, noxy succi est. Vnde succus earum cum melle naribus inditus, caput purgat, aurium doloribus auxiliatur. Decoctum radicis & foliorum, surfures lentesq; detergit, permiones fotu mitigat. Crudis folijs utiligines, nitro antè perfrictas: alopeciarum inanitates, si alipello prius exasperatas, atque depascentia ulcera, illi prodest. Eruptionibus papularū, igni sacro, ambustisq; cocta medetur.

Est Beta nigricantibus è Purpura folijs. Hæc nigra vocatur Latini. eius radices Rapis magnitudine & forma similes sunt. Candida præterquam colore, quem folia eius in candido viridem habent, nigra similis. Est & quadam ruffa radice, Pastinaca non absimilis. Nitro sa qualitatis est Beta, & ideo discutit & abstergit, candida magis quàm nigra. sed eo cocta priuatur, siquidem nigra astringit, maximè radice. E Liene malè affectis, medicina potius est, quam ubus.

Portulaca. CAP. CXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αὐδορᾶκυν. Lat. Portulaca. Ita. Procacchia.
Gal. Pourpier. Ger. Buttzelen.

Portulacæ vis astringit: capitis doloribus, inflammationibus oculorum, cæterisq; cum polenta imponitur; ardoribus stomachi, sacro igni, uesicæ doloribus, auxilio est. Commanducata, dentium stupores sedat: stomachi & intestinorum aestuationem, fluxionesq; mulcet: renes & uesicam adiuuat, etiam si erosionem sentiant: ueneris impetus exoluit. Succus epotus simili effectu prodest, in febribus ualens. Contra teretes uentris tineas, cruentam excreationem, dysenteriam, hæmorrhoidas, & profuua sanguinis, percocta efficax est. Item contra sepius morsus. Ocularibus medicamentis utilissimè commiscetur: interaneis flu
xione

Portulaca sylvestris.

Portulaca sativa.

xione laborantibus, atque uuluarum erosionibus infunditur. Contra dolores, quos aestus excitauit, caput ex Rosaceo & oleo fouetur: eruptiones papularum in capite, cum uino emendat: uulneribus quæ ad syderationem spectant ex polenta illinitur.

Portulacæ, nota herba, temperamentum, frigidum & aquicum est, pauillum de austero participans. Fluxus restringit & præcipuè biliosos & calidos, siquidem tertij est infrigidantium ordinis, & humefiantium secundi. Parum nutrit in cibus, ut potè humida, frigida, & viscosa. Stuporem dentium sedat, quòd viscosa, non pungat.

Asparagi. CAP. CXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασπαράγος, Lat. Asparagus. Ita.

Aspa-

Asparago. Gal. Asperge.

Asparagi.

tusis, atque desossis: quod, quantum equidem sentio, planè à ueritate abhorret. Atilis autem Asparagus multis ramis fruticat, folijs Fœniculi, longis, numerosis: radice rotunda, grandi, spongiam habente. Huius teneri cauliculi triti in uino albo, rennum dolores sedant. Assus autem coctusue, urinae stillicidium, difficultatemq̄, ac dysenterias mitigat. Radix cum uino aut aceto cocta, luxatos artus mulcet. Decocta cum ficis aut ciceribus, sumpta, regium morbum sanat: coxendicis cruciatus stranguriamq̄ leuat. Alligata radix, aut haustum eius decoctum, conceptum adimit, & sterilitatem adfert.

Asparagus hortēsis, Galeno, Regius dicitur: palustris & syluestris, Helius. Abstergunt Asparagi non protensa tamen manifesta calidita

Corruda siue syluestris Asparagus uulgaris est notitia. Huius cauliculi in cibo cocti uentrem emolliunt, urinam cient. Radicis decoctum contra urinae difficultatem, regium morbum, renū uitia, & coxendicum cruciatus, in potu proficit: cum uino autem, phalangiorum morsibus auxiliatur. Si decocti succus super dente contineatur, eius dolori medetur. Semen potum ad eadem ualet. Canes, ut aiunt, si decoctum bibant, emoriuntur. Asparagum etiam nasci prodiderunt, arietis cornibus cō

liditate aut frigiditate. Grati sunt stommacho, vrinam proritant, & quāuis paruum prestent alimentum, plus tamen nutriunt, quāuis quāuis alia herbarum cyma.

Plantago. CAP. CXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀρνόγλωσσοῦ. Lat. Plantago. Ita. Pian-
tagine. Gal. Plantain.

Maior.

Minor.

Dvo Plantaginis genera: minor folia habet angustiora, minora, molliora, lauiora, & tenuiora: caule anguloso, in terra sessili: floribus pallidis: semine summis caulibus emicante. Altera maior, latior, uirentiorq̄, latis constans folijs, olera-

cei

Aquatica.

Media.

cei generis: cuius caulis cubiti altitudinem petit, angulosus, sub-
 ruber, à medio ad uerticem tenui semine circumdatus, radicibus
 nititur teneris, hirsutis, candidis, digitum crassitudine æquanti-
 bus. Nascitur in lacunosis, sepibus & locis humidis. Multò uti-
 lior magna est. Vim habent folia exiccatoriam, cōstringentem:
 quare omnibus malignis ulceribus, & fluxioni opportunis atq;
 elephanticis, sordidisq; illita prosunt: profluvia sanguinis, ulcera
 quæ serpunt, epinyctidas, carbunculos, nomasq; cohibent: uetera
 ulcera & inæqualia cicatrice obducunt, chironia sanant, sinus
 conglutinant: morsibus canis, ambustis igni, inflammationibus,
 panis, parotidibus, strumis, agilopys, illita cum sale prosunt. Co-
 ctum cum aceto & sale olus, dysentericis, cæliacisq; sumptum
 subuenit. Datur & in locum Betæ cum Lenticula coctum, Et
 ad

ad aqua in intercutem, cui leucophlegmatia nomen est, datur et herba decocta post aridas epulas, sic ut media antecedit: comitia libus & suspiriosis data proficit. Foliorum succus, colluta subinde oris ulcera, purgat: cum Cimolia aut Cerusa igni sacro medetur: fistulis in usus prodest, lippitudinibus & aurium doloribus idem succus inspillatur. Additur quoque in oculorum collyria. Gingiuus cruore suffusus, & sanguinis reiectionibus, potu confert: clystere dyptericis infunditur, contra tabem datur in potu: aduersus strangulationes uulua, in uellere subijcitur, etiam si uulua fluxione laboret. Semen ex uino potum alui fluxiones & sanguinis excreationes sistit. Decocta radix & manducatu, & collutione, dentium dolores sedat; eadem cum folijs, ulceribus renum & uesicae in passu datur. Ferunt tres radices cum tribus uini cyathis, & parua aqua modo, tertianis auxiliari: & quatuor, quartanis. Sunt qui radice gestamine, discutiendis strumis utantur.

Est Plantago latifolia, quae in vulgus herbariorum maiorem vocat. Est angustifolia, quae minor. Tertia Latifolia similis, praeterquam quod folijs constat longe minoribus & leuiter hirsutis. Plantago mixta conflata est temperamento: aequa enim quiddam, et frigidum, atque a deo austerum obtinet. Quandoquidem terrestri est, frigida, & sicca substantia, ob idque in frigidantis & desiccantis naturae ordinem tertium usurpat. Porro quae una in frigidant & astringunt, ulceribus malignis, dysenteriae, & omnigenis ulceribus & fistulis profunt. Et in eo principem locum tenet Plantago. Nam est sui temperamenti proportione, desiccans, non mordicat: in frigidans, non stupefacit.

Lauer, seu Sium.

C A P. C X X.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. Σίον. Lat. Lauer. Ita. Sio.

Gal. Berle.

Sion in aquis inuenitur, frutice pingui, recto, folijs latis, Olu-
satro similibus, sed minoribus, & odoratis. Quæ quida co-
elaq̃, esu calculos rumpunt, atque excernunt: urinas ciet, menses
& partus extrahunt: dysentericis in cibo auxiliatur. De Sio
Crateus tradit, herbam esse fruticis specie, pauca folia ferentem
rotunda, maiora quã Menthæ, nigra, & ad Erucã accedentia.

Nascitur Sium fontibus æstate frigidis, hyeme calidis: Plinio,
Sium Apij est similitudine, glareosis & perennibus riuis pro-
uenit, coquiturque vt Olu atrum magna vesica vtilitate. Cres-
sionis herbæ (ita vulgo vocata) solum, cum prius ium emicat rotundum,
& simul atque adoleuit in Erucã folium lacu uatum, quod ab Apij fo-
lio disidet, satis indicat, Sium Cressionem non esse. Sium Galeno quate-
nus nonnihil aromatis gustu re-
sipit eatenus excalfaciendi na-
tura non sortitur. Discutit autem,
urinam ciet, renum calculos ter-
rit, remoratos menses pellit.

Sium.

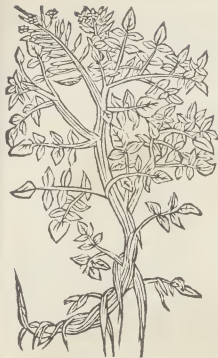
Sysimbrium.

C A P. C X X I.

N O M E N C L A - T V R A.

Græ. Σισύμβριον. *Lat.*
Sisymbrium. *Ita.* Menta Ro-
mana *Gal.* Mente aqua-
tique. *Offi.* Menta rubea.

Sysimbrium, alij Serpyllum sylvestre uocant, in solo incul-
to nascitur, Menthæ hortensis similitudine, odoratius, la-
tiore

* *Sisymbrium*

tet. Folia primium rotunda prodeunt, adulta Erucæ modo finduntur. Id excalfacit, urinas mouet, crudum estur, purgat lentiginos, cutisq; uitiat in facie, noctibus impositum, matutinisque detractum.

Sisybrium hortense Matthiolo, Balsamita est officinarum, & eamquam Mentham Romanam vocant, tum quòd delineationes respondeant, tum quòd facillimè non artificio exculpta in Mentham degeneret: Atque adeò Dioscoridis Sisybriū quod in incultis nasci prodit, & hortense Sisybrium vnam & eandem esse, plantam. Et perinde Dioscoridis Sisybrium, non eum esse quem pingit Theophrastus. Nam si vna res essent: degenerante, non exculpto Sisybriū, in campestribus, non aliter quàm in Mentham permutatum, reperiretur, cum eo loci nullus sit qui colat. Sisybriūq; aquaticū non aliud esse à Crescione vulgari, acris sapore, qui simul cum Sio in aquis nascatur, solijs primium rotundis, & deinde in Erucæ formam laciniatis, parūmque & sapore & odore à nasturtio dissentiat. Id à Plinij opinione non discrepat.

r

Sisybrium

tiore folio. Inseritur coronis: calfaciendi vim habet. Contra stillicidia urinae, calculosq; semen ex uino bibitur: tormina & singultus sedat. Folia in capitis dolore, fronti aut temporibus illinuntur. Item contra uesparum apiumq; ictus: uomitiones potu cohibet. Alterum Sisybriū genus, quòd aliqui Cardaminam, alij Sion appellat: ea herba riguis gaudet, & eisdem in locis, quibus Sion, prouenit. quæ ideo nonnullis Cardamina nominatur, quod gustu Cardamū, id est, Nasturtium, repræsen-

Sisymbrium tertij est inter desiccantia & excalsfacientia ordinis, idque in singultu & torminibus bibendum prabetur cum vino. Nasturcinum, nempe quod Nasturcium referat, calidum est & siccum tertio ordine, & viride etiam secundum non excedit.

Crithmum. CAP. CXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. κριθμόν. Lat. Crithmum. Ita. Finocchio marino. Gal. Fenoil marin. Off. Creta marina.

C *Crithmum, seu potius, ut aliqui, Crithamon, fruticosa & undique foliosa herbula est, cubiti altitudinē fere petens. Nascitur in maritimis, & petrosis: folijs pinguibus, numerosis, albicantibus, ueluti Portulacæ, latioribus & longioribus, salso gustu: flores candidi sunt, & semen, ceu Roris marini, odoratum, molle, rotundum, quod siccatū rumpitur, habet intus tritici modo uucleum: radices digiti crassitudine, tres aut quatuor: grati odoris & iucundi. Radix, semen & folia incocta uino, potu urinae difficultati & regio morbo auxiliantur: menses cient. Estur crudum coctū in oleo, seruat̄ etiam in muria.*

C *Rythmon & Latinis Batis, duplex est. Vna marina, quæ fructuosa est herbula, cubitum vnum alta. Nascitur in maritimis, & petrosis. Hæc cretha marina vulgo dicitur. Altera Batis hortensiana, quam Plinius Asparagum Gallicum quibusdam dici tradit. hæc ab olitoribus ad quotidianos vsus consita nonnusquam spectatur comprehēdisse. Vulgus bacillas quasi baticulas ab Italis vocari didicit. Matthiolo apud Italos Finocchio marino nuncupatur. In hortos traducta, Herba di san Pietro. Batis empetron non est, bilem enim aut flegma non discutit, sed nec hydropinorum aquam, quod in Empetro requirit Dioscorides. Batis h. rba falso gustu, & quadantenus amaro, quandoquidem desiccatoria & absterforia est facultatis. Hanc tamen depresso rem habet, quàm alia quæ in amararum genus transeunt.*

Coronopus. C A P.

CXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κορωνόπος. Lat. Coronopus. Ita. Serpentina. Gal. Corne de Cerf.

Ger. Craynnen.

Coronopus.

Coronopus oblonga herbula est, per terram repens, fissis folijs: coquitur in olerere: radicem habet tenuem, adstringentem, quæ in cibo cæliacis facit. Prouenit in aggeribus, & locis incultis, & secus uias.

Coronopus, patrum nostrorum memoria, Ranunculi species habita est. Nunc verò cognosci in acetarium olus, & seri cæpit. Herba stella ab Italis nuncupatur. Foliorum figura apud quosdam Cornu ceruini nomen dedit.

Sonchus C A P.

CXXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. σόυχος. Lat. Sonchus. Ita Cicerbita.

Gal. Laceron. Ger. merck Bueye.

Sonchi duo genera: syluestrior quidam est, & magis spinis horret: alter teneritate quadam mollescit, cibus expetitus, anguloso caule, inani, interdum rubente: folijs in ambitu per interualla dissectis. Vtriusque uis refrigerat, modicè adstringit,

r

2

git,

*Sonchus aspera.**Sonchus non aspera.*

git, unde aestuanti stomacho & inflammationibus illiti profunt. Succus eorum stomachi rofiones forbitione mitigat, lac elicit: in uellere appositus, sedis ac uulnæ collectionibus opitulatur. Tam herba quam radix illita uibratis à scorpione ictibus subuenit. Alter *Sonchus* tenerior, arboris instar, latis constans folijs: caulem in ramos exeuntem folia distinguunt: sed ad eadem pollet.

Sonchus, Italis acetarium è folijs & radicibus olus, siquidem teneri-
tudo & dulcor gratum gustui prabet.

Seris, siue Intybus. CAP. CXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. σέρης. Lat. Seris. Ita. Endiuia.

Gal. Enduic. Ger.

hærtsœl.

Seris

Seris sylvestris.

Seris sativa.

Seris duum generum est: altera sylvestris, quæ Picris & Cichorion vocatur: altera sativa, latioribus folijs constat, stomacho quàm hortensis utilior. Quæ iterum in duas species digeritur, una folio latiore prodit, Lactucarum simillima, altera angustiore est folio, & gustu amara. Vtraque refrigerat, & astringit, stomacho utilissima: aluum sistit coëta, si cum aceto adsumatur. Sylvestres stomacho meliores, quandoquidem aestuantem ipsum & quem imbecillitas uexet, cibo leniunt: cardiacis per se, aut cum polenta, utiliter illinuntur: podagris, & oculorum inflammationibus auxilio sunt. Herba cum radice illita, percussis à scorpione subuenit: igni sacro cum polenta medetur. Succus cum Cerusa & aceto, ualet ad illitus eorum, quæ refrigerationem desiderant.

Est Intybus satiuus, est syluestris. Satiuus nostro etiã tẽpore Endiu adicitur Italis, syluestri præter folia quæ tencrora & latiora sunt similis. Syluestris qui Cichoreum, Pueris, Amarago Gase nuncupatur, Cichorea pharmacopolis, floribus est cæruleis, quæ sese in solis sydus circum agunt, quæ è re Heliotropij apud quosdam nomen accepit, cum Heliotropium diuersum sit herba genus.

Condrilla. CAP. CXXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. κουδρίλλη. Lat. & Ita. Condrilla.

Gal. Espece de Cichoree.

Condrilla, quam aliqui Cichorion, alij Serin appellant, caulem, flores & folia habet Cichorio similia: quæ ex causa nonnulli syluestris Intubi speciem esse pronunciarunt, uerum tenuior tota est: in cuius ramulis, gummi Mastiches simillimum, tuberculo Fabæ inueniri solet: quod cum Myrrha tritum, & linteo appositum, instar oliuæ, fæminarum menses trahit. Tusa cum radicibus herba, adiecto melle, diuiditur in pastillos, qui Nitro admisti utiligines emaculant. Gummi inordinatos pilos replicat: quod item tenera radix efficit, si intincta succo acis, pilis admoueat. Contra uiperas in uino potu proficit. Succus decoctus, in uino, aut per sese potus, aluum sistit. Aliud habetur Cõdrilla genus, folium ferens oblongum, circum rosam, humi sparsum, caulem succo madentem lacteo: radice tenui, rotunda, leui, uegera, flauescente, succosa, cuius & caulis & folia concoquendi uim habent. Succus incommodos palpebrarum pilos reflectit. Nascitur in latis & cultis.

Condrilla Intybacci generis in solido & gypsofo solo nascens, Cichoreo tenerior & minor, flore in aliquibus cæruleo, in alijs candido. Altera Condrilla species luteo flore, pinguem & lutosum agrum, & præcipuè hordeacum campum amat.

Cucurbita.

Cucurbita. CAP. CXXVII.

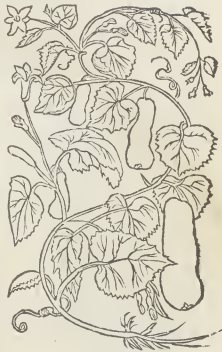
NOMENCLATURA.

Græ. κολοκυνθα. Lat. Cucurbita. Ita.

zucca. Gal. Courge. Off. Latinum nomen habent.

Rotunda.

Longa.

Cucurbita esui apta: cruda, trita illitu tumores, & abscessu mitigat. Ramenta eius infantibus contra capitis ardorem, quam Hyriasiu uocant, in sincipite illinuntur: oculorum inflammationes podagrasq; refrigerant. Succus e ramentis tuis per se, aut cum Rosaceo infusus, aurium doloribus auxiliatur: adustiones cutis in ardenti febre illitu adiuuat: totius feruefactæ & expressæ succus, cum melle exiguo & nitro potus, aluum leniter resoluit. Vinum in Cucurbitam recentem excavatam infusum, si mistum sub diuo teneatur, potu aluum leuigabit.

Cucurbitæ semen medicinale est, fructus quãvis multorum sint specie-
rum, tamen vt plurimum aut longi sunt, aut lati & sessiles. Nascũ-
tur sine semine, quæ perendè quàm terra mãdentur, oleo sesamino im-
maduerint.

Cucumer satiuus. C A P. CXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σίκυς ἡμερῶ. Lat. Cucumer satiuus. Ital.

Cocomero domestico. Gal. Concombre.

Citrullus.

Cucumis marinus.

Satiuus Cucumis aluo & stomacho perquàm utilis habe-
tur, refrigerat, corruptionem non sentit, uesicæ prodest, olfa-
Elu reuocat, quos animus liquerit. Semen modicè urinam mo-
uet: cum lacte aut passo, uesicæ exulcerationibus subuenit. Illita
cum

Cucumis sativus.

Pepo.

cum uino folia, morsus canum sanant, & epinyctidas, cum melle. Peponis caro in cibis, urinam cit, Inflammationes oculorum illita sedat. Ramenta eius contra adustionem infantium, quam Syriasi nunc uocant, sincipiti imponuntur: fronti admota, oculorum fluxiones auertunt. Succus cum semine, adiecta farina, siccatus in sole cogitur in smegmata, quæ faciem repurgant, & nitorem afferunt. Radix sicca, & ex hydromelite pota drachmæ pondere, uomitionem mouet. Si quisquam moderatè secundum cœnâ uomere cupiat, geminis obolis sit contentus. Sanat quoque illita cum melle ulcera concreta in modum faui, quæ ceria uocant.

Peponis nomine Græci & Cucumeres & Mellones & Citrios intelligunt. Est Italis Auguria Cucumeris genus, antiquis Græcis (ut Matthiolus putat) incognitum.

Lactuæ. CAP. CXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. ἄρτις αἰ ἡμερος. Lat. *Lactuca sativa*. Off. *Itidem*.
Ita. *Lattuga domestica*. Gal. *Laiçtue*.

Crispa.

Capitata.

Lactuca sativa, quibus natura refrigeratrix inest, stomacho grata habentur, somnum conciliant, alium emolliunt, lac euocant: uerum decoctæ magis alunt, stomachicis illotas esse prodest. Epotum semen, assiduas libidinum imaginationes in somno compescit, & ueneri refragatur. Ipsa uero frequentiores in cibo, claritati oculorum officiunt: inflammationibus & ignibus sacris opitulantur, muria condiuntur. Cum in caulem exierunt

runt

runt, uim quandam nanciscuntur, succo aut lacti syluestris Lactuca similem.

Lactuca syluestris. CAP. CXXX.

NOMENCLATURA.

Græ. ἄγριος ἀργεία. Lat. Lactuca syluestris. Ita.
Lattuga saluatica. Gal. Laitue sauua-
ge. Off. Endiua.

Syluestris.

Phalangiorum ictus bibitur. Semen, non aliter quam satiuæ, libidinum imaginationes in somno amolitur, ac uenerem arcet. Succus ad eadem ualet, sed uiribus infirmior. Reponitur in fictili nouo lac eius, antea, ut in alijs liquaminibus moris est, insolatum.

Syluestris Lactuca satiuæ similis est, sed longior caulis, & candidiora folia, graciliora, & asperiora: amaro gustu est, & uiribus aliquantum Papaueri similis, unde lacteum eius succum aliqui Meconio permiscuerunt. Aquam per aluum elicit, potus in aceto mulso succus ad duos obolos argemæ caliginemq; repurgat. Contra adustiones efficaciter illinitur cum lacte mulierum. In summa. somnum allicit, doloris leuamentum præstat, mentes trahit, contra scorpionum

Est

Est sativa, est sylvestris Lactuca, quæ Serriola sine Scariola Italis, quod folij pars exterior, serræ in morem, aspera sit. In totum, sola teneritudine, leuore, & candore distant.

Gingidium. CAP. CXXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. γγγιδίου. *Lat.* Gingidium. *Ita.* Gingidio. *Gal. & Off.* Cerefolium, sed falso.

* *Gingidium.*

ita pridem ijs è locis cœpit adferri. Hoc quibusdam Carni de Syria dicitur.

Gingidium, aliqui Lepidion, in Syria & Cilicia plerunque nascitur: herbula sylvestri Pastinaca similis, tenuior, & amarior: radice parua, candicante, sub amara. Oulus hoc crudum, coctum, conditumue estur magna stomachi utilitate, urinã cit. Decoctum ex uino potũ uesicæ prodest.

Cerefolium in Italiae hortis nascens, non est Gingidium, non enim gustatum amaritudinem gustui representat, at acrimoniam potius, & aromaticum odorem. Cilicia & Syria peculiaris hac herba est, nec

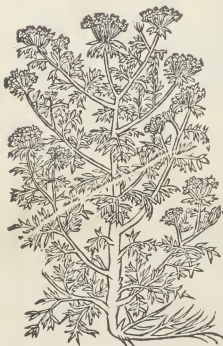
Scandix. CAP. CXXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκάνδιξι. Lat. Scandix. Ita. Scandice.

Gal. non perinde nota. Off. Dauci
genus, sed falso. Ger.

Wbisd moron.

* Scandix.

Scandix, sylvestre olus
est amarum, subacre,
quod crudum coctumue mā-
ditur, stomacho & vētri
utile. Decoctum in potu, ue-
sicae, renibus, & iecinori
confert.

Scandix Galeno, sapore est a-
maro, & aliquantum acris,
vt in fine sit secundi exalfacien-
tium & desiccantium ordinis,
aut in tertij principio. At cum
talis non sit, quæ pro Scandice
profertur, sequitur Scandicem
non esse geminam.

Caucalis. CAP.

CXXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. καυκαλίς. Lat. Caucalis. Ita. Petrosello
saluatico. Off. Pimpinella hirsuta.

Gal. Persil fau-
uage.

Cauca

Caucalis.

Caucalis, quã alij sũt
uestre Daucum uocat,
cauliculo est dodrantali, aut
maiore, subhirsuto: folijs A-
pio similibus, Fœniculi modo
per extrema multifidis, hispi-
disq̃, candida in cacumine
umbella, suauiter olẽte. Cru-
dum coctũm ue olus estur, uri-
nam mouet.

Frequens apud Thuscios Cau-
calis, nihilum absimilis ab
ea quã pingit Dioscorides.
Hanc vernacula dictione, Petro-
sello saluatico nominant, quod
adiacentia terre folia multum
ad Apium hortensũ, Petroseli-
linum, accedat, aditioribus cun-
ctis fœniculi modo incis. Flos
albus & odoratũ: non aliud,
quã Dauco.

Eruca. CAP. CXXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Εὐζωμοῦ. Lat. Eruca. Ita. Ruchetta.

Gal. Roquette.

CRuda Eruca uenerem largiore cibo concitat. Semen eodẽ
effectu prodest: urinam cit, concoctioni prodest, alio per-
quã commodata. Semine ad condimenta utuntur, quod, ut
in longum tempus asseruetur, adiecto lacte aut aceto, digerunt
in pastillos. Gignitur etiamnum syluestris Eruca, maximẽ in
Iberia,

Satiua.

Syluestris.

Iberia, quæ occidentem spectat, cuius semine pro Sinapi incolæ utuntur. Vrinam uehementius pellit, multò satiua acrior.

Eruca acetarijs Italicis, & satiua & syluestris omnibus notissima. Medicinalem eius usum abundè docet Dioscorides. 7.

Ocimum. CAP. CXXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Οκίμου. Lat. Ocimum. Ita. Basilico.

Gal. Basilic.

Ocimum uulgo cognitum. Id copiosiore cibo oculorum aciem hebetat, aluum mollit, spiritum mouet, urinam pellit, lac euocat, agrè tamen conficitur. Illud cum polline polentæ, ace-

Ocimum mediocre.

Ocimum maius.

to & Rosaceo, pulmonum inflammationibus auxilio est. Draconis marini & scorpionis ielibus per se prodest: & cum uino Chio oculorum doloribus. Succus uisus caliginem abstergit. Destillationes exiccat. Semen potum conuenit atram bilem gignentibus, difficili urina, inflatisq; : naribus haustum, subinde mouet sternutamenta: quod idem herba efficit: sed oculos premi necessum est, cum sternutamentum urget. Sunt qui in cibus abdicandum censeant, quandoquidem manducatum, & in sole positum, uermiculos creat. Aphri autem adyiciunt, si feriantur à scorpione, qui Ocimum ederint, nullo confictari dolore.

Est Ocimū, siue Oximū, pro ratione foliorū, maius & minus, et sub Basilici nomine, satis cognitū. Herba stomacho inimica, ideò in cibus dānatur, cōuenientius quo maturet, & discutiat, exterius applicabitur.

Siqui-

Siquidem in secundo est excalescentium ordine, & superfluum, in se continet humiditatem.

Orobanche. CAP. CXXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Οροβάρχη. Lat. & Ita. Orobanche.

Gal. Tigne.

* Orobanche.

Orobanche cauliculus est sesquipellalis, & interdum maior, subruber, hirsutus, tener, sine folio, pinguis: flore subalbido, & in luteum uergente: radice digiti crassitudine, & cum ariditate flaccescit caulis, fistulosa. Hanc inter quædam legumina nasci constat, & ea strangulare, unde Orobanche sibi cognomentum usurpauit. Estur, ut olus, cruda, & in patinis, asparagi modo, decocta. Legumentis addita, coctionem accelerare creditur.

Orobanche, quam quod Eruum strangulet, Theodorus in Theophrasto, Eruegam nominauit, caulem profert sine folijs, & cymam paulo crassiozem, ut non iniuria Plinio, Cynomorion, quasi simile quiddam genitalicanis nominetur.

Barbula hirci. CAP.

CXXXVII.

NOMENCLATURA.

s

Græ

Græ. Τραγοπωγόν. Lat. *Barbula hirci*.

Ita. *Barba di becco*. Gal. *Barbe de Bouc*.

Ger. *Bockhs Batt*.

B *Arbula hirci*, quæ ab alijs *Come* uocatur, breui est caule: folijs *Croci*: radice longa, dulci, supina magno super caulem calyce, è cuius summo semen nigrum dependet, unde nomen inditum est. *Herba esui apta est*.

Ornithogalum. CAP. CXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ορνιθόγαλον. Lat. *Ornithogalum*.

Ita. *Ornithogalo*.

Gal. *Churles*.

O *Ornithogalum* cauliculus est tener, candicans, tenuis, sesquipedalis, tribus aut quatuor in cacumine mollibus adnatis: à quibus, flores prodeunt, foris herbacei, & cum hiantes se pandunt, lactei uisuntur: inter quos dissectum, cachryos modo, capitulum emicat. Coquitur cum pane, ut *Melanthium*. Radix bulbosa, cruda & cocta manditur.

R *Adix Barba Hirci acetarijs*, quod dulcis fit & gustu grata, inditur. Ipsa herba folia habet, *Croci* largiora tamen & longiora, florem luteum. Aqua per alembicum ex ea educla, recentes in carne plagas mirabiliter adglutinat. *Ornithogalum* pueris etiam cognitum, quod *Churles* vocant, nam huius radicem vomere eruptam colligunt: multo castaneis suauiore in cibus: cruda & cineribus incocta rusticis edendo est, ut quæ *Tuberibus* nihil cedat.

Tubera. CAP. CXXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. ὄστρον. Lat. *Tubera*. Ita. *Tartuffi*.

Gal. *Trufles*. Off. *Cerui boleti*.

T *ubera* rotundæ radices sunt, sine folijs, flauescentes: uere fodiuntur, cruda & cocta eduntur.

TVbera secreta quapiam vi terra agglomerantur in cibum: Gale-
no, humores generant crassos & melancholicos omni plus alio ci-
bo, atq; adeò paralyfim apoplexiam, agre digeruntur, & grauant sto-
machum. N.ã de terrestri magis, quã de aquea substantia participant.

Smilax hortensis. CAP. CXL.

NOMENCLATURA.

Græ. Σμίλαξ κικπᾶϊα. Lat. Smilax hortensis.

Ita. Smilace de gli horti. Gal. Faseoles. Off. Faseoli.

Hortensis Smilax, frutex, cuius semen à nonnullis Lobia
uocatur: folia habet Hederae, molliora tamen: tenues cau-
les, & capreolos uicinis fructibus circumuolutos, qui tantũ ado-
lescunt, ut topiorias scenas representare uideantur: siliquas Fœ-
nigraci profert, longiores & torosiores. in quibus semina re-
num similia, sed in aequali colore recluduntur: quæ quadam ex
parte fuluescunt, siliqua coëta cũ semine in oleribus, Asparagi
modo, estur. Urinam ciet, & tumultuosa somnia facit.

Smilacem hortensem iam superius diximus esse Dolichum, eum Ita-
lia vocat Fagiuolo Turchescho, nempè qui etiam Phasiolus dicitur,
ut differat à Phaseolo.

Medica. CAP. CXLI.

NOMENCLATURA.

Græ. Μεδίικη. Lat. & Ita. Medica.

Gal. Foin de bourgoine.

Gal. Medisch Kraut.

Medica cum recenter prodyt, folijs & caule Trifolio
pratensi similis est: procedens uerò folia contrahit, cau-
les adens Trifolij, & siliquas corniculorum modo intortas,
in quibus semen Lentis magnitudine dependet. Id sicca-
tum, iucundi saporis gratia, conditaneo sali admiscetur. Vi-
ride, quibus refrigeratione opus est, illitu suffragatur.

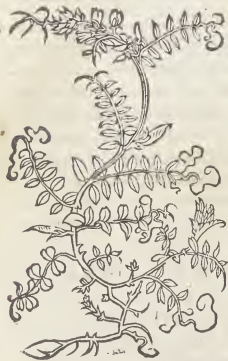
Herba tota pro gramine utuntur, qui pecora alunt.

Medica, Persarum bello in è Media in Graciã, & post è Gracia in Italiam translata, in iumentorum olim pabulum serebatur, nunc rara est in Italia: in Gallia, per Ruellium frequens, & à rusticis Trifolium maius appellatur.

Aphaca. CAP. CXLII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αφάκη. Lat. Aphaca. Ita. l' Aphaca.
Gal. Vesse.

* Aphaca.

genera Aphacen reponit, quæ nihil adnostram Aphacen.

Porrum capitatum.

CAP. CXLIII.

NOMENCLATURA.

Græ

Aphaca in aruis nascitur, altior Lente, tenuibus folijs siliquas Lenticula maiores fert, in quibus terna quaternaue semina nigra, Lente minora, continentur: quæ adstringendi vim habent: quare torrefacta, stomachi aliuq; fluxiones sistunt, si fresca lentis more decoquantur.

Aphace Matthiola non est vitia, verum legumen folijs Vitæ similibus, maioribus tamè & crassioribus. Hanc rustici Vitiam sylvestrem vocant. Theophrastus inter intybaea

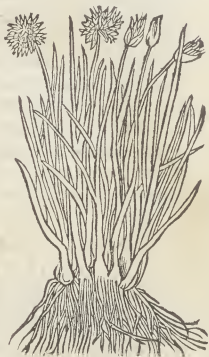
Græ. πρᾶσον κεφαλῶτον. Lat. *Porrum capitatum*.

Ita. Porro capitato.

Gal. Porreau.

Porrum capitatum.

Porrum sectium.

Capitatum Porrum inflationem facit, noxium succum creat tumultuosum somnum parit, urinam ciet, aluo accommodatur, extenuat, oculorum aciem hebetat, menses pellit. sed ledit exulceratam uesicam, renesq; cum ptisana uero coctum, esu pectoris uitia extrahit: coma eius in aqua maris & aceto cocta, in defensionibus, ad præclusiones uulue & duritias, utilis habetur. Porrum bis aqua mutata coctum, tum frigida maceratum, dulcescit, & multo minus inflat. Semen acrius est,

Et quandam adstrictoriam vim habet. Quare succus cum aceto, addito Thure aut Manna, sanguinis profluenta sistit, maxime si naribus erumpat: uenerem stimulat, contra omnia thoracis uitia tabemq̄, pro delinctu efficax est, arteriam esu purgat: sed si assidue estur, uisus obscuritatem inducit, stomacho aduersatur. Succus ex melle potus, aut illitus, contra bestiarum morsus auxilio est. Ipsum quoque cum aceto aut Thuris polline, lacte, aut Rosaceo, utiliter aurium doloribus, et sonitui instillatur. Varos tollunt folia illita cum uua Rhois, qua ad obsonia utuntur: epinyctidi medetur, crustas ex sale illita rumpunt, ueteres sanguinis reiectiones cohibent, si binis drachmis, et equali baccarum Myrti pondere bibantur. Ampeloprasum stomacho magis aduersatur, et plus Porro excalfacit. Urinam et menses uehementius ciet. Id contra serpentium morsus esse conuenit.

Cepa. CAP. CXLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κρόμμυον. Lat. Cepa. Ita. Le Cipolle.

Gal. Oignons.

CEpa longa acrior est quam rotunda, item flaua quam candida, et sicca quam uiridis, et cruda quam cocta, aut sale condita. Omnes tamen mordent, flatu gignunt, appetentiam inuitant, sitim mouent, et extenuant, fastidium pariunt, et expurgant, aluo utiles sunt. Ea detractis purgamentis in oleum coniecta, hæmorrhoidas, reliquosq̄, excreationum exitus reserant, subditæ pro balanis. Succus cum Melle illitus, oculorum hebetudinibus, argemis, nubeculis, et incipientibus suffusionibus auxiliatur, anginae eodem perunguntur, suppressos menses pellit, caput purgat, naribus infusus, canis morsibus cum aceto, Ruta, et Melle illinitur: cum aceto autem perunctas

in so

in sole uutiligines sanat, & cum pari Spodio, scabras lippitudines sedat, uaros cum sale reprimat: contra calceamentorum attritus, cum gallinaceo adipe utilis est, citæ aluo prodest. In auribus sonitum ac grauitatem emendat: ad purulentas aureis, & eliciendam earundem aquam, ualet: alopecia earum succo perfricantur, qui celerius quam Alcionium pilos euocat. Lariore cibo Cepa capitis dolores ciet, cocta q̄ uehementius urinã pellit. Eos lethargicos efficit, qui ualetudinibus aduersis, ea etiam cocta, plus æquo uescantur, elixa, & cum passis uuis & Fico illita, tubercula concoquit, & celerrimè rumpit.

Allium. CAP. CXLV.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκόροδον. Lat. Allium. Ita. Aglio.
Gal. Ail.

Allium quoddam satium atque hortense habetur, quod in Aegypto, singulari, ut Porrum, capite constat, dulce, in purpureum uergens, paruum: reliqua uerò magna & candida, ex pluribus coagmentatur nucleis, quos aglitas, id est, spicas, Græci nominant. Aliud est syluestre, quod Ophioscorodon, id est, Anguinum, uocant. Vis Ally acris est, excalfacit, mordet, excernit, aluum turbat, inflationes facit, stomachum exiccat, sitim gignit, flatum permouet, summam corporis cutem exulcerat, aciem oculorum esu hebetat. Eosdem effectus præbet Anguinum, quod & Elaphoboscorodon dicitur, latus uentris tineas in cibo sumptum abigit, urinas detrahit, contra uiperatum ictus, & priuatim hæmorrhoi, prodest, ita ut non aliud magis, si cum uino iugiter assumatur, aut tritum in eodem ebibatur: cōtra rabiosorum morsus & illitu & cibo ualet: magna &

*Allium hortense.**Sylvestre.*

Allio utilitates contra aquarum murationes, uocem clarificat, ueterem tussim crudum coctum lenit, potum autem cum *Organi* decocto, pediculos & lendes enecat. Cremati cinis illitus sigillationibus cum melle, & alopecijs cum *Nardino* unguine, medetur: eruptiones papularum cum oleo & sale sanat, utiligines, lichenas, lentigines, ulcera capitis manantia, lepras, & furfures, cum melle eximit. Cum *Thure* & *Teda* decoctum, dentium dolorem leuat, si in ore contineatur. Contra uenentozos muris aranei morsus, cum ficulneis frondibus & *Cumino* illinitur. Feruesacta coma ius, fæminarum defessionibus additum, menses & secundas partus extrahit. *Alliu* eiusdem gratia suffitur. Factum ex eo & nigra oliua intritum, quod *Mytoto*

Sylvestre.

Vrsinum.

toton uocant, esu cit urinam, ora uenarum patefacit, hydropicis utile. Scorodoprasum magnitudine Porrum æquat, qualitatum Porri & Allij particeps: unde promiscuus sibi uires ex utroque uendicauit, effectus Allij & Porri præbens, inefficacius tamen. Coctum, porri modo, dulcescit, & in olerum uicem transit.

Porrum & eius species omnibus nota, nam sub eodem genere continetur, Vlpicum, Scorodoprasum, Ampeloprasum, Allium, Ophioscorodon, Porrum, Gathyum, & similia, Ampeloprasum copiosè in uineis prouenit, vnde & nomen accepit. Cepa nota est. Non ignotum est Allium domesticum. Sylvestre spicam non habet, minor est domestico, ceterum sapore & odore simili, astrictus folijs, caule subtili, è cuius cyma flos rubens, vnde nigrum semen prosilit. Scorodoprasum non est Scordium (nam

s s id sui

id sui generis herba est) at illud ex Allio & Porro latifolio, sic arte & cultura prodÿt: Siquidem figura & temperamento inter vtrūque medium est.

Sinapi. CAP. CXLVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Σίνπι. Lat. Sinapi. Ita. Senape.

Gal. Seneue.

Sinapi.

Sinapi hortense, aliqui Napi uocant, Eligi debet adultum, ualde rufum, non magnoperè siccum, sed quod fractum internè uirescat, & ueluti quodam succo madeat, casium colore: siquidè recens id genus, tempestiuū habetur. Ad calfaciendum, extenuandum, extrahendum, efficax est: ad eliciendam capitis pituitam manditur. Contra præduros tonsillarum tumores, ac ueterem callosamq; arteria scabritiem, succus ex aqua & Melle conuenienter gargariatur: sternutamenta ciet, tritum & naribus admotum: comitialibus quoque auxiliatur: scæmas uulæ strangulatu oppressas excitat. Lethargicis, de-raso capite, illinitur, cum ficis admistum, donec rubescat locus: & ad coxendicum cruciatus impositum, ad lienes, & omne genus,

tritum & naribus admotum: comitialibus quoque auxiliatur: scæmas uulæ strangulatu oppressas excitat. Lethargicis, de-raso capite, illinitur, cum ficis admistum, donec rubescat locus: & ad coxendicum cruciatus impositum, ad lienes, & omne

genus,

genus dolores confert, cum permutandæ ualitudinis causa, ex alto uitia extrahenda sunt. Alopecij illitum medetur, faciem purgat, sugillata cum Melle, adipe aut cerato rapit: fera impetigines & lepræ, eo cum aceto perunguntur. Contra febrium circuitus aridum bibitur, aut potui, polenta modo, inspargitur: extrahentibus emplastris, scabiemq; extenuantibus, utiliter admisceri solet. Tritum, grauitati aurium & sonitui, cum fico impositum prodest. Succus ad hebetudines oculorum, & genarū scabritias magna utilitate illinitur. Expressus recenti semine succus, in sole siccatur.

Sinapi Plinio, trium est generum. Vnum gracile, alterum Rapitiarum formam exprimit, tertium in Eruca folium laciniatur. Est Gallis Sanelle vel Senella: est Mustarda blanche & nigra. Quod Eruca folium refert, musto quod nondum ebullierit inditum, dulcedinem in longum tempus prorogat.

Nasturtium. CAP. CXLVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κάρδαμου. Lat. Nasturtium. Ita. Agretto.
Gal. Cresson de iardin. Off. Latino nomine vtuntur.

Nasturtium optimum constat esse Babylonicum. Omnium semen est acre, excalfacit, stomacho aduersatur, aluum turbat, tineas excutit, lienem imminuit, partus exanimat, menses cit, uenerem stimulat, Sinapis & Erucae simile intelligitur. Lepras & impetigines absterget. Illitum cum melle, lienem extenuat, fauos expurgat, pulmonum uitia extrahit, sorbitionibus incoctum. Serpentium uenenis potum resistit, atque eas suffitu fugat: capillorum defluuia cohibet: carbunculos ad suppurationem perducit, & rumpit: coxendicibus cum polenta

Nasturtium hortense.

Sylvestre.

*cōmode ex aceto illinitur, tumores colleſionesq̄, diſcutit, emit-
tit furunculos, illitum cum muria. Herba ad omnia eadem effe-
ctus, licet minor.*

Nasturtium *Crescio hortensianus seu mauiſ Alenoyſſus ſatis co-
gnitus, medicina patent è Dioſcoride, Galeno, & Plinio.*

Thlaſpi. CAP. CXLVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Θλάσπι. Lat. Thlaſpi. Ita. Haud aliter.

Gal. Raſle. Off. incognita.

Thlaſpi, herbula anguſtis folijs, digitali longitudine, in ter-
ram uerſis, ſubpinguibus, in cacumine diuiſis: binum do-
dran

* *Latifolium.**Angustifolium.*

drantum cauliculo, tenui, non sine adnascentibus ramis: fructu circa ipsum totum, ab extremo in latius se pendente: semine Nasturtij incluso, lenticulae uasis effigie, nisi quod infringitur unde nomen accepit: flos albicat. Nasitur in semitis, & sepibus, fossisq;. Semen asperi gustus, excalfaciens: bilem utrinque extrahit: potum acetabuli mensura: prodest ischiadicis, infusum, sanguinem potu educit: internas suppurationes rumpit: menses ciet: sed partus enecat. Alterum Thlaspi tradit Crateuas, quod aliqui Persicon Sinapi uocant, latis folijs, radicibus magnis, utile ischiadicorum infusioni.

Qui Thlaspi Bursam pastoris existimant perperam iudicasse conuincuntur, tum foliorum habitu, tum gustato semine, & eius animaduersa figura. Hunc herbarij Nasturtium teclorum, & vulgus, Sinapi rusticum vocant.

Draba. CAP. CXLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Δράβη. Lat. Draba. Ita. Draba.

Gal. Draue. Off. & Ger. incognita.

DDraba herba ad cubiti altitudinem assurgit, tenues spar-
gens ramos, & ex utroque latere folia ceu Lepidij, sed
molliora, & candidiora: in cacumine uero Sambuci umbellam
gerit, candidos flores habentem. Herba hæc cum ptisana coqui-
tur, in Cappadocia maxime. Semen aridum pro Pipere obsonijs
admiscetur.

SErapium, Araba, Orientale facit Nasturtium, acris saporis semine,
quod non reperiens in planta quam in valle Anania legit Matthio-
lus similem Araba, ut ipse de illa dubitat, sit necne vera Dioscoridis
Araba, ita incertos nos esse cogit, utrum nascatur in Gallijs, ut Ruel-
lus existimat.

Irio. CAP. CL.

NOMENCLATURA.

Græ. Ερύσιμον. Lat. Irio. Ita. Irione.

Gal. Tortelle. Off. & Ger. proprium
nomen non habet.

ERysimon, Latini Irionem uocant, iuxta urbes, rudera,
hortosq; nascitur, folijs Eruca sylvestris: cauliculis in lori-
modum lentis & obsequiosis: floribus luteis, siliquis in cacumi-
ne gracilibus, ut Fœnogreco, corniculatis: semine Nasturtij, exi-
guo, urentis gustus. Contra thoracis fluxiones efficax est, & si
purulenta extusiuntur: regio morbo & coxendicibus prodest:
cōtra uenena in delinctu cum melle datur. Illinitur ex aqua aut
melle utiliter cæcis carcinomatis, parotidibus, duritijs mamma-
rum, & testium inflammationibus: in totum extenuat, & cal-
facit. Mitius multo ad clysteres fiet: si aqua madescat atq; tor-
reatur, uel linteo illigatum pinsita farina oblitum perassetur.

Irio Theophrasto frumenti est genus, Sesamo simile. Plinius huic opinioni accedit 7. & 10. cap. lib. 28. Et 25. capite. 22. lib. ab historia Discoridis describit. Nec aliter facit Galenus qui libro de facultate simplicium 6. inter acres herbas ut Nasturtium & Sinapi connumerat. Et de alimentorum facultate primo, huic locum assignat inter frumenta. Attamē frumētarius, non ea est herba, quam Itali Formentone nuncunpant, non enim respoudet Plinij in Erysimō descriptioni, quod formentone, rubente sit caule, non folijs: & cum eo non multum animalium genus pascatur, clarum est nihilum Sisamum referre. Matthiolus Irionem herbam, siquidem apud Italos nascatur, eam esse putat quæ in locis & vīs publicis nascitur, Eruce folijs, floribus paruis & luteis, siliquis in cacumine gracilibus, duris, & corniculatis, in queis semen acris saporis.

Piper. CAP. CLI.

NOMENCLATURA.

Gr. Πέπερι. Lat. Piper. Ital. Pepe.

Gal. Poyure. Off. Latinum

nomen retentum est.

Piper in India nasci, breui arbore traditur: quæ inter initia, prælongum fructum, ueluti siliquam promit, quod longū Piper est: habet intus aliquid tenui Milio simile, quod tandem in perfectum Piper euadit: id autem suis temporibus dehiscēs, pandensq̄, sese racemos emittit, grana ferentes qualia uidemus: Ea acerba, candidum Piper faciunt, aptum ocularibus remedijs antidotis & medicaminibus, quæ contra uenenata parantur: theriaca uocāt. Longum uero uehementius mordet: & quoniam prius quam ematurescat decerptū est, subamarū relinquit antidotis & theriacis medicaminibus expetitū. Nigrū uero, ut potē qđ tēpestiua maturitate collectū sit, odoratū esse cōstat candido suauius, acrius, & ori gratius, necnon ad condimenta utilius. Sed candidū, & adhuc in acerbū uergens, ante dictis infirmis

firmius est. Eligi oportet grauissimum, plenum, nigrum, sine multis rugis, recens, minimè fursurosum, Inueniuntur etiãmnũ in genere nigri semina nutrimento defecta, cassa, inania, minimiq̃ ponderis, quod uocant Brasma. Vis omnium exalfacit, urinam ciet, concoquit, extrahit, discutit. absterget caliginem, quæ oculis obseruatur. Piper febrium horroribus circuitu repentibus siue potu, siue illitu, subuenit, serpentium morsibus auxiliatur, partus extrahit, conceptum adimere creditur, statim à concubitu suppositum: tussi, omnibusq̃ pectoris uitijs: siue eclegmate, siue potu, succurrit, angina eo & melle conuenienter perunguntur. Potum cum recentibus Lauri folijs, tormina discutit: cū uua passa manducatum pituitam à capite elicit, ualetudinem tuetur, dolores finit, appetentiam mouet: concoctionem adiuuat, ad intinctus esculentorum additum: strumas cum pice discutit, uitiliginis ex nitro emaculat. Ficili nouo, ut Lenticula, motum torretur. Non est huius arboris radix Gingiber, ut aliqui existimauerunt, sicuti paulò post ostendemus. Nanque Piperis radix Costo similis est, ora guflantium accendit, saliuam ciet: hæc lienem reprimunt, cum aceto illita, aut pota: caput etiam purgat, manducata cum semine Pedicularis herbe, quam Staphidem agriam uocant.

Qui mare Athlanticum, Oriëtem, & Meridianum enauigarunt, plantas nobis reddidere fruticũ Piperis effigies. Vnum, albæ uiti quæ sepibus prorepat similem, racemoso fructu, primum viridi. & ut in ligustro coaceruato. Hoc rotundum, quod nigrũ, & album est Piper. colliguntur, expansis sub sole palmeis tegetibus, bacca, antequam plane nigrescant, ubi relicta donec solus æstu corrugentur. Alterum, qui cõpactiles callos racematim coeuntes producat, pari cum nucis pontica uulgo forma. Sunt Neapoli Piperis frutices, sunt in alijs Italia locis. Est & in eadem regione frutex qui Piper racematim ferat, similis plantæ quam vulgus Ribes putat, nempe Venetjs in horto Maphæi à Maphæo Medicis clarissimi, fructu Piperis & odorem & saporem exprimente.

Gin

Gingiberis CAP. CLII.

NOMENCLATURA.

Græ. γιγγίβηρις. Lat. *Gingiber*. Ita. *Gengeuo*.

Gal. *Gingenbre*.

Gingiberis sui generis planta est, in Troglodytica Arabia magna ex parte nascens: qua uirente, ad multa, perinde atque nos Ruta, utuntur, & primis potibus & edulys admiscunt. Huius radices, Cyperi modo, paruae sunt, candicantes, & odoratae, atque Piper sapore imitantur. Eligi debent quae teredines non nouerunt. A multis tamen ob id condiuntur, quod celeriter cariem sentiant. Fœcilibus in Italiam asportantur. *Gingiberis* cibo conueniens est, & cuius condimento assumitur. Excalsa Etoriam uim & excoquentem habet: aluum leniter emollit, stomacho utilis est: efficax aduersus ea, quae oculis caliginem offundunt. In antidota addi solet. In summa, Piperis uiribus respodet.

Gingiber radix est gramini in totum adsimilis, geniculatis serpens internodijs, è quibus nouas subinde radices, & ex acumine dispergit. Arundinacea folia bis ter ue in anno progerminat. exilitate tamen & fastigio breuiori. Ad nos ex Arabia & Aegypto adfertur siccum, & conditum viride. Conditur & siccum Venetys, & alijs in Italia locis, pretij minoris.

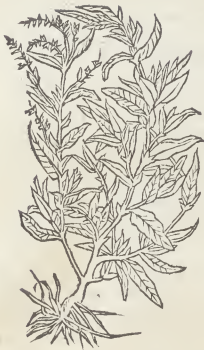
Hydropiper. CAP. CLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. υδροπέρρι. Lat. *Hydropiper*. Ita.

Pepe acquatico. Gal. *Poyure*
de riuere.

HYdropiper apud aquas nascitur, quae stagnant, aut in pigro lapsu repunt: caulem adit geniculatum, praedurum, multis alis concauum: folia *Meutha*, maiora, molliora, cãdidioraque

* *Hydropiper.*

gari, nulla habet quæ appareant internodia, semen non profert racemose sum, ipsūque amarum est, nō acre. Hydropiper si vsquam nascatur, illa est Persicariæ species, quæ in alterius discrimen, nigra nota insignitur, Nam folijs est Menthe, non disparibus notis, quas Hydropiperi assignat Dioscorides.

raç gustu Piperis, acri, citra tamen ullā odoris gratiam: fructum acrem, in surculis paruis, prope folia racematim coherentem. Folia cum semine illita, tumores ueteresq; duritias discutiunt. sugillata delent: quæ postquam inaruerunt, tusa pro Pipere in obsonijs admiscuntur. Radix parua, nullius in medicina momenti.

HYdropiper. Pseudeupatorium non esse his apparet argumentis. Pseudeupatorium folijs est cannabini, duris, pilosis, gustu amaris, & non ut Piperis acribus: Odore est non vul-

PTARMICA CAP. CLIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. πταρμίκη. Lat. Ptarmica. It. Oliuella.

Gal. Herbe a esternuer. Ger.

Nieskrant.

PTarmica frutex est, surculos habens paruos, multos & rotundos, Abrotono non dissimiles: & circa eos folia Oleæ, longa,

longa, multa, & in cacumine capitulum, uti Anthemidis, paruum, rotundum, quod suo acri odore sternutamentum excitat, unde nomen accepit. Folia cum floribus illita, sugillationes rapiunt. Flores sternutamenta efficacissimè movent. Nascitur in montibus & petrosis.

Eptarmica, quã Oliuellam Itali vocant scopæ fiunt, nec huius apud eos alius est vsus. Temperamento est calido & sicco. Viridis calida, secundo, & sicca ordine tertio.

Radicula, seu lanaria herba.

C A P. C L V.

Struthium.

NOMENCLATVRA.

Græ. στρουθιον. La. Struthium. Ita. Radicetta.

Gal. Herbe a foulon.
Off. Saponaria. Ger. Seyffentrant.

Struthium herba vulgo nota, qua purgandis lanis utuntur, qui eas eluunt. Huius radix est acris, urinam ciet, prodest tussi, iocinorosis, orthopnœa ex melle sumpta,

cochlearis mēsurā, aluū soluit. Eadē cū panace et Capparis radice

calculos frangit, & cum urina exturbat, duritiem lienis absu-
mit, menses imposita trahit, partus efficaciter enecat. Cum po-
lenta autem & aceto illita, lepras tollit, tubercula discutit, cum
farina hordeacea, & uino decocta. Miscetur & malagmatis,
& ocularibus collyrijs, claritatis causa. Sernutamenta mouet,
per os purgat, trita cum Melle, & naribus infusa.

Herba Lanaria ob frequentem eius in eluendis Lanis usum an ti-
quis cognitissima, hoc abolito, & vna eius cognoscendi iudicium
decessit. Arabum sctarij Condisi nominant. Matthiolus hanc in Italia
nasci non audet affirmare, sed nec è pharmacopolis promi, cum saepenu-
mero in prescriptiones medicas, quas receptas vocant, addatur. Quin-
etiam Saponariam non esse: nam hæc folia fert plantaginis leuia: Ra-
dicula, olea, caulem leuem internodijs distinctum, & non lanuginosum,
sapore pene insipido.

Cyclaminus. CAP. CLVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Κυκλάμινος. Lat. Cyclaminus. It.

Pan. porcino. Gal. Pain de porceau.

Ger. Heßbrot.

Cyclaminus folia habet Hederæ, purpurea, uaria, in qui-
bus supra infraq; d albicant macula: caule nudo, quater-
nos digitos æquante: floribus in eo purpureis, Rosariæ effigie: radi-
ce nigra, & aliquantū lata, ut Rapum uideri possit. Qua cum
hydromelite pota, pituitam aquamq; detrahit: menses potu appo-
sitū ueciet. Tradunt, si prægnas radicem transgrediatur, abor-
tum fieri. Partum appensa accelerat: contra uenena, præsertim
leporis marini, ex uino bibitur. Illita contra serpentium iclus, re-
medio est: immista uino inebriat, regium morbum discutit, tri-
bus drachmis pota, cum passo aut diluto mulso. Sed oportet eum
qui ebibit, multis uestibus contectum, loco calido, & à persfri-
ctionibus tuto recumbere, quò facilius exudet: eiecti autem sudo-
res fellei colore inueniuntur. Succus eius ad purgandum caput,
naribus

Cyclaminus.

naribus infunditur, ad deijciē
da quoque alui excrementa,
in uellere sedi subijcitur: illito
umbilico & imo uentre co-
xarum tenuis, aluum emollit,
& abortum efficit: suffusioni-
bus, & retusa oculorum a-
ciei, oblitus cum melle succus
prodest: medicamentis abor-
tum inferentibus admiscetur.
Succus cum aceto illitus, pro-
ciduam sedem restituit. Ex-
primitur tusa radice succus,
& ad mellis crassitudinem
decoquitur. Radix autem pur-
gat, eruptiones papularum re-
primit, uulneribus ex aceto

per se aut cum Melle medetur: lienem absumit, uitia cutis in
facie, & alopecias emendat. Eius decocto luxata, podagras, &
capitis ulcuscula, pernionesq; foueri congruum est: ipsaq; in oleo
ueteri feruesacta, illito oleo, ulcera ad cicatricem perducit. Ca-
uata radix oleo expletur, & cinere feruenti imponitur, adie-
lo interdum Tyrrenica cera momento, ut strigmenti crassitu-
dinem unguentum contrahat, cum primis utile pernionibus. Ra-
dix, Scilla modo, concisa reponitur. Narrant ad amatoria assu-
mi contusam, & in pastillos diuisam. Nascitur in umbrosis,
maximè sub arboribus.

Altera Cyclaminus. CAP.

CLV II.

NOMENCLATURA.

Græ. Κυκλάμινος ἑτῆρα. La. *Cyclaminus altera*.

Ita. *Pan porcino minore*. Gal. *Seau de nostre dame*. Off. *Sigillum Marię*.

Est & altera *Cyclaminus*, quam *Cissanthemum* aut *Cissophyllon* uocant: folijs *Hederę*, sed minoribus: geniculis caulibus, crassisq̄, circa uicinas arbores, capreolorum modo, se uoluentibus: flore candido, odorato: acinis *Hederę* mollibus, lenti gustus, aliquantulum acris: radice superuacua: nascitur in asperis. Huius acini, drachmę unius pondere poti, cū uini albi cyathis duobus, quadraginta diebus, linem per urinam & alium absument. Ad orthopnœam bibitur. Reliquias à partu purgat.

C*yclaminus* quem *Panę porcipi* uocant, nota & vulgaris est planta. Alterius *Cyclamini*, vsus, & cognosci desijt. Minorem, *Mesue*, *Panem porcinum*, uidit *Matthiolus* copiosum in valle *Anania* radice *Auellanę*.

Dracunculus. CAP.

CLVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Δρακόντιον. Lat. *Dracunculus*.

Ita. *Dragontea*. Gal. *Serpentine*.

Off. *Serpentaria*.

D*racunculus* folio constat *Hederaceo*, magno, candidis notis insigni: caule recto, bicubitali, uersicolore, maculis resperso purpureis, ita ut anguem planè referat, baculi crassitudine, fructus summo caule racematim coheret, colore primum herbaceo, & cū ematuruit, croceo, gustu feruens, mordaxq̄ radice aliquantulum rotunda, bulbosa, Aro non absimili, tenui obducta cortice. Nascitur in sepibus umbrosis. Seminis succus cum oleo instillatus, aurium dolorem mitigat, naribus etiam ex lana

Dracunculi. 1. species.

Dracunculi. 2. species.

ex lana impositus, polypum absorbit: carcinomata illitu sistit: tri-
 ginta eius grana, si in posca bibantur, abortus inferunt. Odorem
 aiunt postea quam flaccidi flores emarcuerunt, conceptus adhuc
 teneros enecare. Radix excalfacit, orthopnœis, ruptis, uulsis,
 tussi, destillationibus auxiliatur: humores pectoris ex creatu fa-
 ciles reddit, siue cocta tostaq; cum melle, aut per sese edatur, siue
 farina eius ex melle delingatur: urinam pellit, uenerem excitat,
 cum uno pota: phagedænas ulcerum, & quæ cacoëthe uocan-
 tur, trita cum melle & Bryonia alba expurgat, & ad cicatri-
 cem perducit. Collyria ex ipsa ad fistulas & eijciendos par-
 tus fieri solent. Qui radice suas manus perfrucuerunt, à
 uiperis feriri negantur. Illita ex aceto, utiligines emaculat.

Folia recentibus uulneribus lignamentorum uice, conuenienter imponuntur. Decoëta in uino peruiomibus apposuisse prodest. Caesus folijs inuolutus, à putredine defenditur. Succus radicis ad nubeculas, albugines, & oculorum caligines, conuenit. Radix cruda coëctæue, ad sanorum usus pro olere recipitur. Id Gymnesius insulis, quæ Baleares uocantur, coëctâ radicem cum melle multo, in conuiujs placentarum loco offerunt. Radix mensibus effoditur, lotaq; frustatim cõciditur: ligno traiecta siccatur in umbra, & ita reconditur.

Maior & Minor Dracunculus sedulis & peritis herbae nota sunt, ambasque species uidit Matthiolus. Enimvero Bistorta, Dracunculus esse non potest, cum hac frigido, illa calido constat temperamento.

Arum. C A P. CLIX.

NOMENCLATURA.

Arum.

Gr. Ἀρου. Lat. Arum.
Ital. Gigaro. Gal. Vide
Chië. Off. Pes Vituli. Ger.
Pflaffenpindt.

ARon, apud Syros Lupa uocitatum, folia emittit Dracunculi, sed longiora, & paucioribus distincta maculis: caulem subpurpureum, dodrantalem, pistilli specie, è quo croceum semẽ exit, radice Dracunculi alba, quæ decoëta estur, ut potè cum minus acris sit. Folia ad esum condiuntur, & arida per se decoëta, manduntur

Radix

Radix, semen & folia, Dracūculi vires habēt. Priuatim radix ex fimo bubulo podagrīs illinitur, & Dracunculi more reponitur. In totum, ob mitiorem eius acrimoniam, in cibum expetitur.

Arisarum. CAP. CLX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἀρίσαρον. Lat. Arisarum. Ital.

Arisaro. Herba non perinde nota

Gal. Offic. & Ger.

Arisarum exigua herbula est, cuius radix oleæ magnitudinem implet, longè maioris quàm Aro acrimonia: unde illitu nomas sistit. Fiunt collyria ex ea, ad fistulas efficacia. Illitu radice, genitale animalis cuiuscunq; in perniciem agitur.

Fit ex Aro nota planta mulieribus aqua & lexiuum magni estimandi, queis erugata & candidam secum reddant. Siquidem mixtio quam Italæ Gersa vocant, mirum in modum carni splendorem & candorē comulcat. Arisaron Matthiolo ostendit Venetys Franciscus Pati pharm. copola. Et Aluizus Romanus herbarius hoc in negotio peritissimus, huic sapius affirmavit se in consiniibus Romæ copiosum Arisaron reperisse.

Hastula regia. CAP. CLXI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ασφόδελος. Lat. Hastula regia.

Ital. Amphodillo. Gal. Aphrodiles.

Officin. Aphrodili.

Hastula regia vulgaris notitiæ est, folijs maioris Porri: caule laui, ferente in cucumine florem, quem anthericon appellant: radices subiacēt oblongæ, rotundæ, glandibus similes, gustu acres, quæ excalfaciunt. Urinas & menses epotæ ciunt, lateris doloribus, ruptis, conuulsis & tussibus, drachmæ pondere potæ ex uino, medentur. Ea uerò uomitiones adiuuat, ludicri tali magnitudine commanducata: à serpente demorsis datur aptissimè

simè, uerùm trium drachmarum pondere, folijs, floribus & radice ex uino, morsus illinire oportet. Item ulcera sordida & depascentia, mammarum quoque & testium inflammationes, tubercula, furunculosq; decoctis in face uini bulbis: recentibus inflammationibus ex polenta auxiliatur. Radicis succus adiecto uetere uino dulci, Myrrha & Croco decoquitur, fitq; perquam utile oculis medicamentum: ad purulentas aureis per se, cum Thure, melle, uino & Myrrha tritus, prodest: in contrariam autem infusus, dentium dolorem mitigat. Cinis è radice illitus, alopecias ad pilum reducit. Oleum in excanatis radicibus igni decoctum illitu exulceratis, pernionibus, & ambustis igni, conducit: surditati, instillatum in aurem, auxiliatur. Candidam uiriliginem, linteo antea præfrictam in sole, illita radix emendat. Semen floresq; in uino poti, scolopendræ & scorpionum uenenis mirum in modum resistunt: aluum purgant.

Vulgaris Italiae Asphodelus, & numerosa radice, Iulium conuallium seu Græcorum Hemerocallis non est, cum Asphodelus Pæonia sit raduibus, & Hemerocallis Lily, quæ nullam cum Pæonia assimitatē habent.

Bulbus esculentus.

CAP. CLXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Βολβὸς ἐστὼδ'ιμος. Lat. *Bulbus esculentus.*

Ita. *Bulbo che si mangia.* Gal. *Eschalotte.*

Esculentus *Bulbus* uulgo cognitus, à nobis estur, stomacho & aluo utilis, rufus, qui & ex Africa defertur: amarus uerò & Scillinus, stomacho aptior est, & concoctionem adiuvat. *Bulbi* omnes acrimoniam habent, excalfaciunt, uenerem stimulant, linguam tonsillasq; exasperant, multum alimēti præbent,

Bulbus esculentus.

unguibusq̄, ex polenta medentur. Idem calidis cineribus torrefacti, tollunt ficus: item cum cinere è mearum capitibus, impositi. Cremati uerò & cum Alcyonio misti, uitia cutis in facie, atrasq̄ cicatrices in sole illiti, emaculant. Faciunt adrupta, si cū aceto coeli edantur. Sed copiosiore eorum cibo abstinentium, quoniam nervos tentant.

bent, carnes creant, inflationem pariunt, luxatis, fractis, articularum doloribus efficaciter illinuntur, spicula extrahunt, gangrenas & podagras ex melle aut per sese, hydropicorum tumores, & canum morsus cum melle et piperis polline illiti cohibent, sudores compefcunt, stomachi dolores mitigant, furfures & ulcera, quæ in capite manāt, cum tosto Nitro abstergūt: sugillata uarosq̄ per se aut ex oui luteo, & lenticines cum melle uel aceto, emendant: fractis auriculis

Bulbus vomitorius.

CAP. CLXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Βόλβος ἐμέτικος. Lat. Bulbus vomitorius.

Ita. Bulbo che fa uomitare.

Bul

Bulbus quem uomitorium uocāt, folia habet lentiora multò & longiora, quàm Bulbus esculentus: radicem similem, cortice nigro. Ea radix mansa, aut decoctum eius potum, uesicæ malis medetur: uomitiones mouet.

Quemadmodum qui edendo est Bulbus, & Vomitorius Dioscoridi & veteribus fuere cognitissimi, æquè hodie recentibus medicis & quotquot rem herbariam tractant, sunt ignotissimi.

Scilla. CAP. CLXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκίλλα. Lat. Scilla. Ita. & Off. Squilla.

Gal. Oignon marin.

Scilla.

Scilla uim acrem atque sferuentem habet, assatum ad multa utiliore esse constat. Polline ad crustam subactò, aut luto oblita, in clibanum conicitur, aut carbonibus obruitur, donec obducens crusta sufficienter intosta fuerit: qua exempta, si nō emollescāt, altero polline simili, aut luto circumlinitur, & eadem quæ prius, fiunt: nam quæ ita non assatur, interaneis maxime noxia est. Torretur item in olla, indito operculo, quæ in furnum demittatur. Sumi etiam solet,

quod maxime est medium, direptis uiuotennis tunicis: quod frustatim confectum coquitur, mutata sæpius aqua, donec ipsa nec
amari

amaritudinem, nec acrimoniam habeat, traieclaq; lino frustra siccantur in umbra, ita ut ne ulla quidem parte se contingant. His Scilla segminibus ad oleum, unum, aut acetum scillinum utimur. Ad rimas pedum, interna pars cruda Scilla in oleo feruefacta, aut cum resina liquefacta, imponitur. Decocta in aceto demorsis à uipera cataplasma est: ad singulas assæ partes, adiectis octonis tostis salis: cochlear unum aut alterum damus ieiunis, ad emolliendam aluum. In potu autem & odoratis medicaminibus, & quibus urinam ciere uolumus, hydropicisq; & stomachicis, quibus innatat cibus, regio morbo, torminibus, in tussi uetere, suspiriosis, & ore reijcientibus tres obolos, in delinctu ex Melle sumpsisse satis est. Coquitur cum Melle, & estur eorundem gratia, maxime ut concoctionem adiuuet. Strigmenta per aluum extrahit. Cocta et simili sumpta modo, eosdem præbet effectus. Sed caueã Scilla usus his, qui intestinũ sentiũt ulcus. Ad pẽsiles uerrucas & perniones, tosta efficaciter illinitur. Tritum semen, & in Carica aut Melle deuoratum, aluum emollit. Scilla tota in limine ianua suspensa, mali medicamenti noxam arcet.

De Pancratio. CAP. CLXV.

NOMENCLATURA.

Græ. πονκράτιον. Lat. Pancratium. Ita.

Squilla minore. Gal. Squille bastarde.

Off. Scilla minor.

Pancratium, quod aliqui Scillam appellant, radice est magni Bulbi, subrufo colore aut subpurpureo, gustu amaro ac feruente: folijs Lili, sed longioribus. Scilla uires & præparationem habet, eodemq; pondere in morbis efficaciter assumitur: cui tamen mitior quàm Scilla facultas inest. Radicis succus cum Erui farina digeritur in pastillos, qui hydropicis splenicisq; cum hydro

hydromelite, commodissimè dantur.

VTilis medicinis Scilla, nempè sine qua bona & vera Theriaca confici non possit. Pancratiatio uti nostro hoc tempore desitum est, atque adeò quidnam sit animaduerti, fieri enim potest ut in Appulia, ubi & Scilla nascatur. Huius plantæ neglectum parit frequens illis in locis Scylla prouentus: ut pote qua candida sit & nigra, quas Pancratiij loco substituant. Nostra ætatis medici in cerebri & neruorum infirmitatibus frigidis. Scillam crudam, in minuta frusta concisam, in vas vitreum melle plenum injiciunt, ac tota æstate vase soli exposito, tum summa cum diligentia percolato, morbi caduci remedium faciunt excellentissimū. Alia fuit Galeno operandi ratio.

Capparis. CAP. CLXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. *Κάππαρις*. Lat. Capparis. Ita. Capparo.
Gal. Cappres.

Capparis aculeatus frutex est, qui in terra stratus, magis in orbem euagatur: spinas, ut Rubus, habet, in hami modum aduncas: folia mali Cotoneæ rotunda: fructum Oleæ similem, qui cum dehiscens panditur, florem candidum promit: quo excusso, non nihil glandis oblongæ figura inuenitur, quod apertum grana acinis Punicorum similia ostendit, parua, rubicunda: radices lignosas spargit, grandes numerosasq;. Tenui solo, asperisq; locis, in insulis & iuxta rudera nascitur. Caulis & fructus, cibi gratia condiuntur: aluum turbat, stomacho aduersatur, sitim gignit: cocta tamen stomacho quam cruda utilior est. Fructus drachmis duabus in uino potus, quadraginta diebus, lienem absorbet, & urinam cruentamq; excrementum emittit, bibitur utilissimè in coxarum doloribus, & neruorum resolutione, item ruptis & conuulsis: menses ciet, caput purgat. Dentium dolorem sedat semen ex aceto decoctum, colluto inde ore. *Aridus*

duis radice cortex ad eadem proficit: ulcera omnia uetera, & sordida: & quæ occalluerunt, expurgat: lienosis cum farina hordei illinitur: dente demorsa, dolori eius auxiliatur: cum aceto trita, uiridines albas absterget. Radix foliaq; intrita, strumas ac duritias discutit. Aurium uermiculos infusus succus enecat. Africa, & præsertim Marmarica Capparis, uehementer inflat. Apula uomitus facit, & quæ à Libyco, & quæ rubro mari defertur, mirum in modum acris est: siquidem in ore pustulas excitat, gingiuasq; osse tenus exest: quare in cibis non ab re damnatur.

Alexandrini Cappares, nostratibus magis oculis adblandiuntur, & gustu gratiores sunt. Sale conditi ad nos adferuntur. Eloti sic ut omnis salis sapor abeat, cum paucissimo sint nutrimento, fiunt corporibus cibus & medicina. Siquidem morantem appetitum reuocant, diuq; flegma lateribus stomachi impactum eiciunt, obstructionibus hepatis & lienis prosunt, modo præponantur omni cibo acetariorum more, cum oleo et aceto, vel cum oxymelte.

Lepidium. CAP. CLXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. λεπίδιον, Lat. Lepidium. Ita. Lepidio.

Gal. & Off. Piperitis.

Lepidium aliqui Gingidium uocant, herbula uulgo nota: muria cum lacte seruatur. Vis foliorum acris & exulcerans: quapropter ischiadicis trita, præsentissimum est auxilium, si cum Helenij radice, quarta parte horæ, illinatur: lienosis simili modo prodest: lepras eximit. Radix appensa collo, dolore dentium liberare existimatur.

Lepidium & Iberis vna & eadem planta sunt, Matthiolo Dioscoridis Lepidium Italia ignota: Plinij Lepidium, Piperitis, quam uocant, & Piperella.

Ranum

Ranunculū. CAP. CLXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Βάσραχιον. Lat. *Ranunculus*. Ita. Pie Corui

no. Gal. Bacines. Off. *Pes corui*.

Ger. Froschsteffer.

Primum genus Ranunculi.

Secundum genus.

Complura *Ranunculi* genera, uis tamē omnibus una, acris, & uehementer exulcerans. Nam unum *Coriandri* folijs constat, latioribus, subalbidis, pinguibus, flore luteo, interdum purpureo: caule gracili, cubitum alto: radice alba, exigua, amarāque, multis capillamentis, *Hellebori* modo fibrata: nascitur in limitibus humidis. Alterum lanuginosius, longiori caule, pluribus

* Prima species.

Secunda species.

ribus foliorum incisuris, plerunque in Sardinia proueniens, quã acerrimum, quod sylvestre Apium appellant. Tertium minimum, odore graui, flore aureo. Quartum huic simile, flore lacteo. Folia, flores & cauliculi recentes, illitu exulcerant, & crustas non sine dolore gignunt: quare ungues scabros extricant, scabiem eximunt, stigmata delent, formicantes uerrucas, & pensiles aleopeciasq̃, paulisper illita, tollunt. Tepente decocto per miones fouentur. Sicca radix, tritaq̃, sternutamenta ciet; naribus admota: dentium dolorem appensa leuat, ipsos tamen frangit.

Pures Ranunculi sunt species, quã hoc capite describat Dioscorides. Omnes sub flammula nomen cadunt. Nimirum id illis nomen indidit ignea, que eis inest, acrimonia.

Anemone. CAP.

CLXIX.

v

Nomencla

* *Anemone.*

flores ut Papaveris, & in medio capitula nigra, aut cærulea: ra-
 dix oleæ magnitudine, aut amplius paulo grandescit, fermeq; ge-
 niculis quibusdã cingitur. Sylvestri amplitudo prorsus maior, la-
 tioraq; folia, & duriora: oblongius caput: flore puniceo, tenuibus
 & multis radicum capillamentis. Acrior est quæ nigra habet
 folia. Vis utriusque acris: ea de causa succus naribus infusus, pur-
 gat caput. Commanducata radix pituitam trahit: decocta in
 passo & illita, medetur oculorum inflammationibus: cicatrices
 eorundem & hebetudines emendat, sordida ulcera abstergit.
 Folia & caules si cum ptisana decocti edantur, copiam lactis
 præbent, menstrua ciunt, uellere apposita. Illita quoque lepras
 eximunt. Sunt qui errore ducti, Argemonem nominari Eu-
 patorium putent: quoniam à sylvestri Anemone, Argemo-
 nen, &

NOMENCLA
 TVRA.

Græ. Ανέμων. Lat. &

Ita. Anemone

Gal. Coquelordes. Off.

Herba venti.

Dvo Anemones gene-
 ra, Vnũ sylvestre, alte-
 rum in cultis nascens. Cuius
 multæ species, una phæniceũ
 florem profert, altera candi-
 cantem, aut lacteum, aut pur-
 pureum: harum folia Corian-
 dro similia, tenuioribus pro-
 pe terram diuisuris: caules la-
 nuginosi, tenues, in quibus

nem, & Papauer, quod Rhœada appellant (de quo inter Papaueris genera referemus) propter colorum cognationem in floribus, distinguere non possunt. Verum Papauer & Argemone colore minus saturato spectantur, & utraque tardius floret. Quinetiam Argemone croceum succum, gustu admodum acrem, reddit: Rhœas uerò candidorem & acrem. Insuper Anemone & Rhœadi capitula sylvestris Papaueris similia insunt: sed in Anemone supernè crassiusculum, in Rhœade subangustius. Anemones genera nec succum remittunt, nec calyces habent, sed quasi Asparagi cacumen. In aruis illa sæpius enascuntur.

A Nemone Papaueris sylvestris formam quampiam refert, sed non idè eadem plantæ sunt. Diuersis enim capitibus de his à Dioscoride tractatum est.

Argemone. C A P.

C L X X .

N O M E N C L A T V R A .

Gr. Ἀργεμόνη. Lat. Argemone. It.
non aliter. Gal. & Off. non
bene nota.

A rgemone in totum sylvestri Papaueri similis est: folia habet Anemones, diuisa: florem puniceum: caput in cauliculo Papaueris Rhœadis, oblongius, & summis partibus latum: radicem rotundam, succum croci colore, acrem, dimittit. Argemone & nubeculas expurgat. Folia illitu inflammationes compescunt.

A rgemone nullo non loco in cæpestribus Thuscie nascitur, cum his ipsis notis quas ei attribuit Dioscorides. Quæ medicorum & spectiariorum ignorantia est, qui hæcenus Argemones loco Eupatorium usurparunt, quod Agrimoniam vocant.

Anagallis. CLXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ανάγallis. Lat. Anagallis. Ita.

Anagallide. Gal. Morgelline. Off.

Morsus gallinæ.

Anagallis mas.

Fœmina.

Duo Anagallidis genera, quæ tantum flore distât. Nam quæ cœruleo flore est, fœmina dicitur: mas quæ phœniceo. Fruites sunt parvi, in terra iacentes, folijs in quadrangulo caule pusillis, subrotundis, ad Helxinæ folia accedentibus: semine rotundo. Vtraque mitigandi uim habet, inflammationem arcet, adactos corpori aculeos extrahit, nomas cohibet. Succus caput gargarizatu purgat, & naribus infusus, dolorem dentium lenit,

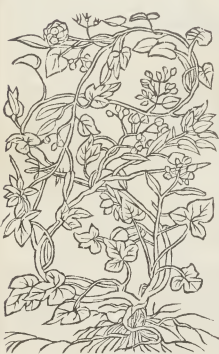
nit, si in aduersam narem iniiciatur: argema cum melle Attico emendat, retusa oculorum aciei auxiliatur. Contra uiperarum morsus, iocinoris & renum uitia, si ex uino bibatur, prodest. Tradunt eam, quæ cœruleum edit florem, prociduum sedem reprimere: quæ uerò phœniceum, illitu euocare.

A Nazallis qui & Morsus Gallinae, mas & fœmina nota sunt, sub classem tamen auricula muris nō cadunt, nec cum ea confundēda.

Hedera. C A P.

CLXXII.

NOMENCLATURA.

Hedera nigra.

Helix.

Græ. Κίσσος. Lat. Hedera Itidem It.

Gal. Lierre.

2 3

Hedera

Hedera differentias multas in specie sortitur, summas autem genere treis. Nam quedam candida est, altera nigra, tertia helix. Candida, fructum fert candidum, Nigra, nigrum, aut Croci emulum, quam uulgus Dionisiam uocat. Helix fructum non gignit, sed albas habet uiticulas, & folia parua, angulosa, & concinniora. Hedera omnis acris est, & adstringens, nervos tentat. Flos trium digitorum carptu, facit ad dysentericos, in uino bis die potus: ambustus cum cerato tritus illinitur. Recentia folia ex aceto cocta, aut cruda cum pane detrita, lienes sanant. Foliorum & corymborum succus, cum Irino unguento, Melle aut Nitro, naribus infunditur: & contra ueteres capitis dolores, caput eo cum aceto & Rosaceo perfundi utile est: purulentis auribus, aut dolentibus, cum oleo medetur. Nigrae Hederæ succus, aut epoti corymbi, corpus infirmant, mentemq; turbant largius sumpti. Acini quinque triti, calfaelique in Punici mali cortice cum Rosaceo, si instillentur à contraria aure, dolorem dentium mitigant: denigrant capillum, illiti corymbi. Folia in uino decocta, illinuntur omnium ulcerum generi, etiam si cacoëthe sint: uitia cutis in facie & ambusta sanant, uti antea diximus, decocta: mouent menses triti & subditi corymbi. Ijdem poti, post purgationes fœminarum, drachmæ pondere, concipiendi spem adimunt. Pediculus foliorum Melle irrigatus, ac uulua inditus, menstrua & partus extrahit. Instillatus succus putrida tædia narium, graue olentiamq; emendat, & sanitati restituit. Lachryma Hederæ Psilothrum est: illitu pediculos enecat. Succus radicum in aceto potus, contra phalan gia prodest.

Hedera nota est, & eius vires abundè describit Dioscorides.

Chelidonium. CAP.

CLXXIII.

Momencla

NOMENCLATURA.

Græ. χελιδωνιον μεγα. La. *Chelidonium
maius*. Ita. *Chelidonia*. Id nomen
etiam off. Gal.
Esclere.

Chelidonium.

Chelidoniū maius, cau-
le est gracili, cubitali
aut altiore, adnatis foliosis:
folijs Ranunculi, multis, mol-
lioribus tamen, & colore
cæsis: flore Viola albæ, secun-
dum singula folia prodeunte:
in eo succus Croci mordax,
acris, & aliquantulum sub-
amarus, grauter olens: ra-
dix superne singularis, infer-
nè in multa crocea cappilla-
menta fibratur: siliqua, ceu
corniculati Papaueris, tenuis,
in metæ figuram longa: in
qua semen Papauere maius
recluditur. Succus in æreo

uase, cum Melle prunis decoctus, oculis claritatem adfert. Fo-
lijs, caule, radice, succus exprimitur ineunte æstate, & sic-
catus in umbra digeritur in pastillos. Radix cum Aniso & ui-
no albo pota, medetur regio morbo, ulceribus quæ serpunt: im-
posita cum uino aut manducata, dentium dolorem sedat. Hoc
nomē sibi uidetur uēdicasse, quod aduentu hirūdiniū exoriatur,

Et discessu emarcescat. Sunt qui narrant, hirundines matres ex cacatis pullis, admota herba visum restituere.

Chelidonium minus. C A P.

CLXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. χελιδόνιον μικρόν. Lat. Chelidonium minus. Ita. Fauescelo. Gal. La petite Esclere.

Offic. Scrofularia minor.

Chelidonium minus, quod Triticū sylvestre aliqui uuncu parunt, herbula pediculis ab radice pendens, sine caule: folijs Herderæ, multo rotundioribus & minoribus, teneris, & subpinguibus: radices habet ex eodem callo complures, pusillas, in granorum Triticum modum aceruatim congestas: quarum tres aut quatuor in longitudinem exeunt. Iuxta aquas & lacus nascitur. Vis ei acris, & Anemones modo, summā cutem exulcerat, psoras & scabros unguis eximit. Succus radicibus expressus ad purgandum caput, naribus infunditur. Decoctum eius cū melle gargarizatum, magnificè id præstat, & omnia pectoris uitia extrahit.

Chelidonium quod sub aduentum hirundinum erumpat, & quod ea hirundines deperditum pullis visum restituant, nomen accepit. Maius Chelidonium ubique nascitur, & notum est. Minus locis aquaticis prouenit. Mira huius in sanandis scrofulis virtus, Scrofulariæ nomen imposuit.

Othonna. C A P. CLXXV.

NOMENCLATURA.

Gr. ὀθοννα. Lat. & Ital. Othonna. Res nobis & Officinis non comperta.

Othonnam aliqui maioris Chelidoniæ succum esse aiunt: quidam Glaucij. Alij succum floribus corniculati Papa

ueris expressum. Alij permistos cœruleæ Anagallidis, Hyoscyami, & Papaueris succos, esse contendunt. Alij Troglodytica cuiusdam herba succum, quæ Othonna uocatur, nasci, eam in eo Arabia tractu, qui ad Aegyptum spectat. Othonna folijs Erucæ, perforatis cribri modo, & ueluti à tineâ derosis, squalore obstitis, paucis: flore Croci, latifolio, quare quidam Anemones speciem esse putauerunt. Extractus succus oculorum medicamentis adijcitur, ubi expurgare est opus. Mordet enim & abstergit omnem caliginem, quæ oculis offunditur. Tradunt humorem quendam ex herba emanare, qui elotus, semotis calculis, in pastillos ad eadem digeritur. Aliqui tamen affirmant, lapidem esse Aegyptium, in Thebaide nascentem, exigua magnitudine, æreo colore, gustu cum feruore quodâ & adstrictione mordaci.

Auricula muris.

Othonna non minus antiquis fuit incognita, quam nunc est nobis.

Auricula muris.

CAP. CLXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Μυὸς ὤτια. Lat.

Auricula muris. Ital.

Orecchia di topo. Galice

Mourron.

γ δ *Muris*

Muris auricula, quam Myosotida uocant, herba est caulibus pluribus, ab una radice, aliquatenus ab imo rubentibus, & concavis: folijs angustis, oblongis, dorso acuto, elato, nigricantibus, per interualla assidue geminatis, atque in mucronem desinentibus, & tenuibus cauliculis ex alarum sinu prodeuntibus: flore, ut Anagallidis, cœruleo: radix digitali crassitudine, multis capillamentis fibrata. Radix illita ægilopia sanat. Sunt qui Alsinen, muris auriculam uocent.

Exemplariorum uarietas hic probè à doctis uiris distincta est, & nullibi non nascitur Auricula muris, & perindè à peritis noscitur.

Glastum. CAP. CLXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἰσᾶίς. Lat. Glastum. Ita. Guado.
Gal. Guesde. Off. Indicum.

Satiuum Glastum, quo insectores lanarum utuntur, folium habet Plantagini simile, uerùm pinguius nigriusq̃, cuius caulis duum cubitorum altitudinem excedit. Illita folia tumores omneis discutiunt, cruenta uulnera glutinant, sanguinis profluvia sistunt, ignem sacrum, phagedænas, putrescentia ulcera, & quæ serpunt, sanant. Syluestre Glastum satiuo simile est. Folia fert maiora, lactucaceis proxima, caules prætenues multifidos, quadantenus rubentes: in quorum cacumine folliculi multi dependent, quandam linguarum effigiem referentes, in quibus semen, flore tenui, luteo. Eadem quæ & supra dicta præstat: potu & illitu lienosis auxiliatur.

Sylvestre Glaſtum.

Glaſtum.

Iſatis ſatiua Gallia cognita Narbonenſi, & alijs Galliarum tractibus (Nam ſylveſtris ſola cultura ab alia differt) viuos in tingendis lanis colores omnes quibus miſcetur aſſeruat. Quid in medicina poſſit Dioſcorides & Galenus expediunt.

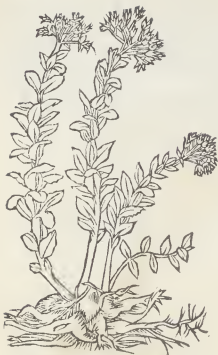
Telephiũ. CAP. CLXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Τηλεφίου, Lat. Telephium, Ita. Faua graſſa.
Gal. La petite loubarbe. Off. Illecebra minor.

Telephium herba Portulacæ ſimilis & caule & folijs, habens gemina tubercula, à ſingulis radicum geniculis enaſcentia: à quibus rami ſeni ſeptemue fruticant, à radice reſerti

cœru

Telephium album. Purpurascens.*

cæruleis folijs, crassis, lentis, carnosis: flore luteo, aut candido. Nascitur, & locis cultis uere inter uites. Folia senis horis illuta albam uitiliginem sanant: sed postea hordeacea farina illini debet: per unctam ex aceto etiam in sole uitiliginem tollunt: sed ubi inaruerunt, absterguntur.

Telephium quidam esse putant, quam fabam inuersam seu fabam crassam, herbarij vocant, cum tamen gustui nullam representet qualitatem, qua siccum & abstersorium iudicari possit, quod in Telephio requirit Galenus; & folia Portulaca longè maiora producat, his rationibus Fabariam non esse Telephium contendunt. Hoc, si ita est, nobis ignotum istud erit Telephium. Siquidem quod in Αιζοι minoris capite lib. 4. recenset, diuersum ab isto est.

Finis Libri Secundi.

PEDANII DIO

SCORIDIS ANAZAR-
 bei de medicinali materia, Li-
 ber tertius, Ioanne Ruel-
 lio Suefsionensi
 interprete.

*Ad puncta annotationes doctæ & com-
 pendiosæ.*

PRAEFATIO.

VPERIORIBVS, charissime Aree,
 commentarijs, tradidimus de aromatibus, un-
 guentis, oleis, arboribus, earum fructibus &
 lachrymis: itē de animalibus, cerealibus, ole-
 raceis, & herbis acrimonia praeditis. In hoc
 autem tertio radices, succos, semina, herbas, & quæ uerna-
 cula & inter se cognata censentur, quæq; pluribus scatent reme-
 dijs, prosequemur.

Agaricum. CAP. I.

NOMENCLATURA.

Græ. Αγαρικου. Lat. & Off. Agaricum. Ita.

Agarico. Gal. Agaric.

Agaricum radix fertur Laserpitij similis, sed facie summa
 solutior, & rariore, fungosoq; tota contextu. Duo eius
 genera: sœmina, quæ praefertur, relictis intus uenarū discursibus
 constat

Agaricum.

constat. mas rotundus est, et undique compactior. Vtriq; gustus in initio dulcis, mox in amaritudinē transit. Gignitur in Sarmatia regione, quæ Agaria dicitur. Sunt qui radicem esse plantæ affirmant: alij ut fungos nasci in arborum caudicibus, quadã putredine: Gignitur in Galatia Asia, & Cilicia, in Cedris, sed friabile & infirmũ. Adstringendi calfaciendiq; naturam habet. Efficax est contra tormina, cruditates, & rupta: prodest itidem cõtufis, & ab alto deuolutis: datur duobus obolis in uino

mulso, febrim non sentientibus: febriculosis uero, in aqua mulsa. Arquatis quoque, suspiriosis, iocinoris renumq; uitio laborantibus, dysentericis: item si urina ægrè reddatur, si uulua stranguatus urgeat, si pallor membra decoloret, drachma una dari solet: si tabes infestat, ex passo: si lien negocium exhibet, ex aceto mulso: si dissolutio stomachi est, ita ut cibi tenax non sit, manditur, & sine ulla humoris sorbitione deuoratur: simili modo acida ruçantibus propinatur. Sanguinis reiectiones sistit, tribus obolis ex aqua sumptum. Facit ad coxendicum, & articularũ dolores, & comitiales morbos, si cum aceto mulso, pari pondere assumatur: menses ciet, scæminis quas inflatio uulua uexat, utiliter æquali modo datur: horrores soluit datum ante februm accessio

cessiones: aluum purgat drachma una aut altera, si cum aqua mulsa bibatur. Venenorum antidotum est denarij instar, cum diluta potione sumptum: si serpentes ictum uibrarunt, morsumq; subfixerunt, tribus obolis ex uino potum mirè auxiliatur. In summa, internis omnibus uitijs conuenit, pro uiribus & atate datum, nunc ex aqua, nunc ex uino, ijs ex aceto mulso, alijs ex aqua mulsa.

Agaricum Fungi genus, non in Larice tantum prouenit, sed in omnibus etiam glandiferis arboribus. Aerea & Terreæ substantiæ est, quam caliditas exilem reddiderit.

Rhaponticum. CAP. II.

NOMENCLATURA.

Græ. Ρᾶ. Lat. Rha ponticum. Ita. Rhapontico.
Off. & Gal. ignotum.

RHa, aliqui Rheum, latini Rhaponticum uocant, prouenit in ijs quæ supra Bosphorum sunt regionibus, ex quibus affertur. Radix nigra, Centaurio magno similis, sed minor & rufior, fungosa, aliquatùm leuis, sine odore. Optimum habetur, quod teredines non sensit, si gustatu cum remissa adstrictione lentescat, manducatumq; colorem reddat pallidum, aut ad Crocum inclinantem. Id epotum facit ad inflationes, stomachi imbecillitatem, & omne genus dolores, ad conuulsa, lienosos, hepaticos, tormina, ad renum, uesicæ, & pectoris uitia: aduersus intenta præcordia, & uulæ mala, coxendicum dolores, sanguinis excreationes, suspiria, singultus, dysenterias, & celiacorum affectus, contra febrium circuitus, & uenenatorum morsus. Datur in singulis ualetudinibus eodem quo Agaricum pödere, & cum eisdem liquoribus: si febris careant, in mulso: sin aliter, ex aqua mulsa: si tabem experiuntur, ex passo: si lienis exercet, in aceto mulso, si dissolutio est stomachi, id est, cum cibi

tenax

tenax non est, manditur, & sine sorbitione ulla deuoratur: li-
uentia lichenasq; tollit, cum aceto illitum: inflammationes om-
neis ueteres ex aqua oblitum dissipat: summa eius uis adstrin-
gens, cum aliquanto calore.

Rhaponticum, quod Rheupoticum officinae uocant, à Rha Ponti
fluuio cuius in ripis copiosè nascitur, nomen sortitum est. Paucis
ab hinc annis cœpit uerum asportari, superiori siquidem tempore Rha-
pontici loco, Centauræ maioris radix usurpata est, quod etiamnum ho-
die fit, à medicis & spetiarijs quibus nondum ueri Rhapontici noticia
patuit. Alius itidem probatæ fidei & doctrinæ medicos error incescit,
qui putarint (uempè ob non adhuc uisum suo tempore Rhaponticum)
Rheubarbarum, Dioscoridis esse Rhaponticum. Quo uiso à pristina dis-
cessere sententia. E quorum numero eximius ille & singularis eruditio-
nis medicus Mañardus extitit, quemadmodum eius epistola 6. lib. secū-
da: & 5. ułtima testantur. Matthiolus ipse Venetys non rarò uerum
Rhaponticum coemit, nihil à Dioscoridis deliniatione disidens. A tenim-
cum Galenus & ueteres Graci nullam Rheubarbari nostri (illis incogni-
ti) rationem habuerint, Arabes confusaneè Rheubarbarum, ipso nomi-
ne & uiribus cum Rhapontico confundunt. Eò fit ut in eis legendis ad-
hibenda sit cautio, nullibique non perpendendum, qua de re, & Gracis
ne perspecta, scribant. Rheubarbarum nostrum Paulus agnouit, 7. lib.
22. cap. in compositionibus, Diacorallion, Antidoti Agapeti, & Antido-
ti Atactos: sed per nebulam, siquidem id solutiuum facit, nec aliud a
Rhapontico existimat. Nam primi libri. 43. ca. cum dicit Terebinthina
Fabæ magnitudine dormituris exhibitam, corpus soluere, quod si am-
plius laxandum est, pauillum adijciendum è radice Pontica, per eam
Rheubarbarum solutiuum intelligens. A tenim eorum opinionem qui
præfactè idem esse Rheubarbarum & Rhaponticum contendunt, nec
aliò distare, quàm Pontici cæli ratione, quod Aquilonare, odorem in
Rhapontico aufert, qui in Rheubarbaro gratus percipitur, ita infrin-
git Matthiolus. Si ita res habet, planta natura odorifera, qua in Se-
ptentrione peraq; uť in Oriente & Meridie proueniunt, nullum Se-
ptentrionalibus spirarint odorem. Quod sanè falsum est. Nam etsi eius-
modi plantæ, qua in Septentrione nascuntur, ob climatis frigiditatem
imbecillius & remissius aspirant, & uigeant, non tamen intantum suis
dotibus à frigore nudantur, ut in totum earum & noticia & usus eua-
nescant, alioqui regionum frigiditas uniuersam earum qualitatem ab-
sumeret, immutaret species, nec qua essent agnoscerentur. Spica Celtica
qua

Qua è Germania adfertur: Acorus, quo hodie pro Calamo odorato vtuntur, & è Lithuania, Tartaria, & Ponto exportatur, viuum quidem illum & manifestum odorem, què Ligustica vel Istrica Spica Celtica, aut Acorus Orientalis non aspirant, ab illo tamen quodam suo & naturali odore non depereunt. Qui fit vt Rhaponticum non ob regionis frigus, sed quod a Rheubarbaro diuersa planta sit, odore priuetur. Accidit ad hæc radicem istarum dispar facultas. Solut Rheubarbarum, densum est substantia, colore est admodum croceo, gustu amaro & desiccante, ponderosum. At Rhaponticum nullo est odore, corpus stringit, tantum abest vt soluat, nec amarum, nec aridum, ac mucilaginosum: graue non est, sed leuissimum. Rhaponticum temperatura est mixta è frigido & terrestri, cui quippiam caliditatis adiunctum est, & qua de aerea & subtili substantia participet. & strictorium esse ostendit iuuamen præstitum sputo sanguinis, fluxibus stomachalibus & dysentericiis. Rheubarbari nota & vires à Mesue petende, nã hic ea persequi de quibus auctor non tractarit, in animo non est.

Gentiana. CAP. III.

NOMENCLATURA.

Græ. γέντιανη. Lat. Ita. Off. Gentiana.

Gal. Gentianne. Ger. CreurzBüutz

Inuentio Gentianæ prima assignatur Genticio Illyriorum regi, a quo cognomentum habuit. Folijs partim proximè radicem, iuglandi Plantagine similibus, subrubris, partim à medio caule, & præsertim iuxta cacumen, paulum dissectis: caule cauo, & leui, digiti crassitudine, geniculato, & ex interuallis maioribus foliato, binum sæpe cubitorum: semine in calycibus lato sine pondere, acetoso, satis ad Sphondylii semen accedente: radice longæ Aristolochiæ, crassa, amara. Nascitur in sublimibus montium iugis, umbrosis locis, aquosisq;. Vis radicis excalectoris, & adstringens: contra morsus serpentium, duabus drachmis, cum Pipere, Ruta & uino pota, auxiliatur. Extraet succi drachma, laterum doloribus, & ex sublimi deturbatis,

*Gentiana**Gentiana species*

tis, ruptis & conuulsis, prodest: hepaticis & stomachicis, pota cum aqua subuenit. Radix collyrij modo subdita, partus eijcit: imposita, ut Lycium, uulneraria est, & ulcerum cuniculatim depascentium medela. Succus præcipuè eodem effectu prodest, oculis inflammatione laborantibus illinitur: pro Meconio collyrijs acribus immiscetur. Radix uiriliginem absterget. Succi extrahendi ratio hæc est: Contusa radix quinq; diebus aqua maceratur: postea in eadem tantisper decoquitur, dum extent radices: & ubi refrixit aqua, linteo excolatur: mox discoquitur, dum mellis crassitudo fiat, fideliqu; reconditur.

Gentiana planta vulgaris notitia. Hæc temperatioribus Gallie locis nascitur, & altioribus iuxta Tridentum montibus, è quibus valli Anania adiacentibus radices extrahuntur, hominis brachio crass

crassiores. Ex his radicibus per balneum Mariae (quod vocant) aqua elicitur, quae miro quopiam genio febres sanat, quae ab oppilatione procedant, vermes in puerorum corporibus conficit, cunctasque faciei maculas, si ea colluatur, abstergit. Cruciata non ignota herbarijs, altera esse potest Gentiana species. Valet in pestem & venena, demorsus & punctiones venenatorum animalium. Emplastri modo illita, puerorum corpori vermes occidit, & scrofulas sanat superposita.

Aristolochia. CAP. IIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀριστολόχια. Lat. Aristolochia. Ita. & Offici. Aristologia. Gal. Aristologie.

Aristolochia nomē ex eo sibi adoptauit, quod existimetur optimē puerperis opitulari. Tria eius genera traduntur. Rotunda, quae femina uocatur, folijs hederaceis, praestanti odore, cum acrimonia, mollibus, subrotundis, multis ab una radice germinibus, praelongisq; palmitibus, floribus candidis, pilei similitudine, in quibus quod rubrum est, grauius olet. Longa, mascula appellatur, nonnullis Daelylis, longiore quam rotunda folio, tenuibus ramulis, dodrantalibus: flore purpureo, grauius olente, qui marcescens in Pyri similitudinem turbatur. Radix rotunda, in orbem conglobata, Rapi modo. Longa uerò radix digiti crassitudinem, & dodrantis longitudinem implet, nonnunquam paulo maiorem. Ambae colore intus buxeo, gustu amaro & graui. Est etiamnum tertia longa, quae Clematidis uocatur, ramulos habēs tenues, refertos folijs subrotundis minori Semperuino similibus: flores Rutæ: radices longiores, tenues, crasso cortice odoratoq; uestitas, priuatim unguentorum spissamentis conuenientes. Rotunda cateris uenenis resistit.

*Aristolochia longa.**Aristolochia rotunda uera.*

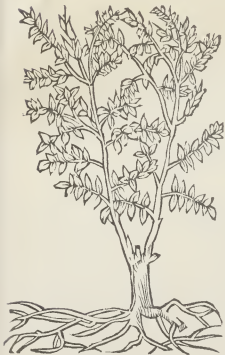
Longa uerò aduersus angues & uenena, drachma pondere ex uino bibitur, & illinitur. Pota cum Pipere & Myrrha, menses, partus, & omnia uuluarum onera eicit: eadem efficit subdita in pesso. *Rotunda* ad eadem pollet: insuper singultibus, suspirijs, horroribus, lieni, conuulsis, laterum doloribus, pota cum aqua, singulariter auxiliatur: aculeos & spicula extrahit: ossium squamas illitu adimit: ulcera putrida exest, & sordida expurgat, caua cum Iri & melle explet: gingiuas & dentes extergit. *Clematitis* ad eadem pollere creditur, uiribus tamen inferior est.

Arist

Aristolochia, longa, & rotunda Matthiolo in Italia notissima, quantumvis copiosior in Goritiano comitatu rotunda reperitur. Ibidem longa & rotunda à flore fructum emittunt cauli viridi incumbentem, nuci viridi immatura adsimilem, pari in ambabus forma, nisi quod longa, longior est: & rotunda, magis orbiculatus. Clematis Aristolochia folijs Semperuii minoris, & Ruta floribus, eidem apud recentes medicos non est vsitata, quandoquidem nullus est qui eam in Italia ostendat. Hanc tamè Valerius Cordus simpliciter longam, vocari scribit. nempè radice, sarmenti vitis, more longissima. Mirum si Cordo validum & in solidum pene sententiam è germanicis nominibus asserenti, tres Aristolochia species patuerint, & vna (nempè Clematis) Matthiolum perspicacem & sedulum hominem, præter hæc & Italum, la-tuerit.

Dulcis radix. CAP. V.

NOMENCLATURA.

Dulcis radix.

Græ. γλυκύριζα.

Lat. Dulcis radix.

Ita. Rogolitia.

Gal. Raygalisse.

Ger. Pectritz.

Dulcis radix plurima gignitur in Cappadocia & Ponto: fruticosa est, ramis binum cubitorum altitudine assurgentibus: folijs Lentisci, densis, pingui-bus, taetuaq; gummosis: flore

Hyacinthi. fructu pilularum Platani magnitudinis, asperiore, qui siliquas Lentium modo habet rufus & paruas: radicibus longis, ut Gentianæ, coloris buxæ, subacerbis & dulcibus, quæ densantur in succum, Lycij exemplo. Is in arteriæ scabritia efficax habetur: uerum oportet ut lingua subditus eliquescat. Aestuanti stomacho, thoraci, ac iocinori conuenit: sanat uesicæ scabiem, & renum dolores, cum passo potus. Idem eliquatus sitim sedat. Vulneribus illitus accommodatur: commanducatus ori prodest: recentis radicis decoctum ad eadem conuenit. Eiusdem farina pterygis commodissimè inspargitur.

Dulcis radicis uia planta, quæ multis in locis hodie feritur, manifestus sit error Plinij, qui Glycirrhizæ, echinatis, seu aculeatis folijs prodidit, falsus literarum in corrupto Dioscoridis codice metathesi, mutato. σ in ι. qui legerit εχιω, pro σχιω, quo Lentiscum signauit Dioscorides, cuius folijs similia sunt Glycirrhizæ folia.

Centaurium magnum.

CAP. VI.

NOMENCLATURA.

Græ. Κενταύριον μέγα. Lat. Centaurium magnum.

Ita. Centaurea maggiore. Gal. erronee, Reupontic.

Off. perperam, Rheu ponticum.

Centaurium magnum folia habet iuglandis, oblonga, uiridi Brassicarum colore, serrata in ambitu: caulem, ceu Rumicis, binum aut ternum cubitorum, multis ab radice adnatis, in quibus capita, ceu Papauerum, in rotunditate oblonga: flos cæruleus: semen Cnico simile, ceu lanceis floccis quibusdam innolutum: radix crassa, grauis, solida, tripedalis, succo prægnans, cum adstrictione aliqua & dulcedine acris, & rubescens. Amat solum pingue & apricum, ac syluas & colles. Copiosissima est in Lycia & Peloponneso, in Archadia, Helide & Messæ

Messenia, pluribusq; locis circa Pholoen, Lyciã, & Smyrnam. Radix conuenit ruptis, conuulsis, pleuriticis, spirandi difficultati, ueteri tussi: sanguinem expuentibus, drachmis duabus trita datur, si febris sit, in aqua: ceteris, in uino. Item ad tormina, & uulua dolores. Ramenta eius in collyrij formam uulua subdita, menses atque partus extrahunt: succus eadem præstat: uulneribus prodest: nam recens tusa, aut arida antè madefacta, ea glutinat & coniungit. Carnes coalescunt, si tusa simul decoquatur. In Lycia succum exprimunt, quo pro Lycio utuntur.

Centaurium maius, nihil plane aliud est, quã illustris illa radix, quam antiqui erroris sectarij, Rheuponticum vocant. Nascitur Centaurium maius in monte Apulie Gargano (S. Angeli uocitant) cum notis omnibus quas ei attribuit Dioscorides. Prouenit & in monte Baldo, supra Lacum quem vulgo Garda uocant, verum non eque ut in Apulia maturescit. Cauendum tamen est, ne huius loco accipiat, planta caule cubitum alto, è quo bina per ordinem folia procedunt, supra viridia, subter candicantia, salicinis similia, flore uiuido & rubro, quod totum à Dioscoridis Centaurio maiore alienum est, & Lyssmachia conuenientibus. Confundunt maius & minus Centaurium Mesue & Auicenna, ideo cum iudicio legendi. Et peraq; Serapium, qui minoris virtutes maiori attribuit. Plinius utrasque plantas dulces simul & amaras facit, cum amaritudo solius sit Centaurij minoris.

Centaurium minus. CAP. VII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κενταύριον μίγρον. Lat. Centaurium minus. Ita. Biondella. Gal. Fiel de terre. Off. Latinum nomen seruatur. Ger. Autin.

Centaurium, Limnesion aliqui uocauere, quoniam rigua amet loca: herba Origan aut Hyperici similis, caule anguloso, palmum excedente: flore Lichnidis, è puniceo in purpuram uergente: folijs Ruta, prælongis & paruis: fructu tritico simili: radice pusilla, leui, & superuacua, quæ gustanti amaritudinem adfert. Herba recens tusa, suo illitu

Centaurium minus.

uulnera conglutinat: uetera
 ulcera purgat, & cicatrice
 obducit, bilem crassosq; hu-
 mores per aluum exigit, si de
 cocta deuoretur: Ins deco-
 cti ischiadicis conuenientissi-
 me infunditur: trahit enim
 sanguinem & dolorem le-
 uat. Succus oculorum medi-
 camentis perquam utilis: si-
 quidem cum melle caliginem
 oculorum expurgat: in uelle-
 re appositus, menses & par-
 tus extrahit: epotus peculiari-
 ter neruorum uitij succurrit.
 Succo extrahendi ratio: Legi-
 tur herba semine prægnans,
 & diebus quinque made-

facta, decoquitur donec superemineat aqua: mox ubi refri-
 xit, linteolo exprimitur, & eiecta herba, iterum decoqui-
 tur, usque dum mellis crassitudinem habeat. Nonnulli eam re-
 centem grauidamq; contundunt, atque succum fictili non picato
 exprimunt, & in sole, lignea rude assidue mouentes, inspissant:
 quod si quid concretum faucibus uasis adhærescat, deradunt,
 reliquoq; humori permiscunt: noctu diligenter operiunt, namq;
 ros nocturnus liquores coalescere non sinit. Quæ autem siccis ra-
 dicibus aut herbis liquameta exprimuntur, decocta, ut in Gen-
 tianæ mentione retulimus, præparantur, sed quæ ex corticibus
 humidis, aut contusis herbis faciuntur, in sole, uti antè dictum
 est, coguntur: sic è Thapsia: sic è Mandragora, reliquisq; simili-
 bus succus: sic ex acerbis uuis melligo elicitur. Lycium tamen,

& *Absynthium*, *Hypocistis* & *consimilia*, decocta, eo quo di-
mus modo, coguntur.

Centaurium minus, *Biondella* Italis dicitur, quod eius decoctio fæ-
minarum flavescentes reddat capillos. De hac *Papie* peculiare tra-
ctatum scripsit *Galenus*. hoc corpus laxat, non maius, ut *Arabum* se-
ctarij somniant.

Chamæleon albus. CAP.

V I I I.

NOMENCLATURA.

Græ. χαμαιλέωρ λευκός. *Lat.* & *Off.* Chamæ-
leon albus. *Ita.* *Carlina*.

Gal. *Carline*.

Chamæleon albus *Ixia* ideo aliquibus uocatur, quod qui-
busdã in locis uiscum circa radicem eius inueniatur, quo
pro *Mastiche* utuntur mulieres. Folia habet *Silybo* aut *Carduo*
similia, asperiora, acutiora, nigroq; Chamæleone ualidiora: cau-
lem non promit, uerum ex medio spinas, echini marini, aut
Cinaræ modo, erigit: flores purpureos, ueluti papporum lanugi-
nes emittit: semẽ *Cnici* simile: radicem in latis collibus crassam,
in montosis uerò graciliorem, in profundo albam aliquatenus
aromaticam, graui odore, dulcem. Quæ pota acetabuli mensu-
ra, latus interaneorum tineas pellit, Bibitur autem in uino au-
stero, cum *Origani feruesacti* succo: *hydropicis* commodissimè
drachma in uino datur, etenim eos extenuat. Contra difficulta-
tem urina decoctum propinatur. *Hausta* in uino, serpentium ue-
nenis resistit: occidit canes & sues: mures item necat, subacta cū
polenta aut aqua, & oleo madefacta.

Chamæleonem album *Carlina* Itali uocant, quod *Carolo ma-*
gno (ut aiunt) in pestis remedium ostensa sit, quæ causa est, ut
quibusdam in id pernitiei summoperè ualere credatur. Quidã *Maria-*
num Carduum autumnant, sed falso. Si quidẽ destituitur Chamæleon

albus, hic sua proceritate hominem non raro superat, præterea nullo sensili odore, qui in Chamaleone grauis est.

Chamæleon niger.

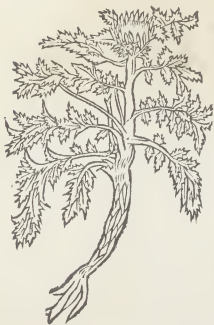
CAP. IX.

NOMENCLATURA.

Græ. χαμαιλέων μελας. Lat. Chamæleon niger.

Ita. Chameleone nero.

Gal. Chardonnette. Off. Cardopatium.

Chamæleon niger.

Chamæleon niger, folijs Scolymo similis esset, nisi minora, tenuioraq̃, ac rubro distincta uiderentur: caulem emittit dodrantalem, crassitudine digitali, subrubrum: & in umbella flores spinosos, tenues, Hyacinthi æmulos, uersicolores, radice crassa, nigra, densa, interdum exesa, quæ desecta flauescit, commanducata mordet. Prouenit in campestribus, siccis: & cliuosis tractibus, & maritimis. Radix trita, addito attramenti sutorij exiguo, cedrino oleo, & axungia, scabiem abigit. Eadem, cum sibi sulphur & bitum

bitumen asciuit, & cocta in aceto illinitur, impetigines absterget. Decoctum collutione dentium dolorem mitigat. Cum pari Pipere & cera oblita radix, dolenti denti auxiliatur: radice concisa, & in aceto decocta, dentes fouentur: eos quoque frangit, si scriptorio stylo feruens admoueat. Vitia cutis in facie, utiliginesq; cum sulphure emendat: erodentibus medicamentis admiscetur: phagedenas, tretraq; ulcera illitu sanat. Quare Chamaleo uocetur, à uarietate foliorum euenit: mutant enim cū terra colorē: hic uiridia, illic albicantia, aliubi cærulea, nonnusquam rubra inueniuntur.

CHAMALEON niger per totam Italiam reperitur & in montibus & collibus vallis Ananie, cum notis omnibus quas ei assignat Dioscorides. Si Galeno credimus, Chamaleon hic niger esui, potuue in medicina offerri non debet, siquidem mortiferum quippiam eius radicem habere existimat. Probe miscetur medicinis quæ digerunt & emolliunt. Calidus est secundo ordine, siccus tertio, Arabum seclarij Chamaleon cum Chamalea (hæc Mex xereon est) confundunt. Ixia nõ in Chamaleonte tantum albo, sed etiam in nigro reperitur, quod in Candia clarescit, vbi plurima in vtroque ad arcuum vsus colligitur, ceterum mortiferum esui venenum.

Crocodilium. CAP. X.

NOMENCLATURA.

Græ. Κροκοδείλιον. Lat. Crocodilion.

Ita. Crocodilio.

Gal. Falso, Carline.

CROCODILION Chamaleonis nigri figurã habet. Nascitur in syluosis, radice longa, leui, aliquantum lata, odore, ut Nasturtij, acuto. Feruesacta in aqua & pota radix, sanguinẽ copiosum per nareis pellit. Dat lienosis, eos euidenter adiuuas. Semẽ ei rotundũ inest, duplex uti scutum, quod suapte ui urinam ciet.

CROCODILIũ licet aliqui cū Chamaleone cõfundant, doctorũ tamen hominum iudicio planta est nobis adhuc ignota.

Dipsa

Dipsacum, siue Labrum Veneris.

CAP. XI.

NOMENCLATURA.

Græ. Δίψακον. Lat. Dipsacus. Ita. Labro di venere.

Gal. Chardon à carder.

Dipsacū siue labrū veneris.

Sanat rimas sedis, fistulasq̄, si tusa & decocta in uino radix, usque dum sit crassitudo cera, immittatur. Medicamentum area pyxide recondendum. Ciunt fornicationibus, uerucisq̄ pensilibus remedio esse. Vermiculi capitulorum in folliculo alligati, collo aut brachio appensi, produntur quartanis febribus remedio esse.

Notum est Labrum Veneris, seu sativum, quo in vellicandis pannis Fullonum ars vitur, & sylvestre quod passim provenit. A tenim quamvis seplasis vocetur, Virga pastoris maior, Serapion tamen & Avincenna pro Polygonio accipiunt, & ob id non ex Arabibus, sed à se id nuncupationis cõmentisunt. Dysfaci radix desiccatur secundo ordine, & aliquantum absterforia est.

Spina alba. CAP. XII.

NOMENCLATURA.

Gr. *Ἀκάνθα λευκή.* Lat. *Spina alba.* It. *Spina bianca.*
Gal. *Eine blanche.* Off. *Bedegnar.*

Spina alba.

Spina alba nascitur in montibus & sylvis: folia fert albi Chamaleonis angustiora, & candidiora, aliquantum hispida, & aculeata: caulem supra bina cubita altum, pollicari aut ampliore crassitudine, albicantem, intus cauum: in cacumine capitulum inest spinosum, echini marini æmulum, sed minus, & oblongum, flores purpurei, in quibus semen ceu Cnicum, sed rotundius. Huius radix pota, cæliacis, stomachicis, & ijs qui cruenta extussiunt, efficax est: urinam cit: tumoribus illinitur. Decocto eius dentes

in dolore collui prodest. Epotum semen conuulsis infantibus, & a serpente demorsis auxiliatur: gestatum pro amuleto, serpentes abigere traditur.

Spinam albam quam Bedegar Arabes vocant, quidam Carduum Benedictum, alij Carlinam, alij Carduum illum quo ad coagulum lactis vtuntur Tusci, alij aliam Cardui syluestris speciem putant, quorum nullus est, qui impingens nõ aberret à ianua. Sunt qui certius esse putent Carduum illum syluestrem, quem vulgus, Carduum Mariæ, & Itali, herba del latte, quod crebra macule superiori foliorum parte aspersæ decidui lactis notas preferant. Enimvero hic Carduus in planis & campestribus, vt aduertenti videre licet: & spina alba, Dioscoridi in montibus & syluosis nascitur. Adde his quod folia producit duplo maiora, nedum minora Chamaleone albo. Huic præst Mattheoli iudicium, qui in altioribus vallis Anania montibus vidit & legit Spinam albam omnibus insignitam notis, quæ ab ea hoc ex capite requiruntur. Nunc seplâsiorum muneris erit, iam non in planis, sed in montibus Spinam albã studiose perquirere, nempe pari futuro successu. Quod autem Spina alba, Italicorum Carduus quem Presuram vacant, non sit, hinc patet: Presura feritur in hortis, folia habet albo Chamaleoni maiora huiusque capitula Echino longe ampliora sunt. Spina alba radix desiccatur, & aliquantum astringit. Semen subtili est substantia, & facultate calidum. Potu conuulsis conuenit.

Spina Arabica. C A P. XIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ακάρδα Αράβικη. Lat. Spina Arabica.

Ital. eodem nomine. Gal. Off. & Ger. ignota.

Arabicam spinam natura alba spina similem esse constat: ipsa siquidem stringit. Ad sanguinis reiectiones: mensum abundantiam, ceterasq; fluxiones radix etiamnum ualet. Prouenit in asperis.

Id moris habet Dioscorides vt re eandem non sæpius repetat, nec herbis arbores immisceat: eò manifestum per Spinã Aegyptiã Acaciã hoc capite non designatã, quæ (nimirum arbor) nihil ad spinã albã, quæ herba est similitudinẽ accedit, præcipue cū ismet diuersa de vtriusq; tradat. Galieno Arabica hæc spina astringit & desiccatur, cū eadẽ, sed valetiori quã

spina

spina alba facultate. Enimuerò quando hanc ex Orientalibus nostro saculo non habemus, huius vice spina alba substituenda.

Carduus. CAP. XIII.

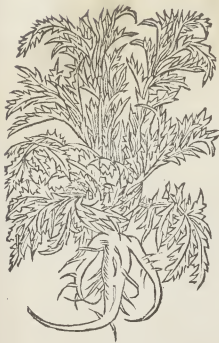
NOMENCLATURA.

Græ. ΣκόλιμϞ. Lat. Carduus.

Ita. Cardo.

Gal. Artichault.

Offic. Articolalus.

Carduus.

Carduus, Græci Sco-
lymon uocant, folia
Chameleonis habet, aut al-
ba spina, nigriora, crassio-
ra: caulem longum edit fo-
liosum, capite spinoso: radi-
ce nigra & crassa, quæ illi-
ta, graueolentiam alarum
totiusq₃ corporis emendat:
item si decocta in uino bibe-
tur: copiosam autem uri-
nam fetidamq₃ expellit.
Herba cum reces tenere scit,
in olera, Asparagi modo,
transit.

CArdui syluestris plures & diuersa sunt species, quamuis Plinius duas tantum enumeret. At domesticorum & hortensium, qui magna hodie diligentia excoluntur, quos Carduos peculiari nomine, & Itali Cardoni vocant, primariū locū tenent. Hi singulari artificio albi & nigri sūt, & magna ex parte bellarū loco cū Pipere & sale in postremū cænarū serculum offeruntur. Carduus quem Græci Caeton vocāt, hodie ad Thuscōs è Neapoli & Sicilia deportatur. Succedunt quos Artococos vocamus, & Itali Carcioffie horū quidam aculeati compressi, & aperti: alij non aculeati, rotundi, longi, aperti, & clausi, sunt inter hos qui pineas nuces referant. Nascuntur sine pinis Scolymi, si seminum acumina priusquam terræ mandentur, lapidis attritu retundantur. Idem fiet, si delibrata radice Lactuce, & in tennes particulas dissecta, singula semina singulis indita segminibus obruantur. Semine per tridū rosarū succo, aut alio quopiā suauiter olēte madefacto eundē odorē adulta plāta referet, quē liquor à semine absorbtus. Ficulneus cinis, suillū stercus, lana radicibus obuoluta, mures à radicum erosione, quas summopere appetunt, expedit. Scolymi sub secundum desinentem ordinem, aut tertij initio excalfaciunt, & secundo desiccant. Alimentum præbent non probum, nempe melancholicum.

Poterium. CAP. XV.

NOMENCLATURA.

Græ. ποτήριον. Lat. Poterium, Ital.

Poterio. Gal. & Off. Ignotum.

Poterium, Iones Neurada uocant, largè fruticat, cortice obductum tenui, spinis horridum, lanugine spissa, ramulis longis, mollibus, lentis, tenuibus, Tragacanthæ proximis, folijs paruis, rotundis: flore exiguo, candidi coloris: semine nullius usus, sed gustu acuto & odorato. Nascitur in aquosis, & collibus. Radices demittit binum ternūque cubitorum, neruosas & firmas: quæ proxime terram recisæ, dant succum gummi similem: tusa, præcisus neruis & uulneribus glutinandis illinuntur, decoctum quoque eius neruorum affectibus prodest.

Poterium

Poterium.

Acanthium alba spina simile, folijs aculeatis per extremitates, & lanugine araneosa obductis, ex qua collecta & neta vestes bombycinis similes texunt. Folia uel radices ad remedia opisthotoni bibuntur.

EX Cardui quem Benedictum vocant, lanugine collecta & neta, vestes bombycinis similes vt texi non posse clarum est, & peraequè Acanthium, Cardium Benedictum non esse. Nec secus, cum nostro hoc seculo, planta fertili intantum Lanugine nulla obducatur, fateri cogimur ignotum nobis Acanthium.

Acanthus. CAP.

XVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀκάνθα. Lat. Acanthium. Ita.

y Acantho.

Poterium nullus est qui in medium producat, ne in Italia quidem, nec nisi a quo iure in ignotas plantas reponetur, cum in plana Dioscoridis historia, nullus sit qui non mire implicatus, scitè se ab hoc extricet.

Acanthiũ. CAP.

XVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀκάνθιον. La. Acanthium. Ita. Acanthio. Gal. Chardon benist. Off. Carduus benedictus.

* *Acanthus hortensis.**Sylvestris.*

Acantho. Gal. Branche vrsine. *Offic.* Brancha ursina. Ger. Berempoot.

Acanthus, Romani Paderotamuocant, nascitur in hortis petrosis, & riguis: folia habet multò laetucaceis latiora, & longiora, Erucæ diuisura, nigricantia, pinguis, laeua: caulem binum cubitorum, digitali crassitudine, lauem, prope uerticem ex interuallis circumdatum foliolis, ceu nucamenta quædam oblonga referētibus, spinosis, è quibus flos prodit albus: semen oblongum, luteum: caput thyrsi specie. Radicibus nititur longis, mucosis, rubris, & glutinosis: quæ ustis igni & luxatis artibus illis

illita subueniunt. Potæ urinam ciunt, sed aluum cohibent. Ruptis, conuulsis, tabem sentientibus, mirè profunt. Nascitur & syluestris Acanthus, Scolymo similis, aculeatus, breuior quàm satiuus, & is qui in hortis prouenit: cuius radix ad eadem ad quæ superior efficax.

A Canthum esse Brancam vrsinam cum ex alijs notis apparet, tum quòd quæ humi procubunt amplissima folia, arearum puluillos inuestiant, atque adeò ei insit facultas omnis quam Acantho attribuit Dioscorides. Porro de Branca vrsina intelligendum, quæ Romana dicitur, non de umbellifera herba, quam Nicander & Plinius Bupleuron, veteres Græci Buprestim appellarunt. Agrestis Acanthus non perindè cognitus. Folia modicè digerunt, radix desiccatoria & incisoria est, è tenuibus partibus composita.

Anonis.

Anonis CAP.

XVIII.

NOMENCLATVRA.

Gr. *Ανωρίς*. Lat. *Anonida*. Ita. *Bonaga*. Gal. *Bugraues*. Off. *Acutella*.

A Nonis, quam aliqui Ononida apellant, ramos habet fruticosos, dorante maiores, frequentibus geniculis cinctos, cauis alarum multis, capitibus rotundis, solijs Lenticula pusillis, ad

Rutæ aut pratensis spoti folia accendentibus, subhirsutis, odoratis non iniucunde olentibus. Muria conditur ante quam spinosa fiat, cibis gratissima. Rami acutioribus spinis, & ueluti spiculis firmioribus horrent. Radicem mittit candidam, quæ excalfacit, & extenuat. Huius cortex ex uino potus urinam ciet, calculos comminuit, margines ulcerum erodit. Radix cum decoquitur in posca, dolorem dentium collutione mitigat. Decoctum eius potu hamorrhoidas sanare creditur.

Nascitur Onotis in cultis & in culcis, eque ramis & radice sese aratro implicantibus, aculeatisq; spinis, queis boues pungit, Restabouis dicitur. florem Ononis profert croceum, ut plurimum uero purpureum & candicantem, pisellis similem, licet minorem. huius radix arenulas renum per urinam potenter attrahit, atque adeo comminuit quæ illius uias obstruant. Puluis cum uino epotus par remedium in plerisque conficit. Nec desuit qui ab hernia carnosa magnitudinis non mediocris, desperantibus medicis nisi ferro posse curari, huius ope sanatus sit. Ononidis radix excalfacit tertio ordine, abstergit, incidit, urinam proritat, renum tapillos effringit. Decoctum colluto inde ore, dolorem dentium sedat.

Leucacantha. CAP. XIX,

NOMENCLATURA,

Græ. λευκακανθα. Lat. Leucacantha. It. l.

Bianca spina. Gal. Off.

Ger. isnota.

Leuacantha prædita est radice Cyperi, ualida & amara: quæ manducata dolorem dentium sedat: ueteri laterum dolori, at quæ ischiadicis prodest, decocto cyathis tribus ex uino poto. Eadem ruptis conuulsis medetur. Radicis epotus succus eisdem præbet effectus.

Leucacantha

Leuacantha & Spina alba de qua superius tractatum, non eadem sunt planta. Nempè præter id quòd separatim eas Dioscorides & Galenus describunt, secretas etiam ab inuicem facultates assignant. At enim non deliniatis nec à Dioscoride nec à Plinio, folijs, caule, flore, semine Leucacanthæ, hand facîle sit indicare quæ hodie planta sit Leucacantha, Matthiolus licet hæsitãs, hanc Caranum Maria dici posse existimat, vt cui insidentes prægrandibus folijs lacteæ macule Leucacantha nomen indere potuerunt, & quòd valida sit & amara radice. Leucacantha radix amara est & incisoria. In desiccantium est ordine tertio, & excalfacientium secundo.

Tragacantha. C A P. XX.

NOMENCLATURA.

Græ. Τραγάκανθα. Lat. Tragacantha, Ita.

Gomma draganti. Gal. & Off.

Dragantum gummi.

Tragacanthæ radix lata & lignosa, summo cespite nittur, unde surculos humiles, robustos, latissimè fundit, in quibus minuta folia, multa, nonnunquam tenuia exoriuntur, quæ sub se spinas albas, rectas & firmas occulunt. Est etiamnũ Tragacantha lachryma, quæ uulnerata radice manans concreuit. Præstat pellucens, gracilis, leuis, sincera & subdulcis. Cutis spiracula, ut gummi, obstruit. Huius increbuit usus ad oculorum medicamenta, ad tussim, exasperatas fauces, retusas uoces, ceterasq; destillationes, cũ melle in delinctu: subdita quoque lingua liquefcit: & in passo madefacta, drachmæ pondere bibitur contra renum dolorem, & uesticæ rosiones, mixto cornu cerui usto & eloto, aut scissi aluminis momento.

Planta Hirci spinæ, è qua ferro incisa gummi distillat, quòd Gũmi Dragãti vocant, copiosè in Candia, Achaia, Morea, & quibusdam Asiae partibus nascitur: Quã habemus, è Candia ad nos exportatur & Græcia. Tragacantha similem gummi vim habet, & pari modo desiccatur, licet non eadem acrimonia.

Eryngium. CAP.

XXI.

NOMENCLATURA.

Græ. κρήγγιον. Lat. Eryngium. Ita. Tringo.
Gal. Panicault.

* Eryngium.

odorata. Nascitur in asperis & campestribus. Vim habet calfa-
etoriam. Pota menses & urinas pellit, tormina inflationesq; di-
scutit: contra iocinorum uitia, serpentium morsus, & hausta ue-
nena: cum uino prodest. Bibitur aduersus plurima, cum seminis
Pastinaca drachma una. Appensa illit aue, tubercula discutere
proditur.

Eryngion aculeatarum
generis est. Cuius fo-
lia in principio, sale condita,
in cibos recipiuntur: lata au-
tem sunt, & extremo am-
bitu aspera, gustu aromati-
ca. Eryngio, cum adoleuerit
complures ramulorum striæ
rubent, in quorum summita-
tibus globosa capitula, dura
rum acutissimarumq; spina-
rum ambitu stellatim circū-
nuallantur, quorū colos aliās
uiridis aliās albus, interdū cæ-
ruleus inuenitur: radix oblo-
ga, lata, foris nigra, internè
cādida, pollicis crassitudine,

proditur . Pota cum hydromelite radix , opisthotonicis & comitialibus .

Eryngium spectanda foliorum forma, & capitulorum situ, candida, pallida, & carulea conspiciuntur, carduorum omnium bellissimum, radices habet quæ siccatae saccharo condiuntur. Ad nascitur una Eryngij species marinis littoribus, folijs montano maioribus, huius radices teneriores & longiores, ad condiendum magis idoneæ sunt. Hac idem duo quod maritimi istius Eryngij nullam Dioscorides mentionem faciat. Hic submonendi Arabum seclary, ne Serapionis aliorumque Mauritanorum Secacul (plantã Græcis incognitam) Eryngium esse putent. Nusquam enim Serapio è Dioscoride & Galeno mutuatur, ubi non illorum pariter nomen apponat, nec paribus viribus describantur. Proinde non probè agunt qui Eryngij radices cum Saccharo melle, conditas, ad vehementius incitandam venerè offerunt, quod Serapio Secacul, suo nobis ignoto, attribuit. Eryngium paululum caliditate à temperatura secedit, subtilis tamen eius substantia, non parvam siccitatem habet.

Aloë. CAP. XXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αλοη. Lat. & Ita. Aloes.

Gal. Aloes. Perroquet.

Off. Alæ hepaticum
Succotrinum.

Aloes folium Scilla similitudinem habet, crassum, pingue, modicè latum, rotundum, retrorsus pandum: folia utrinque gerit ex obliquo spinosa, rariuscule striata, brevia & curta: caulis emittitur non dissimilis Antherico: flos albus: fructus hastula regia cognatus:

γ α γράνη

Aloë.

ni odoris, syncera, quæ nihil doli sensit, nitida, calculorum expers, rufi coloris, friabilis ac iecinoris modo coëta, facile liquescens eximia amaritudinis: improbaturnigra, & fractu contumax. Gummi eam adulterant: quod deprehenditur gustu, amaritudine, & ualido odore: eoq; argumento, quod digitis friata non ad minima usque frustra resoluitur. Noc desunt qui Acaciam immisceant, Natura eius est spissare, exiccare, somnũ allicere & corpora densare, aluum resolvere. Stomachum repurgat binum cochlearium mensura, in aqua frigida aut egelida pota. Sanguinis reiectiones sistit: regium morbum purgat, tribus obolis ex aqua, aut drachmæ pondere in potu. Denorata cum resina, aut cum aqua uel melle coëto sumpta, aluum soluit. Purgationis perfectæ causa, tribus drachmis sumitur, alyspurgatorijs medicaminibus admista, præstat ut minus stomachum infestent. Sicca glu

grauitota est odore: & gustu amarissima: radice una, ceu palo, in terram depaëta. Plurima præpinguisq; in India gignitur: ex qua coæctus succus affertur. Nascitur etiã in Asia & Arabia, in locis quibusdam maritimis: & in insulis (ut in Andro) non ualde succo extrahendo idonea, sed ad glutinanda ulnera sanè quam utilis, si detrita illinatur. Duo succi gñera: quodam arenosum, quod sedimētum purissimè esse uidetur. Alterum ad iecinoris imaginem uergit. Eligi debet bo

ca glutinandis ulneribus inspargitur: uulcera ad cicatricem perducit, cohibetque: eadem peculiariter exulceratis genitalibus medetur: disrupta puerorum praeputia iungit: condylomata, rimasque sedis ex passo sanat: haemorrhoidum abundantiam & sanguinis erumptionses sistit: pterygia ad cicatricem ducit: liuores & insignita, ex melle tollit: priuatim scabras lippitudines, pruriginisque angulorum permulcet: dolorem capitis sedat, temporibus & fronti illita ex aceto & Rosaceo: capillum fluentem continet, cum uino: tonsillis, gingiuis, & omnibus oris ulceribus, cum melle & uino proficit, oculorum medicamentis torretus, in munda & candenti testa, pennaque subinde uersatur, ut possit aequaliter torreris. Lauatur, ut quod sit arenosissimum, tanquam inutile subsidat, & leue ac pinguisimum assumatur.

IN Aloe diligenda adhibendus est delectus, siquidem magna ex parte adulterata reperitur. Platæ Aloes nomine, in Italia notissima sunt. Aloe desiccantium est ordinis tertij: & sub desinentem excofacientiū primum, aut secundi initio. Repercutit simul & digerit. Aliquantum absterforia est, sed modicè, ut vulneribus nihilum molesta sit.

Abinthium. C A P.

XXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἀψίνθιον. Lat. *Abinthium*.

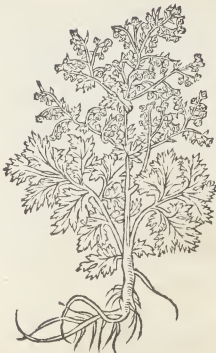
Ital. *Assanzo*. Gal. *Aluyne*

Abince. Off. Latino

nomine.

→ 5

Abinthi

Absinthium.

Absinthium, aliqui Bathypticron, herba uulgo cognita. Præstantius in Ponto & Cappadocia, in monte Tauro nascitur. Vim habet calfaciendi & astringendi: bilem expurgat, quæ & stomacho & uentri inhaesit: urinam cit, & crapulam præsumptum arcet. Ad inflationes uentris, & stomachi dolores prodest, cum Seseli et Nardo gallico potu: fistidia discutit, et arquatos sanat madefacti dilutu, aut decocti ius, quotidie tribus cyathis haustum: menses cit

potum, aut cum melle appositum. Contra fungorum strangulationes conuenienter ex aceto bibitur. Aduersatur Ixiæ uenenis cum uino, item Cicuta, & muris aranei morsibus, & draconi marino. Anginæ eo cum melle & Nitro perunguntur, & epinyelides ex aqua. Ad sugillata & oculorū caligines ex melle illinitur: item auribus, si manat sanies. Dentium auriumq; dolores decoctum uaporis suffitu compescit. Decoctum in passo dolentibus oculis oblinitur: item præcordijs & iocinori, tritum cū cerato Cyprino: stomacho quoque longa ualitudine laboranti, cum Rosaceo: cum ficis autem, aceto & loliacea farina, aquæ inter cutem lienosisq; subuenit. Vinum ex eo fit, quod Absinthiten uocât, præsertim in Propontide & Thracia quo ad antië diëta utuntur, cum febri carent: alioquin in æstate propinat, & acceptam huic uino incolumitatem referunt. In sparsum arcis Absinthium,

Absinthium, uestes ab erodentium iniuria uindicat: culices ex oleo perunctum abigit, & à corpore arcet: atramentum librarium diluto eius temperatum, literas à murium erosione tuetur. Existimatur liquamentum eosdem præstare effectus. Attamen potionibus improbat, quoniam stomachum male habet, & capitis ciet dolorem. Sunt qui coëta amurca, liquamentum adulterant.

Marinum Absinthium.

CAP. XXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀψίνθιον θαλάσσιον. Lat. *Absinthium marinum*. Ita. *Assenzo marino*. Gal. *Barbotine*.
 Off. *Barbotina*. Mors uermium. Ger.
Hyecruyt.

Absinthium marinum, quod aliqui Seriphum uocant, copiosissimum in Tauro monte, iuxta Cappadociam, & in Taphorisi Aegypti gignitur, quo Isiaci pro oliuae ramo utuntur. Herba est tenuis, Abrotoni parui similitudine, referta minutulis seminibus, subamara, stomacho inimica. Ea grauius olet, & cum quadam calfactione adstringit: per sese aut cum Oryza coëta, interaneorum animalia, teretesq; tineas, adiecto melle, enecat, aluum leuigat: cum edulio autem uel Lenticula decoëta, eadem præstare pot. Pecora maxime pinguescunt hoc pabulo. Tertium genus Absinthio assignatur, quo Gallia alpibus finitima scatet: id patrio nomine Santonicum uocant, regionis in
 qua

qua nascitur cognomento, Absinthio non dissimile, uerum sub-amarum est, non adeò seminis fœcundum. Eadem quæ Seriphium potest.

TRia Absinthij genera facit Dioscorides, Vulgare, Seriphium, & Santonicum, quod in Gallia cisalpina nascitur. Præcipuum est Ponticum, secundum Santonicum, tertium Seriphium. Abrotonum album, non est Ponticum Absinthium: sicut nec Cypressus herba, marinum est Absinthium. Seriphium siue marinum à Seripho insula nomen accipit. Eius semen à spetiarijs Alexandrinum semen uocatur. Semen sanctum, Italis Semenxina, & Seme santo, quod conditum cum Zuccharo pueris utendum datur ad conficiendos vermes, marini Absinthij (nèpe exilius) semen non est, sed herba quæ in monte Gargano nascitur, & Absinthio nostro vulgari similis est. Marinum Absinthium in Italia pluribus maritimis locis prouenit. Absinthium simul amarum est, astriflorium, & acre, & per æquè excalfacit, abstergit, roborat, & desiccatur. Calidum est primo ordine, siccum tertio: & succus herba calidior.

Abrotonum. CAP. XXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Αβρότονου. La. Abrotonum. Ita. Abrotano.
Gal. Aurogne. Off. Latino nomine.
Ger. Strabbburtz.

ABrotonum duorum est generum. Fœmina quadam arboris specie fruticans, candicat, circum ramulos folijs, seriphimodo, minutim incis: floribus referta est, comantibus in summo, fulgore auri, corymbis: quod per æstatem prodyt, suauiter olet, cum grauitate quadam, & amaro gustu. Id genus siculū esse constat. Alterum mas uocatur, sarmentosum, gracilibus ramulis uti Absinthium. Plurimum in Cappadocia gignitur, & Galatia Asiatica, atque in Syria Hierapoli. Crudum semen tritum & seruefactum ex aqua, in potu auxiliatur orthopnoicis, conuulsis, ruptis, coxædicibus, urinæ angustijs, mensibus suppressis

Abrotonum.

Abrotonum mas vulgaris est noticia, & itidē Abrotonum foemina, id Itali vt nos, Cipresso, & Santolina vocant. Abrotonum tertij est desiccantium & excalfacientium ordinis. Terrena est substantia, qua è multo calore subtilis euasit. Digerit & incidit plus Absinthio, ob minorem nimirum acerbitatem, qua gustu deprehenditur: & quòd stomacho inimicum est, vt Seriphium: cum è diuerso Absinthij gratum, amicum, & nihil noceat stomacho. Amarus etenim sapor solus stomacho in totum incommodat: Contra amicitissimus austerus, acerbus, & astriclorius, Porrò in diuersa qualitatis planta, ea vincet qua potentior fuerit.

Hyssopum. CAP. XXVI.

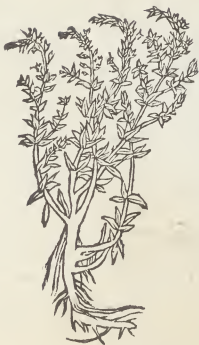
NOMENCLATURA.

Græ. ὕσσωπος. Lat. Hyssopum. Ita. Hissopo.
Gal. Hissope. Off. Latino nomine,

Hyssop

sis, aut remorantibus. In uino potum exitialium uenenum antidotum est: horribus ex oleo illinitur: serpentes & substratu & nidore fugat: contraictus eorum cū uino potum prodest, priuatim efficax contra scorpionū & phalangiorum uenena: oculorum inflammationibus commodè illinitur, cum cotoneo cocto, aut pane: tritum cum farina hordeacea, decoctumq; tubercula discutit: irini compositionibus admiscetur.

Hyssopum.

hementius, addita Iri, Cardamomo, aut Irione, deijcit: colorem in corpore fouet: lieni, & aqua inter cutem, cum Fico Nitroq³, inflammationibus quoque ex uino illinitur: cum feruente aqua impositum, sugillata discutit: cum decocto ficorum, optimè anginis gargariatur. Decoctum cum aceto, dentium dolorem in collutione sedat: inflationes auricularum uaporis suffitu discutit.

NEquicquam dubitandum Hyssopum nostrum vulgarem, Dioscoridis esse Hyssopum, vt non in Hyssopum montanum ea ducèda est, quem herbarij Gratia dei, & Itali, Stanca cauallo nominant. Humidis & paludosis nascitur, palmo paucillum altior, latus vt in Hyssopo folijs, flore albo aut purpurascente, qui inter folia per totum penè caulem

emicat. Summa in gustando amaritudinis, qua cum stipticum quippiã sentitur. Manducata aut pota choleram & flegma soluit innocuè. Redacta in pulverem, plagas (inspersa) breui tempore coagmentat. Hyssopus tertio ordine exalfacit & desiccat, & tenuium est partium.

Stœchas. CAP.

XXVII.

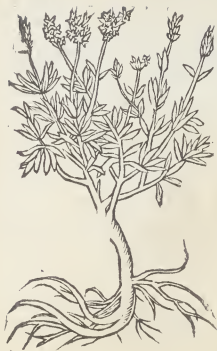
NOMENCLATURA.

Stœchas.

Græ. Στιχας. Lat.
stœchas. Ita. Stecha.
Gal. & Off.
Sticha-
dos.

Stœchas, iuxta Galliam
in insulis eiusdem nomi-
nis è regione Massilie gi-
gnitur, unde cognomentum
accepit. Herba tenuibus sur-
culis, coma Thymi, lon-
giore folio, subamara gu-
stu, & aliquantum acris.
Cuius decoctum, Hyssopi
modo, ad pectoris vitia ef-
ficax est. Antidotis mi-
scetur

* Spica.

Lavendula.

scetur. Viscera omnia, & uniuersum animantis habitum extenuat, ab obstructionibus & sarculo liberat.

STichas in Narbonensi prouincia, & Stichadibus insulis quæ ex aduerso Massilia sitæ sunt, & in Arabia nascitur, vnde maxima ex parte cum Alexandrinis mercibus Venetijs importatur. Nascitur & in Gargano Apulia monte, Narbonensi tamen & Arabica inferior. Stichas gustu amara est, & modicè astringit. Terrena substantia, frigida, astrictoriam: alia terrena, subtilis reddita, & densior, amaram efficit.

Origanum. CAP. XXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ὀρίανος. ΟΥΝΤΙΣ. Αρριορίανος. Lat. Origanum. Onitis. Origanum sylvestre. Ita. Origano.

Onite

Onite. Origano saluatico. Gal. Origan.

Off. nomine

Latino.

Origanum.

O Riganum Heracleoticum, quod & Cunilam uocant, folium habet Hyssopo non dissimile, umbellamq; non in rotæ speciem orbiculatam, sed ueluti multifidam, semine in summis uirgis haudquaquam denso. Excalfacit: unde decoctum cum uinopotum, demorsis à serpente conuenit. Si Cicutam aut Meconion hauserunt, ex passo: si Gypsum aut Ephemerum, ex aceto mulso propinatur. Ruptis, conuulsis, hydropicis, cum fico esui datur. Ari-

dum acetabuli mensura potum in aqua mulsa, atros humores per aluum extrahit: menses ciet, & tussi cum melle linctum medetur: ad pruriginem, psoras, regiumq; morbum, decocti ius in balneis prodest. Succus uirentis tonsillas, uuam, & oris ulcera sanat: & per nares, ex oleo Irino infusum, trahit: aurium dolores cum lacte mulcet. Conficitur ex eo, & Cepis, & Rhois frutice, quo ad obsonia utuntur, uomitorium medicamentum, & his omnibus in cupreo uase per dies bis uicenos insolatis, dum canicula sydus flagrat.

z

substratu

substratu serpentes fugantur. Quæ Onitis appellatur, candidiore est folio, & Hyssopo similior. Semen ueluti coniunctos corymbos habet. Vis ei Origani Heraclei, sed multo inefficacior. Syluestre Origanum, aliqui Panaces Heraclion, alij Cunilam uocant, ex quibus est Nicander Colophonius: Folijs est Origani, ramis tenuibus, dodrantem altis, in quibus umbellæ Anethi insunt, flores candidi: radix tenuis, supernuacua. Peculiariter percussis à serpente, folia & flores ex uino poti auxiliantur.

Tragoriganum. CAP.

XXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. τραγορίγανος. Lat. Tragoriganum.

It. Tragorigano. Gal. Mastic. Off.

herba Masticina. Ger.

ignota.

Tragoriganum tenuis frutex est, Syluestri Serpyllo aut Origano similis, folio & ramulis. Quibusdam in locis latius uirentiusq; inuenitur, & latioribus folijs, satis glutinosum. Alterum exilibus surculis, ac tenuibus folijs, quod aliqui Prasium uocauerunt. Optimum est Cilicium, & Cretense, & Smyrneum, & in Chio Chooq; proueniens. Omnia excalfacient, urinam cient, aluo accomodantur, decocto potu bilem deiciunt, lienosis ex aceto bibere prodest, contra pota ixiæ uenena in uino bibuntur, menses trahunt: peripneumonicis, tussietibus, ex melle in eclegmate dantur. Grata acmitis eorum potio est: quare cibum fastidientibus & stomacho acida ructati, imbecilloq; traditur. Item si à marina iactatione nausea, & estus præ-

æstus præcordiorum excitetur : tumores uerò cum polenta illita discutunt.

Organum¹ Heracleoticum & Onite in Italia non nascitur, forsitan nec in alijs Europæ locis. Quod autem vulgo Origanum dicitur, sylvestre est Origanum, nempe quod in syluis, non satum, proueniat. E Candia siccum Origanum assertur, flore albo, acerrimi & odorati gustus. Id Tragoriganum duci potest, quantumuis pro vero Origanum in seplasis venundetur. Siquidem scribit Dioscorides Tragoriganum in Cilicia, Choo, Chio, Candia, & Smyrna nasci. Quod non perinde de Heracleotico dicit. Origini desiccant, inuidunt, & excalfaciunt tertio ordine. Præterea Tragoriganum adstrictorium est. Italico Origano, in aliorum omnium vicem, è Matthiolo uti possumus.

Pulegium. CAP. XXX.

Pulegium.

NOMENCLATURA.

Græ. γλήχων. *Lat.* Pulegium. *Ita.* Pulegio. *Gal.* Pouliot. *Off.* Latino nomine. *Ger.* Poley.

Pulegium herba vulgaris notitia. Extenuat, calfacit, decoquit: mēstrua, secundas ac partus eicit, pulmonis uitia ex melle & Aloe potum extrahit, & conuulsis auxiliatur, nauseas stomachique

℞ 2 inter

intercisiones, ex posca permulcet: atram bilem per aluum exigit. Bibitur in uino utilissimè contra serpentium morsus. Defectos animo recreat, cum aceto naribus obiectum: gingiuas arefacti cinere corroborat: illitum cum polenta inflammationes omnes sedat: podagris per se subuenit, impositum usque dum rubescat locus: cum carato uaros extinguit: lienosis cum sale utiliter illinitur. Decoctum eius ablutas pruriges mitigat, conuersas uulnas corrigit, contra inflationes duritiasq; uulnæ, in desefsiones conuenienter adijcitur, Vocant aliqui Blechona, quoniam dum floret gustatum à pecoribus, balatum concitat.

Est Pulegium mas flore albo, sæmina rubeo. Nascitur in Italia, & Gallijs, sed præcipua laus ei qui in Prouincia Romana prouenit. Est ubi mas tantū repperiatur. In valle Anania, & propinquis Germaniæ locis in hortis feritur, cum acris alijs herbis. Folia habet Nepeþæ similia: acris gustu est & amariuscule. Ad hæc potissimè excalfacit & desiccet.

Dictamnium. C A P. XXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. δίκταμος. Lat. Dictamnium *¶* Ita. Dittamo,
Gal. Gimgembre de iardin. Off.
Diptamum.

Dictamnium, aliquibus syluestre Pulegium uocatur. Cretensis herba est, acris, læuis, Pulegio similis, sed maioribus folijs, quæ tomento quodam spissaq; lanugine, pubescunt. Florem nullum aut semen profert. Præstat omnia quæ satium Pulegium, sed efficacius multo, non potum modo, sed appositum quoque aut suffitum, defunctos partus eijcit. Produunt in Creta capras sagittis percussas, huius herbæ pastu eas excutere. Purgandi uim habet succus, illitus, aut cum polenta tritus. Herba impactos

impactos pedibus reliquoue corpori aculeos, illitu refigit. Ad
 lienis dolorem efficax habetur: siquidem ipsum imminuit. Me-
 tunt æstate & autumno. Radix eius gustu calfacit, partus ac-
 celerat. Succus cum uino potus, contra serpentium morsus præ-
 sidio est. Tanta herbæ facultas est, ut olfacta abigat bestias, quæ
 uenenato ictu sæuiant, appensaq; contactu exanimet. Vulneri-
 bus ferro illatis, & uenenatis morsibus, infusus succus præsen-
 taneo est remedio, si etiã ab instillatione statim in potu assuma-
 tur. Quod Pseudodiētamnium uocant, multis in terris nascitur,
 antè dicto simile, sed minus quàm illud acre. Eosdem effectus
 præbet, sed inefficacius multo. Defertur à creta alterum Diētā-
 mni genus, folijs Sisymbrij, ramis maioribus: in quibus flores
 syluestris Origani, nigri, molles: odor foliorum inter Sisymbriũ
 & Saluiam iucundissimus. Efficax ad eadem, sed minus na-
 res ferit. Miscetur emplastris & medicaminibus, quæ aduersus
 serpentium iniurias consinguntur, Theriaca uocant.

Habet vera Diētamnium Pulegij folia, dẽsa vtrinque lanuzine
 vēstita, quibus solus medicinam facit, lignosas radices quarũ ra-
 rus est vsus. At quæ vulgo in seplasijs Diētamnium habetur, fraxineis est
 folijs, glabris, solis radicibus medicatur. Quò apparet nos verã Di-
 ētamno carere. Cum tamen constat veram Diētamnium è Creta Vene-
 tias afferri, hic eniti summopere debent pharmacopola, vt non ex alio-
 rum sermone, sed è proprijs notis deprehensum & cœmant, & in suas
 officinas inuehant. Diētamnium Italica, quam albam uocant, & quidã
 à fraxini foliorum similitudine, Fraximello, flores habet flagrantissimi
 odoris, leues & vagos: radicem amaram, & idè intestinorum vermes
 conficit. Medetur hæc venenis & venenatis quorumuis animalium
 morsibus. Stomacho prodest, & queis strictum est pectus. Aqua quæ è
 flore, in Mariæ balneo conficitur, absque eo quòd odoris est eximij, nari-
 bus attracta, antiquæ capitis frigiditati admodum prodest. Diētamnium
 subtiliore quàm Pulegium est substantia, cætera similis. Pseudodiētā-
 mium, & alia Cretenis Diētamnium ad nos non afferuntur, licet sint qui
 dicant hanc postremam, vulgarem nostrum esse Diētamnium.

DIOSCORIDIS
 Salvia. CAP.
 XXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. ελελίσφακος. Lat. & Ita. *Salvia*.
 Gal. Saulge. Off. Latinonome.
 mine. Ger. *Salbey*.

Salvia maior.

Salvia minor.

Salvia siue Eleliphacon frutex est ramosus: longus, uirgas habens quadrangulas, & canas: folia mali Cotonei effigie, sed longiora, asperiora, crassiora, & qua sensim attritarum quasi uestium scabritiem referant, hirsuta, subalbida, perquam iucundo odore, sed graui: Semen summis in caulibus syluestri Ormino simile gerit. In asperis nascitur. Menses cit &

urinas

urinas, decoctum foliorum ramorumq̄, potum: partus extrahit: Pastinaca marina iclibus auxiliatur. Capillos denigrat, uuln-
 erum sanguinem cohibet, tetra ulcera purgat. Testium pruritus
 sedant rami foliâque, si decocto eorum foueantur.

Salvia nota est planta, domestica quam francam vocant, & sylue-
 stris quæ candidior est, & in totum hispudior. Nec tamen illa est, ne
 quis fallatur, quam officina? Centrum galli vocant. In Candia & ali-
 quot regni Neapolitani locis, fructum Salvia producit colore casto, gal-
 le quercina similitudine. Salvia manifestè excalfacit, & leniter
 adstringit.

Mentha. CAP. XXXIII.

Mentha sativa.

Mentha sativa altera.

NOMENCLATURA.

Græ. κδ' ὄσμος. Lat. *Mentha*. Ita. *Mentha*.

Gal. *Mente*. Off. Latino nomine.

Σ 4

Mentha,

Mentha, cognita herba est. Calfaciendi, adstringendi, atque exiccandi uim habet. Sistit sanguinem, potio ex aceto succo, tineas in uentre teretes enecat, uenerem stimulat, singultus, uomitiones, cholerasq; sedant terni ramuli cum acidi granati succo poti. Suppurationes discutit, si cum polenta illinatur. Imposita fronti, capitis dolores mulcet: mammæ, si tendantur, aut lacte turgeant compefcit: cum sale canum morsibus illinatur: aurium doloribus cum aqua mulsa subuenit: uulvæ ante coitum admota, cõceptioni resistit: linguæ scabritiem confrieta leuigat: coire lac, densariq; in caseum non patitur, si folia potionibus lactis immergantur. In summa, stomacho utilis est, & in condimentis peculiarem gratiam habet. Sylvestris Mentha, Latini Mēthastrū uocāt, hirsutior est folio, & prorsus maiore, quàm Sisymbrij, grauiori odore: quare minus ad sanorū usus expetit.

Mentha & Mentastrum nota sunt planta, Galeno & Dioscoridi ad accendendam Venerē valida, Acres & calida tertio ordine, quāuis culturā humidiorē domesticā reddat. Mentha amara, & aliquā tum acerbā, & subtilissimā constat partibus.

Calamintha. CAP.

XXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Καλαμίνθη. Lat. Offic. & Ital. Calamintha.

Gal. Calament. Ger. Fich mintz.

Ex Calaminthæ generibus quadam montibus familiaris, folia Ocimi habens incana, surculos aridos, & caules angulosos, purpureum florem. Altera Pulegio similis est, sed maior: quā sylvestre Pulegiū ideo appellarunt, quòd odore ipsum emuletur, Mepetam Latini uocitant. Tertia Menthastro cognata est, folijs oblongioribus, caule & ramis maioribus quàm superioris, sed uiribus inefficacior. Omnium folia gustu impense feruentia & acria: radix superuacua. Nascitur in campestribus

aspe

* Calamintha.

gant: nigris cicatricibus candorem reddunt, in uino cocta, & illita, sugillata tollunt. Calamintha ischiadicis imponitur, ut ex alto humores euocet, summā cutem exurens. Vermes necat succus auribus instillatus.

MAtthiolus in altissimis vallis Anania montibus Nepetam montanam frequenter collegit, folijs Ocymo similibus & incanis, surculis angulosis, flore purpureo, & in ipsa valle, tertium genus Mentastro cognatum, sed acrius, & magis incanum. Idem caltariam herbam, quae Italica, Herba gatta, secundum sed nec tertium. Nepeta genus non esse contendit, quod herba cattaria folijs costet in totum Vertica & Melisso phylli, & non, Pulegij sylvestris. Latina vox est Nepeta, Graeca Calamintha. Videant Herbarij & pharmacopole ut has Nepeta vel Cala-

2 5 menthae

asperis & aquosis. Potu aut illitu demorsis à serpente opitulatur. Decoctum potu menses & urinas expellit: ruptis, conuulsis, orthopnoëa, torminibus, cholericis, horribusq; auxiliatur regiū morbum expurgat: praesumpta in uino uenenis resistit: tineas cateraq; interaneorum animalia, cum sale & Melle pota, enecat: nec secus cocta crudae, si teratur. Elephanticos esitata adiuvat, si postea serum lactis ebibatur. Folia detrita si in uellere subijciantur, menses extrahunt, & partus enecant. Accensa aut substrata, serpentes fugant: nigris cicatricibus candorem reddunt, in uino cocta, & illita, sugillata tollunt. Calamintha ischiadicis imponitur, ut ex alto humores euocet, summā cutem exurens. Vermes necat succus auribus instillatus.

mētha species, probè & è Dioscoride discernāt. Nepeta subtilis substātiæ, sicca & calida est tertio ordine, gustu acris, & aliquantū amaro. Montana reliquis valentior.

Thymum. CAP.

XXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Θύμος. Lat. & Off. Thymus. Ita. Thimo.

Gal. Mariolaine d'Angleterre.

Thym. Ger. Thymim.

Thymum.

Thymum ab omnibus cognoscitur, surculosus frutex, exilibus folijs multis & angustis circumdatus: capitulis in cacumine, flore purpureo refertis. Gracili solo et petroso provenit. Vim habet hanc, ut cum sale & aceto potum, pituitam per aluum detrahat. Decocti ius prodest orthopnoicis, & anhelatoribus: tineas uētris exigit: menses, partus, & secundas pellit: urinas ciet: cum melle & eclegmate: faciles facit excreationes: recentes tumores discutit, cum aceto illitū: concretum sanguinem dissoluit: uerrucas Thymi colorem reddentes,

tes, pensilesq̄ tollit, ischiadicis cum uino & polenta impositum subuenit: hebetibus oculis in cibo prodest. Perquam utile pro condimento, duntaxat ad usus eorum qui rectè ualent.

THymum duarum est specierum. Selectum, quod flore est purpureo, nec hoc viribus inferius, quod album florem profert. Itali Apulum summopere aestimant. Candianum spicatis est capitulis, & odore fragrantissimo. Thymum aromaticum seplassia vocant. Thymum potenter calidum & incisorium est.

Satureia. CAP.

XXXVI.

NOMENCLATURA.

Satureia.

Græ. Θύμβρα. Lat. Satureia. Ita. Coniella. Gal. Sarriete. Ger. Satnrey.

Satureia triuialis notissima est: gignitur in asperis locis, & tenui solo, Thymo similis, minor tamen & tenerior. Desert spicam florum plenam, coloris herbaei. Eadem potest quæ Thymum, si modo consimili sumptitetur. Aptus sanis usus. Est etiamnum quedam satiuua, syluestri prorsus minor, quæ propter mitiorem acrimoniam, commodius in cibos recepta est.

Quam

Quam Græci Thymbam, Latini Cunilam vocant. hæc domestica est, & sylvestris. Domestica tantum, Satureia dicitur. Sylvestris odoratior est, gustu acrior, Thymoq; proprio effectu validior: Satureia verò imbecillior, sed cibus aptior.

Serpyllum. C A P.

XXXVII.

NOMENCLATURA.

Græc. ΕΡΠΥΛΛΟΣ. Lat. & Offic. Serpillum.

Ita. Serpillo. Gal. Serpouillet.

Serpyllum.

Serpyllum duorum generum est. Hortense odore Sampsuchum imitatur, atque in coronas addi solet, cui à serpendo nomen inditum est: quoniam si qua eius particula terram attingat, inibi radices demittet. Folia & ramulos Origani habet, sed candidiores: in maceris multò procerius assurgit. Sylvestre, Zygis appellatum, non serpit, sed in altitudinem increfcit, ramulos ædens tenues, surculosos, folijs refertos longioribus quàm Rutæ, & duriori

rioribus, angustis: flores iucundè olent, gustanti acres: radicis nullus usus. Nascitur in petris, satiuo efficacius, atque magis ex-calfaciens, & ad medendi usum aptius. Menses trahit, urinam potu ciet, torminibus ruptis, uulsis, & iocinoris inflammationibus auxiliatur, & aduersus serpentes potu illitūue. Capitis dolores mulcet coctum, adiecto Rosaceo, & madefactum in aceto: maximè uerò phreniticis & lethargicis conuenit. Cruentos uomitus sedat succus, drachmis quatuor ex aceto potus.

Ipsa experientia docet satiuum Serpillum non serpere, sed è Plinio in palmi altitudinem sese subrigere. Est syluestre Serpillum nulli non notum, id serpit. Eò fit ut inuersus Dioscoridis textus esse uideatur. Calidum est & acre Serpyllum. Satiui ingens est apud Thuscos copia, & ea de causa errant, qui id Pulegium nostrum esse putant.

Sampsuchū. CAP. XXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σάμψυχου. Lat. Sampsuchum. Ita. & Off.
 Maiorana. Gal. Mariolaine.
 Ger. Meyeron.

Sampsuchum in Cypro & Cyziceno laudatissimum: secundum sibi locum uendicauit Aegyptium. Amaracum gens sicula & Cyzicena appellat. Herba est ramosa, per terrā repens, folijs eius Calamintha, quæ tenui folio constat, Leptophyllos appellatur, hirsutis & rotundis. Suauissimum odorem spirat, ideo coronis inseritur. Vis eius excalfaciens. Succus decocti potus, conuenit incipientibus hydropicis, & ijs quos urinae difficultas, aut tormina excruciant. Illita ex melle arida folia, sugillata tollunt: menses subdita in pessa trahunt: contra scorpionis ictū ex aceto et sale illinunt: luxatis tumoribusq; cerato excepta imponun

imponuntur: aduersus oculorum inflammationes, tumoresq³ cū polline polentæ illini prodest. Acopis malagmatisq³ calfaciendi gratia, commiscetur.

S Ampsuchus & Amaracus idem sunt. Nam quod de his diuersis capitibus à Galeno & Paulo tractatur, ea causa est quòd per Amaracum, Marum intelligunt, simile quidem Sampsucho, nisi quòd amarius est et odoratus: & Cixici Marum, Amaracus vocabatur. Sampsuchus tenuium est partium, tertia classe digerit, desiccatur, & excoactatur. Porrò Amaracus, Galeno & Paulo, non aliunde Marum est, quam è codicum corruptela, (vt doctorum iudicium est) in quæ aliquà Amaracus inscriptus, vbi Marum esse debuerat.

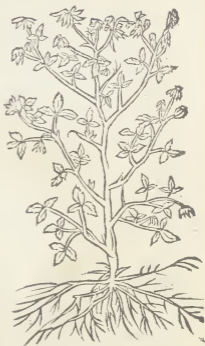
Melilotos, siue fertula Campana.

C A P. XXXIX.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. Μελιλωτός. Lat. Sertula campana. Ita. Sertola campana. Gal. Couronne de Roy. Off. Melilotus. Ger. Klautten.

Sertula Campana laudatissima in Attica, & Cyzico, & Chalcedone nata: cuius odor uicinus est Croco, boni odoris. Nasquitur & in Campania circa Nolam, colore in luteum languescente, odore infirmo. Vim habet adstrictoriam. Inflammationem omnem emollit, præsertim quæ in oculis, uulua, sede, aut testibus erumpat, si ex passo cocta illinatur: interdum autem addito oui luteo assato, aut Fœnigræci farina, Lini semine, aut polline, capitulis Papaueris, Intybouæ. Recentes meliceridas per se cum aqua, & ulcera manantia in capite, illita cum creta Chia, uino aut Galla sanat. Stomachi dolores & cruda & cocta cum aliquo ex antè dictis leuat: doloribus aurium mitigandis cruda

*Melilotus.**Melilotus Italica.*

ex passo instillatur: in aceto aut rosaceo madefacta, capitis dolorem lenit.

Officinarum *Melilotus*, vera est (quam quarto libro describit Dioscorides) Lotus urbana, Præcellens *Melilotus* in regni Neapolitani Campania multis in locis nascitur, indeq; semen & flos in alias regiones cœperunt exportari. Mixta est facultatis, cum aliquantulum astrictione, digerit tamen & maturat, siquidem calida in eo substantia, frigida valentior est. Huius semen Serapioni in usum medicina cedit.

Marum. CAP. XL.

NOMENCLATURA.

Græ. Μάρου. Lat. Marum. Ita. Maro.

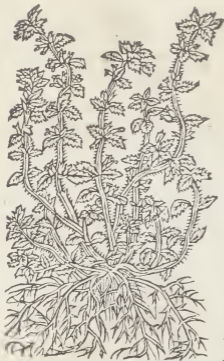
Gal. Proprium & certum nomen non habet. Off. Lat.

nomine.

Marum

Marum herba cognita uulgò, surculosa, flore Origani, folijs multo longioribus, flore odoratiore. vim habet Symbrio consimilem. Substringit enim & modicè calfacit: qua de causa illitu serpentina ulcera sistit, & in calidas illitiones additur. Iuxta Magnesiam & Tralleis copiosissima gignitur.

Marum Galeno & Plinio peregrina herba, huic Aegyptia, illi Asiatice & Cizicina: hoc quidam Maioranam nostram gentilem seu minutam putant, verum cum Plinius inter peregrina odora menta recenset, ut hanc non in Europa nasci credamus, facit. Porro, Marum, ut iam dixi, Amaraco amarius & odoratius est. Attamen Mari vicem, Amaracum nostrum minutum, supplere sine noxia poterit.

Acinos.

Acinos.

CAP. XLII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ακινος. Lat. Acino.
Ita. Acino. Gal. Basilic
menu. Off. ignota. Ger.
Klein Basilien.

Acinos aut Aconos à Græcis dicitur, tenui siccoq; ramulo herba, Ocimo similis, odorata, sed hirsutior, qua coronæ faciuntur: à nonnullis olitoribus colitur. Menses & aluum pota sistit. Illita panos

panos ignemq̄ sacrum sanat.

Acinos Ocyum Caryophyllatum esset, ni Plinius diceret, Acinon nullum florem producere, at nostrum hoc Ocyum floret sub autumnii initium. Adde his, Acinos, ramulis & solijs hirsutior, & odore Ocyo inferior est. Manardus & Matthiolus in illustranda medicina præstantes viri, (Si quidem Acinos in Italia nascatur) herbulam esse opinantur, quæ in agrorum limitibus & semitis nascatur, hirsutam, & aliquantum odoratam, cui à quibusdam Basilici syluestris nomen inditum est.

Baccharis. C A P.

XLII.

NOMENCLATURA.

Gr. Βάκχαρις. Lat. Baccharis. Ital.

Bacchara. Gal. Gant de nostre

Dame. Off. ignota.

Baccharis herba fruticosa, quæ in coronas additur: cuius folia aspera sunt, media Viola & Verbasci magnitudine: caulis angulosus, cubiti altitudinem petēs, aliquantulum asper, non sine appendicibus adnatis: flore purpureo, subalbicante, odorato: radicibus Veratro nigro similibus, quibus odor inest Cinnamonomo proximus. Asperum squalidumq̄ solum amat. Radix in aqua decocta ruptis, uulsis, ex alto præcipitatis, spirandi difficultati, salutaris. Item diuturna tussi, & urina difficili: menses pellit: contra serpentium morsus utilissimè datur in uino. Recens radix apposita, partum extrahit. Puerperis eius decoctum in defensionibus prodest. In diapsmata utiliter inseritur, iucundi odoris gratia. Folia ut potè quæ adstringant, capitis doloribus ilitu profunt: oculorum inflammationibus, mammis tumentibus à partu, ægilops incipientibus, ignibusq̄ sacris auxiliatur. Odor somnum gignit.

Baccharis, viuida & potēs, nõ est Asarum, cuius hætenus vice Baccharis usus increbruit. Ruellius, Divæ Mariæ chirothecas (nam herba est

ba est hoc apud Gallos nomine esse putat. Matthiolus eorum opinionem improbat, qui Baccharem Caprifolium existimant, herbam quae Officinis Matrissylua, & Italis Scarleggia domestica vocatur, nepe radicibus non ea quam requirit Dioscorides similitudine ad Veratrum nigrum accedentibus: & odore nihilum Cinnamomo propinquo. Si quidem radicibus constat raris, candicantibus, gracilibus, & inodoris. Et eo conycti difficile esse, Baccharem in Italia reperiri. Quid de Gallijs sperandum, quae magis ad septentrionem vergunt, eam ne herbam producere, quam Galenus dicat odore Cinnamomo simili, coronariam, & acre? Conferant, qui limato sunt iudicio, ac sententiam ferant.

Ruta. CAP. XLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ῥήγανου. Lat Ita. & Off. Ruta. Gal. Rue.

Ruta.

Uta montana sylvestrisq, sativa & hortensi acrior est, & in cibis damnata: sativa uero quae sub Ficu arbore enascitur, magis in cibos admittitur. Vtraque urit, calfacit, exulcerat: urinam ciet, menstrua pellit, aliuu sistit potu ciboue: letalium medicamentorum antidotum est, si semen ex uino, acetabuli mensura, ebibatur. Folia per se praesumpta, aut cum nuce iuglande, aridisq, ficis, inefficaces uenenorum uires reddunt: contra serpentes simili modo sumere conuenit: geniturā cibo potiuue extinguit: cum Anetho sicco decocta, tormina sedat. Facit ad pectoris lateruq, dolores: difficultatē spiradi, tusses, pulmonis

monis inflammationē, coxēdicū articulorūq; cruciatus & horro-
res febrū circuitu repetētes, pota ut antē dictū est. Itē ad infla-
tiones coli, uulua, reētiq; intestini, cū olco decocta & infusa. Fæ-
minas uulua strangulatu liberat, si à genitali sedetenus cū melle
subyiciatur. Feruesacta ex oleo, & pota, uentris tineas excutit:
articularijs doloribus ex Melle, aqua inter cutē cū ficis illinitur.
Eisdē in potu auxiliatur, decocta in uino ad dimidias partes, &
oblita. Cruda cōditaq; cibo, uisus aciē excitat: dolores oculorum
illita cū polēta lenit, doloribus capitis cū Rosaceo & aceto illita
auxiliatur: profluētē naribus sanguinē sistit, trita & indita: te-
stiū inflammationibus cū laureis folijs imposita, & eruptionibus
papularū cū Myrto & cerato prodest. Cū pipere autē, uino &
Nitro affricta, albæ uutiligini medet. Cū eisdē illita, formicatio-
nes tollit, & uerrucas quæ Thimi florē representāt: cōtra impe-
tigines cū alumine & Melle utilissimē imponit. Succus in mali
Punici calyce calfactus, auriū dolori efficaciter infundit: hebetu-
dinē oculi qui sensere, Ruta cū Fœniculi succo ac Melle perūcti in-
uatur: ignē sacrū, ulcera quæ serpūt, aut in capite manāt cū aceto
Rosaceo & Cerusa persanat. Māsa alliorū ceparūq; acrimoniā
domat. Mōtana si copiosus estur, interficit. Dū florē promit, &
ad murias colligitur, cutē inflat: & rubore quodā inficit, cū pru-
ritu ac uehementi inflammatione. Oportet itaq; eā unclis antea mā-
nibus & facie colligere. Tradūt succū gallinaceis pullis inspar-
sum feles arcere. Adyiciūt eā quæ in Macedonia circa Haliacmō
amnē prodeat, comedētes interimere. Montosus autē is locus, ui-
peris scatet. Semē eius potū, cōtra intestina uitia efficax est: in an-
tidota cōmodē addit: cōtra incōtinētiā urinae tostū, semē septenis
diebus potui datur. Radix huius montanū Moly uocatur. Sylue-
stris Ruta satiuæ similis est. Prodest comitialibus & coxēdicū
doloribus: mēstrua mouet, partus enecat. Acrior est uiribus quā
hortensis, & ualidior. Syluestris, utpotē noxia, cibis abdicatur.

Syluestris ruta. CAP. XLIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Πύγαμου ἄγριου. Lat. Syluestris ruta

Ita. Ruta saluatica.

Gal. Rue sauuage. Off. Harmela.

Vocant etiamnum Syluestrem Rutam, quod in Cappadocia & Galatia Asia finitima Moly dicitur. Frutex est qui ab una radice multos emittit cauliculos: folijs multo quam alterius Ruta longioribus, tenerioribusq̄, odore graui: flore candido: capitulis in cacumine paulo maioribus, quam Satiuæ Ruta, quæ tribus maxime partibus constat: in quibus triangulum semen, subrusum, gustu amarum recluditur, cuius est usus. Semen autumnno maturescit: quod cum melle uino, Croco & Fœniculi succo, ac gallinaceo fellè, teritur contra retusam oculorum aciem. Sunt qui eam Harmalam uocent, Syri, Besasan. Qui Cappadociam incolunt, Moly, quoniam quandem cum Moly seruet similitudinem: radice nigra, flore candido. In collibus, & lato solo prouenit.

Moli. CAP. XLV.

NOMENCLATURA.

Græ. μῶλυ. Lat. Moly.

Ita. Moli.

Gal. Off. & Ger. ignota.

Moly folia habet Graminis latiora, humi sparsa: florem alba Viola similem, sed minorem, lactei coloris: caulem

lem candidum, quaternum cubitorum, in cuius cacumine inest aliquid quod *Allij* speciem referat. Radix parua, bulbosa, quæ mirum in modum ualet ad aperiendas uuluas, si trita cum Urino unguento, in pessô subijciatur.

Ruta & hortensis & syluestris nota cuius sunt planta. Syluestris (non de hac loquor cui 44. Cap. peculiare fecit Dioscorides) in campestribus nascitur, & montibus iuxta Montem Pessulanum, & alijs calidioribus Galliarum locis. Italia in montibus Diui Valentini, & Gargano, & Goritiano comitatu. Domestica similis est, nisi quod acrior & odoris grauioris. Ruta syluestris in excalfacientium est ordine quarto, domestica tertio. Herba non acres tantum, sed etiã amara. Digerunt, & potenter desiccant. Ruta in venena virtutem nouere Mustella, hac siquidem se preparant cum serpentibus dimicatura. At Ruta syluestris qua de separatim tractat Dioscorides, cuiusque natales peregrinos facit, differt à Ruta syluestri, cuius precedenti capite mentione facit. Galeno, radice est nigra, flore lacteo. Reperitur in Gallia Narbonensi cum omnibus notis, quas ab ea Dioscorides ex postulat. Præter has tres Ruta species, est etiam Ruta capraria, quem Itali Galega vocant, & Thusci, Lauanese. Nascitur in ipsis fossarum summitatibus, Fœno-græco similis. Huic mirandam vim in pestem attribuunt, in venena, & maximè serpentium, cibo sumpta, seu illita morsui. Pota semiücia pondero, pueros sanat epilepticos, Attamè hac Ruta capraria, nõ est Polemonia. Moly Homero, ad excutiendas fascinationes valentissimum, inuentori Mercurio tribuitur, radice rotunda nigraq; magnitudine Cæpa, Folio Scyllæ, flore candido, Græcis alijs luteo. Plinius Moly sibi allati meminit, in Campania agrè inter difficultates saxæas effossi, radice triginta pedes longa, ac nec sic quidem solida, sed abrupta. Moly nostro tempore ignotum. nec est, qui è locis ubi nascitur, proferat.

Panaces. CAP. XLVI.

NOMENCLATURA.

Græ. πανακες ἠρακλειου. Lat. Panaces heracleum.

Ita. Panace heracleo.

Gal. Off. Ger. ignotum.

Panaces nonnullis Heracleum dicitur, ex quo Opopanax colligi solet. Plurimum in Bœotia & in Phocide Arcadia nascitur: ibiq; compendij & quæstus, qui ex eo liquore factitur, gratia studiosè colitur. Folijs est asperis: in terra iacentibus, herbacei coloris, multum ad ficulnea accedentibus, in ambitu quinque partito diuisis: caule, ut Ferula, altissimo, qui lanugine quadam incanescit, folijs etiam minutioribus obsitus, muscarius, ceu Anethi, in cacumine: flore luteo, & semine odorato feruenteq; radices habet multas ab origine una, candidas, graueolentes, crassi corticis, & subamari gustus. Nascitur in Cyrene Libya, & Macedonia. Excipitur succus incisa radice, recenti caulium pullulatu: ea candidum succum emittit, qui siccatus, in summa cute croceum colorem contrahit. Effluentem autem succum excipiunt, folijs excauato solo stratis, quæ siccata tolluntur. Simili modo caule mesibus inciso, profluentem succum eximunt. Meliores ex radicibus, albæ, rigentes, distentæq; sicca, quæ cariem non sentiant, aromaticæ, feruentes gustu. Fructus ex media ferula cibo idoneus est: sed ex agnatis stolonibus, ab usu cibario abhorret. Maxime in hoc succi genere probatur quam amarissimus, interne albus, aut subfuluus, foris ad Croci colorem inclinans, læuis, pinguis, friabilis, tener, statim in aqua eliquescens, graui odore. Niger improbatur, ac mollis. Adulteratur Ammoniaco aut cera. Sed sinceri experimentum est, si digitis in aqua friatus resoluetur, & lactescat. Excalfacit, mollit, extenuat: horroribus febrium circuitibusq;, uulsis, ruptis, laterum dolori, torminibus, stillicidio urinæ conuenit. Contra uesticæ scabiem ex aqua mulsa aut uino bibitur: menses trahit, fœtum enecat, inflationes quæ uulnam male habent, duritiasq;, ex melle dilutus, discutit. Ischiadicis illinitur, acopis & capitis medicaminibus admiscetur, carbunculos rumpit, podagricis cum uua passa illitus subuenit, dolore dentium liberat, cauis inditus, oculorum aciem

aciem illitu excitat. Ex eo & pice optimum fit emplastrum, cōtra bestiarū morsus, quæ in rabiē efferantur. Radix in ramenta conscissa, uulua admota, partus extrahit: ad uetera ulcera efficax est, nudata ossa, corpore operit, si trita cum melle illinatur. Semen cum Absinthio sumptum, menses pellit: cum Aristolochia prodest aduersus animalia, quæ uenenum eiaculantur. Et contra uulua strangulatus in uino bibitur.

Panaces Asclepij. CAP.

XLVII.

NOMENCLATURA.

Græ. πάνακες ἀσκληπιῶν. Lat. Panaces Asclepij.

Ita. Panace d' Asclepio.

Gal. Off. Ger. ignotum.

Panaces Asclepij, caulē à solo emittit tenuē, cubitalē, geniculatū, circa quem folia Fœniculi fundūtur. sed maiora tamē hirsutioraq̃, odorata: in cacumine umbella, ubi flores emicāt aurei, odorati & acris gustus: radix parua est & tenuis. Auxiliariē uim habēt flores & semina, contra ulcera, phagedanas, & tubercula, si trita cū Melle imponantur. Aduersus serpentes ex uino bibuntur, & cū oleo illinuntur. Aliqui Panaces syluestre Origanum uocant: alij Cunilam: de qua in Origani mentione diximus.

Chironium Panaces. CAP.

XLVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. πάνακες χερῶνιον. Lat. Chironium Panaces.

Ita. Panace Chironio.

Gal. Off. Ger. ignotum.

Chironium Panaces in Pelio monte maximè prouenit. Folium eius Amaraco simile: flos aureus: radix parua, quæ non altè demittitur, gustu acris. Pota radix serpentium ueneno resistit. Illita coma, eadem præstat.

Panaces ab inuentoribus agnomen sortitum, nempe primum ab Hercule, secundum ab Aesculapio, tertium à Chirone, ipso suo nomine morborum omnium remedium pollicetur. Panaces Herculum spontè in Italia prouenit, maximè in Apulia, in Apennini iugis, & in monte quem sibi proximum Senenses, Argentæo uocant. Seritur & pluribus in hortis, ostentationis & publici spectaculi gratia. A tenim in nullo Italia loco extrahitur is liquor, quem Opopanacem uocant. Hic Venetijs ex Alexandria asfertur, magna ex parte adulteratus, reperitur tamen quandoq; singularis, nitidus, & sincerus. Semen & radix Panacis ad nos hodiè non asferuntur, quantumuis hæc sanè necessaria. Ideò diligentes Chirurgici ad inducenda quæ carne nudata sunt ossa, radicum fragmenta magna sedulitate inter condensatum gummi perquirunt, quæ puluerem in id remedium efficiant. Opopanax qui incisa sit radice, vel caule Panacis Herculei, excalfacit, emollit, & digerit, tertioque excalfacientium est ordine, & desiccatum secundo. Radicis cortex calida & sicca est, minus tamen succo, ut quæ aliquantum absterforia sit. Panaces Asclepium & Chironium nemo est qui ostendat, aut in Europam asserat.

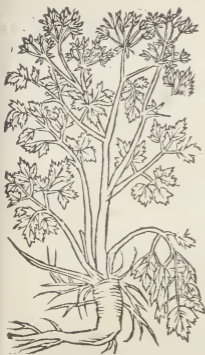
Ligusticum. CAP. XLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Λιγύστινον. Lat. Ligusticum. Ita. Ligustico.

Gal. Liuesche. Off. Leuisticum.

Ligusticum, quod alij Panaceam, alij Panaces uocant, plurimum in Liguria nascitur, in monte Apennino, Alpibus contermino, unde nomen traxit. Panaces incolæ non ab re appellant, quoniam & radice & caule, Heracleotico Panaci simile sit: & uiribus eisdem præditum. Gignitur in altissimis asperisq; montibus, ac umbrosis, maximè iuxta fluentia. Cauliculum fert Anethi, geniculatum, tenuem, & in circuitu folia sertula campana, molliora, odorata, prope uerticem graciliora

* *Ligusticum.*

caementis decoquentibus admiscetur: ori perquam utile: quare pro Pipere utuntur eo indigena ad obsonia. Adulteratur semine quodam simili, quod facile gustu discernitur: amarum enim est. Alij semen Fœniculi aut Seselis admiscentes Ligusticum dolo utiant.

Ligusticum, à Liguria ubi plurimum nascitur, Galeno Libypticum, non est Leuisticum vulgare. Siquidem Leuisticum non nisi in hortis provenit. Caulem facit altissimum, concavum, & crassum, & non tenuem, ut de suo narrat Dioscorides. Folia nihil ad Sertulam campanam accedunt, at ut Apij incisa, crassiora tamen & maiuscula. Semen licet Fœniculo proximum, tamen solidum non est, nec aroma olens, sed friabile, & squamosum. Porro cum verum Ligusticum Genue & per totam Liguriam copiosè nascatur, & inibi semen in ciborum condi-

lora, & longè magis diuisa: in cacumine muscariû, in quo semen dependet nigrum, solidum & oblongum, fœniculo proximum, gustanti acre, & aroma olens: radix candida, Heracliotici Panacis similis, odorata. Radicis seminisq; vis excalfactoria, cõcoquës. Prodest ad intestinos dolores, tumores, concoctiones. Item ad inflationes, præsertim quibus stomachus turgeat: & cõtra serpentium iclus: urinas & menses potu trahit. Eisdem præstat effectus apposita radix. Semen cum radice oxyporis & medi-

mentum veniat, publice tamen in alias Italia partes non exportatur. Eius etiam summa abundantia est in altissimis vallis Ananae & Goriitiani comitatus montibus.

Pastinaca. CAP. L.

NOMENCLATURA.

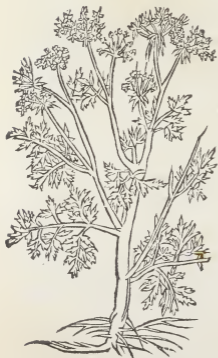
Græ. Σταφυλίν & ἄγρι &.

Lat. *Pastinaca sylvestris*.

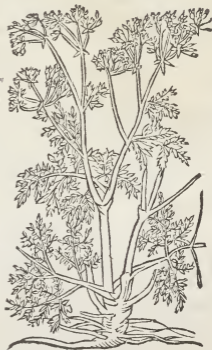
Ita. *Pastinaca saluatica*.

Gal. Carrotes sauages. Off. Latino nomine.

Ger. Wüß Pasteney.

Pastinaca domestica.

Sylvestris.

Pasti

Pastinaca sylvestris folia Gingidij habet, latiora, subamarā caulem rectum, scabrū: umbellam similem Anethi, in qua flores insunt candidi, & in medio purpureum quiddam, ferme croceum: radix digiti crassitudine, dodrantalis, odorata, quæ cocta manditur. Semen potum uel impositum, menstrua mouet. Is conuenit in potione, quos urinæ difficultas torquet, aut lateralis dolor excruciat, aut si a qua cutem subijt. Serpentiū morsibus iclibusq; prodest. Præsumentes id nulla affici iniuria à serpentibus traduntur: conceptus adiuuat. Radix urinam pellit, uenerem stimulat, partus apposita eijcit. Folia trita, & cum Melle imposita, phagedenas ulcerum purgant. Satiua ad eadem pollet, inefficacior tamen, & cibo aptior.

Pastinaca domestica & sylvestris, vtraque nostro tempore in hortensi re nota est. Nec tamen Pastinaca domestica Carota est, nimirum quòd nullus vnquam scripserit, Pastinacam domesticam, radice purpurea & sanguinea. Eodem in errore versantur, qui pro Dauco, syluestris Pastinacæ semen accipiunt, de illa loquor quæ in umbella medio paruum florem & purpureum producit. Et quamuis Dauci & Pastinacæ syluestris sic vires conueniant, vt vnum pro altero vsurpari queat, non ideo sequitur idem esse Daucum & Pastinacam syluestrem. Hac in totum domestica valētior, præcipuè semen & radix, & absterforium in se quiddam continet.

Seseli. CAP. LI.

NOMENCLATURA.

Gr. Σέσλι Μασσαλιώτικου. Lat. Seseli

Massiliense. Ital. eodem nomine. Gal.

Ser mōtain. Off. Siler montanū.

Seseli Massiliense folia Fœniculi habet crassiora: caulem uegetiorem: umbellam Anethi, in qua semen oblongum, angulosum, degustanti statim acre: radix longa est, iucundi odoris. Semē & radix excalfaciēdi uim habet, potu stranguriæ & ortho

Massiliense Sefeli.

Massiliense Sefeli. frutex nigricat, palmitibus in bina cubita extensis, ramis sesquipedalibus, capitulo Anethi, semine in tritici morem denso, nigro, amaro, Massiliensi odoratiore, & acriore, multū suavi. Peloponnense folia habet Cicutæ, latiora, & crassiora: caulem supra Massiliensis magnitudinem, ferulaceum, & latam in cacumine umbellam, in qua semen latius, odoratum, & carnosum pendet. Eisdem uiribus præditum est. nascitur in asperis, riguis & collibus, inuenitur etiamnum in insulis.

Creticum Sefeli. CAP. LII.

NOMENCLATURA.

Græ. Τορδύλιον. Lat. Tordilium. Ita. Tordilio.

Gal. Off. Ger. non satis cognitum.

* *Creticum seseli.*

non raro, quod delineationi Dioscoridis nō respondeat, in quo nihil præter amaritudinē & cimicū odorē sentiatur. Seseli Aethiopicū, Peloponnesiacum, & Creticum ad nos non afferuntur, ac proinde eorum notitia deperijt. Cerua à partu Seseli se purgant.

Sison. CAP. LIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σίσωυ. Lat. Sison. Ita. Sifone.

Gal. nomen nō habet. Off. perperā semē Amomi.

Sison exiguū semen est, in Syria natū, Apio simile, nigrū, feruēs, oblogū. Cōtra lienis vitia bibitur, urinæ difficultatē potu emēdat, remoratos mēses citat. Quo in cōdimētis cū cucurbita, & aceto, indigena utūtur. In cacumine granula multa gerit.

Quidā semen illud quod pro Amomi semine officina ostēdūt, eadem qua petroselini vulgaris forma, color e pullū, cū tunditur odora

tum

tum, gustu acri, linguamq; flagrantia vellicante, Sisonis esse semen putat. At ignota nobis planta, qui tandem de semine statuere possumus? Nec enim expeditum hisde rebus iudicium, que isde precipue partes & nota depicta non sunt.

Anisum. CAP. LIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ανισου. Lat. Anisum. Ita. Aniso.

Gal. Anis. Off. Latino nomine. Ger. Anisz.

Anisum.

Anisi & plāta & semē vulgaris sunt notitia. hoc vtile admodum est, acre, & amaruscolum, & natura ad exurentia accedens, tertia calidorum & siccorum classis.

Carum. CAP. LV.

NOMENCLATURA.

Græ. Κάρου. Lat. Carum. Ita. Caro.

Gal.

Anisum in summa ex calfacit, exiccat: oris halitū incūdiorē facit, doloris leuamētū præstat, urinā ciet: aquā quæ subijt cutē, dissipat. Potū sitim cohibet, animum maliū uenenis aduersatur, ualet ad inflationes, aliu & alba sæminarū profluvia sistit, lac ad mām̄as elicit, uenerē stimulat: dolores capitis leuat, suffitū naribus. Cū rosaceo tritū, instillatūq; , fractis auribus medetur. Melius semper recēs, plenū, non fursurosum, odore præstans. Inter prima laudatū est Creticū, pximo loco Aegyptiū.

Gal. & Off. Carui. Ger. *Wiß Comin.*

Carum, semen est vulgaris notitiæ. Excalfacit, urinam concitat, stomacho utile, os commendat, cōcoctionē adiuuat, utiliter miscetur antidotis & oxyporis, Anisi uicem præbet. Radix cocta, Pastinacæ modo manditur.

Carum pratensis herba cum semine nota est. Id Germani panibus immittūt, eoq; in ciborum condimentum utuntur, ut nos Aniso. Tertio fere ordine excalfacit, & desiccet, & modicā acrimoniā respicit.

Anethum. CAP. LVI.

NOMENCLATURA.

Græ. *Ανεθου.* Lat. *Anethum.* Ita. *Anetho.*

Gal. *Anet.* Off. Latino nomine.

ARidi Anethi comæ seminisq; decoctum, potu lac euocat, inflationes, & tormina sedat, aluū, uomitionesq; sistit, urinas ciet, singultus lenit, oculorū acie hebetat, geniturā restinguit, assiduè potum. Fæminis uulue malo opportunis, ad desessiones utile. Condylomata illitus eius cinis tollit.

ANethi planta sceniculo adsimilis, latius tamen semē. Calidum est Anethum sub finē secundi gradus, aut ineunte tertio. Vstum calidum & siccum est tertio ordine.

Anethum.

Cumin

Cuminum satium. CAP. LVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κύμινον ἡμερον. Lat. Cuminum satium. Ita. Cimino domestico. Gal. Cumin. Off. Cuminū romanū.

Cuminū satium ori gratū est: sed multò magis Aethiopicū quod Hippocrates regium appellauit. Secundum locū tenet Aegyptiū, reliqua sequuntur. Prouenit in Galatia, in Asia, Cilicia, & Teretia, & plerisq; alijs tractibus. Excalfacit, adstringit, exiccat. Ad tormina inflationesq; cōuenit, coctum & cum oleo inditū, aut cū hordeacea Farina illitū. Orthopnoicis datur in posca: demorsis à serpēte, in uino. Testiū collectionibus auxiliatur, impositū cū uua passa, aut Loly farina ceratoue. Mensiū abundantia inhibet. Cōtritū autē in aceto, & naribus obiectū, sanguinis profluvia sistit. Colorem bibentium, aut perunctorū, mutat in pallorem.

Syluestre Cuminum. CAP. LVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κύμινον ἄγριον. Lat. Syluestre Cuminum. Ita. Cimino saluatico. Ga. Cornuete. off. Cōsolida regalis.

Syluestre Cuminū, plurimū efficaciusq; in Lycia, & Galatia Asia, atq; Carthagine Hispania gignitur: frutice paruo dodrātali caule, ac tenui, quaternis aut quinis folijs tenuibus, ueluti serratis, & Gingidy diuisura. In cacumine capitula quina, aut sena habet, mollia, rotunda, in quibus est semen acerosum, gustu satiuo acriore. Nascitur in collibus. Bibitur semē ex aqua aduersus tormina inflationesq;: itē cōtra uenenatas bestias, ex uino: singultus ex aceto sedat: stomacho utile, quē humor uexat, sugillata tollit, si manducatū cū Melle & uua passa illinatur. Testiū inflammationibus, adiectis eisdē illitū medetur. Est & aliud Syluestris Cumini genus, satiuo nō dissimile, quod à singulis

Ammi.

lis floribus pensilia promit
cornicula, in quibus semē est
Melanthio simile: quod po-
tum omnium serpentium mor-
sibus praesidio est. Calculosis
& ijs qui urina stillicidio ue-
xantur, aut concretum san-
guinem cum lotio reddunt,
auxiliatur: sed Apij semen
feruefactum postea bibe-
ndum est.

CVminum satium folijs
est scaenuli, caule vnico, è
quo plures ramuli prodeunt: flo-
rescit in vmbellā, & ex ea copiosi-
ssimum semen emittit. Radice
est candida, subrotunda, quasi
bulbosa. Nasctur in putribus

& maximè calidis locis. Ruellius & Valerius Cordus vtrunque Cumi-
ni syluestris genus in Consolida regali, & Cornuta, noscitant. At Mat-
thiolus neutrum in Italia reperiri scribit, quòd è Licia, Galatia, & Hi-
spania vbi summa copia nascuntur non afferantur. Cuminum excalsa-
cientium ordinis est tertij.

Ammi. CAP. LIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Αμμι. Lat. & Ita. Ammi.

Gal. & Off. Ameos. Ger.

Amney samen.

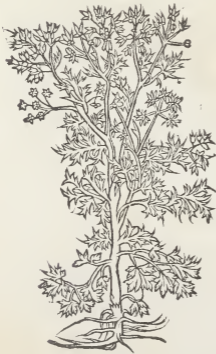
AMmi Aethiopicum Cuminum appellant: plerique hoc
natura diuersum ab illo existimant. Vulgo notum est se-

B men exi

men exile, multò minus Cumino, Origanum resipiens. Eligendum est purum, minimè surfuriosum. Vis ei excaesfactoria, feruens & exiccans. Facit ad tormina, urinae difficultatem, serpentium ictus, cum uino potum: menstrua ciet: miscetur dero- dentibus cantharidum medicamentis, quæ ecdoria uocant, ut inde exortis urinae difficultatibus resistat. Sugillata cum Melle tollit, colorem potu aut illitu mutat in pallorem. Suffitum cum uua passa aut resina, uulvas purgat.

Ammi Matthiolo ex autoritate D. Aluigi Romani herbarij, & Simpliarij excellentissimi in Italia non nascitur, è que tot diuersis seminibus quæ Ammi nomine in seplasijs uaneunt, nullum est quod uerum Ammi semen referat. Id natura calidum & siccum est, & cum

subtilibus constet partibus subamarum & acre est. Calidum itaque & siccum in tertij ordinis sine.

Coriandrum.

Coriandrum.

CAP. LX.

NOMENCLATVRA.

Græ. κόριον.

Lat. Coriandrum aut Corianum. Ita. Coriandro. Gal. Coriandre. Off. latino nomine. Ger. Lotiander.

Corian

Coriandrum aut Corianum, uulgaris est notitiæ, uim refrigeratoriam habens. Quare illitum cum pane aut polenta, ignibus sacris, & ulceribus quæ serpunt, medetur: epinyctidas cum Melle uel uua passa, testium inflammationes, carbunculosq; sanat: cum Faba fresca, strumas & tubercula discutit: tineas interaneorum expellit semen, cum passo potum, & genituram adauget, largius tamen sumptum, mentem non sine periculo mouet: quare continuo, & copiosiore usu abstinendum. Succus cum Cerussa spumæue argenti, necnon aceto & Rosa-ceo illitus, ardentes summæ cutis inflammationes emendat.

Notū est Coriadrū, & eius semen quod in cōdita cedit. Herba ipsæ essentiæ amara habet plurimum, aquei humidi tepentis parum, & strictionis tantillum, ut ab ea refrigeret, quemadmodum ex amarore, excalfacit: deterget, digerit, & tenuium est partium.

Hieracium. CAP.

LXI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἱεράκιον μέγα. Lat. Hieracium magnum. Ita. Hieracio maggiore. Gal. Cichoree iaune. Off. Cichorea lutea.

Hieracium magnū, caulem emittit asperum, subrubrū, spinosum, cauū: folia ex interuallis rariusculè diuisa, similis a

Hieracium.

impendit.

Hieracium Plinio ex accipitribus nomen accepit, quòd eius succo unguibus elicito, oculos à caligine expediat. Herbae in totum Soncho similes, & rusticus nota: maius Cichorea lutea: minus Intubi sylvestris nomine. Harum nullam Galenus aut Paulus mentionem faciunt.

Apium CAP.

LXII.

NOMENCLATURA.

Græ. σέλινον. Lat. Apium. Ita. Apio.

Gal.

Gal. Persil. Offic. Latino
nomine. Ger,
Epflich.

Hortensis Apij herba ad eadem ad qua Corianum conuenit : inflammationibus oculorum , cum pane aut polenta illinitur : aestuantem stomachum mulcet : mammarum duritiam ex lacte concreto contractam reprimat : urinam ciet , siue crudum , siue coctum edatur . Decoctum eius radiceq^{ue} potum , uenenorum noxa resistit , quum uomitiones excitet : aluum cohibet . Semen uehementius urinam pellit : contra serpentium uenena , aut epotam argenti spumam auxiliatur : inflationes discutit . Admiscetur medicamentis qua dolorum leuamenta praestant , theriacis quoque , ac tussis remedijs . Eleoselinum in humidis nascitur satiuo grandius , ad eadem efficax . Oreoselinum , caule est dod : antem alto , ab radice tenui exeunte : per cuius ambitum rami & capitula Cicutae , multo tamen tenuiora : semine Cumini , oblongo , acri , & odorato , tenui . Nascitur in petrosiss & montibus . Urinam ciet , semine ac radice in uino potis : menses trahit . Antidotis , nec non medicamentis urinam cientibus & excelsatorijs inseritur . Nec hallucinari nos oportet , existimantes Oreoselinum esse , quod in saxis prouenit : aliud enim est Petroselinum . Petroselinum in Macedonia prouenit , in praeruptis locis , semine Ammij , odoratiore , sapore acri , aroma olente . Urinam cit ac menstrua . contra stomachi & coli inflationes , & tormina prodest : laterum , renum , & uesicae doloribus in potu subuenit . Admiscetur antidotis urinam cientibus . Hipposelinum , Latini Olusatrum appellant , aliqui Smyrnion , quamuis aliud sit quod proprie Smyrnion dicitur ,

Apium.

da coctāue estur . Folia cum caulibus decocta manduntur , & per se aut cum piscibus preparantur , crudaq; muria coniuntur . Vim hanc habet , ut poto semine ex mulso uino , menscs ciat : algentes calfacit potu aut illitu : urinæ stillicidio auxiliatur . Radix eosdem præstat effectus .

ti paulo post referemus . Est autem maius & satiuo Apio candidius : caule alto , cauo , molli , habente ueluti lineas : folijs latioribus , in puniceum uergentibus : coma Rorismarini , florum plena , dependentibus in cacumine corymbis , antè quàm deflorescat . Ea semine turgēt nigro , oblongo , acri , solido , aromatico . Radix dimittitur tenuis , odorata , candida , quæ os commendat . In umbrosis & palustribus enascitur . olerum generis , ut apium . Radix cru-

Medicorum bona pars qui lapsam in barbariam medicinam restituere , Apium domesticum antiquorum , vulgare nostrum Petroselinum esse contendunt . Porro Apium quod officina pro Apio domestico obtrudunt , Apium est palustre , domestico maius . Attamen non illud est quod Itali Macerone vocant , vt in sequenti de Smyrnio capite patebit . Nam multum inter se differunt Macerone , Apium palustre , & Hipposelinum . Montanum Apium non semel Matthiolo ostensum est .

cum no

cum notis omnibus quas ei assignant Theophrastus & Plinius, nempe Cicutæ folijs, radice gracili, caule & umbella Anethi. Quod ad Petroselinum Macedonicum attinet, eo nos caremus. Et cum Petroselini semen, Ammio candido & minimo semini comparetur, Officinarum semen illud grande, & nigrum Oreoselini semen esse non potest. At enim quod sub huius nomine sativum in hortis visitur, cultura mansuefactum, illius speciem præ se fert. Hipposelinum Matthiolo Leuisticum est vulgare, nec est Macerone, quod Hipposelinum radice sit candida, & Macerone nigra. Quod autem in historia Hipposelini non sibi conveniant Theophrastus & Dioscorides videtur Theophrastus de alio quam Dioscorides Hipposelino intellexisse, nimirum de Smyrnio, maxime cum Galenus dicat, quibusdam nihilum inter se differre Hipposelinum & Smyrnum. Valerius Cordus semen quod pharmacopolia pro Petroselino Macedonico venditant, Olusatris esse contendit.

Smyrnum. CAP.

LXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σμύρνιον. Lat. Smyrnion. Ita. Macerone. Gal. Leueche non probe. Off. Angelica.

Smyrnion, quod in Cilicia Petroselinum uocant, passim in Amano monte gignitur. Caulem habet ἄσπυ, & stolonnes multos: folia latiora, subpinguia, ad terram infracta, robusta, odore medicato, cum quadam acrimonia, iucunda, colore in luteum languescente: capitibus caulium orbiculatis, ut Anethi, semine Brassicæ, rotundo, nigro, acri, Myrrhæ sapore, ita ut alterum alterius loco cedat: radix quoque odorata, gustu acri, fauces mordet, succosa, mollis: cortex eius foris niger, intus viridis, aut subalbidus. Nascitur in saxosis, & collibus, atque

squalidis, & limitibus terrenis. Vis radice, herba & seminis, excalfacere. Folijs muria maceratis ad obsonia utuntur: aluum sistunt. Radicem contra serpentium ictus bibere conuenit, tusses & orthopnœas mitigat, urina difficultati medetur, recentes tumores, collectiones duritiasq; discutit. Illita, uulnera ad cicatricem perducit, partus abortu uitiat, si seruesacta subiiciatur. Semen, lienis, renum & uesicæ uitys prodest: menses & secundus pellit, commodè datur ischiadicis in uino: inflationes stomachi lenit. sudores ciet, & ruetus. Peculiariter datur hydropicis in potu, & contra februum circuitus.

SMyruion Matthiolo ea herba est, quam Thusci Macerone uocant, siquidem caulem habet Apio similem, stolones multos, folia lata, subpinguia, in terram infracta, quadantenus acria, pallida, odore medicato: caput caulium orbiculatum, ut Anethi: semen Brassicæ. Et reliqua peræquè nota, & vires Dioscoridis delineaioni respondet. Seru Smyrniū cœpit iam senescente Plinio, hodieq; in Italia seritur. Errant qui Hippo selinum, syluestre Smyrniū esse cõtendunt, nec minus hallucinantur, qui id esse autumant, plantam quæ uulgo Imperatoria uocatur. Valerius Cordus Smyrniū, Angelicam facit, nō illam uulgarem, sed quæ in Pomerania & Brisgoia nascitur, nigra foris radice. Nam uulgaris, Myrrhis quibusdam uidetur, quod impugnat Matthiolum.

Elaphoboscum. C A P.

LXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ελαφοβοσκου. Lat. Elaphoboscum.

Elaphoboscho. Gal. & Off.

Gratia dei.

Elaphobosco fœniculaceus caulis est, aut Rorimarino similis, geniculatus: folijs duum digitorum latitudine, ut Terbinthi, praelongis, aliquantum asperis, circumfractis: adnata multa habet, ferentia umbellas Anethi similes, & semina eiusdem

dem: florem subluteum: radice ternum digitorum longitudinis & crassitudinis unius, candida, dulci, esui apta. Caulis tener pro olere manditur. Contra serpentium ictus, datur semen in uino. Fama autem est, hoc pabulo ceruas serpentium morsibus resistere.

Elaphoboscum hanc non esse herbam, quam herbarij Gratiam dei vocant, & è qua sui nominis unguentum conficitur, hoc cõjcitur, quod gratia dei, similis Hyssopo sit, & non fœniculo. Vidit Matthiolum in valle Anania & in comitatu Goritiano plantam intantum Elaphobosco similem, vt ouum ouo nõ magis accedat. Excalfacit Elaphoboscũ vt potè è subtilibus partibus cõpositum, & desiccat secundo ordine.

Fœniculum. CAP.

LXV.

NOMENCLATVRA.

Gr. Μαράθρου. Lat. Fœniculum. Ital. Finocchio. Gal. Fenoil. Off. nomine latino. Ger. Fenchel.

Fœniculum si herba edatur, aut semen cum ptisana bibatur, mammas lacte replet. Comæ decoctum in renum doloribus subditum proficit, quippe quod urinam excitet. Contra serpentium ictus in uino conuenienter bi-

Fœniculum.

B

S

litur

bitur, menses ciet. In febribus nauseam & stomachi feruorem, ex aqua frigida potum, sedat. Contrita radices & cum melle illita, morsibus canum medentur. Succus caule & folijs exprimitur, & in sole siccatus, in medicamenta adijcitur, quæ ad excitandam oculorum aciem commode temperantur. Extrahitur succus ad eadem ualens, etiam semine uiridi, ramulisq; & radicibus prima germinatione incisus. In Iberia quæ ad occidentem spectat, succum reddit gummi similem. Caulem medium, dum herba floret, rustici demetunt, igniq; admouent, quò facilius uiculis exudans gummi remittat: quod efficacius succo est, ad medicamenta oculorum.

Fœniculum erraticum, siue Hippomarathrum. CAP. LXVI.

Græ. ἵππομαραθρόν. Lat. Hippomarathrum. Ita.

Finocchio saluatico. Gal. Fenoil sauage. Off. ignotum.

Est & syluestre Fœniculum, magnum: fert autem semen Cachryi simile, cuius radix iucunde olet, potaq; stranguriæ medetur, menses imposita ciet, uentrem sistit: radice aut semine potu contra serpentium morsus auxiliatur, calculos comminuit, et regium morbum expurgat, lactis abundantiam facit. Decoctum foliorum haustum, fœminas à partu purgat. Traditur aliud Hippomarathri genus, longo, exili, & angusto folio, semine Coriandri, rotundo, acris, & odorato. Excalsfacendi naturam habet, & uiribus Fœniculo respondet, sed ad omnia infirmus.

Nulli non notum fœniculum satiuum, & syluestre. Scribitur sub uentris initium aprico & modice saxoso loco, mense februario, planta non minus condiendis cibis quam medicinae utilis. Fœniculum nobilitare serpentes, dum ab eius gustu senectam exuunt, ac obtusam oculorum

aciem

aciem eius succo reficiunt. Quo perspectum caliginem in hominibus discuti. Potenter excalfacit Feniculum, nempe tertio ordine, & desiccatur primo. Hippomarathrum valentius quam domesticum desiccatur. Est & aliud Hippomarathri genus, semine acri & rotundo vt Coriandri, cum alio simile sed debilioris opera.

Daucum. CAP. LXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Δαῦκος. Lat. Daucus. Ita. Dauco.

Gal. perperam, Carotes sauages.

Off. Principij errore, Carota sylvestris.

Daucum aliqui Daucium uocant. Creticum folijs Feniculo simile, minoribus & tenuioribus: caule dodrantali: umbella Coriandri flore albo: semine acri, candido, hirsuto, suauissimi odoris in mandendo: radix digitali crassitudine & dodrantis longitudine adolescit. In saxosis nascitur, & locis sole illustratis. Aliud eius genus sylvestri Apio simile, acre, odoratum, aroma oleas, feruentis gustus. Probatissimum Creticum. Tertium assignatur genus folijs Coriandri, floribus albis, capite & semine Anethi, muscario Pastinacæ, semine oblongo, ceu Cumini, acri. Omnium semen excalfacit. Potum urinam, menses, & partus extrahit, torminibus liberat, ueterem tuſſim mitigat. Phalangiorum morſibus potum in uino auxilium tur. Tumores illitu discutit. Seminis duntaxat in alijs generibus inualuit usus: in Cretico, etiam radice, quæ maxime contra uenenatorum iniuriam in uino bibitur.

ET si Daucum pro Pastinaca sylvestri, & veteres & ipse Dioscorides accipiant, atque adeo reuera ipsum Daucum Pastinacæ sylvestris sit species, non ideo tamen ipsa est Pastinaca sylvestris. Siquidem diuersis de ijs capitibus tractauere Dioscorides et Galenus. Creticum aſportatur à Candia. Quod uero simile est Pastinacæ in Senensi territorio & multis in Thuscia locis nascitur. Tertium genus folijs Coriandri et semine Cumini

in multis Italiae locis puenit. Daucū excalfacit et desiccāt. Radix v̄to-
sum quid in se habet, & v̄nerem proritās. Semen ipsa herba valentius.
Cordo, Germania omnes Dauci species, sub Pimpinella nomine produ-
cit. Ruellio, Creticum Daucum ea est herba quam, Carotam syluestram
v̄cant. Secundum & tertium Dauci genera, Asinini Dauci ab herba-
r̄is nomine insigniuntur.

Delphinium. CAP. LXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr̄a. Δελφίνιου Lat. Delphinium. Ita. Delphinio.

Gal. non probatè, Trompetiere.

Off. Buccinaria.

Delphinium surculos emittit à radice una sesquipedales,
aut maiores, à quibus folia exeunt parua, tenuia, diuisa,
pr̄alonga, quæ Delphnorum effigiem repr̄esentant: unde tra-
ctum nomen est. flos Viola alba non dissimilis, purpureus: & se-
men in siliquis Milio proximum, quo non aliud utilius bibi po-
test ab scorpione percussis. Aiunt enim obiecta herba scorpiones
resolui, atque ignauos torpescere: semota uerò ea, sese recollige-
re. Prouenit in asperis & apricis. Alterum est Delphinium,
quod Romani Buccinum uocant, superiori simile, sed folijs &
ramis longè gracilius. Viribus eisdem pollet, sed non ita effica-
cibus.

Hoc de Delphinio caput, Matthiolo et Cordo adieclitium videtur,
quòd Galenus & Paulus nullam huius in recensione simplicium
mentionem faciant, quos Dioscoridem imitasse nulli non compertum est.
Adde his quòd id antiqua exemplaria non habent: nec vllam Dioscoridi
fuisse causam, cur siliquisferam, vmbelliferis herbis immisceret, instituto
suo compugnans.

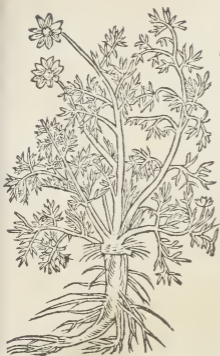
Pirethrum. CAP. LXIX.

NOMENCLATURA.

Gr̄a. πύρεθρον, Lat. & Off. Pyrethrum.

Gal. Pied d'Alexandre.

Pyre

* *Pyrethrum.*

Pyrethrum salivarem
 vocant, folia caulemq³
 emittit ut Daucum sylvestre
 & Feniculum: umbellamq³
 Anethi, circinata rotundi-
 tatis. Radix longa est, polli-
 cis crassitudine, gustu ferui-
 disimo. Pituitam elicit, ideo
 in dolore dentium, decocta
 in aceto, colluto inde ore, au-
 xiliatur. Mansa pituitam ex-
 trahit. Sudores ciet, perun-
 cto ex oleo corpore: diutur-
 nis horroribus efficax, con-
 tra perfrictiones membro-
 rum, resolutionesq³ eximie
 conducit.

Pyrethrum radice tantum pharmacopolijs cognitum, quamvis in
 quibusdam Italia montibus nascatur, non ea tamen est acrimonia,
 qua id quod Venetijs ex oriente affertur. Vidit Matthiolus dum apud
 Germanos ageret, in horto D. Biagy Sbaiger precellentis medici, radi-
 cem & folia qua Pyrethri descriptioni responderet, caule tamen in sum-
 mo Anethi muscario non ornato. Nec aliter de Gallico Pyrethro Ruel-
 lius prodidit, quinetiam vtrunque flores camomilla producit. Excalsa-
 cit & desiccatur in tertio, & quibusdam in quarto abscissu.

Rosmarinus. CAP. LXX.

NOMENCLATURA.

Gre. Λιβανός. Lat. & Off. Rosmarinus.

Gal. Espece de Rosmarin. Off.

Horum usu carent.

Duo Rosmarini genera. Vnum fœcundum frugiferumq̄, cuius semen Canchrys uocatur. Folia Fœniculi habet, crassiora & latiora, in rotæ speciem, humi sparsa, iucundè olentia, caulem cubiti altitudine, aut maiorem, multis concauum alis: in cacumine umbellam, in qua semen copiosum, candidum, Sphondylion simile, rotundum, angulosum, resinaceum, quod in mandendo linguam exurit. Radix Thus redolet, candida, prægrandis. Est & alterum omnino consimile, semen ferens latum, nigrum uti Sphondylion: odoratum, minimè exurens, radice foris nigra, intus si frangatur, alba. Verùm id quod sterile dicitur, illorum planè similitudinem refert: sed neque caulem, neque florem, neque semen promit. Nasctur in saxosis & asperis. Trita omnium herba communiter hæmorrhoidum profluuia sistit, sedis inflammationes & condylomata mitigat, cõcoquit strumas & abscessus, qui ad maturationem agrè perducuntur. Siccæ radices, cū Melle ulcera purgant: torminibus medentur cum uino potæ: & contra serpentium morsus conueniunt: menses & urinas cient, ueteres tumores illitu discutunt. Tam radices quàm herbe succus, adiecto Melle illitus, oculorum aciem exacuit. Potum semen ad eadem pollet: si comitiale malum sentiatur, aut uetus pectoris uitium, auxilio est: regio morbo laborantibus cum uino & pipere datur: sudores mouet, cum oleo perunctum: ruptis & conuulsis prodest: podagris, cum loliacea farina & aceto tritū, illinitur: purgat utiligines, addito aceto quàm acerrimo. Semine in potionibus utendum, eius quidem quod Canchryn non ferat, quippe illud sua acrimonia arteriam exasperat. Rosmarinū cum Erica nasci, folijs Laclucæ syluestris amarae asperioribus, candidioribusq̄, radice breui, Theophrastus autor est, potuq̄, id ipsum alterutra parte purgare. Canchrys uim habet excalescendi, & uehementer exiccandi, quare abstergentibus medicamentis inseritur. Contra oculorum fluxiones capiti illinitur, ita ut

tertio die solvatur.

Rosmarinum coronarium.

C A P. L X X I.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. Λιβανώτις σεφανωμάτικη. *La.* Rosmarinum coronariū. *Ita.* Rosmarino coronario. *Gal.* Rosmarin. *Off.* Rosmarinus.

Rosmarinum quo coronarij utuntur, ramos mittit tenues, & circa eos folia minuta, densa, longa, exilia, subter incana, supernè uirentia, graui odore. Excelsa & toria ui præditum est. Regium sanat morbum, si decoctum in aqua, ante exercitationes bibatur: & ubi laborans exercitationi se crediderit, in balnea descendat, & merum potet: ac opis, glucinoq; unguento admisceri solet.

Rosmarini primùm genus Venetijs uisitur in horto D. Maphæi à Maphæo medici clarissimi, omnem referens Dioscoridis effigiem, ut è visu refert Matthiolus. Et perindè se aliud genus in Italia non uidisse. Ruellio primùm id genus vulgaris incensaria est. Rosmarinus seu Libanotis coronaria, vulgo iandiu hortensi mangonio (nempè topiaria) percognita. Nascitur spontè quibusdam Italiæ locis, & in Narbonensib; Gallia. Rosmarini omnes vim habent abstersoriam & incisoriã.

Spondylium. C A P. L X X I I.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. Σφονδύλιον. *Lat.* Spondylium. *Ita.* Sphondilio. *Gal.* l' Austruce. *Off.* Ostrutium.

Spon

Spondylium folia quadantenus Platani & Panacis habet, caules fœniculaceos, cubitali altitudine, aut amplius, assurgentes, in quorum cacumine semen duplex, Seseli simile, sed latius, candidius, & magis paleaceum, grauis odoris, flores eius albi, aut pallentes, radice Raphani, candida. Nascitur in palustribus & aquosis. Potum semen pituitam per aluum extrahit: medetur iocinoris uitijs, regio morbo, comitialibus, orthopnoicis, uuluarum strangulationi. Veterinosos suffitu reuocat. Cum oleo commodè infunditur capitibus phreniticorum & lethargicorum, item capitis doloribus. Cum Ruta illitum, serpentina ulcera cohibet. Datur radix contra regium morbum, & iocinoris uitia: circumrasa eadem & iniecta, callos fistularum derodit. Recentis floris succus exulceratis auribus, purulentisq; accommodatur: qui caterorum succorum more exprimi, dein recondi solet.

Spondylium, Matthiolo frequēs in pratis Anania paludosis, nascitur & eis maximè qua montibus proximiora quàm planitie sunt. Ruellio Gallis Panaia est syluestris. Acre est Spondylium & incisorium.

Ferula. C A P. LXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Νάρθηξ. Lat. Ferula. Ita. Ferola.

Gal. Off. & Ger. ignota.

Eviridi Ferula medulla pota, utilis est ad cruentas excretiones, cœliacosq; contra uiperarum morsus in uino datur, erumpentemq; naribus sanguinem indita sistit. Semen potum torminosi auxiliatur, sudores ciet, uncto ex oleo corpore. Caules, si edantur, capitis dolores faciunt: muria condiuntur. Ferula itaque caulem profert ternum sæpe cubitorum: folia Fœniculi, longè asperiora & latiora: qua ab imo caule uulnerata Sagapenum efficitur.

Nasci

Nascitur ferula copiosissimè in Apulia campestribus, & Romano patrimonio, regiones inter, quas vernacula lingua, Corneto & Thoscanelle nominant, & in territorio Senensi. E ferulis cum primum nascuntur, medullam quampiam pastores eliciunt, vitello oui persimile quæ cartæ obvoluta, & cineribus incocta, gratissimus profectò est usus, cum Pipere & sale manducata, & in venerem mirè accendit. Ferule semen excalfacit & desiccac: verum medulla astricloria aliquantum virtutis est particeps.

Peucedanum. CAP.

LXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. πευκέδαρος. Lat. & Off. Peucedanum.

Gal. natium nomen non habet.

Peucedanum caulem emittit tenuem, gracilentum, Fœniculo similem: comam habet statim à terra foliosam, spissamq; flore luteo: radice nigra, crassa, plena, graui odore, succo sa. Gignitur in montibus opacis. Tenera radix cultello cõciditur, profluensq; è plaga succus umbræ mandatur: in sole siquidem cõfestim euanescit. Colligitur capite prius & naribus rosaceo perfusis, ne capitis dolor premat, & uertigo sentiatur. Assationi radix inutilis fit. Tam lac quàm succus radice & caulibus extrahi solet, sicuti è Mandragora: uerum inefficacior succo lacryma habetur, & uelocius expirat. Interdum etiam concreta inuenitur lachryma, Thuris similitudine, caulibus radicibusq; ad hærens. Præfertur succus è Sardinia & Samothrace, colore rufo, odore graui, feruens gustu. Ex oleo & Rosaceo illitum Peucedanum prodest lethargicis, phreniticis, uertiginosis, comitialibus, & longis capitis doloribus, resolutis, ischiadicis, cõuulsis: omnibus in uniuersum uitijis neruorum, ex oleo & aceto illitu, prodest. Eius olfactu respirant uulua strangulatus, & ueternosi reuocantur. Incensum serpentes ambigit.

C

bus con

bus conuenienter ex Rosaceo instillatur, cauernis dentium inditum, mitigat dolorem: contra tussim efficacissimè ex ouo assumitur, suspirijs, torminibus & inflationibus subuenit: uentrè leniter emollit, lienem absumit, difficiles partus mirè adiuuat. Facit ad uesicæ cruciatus, & renum distentiones potum, ualuâ aperit. Radix ad eadem utilis est, sed inefficacior: eius decoctum bibitur. Farina eius sordida ulcera purgat, & uetera cicatrice obducit: squamas ossium extrahit. In cerata & calfacientia malagmata additur. Radix eligi debet recens, quæ cariem non senserit, firma, odoris plena. Succus ad potiones amaræ nucibus, aut Ruta aut pane calido aut anetho resoluitur.

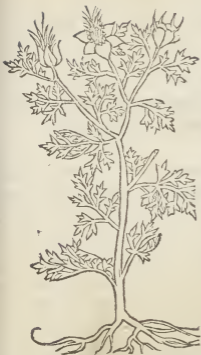
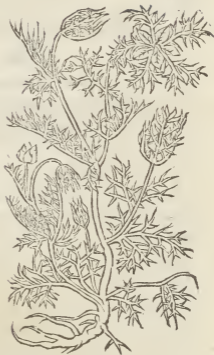
Reperit Matthiolus in uallis Anania montibus, quos ipsissimè pucherrimorum simplicium theatrum possis dicere, Peucedanum radice crassa, grauis odoris, & succosa. At Peucedani pharmacopoliortum radices, præter id quod nigra extimo cortice non sunt, odorem ut debuerant grauem non referunt. Adde his quod radix illa sicca, noscitandi è se Peucedanirationem inire non queat. Qui diligentiores erunt è Sardinia petent, ubi copiosum, & Dioscoridi probatum nascitur, Valentior in Peucedano succus, radice, & liquore, hincque excafcit, concoquit, incidit, & desiccatur. Herba ipsa secundæ est excafcientium classis, & ineuntis tertiæ.

Gith, seu Melanthiũ. C A P. L X X V.

N O M E N C L A T U R A.

Græ. μελασθιον. Lat. Melanthium. Ita. Nigella.
Gal. Poiurette. Nielle. Off. Nigella Romana.

Gith exilibus surculis fruticat, sæpe binos. dodrantes excedens: folijs ut Senetionis minutis, sed multò tenuioribus: capitulo in cacumine tenui, παρκο, seu Papaueris, oblongo, intercur santibus intus membranæ, quibus semè includitur nigrum, acre, odoratum, quod panibus inspargitur. Capitis doloribus, illitum fronti, subuenit: discutit recentes oculorum suffusiones, tritum ex Irino, & infusum naribus: tollit lepras, létigines, duritias, tumoresq;

* *Melanthium sativum.**Sylvestre.*

moresq̄ uetustos, cum aceto illitum: circumscarificatos clauos excutit, cum uetere urina impositum: dentium doloribus, decoctum cum aceto & Teda, prodest: teretes uentris tineas expellit, peruncto ex aqua umbilico: destillatione laborantes adiuuat: tritū in linteo & olfactum, urinam & menstrua ciet, multis diebus sumptum, & lac extrahit: difficultatem spirandi cum uino potū leuat: phalangiorum morsibus ex aqua drachma pondere haustum auxiliatur: incenso serpentes fugantur. Tradunt largius epotum enecare.

Melanthium domestica & hortensis herba, ea non est qua in segetibus hirsuto & longo folio, & purpureo flore prouenit. Melanthiū tertio ordine calidum & desiccatorium est, & e subtilibus partibus compositum esse videtur, potēnsque remedium ubi incidere opus est, absistere, desiccare, exallescere.

Laserpitium, & Laser. CAP.

LXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. σίλφιον. Lat. Laserpitium It. Laserpitium.
Gal. & Off. Benioin. & Assa fœdida.

Laserpitium in Syria, Armenia, Media, & Libya nascitur, caule ferulaceo (quæ Maspelum uocant) folijs Apio similibus, lato semine. Radix excalfacit, in cibis egre concoquitur, u& sic& noxia. sugillatis illita cum oleo, & strumis, ac turberculis cum cerato, medetur: ischiadicis conuenit cū Irino aut Cyprino cerato: excrescentibus circa sedem tollendis illinitur, cum putamine mali Punici, & aceto decocta: uenenis pota resistit: os commendat, cibis aut sali permista. Laser è radice atque caule scarificatis colligitur. Præfertur autem rufum, translucens, Myrrha emulum, non porraceum, odore ualens, suauis gustu, quod dilutum facile albescit. Cyrenaicum si quis degustarit, humorem toto corpore ciet, blandissimo odore: adeo ut ne os quidem gustanti nisi paululum spiret. Medicum & Syriacum minus uiribus ualent, & magis uirosam reddunt odorẽ. Laser omne antequam siccescat adulteratur Sagapeno, aut Fabæ lomẽto, quod maleficium deprehenditur gustu, odore, uisu, & dilutione. Caulem aliqui Silphion, radicem Magudarin, & folia Maspelon uocauerunt. Efficacissimum Laser, mox folia, postremo caulis. Acrem uim habet: inflationes facit: perunctas cum aceto, Pipere & uino alopecias sanat, oculorũ aciem exacuit, & incipientes suffusiones, illitum cum melle, dissipat: cauernis dentium in dolore inditur, aut cum Thure in linteo circumligatur, aut cum Hyssopo, ficis coctis in posca, os colluitur. Ijs prodest, quos bestia in rabiem efferata momorderit, uulneribus immixtum: ualet ad-

uersus uenena telorum, & animalia omnia qua uirus eiacula-
tur, potum aut illitum. Scorpionum plagis oleo dilutum circum-
linitur. Gangranis præcoërcitis immittitur: & cum Ruta, Ni-
tro & Melle, uel per se, carbunculis: clauos callosq̄ prius circū-
rafos uellit: cerato aut aridorum ficuum carne pramolitum, re-
centes lichenas ex aceto sanat, & excrescentia in carne, poly-
posq̄, si aliquot diebus cum atramento sutorio, aut erugine illi-
natur: extuberantia cum forsice extrahit. Veteribus faucium
scabritijs opitulatur, grauem, subitoq̄ irrauescentem uocem, di-
lutum aqua, sorbitione confestim expedit: uuam illitum cū melle
reprimit: anginis ex aqua mulsa utilissimè gargarizatur: uescē-
tes latiore colore mangonizatur: tussi commodè in sorbili ouo da-
tur, & pleuriticis, in sorbitionibus: in fellis suffusione, & aqua
inter cutem, cum aridis ficis: horrores discutit cum uino, Pipere,
& Thure potum: neruorum contractionibus, opisthotonicisq̄,
datur oboli pondere deuorandum: hærentes gula hirudines, gar-
garizatum cum aceto decutit: ad lac intus coagulatum bibitur:
comitialibus ex aceto mulso proficit: menses ciet, cum Pipere &
Myrrha potum: cæliacos adiuuat, in acino uua sumptum: cum
lixiuio autem potui datum, repente conuulsis ruptisq̄, prodest.
Ad potiones resoluitur, nucibus amaris, aut Ruta, aut calido pa-
ne. Foliorum succo ad eadem proficitur, sed multo in efficacius.
Cum aceto mulso manditur, ad expediendam arteriam, maxi-
mè cū uox retunditur. Eo cum Lactucis utuntur, exitq̄, in ui-
cem Eruca. Fertur & altera Magudaris in Libya nasci: radix
Laserpitio similis, sed minus crassa, acris & fungosa, ex qua nō
profluit succus: eiusdem cum Lasere facultatis.

ARabum sectarij Assam (qua eis est Laserpitium) in sctidam, &
odoriferam diuidunt. Ad ipse etiam Dioscorides indicat, cū Cy-
renaicum blandissimi odoris, Medicum uero & Syriacum virosim odo-
rem reddere testatur. Ludouici Romani patricij Aethiopica, Aegyptia,
Arabia fœlicis & deserta, Syriaca, Indica intra uel extra Gangem na-

nigationis historia abundè ostendit sincerum & verum Belxuinam Laserem esse odoriferum, itidem vt Assam foetidam, foetidum Laserem. Is sexti libri capite nono, Indica vrbs (Tarnasari) mentionem faciens, quæ ratione defunctorum corpora comburant, Belxuni his verbis mentionem facit: Cùm comburunt mortuorum corpora, omnisariam odores in rogi conijciunt, Aloen videlicet, & id genus arboris, cuius gummi elegantissimũ illud unguentũ gignit, quod vulgo Belxoi nũcupatur, Laserpitium eruditores ab arbore Laseris dicunt, Idẽ d. cimo quarto. eiusdẽ libri cap. mercatores dicit Christianos Sarnare Indica ciuitatis incolas, in vrbe Bangella reperiri, qui præter ea quæ velut in emporium eò conuehunt, Laserem etiam, è quo gummi quod Belxuinum vocant esluit, importent. Et decimo nono eiusdem libri cap. dum Sumatra insula mentionem facit. Illic conspicitur (inquit) Laser, gummi producens quod Laserpitium appellant, & vulgò Belxuinum. Eò fit vt selectissimum Belxuinum Matthiolo liquor sit Cyrenaiçi Laseris, & Assa foetida, liquor Laseris Medici & Cyriaci. Et quò eis satisfiat qui Silphium ferulacci generis herbam & non arborem esse contendunt, Ferula ipsa arborum generi adscribitur, quoniam teneritudo eius processu transit in lignum. Quod idem in Silphio contingere potest. Vulgaris Angelica, vel, Sancti spiritus radix, Ruellio, Laserpitium est Gallicum.

Sagapenum. CAP. LXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. σαγαπεννον. Lat. Sagapenum. Ita.

Serapino. Gal. & Off. Serapinum.

Sagapenum ferulacea herba succus est, quæ in Mediana scitur. Optimum est, translucens, fuluo forinsecus colore, & iutus albo, nescio quid inter Laser & Galbanum redolens, gustu acri. Prodest laterum & pectoris doloribus, tussibus uetustis, conuulsis & ruptis. Crassam pulmonis pituitam expurgat. Datur comitialibus, opisthotonicis, lienosis. Item contra nervorum resolutionem, perfrictiones, & febrium circuitus, in potu. In unguenta probe admittitur: menses pellit, sed foetum exanimat, cum hydromelite potum. Prodest ex uino haustum, serpentium ictibus. Olfactum ex aceto uuluarum strangulatus excitat, oculorum

oculorum cicatrices, offusam caliginem, habetudines, suffusionesq; detergit. Resolvitur ut Laser, Ruta, aqua, & amaris nucibus, aut Melle, aut calido pane.

Prostat Venetijs Sagapenum selectissimum, quantumvis inibi & vaneat ingens adulterati copia. Quae Sagapenum producit ferula, in aliquot Italiae locis, & praecipue in Apulia provenit, vnde iam Sagapenum cepit exportari, sed orientali in bonitate inferius. Sagapenum liquor calidus & tenuibus partibus constans, aliquantum abstersori est. Ipsa tamen planta in totum est inutilis.

Euphorbium. CAP.

LXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. εὐφόρβιον. Lat. Euphorbium. Ita. Euphorbio.
Gal. & Off. Latino nomine.

Evphorbium Libyca arbor est, Ferulae speciem habens, quae in monte Atlante iuxta Mauritaniam, inuenitur. Ea acerrimo succo turget, cuius eximium feruorem expauescentes incolae, ouillos uentres elutos arbori circumligant, & eminus caulem contis incidunt, confestimq; è plaga, perinde atque uase quodam, in uentriculos copiosus lactis humor effluit, praeter id quod humi sparsum, uulnus ei aculatur. Duo succi genera. Vnū Orobi magnitudine, Sarcocollae modo emicat. Alterum in uentriculis concreuit, atque uitreum spectatur. Eligendum est translucens, & acre. Euphorbiū adulteratur Sarcocollae & glutini mistione, sed difficile quidem experimentum: quippe cum leui gustu, os ac sensum diu detineat, adeo ut quicquid ori obiciatur, planè Euphorbium resipiat. Eius inuentio tempore Iubae regis Libyae cognita extitit. Succus illitu suffusiones discutit: Potus tota die exurit: quare Melli colyrissq; pro acrimoniae ratione admisceri debet. Coxarū doloribus prodest in odorifera potione haustus. Squamas ossium eadem die eximit, uerum eo utentes, ne-

esse est linamentis aut ceratis communire corpus quo ossa conuestiuntur. Aliqui memoria prodiderunt, percussos à serpente nihil molesti passuros, si incisa osse tenus capitis cute, intritus succus infundatur, uulnusq; postea consuatur.

Evphorbium seplasis notum, satisq; perspecta liquoris acrimonia, ab Euphorbio Inba regis Lybia medico, & Musæ Augusti Casaris medici, fratre, nomen accepit. Virtutem illius solutinam ab Aetio & Actuario didicimus, qua flegma, & aquã maximè per inferiora purgat. Cholici datur, & corporibus frigefactis. Cũ eo tamen, semen quopiam aromaticum apponendum. Dosis tres (non amplius) oboli cum hydromelite. Inuat & in catapotys in melle coctum. Quarto abscessu solidum & siccum est.

Galbanum. C A P.

LXXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Γαλβάνη. Lat. Galbanum. Ital. Galbano.

Gal. & Off. Galbanum.

Galbanum succus est nascentis in Syria Ferula, quod nonnulli Metopium uocant. Maxime laudatur cartilaginofum, merum, Thuris effigiem præbens, pingue, minime lignosum, retinens nonnihil adiecti seminis & Ferula, graui odore, neque ualde humidum, neque nimis aridum. Adulteratur Fabafresa, Resina & Ammoniaco. Galbanũ excalfacit, urit, extrahit, discutit: menses ac partus trahit appositu uel suffitu: lenticines aceto & Nitro perunctas tollit. Deuoratur ad tußim ueterem, difficultatem spirandi, suspiria, rupta, conuulsa. Aduersatur toxicis, potum cum uino & Myrrha: simili modo sumptum mortuos partus extrahit. Imponitur lateris doloribus, & furunculis. Comitiales & uulue strangulatus, & uertiginosos olfactu suscitatur. Si uratur, fugat nidore serpentes & perunctos feriri non patitur: serpentes cum oleo & Sphondylo circumpositum, necat. Dentium dolorem oblitum, aut

cauer

cavernis inditum, mitigat, urina difficili prodesse, existimatur. Resolvitur ad potiones amaris nucibus, aqua, aut Ruta, aut calido pane, mulsæue: alias Meconio, ære usto, aut felle liquido. Si purgare Galbanum uoles, in feruentem aquam demittito, namque cum liquefactum fuerit, eius sordes fluitabunt: quas hoc modo facile separabis: mundo linteo raroq; alligatum in fictili aut ærea pyxide ita pendeat, ut innum uasis ne tangat: opertoq; uase in feruidam aquam demittito: sic enim syncerum, ueluti per colum eliquescet, & lignosum in linteo remanebit.

Venetis verum & non adulteratum Galbanum Sephasia magis in monile habent, quam ut uaneat. Quod vulgo venditur parum respondet bonitati, quam ex eo requirit Dioscorides, nempe sexcentis mixtionibus oppletum. Diligentis erit pharmacopola aut sincerum comparare, aut eo quo Dioscorides docet modo expurgare. Siquidem eo pacto bona corruptionis pars eruetur. Excalfacientium tertia est classis, aut secunda desinentis, & desiccantium ineuntis secunda.

Ammoniacum. C A P.

LXXX.

NOMENCLATURA.

Gr. Αμμονιάκου. Ital. & Off. Armoniaco.

Ammoniacum ferule succus est, quam iuxta Cyrenem Africa gignit, cuius fruticem cum radice Agasyllim vocat. Probatum bene, colaratum, ligni & calculorum expers, Thuris similitudine, minutis glebis, densum, syncerum, nulla sordibus spurcatum, castoreum odore imitans, gustu amarum. Hoc genus Thrausma, id est, friaturam appellant: quod uero terram & calculos collegit, Phyrama. Gignitur in Africa iuxta Ammonis oraculum, succum stillante ferulacea arbore. Mollit, extrahit, calfacit: tubercula duritiasq; discutit. Potum aluum soluit: partus extrahit, lienem consumit, drachma pondere cum aceto haustum. Articulorum coxendicumq; doloribus liberat: auxili-

lio est anhelatoribus, orthopnoicis, comitialibus. Item quibus humor in pectore coit, si cum Melle delingatur, aut cum pitisanæ succo sorbeatur: cruentam urinam pellit, albugines oculorum absterget, genarum scabritiam absimit. Tritum autem cum aceto, & impositum, iocinoris lienisq; duritias sedat: discutit tofos, qui in artubus concalluerunt, cum Melle aut cum Pice illitum: lassitudines & coxendicum dolores eo perungi utile est, cum Nitro & Cyprino oleo, uice acopi.

Iouis Ammonis in Lybia delubrum, iuxta quòd ingens Metopÿ copia, vnde is colligitur liquor, Ammoniaco liquori nomen dedit. In hoc itidem seligendo iudicium apponendum. Quod habemus terra & lapillis immistum, Phyrana, non Trausma esse videtur.

Sarcocolla. CAP. LXXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Σαρκοκόλλα. Lat. & Ita. Sarcocolla.

Gal. & Off. eodem nomine.

Sarcocolla, lachryma est arboris in Perside nascentis, polli-
ni Thuris similis, rufa, gustu amara. Vulnere glutinat, oculorum fluxiones inhibet: emplastris inseritur. Adulteratur admisto gummi.

Non adulterata Sarcocolla nostro tempore assertur, cum gummi Arabico & alijs gummi. Atenim non presente gustui amarore adulterium deprehendetur. Mesue solutinam facit Sarcacollam, eaque virtutem augeri, Gingiberi, & Cardamome permistam. Vires habet è viscosa substantia & pauxillo amarore compositas, & ob id sine mordicatione desiccatur.

Glaucium. CAP. LXXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. γλαύκιον. Lat. Glaucium. Ita.

& Off. Memithe.

Glauc

Glaucium, succus est herbae quae ad Hierapolim Syriae nascitur, folijs ferè corniculati Papaveris, pinguioribus tamen, in terram sparsis, odoris tetri, gustus amari: tota croceo succo madet. Folia in olla fictili semifrigidis clibanis calfaciunt indigenae, usquedum flaccescant, deinde contusis succum exprimunt: cuius est usus ad oculorum medicamenta, utpotè cum inter initia refrigeret.

Quod nunc in usu est Glaucium, specie licet diuersum sit, viribus tamen & notis satis respondet. Experientia siquidem compertum, id oculis esse salutare. Cum vero ex terrea et aquea substantia, vtraque frigida, sine excessu tamen, componatur, aqua fontis conferri potest.

Glutinum. CAP. LXXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κόλλα. Lat. Glutinum seu gluten. Ita, Colla.

Gal. Colle. Off. nomine Latino.

Glutinum, quod Xylocollan, alij Taurocollan uocant, præstantissimum Rhodiaceum, quod ex bubulis corijs conficitur, id candidum est & translucens. Nigrum uerò minus probatur. Resolutum in aceto, impetigines leprasque cutis delet, ambustis igni ex aqua calida dilutum illitumque, pustulas erumpere non patitur. Vulneribus prodest, Melle aut aceto madefactum.

Glutinum piscium. CAP. LXXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ιχθυοκόλλα. Lat. & Off. Ichthyocolla. Ita.

Colla di pesce. Gal. Colle de bouche.

Ichthyocolla, gluten piscium, uenter est piscis ceracei. Præstat candidans, natione Ponticum, subasperum, minimè scabrum, & quod celerrimè liquescit. Vtile emplastris, capitis & leprarum medicaminibus, & tetanothris, quæ cutem faciei erugant & extendunt.

Gluti

Clutinum notum est, itidem & Ichthyocolle, quàm collam Moruae, & collam buccæ vocant. Enimvero aurum glutinat santeria, ferrum argilla, crista micæ cadmia, Laminas alumen, eramenta stagni, argentum stagnum, marmor & plumbum resina, plumbum nigrum id quod album est, plumbum album seipsum.

Viscum. CAP. LXXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. ἰξός. Lat. *Viscum*. Ita. *Vischio*.

Gal. du Guy. Off. *Viscum*.

quercinum.

Viscum.

Viscum optimum est recens, intus porraceum, extrâ fulvum, quod asperi nihil, aut fursurosi cõceperit. Fit acinis in Robore nascentibus, buceo fruticis folio. Contusum acinum lauant, & postea in aqua decoquunt: sunt qui communducado ipsum efficiant. Gignitur quoque in Malo, Pyro, & plerisque alijs arboribus: quinetiam inuenitur in quorundam fruticum radicibus. Emollit, discutit, extrahit. Parotidas, tubercula, ceterasq³ collectiones ad maturationem perducit. Cum Resina autem & Ce-

ra pari, epinyctidas in splenio sanat. Vetera ulcera abscessusq;
quos cacoëthes uocant, ex Thure mollit: lienē cum calce, Gagate,
aut Asio lapide coctum & impositum absumit: cum Sanda-
racha, aut Auripigmento illitum, ungues extrahit. Mistum cum
calce & uini face, suam uim intendit.

Viscum nunquam in terra nascens, semper in arbore proueniens, præ-
sertim Quercu, Robore, Ilice, Pyro Maloque syluestribus, Salice,
Betula, Corylo, Abiete, Castanea, atque adeo vite. Fit viscum præter a-
lia & è cortice radice plantæ quàm Itali Agrifolio, & ex arbuscula
quàm ydem Lantana & Entisde uocant, quæ Theophrasti Fluida est.
Viscum è substantia areâ & aquea & paucissima terrea componitur,
discutit, mollit, extrahit, concoquit.

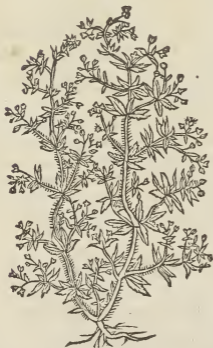
Aparine. CAP.

LXXXVI.

NOMENCLA-
TVRA.

Græ. Απαρίνη. Lat.
Aparine. Ita. Speronella.
Gal. Glatton. Off.
Aspergula.

Aparine ramis multis
& paruis fruticat,
asperis, quadrangulis, per
interualla orbiculato folio-
rum ambitu, ut in Rubia:
flos albus: semen durum, ro-
tundum, concauum, album,
umbilici figura, asperitate
uestium tenaci. Ea pastores
coli uice utuntur, ad eximē-
dos

Aparine.

dos è laëte pilos. *Seminis, caulium, ac foliorum succus, potu contra uiperarum phalangiorumq; morsus auxiliatur: infusu aurium dolori medetur. Herba cum Axungia trita strumas discutit.*

A Parine aspretudine vestibus tenacissimè adherens, nota planta absterforia & desiccatoria est, & tenuium aliquantum partium.

Alyssum. CAP. LXXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αλυσσού. Lat. Alissum. Ita. Rubbia minore.

Gal. Rubea minor. Off. Mater Sylua.

A Lysson fruticosa herbula est, unicaulis, subaspera, rotundis folijs: fructu duplicium scutorum effigie, in quo est semen quadantenus latum. in montibus & asperis locis emicat. Eius decoctum singultus sine febre, potu discutit. Idem efficit si quis eam aut teneat, aut odoretur. Cum Melle trita, vitia cutis in facie, & lentigines emendat: contusa in edulio, rabiei canis mederi putatur. Domibus appensa salutaris esse creditur, & hominibus atque animalibus fascini-amuletum. Purpureo linteo circumligata, pecorum morbos abigit.

A Lysson Plinio Rubia est minor: Aëtio, Sideritis heraclea, quæ herba Robertiana est. Galenus Marrubio similem facit. spinosiore & asperiore in summo caule. Ruellius herbariorum rusticam cannabim, putat. In hac sententiarum diuersitate quid pro certo statuendum sit non video, nisi (quod certius est) à Galeno standum esse dicamus. Nam deliniationis huius herba, Matthiolo teste, per totam Italiam vulgaris. Alysson modicè desiccet & concoquit, & aliquantum abstergit.

Asclepias. CAP. LXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασκληπιός. Lat. Asclepias. Ita. Asclepiade.

Gal. non probate, L e Lierre terrestre.

Off. Hirundinaria.

Ascle

* *Asclepias.*

A *Sclepias*, ramos emit
 tit longos: folia *Hedera*,
 longa: radices numero-
 sas, tenues, odoratas: floris vi-
 rus graue: semen *Securida-*
ca. Nascitur iu montibus.
 Radices ex uino pota tormi-
 nibus auxiliantur, & con-
 tra serpentium ictus. Folia
 aduersus uulua mamma-
 rumq³ ulcera, qua cacoe³the
 uocant, illinuntur.

F Alluntur qui pro *Asclepia-*
de, *Hederam* terrestrem ac-
 cipiant. Nam prater, id quod
Asclepiadem non dixit per ter-
 ram serpere: folijs *Hedera* lon-
 gioribus, non rotundioribus pin-

xit. Fuchsio *Asclepias Vincetoxicum* est, at *Matthiolus* collatis notis no-
 satu respondere opinatur, quemadmodum & haud dum in valle *Ana-*
nia uidisset, saepe summa cura perquisitum.

Atractylis. CAP.

LXXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Ατρακτύλις ἑτέρα. *La.* *Atractylis alter*. *Ita.*

Atratile. *Gal.* non probate, *Chardon benist*.

Off. *Carduus benedictus*.

A *Tractylis*, spina est *Cnico* similis, folia multò longiora
 ferens in summis uirgis, magna parte nuda, aspera³que,
 qua

Atractylis. 1.

Atractylis. 2.

qua foeminae pro suis utuntur: capitula in cacumine spinis horrent: flos luteus: quibusdam in locis purpureus inuenitur: radix tenuis, superuacua, Coma, semen & folia cum Pipere & uino teruntur utilissimè contra scorpionum iclus: percussos tradunt quàm diu ea teneatur herba, nullum experiri dolorem, ipsumq; deposita statim recrudescere.

Atractylidem non esse Cartamū syluestrem è Theophrasti. 6. Lib. cap. 4. de plantarum historia claret, ubi separatim & de Cartamis, & de Atractylide tractat, & singularem illi facultatem resudandi è folijs sanguinis, & non Cartamis attribuit.

Polycnemum. CAP. XC.

NOMENCLATURA.

Gra.

Gr. πολύκνημοι. Lat. Polycnemon. It. Polycnemone.

Gal. Off. Ger. ignota.

Polycnemon, frutex est surculosus, folijs Origani: caule, ut Pulegij, geniculis multis intercepto, sine umbella: tenui tamen in cacumine corymbo, boni odoris & acris. Vulneribus agglutinandis recens, aut aridū cū aqua, efficaciter illinitur: sed quinto die solui debet: ad urinæ stillicidia rupta q̄, cum uino bibitur.

Polycnemon vt duæ præcedentes inter nostro æuo incognitas herbas reponetur, donec exactus quispiam plantarum censor huic perspetæ lucem offeret.

Clinopodium. CAP. XCI.

NOMENCLATURA.

Græ. κλινοπόδιον. Lat. Clinopodion. Ita. Clinopodio.

Gal. Pouliot de montaigne. Off. Poliū montanū.

Clinopodion frutex est folijs Serpyllo similis, surculosus, diuum dodrantum altitudine. Nascitur in petrosis: flores, Marrubij modo, ex interuallis distincti speciem lecti pedum præbent. Bibitur herba & succi eius decoctum, ad conuulsa, rupta, strangurias, serpentium ictus: menses & partus pellit, & pensiles verrucas, quas acrochordonas uocant, eijcit, aliquot diebus potum. Alium sistit decoctum ad tertias, potum q̄, si febrim sentiunt, ex aqua, alioquin ex uino,

Clinopodium in montibus vallis Amanie copiose nascitur, folijs non Serpyllo tantū simile, at etiam Calamento montano. E subtilibus partibus compositum excalfacit & desiccatur tertio abscessu.

Leontopetalon. CAP. XCII.

NOMENCLATURA.

Græ. Λεοντόπεταλον. Lat. Leontopetalon.

Ita. Rapeione.

Gal. Pate de Lyon. Off. Pata Leonis.

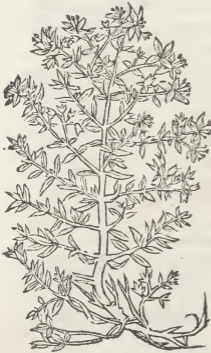
D

Leon

Leontopetalon caulem emittit dodrātalem, aut altiorem, plurimis alis concavum, & in cacumine semina parva duo aut tria, in siliquis, Ciceris modo: flores Anemonae similes, punicei coloris: folia Brassicae, sed Papaveris diuisura: radicibus nigris, Rapae similibus, strumosis. Nascitur in aruis & segetibus. Radix auxiliatur serpentium ictibus, ex uino pota, nec alia res celerius dolorem finit. Miscetur ischiadicorum clysteribus.

Domesticū Leontopodiū uisitur in multis Italiae hortis, & sylue sive Matthiolo multis in Thuscia locis nascitur. Radix cōcoquit, exalfacit, & desiccatur tertia classe.

Teucrium. CAP. XCIII.
NOMENCLATURA.

* Teucrium. 1

Teucrium. 2

Græ. Τεύκρου. Lat. Teucrium. Ita. Teucrio.

Teucrium, siue ut alijs placet, Teucris, herba est uirgæ referens effigiem, Trissaginis similitudine, tenui folio, non multum à Cicere alieno. Hæc in Cilicia iuxta Gentiadem Cissademq̄, ubertim prouenit. Recens cum posca, aut arida feruesa-
Et a ius, potu lienem potenter absunit: lienosis cum aceto & ficis illinitur. Item serpentium morsibus ex aceto solo, sine ficis.

Officinarum Germanicarum, Chamædrys Cordo Teucrium esse putatur. Tragus Veronicam Teucrium facit. Verum Teucrium in valle Anania deprehendit Matthiolus. Errant qui id, Fabã inuersam, existimant. Incidit, & tertio ordine desiccat, & calfacit secundo.

Trixago. CAP. XCIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Χαμαίδευς.

Lat. Trissago.

Ita. Querciuola.

Gal. Petit Chesne. Off. Chamædreos.

Chamædrys Græcis, alijs Chamædrops: Latinis Trissago dicitur. Sunt qui eam Teucrion appellauere, propter eam quam cum Teucrio seruat similitudinem. Nascitur in petrosis & asperis. Frutex dodrantalis, folia habens exigua, amara, effigie & diuisura Quercus: flore paruo, penè purpureo. Carpitur semine prægnans. Recens in aqua decocta, potu tusibus, indurato lieni, urinæ difficultati, incipientibus hydropicis, auxiliatur, cit menses, partus extrahit. Lienem ex aceto pota consumit. Aduersus serpentium uenena ex uino, potu illitūque

D 2   effie

* *Trixago*. 1*Trixago*. 2

efficacissima. Trita digeritur in pastillos ad supradicta. Purgat ulcera, cum Melle: cum oleo illita, caliginem oculorum discutit. Natura eius est calfacere.

Trixago Italica herba febrium dicitur, quod continuis aliquot matutinis epota decoctio, à tertiana liberet. Thuscis acetarij vice comesta, à peste securos reddit. Amara qualitas (quantumvis aliquantum astringat) vincit in Trissagine. Tertij est excalfacientium & desiccantium ordinis.

Leucas. CAP. XCV.

NOMENCLATURA.

Græ. λευκάς. *Lat.* Leucas. *Ita.* Leuca.
Gal. Off. Ger. ignota.

Lucas montana, latioribus quàm urbana folijs, semine
 acriore, amariore, ori ingrato, efficacior tamen quàm sa-
 tiua habetur. utraque ex uino contra animalium uenena, præ-
 cipuè marinorum opitulatur.

Lucas inter herbas nostro seculo incognitas reponēda. Siquidē ni-
 bil habet commune cum Mercuriali vinea.

Lychnis. CAP. XCVI.

NOMENCLATURA.

Græc. Λυχνίς σεφάνωμαϊκή. Lat. *Lychnis coronaria*.

Ita. *Lychnide coronaria*.

Gal. Girofles fauages. Off. herba Tunica.

Lychnis sativa.

Sylvestris.

D 3

Lychn

Lychnis coronaria, flore est alba Viola simili, quo corollæ faciuntur. Contra scorpionum ictus semen in uino potum auxiliatur. Lychnis sylvestris, omnia urbanae similis. Bilem per aluum detrahit, semine duabus drachmis potu: ictus à scorpione subuenit. Aiuunt huius herbae appositu scorpiones torpescere, & inertes prorsus reddi.

Difficile sanè sit Lychnidem reperire, quamuis Matthiolus se in Italicis hortis herbam effigie Lychnidi persimilem uidisse scribat, quæ etiam sylvestrem congenerem habeat. Calida & sicca est ordine secundo desinente, aut ineunte tertio.

Lilium. CAP. XCVII.

NOMENCLATURA.

Græ. κρίνον. Lat. Lilium. Ita. Giglio

Gal. Lis. Off. Latino nomine.

Lilia coronamentis se dedunt, Liria à quibusdam uocata. E quibus unguentum temperatur, quod aliqui Lirinum, alij Susinum appellant, nervos & priuatim uulua duritias emolliens. Folia herbae illita contra serpentium ictus auxiliantur: feruefacta, ambustis proficiunt: aceto condita uulceribus optulantur. Succus adiecto Melle aut aceto, in aereo uase coquitur, conuenienti medicamento uetustati ulcerum, & ad recentia uulnera. Inassata radix & ex Rosaceo trita, igni ambusta sanat, uuluam emollit: menses ciet, ulcera cicatrice obducit: cum Melle detrita neruis præcis, luxatisq; medetur: uutiligines, surfures & lepras emendat, ulceraq; in capite manantia expurgat: abstergit faciem & erugat. Teritur in aceto cum Hyoscyami folijs, & farina tritici, mulcendis testium inflammationibus. Semen potum morsibus serpentium aduersatur: ignibus sacris semen & folia cum uino illinuntur. Tradunt & rubra esse Lilia. In Syria autè & Pisidia Pamphylia, efficacissima unguentis nascuntur.

Lilia

Lilium.

Lilia nota sunt, & vt purpurea prodeat ratione docuit Plinius, satis nostro tempore perspectam. Hoc tam n in loco de albis Dioscorides intelligit. Liliorum radix prima detergentium est classis, modice emollit, & concoquit. flos substantia constat mista ex tenui, terrea, & aquea. Coctus ex oleo mollit & citra morsum digerit.

Ballote.

CAP.

XCVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. βαμβύκη. Lat. & Off. *Marrubium nigrum.*

Ita. *Marrobio nero.*

Gal. le Marrubium noir.

Balloten, nomine alio nigrum *Marrubium* uocant: caules radice: folijs maioribus quam *Marrubij*, hispidis, intercedente spacio, subrotundis, graueolentibus, *Apiastro* proximis: unde aliqui *Apiastrum* eam uocauerunt. Candidi flores uniuersi uerticillato ambitu caulem coronant. Vis eius efficax aduersus canis morsus, folijs ex sale illitis. Feruenti cinere flatescunt folia, ut condylomata reprimant. Purgant & sordida ulcera cum Melle.

Ballote adeò Apiaſtro ſimilem profert effigiem, vt niſi odor ingratuſ errorem proderet, attento etiam oculo imponeret. Ballote acris eſt, & abſterſoria. Cum ſale valet ad morſus canis rabidi.

Apiaſtrum. CAP. XCIX.

NOMENCLATURA.

Gr. μελιſſοφύλλου. la. meliſſophyllō. It. Cedronilla.

Gal. Meliſſe. Off. Meliſſa.

Apiaſtrum.

Meliſſophyllon ſiue Melittana, id eſt, Apiaſtrum, id ſibi nomen uſurpauit, quoniam apes ipſa herba delectantur. cauliculi & folia Ballote, de qua paulo antè diximus, ſimilia eſſent, niſi maiora, tenuioraq; nec ita hiriſuta ſpectarentur. Citreum malum olent. Folia cum uino pota aut illita profunt cōtra iclus phalangiorum, ſcorpionumq;. Item aduerſus canis morſum. Decocto eorundem gratia, foueri prodeſt. deſeſſionibus fœminarum ad ciundos menſes conuenit. Dentes eodem in odore col-

luuntur. Dyſentericis infunditur. Fungorum ſtrangulationibus folia, addito Nitro, potu auxiliatur: torminibus & orthopnoicis

cis, delinētū illita cum sale strumas discutiunt, ulcera purgant, articulares dolores illita sedant.

A Piastrum ad passiones cordis multum efficax, Auicenna calidum & siccum secundo ordine. Mirum in modum latificat & roborat cor, odor siquidem gratus, obstipans facultas, & disgregans deopilatio, vtilem in omnia etiamnum viscera faciunt. hac vi soluit: sed quatenus spectat ad exoluēdos ab humoribus melancholicis spiritus, qui in sanguine qui circa cor est, versantur. Quod in alijs membris nec in toto corpore conficit. Hæ Melissa phylli dotes, Galeno, & ceteris græcis fuerunt ignota.

Marrubium. CAP. C.

NOMENCLATURA.

Græ. *ῤῥάσιον*. Lat. *Marrubium*. Ita. *Marrubio*.

Gal. du Marrubin. Off. *Marrubium album*.

Marrubium, frutex est ab radice ramosus, candicans, subhirsutus, quadrangularibus ramis: folium pollicem æquat, subrotundum, hispidum, rugosum, gustu amaro: semen in caulibus, & ex interuallis: flores uerticillato ambitu, asperi. Nascitur propter ædificia, ruinas, & rudera. Huius folia sicca, cum semine decocta in aqua, aut uiridium succus datur cū Melle suspiriosis, tuſsientibus, & ad tabitudinem redactis. Crassam è pectore pituitam, cum sicca Iri eycit: mulieribus à partu nō purgatis datur, ut menstrua & secundas extrahat, item in difficili partu, & his qui uenena hauserunt, aut à serpētibus demorſi sunt. Vesicam renesq; lædit. Folia cum Melle illinuntur sordidis ulceribus purgandis, pterygia nomasq; sistunt, laterum dolores mitigant. Succus folijs cōtusis expressus, & sole coactus, ad eadem pollet. Cum uino & Melle illitus, oculorum claritatē adiuuat. Naribus regium morbum expurgat: aurium doloribus conuenienter instillatur, per se aut cum Rosaceo.

Marrubium notius, quàm vt manifestius quippiam à Dioscoride, quo virtutes eius patent, dicendum sit. Calfacientium desinentis est ecundæ classis, & desiccantium mediæ, aut desinentis tertiæ.

Stachys. CAP. CI.

NOMENCLATURA.

Græ. ΣΤΑΧΥΣ. Lat. Stachys. Ita. Stachi.

Gal. Saugere rendre. Off. nomen non habent.

Stachys frutex est Marrubio similis, sed longior: folia ferēs numerosa, hirsuta, rara, prædura, cana, odoris iucundi, & complures uirgas ab radice exeuntes, Marrubio candidiores. Nascitur in montibus & asperis. Vim habet excalfactoriam & acrem. Foliorum decoctum, potu pellit menstrua & secundas.

Stachys itidem non incognita, & nequicquam in ea cōtrouersia est. Herba Marrubio similis, gustu acris & amara, tertio ordine excalfacit.

Phyllitis. CAP. CII.

NOMENCLATURA.

Græ. ΦΥΛΛΙΤΙΣ. Lat. Phyllitis. Ita. Phyllitide.

Gal. & Off. Lingua ceruina.

Phyllitis, folia promit Rumici similia, longiora, & uiridiora, sena aut septena, recta, quæ parte anteriore lauia cernuntur, à tergo autem pensiles, quasi uermiculos tenues ostendunt. In umbrosis & opacis hortorum locis emicat, gustu acerbissimo: neque caulem, neque florem, neque semen profert. Folia in uino pota serpentium morsibus aduersantur: quadrupedibus per os infusa auxilio sunt: & si dysenteria aut resoluta aluus exercet, potui datur.

Qui sedulo Dioscoridis notis in delinianda Phyllitide animum aduerterit, hanc vt proculdubio eam, quæ vulgò, Lingua ceruina dicitur, esse cognoscet: ita hætenus falsò, pro Scolopendrio, quod Arabum seclarys Ceterach nuncupatur, vsurpatam. Et quod ad fo-

lior

liorum numerum attinet, multas videre est plantas, contra Dioscoridis sententiam cum quinquaginta folijs, queis ille sex tantum assignavit: ac extracto è terra Lingua ceruina cespite, foliorum multitudinem è numerosa radice prodire manifestum est.

Phalangium. CAP. CIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Φαλάγγιον. Lat. Phalangium. Ita. Phalangio. Herba hodie ignota.

Phyllitis.

Phalangium à quibusdam Phalangites uocatur: ramuli sunt ei duo, aut tres, pluresue, in diuersa tendentes: flos candidus, Lilio similis, multas incisuras habens semine nigro, lato, ad Lenticula dimidiata figuram, multo tenuiore: radice parua, tenui, herbacei coloris dum à terra eruitur. Prouenit in collibus. Huius folia, semen, flos cum uino pota, auxiliantur, contra scorpionum Phalangiorumque ictus: tormina quoque discutunt.

Phalangium è subtilibus & desiccantibus partibus, non aliter à Plinio quam à Dioscoride descriptum, inter ignotas plantas referuntur, sicut nec in Italia reperitur.

Trifolium. CAP. CIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. τρίφυλλον. *Lat.* Trifolium. *Ita.* Trifoglio.*Gal.* Trefle. *Off.* inusitatum.

Trifolium.

Trifolium. 2

Trifolium, *Græci* Triphyllon, alij oxytriphilon, alij menyanthes, alij asphaltion uocant. Frutex supra cubiti altitudinem attollitur, uirgas habens tenues, iunceas & nigras, unde ramulares enascuntur appendicula, in quibus terna singulis germinationibus exeunt folia, Loto arbori similia: his recenter enatis *Ruta* odor inest: ubi autem adoleuerunt, Bitumen olent: florem edit purpureum, semen quadantenus latum, subhirsu

hirsutum, ex altera extremitate exertum, antenna modo corniculum gerens: radix tenuis, longa, ualida. Semen & folia in aqua pota pleuriticis, urinæ difficultati, comitialibus, & ijs qui aquæ intercutem principia sentiunt, sæminis quoque uulua uitio opportunis, auxiliantur, menses ciunt: terna drachmæ è semine dari debent, è folijs uerò quaternæ. Contra serpentium ictus tria folia, & ex aceto mulso pota, præsidio sunt. Tradunt aliqui, totius fruticis, radicis, foliorumq; decoctum fotu dolores eorum finire, quos serpentes percusserint. Qua autem aqua sanatus quis fuerit, si ea quispiam aliis foueatur, qui ulcus habuerit, perinde afficitur ut à serpente demorsus. Quidam terna folia aut semina in tertianis, cum uino potui dedere: & in quartanis, quaternæ, ut quæ februum circuitus discuterent. Radix antidotis inferitur.

Tria sunt Trifolij genera. Vnum Menyanthes uocant Græci, alij Asphaltion, Archigenes Asfaltitum, maiore folio, quo coronarij utuntur. Alterum acuto, Oxytriphylon cognomine. Tertium minutissimum ex omnibus. Tria hæc genera Gallica & Italica præta nouere, primum rotundis & magnis, secundum, longis: tertium, rotundis & minutis folijs. Hæc mense Maio flore aliàs purpureo, aliàs albo uisuntur. Est etiam Trifolij species, quem Trifolium acetosum, & panem cuculi uocant: seplasia, Alleluja. Trifolium odoratum, quem Romani Tribolo nuncupant, Dioscoridis est Cytisus. Arabum Andacoca, è quo oleum fit ad dolorem & tremorè membrorum. Lotus est syluestris & Aegyptia, cuius in sequenti libro neminit Dioscorides. Errant qui è Trifolio uulgaris id oleum conficiunt. Tertio abscessu excalfacit & desiccatur.

Polium. CAP. CV.

NOMENCLATURA.

Græ. πόλιον. Lat. Polium. Ita. Polio.

Gal. Poliot. Off. Latino nomine.

Duo genera polij. Montanum, cui Theutrio nomen est, & cuius est usus. Tenuis frutex est, candidus, dodrantalis

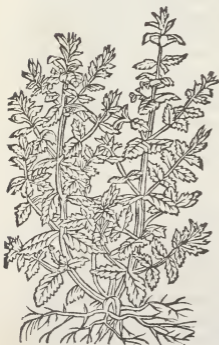
talis, semine refertus: capitulo in cacumine quandam corymborum speciem præ se ferente, paruo, canis hominis simili, grauter olente, non sine quadam suauitate. Alterum fruticosius, non usque adeò ualens odore, & uiribus infirmius. Potum seruefactius auxiliatur serpentium iclibus: hydropicis, morbo regio, & lienosis ex aceto: stomachum male habet: caput doloribus afficit: aluum & menses ciet: substratum suffitumue serpentes abigit: uulnera conglutinat.

Verum Poliũ in Thuscia & Gallie Narbonensis montibus enascitur: id gustu acre & amarũ est, atque in eo, minus, seu syluestre, ualētius. Nēpè tertij desiccantiũ ordinis, & exalfacientiũ in sine secũdi.

Scordium. CAP. CVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκόρδιον. Lat. & Off. Scordiũ. Ita. Scordio.
Gal. Chamaraz.

* Scordium.

Ailaria.

Scordium in montibus & paluſtribus naſcitur, folijs Triſſaginis, maioribus, non ſic in ambitu diuiſis, aliquantum Allia redolentibus, guſtu amaris & aſtringētibus: quadrāgu-
lis caulibus: ſubrubro flore. Herba uim excaſtōriam habet: uri-
nam cit. Coctā recens, aridāue cum uino, aduerſus uenenatos ſer-
pentium morſus bibitur: ad ſtomachi quoque roſiones, dyſſente-
riā & urina difficultatē, binis drach. cum hydromelite: craſſa
men purulentum pectore expellit. Facit arida farina ad uete-
rem tuſſim: rupta, conuulſa, ſi cum Naſturtio, melle & reſina
miſceatur in eclegmate. Inflammata modicē præcordia, cerato
excepta, recreat. Cum aceto acri aut aqua, podagris conuenien-
ter illinitur: menſes impoſita mouet, uulnera conglutinat, uete-
ra ulcera purgat, & ex melle cicatricem perducit. Sicca excre-
ſcentias in carne cohibet. Succus ad eadem uitia bibitur. Inter
prima efficax Ponticum natione, Creticumq̃.

Scordium non ita pridem cepit agnoſci, & perinde deſiſt Allium
ſylueſtre eius loco uſurpari. Scordium Chamadry ſimile, odore Al-
lium referens, in paluſtribus prouenit, & ea de cauſa Romanis, Triſ-
ſago paluſtris dicta eſt. Galeno optimum eſt Scordium Creticum. Ama-
rum eſt Scordium, acerbum, & acrimonia ſatis ad Allium accedens.

Tuſſilago. C A P.

C V I I.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. Βύχιον . Lat. Tuſſilago . Ita. Vnghia
di cauallo. Gal. Pas d' Afne. Off.

Vngula Caballina.

Tuſſilagini folia ſūt maiuſcula quā Hedera, ſex aut ſeptē-
à radice, ſubalbida à terra, ſup̄nè uirētia, in plures angu-
los

los exeuntia:caulis palmum altus, flos luteus: in uere, flore & caule confestim exiit: inde nonnulli his uacare existimauerunt. Radix tenuis est & superuacua. Nascitur in amœnis & riguis. Folia ex Melle trita, igni sacro & omnibus inflammationibus illitu medentur. Arida fumus per infundibulum hianti ore raptus, hos sanat qui sicca tussi atque orthopnœa infestantur: pectoris uomicas rumpit. Eundem effectum præbet suffita radix. Decocta in hydromelite, & pota, emortuos partus eijcit.

Tusilago vulgaris & nota est planta, caule & flore fugacissimo ut enatis vigor & longissima mora, fit biduum. Namq; die vno locum vniuersum caule & floribus pubescere, postride prorsus cõtabuisset, frondęque sola virescere, videbis. Ea causa est ut sine caule & floribus plerique qui tam citã caulis iacturã non inspexerunt, existiment. Acris herba, & aqueæ substantiæ, minus tamen, viridi etiamnum & tenera planta. Nã sicca Tusilaginis folia acriora sunt, quàm requirant flegmones. E radice lana extrahitur, quæ parata accendẽdo igni idonea est.

Artemisia. C A P.

C V I I I.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Ἀρτεμισία. Lat. & Off. Latino nomine.

Gal. Armoise. Ger. Reinfarn.

Artemisia magna ex parte in maritimis nascitur, Absinthij modo fruticosa, maioribus & pinguioribus folijs, ramisq; huius quidem genera duo: unum latius habitiusq; folijs uirgusq; latioribus: alterum tenuius, flore paruo, tenui, candido, graueolente: æstate floret. Suut qui in mediterraneis unicaulis nomine appellēt, tenuem herbulam, simplici caule & minuto, floribus scatentem tenuibus flauo colore: hæc iucũdiorem quã præcedẽs efflat odorẽ. Vtr aq; excalfacit, extenuat. Feruefacta conuenienter in muliebres desessus adijciuntur, ad detrahendos menses, partus secundasq;: item ad præclusiones uulue, & eiusdem inflammationes: calculos comminuunt, remoratam urinam

Artemisia maior.

Minor.

nam cient, menses pellunt pubi illita. Succus uulua inditus ex Myrrha, eadem qua in seſſio trahit. Coma tribus drachmis eorundem educendorum gratia bibitur.

Artemisia tria genera facit Dioscorides, inter qua prima duo non ignota, maioris & minoris Artemisia nomine ſapore & calore nihilum diſſimili, tantum differunt ſurculorum & foliorum, floris, & ſeminis magnitudine. Nec conſendum ſecundam Artemisia ſpeciem eſſe matricariam, qua verum eſt Dioscoridi Parthenium: nec tertia, eadem cum Athanafia ſeu Tanaceto ducenda: nam vnicaulis, Dioscoridi, Artemisia: Tanacetum, multis ex vna radice & validis conſtat frondibus. Non iniuria tenuifolia Artemisia caput à doctioribus expunctum, tū quòd huius antea mentionem fecerit, tum quòd in antiquis codicibus graecis non reperitur. Matthiolo tertia Artemisia ſpecies Italiae noſtro tempore ignota.

Ambrosia. CAP. CIX.

E Nomenclata

NOMENCLATURA.

Græ. Αμβροσία. Lat. Ambrosia. Ita.

Latino nomine. Gal. Rue de
vigne. Off. Ruta
vinacea.

Ambrosia tenuis frutex est, ramosus, trium serè palmorū: folijs Ruta, circa imum caulem exiguis: cauliculi seminibus, perinde quasi racemulis grauidi, qui nunquam florem pariunt, odore uinoso suauis: radice tenui, sesquipedali. Coronatur ea Cappadoces. Vis eius reprimere ac repellere, & illitu adstringere humores, quin aliquam partem incumbunt.

Ambrosia in aruis & vineis prouenit cum notis quas ei attribuit Dioscorides. Repercutit & reprimat. Hæc rusticis ad arcendum æstum coronaria est. Quam officina ostendunt non est Ambrosia, sed Polemonia.

Botrys.

Botrys. CAP.

CX.

NOMENCLATURA.

Gr. Βοτρύς. La. Botrys
Ita. Botri.

Gal. Pymen. Off.
ignota.

Botrys furticosa herba est, lutea tota, & in multas alas sparsa: semen circa totos ramulos prouenit: folia Cichorio similia: tota

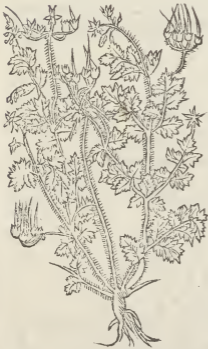
tota suauem odorem spirat : quare uestimentis interponitur . Inuenitur in torrentium ripis , & conuallibus . Pota orthopnæas mulcet . Hanc Cappadoces Ambrosiam uocant , alij Artemisiam .

Botrys Ruellio ea est , quam rustici in corbibus portantes , Pijmen magno clamore d nuntiant , probè adaptato nomine , nam si prægnans suo liquore premeretur , in gummi lætesceret , ex se pigmentarij institoris vice vnguentũ efficiens . In adsimiliũ racemulorum hortensi herba , quantumvis summatim racemuli dependeant , non tamen in ramulorum omnium ambitu , vt in Botry , innascuntur .

Geranium. CAP.

CXI.

NOMENCLATURA.

Geranium. 1.

Geranium. 2.

Græ. γεράνιον. Lat. Geranium. Ita. Geranio.

Gal. Aguille de bergier. Off.

Acus pastoris.

Geranion folijs Anemones, diuisuris longioribus: radice subrotunda, cum estur dulci: Quæ drachmæ pondere in uno pota, uulnæ inflationes discutit. Geranium alterum, caulibus minutis & pilosis, sesquipedalibus: folijs Maluæ: in summis alis sursum spectantia gruum capitula insunt, cum suis rostris, aut canini dentes. Nullius in medicina usus.

Tres Gerani species, Vna latinorum, duæ Græcorum. Plinij Latinorum, Geranium, est quæ Herbariorum vulgus, Rostrum Gruis Rostrum Ciconiæ, & Acum muscatam nominant. Primam Græcorum Gerani speciem vidit non semel Matthiolus, in valle Anania, quæ tamen ea non sit, quam Acum pastoris dicunt, ut quæ radicem nullam rotundam faciat, nec folijs sit Anemones, diuisuris longioribus. At in totum similis est, Plinij, Latinorum Geranio. Quod tamen Myrrhis non est, nempe huius separatim meminit Plinius Libri vicesimi quarti sexto capite. Secunda est, Pes columbinus vulgaris.

Gnaphalium. CAP. CXII.

NOMENCLATURA.

Gr. γναφάλιον. La. Gnaphalium. Ita. Gnaphalio.

Gal. Lin de pré. Off. Centumculum.

Gnaphalij folijs mollibus minutisq; pro tomento utuntur. Bibuntur efficaciter folia in uino austero, ad dysenteriam.

Gnaphalium pauperum olim fuit herba, è qua ob molliem & Lanuginem culcitrae farciebant.

Typha. CAP.

CXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. τύφη. Lat. Typha. Ita. Μαχχα sorda.

Gal. L'herbe à masse. Off. non perinde vsitata.

Typha

Typha.

sortis homines apud Italos, *Matteraxia* (vt vocant) conficiunt: vasa vinararia, nempe vulgares flascones, & multi bres cathedras, huius folijs contexunt & inuestiunt.

TYpha folium edit Cyperidi simile: caulem album, leuem, equabile: florem in acumine ambientem, densum, qui in pappos soluitur, quod Paniculam aliqui nominat. Huius herbe flos, suillo adipe eloto exceptus, ambustis medetur. Gignitur in plaustribus & aquis stagnantibus.

TYpha nota est planta, paludibus, stagnis, lacubus innascens, Μαζζα sorda Italis dicitur, quod surdos reddat quorum auribus indatur eius lanugo. Ex eius Lanugine postrema

Circæa. CAP.

CXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κίρκαια. Lat. *Circæa*. Ita. *Circea*.

Gal. Off. Ger.

ignota.

Circæa, quam & *Dirceam* aliqui uocant, solijs est hortensis Solani, agnatis crebris: flore nigro, pusillo, copioso: semine Milij, nascete in quibusdam ueluti corniculis: dodrantali

radice, triplici fermè aut quadruplici, candida, odorata, excalescente. Nascitur in apricis, saxis, & uento perflatis. Radicis tussa pondo quatuor, in sextarijs tribus uini dulcis, per diem & noctem macerantur, potuq; triduo uulvas expurgant. Semen in sorbitionibus datum, lacte mammas nutricum explet.

Circa ignota nostro seculo planta, A Circe nomen accepisse videtur, quod eius maleficijs inserviret.

Oenanthe . C A P .

C X V .

NOMENCLATURA.

Gre. Οινώβη. Lat. Oenanthe. Ita Enanthe.

Oenanthe.

Gal. non probatè Saxifrage rouge. Off. pari. Filipendula.

Oenanthe folia habet Pastinacæ : florem candidum : caulem crassum, palmi altitudine : semen Attriplicis : radicem magnam in multa rotunda capitula extuberantem . Nascitur in petris . Caulis eius & folia , cum mulso uino pota , secundas eijciunt , Radix è uino urinae stillicidio conuenit .

Oenanthe

Oenanthe nihilum amplius à nobis quam Circea agnoscitur.. Nec Filipendula in pratis nascens, & non inter saxa: & quòd ra dicem magnam non producat, nec semen proferat Atriplici simile, quæ in Oenanthe requirunt Dioscorides & Plinius, eadem cum Oenanthe planta esse non potest.

Conyza. CAP. CXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Κορυζα. Lat. Conyza. Ita. &

Off. Pulicaria. Gal. herbes
aux pulces.

Conyza duo genera: quæ parua uocatur, odore præstantior est: maior uero frutice altior & folijs latioribus, graui odore. Vtriusque folia Oliuæ similia, hirsuta, pinguia. In maiore caulis binum cubitorum altitudine attollitur. In minore pedem æquat Flos fragilis, lutei aut fului coloris, qui in pappum abit: radices superuacua. Suffitu substratua, frutex totus serpentes fugat, culices abigit, & pulices necat. Folia conuenienter illinuntur serpentium plagis, & tuberculis, ac uulneribus. Flores & folia cum uino ad menses partusq; eijciēdos bibuntur. Itē contra urinæ stillicidia, arquatū morbum, & tormina: comitiales pota ex aceto adiuant. Decoctum in desessionibus medetur uuluæ malis. Impositus succus abortum facit. Ex oleo efficaciter horroribus oblinitur. Capitis dolores tenuis illita sanat. Est tertium Conyzae genus, caule crassiore, ac molliore, folijs quàm paruae maiusculis, minime pinguis, & maiore minor, multo grauioris odoris & iniucundioris, sed inefficacior. Prouenit locis non riguis.

Conyza eiusque species non incognita, quas magnitudo, soli ubi nascuntur natura, & odoris grauitas nullo negotio discriminat. Conyza maior & minor pari facultate & temperamento, gustu amarorem & acrimoniam præse ferunt. In excalfaciendo & desiccando

classẽm sibi tertiam asciscunt. Tertia harum species, odorũrgauioris, & virtutis ab alijs minoris est.

Hemerocallis, siue Liliũ syluestre.

CAP. XVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ημεροκαλλίς. Lat. *Hemerocallis*. It. *Giglio saluatico*. Gal. *Lis sauuage*. Off. *Falsò Asphodelus siue Hiacinthus*.

* *Hemerocallis*.

Hemerocallis folium & caulem habet Liliũ, porraceo colore, flores in caule per singulos exortus, terni aut quaterni erumpũt, Liliũ diuisura, quoties dehiscere cœperunt, colore perquã pallido: radix magna est atque bulbosa: quæ pota, aut cum Melle & lana in pessa apposita, aquam educit & sanguinem. Folia trita mammarũ inflammationes à partu contractas, oculorũque collectiones mitigant. Radix & folia igni ambustis utilissimè illinuntur.

Hemerocallis seu syluestre Liliũ nullibi nõ prouenit. Errãt qui p̃ Hemerocalle, Liliũ vocatũ conualliũ accipiunt, nam nota non cõsentiant

sentiunt. Nec sanius sentiunt, qui verum Asphodelum existimant, cum huius radix nec amara sit nec acris. Hemerocallis non effigie tantum, sed virtute etiam Liliū exprimit.

Leucoium, siue Viola alba.

CAP. CXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Λευκόιοι. Lat. Leucoium, Ital. Viola bianca. Gal. Giroflee. Off. Keyri. Ger. Weißthor; nungs blum.

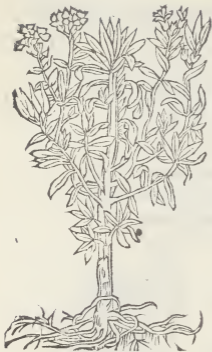
Leucoium luteum.

Leucoium purpureum.

Leucoion vulgaris est notitia, sed in floribus differentia quaedam: namque aut cærulei, aut albi, aut purpurei, aut lutei inveniuntur. Luteum uero præcipui in medicina usus. Huius

E S aridi

*Leucoion Luteum.**Purpurascens.*

aridi flores feruefacti in defensionibus, ualent contra uulua inflammationes, & menstrua expellunt: sanant oris ulcera, cum Melle: cum cerato, rimas sedis. Semen duum drachmarum pondere ex uino potum, aut cum Melle inditum, menses, secundas et partus extrahit. Radices cum aceto illitæ, lienem reprimunt, & podagricos iuuant.

Vulgares iam esse ceperunt Leucoij species omnes à Dioscoride enumerata, præter caruleas, siquidem hæ nec in Italia nascuntur. Luteæ magis ad medicinales vsus accedunt. Viola omnes virtutis sunt absterforia, & tenuibus è partibus componuntur. In his flores desiccati, uirides virtute præcellunt.

Cratæogonum. CAP. CXIX.

NOMENCLATURA.

Gra.

Græ. Κραταίγονον. Lat. Cratægonon. Ita. Crate-
ogono. Gal. non probatè, Curaige.
Off. Persicaria.

Cratægonum, siue, ut alijs placet, Cratænon, folijs Me-
lampyro simile est, multis calamis ex una radice emicanti-
bus, multorumq; genicularum, semine Mily. Nascitur in opacis
& fruticosis, summoperè acre. Traditum est quibusdam, hoc se
bibat ieiuno ore, ter die post menses purgatos, tribus obolis, in
cyathis aquæ duobus mulier, ante conceptum quadraginta die-
bus: & uir modo consimili, totidem diebus ante coitum hauriat,
uirilis sexus partum futurum.

Cratægoni ignota est planta, nec secunda Persicaria species est, re-
fragantibus notis. Est etiam hoc nomine arbor Theophrasto, quæ
Italia Aquifoliam vocat.

Phyllum. CAP. CXX.

NOMENCLATURA.

Græ. φύλλον. Lat. Phyllum. Ita. Folio.
Gal. Off. & Ger. ignota.

Phyllum, quod Eleophyllon uocatur, in saxosis nascitur,
duum generum est, quod autem Thelygonum appellant,
uuus habet fioribus oleæ similes, pallidiores tamen: folijs itidem
oliuæ est: caule tenui, breui: radice exili: florem album profert: se-
men papaueris masculinum. Sed Arrhenogonon cetera huic
simile, solo fructu distat: habet enim racemosum quiddam desflo-
retibus oleis non dissimile. Arrhenogonon potu, masculi sexus
facere partus, ut Thelygonon fæminei, proditur. Horum Crate-
uas author est. Sed huiusmodi historia tenuis mihi produxisse ui-
sum est.

Folium

Folium, nullius herba peculiare est nomen. A tenim ingenti nos molestia liberat, Theophrasti de plantarum historia libri noni cap. 19. Quo loci herbam ponit duarum specierum. Vnam Arrhenogonon, quod masculos: Alteram, Thelygonon, quod epota, feminas concipi faciat. Porro cum Dioscoridis Phyllon in Arrhenogonon & Thelygonon & scriptione & viribus distribuatur, constat idem esse Dioscoridi Phyllon, quod Theophrasto planta quae in Arrhenogonon & Thelygonon dui datur. A tenim cum Phyllon nullum habeat proprium genus, & tamen Arrhenogonon & Thelygonon vocetur, necesse est vt sub alio nomine lateat. Quod clarum euadet, qui Mercurialis historiam & vires ab hocce auctore descriptas, cum Theophrasti Arrhenogono & Thelygono conserat. Siquidem vna & eadem planta sunt Arrhenogon, Thelygonon, Phyllon, & Mercurialis, cuius duae sunt species, vt postea suo patebit loco. Crateuas herbarius, eatenus Dioscoridi (è cuius scripto nobis hac prodidit) imposuit, nec tamen ob id de tanti hominis fide dubitandum.

Testiculus. CAP. CXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. *Op̄xis*. Lat. *Testiculus canis*. Ita. *Testicolo*.
di cane. Gal. *Couillon de chien*.
 Off. Latino nomine.

Testiculus, quem Græci Cynosorchin uocant, folijs circa caulem mollis Oleæ similibus, in terra stratis, longioribus angustioribus, leuibus: caule dodranti: floribus purpureis: radice bulbosa, oblonga, Oliuæ modo angusta, duplici ordine: superiore, quæ plenior est: inferiore, quæ mollior ac rugosior. Eduntur radices coctæ, ut Bulbi: ex quibus si maiorem edant uiri, mares generari dicuntur: si minorem femina, alterum sexum. Addunt, in Thessalia mollem mulieres in lacte caprino bibere, ad stimulandos coitus: aridam uerò, ad inhibendos: & alterum alterius potu resolui. Nascitur in petrosis et sabuletis. Testiculus alio nomine

Orchis.

Cynoforchis.

mine Serapias, *Andrea* autore, uocatur, quoniam radix ad multa utilis sit: folijs est Porri, latioribus, oblongis, pinguibus, ex alarum sinu inflexis: caule palmeo: floribus penè purpureis: radice testiculis simili, quæ illita tumores discutit, ulcera purgat, & serpere eadem non patitur. Abolet fistulas, & illitu inflammationes lenit. Arida radices nomas inhibent: sanantq̃ putredines, et oris ulcera, cacoëthe: aluum sistūt è uino potæ. De hac, eadē quæ de Testiculo canis, produntur.

Satyrium. CAP. CXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σάτυριον, Lat. Satyrium. Ita. Satirio.

Gal. du Satyrion. Off. Lat. nomine.

Saty

Satyrium Trifolium.

Basilicum.

Satyrium aliqui Trifolium uocant, quoniam tria fert folia, ad terram infracta, Rumici aut Lilio similia, minora tamen, ac rubra: caulem cubitalem, nudum: florem Lilij effigie, candidum: radicem bulbosam, Mali magnitudine, suluam, intus ut ouum candidam, gustanti dulcem, & ori non ingrati: quam in uino nigro austero bibere conuenit, contra opisthotonum. Utendum ea dum concumbendi incessit cupiditas, siquidem ea prouocant ad uenerem fieri affirmant. Est & alterum Satyrium Erythronium siue Erythraicon, id est, rubrum, semine Lini, maiore, duro, leui, splendente, quod fertur non secus atque Scincus, libidinem excitare. Cortice radice gracili, rufo: intus autem albu includitur, sapore dulci, non ingrato ori. In montosis & apricis enascitur. Venerem, ut producit, si omnino manu teneatur radix, simu

stimulat: eoq̄, magis, si bibatur in uino.

Errant qui Testiculos canis & Satyriones pro eodem ducunt. Nam dissimili effigie, licet non admodum imparibus sint viribus. Veri Satyriones vix hodiè reperiuntur, sed horū loco Testiculis canis vtimur, & in Italia non nasci Matthiolus testatur, idq̄, è radice cognosci, quæ in Testiculis canis bifida, cū sui nominis effigie, in Satyrione vnica, mali in rem rotunda, fulua, intus vt ouum candida. Quinque Testiculus canis sub se species cõinet, præter eas quæ, quòd manu hois similes, Palma Cristi vulgo dicuntur, & Auicenna, Digiti citrini. Hac planta duarū est specierum, maior & minor: vtraque Seplasijs cognita. Minoris flores desiccati præsentaneum dysenterie remedium afferūt, idem efficiet aqua ex eis per alembicū extracta. Radices Auicenna calida & sicca sunt secundo abscessu. Semen maioris, matutinis nouem continuis, granatim tritum in vino, & epotum, medetur morbo caduco. Idem effiuet radice decoctio, si quis ea miscendo vino vtatur. Vtriusque Testiculi canis radices virtutē habēt calidā & humidā, & gustu dulcorē quē præferūt. Satyrion tēperamēto est calido et humido, et ob id manifeste dulcis est gustu.

Horminum. CAP. CXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ὄρνις. Lat. Horminum. Ita. Hormino.

Horminum herba est, folijs Marrubio similis, caule semicubitali, quadrangulo, circa quem eminentiæ siliquis similes prodeunt, quæ ad radicem spectant, in quibus diuersum semen recluditur: siquidem in syluestri rotundum, fulcumq̄, inuenitur: in altero, nigrum, & oblongum, cuius est usus. Ad uenerē stimulandam, cum uino bibi uolunt. Purgat cum melle argemas albuginesq̄. Illitum ex aqua tumores discutit: eo etiam extrahuntur aculei ex corpore. Idem effectus est illita herba. Syluestre magis uiribus pollet: quare unguentis, præsertim Gleuino, permiscetur.

Horminum domesticum vulgò ea ducitur esse planta, quæ admodum odorata Sclarea aut Scarleggia nomē accepit: Syluestre uerò ea quæ Gallitricū aut Centrū galli nuncupant. At cū videre sit huiusmodi

modi plātas sapē in duū cubitorū altitudinē subrigi, folijs Marrubio grādiōribus, siliquis in cymā, & non in radicē spectatibus, eos proculdubio errare, qui ita cēsēt nō abs rē scribit Matthiolus, maximē cū domestica & sylvestris Sclarea semē rotundū proferāt, & nō vt vult Dioscorides, sylvestris sit rotundū, alterius oblongū. Adde his quod verosimile nō est Dioscoridē (siquidē ita sensisset) odoris flagrantia data opera prateris se, nā aspirat suauissimē Sclarea. Qui sit vt nostro saculo depicti à Dioscoride Hormini, nō agnoscātur. Plinius duarū harū vocum Prasfon, & Prasfon, proximitate deceptus, quarū prima Marrubiū, altera Porri de signat, Horminū Porri, & nō vt debuerat, Marrubij folijs delincauit. Est etiā Theophrasto, Plinio, et Galeno Horminū inter frumētū genera.

Securidaca. CAP. CXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. πελεκῖνος ἡδύσαρον. Lat. Pelecinus hedyssaron. Ita. Hedyssaro. Gal. Febue de Loup.

Hedyssarō, unguētarij Pelecinū, idest, Securidacā uocāt: fruticosa est, folijs Ciceris: semē rusum in siliquis fert, corniculorū modo adūcis, q̄ ancipitē securim æmulat: unde nomē accepit, amarum gustu. Stomacho utile in potu. Additur in antidota. Cum melle ante coitus subditum, concipiendi spem adimit. Nascitur in segetibus & hordeis.

Hedyssaron seu Securidacā rustici Galli, Grauiam uocāt, quod tritico & hordeo cum quibus alitur, suo complexu molesta sit. Lenti inimica Aparine, non Securidaca, vt putat Plinius: licet & ipsa Aphaca, quæ Vicia speciei est, mortem inferat.

Onosma. CAP. CXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. ὄνοςμα. Lat. Onosma Ita. eodem nomine. Gal. Off. Ger. ignota.

Onosma, oblonga folia habet, ad similitudinem Anchusæ, longitudine quatuor digitorum & unius latitudine, mollia, in terra iacentia, sine caule, sine semine, sine flore: radice

mi

nititur longa, tenui, infirma, rubescente. Gignitur in asperis. Folia in uino pota partus extrahunt. Prægnans si eam supergredia-
tur, abortum facere dicitur.

Nymphæa palustris et lacustris herba vulgarissima, sub Nenuphar
nomine noticiæ. Nymphææ semen & radix desiccant sine morsu.
Valentior est quæ candidam radicem producit, vt in absterforia faculta-
te potentior, quæ nigra radice constat.

Nymphæa. CAP. CXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ, Νυμφαία, Lat. Nymphæa, Ita. Off.

Gal. Nenuphar.

Nymphaea lutea.

Nymphaea alba.

Nymphæa nascitur in paludibus & stagnantibus aquis,
folijs Fabe Aegyptiæ, minoribus, & longioribus, alijs

F in sum

in summa aqua, alijs demersis pluribus ex radice eadem prodeuntibus: flore Lilio simili, albo, & in medio crocos habente, cum defloruerit, ut rotundum Malum, aut Papaueris caput, extuberat: nigro semine, denso & lato, lenti gustus. Caulis est lauis, niger, minimè crassus, ciborio cognatus: radix nigra, scabra, clauæ similis, quæ autumnò secatur. Sicca cū uino pota cæliacis, dysentericisq; auxiliatur, licnem absunit. Radix stomachi ac uesicæ doloribus illinitur: uutiligines ex aqua emendat: imposita cum pice, alopecijs medetur: eadem contra ueneris insomnia bibitur, siquidem ea prorsus adimit. Pota assiduè aliquot diebus, genitale infirmit. Idem semen potum efficit. Nymphææ nomen sibi uendicasse uidetur, quoniam aquosa amet. Plurima inuenitur in Elide, in Anygro amne, & in Bæotia Aliarto. Est & altera Nymphæa, cuius flos Blephara dicitur, folijs antedictæ, radice alba, scabra, flore luteo, nitente, Rosæ simili. Huius semine & radix contra fœminarum profluvia efficaciter ex uino nigro bibuntur. Nascitur in Thessalia, amne Peneo.

Androsaces. CAP. CXXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ανδροσακες. Lat. Androsaces. Ita.
Androsace. Gal. Off. Ger. ignota.

Androsaces herba est amara, tenues spargens iuncos, sine folijs, folliculos in capitulis habens, in quibus semen continetur. Gignitur in Syria maritimis. Ea drachmis duabus in uino pota, copiosam hydropicis urinam ciet. Idem effectus est semini potò, & herbæ decocto: podagræ utiliter illinitur.

Nostro tempore Androsaces è Syria non affertur, quare in incognitarum herbarum classẽ reponetur.

Asple

Asplenium. CAP.

CXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασπληνον. Lat. *Asplenium*. Ita. *Aspleno*.

Gal. & Off. Citerach.

Asplenium, aliqui Scolopendrium uocant, alij Splenion, alij Hemionium: folijs est multis, scolopendra animali similibus, ab radice una prodeuntibus. Nascitur in parietibus, saxisq; siliceis, & opacis: nec caulem, nec florem, nec semen habet. Folia Filiculæ modo diuiduntur, subter flauescencia hirsutaq; superne uiridia. Vim hanc habent folia in aceto seruesacta, ut per dies quadraginta pota lienem absumant: quibus etiam contritis lienem ex uino illini oportet: stranguria & regio morbo prodest, singultum sedat, calculos in uesica comminuit. Conceptum adimere creditur, per sese, aut cum muli lienem appensa. Tradunt noctu, silente luna, huius rei gratia effodiendam.

Obrita prisca seculi barbarie, iam iam agnoscere cepit, Asplenium, esse plantam quam Seplasia Ceterach nominant, & non linguam ceruinam, quæ Dioscoridis est Phyllitis, ut supra ostensum est. Nascitur in petris, parietibusque opacis, humidis. Laudatissima in Creta, ubi repperit Vitruuius affirmat circa Potereum amnem, qui duas urbes Gnoson & Cortynam interlabitur, parte qua ad Cortynam spectat, pecoribus sine lienem inuentis, quia herbam hanc roderent, altera parte qua ad Gnoson est, licnem habentibus, quia ibi Herba illa non apparet. Scolopendria quantumuis subtilibus partibus constet, calida tamen non est: & ob id lapillos comminuit, & lienem absumit.

Hemionitis. CAP. CXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Ημιονιτις. Lat. *Hemionitis*. Ita.

Hemionite. Gal. & Off. non probatè,

Lingua Ceruina.

Hemionitis, quam aliqui Splenion uocant, folium emittit Dracunculi, lunatū: radicibus cohaeret multis, tenuibus: nunquam flores, neque semen, neque caulem gignit: in petrosis nascens, austero sapore. Ea ex aceto pota lienem absūmit,

Phyllitida linguā esse ceruinam, iam in capite de Phytitide patuit, & perinde Hemionitida non esse Linguam ceruinā. Hemionitis a lingua ceruina diuersa, copiosa in territorio Romano nascitur, quod fide digni simpliciarij Matthiolo constanter assauerunt, quam etiam postea inde transpositam, suis hortis implantarint. Plinius Teucrium & hemionitida, diuersas plantas, confundit.

Anthyllis. CAP. CXXX.

NOMENCLATURA.

Græ. ΑΥΘΥΛΛΙΣ. Lat. Anthyllis. Ita. Anthillida.

Gal. & Off. prima ignota. Secunda,
non probatę, Iuanon
muscata.

Anthyllis duplex est. Quædam enim lenti similima, folijs mollibus, reëtis ramulis, palmi altitudine: radice parua, tenui. Nascitur in salsis terris, & à sole illustratis, non insulso gustu. Altera est folijs ramulisq; Aiuę similis, hirsutioribus tamen, breuioribus & asperioribus: flore purpureo, odoris admodum grauis: radice Cichorij. Pota drachmis quatuor, urinę difficultati, renibusq; plurimū prodest. trita uulua pituitas emolliunt, cum Rosaceo & lacte imposita. Vulneribus medentur. Quæ autem Aiuę similitudinem refert, præter alia, potu cum aceto mulso: comitiales sanat.

Nentra Anthyllidis species quæ pictura Dioscoridis responderet, se haud dum in Italia uidisse, homo attentus, & in Italia & medicina natus, Matthiolo testatur, quāuis Ruellius dicat vulgo Salsola vocari, quod ex ea salē fieri memoriæ proditum sit. Cordo, Anthyllis altera, Aiuę ramulis similis in apricis Hercinicę syluę locis nascitur, tam manifeste salis sapore, ut ex vsta & nõ vsta sal excoqui possit. Hęc salē Arabes AlKabi uocant. Parum desicat vtraque Anthyllis, attamē quæ

Aiuę

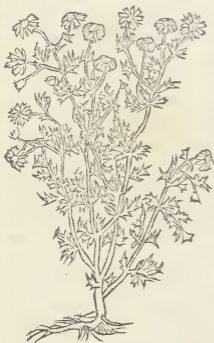
Aiuga similis est magis tenuium est partium, ideòque in morbum cadu-
cum proficit, & potentius astringit.

Anthemis. CAP. CXXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ανθεμίσ. *Lat.* Anthemis. Chamæmelon.

Ita. Camamilla. *Gal.* Camomille.

Chamomilla sativa.

Chamomilla vulgaris.

Anthemidis genera tria, tantum flore distantia: rami do-
drantales, fruticosi, alis multis concavi: tenuibus foliolis,
parvis numerosis: rotundis capitulis: floribus in medio aureis, fo-
rinsecus orbiculato ambitu candidis, melinis, aut purpureis, ma-
gnitudine foliorum *Rutæ*. Nascitur in asperis, & iuxta semitas.

F 3

Colligi

Colligitur uere. Vim habent radices, flores & herba excalfaciendi, extenuandiq̄. Potu & in seſſione, pellunt menſtrua, partus, urinam, calculosq̄: aduerſus inflationes, & ilei tormenta bibuntur, bilem ſuffuſam expurgant, iocinorum uitia ſanant. Decocto earum ueſica fouentur. Ex omnibus his generibus ad calculos efficaciſſima eſt, quæ florem purpureum habet, cuius amplitudo maiuſcula eſt. Hanc proprie Heranthemon uocant. Ea cui Leucathemo nomen eſt, item quæ Chryſanthemon dicitur, uehementius urinaru ciunt. Aegilopijs illitæ medentur: commanducata ulcerum eruptiones in ore ſanant: nonnulli in clyſteribus ex oleo utuntur. Teruntur in farinam, ad abigendos februum circuitus. Flores & folia recondi debent, & priuatim tuſa, in paſtillos digeriri: radix quoque ſiccari, dumq̄ ingruit neceſſitas, binæ partes herbae dari, modo floris aut radiceis pars una, modo contra, floris partes duæ, & herbae una, permutatim duplicato pondere, alternis diebus: bibere autem oportet in uinò mulſo, diluto.

Inter Anthemidis genera tria, ad calculos efficaciſſimam facit Dioſcorides, eam quæ florem orbiculata purpureum habet: at pharmacopolia id ſolum nouere genus, cuius flores in medio aurei, per ambitu candidi. Siquidem id genus frequens, alia rara, & inuentu difficilia. Anthemis deſiccantium & excalfacientium primæ eſt claſſis, tenuium partium con quoquit, emolit, rarefacit.

Parthenium. CAP. CXXII.

NOMENCLATURA.

Gr. Παρθένιον. Lat. Parthenium. Ita. Amarella.

Gal. Matricaire. Off. Matricaria.

Parthenium, aliqui Amaracon uocant, folijs eſt Coriandri, tenuibus: flore per ambitum albo, intus melino, odore graui, ſapore amaro. Siccatum, cum aceto mulſo aut ſale potum, non ſecus atque Epithimum, & bilem & pituitam detrahit: ſuſpirioſis prodeſt & melancholicis. Herba ſine flore à calculoſis & anhelatoribus magna utilitate bibitur. Valet decoctum ad inſiden

Parthenium.

Gr. Βούφθαλμος. Lat. Bupthalamon. Ita.
Occhio di bue. Gal. & Off. non satis pro-
batè. Cotula non fœtida.

Bupthalamon, quidã Cachlã uocant, tenues emittit cauli-
culos, mollesq; folia Fœniculi: luteũ florẽ, Anthemide ma-
iorẽ, oculi similitudine, unde nomen traxit. Circa oppida na-
scitur, & in campestribus. Flores cum cerato triti, tumores du-
ritiasq; discutunt. Aiunt epotam post exitum à balneis, regio
morbo correptis, colorẽ tractu temporis reddere.

Dva sunt plantæ. quibus Bupthalami nomen sed falso tribuitur.
Vna cubitalis in pratis nascens, & circa sata, modica foliorũ in-
cisura, flore intrinsecus croceo, forinsecus per ambitũ cãdido, longe quã
Chamameli maiore. Altera Cotula est, nõ fœtida. Harũ vtraque licet
croceo sit flore, ambiẽs per circuitũ habet vallũ, velut cãdicãs. Quo si sepi
retur Bupthalinõ, qua est diligentia, nõ id prætermisurus erat Diosco.

insidendum in duritia uulua-
rum, & inflammationibus
illinitur, sacro igni, & colle-
ctionibus cum flore.

PArtheniũ quidã & Amara
cum, Matricaria est, &
secunda Artemisia species, ingra-
ti odoris. Errant pariter qui id
Cotulam esse putant. Nam huic
folium fœniculi, Parthenio Co-
riandri tribuitur. Sapor in Par-
thenio amarus est, in Cotula pò
item. Parthenij nuncupationem
Plinius, Parietaria attribuit.

Bupthalamum.

CA. CXXXIII.

NOMENCLA-

TURA.

Gr. Παιονία. Lat. Pæonia. Ital. Peonia.

Gal. Πιυοεσνε. Off. Lati-

no. nomine.

Pæonia.

Sex, purpurea. Radix maris tenuis, digitali crassitudine, & palmi longitudine, gustu astringens, alba: fœminæ radicibus cœuglandes circiter septem aut oëlo inherent, ut in Hastulæ regia. Fœminis à partu non purgatis sicca radix datur: ciet men-

ses nu

ses nucis Græcæ magnitudine pota: sic uentris doloribus cum uino auxiliatur. Valet contra regium morbum, & renum ac uesicæ dolores. Decocta in uino aluum sistit. Rubra grana rubentis menses sistunt, decem uel duodecim pota in uino austero & nigro: stomachicis & erosionibus ea esse prodest: à pueris pota initia calculorum eximunt. Grana nigra auxiliantur suppressionibus nocturnis, uulua strangulationibus, & matricis doloribus, quindecim numero pota, in aqua mulsa, aut uino. Nasctur in altissimis montibus & præruptis.

Inuentu antiquissima Paonia, retento Authoris nomine. Fæmina non infrequens. Mas non ita perspectus, siquidem paucis in locis reperitur. Muliebris folia Myrrham redolent, & densiora sunt. Radix sex aut octo glandibus constans videtur. Mas glandosam quoque habet radicem per interualla torosam, palmi altitudine, digitum crassam & candidam, fæmina numerosiore. Paonia radix leniter astringit cum quadam dulcedine, at si exactè commanducetur, acrem quãpiam amaritudinem proferet: desiccatoria etiam est. Galeno pueri comitiali morbo correpti, haustu eius integrum conualescunt, modo radicet gestem, à collo in pectus propendentem.

Lithospermum. C A P.

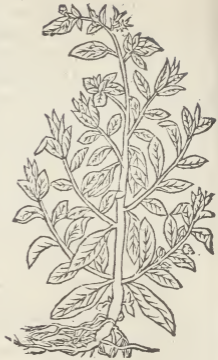
C X X X V.

NOMENCLATURA.

Gr. Λιθόσπερμου. Lat. Lithospermum. Ital.

Gal. Off. Miliun solis.

Lithospermon à seminis duritia nomen accepit, folijs est Oleæ longioribus, & latioribus, mollioribus: iacent humi, quæ ab radice exiliunt: ramulis surculosis, reëctis, tenuibus firmis, crassitudine acuti Iunci, in quorum cacumine bifidi exortus cauliculorum speciem exhibent: folijs longis, inter quæ paruum semen, rotundum, Erui magnitudine, duritia lapidea. Nasctur in asperis & aditis locis. Vim hanc habet, ut semine cum

*Lithospermon maius.**Minus.*

uino albo poto calculos frangat, pellatq^{ue} urinam.

Phalaris. CAP. CXXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ: φαλαρίς. Lat. Phalaris. Ita. Phalaride.

Gal. Off. Ger. non vulgo nota.

Phalaris cauliculos emittit & culmis similes, minutis, ac nullius usus radicibus, multos, duum palmorum, geniculis cinctos, graciliores tamen, ac dulces: semen candidum, oblongū, Milij magnitudine. Tunditur, & in aqua aut uino succus ad uesica cruciatus utilissimè bibitur: Semen tochlearis mensura potum, ad eadem efficax est.

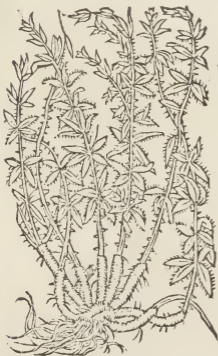
/ sepla

Seplassia duo Lithospermi genera ostendunt, maius & minus. Nas-
tur macro solo locis eminentibus. Hanc inter omnes plantas admira-
tus est Plinius: Lithospermon maius Matthiolo provenit in multis Thu-
scia locis, minus per totam passim Italiam. Lithospermon minus Phala-
ris esse poterat, si cauliculos culmis & ea similes emitteret.

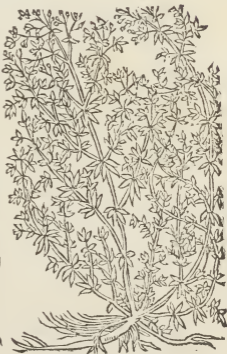
Rubia. CAP. CXXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ερυθρόδανον. Lat. Erythrodanum. Ita. Robbia.
Gal. Garence. Off. Rubea tinctorum.

Rubia sativa.

Rubia sylvestris.

Erythrodanum radix rubra est, qua tinguntur lanae. Vna
sponte provenit, altera seritur, ut in Thebana Gallia, &
Rauen

Rauenna Italia: in Caria inter oleas, ut in aruis, solo creditur. Hanc non sine quæstu ferunt: namque maximum ex ea sentiunt prouentum. Asperi caules & quadranguli, longi, Aparina nõ dissimiles, robustiores, et multo prorsus maiores: folijs per interualla certa circum articulos stellatim decussatis. Semen eius rotundum, inter initia uiride, mox rubrũ, postea cum ematuruit, nigrum: radix tenuis, longa, rubra. Urinam ciet: qua de causa regio morbo opitulatur, pota cum aqua mulsã: item ischiadicis & resolutis. Crassam, copiosamq; urinam pellit, nonnunquam & sanguinem: bibentes tamen quotidie lauari oportet, & excrementorum quæ redduntur differentiam spectare. Aduersus serpentium morsus, ramulos cum folijs uino bibere prodest. Semen ex aceto potum, lienem absumit. Imposita radix trahit partus, menses, secundasq;. Alba uiligini illita ex aceto medetur.

Rubia tam domestica quàm syluestris non ignota, in Gallijs & in Thuscia nascitur, in territorio maximè Senensi, & patrimonio Romano. Italica semina folijs & caulibus nempe asperis & rudibus uasa stagnæa perpurgant & expolunt. Amara est & acri radice Rubia. Reliquæ eius vires è Dioscoride patent.

Lonchitis. CAP.

CXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Λογχίσις. Lat. Lonchitis. Ita. Lonchite.

Gal. & Off. non perinde nota.

Lonchitis folia habet Porri, latiora, rubentia, plurima, ad radicem circumfracta, ueluti in terrã procumbentia, pauca in caule, in quo flores, ceu galericuli, hianibus comicis personis similes, nigri, & è rictu albam exerentes uelut lingua, quæ ad labrum inferius spectet: semen inuolucris clausum lanceæ simile, triangulum, unde sibi cognomentũ arrogauit. Radix Dau-

ci.

ci. Nascitur in sitientibus & asperis. Radix ex uino pota urinã ciet. Altera est Lonchitis, quam aliqui asperam Lonchitin dicunt: folia scolopendry emittit, sed asperiora maioraq̃, ac multò magis diuisa. Vulneribus mirum in modum prodest, in eisq̃ inflammationes excitari non patitur. Pota ex aceto lienem absumit.

Prima Lonchitis species Ruellio cognita, ea esse ducitur, quàm Gallici pueri, Nigros capetos vocant. Attamen eorum opinionem infirmit, qui secundam Lonchitis speciem, Bursam pastoriam autumant, cù ista Eruca folijs, & non Scolopendry visatur. Secunda hæc species Cordo non ignota, effigie est media inter Scolopondrium & Polypodium. Verum enim uero Matthiolus nullam inre rationem potuit, qua hæc sibi perspecta essent, atque ad eò vtranque inter incognitas herbas enumerat.

Althæa.

Althæa. C A P. C X X X I X.

N O M E N C L A - T V R A.

Græ. Αλθαία. Lat. Althæa. Ita. Maluanisco. Gal. Guimauue. Off. Maluaniscus.

Althæa, quam alij Ibisum uocant, in syluestrium Maluarum genere est, cui folia ut Cyclamino, rotunda, lanugine canescunt: flore rosaceo: bicubitali caule:

le: radice lenta, intus alba. Althæa appellatur, quòd inter primas sit utilis, & pluribus polleat remedijs. Decocta enim in uino aut aqua mulsa, & per se cum imponitur tusa, efficax est contra uulnera. Item ad strumas, parotidas, abscessus, mammarum inflammationes, fracta sedis, inflationes, neruorum rigores: siquidem discutit, & excoquit, rumpit, & ad cicatricem perducit. Cocta ut dictum est, adiecto suillo adipe, aut anserino, Terebinthinæue, ut malagmatis lentor fiat, facit ad uulua inflammationes, præclusionesq; in pectus subdita. Decoctum eodem fungitur munere: onera uulua: reliquiasq; à partu extrahit. Decoctæ succus ex uino potus, succurrit urinæ difficultati, calculosorum cruditatibus, dysentericis, ischiadicis, tremulis, ruptis: dentium mulcet dolorem, cum aceto decocta, colluto inde ore. Viride semen siccumq; tritum, uiligines in sole perunctas emendat. Eodem cum oleo & aceto peruncti, à uenenatis non feriuntur. Valet contra dysenteriam & sanguinis reiectiones, aluiq; profluuium. In posca aut uino decoctum bibitur, contra omnes uestparum, apum, similiumq; aculeatos ietus. Folia cum olei momento, morsibus, & igni ambustis illinuntur. Constat aquam trita radice addita, sub diuo addensari.

Alcea. CAP. CXL.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀλκῆα. Lat. Alcea. It. Maluauischio saluatico.
Gal. Guimauue sauuage. Off. Herba Simeonis.

Alcea syluestrium maluarum generi assignatur: folia habet diuisa, Verbonacæ proxima: caules treis aut quatuor, cortice cannabino uestitos: florem Rosæ, paruum: radices albas, latas,

* *Alcea.*

um supplet, ubi discutiendi facultas requiritur. Huius speciatim non meminit Galenus. Paulus Aegineta pares ei cum Dioscoride vires attribuit.

latas, quinque aut sex, cum plurimum cubitales: quæ cū uino aut aqua potæ, dysentericis ruptisq; medentur.

Althæa quæ Latinis Hibiscum, græco nomine se medicam herbã esse profitetur, nimirum ob ingentem in medicina usum. Digerit partibus suis omnibus, laxat, phlegmonem leuat, mitigat & excoquit abscessus coeli difficiles, adipibus incocta & subacta. Radice & semine tenuium est partium, & his amplius desiccatur & deterget. Alcea bismalua est syluestris. Manardus eam esse putat, quæ Italis, herba Vngarica vocatur, à vulgari herbariorum, Alcea, diuersa. Hæc Althæa lo-

Cannabis. CAP. CXLII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κάμβησις. Lat. Cannabis. Ita. Canape.
Gal. Chanure. Off. Lat. nomine.

Cannabis satiuâ plâta magni in uita usus ad robustissimos funes factitâdos: folijs Fraxini, graui odore: caulibus pœris, inanibus: semine rotûdo, q̄ largiore cibo genitarû extinguit.

Succus

Cannabis.

Succus ex ea recente, conueniēter aurium doloribus instillatur. Syluestris Cannabis uirgas fert *Althæa* similes, minores, nigriores & asperiores, cubiti altitudinem æquantes: folio satiuæ, nigriore & asperiore: flore *Lychnitis*, subrubro: semine & radice *Althæa*. Decoēctio illius inflammationes mulcet, tumores discutit, tofos articularum dissipat. Huius cortex torquendis funibus accommodatus.

Cannabis satiuæ nulli non cognita semen, diuersum quippiam in hominibus & galinis operatur. Nam ut hominum genituram extinguit, ita vere à gallinis manducatum, generandorum ouorum miram facultatem tribuit, cū alias hyeme, hęc producendis penè inertes sint. Cannabis decoēctio in lumbri corum cauernas inieēta, foras exire compellit. Perperam agunt mulierculæ, quæ semini Cannabis decoēctionem pueris epilepticis offerunt. Nam id eis non parum incommodat. In eligenda syluestri Cannabis iudicio & delectu opus est, siquidem paucis in locis uera prouenit.

Anagyris. CAP. CXLII.

NOMENCLATURA,

Græ. Ανάργυρις, Lat. *Anagyris*. Ita. Eghelo.

Gal. Boys puant. Off. *Malua terrestris*.

Anagyris, frutex est arboris instar, grauis odore: folijs Agni, uirgibusq; flore *Brassicæ*: semen in corniculis nō breuius

uibus gignit, subrotundum, firmum, uersicolori facie, simile renibus, quod durefcit uua maturefcente. Tenera folia trita tumores illitu reprimunt: fi partus hareat, & fecunda mensesq; morerentur, drachma pondere bibuntur in passo; fic & fufpiriofis dantur, & contra capitis dolores in uino. Difficulter parientibus adalligantur, ita ut à partu ftatim auferantur. Radicis cortex concoquendis difcutiendisq; adhibetur. Semen commanducatu uomitiones uehementer ciet.

A Nagyris in omnibus Tridentina iurisdictionis fyluis prouenit, iusta proceritatis arbor, Hoc lignum intrinsecus propè medullam nigrum, forinsecus est luteum, in morem Guaiaci quod ex India afferitur. Eo loci rustici vineaticos palos cõficiunt, nam solidiorem materiam ob neruorum robur non reperiunt. Anagyris facultatis est maturantis & calide, folia ut potè humida minus acria sunt. Sicca incidunt & deficcant. Radicis cortices pari uirtute prædita. Semen tenuium est partiũ.

Серѣа. CAP. CXLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κηπαια. Lat. Серѣа. Ital.

Cepea. Gal. Off. Ger. non probè cognita.

Cepea Portulacæ similis est, sed nigriora habet folia, & radicem tenuem. Folia in uino pota, urinae stillicidio, & uesicæ scabiæ laborantibus opitulantur: maximè id præstat, si cũ decocto radicum Asparagi eius, quem Myacanthon, hoc est, Corrudam uocant, bibatur.

Cepea ab hortis nomine desumpto, in littoribus tamen arenosis nascitur, & hortensis non est, at potius litoralís Portulacæ.

Αλισμα. CAP. CXLIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Αλισμα. Lat. & Ital. Alisma.

Gal. non probate, Plantain de riuiera,

Off. eodem errore, fistula pastoris.

G

Alisma

Alisma, alij Damasonion appellat: folia ei Plantaginis, nisi angustiora essent, lacinoso, conuexa q̄ in terram: caule simpliciter tenui, cubito altiore: capitibus thyrsi: flore tenui, cãdido, pallecente: radicibus tenuibus ut Veratri nigri, acribus, odoratis, modicè pinguibus: aquosos amat tractus. Radix, si drachma una aut altera, bibatur, his conuenit, qui leporem marinum deuorarunt, aut à rubetis ranis demorsi sunt, aut Opiũ hauerunt: torminibus atq; dysenteria, per se, aut cum pari modo seminis Dauici, potui datur. Conuulsis, & contra uitia uulua prodest. Herba sistit aluum, mēstrua pellit, tumores illita mitigat.

Damasonium quidam fistulã pastoriã existimant, quidã Plantaginem aquaticam. Atenim cũ Plãtagine aquatica, notã Damasonij non conueniũt. Siquidem folium fert Arnoglossò angustius, terra instratum, caulem vnicum & gracile: An plantago aquatica folijs est Arnoglossò grandioribus, quæ in lancea modum desinentia, sursum versus aspectant: caule non constat vnico, at pluribus, vnãque è radice procedũtibus. Eò fit vt in agnoscendo Damasonio inhibendum paulisper iudicium sit, donec certi quippiam ab homine singularis & experientia & doctrinã nobis obueniat. Plura Damasonij genera se cognosse Cordus scribit, sed scribit tantum, & rem acu non deliniat. Decoctionem Damasonij lapillos renum comminuere, ipsa experientia Galenum docuit, & idè abstersorium est.

Onobrychis. CAP. CXLV.

NOMENCLATURA.

Gr. ονοβρυχίς. Lat. Onobrychis. Ital. Onobrychi.

Gal. Off. & Ger. non nota.

Onobrychis, folia habet Lentis, longiora paulò, caulem dodrantalem: florem purpureum: radicem parua. Nascitur in uliginosis & incultis. Herba suapte ui, si trita illinatur, tubercula dissipat: cum uino pota, strãgurias sanat: illita ex oleo, sudores mouet.

Ignotarum plantarum classi Onobrychis ascribenda, quandoquidem sollicitè à Matthiolo perquisita, in Italia reperiri non potuit.

Hypericum. CAP. CXLVI.

NOMENCLATURA.

Græ. ὑπερίκον. La. Hypericū. It. & Off. Perforata.
Gal. Mille pertuis.

Hypericum, alij Androsæmon, alij Corion, alij Chamapityn appellant quoniam semen odore Resinam imitatur, surculaceo frutice, dodrantali, rubente, folio Rutæ: flore alba Viola, luteo, qui digitis tritus, sanguineū succum remittit, qua ex causa Androsæmon cognominatur: subhirsuta siliqua, & tereti, hordei magnitudine: semine intus nigro, resinosi odoris. Gignitur in cultis & asperis. Urinam cit. menstrua pellit ap-positum: tertianis, quartanisq; cum uino potum liberat. Semen quadraginta diebus haustum, ischiadicis medetur. Folia cum semine illita, ambusta sanant.

Ascyron. CAP. CXLVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασκυρον. Lat. Ascyron. Ita. Asciro.
Gal. Espece de mille pertuys.
Off. Hypericonis species.

Ascyrum siue Ascyroides, Hyperici genus est, magnitudine distans, fruticosius, maiores habens ramos, surculosiores, rubentesq;: folia tenuia: flores luteos, & fructum resinofum, Hyperico non absimilem: cuius attritu digiti serè cruentantur, qua de causa Androsæmon uocauere. Vsus semine ad ischiadicos, potum hydromelitis sextario: nam biliosa recrementa amplissimè detrahit: sed assiduè dare oportet, donec sanitati restituantur. Illinitur & ambustis efficaciter.

Androsæmum. CAP.

CXLVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ανδρόσαιμον.

Lat. Androsæmon.

Ita. Androsæmo.

Gal. Autre espece de Millepertuis.

Off. Hypericonis species.

Androsæmon.

Androsæmon ab Hyperico, Ἄσχροῦ δὲ differt, quod fruticet ramulis surculosis, ac tenuibus: rubentibus uirgis, & folijs rutila, triplo aut quadruplo maioribus, quæ trita uinoso succo manant: compluribus alas habet in cacumine, utrinque expensas, pinnatasq;: circa quas flores pusilli, lutei: & in calyculis semē Papaueris nigri, insigne lineis. Huius comæ tritæ resinofum odorem reddunt. Semen tritum drachmis duabus potum, biliosa alui excrementa pellit: ischiadicis maximè medetur: sed à purgatione a-

quam exorbere oportet. Herba ambustis illita medetur: uulneribus sanguinem cohibet.

Coris. CAP. CXLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Κόρις. Lat. Coris. Ita. Cori.

Gal. Espece de Millepertuis.

Off. Hypericonis species.

Coris, quod aliqui Hypericon uocant, frutex est folio Erica, rubro, pinguiore, ac minore, non altior dodrante, suavis, odoratus, acris. Potum semen menses trahit & urinas: contra phalangiorum morsus, ischiadicos & opisthotonicos ex uino potum auxilio est: horroribus ex Pipere, sed opisthotonicis ex oleo, aptissimè illinitur. Radix uino decocta pota, defælis opem ferre creditur: sed laborantem inter potadum quam optime cooperiri licet: siquidem corpus totum desudabit, ex qua re pristinam agilitatem recuperabit.

Hypericum, Ascyrum, & Androsæmum eiusdem generis sunt, sola in caule & folijs est differentia, quatenus, aut caules & folia amplius de purpura & virore participant, & ut ea magnitudo & paruitas discriminet. At quod Cori uocatur, minus ad Hypericum accedit, quam Ascyrum & androsæmon. Cori id nominis habuit, quod odoris grauitate odores imitetur. Baccas profert iuniperi baccis non ab-similes, minores tamen, quæ vnà cum folijs attrite, medium inter Iuniperum, Pinum, & cimices odorem remittunt, alioqui non ingratum. Hypericum non, ut Plinius uult, semine cum hordeo maturescit, siquidem huius sub finem Maij, illius sub desinentem Iulium maturitatem concipit. Hypericum excalfacit & desiccatur, & tenuium est partium.

Aiuga, siue Chamæpitys.

CAP. CL.

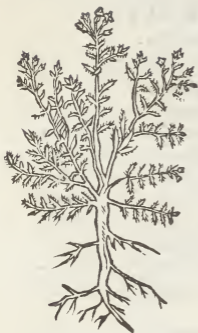
NOMENCLATURA.

Græ. Χαμαίπιτυς. Lat. Aiuga. Ita. Chamepitio.

Gal. Iue Arthetique.

Offic. Iua Arthetica.

Chamæpitys. 1

Chamæpitys. 2

Alga herba in terra repens, incurua similis: folijs Semperuuii minoris, multis, multo tenuioribus, hirsutis & pinguioribus, circum ramos densis, odore Pinus: flore tenui, luteo, uel candido: radicibus Cichoryj. Folia septem diebus in uino pota regio morbo medentur: & quadraginta diebus ex hydro melite, ischiadicos sanant. Dantur peculiariter urinae difficultatibus, iecinoris & renum uitij: torminosi profunt. Ea apud Heracleam Ponticam, perinde atque antidoto contra Aconitum utuntur, bibentes decoctum. Ad antedicta illinitur, cum polenta iure decocti subacta. Trita in farinam, & cum Fico in pilulis sumpta, aluum emollit: excepta melle, cum aris squama & Resina deijcit: apposita ex melle: uulua uitia extrahit: mammillarum duritias discutit, uulnera glutinat, ulcera qua serpunt,

cum Melle illita, cohibet. Alterum est genus *Aiuga* cubitalibus ramis, in anchora speciem incuruatis, prae tenuibus, coma supra praedita: flore candido: semine nigro. Haec etiam *Pinum* redolet. Tertia mas nominatur, parvula, folijs exilibus, albis, scabris: caule aspero, candido: luteis floribus, semine iuxta alas. Resipit & haec *Pinum*. Haec duae uim superioris obtinent, sed non usque adeo efficacem.

Non dispari in errore versantur, qui *Chamaepityn*, quae olim Latini omnibus *Aiuga*, aut *Abiuga* dicebatur, aut *Chamaepeucem*, aut primam *Sideritis* speciem, aut *Chamaedryn* esse contendunt. At reuera *Chamaepytis* illa est herba, quam Iuam cognomine *Muscata* *Seplasia* nominant, non illa, quae illis est, *Chamaepytis*. Tria eius habentur discrimina. Vnum sesquipedalibus surculis, flore *Pinus* & odore: Alterius breuius, & incuruum: tertium, folijs scabris, digitali caulis crassitudine. Mira similitudo inter Iuam, & verum *Polium*. sibi tamen non succedanea.

Finis Libri Tertij.

G 4

Pedan

PEDANII DIO-

SCORIDIS ANAZAR-
 bei De medicinali materia, Li-
 ber Quartus, Ioanne Ruel-
 lio Suefsionensi in-
 terprete.

*Ad puncta annotationes doctæ
 & compendiosæ.*

P R A E F A T I O.

RIBVS antè libris, amantissime *Aree*, tra-
 didimus odora^menta, olea, arbores, unguenta,
 animalia, frumenta, olera, radices, succos, herbas,
 seminaq³. In hoc autem Quarto differemus de
 radicibus, & eis quæ restant herbis.

Betonica. CAP. I.

NOMENCLATURA.

Græ. Κέσποϋ. *Lat. Ita. & Off.* Betonica.

Gal. Betoine.

C*estron Psychotrophon* uocitatur, quoniam frigidis locis
 inueniatur, Latini Betonicam appellant: herba est caule
 ferens tenuem, cubiti altitudine, aut maiorem, quadratum: folia
Quercus, mollia, longa, in ambitu diuisa, odorata, prope radicẽ
 maiora: in summis caulibus semen ueluti *Satureiæ* spicatum inest.
 Decerpta huius folia siccant plurimos ad usus: radicibus nititur,
 ut ueratri, tenuibus, quæ ex hydromelite in potu, pituitosam uo-

mitti

Betonica. 1

Betonica. 2

mitionem euocant. Folia dari debent ruptis, conuulsis, mulieri-
 bus uulua malo opportunis, & ad laxandos uteri strangulatus,
 denarij pondere cū hydromelite. Tres in uini sextario drachmæ,
 contra serpentium morsus ebibuntur. Herba magna utilitate
 illatis à serpente uulneribus illinitur: aduersus etiã uenena dra-
 chma ex uino pota conuenit: præsumpta ea, si uenenum hauria-
 tur, nihil nocebit. Urinam ciet, aluum subducit, medetur comi-
 tialibus & insanis, pota ex aqua: & iocinoris, lienisq̃, uitijs,
 drachmæ pondere in aceto mulso, concoctionem adiuuat, si quis
 eam Fabæ magnitudine secundum cœnã cum melle cocto deuor-
 rarit: modo consimili acida ructantibus propinatur. Stomachi-
 cis eam manducare & succum deuorare proderit, si postea di-
 lictum uinum sorbeatur. Datur sanguinem excreantibus, tribus

obolis, cum diluti uini egelidi cyatho, ischiadicis, renum & uen-
fica doloribus, ex aqua: aquæ intercutem binis drachmis ex hy-
dromelite, si febricitant: sin aliter, ex mulso: regio morbo labo-
rantes recreat, menses pellit, drachmæ pondere cum uino pota-
alium purgant drachmæ quatuor potæ, in hydromelitis decem
cyathis. Facit cum Melle ad tabem & purulentam excreatio-
nem. Folia sicca tritaq̄, sicili uase reconduntur.

Antonius Musa Augusti Cæsaris medicus, scripsit de Betonica pe-
culiare volumen, in quo præcellentes illius virtutes explicat. Ve-
tones, ut inquit Plinius, in hispania eam inuenere: quæ in Gallia, Be-
tonica, dicitur, in Italia Serratula, ante cunctas laudatissima. Effectus
non absimili. specie diuersa est, quam Paulus Aegineta unicaule facit,
Pulegij ramulis, sed tenuioribus, gustu satuo, in petrosis fere nascentem.
Incisoria virtus est Betonica, amara, & modicè acris.

Britannica. CAP. II.

NOMENCLATURA.

Græ. Βρετανική. Lat. Ital. Off. Britannica.

Gal. Natium non habet.

Britannica aut Vetonica, folia habet syluestris Lapathi,
sed nigriora, & densiora, gustu adstringentia: radicem
tenuem & breuem: caulem paruum emittit. Folijs exprimitur
succus, qui igni aut sole cogitur. Vim habet adstringentem, pri-
uatim depascentibus oris & tonsillarum ulceribus accom-
modatum. Valet etiam ad reliqua, quibus adstrictione est
opus.

Germanica, herba est Britannica, quam fisisj Romanis, cum illic
Germanicus res ageret, ostendere, in mali remediū, è fontis cuius-
piam potu contractum, quo dentes intra biduum decidebant, compa-
gesque in genibus soluebantur. Id morbi medici, Stomaccacen, & Scele-
turben vocabant. Ruellio Italis Pittamana dicitur, quæ Matthiolo Italo
homini sagaci & curioso plantarum indagatori, haud dum ostensa sit.
Non secus errant, qui hanc, Bistortam esse existimant. Nam quamuis

Bisto

Bistorta, folia producat Lapa-
tho sylvestri similia, attamē nec
nigra, nec pilosa sed lauia, & su-
periori parte purpurascētia, in-
ferioricaesia. Radice Britannica
constat tenui, & breui: Bistorta
grossa est, rubens, & serpētia
in modum contorta. Britanni-
ca, eiusque succus astringunt,
cetera ē Dioscoride patent.

Lysimachia.

C A P.

I I I.

* Britannica.

NOMENCLATURA.

Græ. Λυσιμάχιοϋ. Lat. & Ital. *Lysimachia*,
Gal. *Lysimachie*. Offic. *Salicaria*.

Lysimachia, quam aliqui Lytron appellant, caules emit-
tit cubitales, altioresue, fruticosos, tenues, prodeuntibus
geniculatis folijs, tenuibus, Salicis figura, gustu adstringenti-
bus: flore rufo, aut aureo. Cignitur in aquosis & palustribus Fo-
liorū succus adstringente sua ui sanguinis reiectionē supprimit:
dysentericis potui datur, aut infunditur: mensiū abundantia si-
stet, in pefso: sanguinis pfluuiio subuenit, si nares ea herba obturē

* *Lysimachia.* 1*Lysimachia.* 2

tur: uulnerum cruorem cohibet: acerrimum nidorē suffita reddit: qua de causa serpentes fugat, & muscas interficit.

Lysimachia ab inuentore Lysimacho rege, celebri desumpto nomine, corneola non est, qua inficiendis in colorem viridē pannis tinctorum vtuntur, & quæ Thuscis Cerreta, aut Braglia dicitur. Siquidem Corneola Matthiolo, caule & folijs est Lini, non Salicis, flore luteo, semine, vt in Genista, è folliculis enascente. In pratis prouenit, nec gustu astringit. Lytron pro, Luteum, in Dioscoride & Plinio deprauatum censet Ruellius, & hanc esse herbam quam, Vitruuio auctore, caruleo inficiendo, cum non possint Chrysocolla propter raritatem vt, tinctorum vsurpant. At hac Cordo sui generis herba, quæ Græcis, Isatis, dicitur, Glastum & Lutea Latine. Verū Ruellij Lutea, eadem cum Glasto esse nō potest, nempè Glasto superinducta, è caruleo colore, quo Glastum tingit, viridis color inficitur. Qui sit vt Luteum, siue Lutea, nec
Gla

Glastum sit, nec *Lysimachia*. Planta etiamnum alia ostenditur, quæ in quadrangularem caulem assurgit, folijs *Salicis*, flore rufo. At quod com manducata, nullam gustui astrictionem exprimat, *Lysimachia* esse non potest. His ductus rationibus *Matthiolus* *Lysimachiam* veram, nostro hoc tempore, in Italia non reperiri concludit, nec secus duco, in Gallijs. *Ruellio*, *Pellibossa*, vera est *Lysimachia*.

Sanguinaria, siue Polygonum.

CAP. IIII.

NOMENCLATURA.

Græ. πολύγονον. Lat. *Polygonum*.

Ita. & Off. *Corrigiola*.

Gal. *Corrigiole*.

Polygonum mas, ramos habet teneros & molles, frequentibus geniculis cinctos: qui per terrã, ut *Gramen*, repunt: folia *Rutæ*, sed molliora longioraq;: semine sub folijs turgescente: unde marem appellari uolunt: stros eius candidus, aut puniceus. Vis epoti succi est spissare, ac refrigerare: prodest crueta excretioni, cholera, alui fluxionibus, & urinæ stillicidio: urinã aperte ciet, cum uino potus, contra serpentium morsus auxiliatur. Datur in febribus per horã ante significationes, Fœminarum profusio impoſitu sistit: idem succus purulentis auribus instillatur: facit eximie ad genitalium ulcera, cum uino, adiecto Melle, decoctus. Stomachi feruori, sanguinis reiectionibus, ulceribus quæ serpunt, ignibus sacris, collectionibus, tumoribus, & recētibus uulneribus folia illinuntur. *Sanguinaria* fœmina fruticat uno caule, arundini tenero simili, densis geniculis, & in se tubarum modo sarctis. Articulos in orbẽ cingunt apices, foliolis *Piceæ* similes: radicis nullus usus. Nascitur in riguis. Huic quoque spissandi refrigerandique natura, ad eadem ualens, sed inefficacior.

Polygonon mas, campestris & vulgaris plãta. Polygonon fœmina, non equè passim frequens & copiosa. Nomen utrique à frequentia geniculorum, aut seminis multitudine. Mas vulgò *Centmodia*: Fœmina

Gall

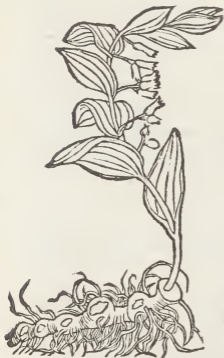
Gallis, Aquatica pinus. Nãque ea in humidu fructicat, vno caule Arut
dini tenera simili, densis geniculis in se tubarum modo sarclis, quorum
torulos folia pinus in orbem cingūt, radice nullius vsus. Vis vtriq; spif-
sandi refrigerandiq;. Sed imbecillior in fœmina.

Polygonatum. CAP. V.

NOMENCLATURA.

Gr. πολυγόνατον. Lat. Palygonatũ. Ita. Fraßinella.

Gal. La Genouillee. Offic. Sigillum Salamoninis.

Polygonatum mas.

Fœmina.

Polygonatum nascitur in montibus, frutice cubito altiore:
folijs Lauri, latioribus & leuioribus, sapore mali Coto-
nei, aut Punici, cum quadam adstriictione: flores per singulos fo-
liorum exortus promit, candidos, folijs numerosiores, incœpta à
radice supputatione: radicem habet albam, mollem, longam, cre-
bru

brò geniculatam, densam, graueolentem, digitum crassitudine aquantem: quæ uulneribus efficaciter illinitur: quinetiam maculas in facie delet.

Polygonatum sic dictū, quòd radix frequētibus geniculorum nodis per interualla tumcat. Ex eius radice mulieres aquā, earū lexiujs peculiarem, efficiunt. A tenim polygonatū, non est Secacul. Nāque Serapio Secacul describens, nullam Dioscoridis mētionē facit, ut ei moris est, cum quippiam ex hoc authore mutuatur. Ad hæc Serapio suo Secacul, pisellorum, non Lauri folia attribuit. Porro ipsa vires non consonant. Siquidem polygonatum, græcis, maculas in facie delet: cum Arabum Secacul, semen, & venereas vires adaugeat. Polygonatū facultatis est mistæ, hinc è modica astrictione & acrimonia: inde è fastidiendo gustu, qui ne explicari quidem possit. Est hæc in planta mas & fæmina, è Valerij Cordi industria. Errant tamen qui hanc cum Dictamno & Helleboro albo confundunt.

Clematis. CAP. VI.

NOMENCLATURA.

Græ. κληματίς δαφνοειδής.

Lat. Clematis Daphnoides. Ita. Prouenca.

Gal. Petit Liferon.

Off. Vinca Peruinca.

Clematis humi serpit: lato, pinguiq̄, solo prouenit, uiticulas spargens crassitudine iunci, exiguas: folio Lauri figurâ & colore, multò minora. Ea cū caulibus in uino pota, alui profluuia & dysenterias sedant. Subdita in pessa cum lacte & Rosaceo, aut Cyprino, cruciatibus uulua medentur. Dolores dentium commanducata finit: imposita serpentium morsibus, iuuentum præstat: fertur etiam contra aspidum ictus ex aceto pota opitulari. Gignitur in terrenis. Est & altera Clematis, quæ uiticulosum emittit ramulum, rubescentem, lentum: folium gustu admodum acre, ac exulcerans: repit per arbores, ut Smilax. Semen tritum, pituitam bilem^{q̄} detrahit, in aqua aut hydromelite potum, Folia eius illita lepras purgant.

CUM

• *Cum Lepidio conditur ad cibos.*

Clematis.

Clematis astrictoria, & ea qua de primo loco scribit Dioscorides, ea proculdubio est, qua Vinca peruinca Officinis dicitur. Nec tamen Peruinca, Chamadaphne, Laureolæue erit, quantumvis hanc Clematida, Chamadaphnem Plinius nuncupet. Secunda Clematis, multum à prima differt, & quemadmodum è notis concipi potest, quam Galli Viornam vocant, & Itali, Vitalbe, & Vitex xē, Clematis erit altera. Namque viticulis constat rubescentibus, lentis, & obsequiosis, Smilacis solijs, gustu admodum acri, ac exulcerante, sese sepibus inuoluit, ac per arbores vt Smilax reperit. Sic non erit genus illud Conuoluuli, cuius flos rudioris Lily figuram habet, & vulgo Campanella, Latinis Cymbalaria, à Cymbalorum effigie dicitur. Non dissimilis eorum prodetur error, qui Vitem nigram, quam Dioscorides, ferè sub huius libri finem, describit, secūdam Clematida esse putant, cum ad illius caput deuenerimus. Quam Itali, Flammola vocant, solijs, flore, semine, & peracri sapore, à Clematide non admodum disidet, vtut in arbores & dumeta non reptet, sed caules cubitū altos producat foliaq; intolerandæ acrimonia. E queis in balneo maris, aquam limpidissimam, non discrepante acrimonia Matthioli eduxit, qua in frigidos effectus vsus est, non improbato successu. Flammula referente Plateario, quarto ordine excalfacit & desiccet. Siccitas in Clematide ceteris qualitatibus praualet, id gustus indicat, cui astrictionis quippiam modice, cum vehementi amarore exprimit. Siccit tamen, idque citrà mordicationem. Postremam humi capitis partem, de Clematide solutiua, è Galeni scripto didicimus, cum solutiuis herbis in fine huius libri

reçt

rectè vt erat ab authore, collocatam, ac processu à curioso quopiam, illi a-
stricloria Clematidi nullo iudicio coniunctam.

Polemonia. CAP. VII.

NOMENCLATURA.

Græ. πολεμωνίου . Lat. Polemonia . Ita. eodem.

nomine. Gal. Sauge sauuage. Off.

Behen album.

Polemoniam alij Phileteriam, Cappadoces Chiliodyna-
min appellant, ramis exilibus, utrinque pinatis: folijs pau-
lo quàm Ruta maioribus, ac longioribus, Calaminthæ Sangu-
nariæ proximis, quibus in summis uelut corymbi dependent, ni-
gro semine: radice cubitali, albicante, radiculæ simili. Nascitur
in montosis & asperis. Bibitur in uino Radix contra serpentes
& dysenteriam: & ex aqua, aduersus urinæ difficultatem, &
coxendicum cruciatus. Datur ex aceto drachmæ pondere lienos-
is: eadem scorpionis plagæ alligatur. Tradunt, eum qui radi-
cem gestauerit, à scorpione non feriri: eumq; si iclus sit, nihil mo-
lestipassurum: dentium dolorem mansa mitigat.

Vidit Polemoniam Matthiolus in altioribus & asperioribus val-
lis Anonia montibus, gracili & quadrato, caule, flore ferè Ne-
petæ, coma corymbacea, nigro refert à semine, radice longa & candida.
Id tamen quæ est modestia, non affirmat. A tenim Rutam caprariam,
quæ Galega Italus, non esse constanter per asseuerat, vt quæ omni, sua
sua effigie fuenungræ. referat, nec corymbos in cyma producat, sed follicu-
los quos rubescens semen includitur, & natales non conueniunt. Bosci-
salua, quam Ruellius pro Polemonia profert, Cordo ad id extorta vi-
detur, folijs & radice, oculata experientia diuersis. Polemonia tenuibus
partibus constat, & incisoriæ virtutis est.

Symphytum, siue Alus. CAP.

VIII.

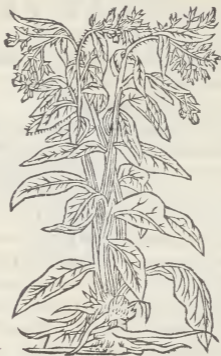
NOMENCLATURA.

Gr. σὺμφύτῳ πετράϊον. La. Symphytum. petræum.

H

off.

Ita. Symphitō petreo. Gal. Bugle & Sanicle.
Off. Prunella.

Symphiton. Petraeon.

Symphyton petraeon, id est, Alus, nascitur in petris: ramis tenuibus, parvis, Origano similibus: capitulis Thymi: surculosum totum, odoratum, gustu dulce, saluam ciens: longa radice, subrusa, digitali crassitudine. Decoctum in aqua mulsā & potum, pulmonis vitia purgat: sanguinem reijicientibus, & renum malis, ex aqua datur: ad dysenteriam, rubraq̄, sœminarum profluvia, in uino decoctum: ad conuulsā uerò & rupta, ex aceto mulsō bibitur. Quin & cōmanducatum sitim sedat, faucibus asperis subuenit: uulnera recentia enterocelasq̄ conglutinat, & illitu cohibet: carnes autem cum Symphyto decoctæ coalescunt. Est & alterum Symphyton, quod alicui Peleton uocant: id caulem emittit bicubitalem, aut maiorem, crassum, leuem, an

uem, angulosum, ut Sonchi inanem, circa quem breui interuacante spacio: folia exeunt angusta, Buglossò proxima, oblonga, hirsuta: caule secundam angulos quosdam striato: folijs tenuibus ex alarũ sinu prodeuntibus, in quibus flores lutei & circa caulem uelut Verbasci semina emicant. Tam caulis quàm folia, aspera lanugine horrent, taclug, pruritus concitant: radices demittuntur foris nigrae, intus candida, uiscose: quarum est usus. Trita & pota cruentis excretionibus, ruptisq; proficiunt. Recentia uulnera illita conglutinant: carnes quoque si concoquantur, cogunt addita: inflammationibus praesertim sedis, cum Senecionis folijs utiliter illinuntur.

Symphytum Petraeum in Italia nostro tempore non uideri Matthiolus, nescio si in Galijs quãuis ita esse Ruellius assueret. At quod secundo loco ponitur Symphytum, nulli dubium est, quin illa sit planta, quam Consolidam maiorem vulgus herbariorum vocat. In pratis nascitur, floribus non croccis tantum, sed rubescentibus etiam & candidis, uniformibus tamen. Errant qui Consolidam minorem, Symphytum Petraeum esse contendunt, siquidem diuersissima sunt effigie. Nec saniori iudicio, erit Cõsolida media, quae folia profert supramodum carulea, & Italij Laurentina: Senensibus, Morandola dicitur. Duae haec plantae Graecis & Arabibus ignotae, praestantia modernis remedia proferunt, sed quae sedulo pratero, ne prolixior, & quod in manus omnium uenerint, qui haec ad unguem prodiderint. Germani inter Consolidas Sanniculam etiam reponunt, quae duorum est generum. Est etiam Consolida regalis, Italij, Sperone di caualiere. Empiricis haec plantae, earumque perspettae vires. Symphyton ex calfacientium, desiccantium, & contrahentium ordinis est secundi.

Holostium. CAP.

IX.

NOMENCLATURA.

H 2

Gra.

Græ. ολέσιου. La. *Holostium*. Ita. *Holestio*.

Gal. & Off. ignota.

Holostion quadrantalibus herbula est, humi repens: folijs uiticulisq̄, Coronopo aut Gramini proximis: gustu adstringentibus: radice alba, pratenui, usque in capillamenti speciem, longitudine quatuor digitorum. Nascitur in collibus terrenis. Vsus eius adrupta, in uino pota: nam & carnes coguntur, decoctionibus addita.

Holostium herba non vulgè cognita, ut quam in Italia Matthiolus non cognorit. Licet Ruellio Gallico ruri, Denticulus canis vocetur, attamen vulgaris Pillofella non est. Namque cum facie Coronopum non exprimat, unico reptandi habitu conformis, folia habet per interualla geminatim copulata, obtusiori quàm in Gramine mucrone. In summa, effigies, nihil cum Holoestio conuenit. Pillofella inimica pecori, ob astringendi vim, ut ab eius pastu præ nimia astrictione commoriantur, & ideo arcendis fluxibus omnibus, & maximè capitis idonea. Ceterum desiccata & astringit Holoestium.

Stœbe. C A P. X.

NOMENCLATURA.

Græ. Στοιβη. Lat. *Stœbe*. Ita. *Stebe*.

Gal. la Scabieuse. Off. Scabiosa.

Stœbe uulgaris est noticiæ, cuius semen & folia stringunt, quapropter decoctum dysentericis infunditur: auribus quoque purulentis instillatur. Illita folia oculis ab ictu cruentis profunt, erumpentis sanguinis impetus cohibent.

Stœbe, quæ & Phleum Theophrasto dicitur, frutex est caule, perinde ut folio, aculeatus, molli semine & rubido, radice pecoris pabulo gratissima, non alibi quàm in aquaticis nascens. Hæc delinatio, satis ostendit aberrare eos, qui hanc, vulgarem Scabiosam esse contendunt. Nam Scabiosa, folio est Erucæ, laciniato, subhirsuto, non tamen spinis horretæ, flore specioso, diurno, cerulei coloris, & ex casto albicatis. Hæc decoctione, potu, & inserto unguentis succo, scabiei medetur. Vallet in pectoris, diaphragmatis, & membrorum spirituum affectus, & imbi generatos ascessus infringit. Antracibus pestiferis illinitur: siquidem à

tribus

tribus horis, hac lue defungitur corpus. Stœbes folia & fructus, astringunt, & nihilum mordicant. Desiccat sub tertij ordinis initium.

Clymenum. CAP. XI.

NOMENCLATURA.

Græ. κλύμενον. Lat. Clymenum, Ita.

& Off. Saponaria. Gal. du Stego.

Clymenum caulem fert Fabæ, quadratum: folia Plantaginis, folliculis supra caulem in sese inflexis, ut in polyporum cirrhis. Probatissimum est è montibus. E frutice toto cum radice succus exprimitur, qui ad sanguinis reiectiones in potu efficax est. Cæliacos, rubrag, sæminarum profluvia, refrigerando infrenat: sanguinem naribus erumpentem supprimit. Trita folia, aut siliquæ recentibus uulneribus impositæ, eâ ad cicatricem perducunt.

Ignotarum plantarum classem inibit Clymenum. Poterat quidem uideri, Saponaria, si ea ut folijs Plantaginem, itidem caule, qui rotundus est & nodosus: & flore, qui dispar est, Clymenum referret.

Periclymenum. CAP. XII.

NOMENCLATURA.

Græ. περικλυμενον. Lat. Periclymenum.

Ita. Vincibosco. Gal. Vincibosque.

Off. Caprifolium.

Periclymenon, simplex fruticat, ex interuallis parua folia habens ipsum amplectentia, subcandida, hederacea: inter folia surculi exeunt, in quibus bacca, hederæ similes: flos Fabæ, candidus, aliquantum rotundus, & quasi in folium procumbens: semen durum, & quod difficile euellatur: radice rotunda, crassa. Nascitur in aruis ac sepibus, conuolens se adminiculis propter assidentibus. Semen eius postquam ematuruit collectū, & in umbra siccatum, si drachmæ pondere detur in uino quadragenis diebus, linem absument: lassitudinem discutit, sed urinam

ciet statim à sexto die cruentam, orthopnœa & singultui prodest: partum accelerat. Folia sunt eisdem uiribus prædita: quæ tricenis septenis diebus epota, sterilitatem facere produitur. Perunctis ex oleo, februum algores abigunt.

Quemadmodum eruditorum consensus, Periclymenon & Matrisyluam, in unam & eandem plantam copulauit, ita emendiciorum examen, Caprifolium, à Matrisylua segregauit. Siquidem Caprifolium, Dioscoridis vera est Pixycantha. Ianus a vigo Chirurgicus, è Galeni libro de simplicium facultate octauo, Matrisyluam in tibiaram vlcera commendat, At id: vt ex hoc loco patet, non scripsit Galenus.

Tribulus. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Græ. τριβόλος. Lat. Tribulus. Ita. Tribolo.

Gal. Macres. Saligorz. Off.

Tribulus marinus.

Tribuli genus unum terrestre, folijs ad effigiem Portulacæ, tenuioribus uticulis, in terra stratis: spinis secundum folia rigidis, præduris. Iuxta amnes & rudera nascitur. Est & alterum genus, aquis familiare, quod in fluminibus natum commã exerit, aculeos condens: folijs latis: & pediculo longo: caule parte summa quam ima crassiori: capillamenta quædam indidem exorta spicantur: semen durum, ab altero non abhorres. Vterque refrigerantis & inspissantis est naturæ: ideo inflammationes omnes cataplasmate adiuuat. Vlcerâ in ore erumpentia, putredines, gingiuas, tonsillasq; per sanat. Succus ex his colligitur ad oculorum medicinis. Semen dum recens bibitur, calculosis iuuamentum affert. Drachma terrestris Tribuli pota, illitauæ, icthos à uipera recreat. contra uenena cum uino aptissime bibitur. Decoctum eius sparsum pulices necat. Thraces qui ad

Strymona

Strymona amnem habitant, uirenti Tribulo equos sagināt, & è dulci semine & esculento panem quo uestuntur faciunt.

Tribulus terrestris Dioscoridi, vnius, Theophrasto & Plinio diuisus est generū. Vni Cicercula folia, alteri aculeata. huc & serius floret magisque septa obsidet villarū, Semen ē rotundius, nigrum, in siliqua. Folium idem habet secundum spinam, alteri acanaceum, & Sesamæ figura. Aculeatum hoc tribuli genus nostro saculo planta est incognita. At qui folijs Portulacam refert, Venetijs visitur, propter diuī Nicolai cathedram. Calcatreppa, quæ Italis Cacatrepola, viticulos nullos, sed nec siliquam qua semen includatur, producens, cum Tribulo spinoso non admodum facit. Aquaticus tribulus in lacis Mātmano, & Ferrariensi nascitur, & Venetijs in lacunis, maritimis locis adiacentibus. Editur fructus, castaneæ similis, cineri calido incoctus. Tribulus componitur partim ex essentia humida, pauxillum frigida, partim è sicca, nõ modice frigida. In terrestri essentia, frigidum terristri praualet, in aquatica, aqueum terrestre.

Limonium.

Limonium. C A.

XIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. λειμώνιον. Lat.

Limonium. Ita. Limonio.

Gal. Reparee de pré.

Off. Pyrola.

Limoniū folia habet Be
te, tenuiora & longiora
H 4 decem

decem, saepe plura: caulem tenuem, rectum, Lilio aequalem, seminibus rubris scatentem, quae gustata adstringunt. Semen tritum, & ex uino acetabuli mensura epotum, dysentericis caeliacisq; prodest. rubra faeminarum profluvia sistit. Nasquitur in pratis & palustribus.

Limonium Plinio, Beta est syluestris, quam Nomoidem à quibusdã Vocari scribit. At Galenus libro de facultate alimentorum secundo, nullam Beta syluestris speciem agnoscit, nisi fortè ex illa, Rumicem quis intelligat. Qui sit, ut sui generis herba sit Limonium, non infrequens à Matthiolo in vallis Anania paludibus animaduersa. Quae sit necne Ruta pratensis, aut Officinarum Pyrola, iudicium alijs relinquo. In remedia, Limonium acetabuli mensura offerendum.

Lagopus. C A P. X V.

NOMENCLATURA.

Lagopus.

Gr. Λαγοπους. Lat. Lagopus. Ital. Lagopo.
Gal. Pie de lieure. Off. nō nota. Ger. Katzenlee Hasenpfontsin.

Lagopus herba sistit aluum in uino pota: aut in febris, ex aqua. Eadē inguini alligatur, in inflammatione. Nasquitur in segitibus.

Nullam

NVllam Lacopi effigiem Dioscorides exhibet. Id nobis eius cognoscendi certum tollit argumentum. *Mattheus saluaticus*, Caryophyllatam esse putat. Sed eius opinio à nullo penè recipitur, quod ea in montibus nascatur, non in segetibus & aruis. *Ruellio*, ea ducitur, quã *Trinitatem*, vulgus vocat. Nempè humilis *Trifolij* genus, in segetibus & armis enati. *Germani* pro Lacopo herbam ostendunt, caulibus rotundis & hirsutis, folijs *Loti pratensis*, semine in paniculis muscosis lanuginosisque, pedi leporino admodum similibus. Hac gustu astringit, & exiccantis est facultatis.

Medium. CAP. XVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Μέδιον. Lat. Medium Ital. Medio.

Gal. Off. Ger. ignota.

MEdion in saxis & opacis nascitur. Folia habet *Iridis*: caulem tricubitalem, & in eo florem grandem, purpureum, rotundum: semine *Cnici*, minuto: radicem dodrantalem, crassitudine baculi, gustu acerbo. Quae trita in farinam, & ex Melle decocta, rubros menses fœminarum sistit, eclegmate per aliquot dies sumpto. Semen in uino potum, menstrua pellit.

EXemplarium diuersitas, in depinguendis Medij folijs, cum hæc *Iridi* similia, alia *Seridi* faciunt, satis extricari non potest. *Plinius* qui *Iridi* satiuæ similia depingit, *Seridem* intellixisse videtur. Nam *Iris Theophrasto* culturam non desiderat. Sed hæc *Delio* natatore indigent. *Medij* radix, austera est, & refrenat fluxus, etiam muliebres. Contra semen, menses elicit, nempè tenuium partium & incisoria facultatis.

Epimedium. CAP.

XVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Επιμέδιον.

Lat. Epimedium.

Ital. Epimedio.

Gal. Off. Ger. ignota.

E *Pimedium*, caulis est non magnus, *Hedera* folijs, denis atque duodenis, neque florem, neque fructum ferens: radice tenui, nigra, graui odore, gustu fatuo. Nascitur in humidis. folia cum oleo trita, imposito cataplasmate, mammas increfcere non sinunt. Radix cōceptum adimit. Folia trita quinque drachmis, post menstruas purgationes quinque diebus in uino pota, præstant mulieribus ne concipiant.

Incognita herba *Epimediū*, sed nec herba est, *Trinitas* vocata, ut uult *Cordus*. Nam *Trinitas*, caulem & florem producit: *Epimedium*, caule & flore destituitur. Præter hac, nota alia, & vires non consentiunt.

Gladiolus. CAP. XVIII.

NOMENCLATURA.

Xiphion.

Græ. Ξίφιου. Lat. Off.
Xiphion. It. *Gladiolo*. Gal.
Glais.

X *iphion*, alij *Phasga-*
non, alij *Macharon-*
mon, Romani *Gladiolum* uo-
cant. Nomen inde accepit,
quod folium gladij præbeat
speciem. Iridi simile erat, ni-
si minus & angustius uide-
retur, & gladij modo mu-
cronatum, neruosumq;. In
caulem exit cubitale, in quo
purpurei flores, in ordinem
digesti, inter se distant: ro-
tundo

tundo semine: radicibus geminis, una, bulborum modo, super alteram insidente: quarum inferior gracilis est, superna uberior. Nascitur in aruis. Superior cum Thure illita, admisto uino, spicula & aculeos e corpore extrahit, panos cum Lolij farina & hydromelite discutit: qua de re huiusmodi emplastris inferi solet. Menses imposita trahit. Superiori radice ex uino pota, uenerem stimulari, & inferiore sumpta sterilescere tradunt. Superiorem quoque utiliter infantium enterocelis, cum aqua potui dari præcipiunt.

ET si veteres omnes herbas, queis gladiolis simile esset folium, Gladio los vocauere, ut Iris, Sparganium, Acorus, Xiris, & alia. Est tamen sui generis herba, Gladiolus, quem Græci Sphaganon, Xiphion, & Macheronion appellant. Hic in Thuscia inter segetes nascitur, nulla resurgente nota. Flores Thuscis, Monacucie, dicuntur. Plinij Gladiolus in humidis nascens, is Gladiolus esse videtur, quem pro Acoro, vulgus usurpat. Rura Gallica verum Gladiolum, Spatham, aut, Segetalem Gladiū appellant. Radix Gladioli maxime superior, attrahit, concoquit, & desiccatur.

Sparganium. CAP. XIX.

NOMENCLATURA.

Græc. *σπάργανιον*. Lat. *Sparganium*.

Ital. *Spargonio*.

Sparganium, aliqui Xiphidion uocant. Folia habet Gladioli, sed arctiora, & in terram magis procumbentia. In summo caule ueluti pilula prominent, in quibus semen. Contra serpentis uenena, radix cum uino datur.

Sparganium non esse Cotulam foetidam, hinc probatur. Spatula facti sda folia habet latiora & longiora Gladiolo, qua in terram non procumbant. Ad hoc, Spatula fetida pillulas in summo caule, indidē semine incluso, non profert. Ex Spatula fetula succo (ut id obiter dicam) scabies, & impetigo medicantur. Vidit Matthiolus Sparganium in territorio Romano, loco quem Tolpa, uocant, ubi rupeum Alumen conficitur ad radices motis, Rōcone, nuncupant, consentiētibus notis omnibus. Desiccatorium est Sparganium.

Xyris

Xyris. CAP. XX.

NOMENCLATURA.

Græ. ξίρις. Lat. Xyris. Ita. Xiride.

Off. spatula fœtida.

Xyris.

XYris, folia habet Iridis, latiora, & in turbinem mucronata: quorum medio caulis erūpit crassus, cubitalis, ex quo siliqua triangularis dependet, in quibus purpureus flos, in medio puniceus: semen in folliculis, simile Fabis, rotundum, rubrum, acre: radix longa, geniculata, rufa. Contra capitis uulnera, fractaq; efficax est: aculeos & spicula omnia citra molestiam extrahit, adiecta floris aris tertia parte, & radice Centaurij ac mellis quinta. Tumoribus

& collectionibus illita cum aceto medetur. Radix ex passo bibitur, ad conuulsa, rupta, coxendicum dolores, strangurias et alui profluuia. Semen tribus obolis potum, urinam uehementius impellit: & cum aceto, lienem absumit.

XYris in varijs Italiae locis, in Thufcia, & Gallijs prouenit. Cordo ea est, quã Itali Spatulam fœtidam vocant. Sed huius rei non meminit Matthiolus, proculdubio, si eo pacto se haberet, non prateriturus. Tanta hominis est sedulitas. Xyris vim habet abstergendis, digerendis, & deficcandis, non radice tantum, sed amplius etiam semine.

Anchu

Anchusa. CAP. XXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀγχούσα. Lat. & Ita. Anchusa. Off.

Buglossa rubea. Gal. Orchanette.

Anchusa, quæ alio nomine Calyx, aut Onoclia appellatur, folia habet Lactucæ, in acumẽ fastigiata, hirsuta, aspera, nigra, multa, quoquouersum humi sparsa, spinis horrida: radice crassitudo digitalis, quæ æstate prouenit, ac manus inficit sanguineo colore. Læto solo nascitur. Radix adstringit, ad ambusta & uetera ulcera, ex oleo & cera efficax est. Igni sacro cum polenta medetur, lepris & uiriliginibus illinitur ex aceto, partus extrahit, uulua indita. Eius decoctum renum uitijs, lieni, & bile suffusis datur: & si febris sit, ex aqua mulsæ. Sistunt aluum folia in uino pota. Radice pigmentarij utuntur ad unguentorum spissamenta. Est & altera, quàm aliqui Alcibiadion, aut Onochiles appellarunt. Hæc à priore distat, quòd minora habeat folia, sed simili modo aspera: ramulos exiles: florem purpureum in puniceum uergentem: radices rubras, oblongas, quæ menses sanguineũ succum fundunt. In sabulosis nascitur. Vis ei folijsq; inest, quæ contra uirus cum reliquorum serpentium, tum maxime uiperarũ, auxilietur, siue cibo, siue potu, siue alligatu. Nam si quisquam mandens, in serpentis os inspuat, eum necabit. Est & alia huic haud dissimilis, semine puniceo, minore. Cuius semen manducatum, si in serpentis fauces inspuatur, eam interficiet. Radix acetabuli mensura cum Hyssopo & Nasturtio pota, latas uentris tineas excutit.

Anchusa quartũ genus facit plinius, primò generi admodũ ad simile, quàm pseudanchusam vocat. A tenim hæc, prima hirsutior est, lanuginosior, & minus spissa, folijsque constat gracilioribus & languidioribus. Ruellio pseudanchusa aruis arenosis in nascitur, & menses sanguineum humorẽ exudat. Matthiolo, pseudanchusa non uisa, cum

Anchu

Anchuse genera tria à Dioscoride descripta, in multis & varijs Italia locis, inspexerit, succūque ex earum radice, per astatē, rubentem extraxerit. Anchuse omnes, flores per totum caulem producant, è casio purpurascens penè forma vulgaris Buglosi, sed rubent, & explicantur magis. Anchusarum radices astrictoria facultatis, & amara sunt, infrigidant, & abstergunt. Folia licet minus possint, desiccandi tamen & astringendi virtute non priuantur. Lycopsis in astrictione, Onoclea valentior. Alcibiadion aut Onochile, plus in re medica potest, siquidem gustata acrior est.

Lycopsis. CAP. XXII.

NOMENCLATURA.

Græ. λύκοψις. Lat. Lycopsis. Ita. Licopside.

Gal. Langue de chien. Off.

Lingua canis.

Lycopsis, quæ à nonnullis *Anchusa* uocatur, folijs *Lactucæ* longioribus, asperioribus, latioribusq̃, crassis, ad radicis caput recidentibus: caule longo, recto, scabro, hirsutis adnatis multis, cubitalibus: flore paruo, purpureo: radice rubra, & adstringente. Nasquitur in campestribus. Cum oleo radix illita uulneribus medetur: & cum farina hordeacea, ignibus sacris. Sudores peruncula mouet, adiecto oleo.

Echium. CAP. XXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ἐχίον. Lat. Echium. Ita. Echio.

Gal. Buglosse sauage. Off.

Buglossa vulgaris.

Echion folia habet prælonga, hirsuta aliquantum tenuia, *Anchuse* proxima, minora tamen, subrubra, & pingua, spinulis tenuibus horridula: cauliculos exiles, numerosos: minutaq̃, utroque latere folia, expansa, pinnataq̃, nigra, in summo caule

*Echion domesticum.**Sylvestre.*

caule minuscule: flores secundum folia purpureos, in quibus semina capiti uiperarum similia insunt. Radix nigricat, digito tenuior, quæ non percussus modo à serpentibus ex uino prodest, sed eos qui antea biberint, feriri non patitur. Folia & semen idem præstant munus. Lumborum dolores sedat. In uino aut sorbitione sumpta, lac extrahit.

Echium inde nomine accepto, quòd semine sit uiperarum capitibus non absimili, & possit in earum morsus: siquidem, Echis, græcis Viperam sonat. Alcibijs, dormiens in genu à Vipera demorsus, hausto Echij succo, applicataq; morsui herba quam expresserat, cum ex insperato conualuisset, quòd plantæ huius esset remedium ostēdit. Plinio duũ est generum. Vnum Pulegio simile, coronatum folijs. Alterum, lanugine distinguitur spinosa, cui capitula sunt uiperæ. Hoc proculdubio, herba Hircina est, quam sic vocant, quòd constat, eius pabulo hircos capellâsq; delectari. Nasçitur non in Italia tantum, sed etiam in Gallijs.

Ocima

Ocimastrum. CAP. XXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ωκυμοιδῆς. Lat. Ocimoides. Ita. Basilico saluatico. Gal. Basilic sauage.

Ocimoides, Latini Ocimastrum uocant, folia fert Ocimi, & ramos dodrantaes, hirsutos, siliquas Hyoscyamo similes, semine, ut Gith, nigro pregnantes. Vim habet semen in uino potum, qua uiperarum cæterarumq; serpētium morsibus medeatur. Datur ischiadicis cum Melle, uino, Myrrha, & Pipere. Radice nititur tenui & superuacua.

Ocimastrum, seu Basilicon syluestre, ea est herba, quam vulgo Potulariam nominant, quod siliqua, pocillorum quibus bibamus, imaginem quendam referant. Namq; Siliqua Hyoscyami dehiscunt capaci ventris sinu, arcūs vasculi faucibus, & leuiter per ambitum denticulatis, in quibus Gith semen occultitur. In Ocimaastro consentionibus Matthiolo & Ruellio, Cordus notas discrepare contendit, at solis nititur verbis.

Erinus. CAP. XXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Ερινος. Lat. Erinus. Ita. Basilico aquatico. Gal. Basilic d'eau.

Erinus nascitur apud fontes & fluuios, folijs Ocimi, sed minoribus, parte superna diuisis, quinis, senisue, dodrantalibus surculis: flore candido: semine nigro, & acerbo. Folia & caules lacteo succo turgēt. Semen drachmis duabus in quatuor Mellis cyathis oblitum, oculorum fluxiones cohibet. Succus cum sulphure & Nitro instillatus, aurium dolores sedat.

Erinum, Echinum vocat Galenus, prout etiam in antiquioribus Dioscoridis codicibus habebatur. Herba succo manat lactis, tum colore, tum dulcedine, vnde Lactariæ nomen apud vulgus inualuit. Erini semen tenuium partium, desiccatur sine morfu.

Gramen

Gramen. CAP. XXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἀγρωίς. Lat. Gramen. Ita. Gragmina.

Gal. Dent de chien.

Gramen.

Babylone: idē iuxta vias nascitur. Quod in Parnaso monte gignitur, dēsius fruticat: folijs hederaceis: flore odorato, candido: semine paruo, nō inutuli: radicibus quinīs aut senis, digitali crassitudine, candidis, mollibus, & admodum dulcibus. Succus si in uino cum Melle pari, & Myrrha dimidio decoquatur, adiciāturq; Piperis & Thuris tertia portiones, probatissimum erit q̄culorum medicamentum. Id in area pyxide reconditur. Deco-

*Elum radice, idem quod herba præstat. Semen uehementius ur-
nam impellit, aluum uomitionesq̄ sistit. Natum in Cilicia Gra-
men, quod incolæ Cinnam appellant, boues inflammat, si eo ui-
renti sæpe pascantur.*

Notum est primum Graminis genus à Dioscoride descripti. Nam
Babylonium & Parnassæum, nostris regionibus non nascuntur.
Plinius tria facit aculeati Graminis genera. Dactylon vocant, cui in ca-
eumine aculci sunt, plurimum quini. Hæc Thusci vocatur, Sanguinel-
la, vel Capraria. Alterum Aixoo simile, quo ad paronychia vnguium,
& cum in eis caro excreuit, vtuntur: Ideo Dactylon appellant, quia
digitis medeatur. Tertium genus Dactyli, sed tenuius, nascitur in parie-
tinis & tegulis. Huic caustica vis inest. Sistit vlcera quæ serpunt. Ra-
dix Graminis tenera mandendo est. Hæc modicè frigida & sicca, parùm
mordet, tenuibus partibus constat, qua calculos potu comminuit.

Sideritis. C A P.

XXVII.

NOMENCLATURA.

*Græ. σιδήριτις. Lat. Sideritis. Ita.
Siderite.*

Sideritim alicui Heracleam uocant: folia habet Marrubij,
sed longiora, satis ad frondem Quercus aut saluæ acce-
dentia, minora tamen, & aspera. Caules edit quadratos, pal-
mum sæpe excedentes, non inuicundi gustus, aliquantumq̄
substringentis, in quibus per interstitia orbiculatæ uertebrae, uti
in Mar

Sideritis.

in Marrubio, spectantur, & semen in eis nigrum. Nasctur in petrosis. Illita folia, sua-
 pte ui, sine inflammationis pericu-
 lo iungunt. Altera Sideritis
 binum cubitorum, ramulis
 exilibus: folio Filicis, nume-
 roso, utrinque per oras diui-
 so: pediculo longo: prodeun-
 tibus e summo alarum sinu
 surculis, longis, tenuibus: ca-
 pitulo in cacumine orbicula-
 to, aspero, in quo semen con-
 tinetur, quam Beta rotun-
 dius aliquanto, ac durius. Hu-
 ius uis, foliorumq₃, ad uul-
 nera praeipua est. Siderit in
 aliam esse tradunt, quam Crateuas Heracleam uocat, in ma-
 cerijs & uineis nascentem, folijs ab una radice multis, Corian-
 dro similibus, circa cauliculos dodrantes, teneros, laues, subcā-
 didos atque subrubicundos: flore puniceo, paruo, gustanti ama-
 ro, & lento. Huius ea uis est, ut quamuis recenti uulneri impo-
 sita, sanguinem supprimat.

Sideritis genera tria. Matthiolus vir in inuestigandis plantis mira so-
 lertis, & ingenij penè diuini, primam & tertiam Sideritis speciem
 in ualle Anania, qua ad Tridentum uergit, non semel uidit & colle-
 git: secundam haud dum reperire in Italia potuit. Quod uerò ad folio-
 rum delineationem attinet, quam nunc Marrubij, nunc Quercus, nunc
 Saluie similitudine Dioscorides representat, ita intelligendum: Quia
 longa sunt, ad Saluie, qua supernè hirsuta & candida, ad Marrubij:
 quaque per ambitum incisa, ad Quercus foliorum similitudinem acce-

dere. Eo explicato, non difficile erit, tria hæc genera secretim agnita se-
ligere, eamque non in primum ducendam genus, quæ spicatos flores in
ipso caulium cacumine, & non in ipso caule, vt Marrubium producit,
Auicenna auctoritas, qui per herbam Iudaicam, Eruum intelligit, sa-
tis eorum errorem coarguit, qui hanc Sideritim esse contendunt, Quod
si per Herbam Iudaicam, quam & Paganam vocant, ea planta intelli-
gatur, cui vulgus, Virga aurea nomen imposuit, est Virga aurea caule
rubenti, binum cubitorum alto, & non infrequenter sublimiore, pellu-
cido & leui, cui folia Oliua incumbunt, orbiculatim denticulis minutissi-
mis incisa, & in superiori parte lauia: flores profert in summo caule spi-
catos (dissimiles tamẽ Camomilla) aurei coloris, qui vt ematuruerint,
in pappos & ventos abeunt. At hæc, primum Sideritis genus esse non
potest. Sideritis facultatis est abstersoria, maiori tamen ex parte humi-
da, & modicè frigida est, ac aliquantum astringit.

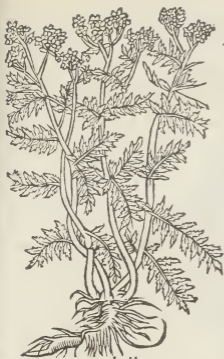
Achillea. CAP.

XXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀχιλλεῖος, Lat. Ita. Achillea. Off.
Millefolium maius. Gal. la grande
Millefeuille.

Achillea, quibusdam Achillea Sideritis, dodrantales aut
maiores gerit scapos, fusorum effigie, quasi minutis fo-
lijs circumdatos, crebris in latere foliorum sectionibus, Corian-
dri similitudine, subfuluo colore, odore multo, non insuaui, me-
dicato & glutinoso: umbella in cacumine rotunda, floribus can-
didis, purpureis, & aurum æmulantibus. Prouenit lato solo, Tri-
ta coma, sanguinolenta glutinat, & ab inflammationum peri-
culo tue

Achillea.

bri, cap. 5. latinis Millefoliū vocari scribit. Sed ut videtur, Achilleam eo loci non descripsit, at Dioscoridis Myriophyllon. Quò apparet, quanam vera esset Achillea dubitasse Plinium, & ideò solidum ex eo argumentum auferri non posse. Serapio Achillea succum, qui rubens ab ea exprimitur (& constat è vulgari Millefolio similem non educi) Sanguinem draconis appellat in cuius locum in seplasijs omnibus adulteratus habetur, cū resina, hyrci sanguine, Sorbis sicis, & sexcentis alijs mixturis. Cordo Achillea Millefolio cognata planta Germanis, Feldtgarbe. dicitur. hæc sit necne, Officinarum Millefolium maius, planè affirmare non audeo.

culo tuetur. Erumbentem sanguinem inhihet, & cruenta uulua profluuia, in uellere. Decocto, quoque insident sæmina, fluxione uulua laborantes. Ad dysenteriam bibitur.

Achillea in plantarū incognitarum classem relegabitur. Nam si notas, quas hoc in capite Achilleæ attribuit Dioscorides, cum eis quas Stratiote Millefolio (quod nostrum est vulgare Millefolium) idē author huiusce libri cap. 88. assignat, uel oscitanter contuleris, nimirum eandem plantā non esse cognosces. Errori ansam præbuit Plinius, qui 25. Li-

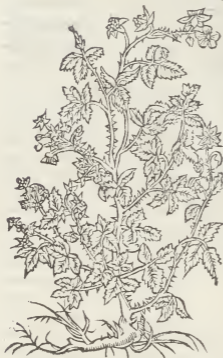
Rubus. CAP.

XXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Βάρος. Lat. Off. Rubus. It. Rouo.
Gal. Ronce.

Rubus.

Caulēs cum folijs tunduntur, exprimiturq³ succus, mox sole cogitur, singulari remedio contra omnia quæ modo dicta sunt. Mori in Rubo nascentis quam optimè maturi succus, ad oris medicamenta conuenit. Si situr alius præmaturi cibo, necnon flore in uino potō.

Rubus, notitia uulgaris. Vim habet siccan-
di & adstringendi: capillum
tingit. Ramorum decoctum
potu aluum sistit, & fæmi-
narum profluuia: presteris
morsui accomodatissimum:
gingiuas firmat. Oris uitijs
folia commanducata meden-
tur: cohibent ulcera quæ ser-
punt, ulceribus in capite ma-
nantibus, oculisq³ prociden-
tibus remedio sunt: condylo-
matis & hæmorrhoidibus
folia illinuntur: cardiacis,
& stomachi doloribus, tri-
ta conuenienter imponuntur.

Rubus Idæus. C A P.

X X X.

NOMENCLATURA.

Gr. Βάρος ἰδαίχ. Lat. Rubus. Idæus. It.
Ampomole. Gal. Framboise.

Idæus

Idaeus Rubus appellatus est, quoniã passimã Id in proueniat. Est autem longè tenerior priore, ac minoribus spinis horrens, quanquam & sine spinis inueniatur: insuper eadem præstat quæ supradictus. Cæterum flos cum melle oculorum collectionibus commodissimè illinitur. Ignem sacrum extinguit, stomachicisq; ex aqua bibendus datur.

Rubi tres maximè sunt species. Quidam, fructeta sepes & arborescens. Alius humilis, cubitum vt plurimum altus, spinis horrente caule, non raro singulari est fructu à Solstitio maturo. Tertius per arua & humi ramulus seu viticulis aculeatis repit, ideòque Graecis Chamabatos, & Theodoro Gazæ, è Theophrasto, Humirubus interpretatur. Nascuntur in omnibus Tridento adiacentibus montibus, Rubi qui mora sine nucleis producant, quos rustici Ampomole vocant, Fragis similia, gustu, per astatem admodum grato. Hos puto nostras esse frambofcias. Idaeus Rubus patriam designat quidam frambofciam vulgarem existimant, quæ liberè in dumetis & syluis sub umbra crescens, Gallico nomine inde mutuato, siquidem Idaeus erit hic Rubus, illò ab Idaeò puero in coloniam deductus est. Rubi omnes vim habent astringendi. Folia tenera & recens nata, & gemmula, aqueum quiddam cum astringitione possident. Temperamento sunt hinc è frigida & terrea essentia composito: inde ex essentia aquea tepida. Fructus cum maturuit, calidè temperatus, nempe dulcis: hocque liquore, & astringitione modica gratus est gustui. Immaturus terrestre quippiam continet, nempe acerbus & desiccatorius. Flos eiusdem est virtutis. Radix astringit, & tenuium est partium.

Helxine. C A P.

XXXI.

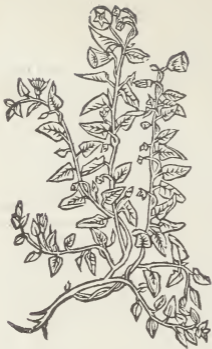
NOMENCLATURA.

Gr. ελξίν. Lat. Helxine. It. Elfine.

off. Volubilis.

Helxine cognomento Cissampelos, folijs est Hederæ, minoribus, ramulis exilibus, quibus amplectitur, quodcumque cõtigerit adminiculum. Nascitur in sepibus, uinetis, & segetibus:

I A tibus:

Helxine minus.

nem reddere debuerat, hancque Theodorus, Carduum pineam interpretatur. Helxine digerendi vim habet.

tibus: foliorum succus potus deiecit aluum.

HELXINE Cyssampelos, siue Vitis Hederacea, Conuol uuli aut volubilis est species, sed qua, satis non statui potest, nisi ea sit, quæ æstate candidas campanulas producit. Hunc florem Seruius in virgilium, Ligustris perperam esse putauit. Est & alia Helxine, quæ Parietaria, Muralium, & Perditium dicitur, in parietibus, muris, & sub stælicidys nascens. Alsines, huius cõfinis quæ in syluis nascitur caput, nõ probe in secundum librum à quibusdam transpositum ducitur. Plinius in 21. libri, cap. 16. Carduum quendam describens, malè huic Helxines nomẽ indidit, quẽ è Theophrasto, Ixi

Elatine. C A P.

XXXII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ελαΐινκ. Lat. Elatine. Ital. Elatine.

Gal. Lierre terrestre. Off. Hedera

Elatine folia habet Helxina minora, rotundiora, pilosa: drantalibus ramulis, quinis senisue, à radice foliosis, gustu adstringentibus. Nascitur in segetibus & cultis. Oculorum fluxionibus & inflammationibus auxiliatur, folijs cum polenta tritæ

tritis & impositis. Eadem
cocta sorbitionis usu dysen-
teriam sistit.

Rvellius dum Elatinem cā-
pestre Rapiſtrum, rusticis
nominari scribit, non id tamen
cum Rapo ſilueſtri confundit, ſed
eo rura vt Rapo ſylueſtri in ver-
nis acetarijs vti. Elatine modi-
cè deſiccatur & inſrigidat.

* Elatine.

Eupatorium.

CAP. XXX/

III.

NOMENCLATURA.

Gr. Ευπείσοριον, Lat. Eupatorium. Ital.

Eupatorio. Gal. Aigremoine. Off.

Agrimonia. Ger. Agrimonien

Ddermenig. Lebertletten.

Evporium fruticosa herba est, unicum efferens caulem, li-
gnosum, nigricantem, rectum, tenuem, hirsutum, cubitalē
interdum ampliorem, folijs per intervalla Quinquesolij aut Cā-
nabis magis similibus quinquepartitō amplius diuisis, nigrican-
tibus, per ambitum serratis: semen medio caule erumpit, pilo-
sum, deorsum spectans, quod siccatum uestibus inhaeret. Contra
huius folia, & cum suillo adipe imposita, ulceribus quae agrē ci-
catricē trahūt, medetur. Herba aut semen in uino potū dysente-

Eupatorium.

vermes) infantibus bibendam offerunt. Mensura, cyathus dimidius cum mirando effectu. Nascitur in campestribus. Hic submonendi Arabum sectarj, vt in compositionibus Mesue, pro Eupatorio, herba Giulia vtantur: in Auicenna suo utidem Eupatorio: in Græcorum, Agrimonia. Eupatorium tenuiū est partium, & extrinseca vi excalescentia, incidit, et emundat.

ria, iocinoris uitjs, & serpentium ictibus liberat. Nec desunt qui aberrantes, Argomonem hanc appellarint, cum tamē longē alia sit, uti exposuimus.

Nunc tandem verum Eupatorium in Agrimonia, priorisque sæculi aberrans barbaries cepit agnosci. Plāta quæ olim pro Eupatorio utebantur, ipsissimum est Auicennæ Eupatorium. Mesue Eupatorium, ab Agrimonia, & Auicennæ Eupatoria diuersum. Enimvero ea est planta, quam herba Giulia, vocant. Hanc Itale mulieres per noctem in vino albo infusam, mane (ad occidendos

Quinquefolium. CAP.

XXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. πενταφύλλον. Lat. Quinquefolium. Ita.

Quinquesoglio. Gal. Quintefucille.

Off. latino nomine.

Quin

Quinquefolium.

scabritias, gargarizatu leuigat. Contra alui profluuiia, & dysenterias auxiliatur. Item articulorum coxendicumq; cruciatibus potum. Coëta in aceto, & illita, serpentina ulcera cohibet: strumas, tumores, duritias, abscessus & collectiones discutit, ignes sacros, reuuias, condylomata, psorasq; sanat. Tenera radice succus, contra iocinoris pulmonumq; uitia prodest. Item aduersum uenena. Cum hydromelite autem uel diluto uino, & Piperis exiguo, bibuntur folia, contra februm circuitus, in quartana quidem, quaternum ramulorū: in tertiana uerò, ternum: in quotidiana, unius. Ea quoque folia, tricenis pota diebus, comitialibus profunt. Foliorū succus, tribus cyathis aliquot dies potus, celerimè regio morbo medetur. Illita cum Melle & sale, tam uulneribus, quam fistulis remedio sunt, enterocelicis auxilium præstant.

Quin

Quinquefolium ramulos fert surculaceos, tenues, dodrantales, in quibus semen: folia Mentha, quina singulis pediculis, raro plura, in ambitu serrata: florem ex luteo pallentem, auri emulum. Nasctur in riguis, & aquarijs ductibus: subrubram habet radicem, oblongam, Veratro nigro crassiore. Plurimis pollet remedijs. Ius radice decoctæ ad tertias, si in ore contineatur, dentium dolores sedat. Putrida oris ulcera, collutione sistit. Arteriarum

Quinquefolium sanguinis profluvia, & potu, et illitu sistit. Ad expiationes, castimonias, & incantamenta inciditur.

V Nam nec amplius, Dioscorides *Quinquefolij* speciem facit, cum tamen quattuor eius species, à se in Italia perspectas, depingat *Matthiolus*. Harum maxima, ipsum est *Dioscoridus Quinquefolium*. Secunda, prima nihil absimilis, præterquã quod folijs & flore candicat. Tertia, parvula, & vt plurimum per terram reptat. Quarta, folijs est vitæ, quinquesariam incisus, hancque Itali sua lingua, *Diapensia* & *Sannico* lo nominant. Profert hoc *Quinquefoliũ* tum in caulium cacumine, tum in ramusculis gemmulas, & fructus, qui è viridi candescunt, fragis naturã consimiles. Primum radice constare subrubra (quod aliquibus nõ placet) ipsa experientia à se circum *Goritia* fossam collecta, multifida, & *Helleboro* maioris, *Matthiolus* docuit. Et peræquè verum *Quinquefolium*, *Tormentillam* non esse. Nam *Tormentilla*, rarissimè minus, quàm septenis ex vno pediculo folijs: *Quinquefolium* infrequentè quina excedere reperitur. *Quinquefolium* radice, licet crassiori, refert *Helleborum*: *Tormentilla* brevissima est, crassiuscula, & nodosa. Nascitur *Tormentilla* locis sterilibus, & editissimis montibus: *Quinquefolium* in planis, & iuxta aqueductus. Germani *Chirurgici*, quarta speciei *Quinquefoliũ*, in plagas intrinsecas, fistulas, & vbiunque consolidato est opus, potu ministrant. Verum id *Quinquefolium*, non illa est *Sannicula*, quæ mirando naturæ artificio, connexis est in nodum radicibus, & longè ab illa differt. *Quinquefolij* radix valenter desiccatur, nempe tertio ordine, sine morfu tamen, tenuium est partium, calida ad sensum vsque.

Phœnix. CAP. XXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. φοίνιξ. *Lat.* Phœnix. *Ita.* Loglio saluatico.
Gal. Yuraye sauage.

Phœnix folia habet *Hordei*, sed breviora, & angustiora, spicam *Lolio* similem: calamos digitorum senũ, radici aduolutos

volutos: septenas octonásue spicas. In aruis tectisq̄ recenter illitis nascitur, harum uirium compos, ut in uino austero pota, alui profluuium, & emanantem uulua sanguinem sistat, urina impetus infrenet. Sunt qui adalligatam in puniceo uellere & suspensam, sanguinem suppressere prodant.

PHœnix qua herbarijs, Auena sterilis, dicitur, cognitu non perindè difficilis, Plinio, Murum Hordeum vocatur.

Idæa radix. CAP. XXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἰδαία ρίζα. Lat. Idea radix. Ita, Radice Idea.

IDæa radici folia sunt ea quæ Rusco: adherent his ueluti exigui pampini, in quibus flos. Radix spissandi naturam habet, his conueniens quibus adstrictione opus est. Pota, citam aluum, mensesq̄, & omnem abundantiam sanguinis sistit.

IDæa radix incognitarum plantarum ceteruriam subibit. Plinius Idæã herbam nominat: ei folia sunt Oxymyrsina. Adherent us ueluti pampini, in quibus flos.

Rhodia radix. CAP. XXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. ῥοδια ρίζα. Lat. Rhodia radix. Ita.

Radice Rhodia.

Gignitur Rhodia radix in Macedonia, Costo similis, leuior, inæquabilis, quæ contrita, rosas redolet. Vtilissima capitis doloribus, si madesacta fronti & temporibus cum Rosa-cæi momento imponatur.

RHodia radix, quantum è sobolis enascentia, quæ Goritia in hortu suo profilyt, è misso Petri Saliceti medici, deprehendit Matthiolus, his notis quæ, ut Dioscorides, ita ceteri silentio præteriere, noscitari potest. Radix Rhodia, canles producit rotundos, quadantenus cœcauos, palmum

Rhodia radix.

terra intantum per ambitum exigua, vt vix affigenda satis sit. Cerebrum roborat odoris gratia, tenuium est partium: in digerendo & excalfaciendo secundi ordinis est desinentis, aut tertij ineuntis. Ruellius ligni meminuit, quod è nouo (quam vocant) orbe asportatum, tritum vel in orbem derafum, rosarum suaueolentiam exprimit, queis cum decer-
tat, & incunditate vincit. Hoc precarij orbiculi fiunt.

palmum aut cubitum altos, è queis folia prodeunt longiuscula, acuminata, crassa vt Portulaca, minutimq; per ambitum incisa: enascitur in caulium cacumine umbella viridis, vt Tithymali, sed hæc à flore rubescit. Radix est inequalis, grossa vt Costi, lauis, & qua recens, splendida est foris, intus candida, sicca verò, leuis, intus rubes, & squamosa foris. Cõmanducata aut trita, Rosas odoris suauitate prouocat, vnde ei Rhodia nomen. Hæc omnium radicum viuacissima. Nam è terra educta, si in locum non admodum siccũ reponatur, à multis mensibus denuò plantata, regerminat. In editissimis montibus nascitur, saxosis, & praruptis: præcipuè in Alpibus circa Saltzburgũ,

Equisetum. CAP. XXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἴπποϋρις. *Lat.* Equisetum. *Ita.* Coda di canalo. *Gal.* Queue de cheual.
Off. Cauda equina.

Equi

Equisetum in riguis & scrobibus nascitur. Cauliculi prodeunt inanes, geniculati, in se facti, rubescentes, scabri, & iuncea circa eos folia, crebra, exilia. In sublime Equisetum attolitur, uicinos arborum caudices scādens, obuolutumq; dependet, comis multis, nigris, ut equorum cauda. Radix lignosa, dura. Vis herbe spissare: quare sanguinem naribus erumpentem succus ipse sistit. Prodest dysentericis in uino potus. Urinam cit. Sanguinolenta uulnera glutinantur, tritis folijs, & illitis. Radix cū sua herba tuſsim, orthopnæam, ruptaq; adiuuat. Folijs in aqua potis, dissectiones uesicæ & intestinorum, enterocelæq; in unum coalescere, cogiq; feruntur. Alterum Equisetum caulis est reclus cubitalis, aut maior, inanis, comis per interualla breuioribus, candidioribus, & mollioribus. Id cum aceto tritum, uulneribus remedio est, eademq; fungitur facultate.

Equiseti genera duo à Dioscoride descripta, non incognita sunt. Nā primò quod Itali Asprella nomināt, eius regionis mulieres, stagno splendorem & nitorem conciliant, hacq; materiary fabri ligneam pectinum, & aliorum minorum operum scabritiem eruderant & exoliunt. Ex altero quod cauda equina propriè dicitur, penè statim ut emergit, germen enascitur grossum & tenerum, à Senensibus maritimis palustrali nuncupatum. Hoc quadragesima in cibos utuntur, primum elixo, post farina inducto, ac demum patellæ infrieto. Equisetum vim habet cum amaritudine astrictoriam: hacq; de causa valenter, & sine morſu desiccatur.

Coccum infectorium CAP.

XXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. κόκκος βαφικῆ. Lat. Coccus Baphica.

Ita. La grana. Gal. Vermillon.

Off. Grana tinctorum.

Coccum quo infectores utuntur, frutex est surculosus, paruus, cui grana ceu Lentæ adherent, quæ electa conge

congeruntur. Optimum gignitur in Galatia & Armenia, deinde Asia & Cilicia, ultimum ex omnibus Hispanicum. Vis huic spissandi, uulneribus neruisq; praecisis, conuenienter ex aceto tritum illinitur. Nascitur quoque in Cilicia, è Quercubus, cochlearum exilium similitudine, quod illius regionis mulieres ore legunt, & Coccum uocitant.

Quamuis Coccum tinctorium, res sit non incognita, ipse tamen frutex, qui id producit, non satis perspectus. Nam quod habent seplasia, rotundum profert granum, & intrinsecus vacuum. Videri poterit genus illud, quod plinio in Asia & Attica nascens, celerrimè in vermiculum se mutans, quod ideò Scolection uocabant, improbabantque, li maci parua simile. Rustici in Narbonensi prouincia, ubi frequens est, Vermilonum uocant. Falluntur qui Chermes Arabum, grana esse putant, quæ Pimpinellæ vulgaris radicibus affixa nascuntur. Siquidem Serapio per Chermes, grana quæ Græci Coccum uocant, intelligit, ut qui totius huius caput ex hoc Dioscoridis exscripserit. Et sanè nostri temporis Cremesinum, ex eo etiam fit grano, quod in pimpinellæ radice prouenit, uerum id non concludit, Chermes Coccum esse insectorium. Id facultatis est astrictoria, & amara, neutriusq; mordicantis.

Tragium. CAP. XL.

NOMENCLATURA.

Græ. Τράχιον. Lat. Tragium. Ita. Tragio.

Gal. Off. ignotum.

Tragium nascitur in Creta tantum insula, Lentisco semine, folio & ramis simile, singulis tamen minoribus: succus ei lacteus, gummi non dissimilis. Semen, folia, lachrymaq; illitu spicula è corpore eijciunt, omnia quoque corpori impacta euocant, pota stranguriæ medentur, calculos uesicæ frangunt, menses trahunt. Modus in sumptione est, drachma una. Fama est Syluestres capras sagittis confossas, eius herbæ pabulo spicula excutere. Est & alterum Tragium, quod Tragoceros aliqui uocant, folia Scolopendrij habet, & radicem Syluestris Raphani, tenuem

tenuem, candidam, quam crudam uel coctam esse dysentericis prodest, folia autumno hirci uirus olent: exinde sibi Tragij, nomen adoptauit. Prouenit in montibus & præcipitijs.

Cvm Tragium, quod hic primo loco à Dioscoride pingitur, in sole Creta nascatur, nullaque planta, à secundi generis Tragio, Scolopendrij folia proferat, amba non iniuria inter incognitas plantas referentur.

Tragum. CAP. XLI.

NOMENCLATURA.

Gr. Τραγυ. La. Tragos. Of. Vermicularis. It. trago.

Est etiam herba Tragos, quam aliqui Scorpion aut Traganon uocant, maximè in maritimis nascens, palmū alta, aut amplior, fruticosa, humilis, oblonga, sine folijs, pusillis circa ramos acinis, rufis multis, magnitudine tritici, acuto cacumine, gustu multum adstringente. Racemorū acini decem ex uino positi, cæliacis, & sæminis fluxione uulua laborantibus auxiliantur. Tunduntur à plerisque, & in pastillos digesti asseruantur, quibus utitur cum opus est.

TRagos Plinio, quibusdam Scorpion dicitur, semipede alta, fruticosa, sine folijs, pusillus racemis, rubentibus, grano tritici, acuto cacumine, & ita in maritimis nascens. Hac indidem ab herbarijs eruitur iunco marino similis, & ob id ab eis non aliter quàm Iuncus marinus appellatur. Cordo Italis, Pagnola dicitur, quod oblongi eius acini, quos pro folijs habet, Pineis nucleis similes sint. Huius uocabuli non meminit Matthiolus, attamen sub Argenti montis radices, in maritimis Senensibus, nasci scribit iuncum pusillum, consentientibus cum plinio & Dioscoride omnibus notis.

Iuncus. CAP. XLII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σχίυ.

Lat. Iuncus. Ital. Giunco,

Gal. Ionc.

k

Iunci

Iunci duo genera. Vnū leuis nominati, alterū acuti, qui in mucronē fastigiatur. Cuius etiā duo assignātur genera, unū sterile, reliquum fert semen nigrum, rotundū, & crassiore constat calamo, carnosioreq̄. Tertius est Iuncus qui uocatur Olo-schænos, prioribus carnosior, asperiorq̄, is similit̄ supradictō fructum in cacumine parit. Semen utriusque tostum, ex diluto uino potum, sistit aluum, & rubra sēminarū profluuia, urinam cit, capitisq̄ dolores facit. Quæ proxima sunt radici folia tenera, conuenienter illinuntur aduersus Phalangiorum morsus. Aethiopici Iunci semine somnus allicitur: sed modus in potione seruandus est, ne sopor fiat.

Triplex est iuncus. Est Iuncus molli acumine, in aquosis nascens; hunc Græci, Schimon Lian, vocant. Alius in maritimis nascitur, fastigiato, & infligēdo vulnere aptato mucrone. Oxy-schænos, dicitur. Tertius grandior, in lacubus & stagnis prouenit. Græci: Olo-schænon: Latini, Mariscum nominant. Iunci temperamento constant, partim ex essentia terrena, modicē frigida, & partim ex aquæ, leuiter calida. Oxy-schæni secunda speciei semen somnum prouocat, minori tamen effe-cacia quā Oligo-schæni, nam id etiā mentem alienat.

Lichen. CAP. XLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Λειχην. Lat. Lichen. Ita. Pulmonaria.

Gal. Hepatique. Off. Hepatica.

Lichen qui saxi est familiaris, aliquibus Bryon appellatur: asperginosis petris adheret, ut muscus. Is illitus sanguinis profluuia sistit, inflammationes arcet, impetigini medetur. Iuuat regio morbo correptos, cum Melle illitus: oris & linguæ defluxiones inhibet.

Lichen inde nomine accepto, quod Lichenas & impetiginē sanet, Asperginosis haret saxi, ut muscus, folio singulari, semper petris familiariter incumbente. Matthiolo cauliculos è saxi profert, vnde pusilla quæpiam acetabula exeunt, & præcipuè mense Iunio: huic non admodum dissimilis quā Pulmonariam, & à similitudine quā ha-
bet

Lichen.

bet cū humano pulmone, & è remedijs qua huius vlceribus, & sanguineis reiectionibus affert, nominare. hac admodū siccā et astrictoria est.

*Pulmonaria.***Paronychia. CAP. XLIIII.****NOMENCLATURA.**

Græ. παρωνίχια. Lat. Paronychia. Ita. Paronichia.

Paronychia exiguus frutex, in petris nascens, Pēplo similis, minor longitudine, maioribus folijs. Illita paronychijs atque duritijs, remedio est.

Paronychiā vidit Matthiolus, in ingenti illa sylua. qua è Lubiana Goritiā itur, saxus imminentē, & siccus arborū truncis, Paronychie virtus tenuium est partium desiccaturque sine morsu.

Chrysocome. CAP. XLV.**NOMENCLATURA.**

Græ. χρυσοκόμη. Lat. Chrysocome. Ita. Chrysocome.

k 2 Chry

Chryfocome palmi altitudine fruticat, coma ſpecie corym-
borum, Hyſſopo ſimili: radice hirsuta, Veratri nigri mo-
do, tenui, Cyperum æquante: guſtu non iniucundo, ex aſtremo
dulci. In petroſis opacisq; naſcitur. Radix excalfacit, & adſtrin-
git, his conueniens, quos iecur aut pulmonis inflammatio male
habet. Contra purgationes uulua, decocta cum hydromelite
aſſumitur.

Chryfocome in Natura hortum releganda, ne ſi uos opum ſuarum
dominos effecerit, nihil ſibi peculiare poſſideat. Cordus tamẽ Sar-
rauenicam Mentham, quam Graci recentiores, Coſtum herbam uocant,
yt Chryfocome cognatam expromit, ob aureos, qui ſummis caulibus
inſident, corymbos, & accedentes ad veratrum nigrum radices, & odo-
ratam cum planta radicem. Ruellio ad eam accedit Pulegium, quod her-
barij montanum uocant. Sed è neutra, uera nobis Chryfocome patet.

Chryſogonum. CAP. XLVI.

NOMENCLATURA.

Græ. χρυſογονοῦ. Lat. Chryſogonũ. Ita. Chriſogono.

Offic. Caryophyllata.

Chryſogonum denſe fruticat, quernis folijs: flore corona-
rij Verbaſci: radix ut Rapũ extuberat, intus ruberrima,
foris nigra. Quæ trita cum aceto, atque impoſita, muris aranei
morſibus auxiliatur.

Hæc etiam planta, in ſecretiſſimo Natura horto, noſtro ſaculo de-
liteſcit, non ſecus ac aliæ complurimæ.

Elichryſum. CAP. XLVII.

NOMENCLATURA.

Græ. ελὶχρυſοῦ. Lat. Elichryſon. Ita. Elichriſo.

Gal. Stichados citrin. Off. Stichas citrina.

Elichryſon quidam Chryſanthemon, nonnulli & id Ama-
ranton uocant, quo deorum ſimulachra coronant. ramu-
lum habet candidũ, uirentem, reẽlum, firmum: ſolia interceden-
tibus ſpacijs anguſta, abrotano ſimilia: comã aureã lucis, in or-
bem,

Elichrysum. 1

Elichrysum. 2

bem, umbella rotunda ueluti siccis corymbis dependentibus: radice tenui. Nascitur in asperis, & torrentium alueis. Contra serpentium iclus, coxendicum dolores, urinæ stillicidia, ruptaq³, coma è uino pota opitulatur. Ciet menses. Sanguinẽ concretũ uentris ac uesicæ absunit, pota cũ mulso, ieiunis, trium obolorũ pondere, sistit destillationes, dato in uino albo diluto: uestibus in seritur, ut eas ab erodentium iniurijs tueatur.

H Elichryson Matthiolo in Thuscia nascitur, notis omnibus quas ei assignat Dioscorides, nihilũ euariantibus. Flos in longũ tempus asseruatur, & idẽo uere cũ flores deficiũt, flore Helichrysi sicco utimur, ut Amaranthi, quem Fioreuelluto, Itali uocant, Porro Helichryson, Stechas est citrinum officinarum, & Paulo Amaranthus uocatur. Ruellio rusticis Gallis, Chamesum maus uocatur.

Chrysanthemum. CAP. XLVIII.

NOMENCLATURA.

k 3

Græ.

Græ. χρυσάνθεμου. Lat. *Chrysanthemum*.
Ital. *Chrisanthemo*.

* *Chrysanthemum*.

Valerius Cordus *Chrysanthemon* cū *Buphthalm*mo confundit. Sed *Matthiolo* ambas eandē esse plantā nō placet, hic *rationibus*. *Dioscorides* diuersis capitibus de *Buphthalmo* & *Chrysanthemo* nō fuerat tractaturus, nisi diuersas censuisset esse plantas. Siquidem *Buphthalm*on, folia fert similia *Faniculo*, quæ capillacea sunt: *Chrysanthemon*, multifida. *Chrysanthemi* caules, oleris vice mandūtur, quod de *Buphthalmo* tacuit. *Buphthalm*on flores habet *Anthemidis*, nō ideò tamen *Chrysanthemo* similes. *Chrysanthemon* herba est tenera & fruticosa, & id in *Buphthalmi* descriptione præterit. Quātū verò ad virtutes & effectus attinet, flores dicit *Buphthalmi*, tumores & abscessus discutere (in genus & certū loquēs) cū cera tumores & abscessus discutere: de *Chrysanthemo* verò, cū cerato tritos, steatomata discutere, particulatim & dubiè perscribēs. Id causa fuit vt veteres quidā *Græci*, qui *Buphthalm*on & *Chrysanthemon* vnā & eandē plantā existimaret, quicquid de *Buphthalmo* tertio libro scripsit *Dioscorides* in hoc caput transp

transportarint. Quod factū eodē est pacto, in Ruta syluestri, & Hyperico: nec secus, in Asaro, & Bacchare. Ea de re id caput obelo distinxī, Matthioli censurā sequēs. Chrysanthemum copiosum idē vidit, in Montis nigri territorio, quod Illustrissima Senensis est ditionis, in totū simile picturæ huius emēdati capitis. hæc ab indigenis editur, vt B. ta, Spina cia, Brassica, cum Eupthalmon in Italia non viderit. A tenim ex eo patet errare eos, qui Chrysanthemum eam Ranunculi speciem faciāt, quæ in pratis nascens, folia profert Apj, & luteos flores.

Ageratum. CAP. XLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Αγνήρατον. Lat. Ageraton. Ita. Agerato.

Ageraton fruticosa herba est, palmari longitudine assurgens, simplex, humilis, Origano maxime similis: umbellam gerit, in qua flos bullis aureis emicat, Elichryso minor. Nomen ei inditū est, quoniā diutissime flos in sua coloris specie conseruetur. Vis decocti feruens. Huius uis & nidor urinam cit, & uulnæ duritias emollit.

Ageratum per totam Thusciam nascitur, caule & floribus Origani, umbella tamen minutis & aureis floribus referta. Inflammationes leniter concoquit & digerit.

Verbenaca. CAP. L.

NOMENCLATURA.

Græ. Περισπερώ ὑπὸ σῆκ.

Lat. Verbenaca recta. Ita. Verminacola.

Peristereon, siue Verbenaca, nascitur in aquosis. Nomen ex eo duxisse uidetur, quod colūba circa hæc perquam libenter uersari soleant: dodrantis altitudine, & interdum amplius adolefcit: folia è caule prodeunt incisa & subalbida: ea singulari ramo, radiceq; sola consistere sepius inuenitur. Folia cum suillo adipe recēti, aut Rosaceo imposita, uuluarū dolores finire putantur. Ignē sacrū illita ex aceto reprimat putrida ulcera cohibet, uulnera glutinat, ueteraq; ex Melle, ad cicatricem perducit.

Sacra herba. CAP. LI.

NOMENCLATURA.

Gæ. Ἰεροβὰς ἄνθη. Lat. *Verbenaca supina*. It. *Berbenaca femina*. Gal. *Console*. Off. *Consolida media*.

Sacra herba.

Sacra herba, quæ & *Peristereon* nominatur ramulos emittit cubitales, aut mausculos, angulosos, in quibus ex intervallis folia *Quercus*, sed minora angustioraq; eisdē divisuris in ambitu, colore aliquatenus cæsiō: radix longa, tenuis, flores purpurei, graciles. Folia cū radice in uino pota, illitæ, aduersus serpentes pollet. Eadē drachmæ pondere cū *Thuris* obolis tribus, in uini ueteris hemina, quadragenis diebus, ieiuno ore, contra regnū morbū bibuntur. Vete res tumores & inflāmatio-

nes mitigant, sordida ulcera purgant. Tota in uino decocta, tonsillarū crustas abrūpit, oris nomas gargarizatu cohibet. Auunt si aqua spargatur triclinium, qua maduerit, latiores conuictus fieri. Datur potandū in tertianis febribus, tertium à terra geniculum cum folijs circumstantibus: quartanis, quartum. Sacram uocant herbam, quoniam multum ad amuleta, expiationesq; commendetur.

Inter *Verbenacam* reclam & *spinam*, nil aliud differentie est, nisi quòd illa recto est caule, & rarioribus folijs: hæc resupinatis est caulibus

bus, & foliosa: nec aliud foliorū aut florū est, discrimen quāuis quibusdam Verbenaca recta, florem croceū producat, quod nec Dioscorides dicit nec Plinius. Quin & hic in cōmuni vtriq; pictura, glauci floris meninuit.

Astragalus. CAP. LII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασραγαλός. Lat. Astragalus. Ita. Astragalo.
Gal. Cices sauages.

Astragalus, paruus à terra frutex, folijs & ramis Ciceri similis: flore purpureo, paruo: radice rotunda, Raphani modo, grādi, quæ adnatas appendices firmas habet, nigras, præduras, ueluti cornua inter se implicatas gustu adstringetes. Nasctur in uentosis, opacis, & in niualibus, eo Memphis Arcadiæ scatet. Aluum sistit radix in uino pota, urinam mouet, uetustis ulceribus, sicca efficaciter inspargitur, sanguinē supprimit, egrè, propter duritiā, tunditur.

Astragalus in uallis Anania montibus nascitur, & in comitatu Goritiano, quo loci radicibus utuntur ad prouocandam urinam. Astragali radices astringunt, & valenter desiccant, Gallis è Ruellio, Rusticum est Cicer: quibusdam, syluestris Cerra.

Hyacinthus. CAP. LIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ὑάκινθος. Lat. Hyacinthus.

Ital. Cipolle canine.

Gal. Vacier. Off. ignotus.

HYacinthus folia habet Bulbi: dodrantalē, minimo digito tenuiorē, herbacei coloris: comā procumbentē, florum purpureorū plenā, incuruā: radicē bulbaceam quæ, ut creditur, pueris cū uino albo illita, pubertatē coeracet, & non patitur erūpere: sistit aluum pota & urinam impellit. phalangiorūque morsibus auxiliatur. Semen adstringentiū est, theriacis expectum. Regium morbum emendat, cum uino potum.

Hyacinthus. 1

Hyacinthus. 2

HYACINTHUS flore & radice bulbacea, in campestribus, inter segetes, & in memoribus enascitur, & ea causa fuit Gallis nemoralē aut agrestem cepam nuncupādi. Floret cum violis sub finem Martij, & Aprilis initium. Longiusculē perdurant flores, antequam emarcescant. Thuscis, Cipolle canine, aut, saluatiche dicuntur. Hic tamen Hyacinthus, non ille est poetarum, qui è sanguine Aiadis editus, literis etiamnum huius nomen refert. Namq; (vt eorum habent fabula) rubente est flore, Lilio adsimili. Hyacinthi radix primo desiccantium est ordine, & in frigidantium secundo desinente, aut inchoante tertio. Fructus leniter abstergit & astringit, desiccātq; tertio ordinē inter caliditatem & frigiditatem fere medius.

Papa.

Hyacinthus. 3

Hyacinthus. 4

Papauer erraticum.

CAP. LIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. μήκον ἢ ῥοιός. Lat. Papauer erraticum.

Ita. Papauero saluatico.

Gal. Coquelourdes. Off. Papauer rubrum.

Papauer erraticum, quod Rhæada uocant, uere quidem in aruis cum hordeo nascitur, flore protinus deciduo, unde & nomē apud Græcos accepit. Folia Eruca, aut Origano, aut Cichorio, aut Thymo similia spectantur, sed longiora, diuisa, scabra: iuncens ei caulis, reclus, cubitalis, asper: flos syluestris Anemones, puniceus, interdum albus: oblongum
cap

Papauer erraticum.

caput, sed quam Anemones minus: semen rufum: radix longa, subalbida, minoris digiti crassitudine, gustu amara. Huius capita quinq³ aut sex, in uini cyathis tribus ad dimidias decocta, potui dabis quibus somnus exercendus est. Semina acetabuli mensura ex aqua mulsa pota, aluum leniter emolliunt. Ad idem prestandum mellitis placentulis, & dulciarijs libis admiscentur. Folia cum calycibus illita, inflammationes sanant. Eorundem fotu & perfusione, somnus allicitur.

Papauer fatium. CAP. LV.

NOMENCLATURA.

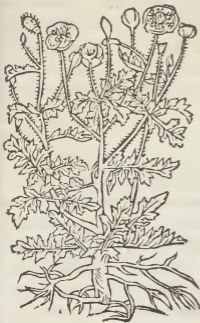
Græ. Μήκωρ ήμερ &.

Lat. Papauer fatium.

Ital. Papauere domestico.

Gal. Pauot. Off. Papauer.

E satiui Papaueris genere, quod hortense est, semen in panem densatur, qui sanis in usu sit. Eo etiam ex Melle pro Sesama utuntur, Thylactin uocant: capitulum habet longum, & semen candidum. Syluestre uero, caput insides demissumq³, &

Papauer sativum.

Et nigrum semen, quod Pi-
 thitis nominatur, nonnullis
 tamen Et ipsum, Rhæas di-
 citur, quoniam eius scapo
 lacteus succus emanat. Ter-
 tium magis sylvestre, Et ad
 medicinas ualentius, multo
 his longius, productiore ca-
 pitulo. Omnium in com-
 mune natura refrigeratrix.
 Quare si capita ipsa Et fo-
 lia decoquantur in aqua,
 somnum fotu conciliabunt.
 Bibitur decoctum contra ui-
 giliis. Calyces cum polenta
 triti, Et cataplasmatibus ad-
 misti, ignibus sacris, Et in-
 flamationibus prosunt. Tun-
 duntur quoque uirides, Et

digeruntur in pastillos, qui siccati ad usum reconduntur. Capita
 quoque per se in aqua coquuntur ad dimidias, iterumq; adiecto
 Melle, dum humor coeat in eclegmatis lentorem. Id medica-
 mentum in tussi, arteriæ fluxionibus, Et cæliacorum affectu,
 doloris leuamentum præbet: efficacius tamen redditur, addi-
 to Hypocistidis succo Et Acacia. Papaueris nigri semen tri-
 tum cum uino bibitur contra citam aluum, Et fæminarum
 profluvia. In peruigilijs fronti temporibusq; illinitur, ex aqua.
 Opium eius magis refrigerat, inspissat, siccataq;. Sumptu Erui
 magnitudine, dolorem finit, concoquit, Et somnum allicit,
 tussi atque cæliacorum ualitudini auxiliatur. Verum si copio-
 sius hauriatur, nocet, cum lethargicos efficiens interimat. Ad
 dolo

dolores capitis cum Rosaceo perfusum efficax est. Aurium do-
lori, cum Amygdalino, Myrrha, & Croco instillatur. In-
flammationibus oculorum cum torrefacto oui luteo proficit:
igni sacro & uulneribus cum aceto: podagris, cum lacte mu-
lieris & Croco. Somnum accersit, subditum sedi pro balano.
Optimum habetur graue, & densum, gustu amarum, odoratu
soporiferum, quod facile aqua diluitur, laeue, candidum, neque
asperum, neque grumosum, quod inter colandum non ut cera
coeat, & in sole diffundatur: dein admotum lucernis, non atra
luceat flamma: extinctum denique odoris uim conseruet. Sed
Opion Glaucio, gummi, aut Syluestris Lactuce succo, adulterant.
Verum Glaucio fucatum, in dilutione Croci colorem reddit:
Lactucaceo succo fictum, exiliter spirat, & asperius spectatur:
gummi uitiatum, splendescit, & infirmum est. Nec desunt qui
eò dementiae deuenerint, ut adipem ei admiscerent. Ficlili nouo
torretur ad oculorum medicamenta, dum mollius atque rufius
appareat. Diagoras, ut Erasistratus auctor est, usum eius damna-
uit, oculorum lippitudinibus & aurium utijs infundi uetans,
quoniam uisus aciem hebetaret, & soporem gigneret. Addi-
dit Andreas, illitos eo protinus excitari, si non adulteraretur.
Mnesidemus usum duntaxat olfactandi probauit, quoniam ad
conciliandum somnum conueniret, alioqui nobis ut noxio in-
terdicit. Quae commentitia esse, experimento deprehenduntur:
siquidem effectus, uirium huiusce medicamenti fidem faciunt
quare non alienum fuerit scriptis mandare, quoniam modo is
excipiatur succus. Aliqui capita ipsa folia tundunt, & prælo
exprimunt, terentesq; in mortario, digerunt in pastillos. Id Me-
conium uocatur, multum Opio ignauius. Porro Opj faciundi
ratio hæc est: Cum ros in eo exaruerit, cultro decussatim in
stellas, penitus adigatur, ex obliquo in rectum summam cu-
tem

tem incidere oportet, lachrymam exeuntem digito in concha-
 astringere, nec, multo post redire, ut concreta inueniatur. Ete-
 nim quæ tum, aut postero die etiam offenditur, in uetere pila te-
 ri debet, & in pastillos cogi. Cum tamen intiditur, retroceden-
 dum est, ne uestibus succus deradatur.

Non ignotum est Papauer erraticum, in campis & segetibus inna-
 scens. huius flores siccis in puluerem redacti, pectoris dolores sedant
 quos Pontia, Itali vocant. Probè succedens experientia, medicos Syrupi
 ex eo conficiendi rationem docuit, ex horum nunc succo, nunc in-
 fusione, quod bellissimè agris cedit. Tridentina rustica herba Papaue-
 ris erratici in cibum abutuntur. Quod uisitatum fuit Theophrasti tem-
 pore. Enim uero hoc in capite deprauatus est locus, qui de foliorum pi-
 ctura agit. Nam Rhoeadis folia, perperam Origani & Thymi conferun-
 tur. Habet enim Rhoëas, Eruca siue Chicorij modo incisa, à quibus lon-
 gissimè absunt Thymi & Origani folia. Error eorum, qui id Papauer
 Papauer cornutum, & Glaucion existimant, satis, non respondentibus
 notum, apertus est. Papauer satiuum, in hortis & syluestre, cuius duas fa-
 cit species, à Dioscoride diuiduntur. Tres tamen hæc species, domesticæ
 sunt. Siquidem & olim Plinij tempore serendo erant, & nunc album,
 quod ipsum est Papauer satiuum ingenti copia in Tuscia nascitur: duaq;
 nigri species, quas ille syluestres vocat, in Lombardia & Tridentinis
 montibus, spaciosis aruis, fabis insertæ seminatur. Ex eorum semine pul-
 metaria ab iuolis fiunt, quæ Pauerete, nominant. Hæc cū ad saturita-
 tem ederint, nihilum somnolentiores euadunt: Quod Matthiolo, ut
 lacte, quod eis incisis manat, cum aqua hordei in ardentissimis febri-
 bus queis permolesta uigilia, ueteretur, pauore defunctus, qui ei à medi-
 cis ingerebatur. Id lac, liquor est Papaueris, & Opium uocatur: succus
 uero, Meconium. Opium quantumuis quarto ordine frigidum statua-
 tur, si tamen è sapore temperamentum, & effectus agnoscuntur, Opi-
 um (quantum deprehendere potuit Matthiolus) gustu amarum est, &
 ore retentum, linguam exulcerat. Quod manifestè ostendit, non
 mediocrem illi caliditatem inesse, & id ipsum coarguit, qui ex eo pro-
 dit acris & grauissimus odor. Hac tamen in re quisque & suam alie-
 nam, tum eruditionem, tum iudicium consulat. Siquidem ea facultas
 magna

magna ex parte adulteratur cū Gaulcio, Opium, poterit accidere, quod è dilutione nascitur, nam tum in aqua croceum refert. Papauera omnia refrigerandi naturam habent.

Corniculatum papauer.

C A P. L V I.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Μήκον κεράτῖτις.

Lat. Papauer corniculatum.

Ital. Papauere cornuto.

Off. Papauer cornutum.

Ger. Geel Naghsamen Geel olmagen odet Noen.

Corniculatum papauer.

crassa quadam, aspera, aut arenosa cum lotio reddunt. Aluum leniter purgat semen, acetabulo in aqua mulsa potio. Crustas emargi

Papauer Ceratites, id est, corniculatum, folia habet cãdida, hirsuta, uerba sco similia, in ambitu syluestris Papaueris more serrata caule non dissimili, flore pallido: calyculo Fœnigraci, in corniculorum modum inflexo, unde nomen mutuatur: semine Papaueris, pusillo, nigroq; radice per summa cespitum nigra, crassa. Nascitur in maritimis & asperis. Radici ea uis in est, ut in aqua decocta ad dimidias, coxendicum & iocinoris affectus potu sanet. Prodest his qui

emarginant, illita ex oleo folia: floresq̄. Argema ac nubeculas iumentorum perunctas abstergunt. Sunt qui Glaucium, hoc Papaueris genere factitari existimarunt, falsi quadam foliorum cognatione.

Spumeum papauer. C A P. L V I I.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. μῆκωρ ῥοιᾶς. Lat. Papauer spumeum.

Ita. Papauero spumeo.

Aliud papaueris genus Aphrodes, id est, spumeum uocatur, ab alijs Heracleum, caule dodrantali: folijs admodum paruis, Radicula similibus: fructu inter ea candido. Nam herbula alba est, & spumea tota: radice in summo cespite. Legitur æstate semen, cum integrè adoleuit, deciditq̄ exiccatum. Datum acetabuli mensura in aqua mulsâ, uomitione expurgat: priuatim huiusmodi purgatio comitialibus prodest.

Papauer Cornutum magna copia in maritimo Senarum tractu nascitur, nempe in territorio Grosseti, Orbetelli, & Herculis portu, & præcipuè in pluribus montis Argentei locis, & sub Triestinam urbem, quæ non admodum à littore maris distat, vere magna abundantia saxi implantata cernitur. Seruntur in alijs Italiae locis ad publicum spectaculum, ut in raris & non admodum vulgaribus simplicibus factitari consuevit. Papauer Cornutum, virtutis est incisoria & abstersoria. Papauer spumeum nostro æuo incompertum, incognitarum plantarum centuriæ adscribetur. Plinius dum in Papauere spumeo Theophrastum reddit, è libri noni cap. 13. perperam Papaueris folia, speciè passerum representare describit, ac de suo addidit, quo ampliorem fidem faceret: Si procul intuearis: Nam Papauer id, Struthij herbae folijs comparandum: linisque per æstatem splendorem non addit, quod Struthij, seu Lanaria proprium est. Error hinc fluxit, quod pro Struthio, quod Radiculam sonat, Struthon, qui passer est, intellexit.

Hypocoum. C A P.

L V I I I.

L Nomenclatura

NOMENCLATURA.

Gr. ὑπεκκοῦ. Lat. *Hypecoon*. Ita. *Hipecoo*.

Hypecoon, alicui Hypopheon uocant. Nascitur in segetibus aruisq³, folijs Ruta, exilibus ramis. Natura eadem quæ Papaueris succo.

Hypecoon Matthiolo ostensum, sub Ruta syluestris centuriam (nam non vni planta id nominis herbarij indidre) palmum altâ panta, folijs ferè Ruta, caule tenero & laui, croceis & pusillis floribus. Infrigidantium ordinis est tertij, paucillum à Papauere distans.

Apollinaris, siue Hyoscyamus.

CAPLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. υοσκύαμος. Lat. *Hyoscyamos*. It.

Iusquiamæ. Gal. *Hanebane*. Off.

Iusquiamum.

Hioscyamus, frutex est caules emittens crassos, folia lata, oblonga, diuisa, nigra, hirsuta: flores è latere caulis ordine prodeunt, tanquam Punicorum cytini, scutulis septi seminũ plenis, ut Papaueris. Tres eius differentiæ: una semine nigro, floribus penè purpureis, Smilacis folijs, cytiniis præduris & spinosis: alterius semen subflauũ, ut Irionis, flores lutei, folia & siliqua simpliciores. Ambo insaniam gignunt & soporem, ideo in communi usu damnantur. Tertium genus, ut quod mitissimũ esset, medici receperere, pingue, lanuginosum, molle, candidi floris seminisq³, in maritimis ruderibusq³ nascens. Cuius occasio si non adsit, rufum usurpari oportet. Niger, ut deterrimus, improbat. Recenti semine, caulibus folijsq³ tuis, succus in sole exprimitur, & exiccato humore, usus ad annum usque prorogatur: nã facile corruptionem sentit. Extrahitur etiam ex sicco semine se-

paratim

Hyoscyamus.

mationes placant. Semen eadem præbet. Tussi, destillationibus, oculorum fluxioni, & doloribus, efficax. Contra mensium abundantiam, & erumpentem aliunde sanguinem, oboli pondere cum Papaueris semine, & aqua mulsa, bibitur. Podagris subuenit. Testibus inflatis, mammisq; tumen-
tibus à partu, tritum ex uino illinitur: alijs quoque cataplas-
matis, que doloris leuamentum præstant, admisceri solet. Fo-
lia omnibus medicamentis dolorem sedantibus, per sese, &
ex polenta, utilissimè imponuntur. Recentia ad mitigandos
omne genus dolores oblinuntur Cum uino terna, quaternæue
pota, sanant algidas febres quas Epialos uocant. Coëta
olerum modo folia, si acetabuli mensura manduntur, me-
diocrem insaniam gignunt. Idem efficere tradunt, si, colo

paratim in aqua calida tuso,
& expresso. Liquamentū au-
tē, succo lacteo præstātius est,
& magis dolores finit. Con-
tusa herba recens, addita tri-
mestri farina, digeritur in pa-
stillos, & reconditur. Liqua-
mentum primum, & quod
à sicco semine exemptum est,
collyrijs quæ doloris sensum
auferunt, commodissimè in-
seri solent. Contra acutas ca-
lidasq; fluxiones, dolores au-
riū, atque uulua mala, pro-
sunt: cum farina autem aut
polenta, oculorum, pedum,
ceterarūq; partium inflam-

ulcus sentiente, infundantur. Radice in aceto decocta, dentes in dolore colluuntur.

Rvellius sic *Hofcyamum* distinguit, ut qui in *Dioscoride* primi est generis, *Iusquiamum nigrum* vocetur herbarijs. Qui secundi, est generis, *Iusquiamum flauum*. Qui tertij, album. Is *Cordo* in rudibus, fossis, & circa oppida pagosque nascitur. *Matthiolus* in Italia, id solum genus repperit, quod secundo loco, à *Dioscoride*, subflauo semine, & floribus luteis describitur, duo quæ restant, quamtumuis sollerter indagarit, qui ostenderet, neminem inuenit. Id in eo homine mirum, qui eruditus & diligens, nil veritus herbariorum impudentem & indoctam imperitiam, qui tria hæc genera sine delectu, ignaris & credulis ostentant.

Psyllium. CAP. LX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ψύλλιον. Lat. *Psyllium*. Ita. *Psilio*.

Gal. Herbe a pulces.

Off. Pulicaris.

Psyllion folijs *Coronopo* non dissimilibus, hirsutis, longioribus: sarmentosa fœni modo, in totum heburta: ramis dodrantalibus: coma à medio caule exoritur, duobus tribusue conuolutis in cacumine capitulis: in his semine duro, nigro, pulicum simili: unde & nomen. In aruis & incultis nascitur. Vis ei ad refrigerandum, inspissandum, & molliendum conueniens. Articulorum morbis, parotidibus, tuberculis, tumoribus, uulsis, illitum auxiliatur. Imponitur in dolore capitis, cum Rosaceo, aqua, aut aceto. Enterocelis infantium, &

promi

Psyllium.

prominenti umbilico, illitū
ex aceto medetur. Teritur
acetabuli mensura, & in a-
qua sextario madefactum,
ubi concreuit aqua, illinitur:
siquidem uehementer refri-
gerat, & in feruentem a-
quam deiectum calorem re-
primit. Contra ignes sacros
efficax est. Fama est, si uirēs
domum importetur, non si-
nere in ea pulices gigni. Cum
adipe tusum, sordida ulcera,
& qua cacoëtheuocantur,
expurgat. Succus uermicu-
losis auribus, aut fluxione la-
borantibus, ex melle prodest.

Psyllium seu Pulicaris, ubique prouenit, & nota est planta, nomi-
ne à Latinis indito, è seminè, cuius color & quantitas pulci si-
milia sint. Psyllium, ea lege sumptum, quam ei tribuit Mesue, proculdu-
bio venenum erit, nimirum quarto ordine calidum & siccum. Galeno,
summè proficuum est semen, secundi infrigidantium gradus, in hume-
ctando & d. siccando temperatum.

Hortense Solanum. C A P.

LXI.

NOMENCLATURA.

Græ. στρύχνος κήπαιος. Lat. Hortense solanum. Ita.
Ita. Solatro Hortolano. Gal. Morelle. Off. Solatrum.

Hortense solanum, frutex cibus idoneus, exilis, pusillus,
multis concavus alis: folio nigro, maiore quàm Ocimi,
& latiore: fructu rotundo, uiridi, qui post maturitatem nigri-

Solanum Vesicaria.

Solanum Vesicaria. *Solanum Vesicaria* uocant cum Rosaceo per fusus proficit. In collyrijs, aqua uel o: uicem exhibet, contra acutas fluxiones illitus. Aurium dolori instillatus prodest. Mensium abundantiam sistit, in uellere subditus. Succus fuluo gallinarum cortalium fimo subactus, & linteo appositus, agilopijs presentaneo est remedio. Est & aliud *Solanum*, quod peculiari nomine *Halicacabon*, id est, *Vesicariam*, aut *Physalida* uocant, folijs antedicto latioribus: cuius caules, posteaquam adoleuerunt, prona terram spectant, folliculis orbiculatis, fuluo intus acino, uesiculis simili, rotundo, laui, quo coronarij utuntur, corollis intorquentes. Vini usumq; hortensis Solani habet, uerum cibi nequaquam expeditur. Regium morbum purgat, semine poto, & urinam pellet. Ex utraque herba succus extrahitur, qui siccatu in umbra, reconditur, ad eadem ualens.

cat, aut fuluescit. Herba innocentis gustus. Natura ei refrigerandi. Quare folia ulceribus quæ serpunt, & ignibus sacris, conuenienter cum polline polentæ illinuntur. *Aegilopia*, capitisq; dolores, trita & imposta per se sanant, æstuantî stomacho auxiliantur, parotidas, cum sale detrita, illitu discutunt. Valet succus eius aduersus ignem sacrum atque ulcera quæ serpunt: cum cerussa, rosaceo & argenti spuma, ad agilopas: cum pane, infantium adustioni, quam syria-

Solanum somniferum. C A P.

LXII.

NOMENCLATURA.

Gr. στρύχνου ὑπνοτικοῦ. Lat. & Off. Salanum somniferum. Ita. Solatro sonnifero.

Solanum somnifarum, aliqui etiam Halicacabon appellant, fruticat multis ramis, densis, caudicosis, fractu contumacibus, pinguium foliorum, Cotoneæq; mali simulum plenis: flore grandi, rubro: fructu in folliculis crocato: radice longa, subrubro cortice uestita. Nascitur in saxis, non procul à mari. Radicis cortex, in uino drachmæ pondere potus, somnificam uim habet, Opio mitiorem. Semen uehementer urinam cit. Corymbi duodecim hydropicis dantur: si quid numero adijciatur, alienationem mentis faciunt. Remedio est aqua copiosa mulsæ, potui data. Succus pastillis inseritur, & medicamentis quæ doloris leuamentum præbent. Decoctu in uino, si in ore contineatur, dentium doloribus auxiliatur: radicis succus cum Melle illitus, oculorum hebetudines tollit.

Manicum Solanum. C A P.

LXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. στρύχνου μανικόν. Lat. Solanum furiosum. Ita. Solato furioso.

Solanum manicon, aliqui Persion, alij Thryon appellauere. Huic folium Erucæ simile, maius aliquanto, satis Acatho, quæ Paderota uocât, accedens. Caules à radice proceros emittit

decem aut duodecim, ulnæ altitudine adolefcentes: caput in cacumine oliuæ figura, sed ut Platani pilulæ, hirsutius, uerum manus latiusq; florem nigrum. Postquam eo exiit, racemus exit rotundus, niger, denis aut duodenis acinis constans, similibus Hederæ corymbis, ut uuæ mollibus. Radice firmatur cãdida, crassa, caua, cubitali. Gignitur in montibus, uento perflatis, & Platanetis. Radix drachmæ unius pondere pota ex uino, facit species uanas, imaginesq; non iniucundas obseruari: sed duplicatus hic modus: ad treis usque dies mentis alienationem affert: quadruplicatus, interimit. Remedio est aqua mulsa copiosius pota, & uomitione reiecta.

EX his quatuor Solani generibus, duo prima tantum nempè hortense, & quod Halicacabon, seu Physalida uocant, nota sunt. Somnifici & furiosi incognita, nec magnoperè præstiterit illa cognosse, detrimētū magis, quã utilitatis allatura. Herba Bella Dõna ob foliorum similitudinem, Solatri genus, antiquis incogniti. Est aliud itidem genus, in territorio Tridentino repperit Matthiolus, fruticosum, longum, fraëlu contumax, candidum, flexile, quod Periclymeni in morem proximis se quibuslibet inuoluit, folijs est Solatri, minoribus tamen, contractioribus, leuoribus, & plus in mucronē desinentibus: flos est purpureus, ex his racemi generatur, longiusculi, rubentes, acetoso gustu, ciceric magnitudine: horum succus valenter infrigidat & desiccatur, (quod expertus est Matthiolus) maligna ulcera, & plagarum inflammationes. Aliud est Halicacabi genus, quod hortorum cameras, & adium aprica conuenit, folijs longis & incisus, flore candido, vesicis Halicacabi, in queis semen candidum & rotundum includitur, quod vna ex parte cordis effigiem exprimit, coloris nigri. Hæc in cordis affectus valentem esse herbã cõmonstrat, ut Echion, in viperas, ob semen viperinis capitibus simile. Vulgata itidē hortis Stomonion, Solanum refert, fructu viridi, rotundo, circa medium aliquantum cõcauo & spinoso, folijs Solatri, odore Opjæ floribus cymbalorum forma, suauis odore lilium referentibus.

Dorycnium. CAP. LXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Δορύκνιον. Lat. Dorycnium. Ital. Dorycnio.

Doryc

Dorycnion Creteus Halicacabon, aut Caleã uocat. Frutex Oleæ prodeunti similis. Nascitur in petris, nõ procul à mari, ramis cubito minoribus, folijs Oleæ similibus colore, minusculis, firmioribus, præter modum scabris, flore candido: siliquis in cacumine, ceu Ciceris, densis, rotundis, quinis intus aut senis seminibus, exigui Erui magnitudine, lauibus, firmis, uersicoloribus. Radix ad digiti crassitudinem & cubiti longitudinẽ adolefcit, id somniferum esse constat. Copiosius haustum mortẽ adfert. Nec desuere qui diceret, semen in amatoria expeti.

Dorycnion Cordo, illa est halicacabi species, quẽ superius, in semine cordis effigiem repræsentare diximus. Id tamen non nouit Mattholus, non præteriturus, si ita putasset.

Mandragoras. CAP. LXV.

NOMENCLATURA.

Mandragoras.

Gr. Μαυδραγορας. La. Mādragoras. Off. Ital. Mandragora. Gal. Mandegloyre.

Mandragorã aliqui Antimalũ: alij Circeã uocat, quoniã uideatur radix ad amatoria cõducere: Duo eius genera: niger, quæ semina existimat Thridacius appellatus, angustioribus folijs, ac minoribus quã Lactuca, graueolentibus, in terra sparsis. Mala gerit Sorbis similia, pallida, odorata, in quibus semen ueluti Pyrum. Radicibus inhaeret be-

ne magnis, binis, ternisue, inter se conuolutis, nigris foris, intus albis, crasso cortice uestitis: uerum is Mandragoras caule uideus est. Alter candidus, qui mas dicitur, nonnullis Morion uocatus. Huius folia magna, alba, lata, lauia ut Beta: mala quam alterius duplo maiora, colore in Crocum inclinante, incude cum grauitate quadam olentia. Horum pomorum cibo, aliquantum opiliones soporantur. Radix, alterius similis, maior & candidior, orbata caule. Succus fit e cortice recentis radice tuso, & pralis subiecto: qui insolatus ubi concreuerit, fideliter reconditur. Malis quoque succus depromitur, sed aliquanto ignauior. Delibratur radix, & traiectus lino cortex, ad usum suspenditur. Aliqui radices in uino ad tertias coquunt, & defecatum ius seruant: cyathoꝝ uno utuntur in peruiigijs, & doloribus, & ante sectiones uestionesqꝝ, ne sentiantur. Succus duobus obolis ex mulso potus, ut Veratrum, per uomitiones bilem atram pituitaqꝝ extrahit, uerum potu largiore, uita adimitur. Medicamentis ocularibus, & his quæ dolores finiunt, pessis quoque emollientibus, admiscetur. Semioboli pondere inditus, per se menses & partus expellit. Subditus sedi pro balano, somnificus est. Radix Ebur emollire fertur, quæ senis horis cum eo decocta sit: & ad accipiendam, quam effingere optaueris, formam, ipsum facile præstat. Folia recentia conuenienter oculorum inflammationibus, & collectionibus quas ulcera citarunt, cum polenta illinuntur. Duritias omneis, suppurationes, strumas & tubercula discutit, stigmata sine exulceratione delent, si quinis senisue diebus sensim perfricentur. Folia seruantur in murijs eosdem ad usus. Trita radix ignibus sacris ex aceto, & serpentium iclibus ex Melle aut oleo, medetur: strumas atque tubercula, cum aqua dissipat: articulorum cruciatus, cum polenta sedat. Fit citra coctionem uinum e cortice radice, ad hunc modum: Ternæ minæ in uini dulcis metretam conijciuntur. Dantur ex eo terni cyathi, ijs qui se-

tari aut amburi debent, ut antè dictum est: siquidem nullo tunc afficiuntur dolore, sed ueterno quodam pressu, torpescunt. Mala soporẽ afferunt olfactu, & etiam si mandantur itẽ expressus ex eis succus: nimio tamẽ odore percussu, obmutescunt. Semen Malorum potum, uulvas purgat: appositumq; cum sulphure, ignem nõ experto, rubra sæminarum profluvia sistit. Scarificata punctisq; multifariã aperta radice, erumpens lachryma cauo uase recipitur. Liquamentum aut succo lacteo præstantius est: sed non ubique, ut experientia docet, radices lacteũ succum delachrymant. Alium tradunt esse Mandragoram, nomine Morion, in opacis iuxta specus enatũ, solijs albi Mandragoræ, minoribus, albis, drantalibus, radicẽ ambientibus: quæ mollis est & candida, paulo maior palmo, pollicemq; crassitudine æquat. Tradunt eam in pane, offa obsoniõue, drachmæ pondere deuorata, usum rationis intercipere. Obdormiscit enim homo, eo ferè quo comederit habitu, sensus impos, ternis quaternisue, ex quo data est, horis. Hac medici utuntur, cum scindendi, urendiq; necessitas adest. Antidotum esse uolunt radicem, cum manico Solano potam.

Mandragora prima & secunda, sponte multis in locis Italicorũ montiũ nascuntur, & maxime in Apulia & monte Gargano, quod S. Angeli vocat, & inde herbarũ cortices & poma in alias Italiae regiones exportat. Visitur & in hortis Neapolitanis, Romanis, Venetis, & nunc etiam in Gallia. Mandragora tertia species in umbrosis nascens, Morion uocant, nostrum seculum non agnoscit. Tertio ordine infrigidat Mandragora, caliditatis tamen & humiditatis particeps. Radicis cortex ualentissima, non infrigidat tantum, sed etiam desiccatur.

Aconitum. CAP. LXVI.

Græ. Ακόνιτου. Lat. Aconitum. Off. Vua uersa.

Aconitum, aliqui Pardalianches, alij Cammoron, alij Thelyphonon, alij Myoclonon, alij Theriophonon uocat. Folia habet Cyclamini, aut Cucumeris, tria aut quatuor, minora & subhirsuta. Caulẽ palmo altũ, radix Scorpij caudã emulatur,

* *Aconitum.*

Stinis exilit, à priore distans, quoniam folia faciat effigie Platani, crebriore diuisura, longiora, & multo nigriora: caulem Filicis, leuem stylum, cubitali altitudine, aut ampliorem: semen in siliquis oblongis recondit. Radices in modum Squillæ marinæ cirrhorum nigrescunt, quibus ad uenationem luporum utuntur. Insertæ siquidem crudis carnibus, & deuorata, lupos enecant.

Aconitum Pardalianches, quòd Leopardos & Pantheras perimat, vidit & collegit Matthiolus, in prominentibus Tridento locis, hocq; vtuntur qui Roma & Neapoli conficiendis lupis singularem operam nauāt, & in S. Angeli ponte non infrequenter radices vanales offerunt, quòd hæ radices lupos confestim perimant. Non tamen hæ radices, Lupariæ sunt, qua tertia Aconiti est species, nempe Pontici, qua & Tri-
den

tur, & Alabastris modo splendet. Torpescunt, ut fama est, scorpiones admota radice, stupentq;: qui rursus Hellebori contactu excitantur. Oculorum medicamentis leuandi doloris gratia adijcitur. Enecat pantheras, sues, lupos & feras omnes in carnibus obiectum. Est et alterum Aconitum, quod aliqui Cynoëtonon, alij Lycopëtonon appellant. Huius genera sunt tria: Vnum quo utuntur uenatores, alia duo in usum suum uertere medici. E quibus tertium, quod Ponticum nominatur, plurimum in Italia, montibus Iu-

dentinis, herba della Volpe, quod vulpes, qui hanc carnibus intritã gustarint, perimat. Hac folia habet pluribus quàm Platanus incisuris diuisa, caulem Filicis, luteum florem, Ranunculi figura, radices nigras. At quæ prostant radices, è candido flauescunt. Verum enim uerò tertia Aconiti species, non ea est planta, quam vulgò, herba Paris, vocitant, quod ex huius herbe notis liquet, maximè cum hac radice constet ce pilari, è candido flauescens, nullaq; caudæ scorpionis forma, aut Alaba, tri splendor in ea visatur. Nam id in Aconito requirit Dioscorides. Ad hac Aconiti folia, è Theophrasto, Cucumeri, & Pani porcino similia, non in medio caule euasuntur, quod in herba Paris accidit, sed hirsuta statim à radice prodeunt. Semen tritico adsimile, nec spicis inclusum, plurimum ab herba Paris distat. Auincennæ itidem Napellus, Aconitum non est. Si quidem is author secundo libro de duobus Aconitis tractat, & horum vnum, strangulatorem Adip, alterum strangulatorem nominant Leopardi, eodem illi significato, quo Græcis, Lycoctonos & Pardaliâches, & postea proprium caput Napello attribuit, ab illis diuersum. Et quod ad Napelli confectiõnem attinet, id ad eò correctum esse potuit, vt extra detrimetum fuerit. Vel Napelli nomine murem intelligit, qui è radice Napelli rescitur, in altis Anania montibus non semel à Matthiolo perspectum, quiq; verum est antidotum non Napelli tantum, sed totius etiã veneni.

Cicuta. CAP. LXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κώνειον. Lat. Off. & Ita. Cicuta.

Gal. Cigue.

Cicuta caulem ædit geniculatum, ut Fœniculi, grandem, in cacumine ramosum: folia Ferulæ, angustiora, graui odora tu: rami, mox umbella: in summo prodeunt: flores quoque albicantes, & semen Aniso candidius: radice non alta, concaua. Cicuta letale uenenum est, suaq; ui refrigeratoria necat. Remedio est uini meraculi potus. Succus exprimitur contusis cacuminibus, priusquam semina & coma siccescant: qui sole densatur in pastillos. Multus ad medendi rationem usus est aridi. Commode miscetur collyrijs, quæ leuandi doloris gratia temperatur. Ignis sacros,

Cicuta.

mortifero edentium esu. Calidioribus & regionibus & locis nocentior, ut de Parthia, Asia, & Europa quibusdam tractibus, Candia, Athenis, & Megaris prodidit Plinius. Hac asinis manducata, torporis intantum conciliat in Thufcia, ut mortuis similes, à se pellè detrahi, non sentiunt, ac non raro excitentur, tam medij pelle erugati: frigidissima Cicuta temperatura, id genus alienationis mentis inducit, quod Conion Greci vocant, vel ipsis radicibus ab inscientibus, Pastinaca loco, in cibum assumptis.

sacros, & ulcera quæ serpunt, illitu restinguit. Herba cum coma trita, & testibus circumlita, libidinum imaginationes in somno compefcit: sed genitale resoluit. Lac puerperarum mammis apposita extinguit: in uirginitate mammas coërcet, & increfcere non patitur. Pueris præstat, ut eorum testiculi cibū nō sentiētes, intabescāt. Efficacissima uis Creticæ, et Magarensi, mox Atticæ, et in Chio et Cilicia nascenti,

Cicuta non ignota planta, tetro se prodit odore adulta, pubescens Apium mentitur,

Taxus. CAP.

LXVIII.

NOMENCLATURA.

Gra. σμίλαξ. Lat. Taxus. Ita. Nasso,
Gal. Yf,

smilax

Smilax à Græcis, Taxus à Latinis appellatur, arbor Abietis magnitudine, & foliorum eiusdem figura, in Italia & Narbonensi Gallia Hispaniæ contermina nascens. Auicula quæ Italicæ Taxi baccas deuorant, denigrantur: & qui ederint easdem homines, alui profluuio corripiuntur. Narbone tam præsentis est ueneni, ut si qui dormiant sub ea, aut in eius umbra subsideant, ledantur, & sæpenumerò moriãtur. Quare de Taxo hæc traduntur, ut ab ea caueamus.

Taxus mortifera arbor, multum differt à Smilace aspera, & læui, de quibus superius diximus, hancq; idè in venenatas plantas Dioscorides abegauit, quo quæ eiusdem naturæ, suo more, etiã vnà permisceret. Ex hac arbore materia fit in quotidianos vsus elegantissima. Frondium fumus mures enecat.

Apocynon. C A P.

L X I X.

NOMENCLATURA.

Græc. ΑΠΟΚΥΝΟΥ. Lat. Apocynon.

Ita. Apocino.

Apocynon, siue Cynocrambe, Brassica canina, frutex est viticulis constans, malè olentibus, lentis, utiliumq; modo obsequiosis, fractu serè inuictis: folio Hederæ, molliore tamè, & per extremum acutiore, lento, graui odore: id luteo succo turget. Siliquæ, ceu Fabarum, folliculari specie, digiti longitudine protendantur: semine intus albo, duro, paruo. Folia cum adipe in panes coacta, canes, lupos, uulpes, & pantheras enecant, in cibo data, & protinus eorum coxendices resoluunt.

Apocynon, Cynocrambe, aut Brassica canina, venenata, & iuxta incognita planta, Galeno, non canes tantum, sed etiam lupos, & homines tollit. Grauißimum odorem spirat, & ob id admodum calida, attamen non peræquè sicca, quò fit vt summè maturet.

Nerium,

Nerium, seu Rhododendrum.

CAP. LXX.

NOMENCLATURA.

Græ. Νήριον. Lat. Nerium. Ita. Oleandro.

Gal. Rosagine. Off. Oleander.

Nerion.

nena sunt: hominibus uerò contra serpentium morsus præsidia, è uino pota: eo magis Ruta addita. Imbecillæ etiam animantes, ut pecus & capræ, si aquam bibant in qua folia ea maduerint, moriuntur.

Nerion, Matthiolo in Laci Benaci ripis, inter Myrteta & Laureta nascitur, & in monte Argæto circa maritimam Senensium orâ. Planta visu admodum grata, tum maximè suis onusta rosis. Nerion.

Galeno,

Galeno, extrà illita, vim habet digerendi, per os sumpta, venenū est, nō homini tantum, sed etiam brutis. Id quod Dioscorid: & Plinio non con-
cinit, nisi dicamus Nerion, serpentium morsibus medicari, haud secus
ac Cantharides, canis rabiosi morsibus profunt, Euphorbium scorpionis
ictibus, quin & pleraque venena, diuersi generis, venenis medicandis
inseruiunt, vt in sexto libro patebit.

Fungi. CAP. LXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. μυκητες. Lat. & Off. Fungus. It.

Fongho. Gal. Champignon.

Fungorum differentia duplex: aut enim manduntur, aut
perniciales sunt. Multis de causis uenenosi gignuntur, ubi
uidelicet clauis ferrens, in quo sit rubigo, aut panni marcor ad-
fuerit: aut si iuxta serpentis cauernam, arborē sue, quæ priuatim
pariunt noxios fructus, erumpant. Continēt qui tales sunt, ne-
scio quod strigmentum, ocncretamq; pituitam, terraq; eruti, quā
celerrimè computrescunt, atque marcore uitiantur. Sed qui ue-
neno imbuti non sunt, suauem in iuribus gratiam habent: lar-
gius tamen sumpti nocent, & ægrius concocti strangulant, aut
choleram morbum citant. Remedio est Nitri potus, aut lixiuū
cum acidamuria, aut feruesactæ Saturiæ, aut Origani usculum.
debellantur etiam gallinacei fimi potu ex aceto, aut eiusdem de
linctu cum Melle multo. Corpus alunt, sed ægrè dissoluuntur,
cum magna ex parte integri ipsi, cum recrementis alui re-
yciantur.

Fungorum non malus est cibus, sed si temerè mandantur, in discri-
mē adducunt: nā & nocentiū, & probatoriū multa, & diuersa sunt
species. Horum plus præ tota Italia ferax est Thuscia. Siquidem annis
singulis à primo Aprilis imbre emergunt, odore eximio, gustui gratissi-
mi, & innocui. Hos Prignoli incolæ vocant. Suilli primò incoquuntur a-
quæ, post friguntur. Venenati eo agnoscuntur, cum dilutus in eis rubor
apparet, rancidus aspectus, luidus intus color, rimosa stria, pallidum
per ambitum labrum. Tutissimi qui rubent callo, minus diluto quàm

M

Boletis

Boletis rubore, & qui è rubis & carduis vere nati, rotunditate clusili. Eos Spinulos, Prunulos, & Cardeolos appellant, Merulos, Fusios, Campestres, Crepitus lupi. Fungi innocētiores arborum ramis innascuntur. Inuenti Neapoli lapides, qui defossi, & terra aliquantum operiti, tum superiecta aqua tepida, intra quatrimum fungos producerent. Hæc eam ob causam summa diligentia asseruantur. Fungus vt potè frigidus & humidus, iunctam habet facultatem venenatam & mortiferam, præcipuè qui cariosus est.

Colchicum. CAP.

LXXII.

NOMENCLATURA.

Græc. κόλχικον. Lat. Colchicon. Ita.

Colchico. Gal. Tuechien. Off.

Hermodactylum.

* Colchicum. 1.

Colchicum. 2.

Colchi

Colchicon, aliqui Ephemeron, sunt qui agrestem Bulbum uocant, autumnu exitu florem adit Croci, candidantem: ab eo tempore folia Bulbi, sed pinguiora: caulem palmo altum, ferentem rufum semen: radicem foris è nigra rufescentem, quæ delibrata, candida & mollis spectatur, lacteo succo madet, atque gustatu dulcis inuenitur. Bulbus eius mediam habet riam, fissuramq̃, qua flos erumpit. Plurimum in Messenia, & Colchis enascitur. Ea comesa, Fungorum more, strangulando enecat. Hanc autem depinximus, ne à quoquam imprudenter pro Bulbo deuoretur: mirum enim in modum saporis uoluptate imperitos allicit. Remedio sunt eadem quæ Fungis, bubulum etiam lac potum auxiliatur. Itaque cum adsuerit, non aliud desideratur auxilium.

Ephemerum. CAP.

LXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. εφῆμερον. Lat. Ephemeron. Ita. Iride.
saluatico. Gal. Lis fauage.

Ephemeron, alicui syluestrem Irim appellant, folia habet Lilij, sed tenuiora: caulem parem: florem candidum, amarum: semen molle: radicem unam, digitali crassitudine, longã, astringentem, odoratam. Nascitur in syluis & opacis. Huius radix dentibus præcipua, si decocto colluantur. Folia in uino cocta, discutunt tumores, & tubercula, quæ nihil adhuc humidi contraxerunt.

Ephemerum Colchiocum, è Colchide, Ephemeru inde nomen sumpsit, quòd presentaneo adeò sit veneno, ut infra unius diei spacium hominem enecat. Porrò Ephemerum Colchiuum, ipsum est Officinarum Hermodactylum. Officinarum dixi, quoniam verum non sit Hermodactylum: quodque verum Colchiuum, à vero Hermodactylo longissimè desideat. Errori suadamentũ præbuit Serapio, qui cõfusane de

*Ephemerum.*Paritoire. Off. *Parietaria.*

Ephemero & hermodactylo eodem capite pertractat, huicque titulum indit, de Hermodactylo. Contra Græci, è queis extracta Ephemeræ & Hermodactyli nomina, diuersis de eis capitibus tractauerunt.

**Helxine, id est,
Muralis herba.
CA. LXXIII.**

NOMENCLATVRA.

Græ. ΕΛΞΙΝΗ. Lat.

Helxine. It. *Vetriola.* Gal.

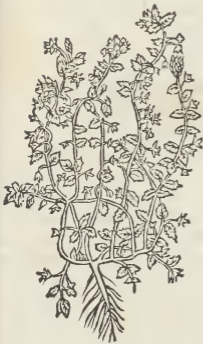
H *Elxine nascitur in parietinis, sepibus & macerijs. Folia ei Mercurialis insunt, hirsuta: cauliculi subrubentes, & circa eos ueluti semina aspera, adherentia uestibus. Folia refrigerandi spissandiq; naturam habent, qua ex causa sanant illitu sacros ignes, adusta, condylomata, panos incipientes, tumores, inflammationesq;. Succus eius cum Cerussa, ignibus sacris, & ulceribus quæ serpunt, commode illinitur, imponiturq; podagræ cum hircino adipe, aut cerato Cyprino. Veterem tussim emendat instar cyathi haustus. Tonsillis inflammationem sentientibus utiliter & gargariatur, & oblitur: aurium dolorem cum Rosaceo instillatus leuat.*

Alfine.

Alfine. CAP. LXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Αλσίνη .Lat. & Off. Alfine. Ita.
Centone. Gal. Mouron.

Alfine.

Alfine minor.

Alfinem, aliqui Anthyllion, nonnulli Myosota uocant, quoniam muscutorum aures folia imitantur. Lucis opacisq̄ gaudet, unde Alfine dicta est. Hæc erat eadem quæ Helxine, nisi humilior esset, & folijs longioribus, nec hirsuta: cū teritur, odorem cucumis reddat. Vim refrigerandi adstringendiq̄ obtinet. Oculorum inflammationibus cum polenta illinitur. Succus aurium doloribus infunditur. Quin & emēdat omnia quæ

Helxine, id est, muralis herba.

Differt hæc Helxine, que Muralis & Parietaria, ab Helxine, Cysampelo, atque ipsarum nomen differentiam produunt. Namque ambæ notæ sunt. Helxine Vitreolaria abstergendi astringendique virtutem habet, humiditati infrigidanti coniunctam. Alsiue plures sunt species, licet vnius tantum mentionem faciat Dioscorides. Eiusdem est cum helxine facultatis.

Lens palustris. C A P.

LXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. φακὸς ἐπὶ τοῦ τελευατῶν. Lat. Off. Lens palustris. Ita. Lenticularia. Gal.

Lentille de mer.

Lens palustris inuenitur in aqua non fluente, muscus Lenticula similis, refrigeratoriæ naturæ. Propter quod conuenienter collectionibus, igni sacro, & podagris illinitur per se, & polenta. Glutinat & procidentia puerorum interanea.

Lens palustris aquis stagnantibus & resedibus innatat cœu muscus pusillis & astriculis folijs, semine lentem referens, infrigidantium secundi est ordinis.

Semperuiuum, seu Sedum. C A P.

LXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αείζωον μέγα. Lat. Off. Semperuiuum, maius. Ita. Semprenuuo maggiore.

Gal. Ioubarbe.

Semperuiuum magnum ideo nominatur, quoniam perpetuò folia uireant: cuius caules cubiti altitudinem implent, interdum excedunt, pingues, crassitudine pollicari, uirentes, Characiæ Tithymali modo infecti: folia pinguia, carnosæ, longitudine pollicari, in cacumine linguæ similia, alia in terram cō-

hexa,

Semperuiuum.

uexa, alia in capite stantia inuicem, ita ut ambitu effigiem imitentur oculi. Nascitur in montibus, & testaceis. Supra domicilia etiam seritur, Eius uis refrigerare, & astringere: medentur igni sacro, nomis, ulceribus qua serpunt, oculorum inflammationibus, ambustis igni, podagris per se, & cum polenta illita folia. Succus capiti, in doloribus, cum polenta aut Rosacco perfunditur. Datur in potu contra phalangiorum ictus, dysenteriam, aluiq; profluvia. Teretes tineas potus in uino excutit. Subditus in uellere, mulierum abundantiam sistit. Succus oculorum lippitudinibus, sanguinis uitio conceptis, inungitur. *Semperuiuum paruum* in petris, parietinis, & maceris, necnon scrobibus opacis nascitur, caulibus ab una radice multis, tenuibus, crebro foliatis: exilibus folijs, rotundis, pinguibus, mucronatis: caule à medio emicante, palmum alto, umbellam herbidosâ flores &

Aizoon maius.

Minus.

tenuis gerente. Folia eisdem cum priore viribus prædita sunt. Tertium videtur Sēperuii genus, quam aliqui Andrachnen agriam, aut Telephion uocauerunt, Romani Illecebram: pusillus, crassibusq; folijs, hirsutis, Portulacæ proximis. Nascitur in saxis. Vis ei excelsaæctoria, acris, exulcerans. illita cum axungia, strumas discutit.

Semperuium maius & minus omnibus nota sunt. Maius tamen, Speculariter Semperuium vocatur: minus, Vermicularis. Huius dua sunt species: Vna, quæ florem præfert luteum, folia pusilliora & duriora: hæc pro mare habetur. Altera, folijs constat longiusculis, rariiusculis, & crassiusculis, flore candido, hæc semina ducetur. Tertia Semperuii species non omnibus cognita. Hæc cognouisse videtur Cordus, quæ & solâ ex omnibus Aizoi generibus, calidum habere tēperamentū nec esse Vermicularē asseuerat. Matthiolo nondū in Italia demonstrata, quæ nis Sēperuiū maius & duas Vermicularis species nullibi nō perspexerit.

Vmbilicæ

Vmbilicus Veneris. CAP.

LXXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κοτυληδ'ου. Lat. & Off. *Vmbilicus Veneris*.

Ital. *Ombilico di Venere*. Gal. *la Rondellete*.

Cotyledon, siue *Vmbilicus Veneris*, folio est in acetabuli formam tornato, ineuidenter concauo, breui in medio cauliculo, in quo semen inest: radice Oliuæ modo rotunda. Succus cum uino circumlitus, instillatusue, contecta genitalia nudat: inflammationibus, sacris ignibus, strumis, pernionibus, illitu auxiliatur. stomachi ardorem refrigerat. Folia cum radice comesa, calculos frangunt, urinam cient, hydropicis ex Melle dantur. Herba utuntur ad amatoria. Est & alterum genus eiusdẽ, *Cymbalion* aliqui uocant, pinguibus folijs, latioribus, ligulariũ modo densis, circa radicem medium oculi ambitum describentibus, ut in maiore *Semperuino*, adstringentis gustus: cauliculo tenui, in quo flores & semina *Hyperici*: radice maiuscula. Facit eadem quæ *Semperuiuum*.

Vmbilicus *Veneris* copiosẽ per omnẽ *Thusciam* muris uetustis & *sa*xis innascitur, huius folia, quæ operculis vasculorũ similia sint in *cola* *Cupertionole* uocant. Hæc docti quipiã *Cymbalaria* putant, sed falso: Namq; hæc comæ modo è parietibus dependet, caule tenui, folio hederaceo, plurimum per ambitum mucronato. *Cotyledonis* alterum genus, *Cordus* *Crassulam* maiorem putat, crassis & carnosis est folijs, *Aixoo* maioribus, quæ per hyemem simul cum caule exarescunt. *Vmbilicus Veneris* infrigidat, repercutit, abstergit, & discutit.

Vrtica. CAP. LXXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ακαλίφη. Rat. *Vrtica*. Ital. *Ortica*.

Gal. *Ortie griesche*.

Urtica. 1.

Urtica. 2.

Duo Urticæ genera: sylvestris, asperior, latioribus, nigrioribusq; folijs: semine Lini, sed minore: altera non æquè aspera, minuto semine. Folia utriusque illita, canis morsibus, addito sale, medentur. Gangrænis, carcinomata, sordida ulcera, & quæ cacoëthe uocantur, item luxata, panos, tubercula, parotidas, suppurationesq; sanant. Lienosis cum cerato imponuntur. Faciunt ad profluvia narium, cum succo trita, & naribus indita. Menses ciunt eadem, detrita cum myrrha, & imposita, proidentes uulnas, recentia contactu resilire cogunt. Semen potum ex passo, uenerem stimulat, uulnæ ora patefacit. Cum Melle delictum, orthopnææ, lateris & pulmonum inflammationibus prodest, thoracem expurgat. Erodentibus medicamentis admiscetur. Cocta cum conchis folia, aluum emolliunt; urinas mo-
uent

uent, inflammationes discutiunt, decocta cum ptisana, uitia peſto-
ris extrahunt, Mulierum menſes euocant, cum Myrrha modico
pota. Inflammatione turgentem uuam, gargarizatus ſuccus ex-
primit.

VRtica genera duo facit Dioſcorides, qua ſatis nota ſunt. Præter
hac in Italia naſcitur & tertium genus, folijs puſillis, & caule
breui. Hæc, quam alia dua, uehementius adurit. Eſt etiam inter Vrtica
genera, quam Cardiacam uocant. Vrtica ſemen excaſcit, & tenuiſ-
ſimum eſt partium, concoquit, & expurgat.

Galiopſis. C A P.

L X X X.

Galiopſis.

N O M E N C L A -
T V R A.

Græ. γαλιόψις. Lat.
Galiopſis. Ita. Ortica fetida.
Gal. Orties mortes. Of.
Vrtica mortua.

Galiopſis frutex in to-
tum caulem & folia
habet Vrtica, leuiora, &
qua grauem odorem trita
reddant: flore purpureo, te-
nu. Naſcitur circa ſepes, ad
ficioꝝ areas, ac ſemitas ubi-
que. Folia, caules, ſemē, ſuc-
cusq̄, duritias et carcinomata
diſſipāt: ſtrumas, panos, et pa-
rotidas diſcutiūt. Oportet bis
die

die tepidū ex aceto cataplasma imponere, & eius decocto fove-
re. Ad putrescentia, gangrenas, & nomas, cum sale efficaciter
linuntur.

CAliopsim Itali Vrticam fetidam vocant, siquidem attrectata pu-
tet mirum in modum, folijs & caule Vrticis similis, non adurenti-
bus tamen. Errant qui Galiopsim, Scrofulariam, aut Millemorbiam exi-
stimant, quod florem habeat, hianti mustellæ persimilem. Siquidem fo-
lia non admodum ad Vrticam accedunt, nec odore est ingrato. Nodosa
radix, qua maximè medicinam facit, praterita à Dioscoride, subindicat
eum non de Scrofularia intellexisse. Natales etiam non conveniūt. Nam
Scrofularia circa aquarum fossas, & riuulorum ripas nascitur, non cir-
ca sepes, edificiorum areas, ac semitas. Ruellio, Galiopsis, Agripalma est,
vteri suffocationis singulare remedium.

Gallion.

Gallion. C A P.
L X X X I .

N O M E N C L A -
T V R A .

Græ. γάλλιον. Lat. Gal-
lion. Ita. Gallio. Gal. Petit
muguet.

Gallion nomen ex eo
trahit, quòd in con-
trahendo lacte, coaguli vice
impleat: ramulum foliumq̄
habet Aparinæ simillimum,
rectum: florem in cacumine
luteum,

luteum, tenuem, densum, copiosum, odoratum. Flos igni ambustis illinitur. Sanguinis profluuia sistit. Cerato Rosaceo Gallion admiscetur, in solatum usque dum albescat, lassitudines reficit. Radix uenerem concitat. Nascitur in palustribus.

Gallion, Aparine, aut Rubia minoris similis, ubique circa publicum iter nascitur, flore nunc candido, nunc luteo. Lactis additum, pro coagulo est. Hoc in locum herba, quam, Presura, Itali vocat, uti possunt qui caseum dulce conficiunt. Vim habet desiccandi, cum aliquanta acri monia.

Senecio. CAP.

LXXXII.

NOMENCLATURA.

Senecio.

Græ. Ηριγέρων. Lat. Senecio. It. Cardoncello. Gal. Senecon. Off. Scutum cæli.

Senecio cauliculo est cubitali, subrubro: folijs continuis, diuisura Erucæ, sed minoribus multo: luteis floribus, qui celeriter dissecti uanesunt in pappos. Nomen uero sibi uendicauit, quoniam flores capillorum ritu, uere canescant: radice superuacua. Nascitur maxime in macerijs, & circum oppida. Folia cum floribus refrigerant. Quare illita cum uini modico, uel per sese, testium & sedis inflammationem

inflammationes sanant. Quin & ex manna Thuris medentur cū reliquis uulneribus, tum ijs quæ nerui acceperunt. Illi per se cū aceto pappi, idem munus præstant: uerūm recentes epoti strangulant. Totus caulis, si coctus in passo potur detur, stomachi dolores à bili contractos per sanat.

SEnecio, ubique etiam in veteribus muris nascitur, nec cognitu difficilis. Nomen ei Græci indidere, quod uere canescat. facultatis est mixta, refrigerantis, & per æquē quadantenus digerentis.

Thaliëtrum. CAP. LXXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. θαλίητρον. Lat. Thaliëtrum. It. Argentina.

Gal. Argentine. off. Cotula fetida.

Thaliëtron folia Coriãdri habet, pinguiora paulo, caulem Rutæ, in quo folia. Quæ trita, illitu antiqua ulcera ad cicatricem perducunt. Nascitur maxime in campestribus.

Thaliëtron Argentina ne sit, nec asseuerare, nec impugnare audeat Matthiolus, at Cordus herbam Germanis dictam, Heyleblat, asseueranter pronuntiat. Hac rustici in Saxonia maxima curant uulnera, nullo adiutore medico. Nascitur in campestribus & pratis non ita humentibus. Trium eius generis differentia, deprehensu faciles. Desiccet Thaliëtrum sine morfu.

Marinus muscus. CAP.

LXXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Βρυου θαλάσσιου. Lat. Muscus marinus. Ita. Corallina. Gal.

Coralline.

Marinus muscus nascitur in scopulis, testaceisq; haud procul à mari, gracilis, capillaceus, caulis expers. Præcipua ei spissandi uis, & collectiones cohibendi, & podagras, quas refrigerare opus sit.

Coralli

Corallina, qua ad conficiendos in infantibus vermes vtuntur, verus est *Muscus marinus*. Nam rupibus & testis adhaerens, & circumplexus corallo, haud aliter quam *muscus cortici*, & arborum ramis innexus, reperitur. E. terrea & aquca substantia componitur, vtraque frigida, quod gustum in eo astringitorium parit.

Fucus marinus. CAP.

L X X X V.

NOMENCLATURA.

Gr. φύκος θαλάσσιου. Lat. *Phycus marinus*, Ita.

Phuco marino. Gal. Fueillet de mer.

E*Phuci marini generibus, quoddam latum, & alterum sub longius, & rubens: tertium candidum, nascens in Creta, floridum ualde, quod nulla corruptionis labe polluitur. Omnia uim habent refrigeratoriam, non podagræ modo, sed etiam inflammationibus, in cataplasmatibus efficaciter utilem. Verum ijs uti humidis conuenit, priusquam exarescant. Nicander, puniceum aduersus serpentes dedit. Hoc fucus quidam putant mulieres suum colorem mentiri, cum tamen sit radícula eiusdem nominis, qua sese fucant.*

P*Hucus marinus, Algæ nobis incognitæ genus. Nempe non illa est Algæ, quæ Venetis, vitris, ne rumpantur, interseritur. Phucus ita ut humidus est, è mari extractus, secundo ordine desiccatur & infrigidatur, & acerbi aliquantum in se continet.*

Potamogeton. CAP. L X X X V I.

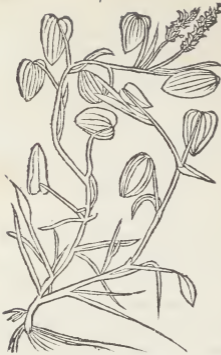
NOMENCLATURA.

Græ. ποταμογειών. Lat. *Fontalis*.

Ita. *Potamogeto*.

P*otamogeton, folium Betæ simile, hirsutum, paululum supereminens extra aquam. Refrigerat & inspissat: pruriginibus utile, & contra ueterum ulcerum nomas. Nomen ex eo inditum est, quod palustribus & aquosis enascatur.*

Potamo

* Potamogeton.

Potamogeton lacis & paludibus innatans, folio Betae visitur. Id in Ananiae vallis lacubus, & vidit, & legit suis manibus Matthiolus. Restrinxit & infrigidat Polygoni modo, essentia tamen, quam polygonum, crassioris.

Stratiotes. C A.

LXXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. στρατιώτης. *Lat.*

Stratiotes. Ita. Stratiote.

Stratiotes in aquis nascens, isdem supernatat, & sine radice uiuit: unde cognomentum traxit, *Herba*

semper uiuo similis, ni maiora haberet folia, quæ refrigerant: sanguinẽ qui defluit à renibus, pota sistunt: uulnera quæ inflammationem minantur, intumescere non sinunt: ignibus sacris & tumoribus ex aceto illinuntur.

Stratiotem aquaticum qui referente plinio Libri 24. cap. 18. in Aegypto tantum inundatione Nili nascitur, his in locis perquirere supernacaneum fuerit. Aixoo similis planta, folijs licet maioribus.

Stratiotes millefolium. C A P.

LXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ.

Græ. Στρατίωτης ὀ χιλίοφυλλο.

Lat. *Stratiotes Millefoliū*. Ita. *Stratiote Millefolgio*.

Gal. Millefeuille. Off. Millefolium.

Stratiotes Millefolium exiguus frutex, palmi altitudine, aut amplius assurgit, folijs auicularum pennas imitantibus, breui admodum dissecte q̄ foliorum exortu. Folia syluestre Cuminum simulant, præsertim breuitate atque scabritia, breuiora paulo, densiore umbella, & pleniore. Surculos in cacumine gerit exiguos, & capitula in modum Anethi: flores paruos, candidos. Nascitur in asperis agris, præcipuè circa semitas. Eximij usus ad ulcera uetera, recentia q̄, profluentem sanguinem, & fistulas.

Stratiotes Millefolium, incultis innascens, dubiò procul ea planta, quam nullibi non Millefolium vocant, nimirum nulla est quæ refragetur nota. Nam Asininum Daucum, Ferulacea & umbellifera herba, nihilum ad Stratiotem Millefolium accedit. Aquaticus Stratiotes, frigidus est & humidus, terrestris leuiter astringit.

Verbascum. CAP. LXXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. φλόμ. Lat. *Verbascum*. Ital. Tasso barbato.

Gal. Bouillon. Offic. Tassus barbatus.

Verbascum differentias summas habet duas, hoc nigrum, illud album: in quo mas & fœmina intelligitur. Fœminæ igitur folia sunt Brassicæ, pilosiora multò, & latiora, candida: caulis albus, cubicalis, aut amplior, subhirsutus: flores albi, aut ex luteo pallecentes: semen nigrum: radix longa, gustu acerba, crassitudine digiti. Nascitur in campestribus. Verbascū, qui mas appellatur, oblongius, albis folijs, & angustioribus, tenui caule. Sed nigrum prorsus albo simile esset, nisi nigriore latioreq̄ cōstaret folio. Syluestre folia fert Salkia, altas uirgas & lignosas, & circa eas ramulos quales Marrubiū: flores luteos,

Verbiscum. 1

Verbascum. 2

auri amulos. Sunt & Phlomidēs duae, hirsutae, rotundis folijs, humiles. Tertia Lychnitis appellatur, ab alijs autem Thryallis, folijs ternis, aut quaternis, uel paulo pluribus, asperis, crassis, pinguibusq̄, apta ad lucernarum lumina. Radix priorum duarum adstringit: quare quod magnitudine ludicrum talum æquet, in alui profluuiō conuenienter ex uino datur. Decoctum ruptis, conuulsis, fractis, antiquae tussi, auxiliatur. Dentium dolorem collutione mitigat. Verbascum cui flos aureus, capillos tingit, & quocunq̄ abijciatur, blattas in se contrahit. Cocta in aqua folia, aduersus tumores, inflammationes oculorum, syderata ulcera, ex uino & Melle illinuntur, cum aceto quoque uulneribus medentur. Contra scorpionum ictus sunt auxilio. Syluestris folia ambustis igni sunt cataplasmata. Sunt in folijs

Verbascum. 3

Verbascum. 4

lyis eius, quam fœminam dicimus, aridos ficos omnino non putrescere.

Verbasci genera tria: duo domestica, & vnum syluestre, quod solijs constat Salua, floribus aureis, omnibus nota sunt. Phlomidis duas, & Lychnitis in Italia haud dum à Matthiolo perspecta. Is Ruellij opinionem infirmit, censentis Phlomidis, duas illas esse plantas, quæ Brachæ cuculi, & Primula veris dicuntur. Nam solijs, quæ rotunda vni, alteri longa sunt, Verbascum non exprimunt: eorudem laur, cum hirsuta esse debuerint, Dioscoridis delineationi cõpugnat. Porrò de flore illo, herba Paralysis, aureo, verisque ineuntis nuntio, nulla à veteribus metio facta est, nõ præterituri si cognossent. Verbasci astringunt, desiccant, & abstergunt. Tryallis Cordo hortulana est planta.

Aethiopsis. CAP. XC.

NOMENCLATURA.

Græ. Αἰθιοπίς. Lat. Aethiopsis. Ital. Aethiopide.

Aethiopsis folia habet Verbasco similia, per quàm hirsuta, densa q̄, in orbem circa radicem imam redacta: caulem quadrangulum, scabrum, similem Apiastro, aut Arctio, multis concavum alis: semen Erui magnitudine, geminum, in uno conceptaculo: radices ab eodem cespite numerosas, longas, glutinosas gustu, quæ sicca nigrescunt durantur q̄, ut cornua possint uideri. Plurima nascitur in Ida monte Troadis, & in Messenia. Auxiliatur purulentis excreationibus, ischiadicis, pleuriticis, arteriæ scabritijs, decocta radix & pota: quin & cum Melle, eclegmatis uicem præbet.

Aethiopsis nec apud nos enascitur, nec ex Aethiopia adfertur, nec ex Ida Troadis aut Messenia, ideoq; ignotarum plantarum classem subitura.

Arction. CAP. XCI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀρκῆσιου. Lat. Arction. Ita. Arctio.

Gal. Bardane. Offi. Lappa.

Arction, aliqui potius Arcturon uocant, similis est Verbasco folijs, nisi quòd hirsutiora & rotundiora sunt: caule longo, molli: semine Cumini, paruo: radice tenera, alba, dulci q̄. Decocta cum semine radix in uino, dentium dolorem mulcet, si contineatur ore decoctum. Ambusta permiones q̄, fouentur eodem. Bibitur aduersus coxendicum dolores, & stranguriam, è uino.

Errant qui Lappam minorem (quæ verum Dioscoridis est Xanthion) pro Arctio accipiunt. Quò fit ut ignota sit planta, Arction. Arctij semen tenuum est partium, modicè desiccet & abstergit.

Perse

Personata, siue Lappa. CAP. XCII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αγκειου. Lat. Personata. Ita. Lappa maggiore.
Gal. Gloton. Off. Bardana maior.

Personata folia habet Cucurbitæ, maiora & hirsutiora, & crassiora: caulem albicantē, quam & interdum uidua caule reperiatur: radice intus cādida, foris nigra. Hæc drachmæ unius pondere pota, cum pineis nucibus, purulenta & cruenta extusientibus auxiliatur: trita dolores à cōtorsionibus artuum contractos, illitu sedat. Folia utiliter antiquis ulceribus ilinuntur.

Personata, siue Lappa.

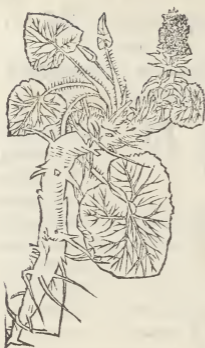
Arcion, Personata, & Bardana idē esse, ipse Dioscoridis cōtextus indicat: hac tamen alia maior est, qua rustici Itali, cum sub ardente canicula fruges aut demetunt, aut triturant, pileos quo astumfallant, mentiuntur. Aparinem herbam, Rubiæ (quam vocant) simile, & quæ Speronella vulgo Italico dicitur, ac inter lentes nascitur, Lappā non esse, satis liquet. Arcion digerit & desiccet, & modicē astringit.

Petasites. CAP. XCIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Πετασίτης. Lat. Petasites. Ita. Petasite.

Petasites pediculus cu-
bito maior, crassitudi-
ne pollicis, à quo præ grande
folium, galeri modo am-
plum, cui fungus dependet.
Contra Phagedanas, &
ulcera quæ cacoethe vocant
efficaciter illinitur.

Petasites, non est ea Lappæ
maioris species, qua in fossa-
rum ripis nascitur, sicut nec in
Italia à Matthiolo reperta, cū
Ruellius dicat sibi in Gallia no-
tam, & rusticis, Bardanam ma-
iorem nominari.

* Petasites.

Epipactis. CAP.

XCIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ΕΠΙΠΑΚΤΙΣ.

Lat. Epipactis.

Ital. Epipactide.

Epipactis, ab alijs Helleborine, parua herba, fruticosa, exi-
guis folijs. Iocinoris utijs utilis, & contra uenena pota.

Histo

Historia Epipactidis, in Dioscoride, breuitas, ignotam penè hanc herbam facit. A tenim nõ dubitat Matthiolus, quin in Goritiano comitatu copiose nascatur, quòd inibi pusilla quæpiam herba nascatur, quæ omni sua effigie, Epipactidis historiam representet. Cæterum Plinio, Elleborina, quod Elleborum nigrum referat, dicitur.

Capnos, seu Fumaria.

CAP. XCV.

NOMENCLATURA.

Græ. Καπνός. Lat. Fumaria. Ita. Capno.

Gal. Fumeterre.

Off. Fumus terre.

Capnos, seu Fumaria.

Fumaria fruticosa herbula est, pratenera, Coriandri similis: foliis candidioribus, undiq; numerosis, cineracei coloris: flore purpureo. Huius succus claritatem facit oculis, delachrymationemq; unde nomen traxit. Illius cum gummi, euulsas palpebras renasci prohibet. Commanducata herba biliosam urinam trahit.

Capnos, Fumaria nomen accepit, quod huius succus claritatem oculis faciat. Ver opportunum legendæ Fumariæ tempus, & eliciendo succo. Ad calidū temperamentū inclināt,

N 4 quod

quod tamen frigiditas infrenet, dominetur licet in exterioribus partibus frigiditas: verum in sicco, secundam classem subintrat. Laxat, confortat, & praparat. Qualitatis est amara, & paucillum acris, & nul latenus acerba.

Lotus urbana. CAP. XCVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Λωϊος ἡμερϑ.

Lat. Lotus urbana.

Ital. Loto domestico.

Gal. Trefle odoriferant.

Offic. Trifolium odoratum.

Lotum urbanam, alij Trifolium uocant. Nascitur in hortis. Extractus succus, addito Melle, oculorum argema, nubeculas, ceterasq; caligines discutit.

Syluestris Lotus. CAP. XCVII.

NOMENCLATURA.

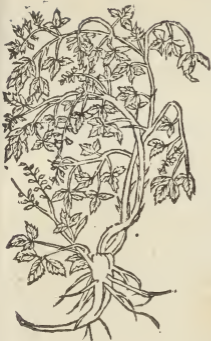
Græ. Λωϊος ἄγειϑ.

Lat. Syluestris Lotus.

Ital. Loto saluatico.

Syluestris Lotus, quam Trifolium minus appellant, plurimum in Lybia gignitur, caule bicubitali, & sepe maiore, alis multis: folijs Trifolij pratensis: semine Fœnigraci, multo minore, gustu medicato. Vim calfaciendi & leniter astringendi obtinet. Vitia cutis in facie, maculasq; cum Melle peruncta expurgat. Trita per sese aut cum Maluæ semine, in uino aut passo, bibitur aptissime contra dolores, qui uescicam male habent.

Eloti satiuæ floribus, præstantissimum & iuxta expertissimum sic oleum in totius corporis & præcipuè iuncturarum dolores, & callos veteres, quod Andacoca sicut & herbam, Arabes uocant. Syuestre huius generis, hæcenus incognitum, siquidem exotuum est: nempe

* Sylvestris Lotus.

in Lylia nascens. Lotus sativa modicè digerit, & desiccatur, temperatè calida & frigida. Lybica semen, calidum est secundo gradu, & aliquantum absterforiū. Hac Lotus, Officinarum est Melilotus.

Cytisus. CAP. XCVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κυτίσος.

Lat. Cytisus.

Ital. Trifoglio caualino.

Cytisus, frutex est albus in totum, ut Rhamnus, ramos spargens cubito longiores, in quibus folia Fœnigraci, aut Loti trifolia, minora, dorso medio prominente. Ea digitis trita Erucam olet, gustataq; Cicer sapiunt. Folia refrigerant. Tumores inter initia discutiunt, si cum pane trita illinantur. Decoctum potu urinam ciet. Nonnulli, quod apes alliciat, prope aluearia serunt.

Cytisus copiosissime in Italia nascitur, effigiem referens picturae Dioscoridis & Plinij. Italorum quidam, Trifoglio caualino: alij, Tribolo nominant. Surculos profert frutex cubitales aut maiores, quibus folia supereminent, veri Trifolij similitudine, dorso in medijs prominente. Iis color candidus, & tritus Erucæ odor subolet: & commandu-

catu, sapor profilit cicerum recentium. Flores incani & muscosi propendunt racemorum forma, quibusdam lutei, alijs canduantes. Is in Galijs etiã prouenit, in segetibus precipuè hordaceis. Satio autumnu vel re re fieri potest, semine subactõ solo, & in areas digesto. Si desit, cacumina disponuntur, ita vt quoquouersus quatuor pedum spacia distent. Terram stercoreatam desiderat. Si pluuia non incesserit, rigandum erit.

Lotus Aegyptia. CAP. XCXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Λωτός Αιγύπτου.

Lat. Lotus Aegyptia. Ita. Loto d'Egyptto.

Est & in Aegypto Lotus, quæ in campis flumine inundatis prouenit, caule Faba: flore paruo, candido, Lilio simili, quem tradunt occidente sole comprimi, occludi q̄, ad ortum autem aperiri: addunt q̄, caput ipsum uespera aquis condi, & ad exortum solis emergere. Caput quale Papaueris, maximum: & intus grana ceu Milij, quæ Aegyptij exiccant, & in panes cogunt. Radicem Lotus hæc habet mali Cotonei similitudine, quæ cruda coctã q̄ manditur: decoctã q̄, lutei õni qualitatem exhibet.

Lotus Aegyptia peregrina & nostro cælo incognita planta, à Serapione cum duobus supra descriptis Lotus, Andacoca nominatur. Ex huius semine tuso oleum exprimitur, quo Arabum seclarij in dolores iuncturarum vtuntur. Id tamen eius qui è floribus seu semine Loti vrbana elicitor, virtutem non extenuat, probato hæcenus successu.

Millefolium. CAP. C.

NOMENCLATURA.

Græ. Μυριοφύλλον

Lat. Millefolium. Ital. Millefoglio.

Gal. Millefeuille.

MYriophyllum, siue Millefolium, caulis est tener, singularis, unica nixus radice: plurimis folijs, læuibus, Fæniculo

culo similibus : unde nomen accepit. Caulis flauescit uarius, ac ueluti ex industria deliniatus. Nascitur in palustribus. Vulnere recentia ab inflammatione uindicat, siue uel uiride, uel siccum ex aceto oblinatur. Præcipitatis in potu, cū aqua & sale datur.

Millefolium hoc, admodum à Stratiote Millefolio dissidet. Nam Millefolium vulgare in asperis agris, & circa semitas nascitur, non in palustribus, ut Myriophyllum. Adde his, quod illius folia nihil ad scemiculum accedunt.

Myrrhis. CAP. CI.

NOMENCLATURA.

Græ. Μυρρῆς. Lat. Myrrhis. Ita. & Offic. Cicutaria.

Gal. Perfil d'Asne.

MYRRHIS simillima est Cicutæ, caule, folijsq̃. Radix ei oblonga, mollis, rotunda, cibo non insuauis. Quæ pota in uino, Phalangiorum morsibus auxiliatur. Cit menstrua, & partus secundos, purgatq̃ à puerperio scēminas. Subuenit & phthificis cocta in sorbitione. Ciunt quoque eandem bis die tēre potam, ex uino, in pestilentia salutarem esse, & ne morbi contagia sentiantur, obstare.

MYRRHIS Cicutariæ apud herbarios nomen sumpsit, quod figura proximè ad cicutam accendat. Nascitur inter arbuta, ideoq̃; summo perè cauendū, ne eius loco, palustris Cicutæ, quæ mortifera est, accipiatur. At enim falluntur qui Angelicam vulgò dictā, plantam pro Myrrhide accipiunt. Siquidē Angelica, folia fert Pastinaca domestica similia: Myrrhis, Cicutæ. Nec uero simile est, si Dioscoridi Myrrhis Angelica fuisset, eximum illū & Aromaticum, quem Angelica radix exhalat, odorem silentio præteriturum. Ceterum cum Cherephyllum supra demonstrauerimus esse Gingidion, falluntur qui illud Myrrhidem existiment.

Myagrū. CAP. CII.

NOMENCLATURA.

Græ. Μύαγρον. Lat. Myagrū. Ita. Miagro.

Gal. Carmeline.

Myag

MYagron, aliqui Melampyron uocant, herba est surculacea, folijs Rubiæ, pallidis, tripedanea. Semen oleosum, Fœnograeco simile. Quod contusum igni torrent, perunctisq; uirgis ad lucernarum lumina utuntur. Hoc pingui, scabritias corporis leuigari, atque expoliri constat.

Quamuis Camelia aut Camamina Gallica quadantenus Myagrũ referat, satius est tamen de hoc dubitare, quàm precipitato iudicio sententiam proferre. Sitque oleo Camelia parando, non medicina, donec compertius quid obueniat.

Onagra. CAP. CIII.

NOMENCLATURA.

Græ. οὐάγρᾱ. Lat. & Ital. Onagra.

ONagra, siue Onothera, aut Onuris, frutex est arboris instar, prægrandis, Amygdalino folio, sed latiore, Lilio non dissimili: flore Rosaceo, magno: radice candida, longa: cum siccata est, unum olente. Nascitur in montibus. Aqua in qua radix maduerit, in potu data, feras mitigat, & cicures facit. Il-litu quoque tetra ulcera mulcet.

ONagra quantumuis ad mitigandas & cicurandas feras summã utilitatem allatura fuerit, nullus est tamen qui commonstret.

Cirsium. CAP. CIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κίρσιου. Lat. Cirsum. Ital. Cirsio.

Gal. La Buglosse.

Offic. Buglossa.

Cirsium, caulis est tener, duorum cubitorum, triangulo si-milis: ab imo foliola, Rosæ speciem referentia: anguli spi-nosi, per interualla molles: folia Buglossa similia, maiora, sub-candida, modicè hirsuta, partibus extremis aculeata. Cacumen caulis orbiculatum, hispidum, in quo capitula purpurea, quæ soluantur in lanugines. Radicem huius, loco laboranti adalli-gatam

gatam, dolores uaricum sedare Andreas scripsit.

* *Cirsium*.

Aster Atticus, seu Inguinalis.

CAP. CV.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀστὴρ ἄττικὸς.

Lat. *Aster Atticus*. Ital. *Aster Attico*.

Gal. La petite Aspergoutte.

Aster Atticus cauliculus lignosus, florem in cacumine habens purpureum, luteumue, & in ambitu diuisum, Anthemidis modo, capitulum: sed ea quæ caulem ambiunt folia, stella modo radiata, oblonga, hirsuta. Feruētī stomacho, oculo-

runt

Aster Atticus Inguinalis.

uisura, folijs sit per ambitum stella more radiatis. Notissima est planta, nasciturque in asperis excultis. Porro Inguinalis dictus, quod non si illinatur tantum, sed etiam si gestetur, inguinum affectibus proffit. Mixta est, uti Rosa facultatis, Siquidem refrigerat, non tamen vehementer, digerit, & exiccat. nempe quod ei sit amara qualitas. Cordus in contextu capitis legit, florem purpureum & luteum, quod pro locorum diversitate, nequaquam flores nunc purpureos, nunc luteos proferant, sed quod utrunque colorem simul ydem flores ostendant: medys, luteis, radios exprimentibus, purpureis. Visa planta id discriminis auferet.

Isopyrum. CAP. CVI.

NOMENCLATURA.

Græ. ἰσόπυρον.

Lat. Isopyrum. Ital. Isopyro.

Isopy

rum inflammationibus, pro-
cidua sedi, ac inguinibus il-
litu auxiliatur. Tradunt
purpureum florem, si ex
aqua bibatur, anginis, &
pueris comitiale malum sen-
tientibus, opitulari. Ingui-
num inflammationi recen-
tem illinire conuenit. Si ari-
dus flos sinistra dolentis ma-
nu decerpatur, & inguini-
bus adligetur, dolore libe-
rat.

A Sterem Asticum iam su-
perius, in capite de Eryn-
gio, ostendimus non eandem cum
illo esse plantam. Aster autem
dicitur, quod in ipsa capituli di-

I Sopyron aliqui Phasiolon ob similitudinem uocant, quoniã folium quod est Aniso simile in pampinos torquetur. Capitula sunt in summo caule tenuia, plena seminis, Melanthij gustum imitantis. Contra tussim, & cætera pectoris uitia semẽ ex aqua multa bibitur: hepaticis, & sanguinem excreantibus utile.

I Sopyrum hodie incognitum, natura sui horti scipibus inclusit, hincque nisi ea prodente, ac tutum delitescet.

Viola purpurea. C A P.

C V I I.

NOMENCLATURA.

Viola purpurea.

Græ. Ιοϑ. Lat. Viola.

Ital. Mammola. Gal.

Violletes.

V iola alba pupurea foliũ habet Hederae minus minus ac nigrius tenec multo dissimile. Cauliculus a radice medius p̄dit, in quo flosculus suauiter olẽs pupureus Opacis & asperis nascit. Re-
frigi

frigerandi naturam habet. Folia per se & ex polenta illinuntur aptissimè stomacho aestuanti, & oculorum inflammationibusq; sedisq; procidenti.

E Violarum purpurearum sunt genere vt in totum persimilis, candida, quæ inodora, frigidus in locis proueniunt: & sub æstatem, Maio & Iulio mensibus, flores, supernè purpurei, in medio candidi, infernè lutei, plurimum ad Violas purpureas accedentes, nullo licet odore. folijs hæc planta constat rotundis, & per ambitū serratis, longitudine tamen ab incremento contracta, caulibus triangularibus, quadantenus striatis, & intus concauis, quibus paribus spacijs nodi superimminēt, è quorū concauo cauliculi exeunt, qui flores producant. Hæc Iaccea vocatur. Nec tamen ideò compertum, ea ne sit Iaccea, qua recentiores in intestinaliū rupturas vtuntur. Viola facultatis sunt, aqueæ & infrigidantis. Ex harum infusione sæpius repetita, terrestri in eo separata substantia, laudatissimus fit syrupus, ad soluendam aluum. Dosis in pleuresi, & alijs pectoris affectibus, quatuor vncia.

Cacalia. CAP. CVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. κκακάλια. Lat. Cacalia. Off. Liliū conuallium.
Gal. Muguet.

Cacalia, quæ Leontice uocatur, folia fert magna, alba: è quibus medius caulis emicat, rectus, albus, florem ferens Robori aut Oleæ similem. Nascitur in montibus. Radix in uino madefaeta, aut Tragacantha, delinēlu, aut manducatu, per se, tussibus, scabritijs arteriæ, medetur. Grana quæ post excussum florem innascuntur trita, & cum cerato illita, faciem erugant, & cutem extendunt.

Cacaliam, vt apparet, eruditiorum nullus agnouit. Huic recentiores perperam, Agrestis Carui, nomen indidere.

Bunium. CAP. CXI.

NOMENCLATURA.

Gr. Βούνιον. Lat. Bunium. Ital. Nauone saluatico.
Gal. Herbe au charpentier.

Bunion caulem adit quadrangulum, procerum, digiti crassitudine, in quo ramuli minutis folijs ac floribus scatent: folia proximè radicem, Apio similia, longè tenuiora, Coriandrinis proxima: flores Anethi: semen odoratum, Hyoscyaminus. Urinam ciet, exaltat, secundas euocat, lieni, uesicæ, re- nibus utile. Tam humidi quàm sicci, expressiq; succi caulibus, folijs, radicibusq; usus inualuit ex aqua mulsa. Pseudobunion palmi altitudine fruticat in Creta, folia ramulosq; Napi ferens, acri gustu. Tormina, atque stranguriam, laterumq; dolores, sanant quaterni rami eius poti in aqua: illiti quoque cum sale & uino, tepentes, strumas discutunt.

Bunionium in aruis incultis nascitur. præciquè que in locis frigidis. Pseudobunionium Crætæ peculiaris planta, nihil mirum si nobis ignota est.

Chamæcissus. CAP. CX.

NOMENCLATURA.

Græ. χαμαίκισσος. La. Chamæcissus. Ita.

Chamecisso. Gal. Lierre terrestre.

Off. Hedera terrestris.

Chamæcissos folio est Hedera, tenuiore, longiusculo, ramulis à radice quinis senisue, dodrantalibus, foliosis: flore Viola alba simili, candidiore, ac tenuiore, gustu supra modum amaro: radice tenui, candida, inutuli. Nascitur in cultis. Bibunt conuenientissimè ischiadici folia, tribus obolis in aqua cyathis tribus, tricenis quadragenisue diebus. Eodem pota modo, senis aut septenis diebus, regium morbum purgant.

Chamæcissos aut humilis Hedera, nõ ea est planta, quæ Seplasia eodem nomine, Hedera terrestris, appellatur, maxime cum de spica tauerit Dioscorides, & nota sibi inuicem non respondeant.

Chamæleuce. CAP. CXI.

O Nomenclatura

NOMENCLATURA.

Græ. χαμαιπέυκη. La. Chamæpeuce.

Ita. Chamæpeuca.

Chamæpeuce lumborum doloribus propitia est, herba uirens, incuruis folijs, surculisq̄, flore Rosaceo.

Chamæpeuce (nam ita, & doctè à Plinio legendum) & non Chamæleuce, folio constat Piceæ simili, pusillo, inflexo, inflexis & ramulis, flore roseo, non temerè à quouis cognita, licet Cordus Germanicè *Senutammen*, nominet. Proindè sustineendum parumper de ea pronuntiaxi ad iudicium.

Buglossum, seu Lingua bubula.

CAP. CXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Βουγλωσσου. Lat. Buglossum. Ita. Bor-

ragine. Gal. Borrache.

Buglossum.

Buglossum nascitur in campestribus, & sabulosis. Julio mense colligitur. Ciunt eam quæ treis thyrsos emittit: cum semine & radice tritam, potamq̄, cōtra tertianoshorroros prodesse: quæ quatuor, ad quartanos. Ea inuino decoquitur. Herbam abscessibus utilem esse uolunt. Verbasco simile est, solum in terra sparsum, nigrius, asperum, bubulas imitans linguas. Quod in uinum deiectum, animi uoluptates auget.

Buglossum

Bvglossum per Apuleium Lucanum, Corrago dicebatur, B. in, C. metathesi. Et id verum est, Borriginem vulgarem, ipsissimum esse Bvglossum. Huius Borriginis species est, quam Officina Bvglossam vocat. Seritur nostro hoc tempore in hortis Italicis, Bvglossi genus allatum ex Hispania, quod Bvglossum domesticum vocant, magis ad Discoridis descriptionem accedens, quam Borrigo hortulana. Bvglossum temperamento est calido & humido, & vino miedum, animo latitiam & voluptatem parit.

Cynoglossum. CAP.

CXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κυνόγλωσσου. Lat. Cynoglossum.

Ita. Cynoglosso. Gal. Langue de chien

Os. Lingua canina.

Cynoglosson folia latifolia Plantaginis habet, arctiora, minor, languinosa: caule uacat, & humi sternitur. Prouenit in sabuletis. Folia cum sullo adipe ueteri, medentur moribus canum, alopecijs, & ambustis. Emollit album, decoctum herba ex uino potum.

Cynoglossam videre est in macris per Gallias, & arenosis locis, multum à Seplasia disidentem, ramusculis bicubitibus, flore purpurea, femine in lappaceis umbilicis rufo & exili. Errant qui Lycopsin & Cynoglossam, pro eadem planta accipiant.

Phyteuma. CAP. CXIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. φύτευμα. La. & Ita. Phyteuma.

Phyteuma folia habet Radicula, minora: copiosum semen, perforatum: radicem paruam, tenuem, per summa terræ nitentem: quam ad amatoria conuenire, nonnulli scriptum reliquerunt.

PHyteuma amatorijs apta lenocinijs à nobis ignorabitur, nisi hanc Venus quæpiam, vel Cupido promouerint.

Leontopodium. C A P.

C X V.

NOMENCLATURA.

Græ. λεοντόποδιον. *Lat.* Leontopodio.

Ita. Leontopodo. *Gal. & Off.* Crucjata.

Leontopodium diuim digitorum herbula est, folia ferens angusta, longitudine ternum quaternumue digitorum, hirsuta, quæ iuxta radicem lanosiore flocco canescunt, capitula in summo caule quasi perforata: flores nigri: semen usque adeò spissa lanugine inuolutum est, ut sæpe fallat: radice parua coheret, quam tradunt appensam ad amatoria prodesse, & tubercula discutere.

Leontopodium, suis artibus sufficiens Cupido, ab hominis notione: sustulit. Siquidem cogi Cupidines nolunt, ducere assueti.

Hippoglossum. C A P.

C X V I.

NOMENCLATURA.

Græ. ιππόγλωσσου. *La.* Hippoglosson. *Bislingua.*

Off. Vnularia. *Gal.* Langue

de villain.

Hippoglosson frutex est folia habens Rusci tenuis figura, & spinosam comam, & in summo, seu linguas e folijs exeuntes. Capitis dolorem corona ex comis imposita minuit. Malagmatis radix succusq; admiscetur.

SAtus id conuenit Hippoglosson, & Italarum Bonifaciam eandem esse plantam. At Bonifaciam & Alexandrinam Laurum diuersas esse plantas, in capitis de Lauro Alexandrina annotationibus commostrabitur. Hippoglosson valentissima in matricis affectus planta. Foliorum radicisve puluis coclearis mensura præbitus, matricis suffocationi præsentia

* Hippoglosson.

Gal. L'Oeil de chat.

sentaneum est remedium. Hac hernia, intestino in scrotum de-
 cidente, ex imè subuenit, hausto
 sub orientem solem, huius cum
 carniū iurè puluere, verum in-
 testinum primis diebus ex hernia
 erupturum videtur, sed postea
 consolidatur, & in pristinum sta-
 tum redit, ideoq; braicis hac ex-
 terior eruptio coercenda. Blasfis e-
 tiam auxiliatur.

Antirrhinum.

CAP. C X V I I.

NOMENCLA-
 TVRA.

Gr. ἀντίρρινον. Lat.
 Antirrhinō. It. Antirrhino

ANtirrhinon, alij Anarrhinon uocant, herbam caule &
 folijs Anagallidis similem: flore alba Viola, purpureo:
 ideoq; syluestris Anagallis nominata est: semine uituli narium
 simili. Tradunt perunclos ea, cum oleo Lilino, uenustiores fieri:
 nec ullo medicamento ladi posse, si quis appensum gestet.

ANtirrhinon maioribus est quàm Anagallis folijs, cetera simile, in
 campestribus & asperis nascitur. Facultate Asteri Artico, licet in-
 efficaciori, propinquum.

Catanance. CAP.

C X V I I I.

0 3

Nomenclatura

NOMENCLATURA.

Græ. κατανάγκη. Lat. & Ita. Catanance.

EX eo genere una, folia Coronopi habet, longa, radicem, Iunci modo, prætenuem: capitula sena, septenaue, in quibus Erui semen inest. Crescens in terram flectitur, & se contrahit ad speciem unguium milui exanimati. Altera Mali parua magnitudinem explet, radice exigua Oliuæ magnitudine: folijs quoque Oliuæ colore, & figura, mollibus, diuisis, humi inclinatis: semen, ut Cicer, minutum, in uirgulis dependet, puniceis coloris, multis foraminibus pertusum. Vtramque narrant in amatoria expeti. Thessalica mulieres his uti traduntur.

THessalica, in amore, venificijs usurpata Catanance vtraque species, nihil r fert si à nobis non cognoscatur. Nam id iuris in homines Cupido exercet, vti herbaceis nihil necessum habeat auxilijs vti.

Tripolium. CAP.

L C X I X.

NOMENCLATURA.

Græ. τριπόλιου. Lat. Tripolion. Ita. Tripolio.
Gal. & Off. Turbith.

TRipolion in marinis nascitur locis, quæ allidit unda, recedensq; dimittit, neque in mari, neque in sicco: folio Glasti crassiore: palmeo caule, in mucrone diuiso. Eius, ut tradunt, flores colorem ter die mutant, manè candidi, meridie purpurei, serò puniceis conspiciuntur: radice alba, odorata, calidi gustus. Quæ drachmis duabus in uino pota, aquam, urinamq; per aluum extrahit. In medicamenta digeritur, quæ uenena arcent.

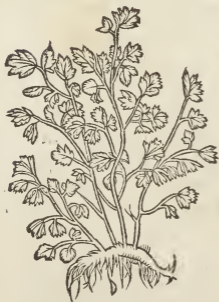
Serapio

Serapionis & Auicennæ Turbith: (quod ipsum est Tripolium) non est Turbith Officinarum. Nam licet hoc candidum sit & solutiuum, nullam tamen odori flagrantiam, nec gustui acrimoniam reddit. Mesue Turbith, ex Aëtuario, Alypi est radix, atque adeò ipsum Turbith, quod hodie Sepplasia vtuntur. Quod verò ex S. Angeli monte Turbith afferitur, Thapsia, & per aëtuarium, Pityusa est radix. Proinde verum Dioscoridis Tripolium & perinde Serapionis & Auicennæ Tribith, nobis erunt incognita. Attamen Tripoly radix, temperamento est tertio ordine acris & calido.

Adiantum. CAP. CXX.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀδίαντον. Lat. Adiantum. Ita. Adianto.
Off. Capillus Veneris.

Adiantum

Polytichon.

0 4 Adiam

A *Dianton*, *Polytrichon*, pusilla gerit folia: similia *Coriandri*, in summo incisuris diuisa: cauliculi, quibus exoriuntur nigro colore nitent, prae tennes, palmum alti: radice superuacua, neq; caulem, neque fructum, neque florem profert. Decoctum herbae potum, prodest spirandi difficultati, suspiriosis, lieni, & felle suffusis, & urinae difficili, calculos frangit, aluum sistit, serpentium morsibus auxilio est. Contra stomachi fluxiones in uino bibitur. Secundas ciet, & menstrua. Sanguinis reiectiones inhibet. Contra serpentium morsus cruda herba illinitur, alopecias densat, strumas discutit, surfures, & manantia capitis ulcera, ex lixiuio emendat. Defluentes capillos continet, cum *Ladano* & *Myrtino*, & *Susino*, aut *Hyssopo*, uinoq;. Decoctum eius cum lixiuio, & uino infusum, idem praestat. Coturnices & gallinaeos pugnatiores facit, in cibos eorum additum. Seritur gratia utilitatis pecorum: circa ouilia. *Vmbrosis*, & palustribus, circa parietum aspergines, & fontium specus enascitur.

Filicula, seu Trichomanes.

C A P. C X X I.

N O M E N C L A T U R A.

Gr. Τριχόμενες. Lat. *Trichomanes*. Ital.

Trichomane. Off. *Polytrichon*.

T *Trichomanes* nascitur eisdem in locis, quibus *Andianton* Filici simile, sed exilius: folijs *Lenticulae*, tenuibus, in ordinem utrinque digestis, aduersis in se, in ramulis tenuibus, acerbis, fusco colore splendentibus. Eadem quae & *Adianton* praestare posse constat.

Qui *Theophrasti* caput decimum tertium, libri de historia plantarum septimi legerit: *Plinij*, in libri vicesimi secundi capite vicesimo primo, errorem deprehendet, qui *Adiantum*, quod in eodem auctore est secundum genus, *Trichomanem*, seu *Filiculam* faciat, quae seplasis est *Polytrichon*. A tenui *Adiantum* nigrum *Theophrasti*, illa est planta, quam seplasia pro *Capillo Veneris*,

& usq;

& vsu & nomine pducunt. Nigrū autē, quod nigro colore cauliculi splē descāt, dicitur. Albū vero, quod cū Trichomane, & vulgari officinarū Polytricho, veteribus muris, & fluuiorū cauernulis & humētibus tumulis innascitur, folijs in viridi obscuris, minutim incisis, & per luteas in inferiori parte maculas distinctis, caule gracili, in viridi cādicāte, firmo & flexili. Id quidā Rutā murariā, alij Saxifagiā vocāt. Nec ob id tamē ea erit Saxifagia, qua inter saxa erūpit. Siquidē Epithymo similis, capillacea in totū est frōde, qđ multū à cādido Adiātō distat. Adiātū medio est inter frigidū & calidū tēperamēto, desiccāt tamē discutit & digerit. Filicula, gustu est, ex acri, dulci, & amaro permixto, & in radice acerbo.

Xanthium, siue Lappa. C A P.

CXXII.

NOMENCLATURA.

Xanthium.

Gr. Ξάνθιον. Lat. Xanthion. Ital. Lappola minore.

Gal. Glouteron. Off. Lappa inuersa.

Xanthium nascitur leto & pingui solo, & lacubus exiccatis, caule cubitali anguloso, pingui, prodeuntibus ex eo crebris alis. Folia Atriplicis habet, infestela, Nasturtium odore imitantia: fructum grandis Oliua modo, rotundum, & ut Platani pilula, spinosum, qui

contactu uestibus adherescit. Is antè collectus quàm perfectè siccescat, tunditur, & fictili uase reconditur. Glauos autem facit capillos, si acetabuli instar tepida aqua madescat, mox caput, Nitro antè perfrictum, illinatur. Alij in uino tundunt, & ita afferuant. Semen aptissime tumoribus imponitur.

X Anthion publicis ubique itineribus & lacubus exiccatis nascitur. Phasganion Galenus vocat, & eius semini vim digerendi tribuit.

Aegilops, siue Festuca. CAP.

CXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αἰγίλοψ. Lat. Aegilops.

Ita. Egilopa.

A Egilops herbula folia tritici habens, sed molliora, in summo capite semina bina ternæ rubra, quibus ariste quasi capillaceæ exeunt. Illita cum farina herba, aegilopijs medetur: duritias discutit. Succus farinae admixtus siccatur, & eorundè gratia reponitur. Bromus herba Aegilopi similis, exiccatoriã vim habens, decoquitur cum sua radice in aqua ad tertias, & iuricolato par modus Mellis adijcitur: rursus incoquitur, dum liquidi Mellis crassitudo fiat. Linteum eo humore imbutum, & naris inditum, contra graueolentiam ulcerum efficax est. Aliqui tritam Aloën addunt, & eo modo utuntur. Cum siccis Rosis cocta in uino, grauem oris halitum emendat.

A Egilops hordeaceis & speltaceis campis innascitur. Atenim inter hanc, & Auenam, quãuis longè spectantibus nihilum distare videantur, grandis est differentia. quod facile cuius, qui caput hoc, cum secundi libri cap. octogesimo sexto contulerit, manifestum erit. Aegilops vim habet maturandi, quod è gustu, qui leniter acris est noscatur.

Glaux. CAP. CXXIIII.

NOMENCLATURA.

Græ.

Græ. γλαυξ. Lat. Glaux. Ita. Glauco.

Gallicum nomen non
habet.

Glaux Cytiso & Lenticulae folijs similis, quæ supernè ui-
rent, auersaq; candidiora spectantur: ramuli à terra exi-
liunt quini senue, tenues ab radice, dodrantem alti: flores ceu
Viola albæ, purpurei exeunt, minores tamẽ. Nascitur iuxta ma-
re. Coquitur cum hordeacea farina, sale & oleo in sorbitione,
ad reuocandam extincli lactis ubertatem.

Glaux, Ruellio, vt apparet, & Cordo cognita, huicque non in ma-
ritimis tantum nasci, sed in sicis etiam, & apris montibus, &
abruptis vjs inuenitur. Sed cum neuter vernaculum nomen proferat, è
Ruellio conyct Matthiolus, illum de herba quam Itali, Galegam, &
Rutam caprariam vocant, intelligere. At flores obstant & ramuli, qui
non raro bicubitales sunt: & natales differunt: Glaux in maritimis na-
scitur, Galega abundè vbique prouenit.

Polygala. CAP. CXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. πολυγαλον. Lat. & Ita. Polygala.

Polygala palmi altitudinem petit: folijs Lenticulae, gustu ad-
stricto. Quæ pota, lactis abundantiam facit.

Polygala, nisi aliquo prodente Mercurio, incognita in Lacteo orbe
delitescet. Nã Dioscoridis & Plinij in ea describenda breuitas, omni
iudicium sustulit.

Osyris. CAP. CXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. οσυρις. Lat. Osyris. Ita. &

off. Linaria.

Osyris frutex est niger, ramulos ferens tenues, lentos, fra-
ctilq; cõtumaces: et in his folia, quaterna, quina, senaue,
ceui Lini, nigra in initio, dein colore mutato rubescentia. Decoctũ
eius potum, inuat arquatos,

Osyris,

O Syris, quod caule & folijs Linum exprimat, Linaria vocatur, & quãuis floris nihil meminerit Dioscorides, is tamen aureus est. Oxyris amara est, aperit, & laxat.

Aspera Smilax. C A P.

C X X V I I .

NOMENCLATURA.

Gra. σμίλαξ τραχείια. Lat. *Smilax aspera*.
Ita. Rouo ceruino.

* *Smilax aspera*.

Smilax aspera, folia habet Periclymeni: sarmēta tenuia, multa, Rubi modo aut Paluri aculeata, arborescendit, ab imo ad summa perreptans, se conuoluens eis. Fert racemos exiles, qui maturi rubescunt, gustumq̄ leniter mordent. Nascitur in palustribus & asperis: radice dura, crassaq̄. Folia & acini, & antè & post epoti, uenenorum antidota sunt. Tradunt, si infantibus nuper in lucem editis, quid ex his tritum propinetur, nulla postmodum uenena nocitura. Inciditur etiam ad alexipharmaca, id est, ad ea medicamenta, quibus uenena arcentur.

Læuis Smilax. CAP.

CXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. σμιλαξ λεια. Lat. Læuis Smilax. Ita. Vilucchio maggiore. Gal. Pommes de merueilles.

Smilax læuis .

Læuis Smilacis folia Hederae similitudinē habent, molliora, læuora, tenuiora. Huius sarmenta nullis horrent spinis. Conuoluitur arboribus, ut prior; fructum parit Lupini modo nigrum, exiguum, floribus in cacumine perpetuis, multis, rotundis. Hac Smilace, quadam topiariorum arte, tentoria contra æstus molestiam faciuntur. Folia per autumnum decidua. Semine cum Dorycnio poto, ternis singulorum obolis, uaria & tumultuosa in somnis obuersari traduntur.

Smilax aspera, Hederae genus est, Cilicia cognomine, importata ex ea terra in Graciam. Abundè in Thuscia nascitur, & in syluis frequens arboribus circumpleta cernitur. Nec minori abundantia Smilax læuis in Thuscia prouenit. Hæc officinarum est Volubilis. Hic admonendi lectores, ne Dioscoridem & ex eo Galenum erroris insimulent, quod duas has diuersas cum vna sint, plantas faciant. Nec de temperamenti equalitate contendant, aut Galenum in eò cecutisse existiment. Vt vero longius

longius rem repetam, Phasioli, Itali sagiuoli vocant, candidi sunt, rubentes, lutei, & diuersis variegati coloribus. Candidi, pusilliore quam cateri grano, aliorum leguminum more per campos feruntur. Rubentes, lutei, & variegati, feruntur in hortis, & ad fructum, & ad umbra cula. Hortenses hi Phasioli, qui diuersis coloribus constant, & ab Italis, sagiuoli Turcheschi, nominantur, vera sunt, Smilax hortensis, quæ à Dioscoride sub secundi libri finem descripta, n̄c aliud à Dolichis Theophrasti & Galeni. Porro diuersa ab ea est, Smilax aspera, quæ Italis, Hedera spinosa, & Rouo ceruino. Et lauis, Viluchio maggiori. Hæc fructum ferens Lupini modo, nigrum, flores candidos & orbiculatos, nō admodum ad Smilacem hortensem accedit, quæ siliquas profert scenigraci, semine inæqualis coloris, magna tamen ex parte flauescens. Caterum medicina Symmistis Dioscoridi & Galeno obloqui, num in ipsum Iouem tonantem cum Socrate opp̄dere est? Nec pudentioris modestiæ rem sibi non cognitam, alijs incomptam facere.

Ruscus. CAP. CXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. μυρσίνη αἰγυία. Lat. Sylvestris Myrtus. Ita.
Pongi topi. Gal. Houx. Off. Bruscus.

Sylvestris Myrtus, aliquibus Oxymyr sine, aut Myrtacantha, Latinis Ruscum appellatur. Folium fert Myrti, latius in formam lanceæ mucronatum. Baccæ per maturitatem rubescunt, rotundæ, à medio folio dependentes, osseo intus nucleo. Cubitales ramuli ab radice exeunt, uitilium modo lenti, fractu contumaces, foliosi: radice Graminis simili, acerbæ, & subamara. Folia & baccæ in uino potæ urinam cient, menses pellunt, uesicæ calculos frangunt, stillicidio urinae medentur, dolores capitis sanant, et regium morbum. In asperis & præcipitibus locis enascitur. Decoctum radice in uino potum, eosdem præbet effectus. Cauliculi recentes, Asparagorum uice, in cibo sumuntur: amari aut sunt, sed urinam mouent.

Ruscum

Ruscum spinosam plantam, Itali ab effectu, Pongii topi vocant, quod fibulis carni salsa circumpanfiliis, foliorum aculeato mucrone ab ea mures inhibeat. hęc planta similem sui arborem habet, & Gręcis sylvestris Myrtus, à foliorum similitudine dicitur. Iampridem is exploratus error, qui Cubebas, Oxymyrsinę fructus putaret.

Laurus Alexandrina. CAP.

CXXX.

NOMENCLATURA.

Gr. *Ἰάφρη ἀλεξανδρεια*. Lat. *Laurus Alexandrina*. Ita. *Lauro Alexandrina*. Gal.

Laurier d'Alexandrie.

Lauros Alexandrina folio est Rusci, maiore, molliore, et candidiore: semine inter folia rubro, Ciceris magnitudine: ramos spargit in terra, dodrantales, interdum longiores: radice sylvestri Myrto simili, maiore, molliore, odorata. Inuenitur in montosis. Difficiles partus accelerat, radice pota sex drachmarum pondere in uino dulci, & stillicidio urinę auxiliatur: sed sanguinem extrahit.

Siquidem Laurus Alexandrina & Hippoglossum, vnam & eandem plantam duxisset Dioscorides, nihil necesse fuerat secretis & aded propinquis capitibus tractasse. Adde his quod quamuis vtriusque folia Rusco maiora describat, Hippoglossum tamen pingit spinosa coma, & in summo ceu ligulas è folijs emergentes. At in Lauro Alexandrina nullam ligularum è folijs prodeuntium mentionem facit, cum eam dicat folijs esse Rusco maioribus, mollioribus, & candidioribus, & ramos per terram spargere dodrantales, interdum maiores. Porro priuatim Lauro Alexandrinę, radicem tribuit Rusco maiorem, teneriorem, & odoratam, partui accelerando propitiã, quod diuersas esse plantas, Hippoglossum & Laurum Alexandrinam, ostendit. Matthiolus qui Hippoglossum in comitatus Goritię montibus viderit, Laurum Alexandrinam veram commonstrantem non inuenit. Hęc calida, gustu acris, & amara est.

Daphnoides. CAP. CXXXI.

Grę. *Ἰάφροειδής*. La. *Daphnoides*. Ita. *Laureola*.

Daphnoi

Daphnoides cubiti altitudine fruticat, ramis flexilibus obsequiosisq³, multis, inde sursum uersus foliosis: cortex supra modum uiscosus ramos uestit: folia Lauri, graciliora, & molliora, fractu contumacia, quorum gustatu os, & fauces incenduntur flores cãdidi: bacca, cum ematuruit, nigra. Radix inutilis. Nascitur in montosis. Pituitas extrahit solium recens uel aridum in potu, menses ciet, & uomitus: caput inanit commaducatum, sternutamenta mouet. Bacca quindecim potæ, aluum resoluunt.

Chamædaphne. C A P.

C X X X I I.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. χαμαϊδ' ἀφρη. Lat. Chamedaphne.

Ita. Laureola maschio. Off. Laureola mas.

Chamædaphne uirgas emittit cubitales, singulari ramulo constantes, rectas, tenues, leues: folia Lauri similitudine, leuiora multo, ac uiridiora: semen rotundum, rubens, annexum folijs. Illinuntur capitis doloribus: trita folia, stomachi ardores emulcent: ad sedanda tormina, cum uino bibuntur. Potus cum uino succus, menses & urinam ciet. Idem facit pessa appositus.

Laureola notissima Italie planta, in uallis Ananie montibus magna abundantia nascitur. Errant tamen qui Laureolam, Mezerep esse putant. Nam Mezereon Chamelæa est, qua de hoc in libro scribit Dioscorides. Chamædaphne, Laureolæ est non absimilis, præterquã quod illa singulari ramulo constat. cui folia per ambitum insidunt. & in cyma rotundam umbellam efficiunt, quæ deinceps semen, Laureolæ simile, depromat. Et ob id eam nonnulli Laureola maschio nominant. Clematidem, primò libro à Dioscoride descriptam, quæ & Prouenca est, Chamædaphnẽ existimauit Plinius, quod plerosque induxit ut crederent, Prouencam, veram esse Dioscoridis Chamædaphnem. At virtutes quas

Vinca

Vincaperuinca tribuit Plinius libri 21. cap. 11. cum eis collata, quas idem, Dioscoridi concinens, libri. 24. cap. 15. veræ Chamædaphnæ assignat, diuersè de ijs sensisse reperiatur, nec foliorum Lauri similitudinem, nihilum de differentia detrahere.

Veratrum album. CAP.
CXXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ΕΜΕΒΟΡΟΣ. Lat. Veratrum album. Ita. Elleboro bianco. Gal. Veratre. Off. Elleborum album.

Helleborum album.

Helleborum album, Latini Veratrum album uocant, fert folia Plantaginis, aut Betæ Sylvestris similia, sed breuiora, & nigriora, rubescentia: caulem cauum, quadrantalem, tunnicis conuolutum cum arefcere cœpit: radicibus nititur multis, tenuibus, ab oblongo & exiguo capite exeuntibus, Ceparum modo fibratis. Nascitur in montibus et asperis. Radices mensesibus colligenda. Optimum habetur candidum, friabile, carnosum, modicè ex-

P tentum,

tentum, nec tamen Iunci modo mucronatum, quod frangendo puluerem emittit, & tenuem habet medullam, gustu non ad modum seruens, neque saliuam subinde ciens, huiusmodi autem strangulat. Primatum Cyrenaicum tenet. Galaticum autem & Cappadocicum, candidiora, & puluere quodam obsita, celerius strangulatus mouent. Vomitione autem uarios extrahit humores: collyrijs admiscetur, quæ caliginem oculorum discutunt: partus impositum necat, menses pellit, sternutamenta excitat: mures interficit, cum Melle & pollenta subactum: absumit carnes, si coquatur unâ. Datur per se ieiunis, & cum Sesama, aut Ptisanæ succo, aut Halicæ, aut Lentis cremore, cum aqua mulsa, aut pulte, aut quauis alia sorbitione. Cogitur cum pane, & ita inassatur. Preparatio corporum, ac uictus ratio, diligenter tradita est, cum ab his quide medica eius potione scripturarunt, tum maximè à Philonide Siculo Ennensi, cui nunc assentimur. Quippe longum nimis esset, in hac præsertim aditione de materia, simul medicam curandi rationem exponere. Dant nonnulli in pultis sorbitione, aut copioso Halicæ cremore: aut paucum antea cibum dari præcipientes, statim Veratrum offerunt, ijs præsertim, quibus strangulationis suspicio imminet, aut ualetudo corpus infirmit. Hoc enim modo deiectio nihil periculi minatur, quòd cibo munitis, non intempestiuè medicamentum corporibus offeratur. Vomitiones concitant subditæ ex eo balani, cum aceto.

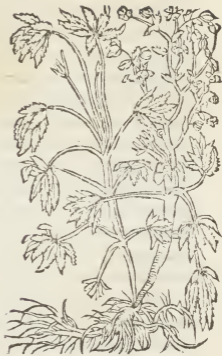
Veratrum nigrum. C A P.

C X X X I I I I .

N O M E N C L A T V R A .

Græ. ΕΜΕΒΟΡ & μέλας. Lat. Veratrum nigrum.

Ita.

*Veratrum nigrum.**Album.*

Ita. Elleboro nero. Off. Elleborus niger.

Helleborum nigrum appellatur Melampodion, quoniam caprarum pastor, nomine Melampus, furentes in se Prætidæ, primus purgasse, & sanasse fertur. Folia ei virida, Platani similia, minora, folijs Sphondylii proxima, subaspera, nigriora, pluribus diuisuris incisa: caulis asper: flores purpurei, candidi, racematim coherentes: semen Cnici, quod in Anticyra Sesamoides uocât, quo detectiones moluntur. Radicibus coheret nigris, tenuibus, a capitulo Cephæ simili confibratis, quarum est usus. In collibus, asperis, & sitientibus locis enascitur. Optimum est quod ex huiusmodi petitur terris, ut ex Anticyra. Nigrum inibi probatissimū gignitur. Eligi debet corpulentū & plenū, in quo tenuis sit medulla, acre gustu, feruensq̄, cuiusmodi est in Hel-

cone, Parnaso, & Aetolia natum, attamen Heliconium præcellit. Veratrum nigrum purgat uentrem, detrahit bilem pituitasq̄, datum per se, aut cum Scammonia, & tribus obolis, siue drachma salis. Decoquitur cum Lente & iusculis, quæ purgationis causa sumptitantur. Prodest morbis comitialibus, melancholicis, insanientibus, articularijs doloribus, & resolutis. Menses inditum trahit, partus necat, purgat fistulas impositum, & tertia die detractum. Item contra grauitatem auditus in aurem demittitur, ibiq̄ in alterum aut etiam tertium diem esse sinitur. Scabiem sanat, illitum cum Thure, aut cera, & pice, & Cedrino oleo: uitigilinibus, lepris, impetiginibus, ex aceto medetur: dentiũ dolorem collutione mitigat, erodientibus medicamentis commiscetur. Hydropicorum uentri utilissimè imponitur, factum ex eo, farina hordeacea, & uino, cataplasma. Conditum proximè radices uitium, uinum purgandi facultate donat. Huius resparsu domos expiari arbitrantur: quare inter fodiendum stantes, Apollinem, Aesculapiumq̄ precantur, ac uitant aquila uolatus, aduolare enim non sine periculo tradūt. Namq̄ si auis effossionem Hellebori conspexerit, moriturum qui succidit, augurium est. Celeriter effodiatur oportet, quoniam halitu caput aggrauat. Quapropter, ad id arcendum, fossuri Allium præsumere, & uinum bibere consueuerunt. nulli ita noxæ opportuni redduntur. Veratri albi modo emedullatur.

Veratrum album & nigrum, Italix notissima planta. Attamen albi Veratri vnica, cum nigri tres diuersæ sint species. Vna quæ (vt scribit Dioscorides) flore constat purpureo. Secunda, quæ candido. Tertia in viridi luteo. Tres hæc species, vt flore, itidè & virtute & operatione diuersæ sunt. Nā posteriorũ duarũ nullus penè repperitur succus. Quod ipse deprehēdit Matthioli. cū ijs ubi purpureus deerat, vteretur. At purpureo, post longã quartana laborantiũ per syrupos præparationem, medio & frigidissimo vere, perfectam sanitatẽ induxit. Sed nec vnquam indè falsus est quoniam pro suo more præparans (uempe in infusio

fusionem) quemuis quaternarium, si non primum, at secundariè sanaret. Nec aliter in melancholicis, per albi infusionem successit, nullo tamen emergente incommodo. Quod Tridentini fortassis ut frigidè, cœli causa cõ-
tigit, & quod probè correctum. florent tres hæ nigri species mense Mar-
tio, purpureus maximè, in sylua, qua è Goritia in Carniola Lubianã
itur. Huius radices, nigriores, carnosiores, & solidiores, alijs qua caru-
lea, & subalbida sunt. Veratrum nigrum quadrupedes conficit, albo
eis inuocuo. Veratrum statim è terra erutum, purgandum est primum,
& quicquid est caulium eradendum, tum in umbra siccandum & sepo-
nendum. Puluis valentior infusione, sed non nisi robustis offerendum.
Dosis, Actuario, tres oboli, plus aut minus, pro agrotantium habitu.
Veratrum album & nigrum excalfacientium & desiccantium tertij
sunt ordinis, cum nigrum, gustu caliditatem ampliolem, album ama-
rorem maiorem præferat.

Sesamoides magnum.

CXXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Σησαμοειδης. Lat. Sesamoides.

magnum. Ita. Sisamoide maggiore.

Sesamoides magnum, in Anticyra Helleborũ uocant, quo
Siam albo Veratro in purgationibus misceatur. simile est
Senecioni aut Ruta: longo folio: flore candido: radice gracili,
ignaua: semen gustu amaro, cætera Sesamæ simile. Ventrem de
trahit datur tritum ad bilis pituitæq; deiectiones, quantum tri-
bus digitis capitur, addito Veratri albi sequiobolo, ex aqua mul-
sa. Sesamoidi paruo cauliculi sunt dodrantales: folia Coronopi,
minora, hirsutiora: & in cauliculorum cacumine capitula, flo-
rum penè purpureorum, medio eorum albo: semen Sesamæ, ful-
uum, amarum: radix tenuis. Detrahit bilem pituitasq; semen ex
aqua mulsa potum dimidio acetabulo. illitum ex aqua, tumores
ac tubercula discutit. Nascitur in asperis.

Cum Sesamoidis utrũque genus in Anticyra nascatur, nihil
mirum si hoc careamus, ac ideo incognitorum simplicium ordine

cenſebitur. Quannus Cordo, Sefamoidis minoris, vires, & radicum delineationem referre putet, quam ſeplaſijs Agyrthæ, pro Veratro nigro venditant. At natales obſtant.

Sylueſtris cucumer. C A P.

C X X X V I.

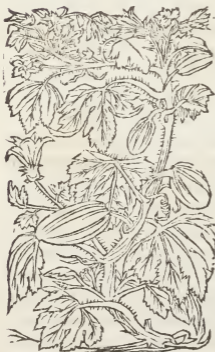
NOMENCLATURA.

Græ. Σίκκος ἀγροῦ. Lat. Cucumis ſylueſtris.

Ita Cocomero ſaluatico. Gal. Cocombre.

ſauuagæ. Off. Cucumis

Anguinus.

Cucumer ſylueſtris.

Et ſolo diſtat à ſatiuo Cucumere, quem longè minorem parit, oblongus glandibus non diſſimilem. Folia atque ſarmenta ſatiui reſert: radice candida, magna. Naſcitur in ſabuletis, & rudibus, frutice in totum amaro. Inſtillatus foliorum ſuccus, aurium dolori conuenit. Illita ex polenta radix, ueterem omnem tumorem diſcutit: impoſita cum reſina Terebintina, tubercula rumpit: iſchiadicis inſunditur, podagras diſcutit, decocta ex aceto, & illita. Eius decocto dentes in dolore colluuntur. Arida farina impetiginē, lepras & uiligines abſterget, nigris cicatris colore reddit, & in facie maculas expurgat. Radicis ſuccus ſeſquiob

quioboli pondere, & item cortex, acetabuli quarta parte, bilem pituitamq; deiciunt, præsertim in hypropicis: (deiectiones autem citra stomachi iniuriam mouet) radicis selibra, in uini præsertim Libyci hemina conteritur, danturq; ex eo terni cyathi triduo, dum humor abunde deprimi cernatur. E fructu huiusce Cucumeris, fit medicamentum quod Elaterium uocatur, ad huc modum: Decerpti Cucumeres, qui taëli protinus exiliunt, seruãtur nocte una: postridie imposito supra craterem rariore cribro, utrisque manibus prehësi, sigillatim supino cultro, sursum uersus aciem habente, finduntur: atque per cribrum humor in subiectum uas exprimitur: simulq; carnosum quod hæsit, cribro, quò facilius excidat, eliditur: quod ita pressum est, residere sinitur, atque in uicinam peluim dimittitur: coaceruata autem in cribro segmina, dulci aqua perfunduntur, & denuò pressa abijciuntur: humor in pelui agitatur, & linteo opertus, soli exponitur, dumq; steterit, tota supernatans aqua cum humore concreto, effunditur: hoc uerò identidem fieri solet, donec existens aqua liquecat: qua stillatim exhausta, sedimentum mortario suscipitur, & conterendo cogitur in pastillos. Sunt qui ad hauriendam protinus succi abundantiam, cribratos cineres humi inspargant, & medium cauantes, triplicatum linteum obtendant, per quod elaterium cum sua humilitate diffundunt, siccatumq; in pila, ut dictum est, conterunt. Aliqui pro dulci aqua marinam perfundentes, ita eruunt. Alij in nouissima lotionè mulsam aquam respergunt. Elaterium optimum esse constat, leue, non ponderosum, cum candore leniter humectum, gustu amarissimū, quòdque lucernarum luminibus obiectum, facile flagret. Porraceum tamen scabrumq; si turbidum spectetur, atque Erui cinerisq; plenum sit, graue & uitiosum esse solet. Nec desunt qui Cucumis succo Amylum immisceant, ut candorem ipsum & leuitatem imitentur. A bimatu ad decennium deiectionibus utile est.

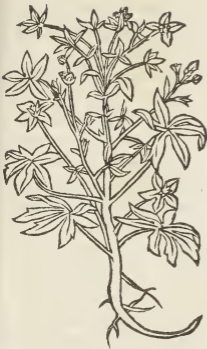
Integer modus, obolus est: minimus, semiobolus: pueris, chalciduo: siquidem copiosus, periculum adfert. Bilem ac pituitam utrauis parte extrahit. Optima suspiriosis est purgatio. Quod si in animo sit deiectionem moliri, adiecto salis duplo, & Stibij quod colorare sufficiat, ex aqua Erui magnitudine catapotia, dato, postea cyathus unus aqua tepida sorbeatur. Ad citandas tamen uomitiones aqua diluens Elaterium, subiectus lingua partes penitissimè pinna oblinito. Quòd si quisquam difficiliter euomat, oleo aut unguento Irino resoluuto, somnum inhibeto. Porro his qui eximie uacuantur, continuè uinum & oleum dari conuenit, etenim uomendo restituuntur. Quòd si uomitiones non finiantur, aqua frigida, polenta, posca, poma, & quæ stomachum densando corroborant, offerenda sunt. Ciet Elaterium menses: partus enecat, in pessa subditum. Morbo regio medetur, cum lacte naribus infusum, & diuturnis capitis doloribus liberat. Efficacissimè anginis illinitur, cū uetere oleo, Melle, aut felle taurino.

Cucumer Anginus Asininusue satis cognitus. Elaterium uerò Cucumeris syluestris est succus exiccatus, & in pastillos redactus. Porro in textu, ubi in præstantiori Elaterij delectu legitur, Quòdque Lucernarum luminibus obiectum, facile flagret: legèdū, facile extinguat, idque è Theophrasti authoritate, Qui Elaterio tantum humoris inesse describit ut quinquaginta annorum lucernam cui admoueatur, extinguat. Quod ipsum & Plinius testatur. Elaterium tenuium cum caliditate est partium, ualentis amaroris, caloris imbecilli, eaque de causa digestorium. Radicis & foliorum Cucumeris agrestis succus, quæ Elaterium, sed inualidius potest. Attamen radix proximius accedit, nempe abstersoria, digestoria, & emolliens. Cortex magis desiciat.

Staphis agria. C A P. CXXXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. Σταφίς ἀγρία. Lat. Staphis agria. Ital. Vua saluatica. Gal. l'Herbe au poulx. Off. Pituitaria.

Staphis agria.

la strangulationis inferunt, & fauces adurunt. Trita, & ex oleo illita, phthiriasi prodest: item prurigini & psoris. Cit plurimam pituitam commaducata: coëta in aceto, dentium dolori colluto ore, subuenit, rheumatismum gingiuarum sistit. Ulcera oris manantia, cum Melle sanat. Vrentibus malagmatis imponitur.

STaphis agria, qua & Pedicularis, & Pituitaria, in Apuleia Calabria, Istria, & Sclauonia, nascitur. Hoc in apophlegmatismos & vnguenta pedicularia, vtuntur seplasia. Staphis agria è summa acrimonia constat, & absterforia est, verum exulcerat.

Thapsia. CAP. CXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. $\Theta\acute{\alpha}\psi\acute{\iota}\alpha$. Lat. Off. Ita. Thapsia.

P 5

Tha

STaphis agria, siue herba Pedicularis, folia habet Labrusca diuisa: & cauliculos rectos, molles nigrosq;. Fert florẽ Glaſti: & folliculos urides, similes Ciceri, & in his nucleum triangulum, scabrum: ex nigro subfuluescentem, intus album, gustu acrem. Grana quindecim, si tritu in aqua mulsã dentur, crassum humorem per uomitum purgant, sed qui hauserunt, ambulare debent. Prudenter tamen attendere oportet, & aquam mulsam continuo potui quoniam pericu-

Thapsia nomen ideo accepit, quòd in Thapso, eiusdem nominis insula, primum inuenta sit. Tota uero natura Ferula similis est: graciliore caule: folijs Fœniculi: umbella Anethi in cacumine, à singulis surculis erumpente flore luteo: semen quale Ferula, latum, sed aliquanto minus. Radix foris nigra, intus candida, longa, acris, crassiore libro uestita. Lactis extrahendi ratio hæc est: Facto in ambitu scrobe, cortices inciduntur: aut radix in fornicis speciem in se excauata cooperitur, quòd merus succus confluat. Oportet illuc sequenti die se conferre, & congestum succum extrahere. Tunditur etiam radix in pila, & succus organo per quallum expressus, fictili crasso insolatur. Aliqui soliti unã terunt: sed inualidior huiuscemodi succus. Hoc autem interest, quoniam qui ab radice manauit, grauius olet, & humidus permanet: è folijs autem extractus exiccatur, atque teredinum iniuriam sentit. Qui succum colligit, stare debet non obuersus uento: aut potius, cum dies apricus est, & à flatu silet: quoniam ob halitus acrimoniam facies uehementer intumescit, nudaq; corpora inuadunt pustula: ob id prius liquido cerato & adstringente, nudas partes illinunt, & ita muniti accedunt. Tam cortex radicis, quam succus, purgandi uim habent. Lacteus succus in aqua mulsa potus, utrinque bilem extrahit. Radicis modus, quaterni oboli, cum tribus seminis Anethi drachmis: succi, terni oboli, lactis, obolus unus. quod eo amplius assumitur, periculosum est. Huiusmodi purgatio conuenit suspiciosi, & diuturnis laterum doloribus, reiectionibusq; datur in cibis aut obsonio, quibus difficile sit uomere. Tam radix quam succus omnium maxime, quæ pares cum eis uires adepta sunt, uim habent extractoria ex alto, ubi ex imo aliquid euocandum est, aut meatuum laxitas aliò transferenda est: unde succus illitione, aut radix recens affrietu, alopecias explent. Radix succusq; cum æquis ceræ Thurisq; portionibus, sugillata liuoresq; tollunt: sed non plus binis horis dimit

dimittantur: locus deinde aqua maris calida foueatur. Vitia cutis in facie emendat, cum melle illitus succus, lepras tollit, tubercula discutit, perunctus cum sulphure, in diuturnis pulmonum, laterum, pedum, articulorumq; ualitudinibus utiliter illinitur: ualet ad integendam colis glandem, ijs qui natura, non circumcissione, curti sunt tumorem enim excitat, qui pinguium fotue-mollitus, præputij iacturam resarcit.

THapsia herba nomen indidit Thapsus insula, ubi primum re-
ta est. Hæc nostro tempore Italia non ignota, non in Apulia tan-
tum, quo loci ferulacea planta nascitur, prouenit, sed in maritimis etiã
Senensibus. Padua & Venetijs in hortis uisitur, Ferula adsimilis. Quis
quotannis ex Apulia ueniunt herbarij. Thapsiæ radices elibrant, ac
postea Turbith uice hos cortices euendunt. In ad eadem quæ Turbith
ualent. Thapsia acris & potenter calida, & perinde humida est, si qui-
dem citò corrumpitur.

Spartium. CAP.

CXXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. σπάρτιον. Lat. Spartion. Ita.

Genestra. Gal. Genest.

Spartion frutex est longus, ferens uirgas, sine folijs, firmas,
fractu contumaces, quibus uites uinciuntur: semē Lenticula,
in folliculis Phasiolorum modo nascens: florem, ut alba Viola,
luteum. Purgant per superna uehementer, Hellebori uice, citra
periculū flores & semina, quinis obolis in aqua mulsâ pota. Se-
men deiectionem mouet. Ramis in aqua maceratis, mox tufis,
extractus succus, ischiadicis & angina laborantibus auxilia-
tur, si cyathi modum ieiuni bibant. Quidam marina aqua ma-
cerare malunt, & infundere ischiadicis clystere: strigmenta au-
tem elicit cruenta.

Spartion

Sparton.

Sparton seu Genista notissima planta, duum est generū. Nam vna in fustes torquetur, & hac corbes texuntur, Vitis passis & ficibus asseruandis. Altera validioribus constat virgulis, quàm vt ex his simile quiddam factitetur. Seminis & virgularum Genistæ succus, attractoria virtutis est.

Silybū. C A P.
C X L.

N O M E N C L A -
T V R A.

Græ. σίλυβογ. Lat. Silybon. Ita. Silibo.

Silybon lata spina est, folia ferens Chamæleonis albi. Hæc recens cum sale oleoq; cocta estur. Radicis succus drachmæ pondere potius, uomitiones ciet.

Incompertum Silybum in Naturæ hortum, cum sui similibus plantis ablegabitur, cum illa voluerit, noscitur.

Glans unguentaria. C A P. C X L I.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. βαλανθ μυρεψικη. Lat. Glans unguentaria. Ita. Ghianda unguentaria.

Glans

Glans unguentaria, fructus est arboris Myricæ similis, magnitudine Auellanae nucis, cuius nucleus græcarum nucum more tritus, humorem reddit, quo ad præciosa unguenta pro oleo utuntur. Nascitur in Æthiopia, Ægypto, Arabia, & Petra oppido secus Iudæam. Præfertur plena, recens, candida, quæ facile delibretur. Ea drachmæ pondere pota, lienem absumit. Cum Lolij farina & aqua mulsa, podagricis illinitur. Psoras leprasq; decocta in aceto: vitiligines & nigras cicatrices cum Nitro, emendat: & cum lotio, lentigines, uaros & papulas in facie, & cutis uitia tollit. Vomitiones mouet, aluum cum hydromelite resoluit: stomacho aduersatur. Oleum quod ea exprimitur, aluum potu ciet. Cortex eius magis adstringit, uerum tussa & expressæ succus abstergentibus medicamentis adijcitur, quæ aduersus pruriges & scabritias idonea sunt.

Nvæ unguentaria, quam Græci Myrobalanon, & Balanon Myrsicon vocant, nostro tempore copiosè in Hispania nascitur, apudq; unguentarios uisitur, Ben nomine. Fructus in totum Pistacijs similis, fragilior tamen, cortice candida, saculo admodum nucleo, crasso, & oleoso, è quo oleum, quod Ben uocitant extrahitur, nulli senio aut mucori subditum. Id maximè ducitur ab unguentarijs, ad distemperandos odores. Ostenduntur nostro sæculo radices, Been rubentis, & candidi cognomine, quas seplasia in medicinas cordiales usurpant. Sed neutra, uera Been est radix. Nam Serapioni Been radices, Pastinacæ minoris similes, contorta, odorata, & commanducatu viscidæ, ex Armenia asseruntur. Nostræ & cælo & vi distant.

Narcissus. CAP. CXLII.

NOMENCLATURA.

Græ. ναρκισσος. Lat. Narcissus.

Ita. Narcisso.

Narcissum sunt qui ut Liliū, Lirium appellarint, folia Porro similia, tenuia, multo minora, & angustiora: caulibus uacuis, & sine folijs, supra dodrantem attollitur: flos albus, intus

intus croceus, in quibusdam purpureus: radix intus alba, rotunda, bulbosa: semen uelut in tunica, nigrum, longum. Probatissimus nascitur in montibus, suauis odore. Ceteri Porrum imitantur, atque herbaceum uirus olent. Radix cocta, siue estur, siue bibitur, uomitoria est. Ambustis igni prodest, cum exiguo Melle tria. Praecisos nervos illitu glutinat. Luxatis malleolis, diuturnisq; articularum doloribus trita ex Melle & imposita, subuenit. Vitia cutis in facie, utiliginesq; cum semine Vrtica & aceto emaculat. Cum Eruo & Melle, ulcerum sordes expurgat. Abscessus rumpit concoctioni repugnantes. Infixa corpori extrahit, illita cum Loly farina & Melle.

THespensium in Bæotia commentum est, adolescentem Narcissum suimet amore captum, in sui nominis florem conuersum. A narce, id est, torpore, dictum censet Plinius, quoniam caput grauet, non à sabuloso puero, floreq; constare vel purpureo, vel herbaceo. Faciem aly aliter referunt. Et reuera Narcissi diuersa sunt specie, & coloribus in flore varijs. Albi Rosæ muscati similes, Venetys spectandi in horto præcellentissimi medici D. Maphæi à Maphæo. Narcissi radix, desiccata abstergit, & attrahit.

Hippophaës. CAP.

CXLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ἵπποφαῖς. Lat. Hippophaes.

Ita. Hippophae.

Hippophaës, quo fullones uestes interpolant, in sabulosis maritimisq; nascitur, surculaceo frutice, undique denso et largo: folijs Oleæ, longioribus, mollioribusq;: inter quæ candicantes spinæ emicant, sicca, angulosa, interstitio quodam distantes: flores Hederæ corymbis similes, racematim coherent, minusculi tamen, & molles, candidi, ex parte rubescentes. Radix lacteo succo madet, crassa, mollis, amara gustanti. Ex qua, perinde ac Thapsia,

Thapsia. Succus eximitur, qui per se, & cū Erui farina subactus, siccatur, & ad usum reconditur. Syncerus pituitas, bilē, aquasq; detrahit, oboli pondere: Erui uerò farina subactus, quatuor obolis, cum aqua mulsæ dimidia hemina tritus datur. Radice & herba liquamentum depromitur, uti in *Thapsia*. Huius in purgationibus modus est drachma.

DVa hæc planta nobis incognita, ad Chironis centauri palingenesiam, remanebuunt. Nam ipsum nomen, equorum naturæ accommodatas ostendit.

Hippophæstū. CAP. CXLIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ἵπποφῆστον. Lat. *Hippophæstō*. It. *Hippophesto*.

H*ippophæston*, id quod aliqui *Hippophæis* appellant, nascitur eisdem locis quibus *Hippophæis*, estq; spinæ fulloniæ genus, humilis herba, sine cauliculo, sine flore: inanibus tantum capitulis: folijs paruis, spinosis: radículas habens molles, crassas. Succus radice, folijs & capitulo exprimitur, & exiccatur. Datus, cui uoles, tribus obolis, in aqua mulsæ, aquam pituitasq; detrahit. Priuatim comitialibus morbis, neruorum uitijs, & orthopnææ conuenit huiuscemodi purgatio.

Ricinus. CAP. CXLV.

Græ. κροτων. Lat. *Ricinus*. Ita. *Fagiuolo Turchesco*. Gal. & Off. *Palma Christi*.

C*ici*, aut *Croton*, nomen accepit à *Ricini* animalis similitudine. Arbor prouenit parua *Ficus* altitudine, folio *Platani*, maiore, leuiore, & nigriore: ramis, caudicibusq; cauis, in *Arundinis* morem: semine in uuis asperis, quod corticibus exutum, *Ricinum* animal representat: ex quo oleum, nomine *Cicinum*, exprimitur, cibus sædum, lucernis emplastrisq; utile. Grana triginta numero purgata, trita potu, pituitas, bilem, aquam

que

Ricinus

Ricinus inde dictus, quod semen habeat Ricino insecto simile. Id animalculi, canum, boum, caprarum, equorum & ceterorum animalium dorso inhaerens, non prius à suetu secedit, quam rumpatur. E semine oleum fit ad lucernarum lumina. Id purgat, mundat, & digerit. Quod ex eo exprimitur oleum, communi calidius & humilius est, eaq; de causa valenter digerit.

que per aluum extrahunt, uomitiones mouent, sed iniucunda admodum est, & molesta purgatio: siquidem stomachum uehementer subuertit. Tusa & imposita, uitia cutis in facie, uarósque expurgat. Folia cum polenta trita, inflammationes oculorum, tumoresq; leniunt, rigentes mammas cohibent: eadem ex aceto illita, ignes sacros restinguunt.

Ricinus inde dictus, quod semen habeat Ricino insecto simile. Id animalculi, canum,

Tithymali. CAP.

CXLVI.

NOMENCLATURA.

Græ. τιθυμᾶλλον. *Lat.* Tithymallus.

Ita. & *Off.* Esula. *Gal.*

Herbe à lait.

Tithy

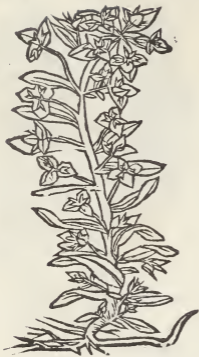
Tithymalus. 1

Tithymalus. 2

Tithymalli genera septem, quorū masculus, Characias ap-
pellatur, ab aliquibus Amygdaloides: alter, Myrtites,
qui scemina existimatur, eumq̄ Myrsinitem aut Caryitem uo-
cant: tertius, Paralius, quem Tithymalida appellarunt: alius,
Helioscopius: quintus, Cyparissias: sextus, Dendroides: septi-
mus, Platyphyllos dicitur. Characia caules supra cubiti altitu-
dinem attolluntur, rubri, lacteo succo atque acri madentes: fo-
lijs Oleæ circum ramos, angustioribus, & longioribus: radice
crassa, lignosa: pendet in cacuminibus caulium, coma iunci, sub
qua caeolæ solioli balnearum similes, in quibus semen conti-
netur. Nascitur in asperis & montibus. Succus aluum purgat:
trahit pituitam bilemq̄, binis obolis in posca sumptis: & cum
aqua mulsa, uomitiones mouet. Appetente uindemiarum tem-

2 pore,

Tithymalus. 3

lis, adipe aut oleo cum uino perungere. Fauces autem exasperat: quapropter catapotia cera aut decocto Melle oblini par est, & hoc modo dari: binas tamen ternasue ficos, purgationis gratia sumpsisse, satis est. Recens lac ex oleo, perunctos in sole capillos euellit, renascentesque flauos & exiles efficit: denique omnes perimit. Dentium cauernis inclusum, leuat dolores: sed cera dentes oblinendi, ne suo delapsu, fauces & linguam uitiet: tollit illitu impetigines, formicantes uerrucas, pensiles, & quae Thymi florem representant. Valet aduersus pterygia, carbunculos phagedenas ulcerum, gangranas, fistulasque. Legitur semen autumnis, & siccatum sole leuiter tunditur, feruefactumque loco mundo reponitur. Fo-

lia

pore, succus congestis ramulis, mox dissectis, & uase conclusis, excipitur. Aliqui adijciunt farinam Erui, & in pastillos digerunt, qui Erui magnitudinē impleat. Alij in aridas ficos, ternas quaternasue guttas instillant, ut cum his inarescant: quas ad usum recondunt. Per se etiam tusus in pila, & in pastillos coactus reponitur. Porro cum extrahitur lac, neque quo uentus aspiret, stare quenquam, neque manus oculis admouere conuenit: sed antequam colligas, corpus, praesertim faciem, collum, scrotumque genita-

Ha item siccantur. Semen & folia lactei succi effectum praebent, dimidio acetabulo pota. Sunt qui inueterant, admisto cum lacte Lepidio, caseo contuso. Radix dragmæ pondere in hydromelite pota, per inferna trahit. Decocta cum aceto, dentium dolori auxiliatur, colluto ore. Fœmina, quam Myrsyniten, aut Caryiten uocarunt, similis suapte natura Daphnoidi: folijs Myrti, sed maioribus, firmis, in cacumine acutis, & pungentibus: ramulos ab radice mittit dodrantaes: fructum fert alternis annis, Nuci similem, mordaci gustu. Nascitur in asperis. Succus, radix, semen, folia, consimilem antedicto sortiuntur facultatem: sed ad citandas uomitiones inualidior hæc est. Aliud Tithymali genus dicitur Paralios, quem Tithymalida, aut Mecona aliqui appellaue. Nascitur in maritimis, ramis subrubentibus, palmum altis, quinque senisue à radice exeuntibus: folijs Lini, angustis, paruis, oblongis, in uersus quosdam digestis: capite in cacumine orbiculato, in quo semen ut Eruum, uario colore emicat. Flos albus. Frutex totus cum radice lacteo succo turget. Similes ad usus reconditur. Helioscopius dicitur, folijs Portulacæ, tenuioribus, rotundioribusq; ramulis prodeuntibus à radice, quatuor aut quinque, rubentibus, dodrantedi altitudine, tenuibus, lactis copiosi plenis: capite Anethi, semine uelut in capitulis incluso. Helioscopy nomen accepit, quoniam comas cum sole circumagat. Circa oppida nascitur, potissimum in ruderibus. Colligitur succus semenq; ut aliorum. Eadem quæ superioribus uires, non tamen usque adeò ualida. Cyparissias in caulem exit dodrantedem, uel moiorem, subrubrum: ex quo folia Piceæ similitudine exoriuntur, molliora tamen, & tenuiora. & in totum nascentem Piceam amulatur, unde nomen traxit. candido succo madet, cui eadem uis quæ superioribus. In petris nascens, Dendroides cognomina-

tur ampliter opacat: in cacumine frondosam spargens comam, succo lacteo pragāns, cauliculis rubentibus. Folijs Myrti tenuioris: fructu Characia. Eiusdem effectus, cuius superiores, similiq; modo reconditur Platyphyllos, Verbasco similis est. Radis, succus, & folia, per inferna trahant aquas. Pisces necat, tusus, & aqua insparsus. Reliqua Tithymalorum genera quæ supra scribuntur, idem efficiunt.

Perpulchre ordine de Tithymalis scribit Dioscorides. Quod itidem Arabes non faciunt, nempe Mesue & Auicenna in nomine Alsebram. Atenim satius fuerit, dum suis oculis tenebras inuicem offundunt, ex illorum controuersijs emergere, quam erroris aspergine, sese mutuum commaculare. Porro Tithymalus Characias, siue Vallaris, nostro saculo non reperitur. Myrsinites item fœmina, pungentibus & Myrto similibus folijs, fructu nuci figura, nequiquam agnoscitur. Paralius seu maritimus (non ille tamen quo vulgo Seplasia vtuntur, nam hic est Cyparissias) in Sena maritimis copiose nascitur. Thusci Herba mora, nominat. Huius radice receti & saccis immissa ad conficiendos pisces vtuntur. Palthyphyllos à foliorū latitudine, in eundem vsus à Thuscis piscatoribus vsurpatur, huncque Tortomaglio vocant, iisdem quibus Paralius locis prodeuntem. Helioscopius, quod solem suo rotatu consequatur, vbique nascitur. Cyparissias, planta est quam Esulam minorem officina vocant. Dendroidem, extra Terracinam vidit Matthiolus, intra saxa antiqui spelæi, marino littori incumbentis, arboresceti effigie, emergentem. Tithymali omnes acres sunt, calidi, & amari. In eis plus pollet liquor: fructus & flores, secundo sunt loco. huius facultatis est radix, sed non æquabiliter. Quarti excalfacientium sunt ordinis.

Pityusa. CAP. CXLVII.

NOMENCLATURA.

Gr. Πίτυσα. Lat. Pityusa. Ital. & off.

Esula maggiore.

Pityusam specie à Cyparissias differre constat, & si Tithymalorum generi assignetur. Caulis supra cubiti altitudinē assurgit gemiculatus: folijs Piceæ, acutis exilibus: flore paruo uclut

uelut purpuro: semine instar Lenticulæ, lato: radice crassa, candida, succo referta. Quibusdam in locis frutex hic prægrandis inuenitur. Detrahit per aluum radix, drachmis duabus data in aqua mulsâ: item seminis drachma. Succum cum farina subacti, cochleariũ in catapotio datur. Modus foliorum drachmæ tres.

Pityusa nihil aliud est, quàm Officinarum Esula maior. Huius radices herbarij qui è monte Gargano procedunt, pro Turbith venditant, nõ aliter quàm de Thapsia superius diximus. Ea causa fuit Aëtuario scribendi, Turbith album, Alypi: nigrum vero, radicẽ esse Pityusæ. Quo intelligit interiorem omnẽ substantiam, & non tenuem & exteriorem illam pelliculam, quæ rufa, nigrorem siccando contrahit: Porro manifestum præbet argumentum Serapio, Pityusam, Esulam esse maiorem quæ Alsebram & Sebram Mesue & Auicenna dicitur, vt qui integrum de Pityusa Dioscoridis, in Scebram caput transposuerit. Quare Alsebram maior Arabum, Tithymalus latifolius esse non potest. Nasctur in Italia Pityusa, Esula minori (hæc Cyparissias est Tithymalus) in totum similis, nisi quod longè maiorem profert caulem, ramos, folia umbellam, semen, & radicem. Multis in locis, vt in Apulia, arborefcit. Visitur ingenti copia in planitie Veronensi, in qua tamen quod macrum & aridum sit solum, non admodum excrescit. Pityusa vulgò vocatur, Turbith de monte S. Angeli, & à medicis vsu repudiatur, nisi in corpora vel rustica vel robusta. Ea ob succum cum Tithymalis parem, eorum generis ducitur. Et sanè purgat, & usdem virtutibus est prædita.

Lathyris. CAP. CXLVIII.

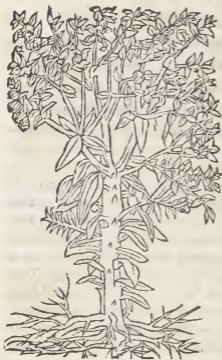
NOMENCLATURA.

Græ. Λαθυρίς. Lat. Lathyris. Ita. Cataputia minore.

Gal. Expurge. Off. Cataputia minor.

Lathyris, quã aliqui Tithymalũ appellant, eamq; Tithymalorum numero adscribunt, caulem emittit cubiti altitudine, & digitali crassitudine, inanẽ. Gignitur in cacumine alæ, & folia in caule oblonga, amygdalini proxima, latiora, & leuiora. Quæ autẽ in summis ramulis exierunt, minora conspiciuntur, Aristolochiæ, aut oblongæ Hederæ figura. In cacumine fructum summis surculis gerit, triplici loculamẽto insignem,

Lathyris.

ribus folia decoquuntur ad eosdem effectus.

Peplus. CAP. CXLIX.

NOMENCLATURA.

Gr. πεπλος. Lat. Peplus. Ital. & Off. Esula rotunda.

Gal. Reueille matin de vigne.

Peplos frutex est lactei succi plenus, folijs parvis, ut Ruta, paulo latioribus: rotunda coma, ferè doctrali, humi respersa: semine folijs rotundo, minore quàm candidi Papaveris. pluribus scatet auxilijs: unicā radicē habet, supernaciā, ex qua fruticat. Nascit̃ inter uites, & in hortis, colligitur messibus. Siccatur in umbra, & cōtinuè uersatur. Fructus tusus & feruefactus recōditur. Bilis ac pituita detrahitur, acetabulo eius in hydromelitis cyatho poto. Obsonijs inspersa cōturbat aluū: muria cōditur.

Peplis,

rotundum, ceu Capparin, in quo grana tria intercurstantibus membranis inter se distincta cōtinentur, Eruis maiora, rotunda: quæ dum corticibus exeuntur, candida sunt, & gustu dulcia. Nullus radicis usus. Totus frutex lacteo succo turget, uti Tithymalus. Grana sex aut septē in catapotio, aut cū ficis aut palmulis deuorata, aluū purgant: sed aqua frigida postea sorbenda: trahunt autem bilē, pituitā, & aquas. Succus Tithymali modo exceptus, eundē effectum præbet. Cum gallinaceo aut ole

Peplis. CAP. CL.

NOMENCLATURA.

Græ. Πεπλις. Lat. Peplis. Ital. Peplio. Ignota.

Pepelis, quam aliqui sylvestrem Portulacā uocant, Hippocrates Peplion, in maritimis maxime nascitur, latè opaco frutice, candidi succi pleno: folijs satiuæ Portulacæ, rotūdis, infernè rubentibus: semine sub folijs rotūdo, uti in Peplo, seruēte gustu: radice singulari, superuacua, tenui. Colligi, & reponi ac dari, uti Peplos, & sale condiri solet. Eisdem habet uires.

Chamæfice. CAP. CLII.

NOMENCLATURA.

Gr. Χαμαισυκη. la. chamæsyce. It. chamesyce. ignota.

Chamæficè aliqui Sycè nomināt. Ramos emittit quaternū digitorū, teretes, succosos, in terrā deiectos: folia Lētis, parua, Peplū planè referētia, tenuia, quæ à terra nō attollūtur: semine sub folijs rotundo, ut in Peplo: neq; caule, neq; florem promit, radice firmatur tenui, superuacanea. Rami ex uino triti uulue dolores sedant, in pefso appofiti. Tollunt tumores ac uerrucas omnium generū illiti. Decoctorum cibo alius resoluitur. Succus simili effectu prodest. Illitus cōtra scorpionis icctū auxiliatur, aduersus caligines oculorū utilis, & hebetudines, incipiētes suffusiones, nubeculas, cicatrices, cū Melle inunctus. In squalidis petrosisq; nascitur.

Scammonia. CAP. CLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκαμμονία. Lat. & Ital. Scammonia.

Scammonia ramos ab una radice emittit trium cubitorum, multos, pingues & qui nonnihil crassitudinis præ se ferāt: folijs Helxinæ, aut hederaceis, mollioribus tamen, hirsutis, & triangulis: flore candido, rotundo, in calathi modum cauo,

graueolente: radice praelonga, crassitudine cubitali, candida, graui odore, succo grauida. Legitur ad hunc modum succus: Capite exempto, radix in testudinis speciem cultro excanatur, quo fit ut in cauum confluat succus, qui conchis demum excipitur. Alij scrobes in terra concamerato sinu fodiunt, in quos, subiectis iuglandium folijs, profundunt succum, siccatumq; extrahunt. Laudatur autem Scammonium leue, nitidum, rarum, & colore quam simillimum taurino glutini, fungosum, tenuibus fistulis, quale ex Mysia regione Asia deportatur. Nec attendere solum par est: si lingua tactu albescat (hoc enim euenit adulterato, quod admisto fit Tithymali lacte) sed longè magis antea narratis. Item si non uehementer linguam exurat, id quod misti Tithymali argumentum est. Natione autem Syriacum & Iudaicum deterrima habentur, grauia, densa, Erui farina & Tithymalo uitiata. Succus drachmæ unius aut quaternum obolorum pondere haustus, ex aqua pura uel mulsa, per inferna bilem & pituitam extrahit. Ad resoluendam aluum binos obolos cum Sesama, alioue semine, sumpsisse satis est. Dantur efficacioris purgationis causa, succi tres oboli, cum duobus Veratri nigri, & Aloes drachma una. Fiunt purgatorij sales, drachmis uiginti succi Scammonia, in senos salis cyathos adiectis: Horum proportionem uirium: integer quidem, tria cochlearia, medius duo, minimus unum. Radicis drachma una aut altera purgat, cum ijs quæ retulimus. Nonnulli decoctum radicis ebibunt. Coquitur in aceto, & cum hordeacea farina teritur, captaplasmate ischiadicis utili. Partus enecat succus, uulua in lana subditus, tubercula discutit, cum Melle aut oleo illitus. Decocto in aceto, peruncta lepra abiguntur: diuturni capitis dolores ex aceto & rosaceo profunduntur.

Scammonia, quæ ex Alexandria, Venetijs & inde per omnes Europæ regiones exportatur, seligenda magna adhibenda diligentia: nã electa & approbata in gres penuria: adulterata, vel sexcentorum (ut ita dicam)

came

camelorum ouis. Nec mirum, cum hac quæ à mercatoribus emitur, Syriaca, & Iudaica sit, grauis, densa, Eruisarina, & Tithymalo vitia-
 ta, quam deterrimam Dioscorides asserit. Id parum animaduertentes
 pharmacopola, Scammoniam probatam existimant, quæ salua tempe-
 rata, confestim lactescit, Dioscoridi non concordet, qui id genus è Tithy-
 mali lacte adulteratum existimat. eò deprehensum, quod vehementer
 linguã exurat. Eapropter Medici si probè & sanctè sua functione uti
 velit, pro viribus, suum quisque pharmacopola perurgebit, vt selectio-
 rem, & è Dioscoridi figura (quo planius dicam) qualificatam apud se
 habeat. Nam cum Scammonia solutiouorum electuariorum basis sit &
 fundamentum, qui hanc perperam & adulteratam immittunt, multis
 exitij causa sunt. Porro Scammoniam adulteratam & Tithymalo im-
 mixtam hinc patet. Decem, aut ad maius quindecim grana, aluum sol-
 uunt quàm sæpius: cum sincera, eo operi, vix vna dragma sufficeret.
 quinetiam si, per Dioscoridem, ad vnicam purgationem, Veratri albi
 dua, & Aloes vna adderentur. Scammonia plantam Neapoli pharma-
 copola quissiam, sibi ex Apulia Gargano allatam, Matthiolo common-
 strauit. Huius nullam mentionem facit Galenus. Mesue solutiua med-
 icinam furiosam nominant, ac quinque eius nocumeta recenset, cuius
 medicinae candidato non ignota. Porro cum Dioscorides, Scammoniam,
 Helxines folijs depingat, non Parietariae, sed Cyssampeli, aut Conuol-
 uuli folijs collatam, existimandum.

Chamelæa. CAP. CLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Χαμελαία. Lat. Chamelæa. Ita, Chamelea.

Gal. Boys gentil. Off. Oliuella.

Chamelæa surculosa fruticat, ramis dodrantalibus. Folia
 Oleæ similitudinem habent, tenuiora & amara, quæ gu-
 stata linguam mordent, & arteriam deradunt. Detrahit pitui-
 tam bilemq̃, folijs præsertim in catapotia deuoratis: namque
 duæ Absinthij partes, adiecta Chamelæa una, hydromeli-
 te excipiuntur, & in catapotia coguntur: ea autem in uen-
 tre non liquefcunt: siquidem quotquot suere deuorata, rege-
 runtur. Folijs cum Melle tritis, sordida ulcera & crustosa
 repurgantur.

Q 5 Thy

Thymelæa. CAP. CLIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Θυμελαία. Lat. Thymelæa. Ital. Pepe montano.
Gal. & herbarijs Lin sauage. Off. Mezereon.

Thymelæa est, qua granum Gnidium, quod est semen ipsius, colligitur. Hoc Eubœi Aetolium uocant, alij uero Linum, quoniam satiui Lini frutex suapte natura similitudinem referat: uirgas edit perpulchras, multas tenues, triped. neas: folijs Chamelææ, angustioribus, & pinguioribus, uiscosis, gummosisq; si mordeantur: flore candido: fructu Myrti in modum rotundo, qui inter initia uiret, & tandem rubescit: inuolucrum fructus durum, foris nigrum, intus album. Hoc per inferna bilem, putuitam, aquasq; detrahit, si uiginti granorum pars interna bibatur: uerum fauces adurit. Itaque cum farina aut polenta, aut in uuae acino dari debet, aut Melle cocto obductum deuorari. Qui ægre desudant, trito semine cum Nitro & aceto, iniunguntur. Folia quæ peculiariter Cneorum appellantur, per messes colligi debent, & siccata in umbra recondi. Quibus dare libeat, antea tundere, & nervos eximere cõuenit. Illitum acetabuli modo cum diluta uini potione, aquam extrahit. Mediocrius purgat, addita Lentè cocta, aut contritis oleribus. Thymelææ farina uuae acerbæ succo excipitur, & in pastillos diuiditur. Herba stomacho infesta. Partus imposita necat. Nascitur in montibus & asperis. Hallucinantur qui Coccon Gnidium fructum esse Chamelææ existimant, decepti quadam foliorum similitudine.

Chamelæam & Thymelæam, Arabes confusaneè Mezereon uocant, duum generum. Horum unam Mezereon album: alterum, Mezereon nigrum. Ambabus Laureolam immiscet, distinctione intantum intricata, ut nisi à Delio natat ore extricari non possit. Ambæ hæ plantæ validæ in euacuando atque adeo maniacam operam exercent, sic ut ab eis sumptis, præ nimia imbecillitate utentem cõficiant, excusis uiscerum membranulis

aper

apertisque venarum oribus. Quod ad natales atinet, vtraque magna abundantia, in vallis Ananiae quae Tridentinae sunt iurisdictionis montibus enascitur, ambaeque (id luet in Chamelaea praterierit Dioscorides) fructum Myrtino similem producant, quamuis Thymelaea fructus, aliquantum longior, & magis ad Oliuae figuram accedat. Fructus hi primo exortu virides, rubentes dum maturefcunt, postremum nigri sunt. Indigenae rustici, Piper montanum, vocant, quo sumpto dum medicis & speciarjjs negotium (vt putant) facessunt, e sua sibi, non illis, medicina pereunt. Eo factum vt non abs re, Mexereon, venenis propinquum Mesue inducet, quod praecipuis & vitalibus membris noceat. Quare ab huius vsu abstinendum, non infrenata, quae superfluit acrimonia, & caliditate, frigidiorum mixtione simplicium, quemadmodum opimè tradit Mesue.

Sambucus. CAP. CLV.

NOMENCLATURA.

Sambucus.

Gr. ΑΚΤΗ. Lat. Sambucus. Ital. Sambuco. Gal. Suseau.

Sambuci duo genera. Vnum in aborem assurgit, surculos spargens arundinaceos, teretes, cauos, candidates, proceros folia iuglandis terna quaternaque, ex interuallis circa ramos exeunt grauiam odore, minutim in ambitu secta: & in ramulorum cacuminibus caulisculisque circinata umbella, quae florem

florem candidum pariunt, mox acinum Terebintho similem, in nigredine subpurpureum, racemosum, succo madentem, uinosumq³. Alterum genus, Chamaeae uocatur, Romanis Ebulu, longe humilium est, magisq³ herbaceo generi assignandum, caule quadrangulo, geniculato, folijs Amygdala, ex intervallo longioribus, geniculatim expansis, pinnatisq³, graueolentibus, in ambitu serratis: muscario Sambuci, flore & acino eiusdem: radice nititur longa, crassitudine digitali. Eadem utriusque uis, & usus exiccans, aluo detrahens aquam, stomacho inutilis. Folia olerum more coquuntur, ad pituitam bilemque detrahenda. Caulis teneri in patinis cocti, eadem efficiunt. Radix in uino decocta & in cibis data, hydropicos adiuuat. Prodest uiperarum morsibus, eodem pota modo. Vulus emollit insidentium decocto: patet facit earum spiracula, & uitia corrigit. Acini in uino poti eodem funguntur munere: denigrant capillos illiti. Folia, si praeterea ac mollia ex polenta illinantur, inflammationem mitigant: ambustis & canis morsibus illitu profunt. Ulcera quae dehiscunt in fistula, agglutinant: is qui podagra tentantur, cum seuo taurino aut hircino profunt illita solia.

Sambucus tum arbor, tum herba nulli non nota sunt. Aqua florum Sambuci, fronti applicata, dolorem capitis sedat, e caliditate prodeuntem. Succus e corticis radice elicitus, magna vi vomitum prouocat, & hydropicorum aquam expurgat. Idem praestat radice Ebuli succus, qui & crassos humores iuncturis eliciat. Ebuli seminis a nigro illo succo, eloti delibrati puluis, dragma podere, si in Iuxa decoctione offeratur, podagrae iuncturarum: & Gallici morbi dolores mitigat. Exprimitur & ex Ebuli radicibus succus, qui siccatu digeritur in pastillos. Clysteribus inditur ad dolores frigidos, & ischiadicos. pedes ob febris diurnitatem inflati, decocti radice soti uiuantur, hocq; iccur additis consentaneis roboratur. Sambucus & arbor & herba, desiccant, agglutinant, & aliquantum digerunt.

Picnocomum. CAP. CLVI.

NOMENCLATURA.

Græ. πυκνόκομος.

Lat. Pycnocomon. Ital. Picnocomo. Ignota.

Picnocomon cōstat erucæ folijs, acrioribus, scabris & crassis: caule quadrāgulo: flore Ocimi: semine Marrubij: radice nigra, aut pallida, rotunda, exigui mali figura, terram redolente. Inueniatur in saxosis locis. Semen grauia somnia & tumultuosa facit, drachmæ instar potū. Tumores discutit, illitum cum polenta spicula, adaëtosq; corpori aculeos, extrahit. Folia illitu tubercula, panosq; discutiunt. Radix eius in aqua mulsaduū drachmarum pondere, aluum soluit & bilem extrahit.

Picnomum ignota planta, Naturæ horto colenda, & dignoscenda relinquetur, quando & is eas cohibet quas perspectas arbitramur.

κ Apios.

Apios. CAP. CLVII.

NOMENCLATVRA.

Græ. Απιος.

La. Apios. Ita. Apio.

Gal. nomine ignota.

Apios iuncos duos siue tres spargit, rubros, tenues, qui à terra parum attolluntur: folijs Rutæ, oblongioribus tamen, & angustis

gustioribus, herbaceis: semine paruo, radice *Haustula regia* in formam *Pyri turbinata*, rotundiore tamen, succi fecunda, intus habet corpus candidū, extrā cortices nigros, superior pars eius uomitione bilem pituitasq̄ extrahit: inferior per aluum. Tota utrinque purgationes mouet. Succū si libet eximere, tusa radix in sicili mergitur, & agitata aqua, quod supernatat pinna seclum, exiccatur. Purgat utraque parte is succus, sesquiobolo potus.

Nascitur in Italia *Apios*, minutis folijs, *Hyperici* proximis, cum primo vere prodeunt, processu verò temporis è linea candida fissilibus: caule rubente, iunceo, & lacte candido turgēti. Porro radix tota, & uomitione stomachum, & purgatione aluum inaniens, profeclo haud benè cum eis ageret, qui ea pro cibo vterentur.

Colocynthis. CAP. CLVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. *Κολοκυνθίς*. Lat. *Colocynthis*. It. *Coloquintida*.
Gal. *Coloquinte*. Off. *Coloquintida*.

Colocynthis sarmenta foliaq̄, satiui cucumeris emittit, per terram repentia, diuisa, fructum in speciem mediocris pile conglomeratum, uehementer amarum: quem legeri oportet, cum cæperit in pallidum colorem permutari. Medulla fructus purgatoriam uim habet, si quatuor oboli cum aqua mulsa, Melle cocto, Myrrha & Nitro excipiantur, & cogantur in catapotium. Aresacta pile teruntur, & infusa clysteribus profunt neruorum resolutioni, coxëdicum doloribus, & coli uitijs. ut quæ bilem, pituitam & strigmenta, interdum etiam cruorem eliciant. Fœtus admota enecant. Dentium dolorem tollit, si unâ repurgetur, & luto oblita cū aceto & nitro inferuescat, hocq̄ iure decocti dentes colluantur. Si aqua mulsa aut passum in eadē incoquatur, & sub diuo refrigescat, potu crassum humorem & strigmenta alui detraheth. Stomacho supra modum

Colocynthis.

dum aduersatur. Subdita ex ea balano,alui excrementa eijciuntur. Virentis succo uti liſſimè iſchiadici perfricantur.

Colocynthis, vulgaris noticiæ plâta quantūvis in diuerſos morbos polleat, cordi tamē, iocinori, & ſtomacho aduersatur. Et ſane gultu amara eſt, at epota, amarorem illum manifeſtò prodere non poteſt, ob purgatoriæ virtutis robur, qua è corpore ante humores ſecedit, Viridis ſuccus iſchiadicos iuuat.

Epithymum. CAP. CLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Επιθυμου. Lat. Epithymum. Ital. Epithimo.

Gal. Teigne de Thyn.

Epithymon, flos eſt è Thymo duriore Satureiæ ſimili, capitula habet tenuia: & leuia, & in eis caudiculas, quaſi capillamenta. Potum cum Melle detrahit pituitā, bilemꝰ, atrā, per inferna. Priuatim prodeſt melancholicis, & inflatis, acetabuli menſura, ad quatuor drachmas, cum Melle, ſale, & acetii exiguo. Plurimum in Capadocia & Pamphilia gignitur.

Epithy

E pithymum, non Thymi flos, siquidem is iam pridem detectus error, sed Cuscuta Thymo innascens. Quæ Thybræ adnascitur, Epithymbrum vocatur, Epithymum eiusdem cum Thymo virtutis, tertiæ classe desiccatur & excalsfacit.

Alypum. CAP. CLX.

NOMENCLATURA.

Græ. ΑΛΥΠΟΥ. Lat. Alypum. Ita. Alypo.

Alypon surculosa herba est, subrubra, gracilibus ramulis tenuibus folijs: flore molli, leui, & copioso: radice Beta, tenui, referta, acri succo, semine Epithymi, Gignitur in maritimis, maxime Lybiæ, quam largissima: quanquam alibi quoque plurima prouenit. Semen, atram bilem deijcit, si mensura Epithymo pari cum sale & aceto sumatur: uerum interanea leuiter exulcerat.

Alypi ex Aethuario radix, Turbith est albu, quod ex oriente affertur, quoq; vulgò utitur officinæ. Iam superius descripsimus radicem cortices, quæ pro Turbith venduntur.

Empetrum, seu Calcifraga.

CAP. CLXI.

NOMENCLATURA.

Græ. ΕΜΠΕΤΡΟΥ.

Lat. Empetron. Ital. Calcifraga.

Empetron aliqui Phacoides uocant. Nascitur in montibus & maritimis, salso gustu: sed quo propius terreno fuerit, amarius sentitur. Trahit bilem, pituitam, & aquam, si bibatur in iure aliquo, aut hydromelite.

Empetron herbae effigiem non describens, Oedipi sciscitandi materiam præbuit. Hac se molestia exoluunt, qui Empetron eam plantam arbitrantur, quam herbarij feniculum marinum: & Itali, herba di S. Pietro nominant. Porro hæc verum est Dioscoridis Crithamon, siquid præter notas quæ concinunt, quantumuis copiosè edatur, pituitam tamen & aquam non educet.

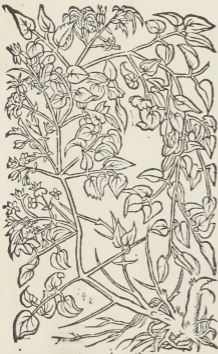
Vitis syluestris. CAP.

CLXII.

NOMENCLATURA.

Græ. ἀμπέλῳ ἀγρία. La. vitis syluestris.

Ita. vite saluatica. Gal. Vigne fauage.

Vitis syluestris.

Vitis syluestris sarmēta vitis modo prælonga emittit, aspera, lignosa, rimoso cortice; folijs hortensis Solani, longioribus ac latioribus muscoso flore, & capillacco: fructu exiguis uuis simili, post maturitatem rubēte: rotunda est acinorum facies. Feruefacta radix in aqua & in cyathis duobus uini aqua marina diluti pota humorem alui ciet, ideo hydropticis datur. Vua eius, uitia cutis in facie, & maculas omneis expurgant. Enascentes uiticulae, cibi gratia, sale condiuntur.

Comptulis mulieribus non ignota Vitis syluestris, ut cuius uuis, quo colorata appareant, faciei cutem confricent, nempe mordax & acris, statim ut attigerit, adurit. Hanc in annum incorruptam asseruant, nā etsi aliquantū flaccescat, tamē nec humor, nec color depereunt. Vitis syluestris vua, virtutis sunt abstersoria, siquidem cutem emaculant, Viticula incipientes aliquantum astringunt, ac ideo muria in cibos antiquitus seruabantur.

R

Vitis

Vitis alba. CAP.

CLXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ἄμπελος & λεύκη. Lat. *Vitis alba*. It. *Vite bianca*.
Gal. Couleuree. Off. Bryonia.

Vitis alba.

V Item albam aliqui
Bryoniam uocant. Fo-
lys uiticulis, pāpinisq̄, satiua
uitem imitatur, sed hirsutio-
ra sunt omnia: ea quos pro-
pe se nacla sit frutices, suis
clauiculis complectitur: fru-
ctus rubens in uua dependet,
quo coria pilis spoliatur. Ex
ea Asparagi, qui prima ger-
minatione exeunt, decocti
in cibo, aluum & urinam
cient. Folia, fructus, radix,
acrem uim sortiuntur. Ita-
que ulcerum phagedenas,
gangranis, chironijs, putre-
tium tibiarum tadio, effica-

citer ex sale illinuntur. Radix corpus abstergit, & cutem eru-
gat. Vitia cutis in facie, uarosq̄, lentigines & cicatrices nigras
emendat, cum Eruo, creta Chia, & Fœnogræco. Eodem effectu
prodest decocta in oleo, usquedum liquecat: sugillata tollit, re-
duuias committit: inflammationes discutit, illita ex uino: suppu-
rationes

rationes rumpit, medicamento aptè immiscetur, quod carnem exest: infracta ossa extrahit, trita & imposta. Datur comitialibus in potu drachmæ pondere, quotidie, anno toto. Prodest attonitis, & uertigine laborantibus, consimiliter assumpta. Contra uiperarum ictus pota drach. duabus, auxiliatur, partus necat, mentem interdum suburbat. sæmiuarum locis apposita, partus secundasq; morantes trahit: cit urinam pota: eclegma ex ea fit cum Melle, difficile spirantibus, strangulatu oppressis, tussientibus, uulsis, ruptis, & laterum doloribus: lienem ternis obolis pota ex aceto triginta diebus, consumit. illinitur ad eadem cum Ficco. Ad muliebres infessus decoquitur: siquidem uulvas purgat, sed abortum facit. Succus è radice uere exprimitur, qui trahit pituitam, cum aqua mulsa potus. Ad psoras & lepras semè efficaciter illinitur. Lactis abundantiam facit succus eius, si cum tritico decocto sorbeatur.

Vitis alba, cognita satis planta, præter vires quas illi Dioscorides attribuit, præfocationi matricis diuinum quoddam remedium est. Vitis albe viticula amaroris aliqua. tñ & acrimonia cum vi astrictoria continent. Radix virtutis est absterforia, desiccatoria, & modicè calida. Candida radix, albe Viti nomen indidit.

Vitis nigra. CAP. CLXV.

NOMENCLATURA.

Gr. ἀμπέλ & μέλαινα. La. Vitis nigra. Ita. Tamaro.

Nigra uitis, quam alij nigram Bryoniam uocant, folia fert Hederæ, sed maiora, Smilaceis proxima: canles etiam cognatos, capreolis suis arbores, quasi adminicula, comprehendit: fructus racematim coherent, qui inter principia uirent, & post maturitatem nigrescunt. Radix foris nigra, intus buxco colore nitet. Viticule quæ primo germinum partu erumpunt, Menses pellunt, urinas cient lienem absumunt, uertiginosis, comitialibus, neruorum resolutione tentatis, prosunt. Radix eadem, quæ Vitis

alba præstat, sed inefficacius. Folia cum uino exulceratis iumentorum uerucibus commodissime illinuntur. luxatis itidem imponuntur.

Vitis nigra, à baccharū in signi nigrore, non à radice nomine desumpto, uua taminia Romanis dicitur. Viticula statim ut è terra prodeant, Asparagis similes, eorum more in acetaria veniunt, quauis non pari qua Asparagi, in gustu gratia. Quam Vitalbam Thufci uocant, Clematidis secundum est genus, à Dioscoride in huius initio libri descriptum, planta summè aeris, & exulcerans, & non uitis nigra.

Filix. CAP. CLXV.

NOMENCLATURA.

Græ. πτέρις. Lat. Filix. Ita. Felce.

Gal. Feuchiere.

Filici folia sine caule, sine fructu, sine flore, ex uno pediculo, cubitali longitudine, multifida, & lateribus pinnata, subgravi odore: radice per summa cespitum nigra, oblonga, filices multas fundente, substringente gustu. Nascitur in montibus & saxosis. Radix laticineas excutit, sumpta drachmis quatuor ex aqua mulsa, melius si cum Scammonia aut Veratri nigri totidem obolis detur: sed qui sumunt, Allia prægustare debent: laborantes lienis incremento recreat. Radix & potu & illitu cum axungia uulneribus sagitta arundinea factis, est auxilio. Cuius rei probatio talis fertur: Peribit Filix, quam per ambitum lata copiosior Arundo coronet: & contra, euanescentes abibit Arundo, quam obsepiens multa Filix in orbem cinxerit. Filix fœmina folijs est Filicis, surculosis, altioribusq;, & quæ non singulari, ut illa, pediculo fulciantur: radicibus longis, pluribus, obliquis, quæ ex nigro in luteum flauescunt. Aliquæ etiamnum rubræ inueniuntur. Pellunt lata interaneorum animalia, cum Melle eclegmate sumpto. Potæ cum uino drachmis tribus, teretes tineas eiciunt. Data fœminis, sterilitatem faciunt, & prægnantibus abortum, si supergrediantur. Farina humidis ulceribus, & cicca

Filix Mas.

Fœmina.

& cicatrici repugnantibus, inspargitur. Iumentorum cervicibus medetur. Folia recentia in oleribus cocta manduntur, ut ventrem emolliant.

Filix mas & fœmina è Dioscoridis descriptione, & ipsa facie noscenda, Mas ex unico pediculo multa folia educit, nullo caule. Fœmina longos habet caules, folia plurima, mascula, latiora & breviora. Filix gustu amara est aliquantum astringit.

Filicula, siue Polypodium CAP.

CLXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. πολυπόδιον. Lat. Polypodium. It. Filicola.

Gal. Polypode.

Filicula nascitur in montosis petris, & uetustis arborum caudicibus, præsertim Quercuum, palmi altitudine, Filici simili

R 3   lis, sub

lis, subhirsuta, nõ tenui perinde diuisura: radix pilosa, in qua continentur cirrhi, ceu polyporum, crassitudine digiti minimi, coloris intus herbacei, austeri aliquantũ, & gustu subdulcis. Purgandi uim habet. coquitur cum gallina, aut piscibus, aut beta, aut malua, ad aluum soluendam. Arida farina aquæ mulsæ insparsa, detrahit bilem & pituitam: trita luxatis efficaciter illinitur, & aduersus rimas quæ inter digitos fiunt.

Polypodiũ sine filicula duplex est. Vnũ persæ *ἐλά σέπλασις* & vulgo, alterum non cuius cognitum: nec omnibus locis innascitur. hoc folijs constat Aspleni longioribus tamen, viridioribus, & magis incis. Radix figura, gustu, colore primæ nihilum dissimilis. Copiosè hoc secundum, in quibusdam montibus prouenit, nempe his quæ è Goritia Carmiolam utur. Dulce & austerum, desiccatur sine morso.

Dryopteris. CAP. CLXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. *δρυοπηρίς*. Lat. *Dryopteris*. It. *Felce di quercia*.

Dryopteris nascitur in ueterum Roborũ musco, Filici similis, multò minore foliorum incisura, radicibus inuicè implexis, hirsutis, gustu acerbis, in dulcedinẽ uergentibus. Psilothrum est cum radicibus trita: illinitur enim primum usquedum sudorem euocet, mox sudor abluatur, & recens imponitur.

Dryopteris, inde nomine accepto, nascitur in annosarum Quercuum musco, Filici similis, tenui foliorum subdulcium incisura radice hirsuta. Qualitatis est mixta, è dulci, acri, & in radice acerbata, incisoriãque vim obtinet.

Cnicus. CAP. CLXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. *κνίνος*. La. *Cnicus*. Ita. *Zaffarano*.

Saracinesco. Gal. *Saffranbastard*.

Off. *Carthamus*.

Cnicus folijs constat oblongis, per ambitum diuisis, asperis, spinosis, caule sesqui pedali: capitulo magnitudine grandis Ols

Cnicus.

dis Oliua: flore Croci: semine candido, alioqui rufo, longo, anguloso. Huius flore in obsonijs utuntur. Seminis tusti & expressi succus, cum aqua mulsâ, uel iure gallinacei, aluum purgat: sed stomacho aduersatur. Ex eo autem fiunt offula, quas placentulas uocant, adiectis succo Amygdalis, Nitro, Aniso, & Melle decocto. quæ aluum emolliunt. Hæ in partes quatuor finduntur, quæ nucis iuglandis magnitudinem impleant: è quibus ante cœnam duas uel tres sumfisse satis est. Ratio temperandi hæc est: Cnici candidi sextarius, Amygdalorum testorum & delibratorum cyathi tres, Anisi sextarius unus, Ephronitri drachma una cum carnibus triginta caricatum. Seminis succus lac cogit, & magis ipsum resoluenda alui facultate donat.

Cnici flore quidam in cibis utuntur, Croci vice. Solius seminis usus est in medicina. Theophrastus duo Cnici facit genera. Vnum refo caule, fructu nigro, grandi, amaro, capite acanaceo, oliuari crassamenti, luteis crinibus capillato. Hunc officinæ, syluestrem Cartamum, dicunt. Alterum hirsutius torosiori caule, foliorumque mollitia humi penè serpens, radice fulua, tenui, superuacua, tubere acanaceo, in quo lutea stamina prominent, molli intus lanugine semen operiente. Hunc Carduum benedictum Officinæ appellat. Cnici semen expurgat, sed foris applicatum, tertium est ex calfacientium ordinis.

Mercurialis. CAP. CLXIX.

R 4

Gra.

Græ. Αἰνὸς ὤσις. Lat. *Mercurialis*. Ital. *Mercorella*.

Gal. *Mercuriale*.

Mas.

Fæmina.

L *Ynozostis*, aliqui *Parthenion*, alij *Hermu Botanion* appellant, folijs constat *Ocimi*, minoribus, *Helxinæ* cognatis ramulis duplici geniculorum nodo cinctis, alarum cauis multis, fructu *fæminæ*, copioso, quandam racemorum speciem præbente: mari, è foliorum sinu dependente, paruo, rotundo, ceu binis testiculis unà coherentibus: frutice dodrantali aut maiore. *Vtraque* in oleribus manditur, ad aluum ciendâ. Cocta in aqua, epoto iure, bilem aquamq̃ detrahit. Constat ut mares gignantur, hunc facere: ut *fæminæ*, illam: si à purgatione bibantur, & trita folia genitalibus admoueantur.

Mercurialis genere sexúve distinguitur. Nam quæ duplicia, & testicularum effigie connexa habet semina, mascula vocatur, femina constat copioso semine, quod vuarum modo acinis dependeat. Iam superius ostendimus, Phyllon Herbam, & Mercurialem idem esse, & proinde Theophrasti Arrhegonon & Thelygonon, ipsum esse Phyllon & Mercurialem.

Cynocrambe. CAP. CLXX.

NOMENCLATURA.

Gr. Κυνοκράμβη. Lat. Cynocrambe.

Ital. Marcorella bastarda. Gal.

Mercuriale bastarde.

Cynocrambe.

CYna aut Cynocrambe, cauliculum binū dodrantum altitudine emit, mollem, subatbidum: folia Mercuriali aut hædera similia, certis interstitijs subatbida: semē folijs adheret paruum, rotundum. Folia cum caulibus pota, aluum cient: oleribus commendantur. Ius decocti & pituitam: & bilem, a quamq̄, detrahit.

CYNocrambe, herba, nisi quod maiora profert semina, Mercuriali mascula cetera similis campestribus, vijs publicis, & vineis provenit, longè

R 5 ab A III

ab Atriplice syluestri herbariorum distidens, nam hæc non in binum do-
drantum, sed in binum non raro cubitorum altitudinem exurgit, Hunc
errorem agnouit Ruellius, & produlit, non ipse impegit.

Heliotropium. CAP. CLXXI.

NOMENCLATURA.

Gr. ἡλιοτρόπιου. Lat. *Heliotropium*. Ita.

Heliotropio. Gal. l'Herbe au Chancre.

Heliotropio magno flos est effigie scorpionis cauda, unde
Scorpio ei nomen, & quoniam folia cum sole circum-
agat, *Heliotropion* dicitur. Folia Ocimi habet, hirsutiora, candi-
diora, et maiora. Ramuli à radice terni, quaterni, aut saepe qui-
ni exiliunt, multis alis cōcaui: flos in cacumine candidus, aut sub-
fuluus, incuruatur ut scorpionis cauda. Radix tenuis est, & in-
utilis. Nasctur in asperis. Decoctum herbæ ex aqua, fasciculo
manus plenæ, potu pituitam bilemq; per aluum extrahit. Contra
scorpionum iclus ex uino potum & illitum prodest. Ad alliga-
tur ad conceptus arcendos. Aiunt per horam unam ante acces-
siones, seminis grana quatuor cum uino, quartanas finire: tria
uero, tertianas. Illitum semen formicantes uerrucas pensilesq; et
thymos, & epinyctidas exiccat. Folia infantium destillationi-
bus, quas syriasis uocant, podagris, luxatisq; utilissimè illinun-
tur, menses cient, partus trita & imposita pellunt. *Heliotropion*
paruum nascitur in palustribus, iuxta lacus, folijs antedicto pro-
ximis, rotundioribus: semine, acrochordonum uerrucarum mo-
do, pensili, rotundo. Herba cum suo semine pota, adiecto Nitro,
Hysso, Nasturtio, & aqua, latas tineas terretesq; excutit. Pen-
siles uerrucas, quæ acrochordones uocantur, cum sale illita tollit.
Scorpioides herbula est, folijs paucis, semine caudæ scorpionis ef-
figie. Illita scorpionum iclibus presentaneo est auxilio.

Helio

Heliotropium maius, ea est planta quam Verrucariam seplasia nominant, quod verrucas & myrmecias afflicta potenter tollat. Proinde errant qui Calendulam vulgo vocatam, Heliotropium maius existimant. Siquidem Dioscoridi, flos, non semen Heliotropij, cauda scorpionis similitudinem refert. Vulgatum huius nomen, herba cancri, inde potius prodit, quod carcinomata & phagedanas mirando successu percuret, quam e cauda gammarorum similitudine. Heliotropium minus, non semel à Matthiolo deprehensum, & medicis & spectarijs ostensum, lacubus et paludibus adnascens, quæ Tridentinis angustijs imminent. Enimvero Calendula, Scorpioides erat, si folio exiguo esset & breui, cum Calendula longo sit & arcto, semine non scorpionis cauda, sed scorpioni toto consimili. Caterum ipsum Heliotropij nomen latè apud Græcos patet, nempe in omnes plantas, quæ suo circunactu solem affectentur, cuiusmodi sunt, Malua, Cichorium, Scorpiuron, Lotos, Lupinus, attamen Verrucaria, peculiarem aufert Heliotropij nomenclationem.

Finis Quarti Libri.

PEDANII DIO-

SCORIDIS ANAZAR-
bei, De medicinali materia, Li-
ber Quintus. Ioanne Ruel-
lio Sueffionensi
interprete.

*Ad puncta annotationes doctæ &
compendiosæ.*

P R A E F A T I O.

V P E R I O R I B V S Quatuor libris,
amicissime Aree, tradidimus de aromati-
bus, oleis, unguentis, & eorundē lachrymis
ac fructibus: item Animalibus, Melle, Lacte,
Adipe, Cerealibus, Oleribus, necnō de omni
Radicum, Herbarum, Succorum, Seminumq; ratione. In hoc aut̄
totius operis Quinto, differemus de Vinis & metallicis, à Vite
nostram commentationem auspicati.

Vitis uinifera. CAP. I.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Αμπελ & οινόφορ &. Lat. Vitis uinifera.

Ita. Vite uinifera. Gal. Vigne.

Folia Vitium & triti capreoli, capitis dolores illitu mitigāt:
& inflammationem stomachi ardoremq; cū polenta: Fo-
lia etiā per se, ut quæ refrigerent & adstringant, imponi solent.

Vitis vinifera.

Potus eorū succus dysenteri-
cis, sanguinem excreantibus,
stomachicis, & grauidarū
malaciæ medetur. Eadē effi-
ciunt madefacti in aqua ca-
preoli & poti. Lachryma us-
tium, quæ ueluti gummi in
caudicibus cōcrescit, ex uino
pota calculos pellit. Illita li-
chenas et psoras leprasq̄, Ni-
tro prius perfrictas sanat. ea-
dem cū oleo sæpius pilis illi-
tis, Psilothri effectū habet:
maximeq̄ sanies, quā accen-
sa sarmenta Vitium uiridia
exudarunt: qua & perūctæ
uerrucarum informicationes

extrahuntur. Cinis sarmentorum & uinaceorum, detractis in
sede cōdylomatis, & thymijs, illitus ex aceto medetur. Prodest
luxatis, & uiperarum morsibus: contra lienis inflammationē
illinitur, cum Rosaceo & Ruta & aceto. Labrusca duorum ge-
nerum est. Alterius uua non maturefcit, sed flore tenuis Oenan-
then nominatam perducit. Altera ad frugem peruenit, paruis
acinis, nigra, & adstringens. Folia, caules, & clauicula quibus
repunt, uim habent cultæ Viti similem.

Vua. CAP. II.

NOMENCLATURA.

Græ. Σταφύλη. Lat. & Ita. Vua.

Gal. Raisin.

V *Væ* recentes aluum turbant, & stomachum inflant: innocentes, quæ decerpæ diu pependere, ideo quod in eis copia humoris exiccatur, utilesq; fiunt stomacho agrisq;, atque cibi auiditatem excitant. In uinaceis & ollis seruata, ori & stomacho grata sunt. Aluum sistunt, sed uesicam & caput tentant, & sanguinem excreantibus conueniunt. Similesq;, quæ in musto fuere. Sapa aut passo conditæ, stomachum magis infestât. At quæ solem prius passa in aquæ cælesti conditur, minus uinosa sunt, siticulosi, ardentibus & longis febribus salubres. Reconditi Vinacei inflammatis mammis, rigentibus ac præduris, cum sale illinuntur. decoctura eorum dysentericos, cæliacos, & feminas fluxione uulvæ laborantes iuuat infusa, ad desseßiones, ac fetus assumitur. Nuclei acinorum adstringendi uim obtinēt, stomacho utiles sunt, inspargitur farina tostorum, polenta modo, dysentericis, & cæliacis, & solutis stomacho. *Vua* passa, alba, adstringentior est. Prodest esitata caro earum tussi, faucibus, renibus, ac uesicæ. Estur in dysenteria per se cum nucleis, & decoctæ in patinis cū Melle, admista Milij ac Hordei farina & ouo. Valet ad purgandū caput, eiusdem gratia cum Pipere commendatur. Testium inflammationes sedat, illita cum lomento Fabarum, aut Cumini farina. Fauos, epinyelidas, carbunculos, enatas in articulis putredines, & gangrænas, sine nucleis trita, & cum Ruta imposta sanat. Podagræ conuenienter cum Panacis succo illinuntur. Mobiles ungues illita, celerius extrahit.

Oenanthe. CAP. III.

NOMENCLATURA.

Gr. ΟΙΒΑΥΒΗ. Lat. Labrusca. Ita. Lambrusca.

Gal. Grappe de vigne sauage.

O *Enanthe* uocatur *Vitis syluestris* fructus, cūm floret. Recondi debet ficili non picato, collectaq; substrato linteo,

in umbra siccatur. Laudatissima in Syria & Cilicia & Phœni-
ce. Vis ei adstrictoria, quare pota stomacho ac ciunda urina uti-
lis. Aluum sistit, ac sanguinis excreationes. Contra fastidia &
acorem stomachi, sicca & illita efficax est. Capitis doloribus
tam uiridis quàm sicca, ex aceto & Rosaceo perfunditur. San-
guinolenta uulnera cataplasmate, & incipientes agilopas, oris
ulcera, & genitalium nomas, trita cum Melle, Croco, Myrrha,
& Rosaceo, ab inflammatione uindicat: pessis miscetur, ad sisten-
dum sanguinem. Contra oculorum delachrymationem, & sto-
machi ardores, cum polline polenta & uino illinitur. Cinis cre-
mata in testa, cādētibus prunis, facit ad oculorū medicamēta, re-
duuias et pterygia: abscedētes gingiuas, cruetasq̄, cū Melle sanat.

Omphacium. CAP. IIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ομφάκιου. Lat. Omphacium. Ita, Agresto.

Gal. Veriust. Off. Agresta.

Omphacion succus est acerba uua, nondum maturescētis,
ē Thasia uite aut Amunaa. Oportet aut ante canis ortū,
expressam melliginem in rubro are, linteo cooperto, in solare,
usquedū cogatur semperq̄, quod ceruici uasis cōcretū hæsīt, reli-
quo humori permiscere: noctu à subdialibus locis in lectū referre
quando quidē nocturni rores ipsum cōcrescere nō sinūt. Eligen-
dum est flauū, friabile, uehemēter astringēs, & linguā mordēs.
Sunt qui coquēdo melliginē cogāt. Prodest cōtra tonsillas, uua,
ulcera oris, humida ginginarū uitia, purulētas aureis, cū Melle
aut passo. Itē ad fistulas, uetera ulcera, nomasq̄, ex aceto: dysente-
ricis, et mulieribus fluxione uulua laborētibus clystere infundit̄.
Oculorū claritati, et scabritia, et erosionibus angulorū cōuenit.
Bibit̄ ad recētē sanguinis excreationē, etiā si rupta parte aliqua
cōtingat: sed pauco, et aquatiore est utēdū: ualde siquidē exurit.

Vini

Vini natura. CAP. V.

NOMENCLATURA.

Græ. *κιν* & . Lat. *Vinum*. Ita. *Vino*.Gal. *Vin*.

Vino uetere nerui leduntur & reliqui sensus, quod tamē gustu suauius est. Quare cauendum ijs qui intestinæ alicuius partis imbecillitatem sentiunt: attamen in secunda ualitudine paucum, aqua dilutum, innoxie sumitur. Nouum inflat, egrè coquitur, insomnia parit graua, & urinam ciet. Aetate medium, utraque uitia fugit: quare ad uictus sanorum ægrorumq; usurpatur. Album, tenue, stomacho utile est, ac facile in mēbra distribuitur. Nigrum uero, crassum est, & concoctū difficile: carnem alit, & ebrietatem creat. Giluum, utpote quod mediū est, medias inter utrunque uires habet. In secunda tamē & sinistra ualitudine, cum primis laudatur album. Quin & uina sapore distant. Siquidem dulce crassis partibus constat, & difficilius à corpore expirat: stomachum inflat, aluum & interanea, ut mustum, turbat: sed minus inebriat, renibus, & uesicæ aptissimum. Austerum, per urinam celerius transit: sed capita dolore tentat, & temulentiam gignit. Acerbum, ad ciborum per membra digestionem accommodatissimum, aluum, & ceteras fluxiones cohibet, minusq; urinam expellit. Nouum neruos minus tentat. Vinum aqua marina factum, stomacho aduersatur, sitim stimulat, neruos infestat: aluo aptum, à ualitudine se recolligentibus inutile. Passum, quod uuis sole siccatis in area, aut in sarmento torrefactis exprimitur, Creticum cognomine, aut Pramniou, aut Protropon: & Sapa, quæ fit musto igni decocto, Græci Siration aut Hepsema appellant: nigra quidem, & quæ dicuntur Melampsithia, crassa sunt, & corpora multum alunt: candidū, tenuius: & Heluola inter hæc media, medias sortiuntur uires.

Omnia tamen adstringunt, & pulsus reuocant. Faciunt aduersus uenena quæ exulcerando necant, ex oleo pota, & uomitionibus reddita. Contra cicutas, Meconium, Pharicon, Toxicas, & concretum in grumos lac: Item contra renum, ac uesicæ priuritus, rosiones, exulcerationesq; inflant tamē, & stomacho aduersantur. Priuatim prodest Melampsinthiū: si uenter rheumatismum sentiat: album, magis cæteris emollit aluum. Gypso cōditū, neruis officit, caput aggrauat, & incendit, ac uesicæ aduersatur: contra uenena cæteris aptius. Picata, aut resinata, excalcificiunt, concoquunt, sanguinem excreantibus inimica. Quæ uerò Aparachyta uocant, ut quæ admistam Sapam recipiunt, caput implent, temulentiam gignunt, ægrius in halitum expirant, stomachum malè habent. Inter Italica uina Falernum principem locum obtinet. quod inueteratum perquàm facile coquitur: pulsus exuscitat, aluum adstringit, stomacho utile. sed uesicæ nocet, atque ijs qui uisus hebetudinem sentiunt: & ad potus crebros minime idoneum. Albana crassioribus constant partibus, dulcia, stomachum inflant, uentrem emolliunt (sed concoctionem non æquè adiuuant) & nervosa minus infestant: uetustate, eadem austerum saporem concipiunt. Cecubum, cum sit dulce, est & Albano crassius. Corpus & colorem alit: agrè tamen coquitur. Surrentinum, ualde austerum est: quare intestinorum & stomachi fluxiones cohibet, & cum tenue sit, caput minus tētat: inueteratum suauius redditur, & stomacho utile. Adrianum & Mamertinum in Sicilia æquè crassis partibus gignuntur. Modicè adstringunt, & ocysimè inueterantur, minusq; ob suam tenuitatem, neruos tentant. Paratypianum, quod ex Adriatico sinu desertur, odoratum ac tenuius est: quare liberaliter epotum fallit: diu seruat ebrietatem & soporem adfert. Istricum Paratypiano simile est, sed urinam uehementius pellit. Chium tamen antedictis mollius, & aptum potui est:

Bene alit, & minus inebriat fluxiones cohibet oculorum medicamentis utile. Lesbium facile membra subit, Chio leuius, & aluo idoneum. Ephesium eandem vim habet, quod Phygelites nominatur. Verum Asianum è Tmolo monte, Mesogites appellatum, capitis dolores ciet, & nervos lædit. Coum uero & Clazomenium, quoniam multam sibi maris aquam uendicant, facile corrumpuntur: flatus mouent, aluum turbant, neruis officiant. Vinum omne (ut reliqua in commune dicantur) merum ac sincerum, & sua natura austerum, excalfacit, facile in membra distribuitur: stomachum adiuuat, appetentiam ciborum inuitat, uires alit, ac robur auget, somnum conciliat, & commēdat colorem. Potum liberalius auxilio est contra assumptam Ciutam, Coriandrum, Pharicum, Ixiam, Meconiam, Argenti spumam, Taxum, Aconita, Fungosue: contra serpentium morsus, & omnium ictus quæ refrigerando necant, aut stomachū in uomitiones effundunt. Facit ad longas inflationes, rosionesq̃ præcordiorum, ac distentiones, stomachi resolutionem, & si ueter aut interanea rheumatismum sentiant. Conueniunt sudatoribus, & quibus corpus immodico sudore digeritur, maximè alba, uetera, & odorata. Quæ tamen uetustate dulcescunt, renibus ac uesicæ accommodatiora redduntur. Vulneribus, inflammationibusq̃ in succida lana imponuntur. Tetra ulcera & phagedænica, & fluxionibus obnoxia, commode perfunduntur. Quæ marinam non receperunt, austera & alba, ad sanorum uictus usurpantur. In his, præstant Italica, Falernum, Surrentinum, Cecubum, Signinum, & permulta Campaniæ, & Paratypianum ab Adriatico sinu, & Siculum quod Mamertinum appellatur. Ex Græcis Chium, Lesbium, & Phygelites ex Epheso. Crassa uero & nigra, stomacho negocium exhibent, inflationem pariunt, corpus augent. Tenuia tamen & austera stomacho prosunt, & minus carnes alunt. Vetera ualde tenuia,

& can

& candida uehementius urinam ciunt, & dolores capitis mouent, nervosq; largius pota tentant. In media atate, ut à septimo anno, potui saluberrima sunt. Modus autem pro atate, & tempore anni, & consuetudine, & qualitate uini definiatur. Non sitire, & modicè cibos prolui, optimum est praeceptum. Nocet ebrietas omnis, & maxime assidua, siquidem obsessos nervos quotidie remittit: largiorq; potus, acutorum morborum adfert initia. Mediocris tamen uinolentia, aliquot diebus, maxime post aqua potus, utilis: namque modo quodam ex alto euocat, sensilesq; expurgat excretus, & per caeca corporis ducit spiracula: sed aquam post uinolentiam bibere oportet: siquidem ualitudinis alicuius gratia facta temulentiae, remedium affert frigida. Omphacites nomine peculiariter fit in Lesbo, siccata sole acri Vua, paulo ante maturitatem decerpta, triduo aut quatruiduo, donec racemi in rugas contrahantur, expressumq; Vinum cadis insolatur. Vim adstringendi habet. Prodest dissolutis, stomacho, & ilei dolore laborantibus. Item praegnantium malacia, & crudis. In pestilentia quoque sorptum auxiliari dicitur. Huiusmodi Vina non nisi post multos annos bibi possunt. Lora, quam Deuteriam, alij Potimon appellant, fieri solet, adiectis metretis tribus aqua, in uinacea, quibus triginta Vini metretae extractae fuerint, calcatis uinaceis, expressoq; decocto ad tertias partes, additis in singulos congios modi eius qui remansit, binis salis sextarijs. post hyemem transfunditur in uasa. Lora intra annum utendum: etenim celeriter exolefcit. Conuenit agris quibus timemus noxam Vini, coacti saepe desiderijs eorum obtemperare. Itam à longa ualitudine se recolligentibus. Fit & uinum quod Adynamon uocant, Lora uires habens hoc modo: Pares aqua & musti mensura coquuntur molli igne, donec absumat aqua: quod, ubi refrixerit, elutriatū, picatouase recoditur. Alij marinae & caelestis aqua, mellis & musti pares miscet por-

tiones, decapulant, & quadraginta diebus insolant, quo ad annum utuntur ad omnia eadem. Vinum è sylvestri Vva nigrum adstringit. Prodest aluo & stomachi fluxionibus: & ceteris quibus constrictione & contractione opus est.

Vinum melitides. C A P. V I.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. μελιτίτης. Lat. Melitites. Ita. Vino

Melitide. Gal. Vin fait du moust
de gros vin, & de Miel.

Melitites datur in longis febribus, quæ stomachum infirmarunt. Nanque aluum leuiter emollit, urinam ciet, stomachum expurgat. Prodest articulario morbo, renum vitijs. imbecillo capiti, & mulieribus abstemijs. Odoratum siquidem est, & corpus alit. Distat à Mulso quod fit è Vno uetere, austero, & Melle exiguo. Melitites autem adiecto ad quinque congios austeri Musti, Mellis congio, & salis cyatho, cortinis magnis, quò magis ad efferuescendum locus pateat, fieri oportet, sensim asperso sale: cumq; efferuere desierit, in alia uasa transfunditur.

Mulsum. C A P. V I I.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. οινόμελι. Lat. Mulsum. Ita. Vno Mulso.

Gal. Mixtion de gros vin vieulx
& de Miel.

Mulsum è uetere Vno austeroq; & bono Melle factum, præfertur: minus enim inflat: ac celeriter id genus in usum uenit. Vetus, corpus alit: media ætate, aluo prodest, urinam pellit, à summo cibo sumptum nocet: & inter initia potum, implet, dein appetendi auiditatem reuocat. Fit Mulsum duabus Vini metretis, admixta una Mellis. Aliqui, quò celerius præbe-
ri pos

fit, Mel cum Vino coquunt, & ita transfundunt. Alij utilitatis gratia, ad sextarios sex musti feruentis, unum Mellis adijciunt, & ubi ferbuerit, uase recondunt: dulce autem permanet.

Aqua mulsa. CAP. VIII.

NOMENCLATURA.

Græ. μελίκρατου. Lat. Aqua mulsa.

Gal. Mixtion deau & de Miel.

Aqua mulsa easdem quas Mulsum uires possidet. Cruda utimur, cum molliri deiectionem, aut uomitionem incitare uolumus: ut ijs qui uenena hauserunt, ex oleo. Decocta datur imbecillis, & hominibus elanguescentis pulsus, quos illi dixere microsphyctos: tusientibus, peripneumonicis, & ijs qui immodico sudore digeruntur. Iam paratum cōditiuumq̄, quod aliqui Hydromeli propriè uocant, media etate Adynamo Vino, aut Lora in recreandis uiribus respondet, & similem uim adipiscitur. Quare inflammationibus alicuius membri plus quàm Lora prodest. Inueterati tamen usus damnatur inflammatis, aut constrictis, sed laboranti stomacho, aut cibum fastidienti, sudatoribusue conuenit. Fit duabus pluuiæ aquæ ueteris ad unã Mellis partem additis, & insolatis. Alij fontanam aquam adijciunt, & ad tertias parteis decoquunt, & ita recondunt. Nec desunt qui Hydromeli appellent, quòd à Melle elutis aqua fauis conficit ac seruari soleat: sed meracius confieri conuenit. Aliqui id coquunt Agrotantibus noxium est, quoniam plurimum ceraginis sibi uendicat.

Aqua. CAP. IX.

NOMENCLATURA.

Græ. ὕδωρ. Lat. Aqua. Ita. Acqua.

Gal. Eau.

DE Aquis in uniuersum decernere, propter locorum proprietates, & peculiare naturas, cœlum, & alia pleraque, difficile est. Magna tamen ex parte optima est dulcis, syncera, nullius omnino qualitatis particeps, & quæ ne minimo quidem tempore in præcordijs commoratur. Ad hæc, quæ & facili uia fertur, & citra molestiam, nec inflationes creat, & minimè computrescit. Aqua maris calida est, & acris. Stomacho aduersatur, aluum enim conturbat. Pituitam expellit: si uerò calida ad fofus adhibeatur, elicit & discutit. Neruorum uitijs, & pernicijs, ante ulcera prodest. Miscetur cataplasmatibus ex hordeacea farina, & emplastris, & discutientibus malagmatis. Ad mouendas deiectiones tepesacta infunditur, ad tormina: calida, psoras, pruritus, impetigines, lentes, & mammas rigentes, foueri utile est. Liores fotu discutit. Ad uenenatos iclus, qui tremorem & refrigerationem adferunt, salutaris intelligitur, maxime scorpionum, phalangiorum, aspidumq;. Etiam si quis in calidam descendat, auxiliatur: & malo habitu confectis iamdiu corporibus, neruisq;, balnea ex ea utiles: hydropicos, capitis dolores, aurium grauitates, feruentis uapor leuat. Syncera, & sine potabilis aquæ mixture reposita, uitus deponit. Sunt qui etiam præcoquant, & ita recondant. Datur ad purganda corpora per sese, aut ex posca, aut cum Vino, aut Melle. uerum post deiectionem, dant gallinæ aut piscium iuscula, ad domandam morsus acrimoniam.

Thalassomeli. CAP. X.

NOMENCLATURA.

Græ. θαλασσωμελι. La. Thalassomeli. Ita. Thalassomele. Gal. Mixtion deau de mer & de Miel.

Quod Thalassomeli uocatur, uehementer purgare constat. Temperatur autem æquis portionibus, maris, Mellis, &

lis, & imbris ex alto, defecatis, & picato uase per canis æstus insolatis. Alij ad binas marina coctæ singulas Mellis adijciunt, uase cōdūt. Huiusmodi moderatius est aqua marina, & mitius.

Acetum. CAP. XI.

NOMENCLATURA.

Græ. οξος. Lat. Acetum, Ita. Aceto.

Gal. Vinaigre.

Acetum refrigerat, & adstringit. Stomacho utile, appetentiam excitat. Erumpentem undecunque sanguinem, potu incessiue sistit. Prodest alui fluxionibus coctum cum cibus. Cruentis uulneribus inditur. Inflammationes arcet, in succidis lana aut spongia impositum. Reprimit procidentia sedis, uuluaq; item abscondentes gingiuas, & sanguine manantes. Ad nomas, & ignem sacrum, ulcera quæ serpunt, lepras, impetigines, pterygia, cum aliquo conuenienti efficax est. Phagedenas ulcerum, nomasq; fotu continuo cohibet. Podagricis calido fotu, cū sulfure auxiliatur. Sugillationes rapit, cum Melle illitum. Contra capitis ardores cum Rosaceo in succidis uelleribus, aut spongia imponitur. Ad aquam intercutem, grauitatem aurium, & sonitus, sibilosq; feruentis uapor proficit. Instillatum quoque aurium uermes necat. Panos coërcet tepidi fotus, aut si imbuta acetum spongia admoueatur. Pruritus permulcet. Contra uenentos serpentium ictus, qui refrigerando nocent, calidum commode fouetur: & frigidum, ijs quæ exurens uirus eiaculantur. Calidum potum atque uomitionibus redditum, aduersus omnia uenena efficax est, præsertim contra Meconium, & haustam Cicutā, cōglobatū in uentre sanguinē, lac coagulātū, Fūgos, Ixiā, Taxūq; cū sale haustu uoratas Hirudines, si sorbeatur, cicit, tussim ueterē mitigat, & recētē lacepsit. In or:opnæa calidū cōmode sorbetur. Gutturis fluxiones gargariatum inhibet. Anginis &

uua procidenti conuenit. Contra dentium dolorem, calidum colluitur.

Acetum mulsum. CAP. XII.

NOMENCLATURA.

Gr. Οξύμελι. Lat. Acetum mulsum.

Ital. Aceto melato.

Acetum mulsum: quod Oxymel uocant, hoc modo temperatur: Aceti heminas quinque salis marini pondo, mellis minas decem, aquæ sextarios quinque pariter coquito, decies efferuescente cortina: atque ubi refrixerit, diffundito. Sumptum crassos humores extrahere, & ischiadicis, comitialibus, & articulorum morbo confluctatis prodesse creditur. Contra morsum eius Viperæ, quam Sepsa uocant, haustum meconium, ixiámue, auxilio est. Anginis utiliter gargarizatur.

Acida muria. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Οξύληκ. Lat. Acida muria.

Ital. Salamonia acetosa.

Acida muria, quam Græci Oxalmen uocant, contra nomas fotu, putrida ulcera, canum morsus, & uenenatos æelus auxiliatur. Sanguinis fluxiones post excisos calculos sistit, si statim calida in uulnus iniiciatur. Prociduam sedem reprimat. Dysentericis, si nomas sentiant, infunditur. Oportet autem ex lacte instillare. Hirudines sorbitione aut gargarizatu necat. Furfures & manantia capitis ulcera exterget.

Thymoxalme. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Θυμοξύληκ. Lat. Thymoxalme.

Ital. Thimoxalme.

Thy

T Hymoxalme ueteres utebantur, dabantq̄ laborantibus imbecillitate stomachi, ternos quateruóſue cyathos, aqua calida dilutos, in articularibus morbis, & inflationibus. Crassos humores, atrosq̄ trahit. Hoc modo factitur: Thymi triti acetabulum, salis idem modus, Ruta, pulegij, polentæ, singulorū exigua portiones in uis conyiciuntur, aquæ terni sextary, & aceti terni funduntur, & circumposito linteo sub dio madescent.

Scillinum acetum. C A P. X V.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Σκιλλῆνικου ὄξος. Lat. Acetum scillinum.
Ital. Aceto Scillino.

S Cillicum acetum hoc modo fit: Scilla, quæ candida fuerit, expurgata conciditur, traiectaq̄ lino segmenta modicis interuallis ne se contingant, siccantur in umbra quadraginta diebus. Minâ eorum in aceti boni sextarios duodecim immergitur, & uase diligenter operto septenis diebus in sole madescit. Post eum numerum dierum, Scilla eximitur, & expressa abijctitur. Defecatum acetum transfunditur, & reponitur. Aliqui Scillæ minâ, quinque aceti sextarijs miscent. Alij citra exiccationem repurgantes, parem mensuram adijciunt, & senis mensibus macerari patiuntur. Id multò magis humorum lentitias digerit, gingiuas humore prægnâtes collutione stringit firmatq̄, & motos dentes stabilit, putredines oris, & graues halitus tollit, durat fauces sorbitione, & callosas facit, uocem expedit, & lympidam canoramq̄ reddit. Datur stomachicis, agrè cibum concoquentibus, melancholicis, comitialibus uertiginosis, mente captis: item uuluarum strangulationibus, lienis incremento laborantibus, ischiadicisq̄. Imbecillos admodum recreat, cor-

pus sanum reddit, & bonum colorem præstat. Oculorum aciem exacuit, tarditatem quoque aurium infusione purgat. In Summa, ad omnia efficax. Cauendum tamen intestinis exulcerationibus, in capitis dolore, aut neruorum uitijs. Datur quotidie ieiunis sorbendum, inter initia exiguum, paulatim adaugendo, ad cyathum usque. Nonnulli binos dant, cyathos, aut largius.

Scillinum. CAP. XVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Σκίλλικον & οἶνον. Lat. Vinum Scillinum.

Ita. Vino Scillino.

S Scillinum uinum fit hoc modo: Dissectam, uti dictum est, Scillam, & sole siccata contundito, minam eius tenui cribro incernito, & lipteo raro illigatam, in uicenos sextarios musti recentis ac boni demergito. Vbi trimestri spacio maduerit, elutriatum uinum, obstructo diligenter uase, recondito. Licet quoque sic humida Scilla uti: In orbiculos, Rapi modo, dissectam duplicato pondere, quadraginta diebus insolari oportet, & ualde inueterascere. Alia parandi ratio. Scilla dissecta & repurgata tres minas, in Italicam metretam musti demittito, & senos menses in uase obstructo macerari finito: post id tempus defacatum & excolatum uinum recondito. Vtile est contra cruditates, & ciborum corruptiones: item ijs qui reuomunt cibum, & si pituita in uentre, aut stomacho coierit. Prodest lienosis, male habitis corporibus, aquæ intercutem, regio morbo, difficili urina, torminosi, inflationibus, resolutioni neruorum, horroribus longis, uertiginosis, & uulsis, menses pellit, minimè neruos infestat. Hoc uinū uetustate fit melius. Cauendus in febre usus, aut si interanea ulcus sentiant.

Marina. CAP. XVII.

NOMENCLATURA.

Græ.

Gr. βαλαστῖο ἰοῖνοι. La. *Vina marina*. It. *Vini*
misturati con acqua marina.

Marina uarie faclitantur. Aliqui enim statim quū de-
 cerptæ sunt uua, aquam maris admiscunt. Alij in area
 uuas sole siccant: quibus calcatis, marinam adijciunt. Alij passus
 prius uuas in doljs marina aqua macerant, mox calcatas expri-
 munt. Id magis passi generibus adscribitur. Quæ tamen austerio-
 re gustu temperantur, contra febrium aduentantium indicia ua-
 lent, si modo meliora non adsint. Aluum subducunt, prosunt pu-
 rulenta extusisientibus, aut si dura aluius exerceat. Quæ ex A-
 minæis uuis fiunt, caput tentat, stomacho aduersantur, flatus cre-
 ant. Verum quo plenior habeatur historia, ijs qui huius studio te-
 nerentur, non inutile existimamus uarias uinorum compositio-
 nes adferre, non quod frequens eorum aut necessarius existat
 usus, sed ne quid omisisse uideremur, quod ad eorum ratione atti-
 neret. Sunt autem quedam ex ijs faclitia, minoris curæ ac impen-
 dij, quæ cadunt in usus: uti quæ ex Cotoneis malis, Pyris, Sili-
 quis, item Myrti baccis componuntur.

Cydonites. CAP. XVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κυδονίτης. Lat. *Cydonites*. Ita. *Vino*
delle Mella Cotogne.

CYdonites, nomine alio Melites appellatur, & ita fieri con-
 suenit: Mala Cotonea exemptis seminibus, frustatim Rapi
 modo scinduntur, & duodecim minarum pondo, in musti me-
 tretam, triginta diebus macerantur, postea defecatum uinum
 reponitur. Alia faciendi ratio: Oportet ad singulos Mellis sexta-
 rios, denos succi Cotoneorum tusorum pressorumque adijcere,

Et ita recondere. Vinum hoc adstringit, prodest stomacho, dysenteria, hepaticis, renum vitijs. Et urinæ difficultati. Melomeli, quod et Cydonomeli nominant, sic fit: Cotonea mala seminibus suis castrata, in quā plurimum Mellis, quo penitus demersa contegantur, coniunguntur. Id post annum mitescit, mulso non dissimile. Præstat eadem quæ superior compositio.

Hydromelum. CAP

XIX.

NOMENCLATURA.

Gr. υδρόμελον. Lat. Hydromelum.

Ita. Hydromelo.

Fit Hydromelon duabus mensuris aquæ coctæ, et sub canicula sydus insolatæ, additis ad unam Melomelitis, facti ex Cotoneis. Vis huius eadem est.

Omphacomelites. CAP. XX.

NOMENCLATURA.

Gr. Omphacomeli. Lat. Omphacomelites.

Ita. Omphacomole.

Omphacomelitis faciendi ratio hæc est: Acerba uua adhuc immatura, et tribus diebus insolatæ exprimuntur, et ad ternas succi partes, Mellis optimi despumati singule partes adijciuntur: et insolatur in uase transfusum. Vim reprimendi ac refrigerandi habet. Stomachicis cæliacisq; conuenit. Usus post annum est.

Apijtes. CAP. XXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Απίτης. Lat. Apijtes.

Ita. Apijtc.

Fit & è Pyris, perinde atque Cotoneis, uinum, Apijtes nomine, sed ita ut Pyra non magnopere maturescant. Ex Siliquis etiam, Mespilis, Sorbis, simili modo temperatur. Omnia hæc genera acerbâ sunt, & adstringunt. Stomacho utilia sunt, atq; intestinas fluxiones cohibent.

Oenanthinum. CAP. XXII.

NOMENCLATURA.

Gr. Οἰνανθίνον. La. Oenanthium. It. Enanthino.

Fit è feraci uite syluestri, quod uocatur Oenanthinum: Sicci flores minis duabus musti cado macerati, post triginta dies mutantur, mox colatum uinum reconditur. Facit aduersus stomachi imbecillitatem, cibi fastidia, cæliacos & dysentericos.

Rhoites. CAP. XXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ῥοίτης. Lat. Rhoites. Ita. Vino de Melagrani.

Fit è Puniceis malis maturis, quod Rhoiten nominant, succo expresso ab acinis eorum, quibus lignosus nucleus abest, Apirena uocant, ac decocto ad tertias, & ita reposito. Efficax est contra fluxiones internas, & febrim cum alui profluuiio exortam. Stomacho utile. Adstringit aluum, & urinam mouet.

Rhodites. CAP.

XXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ῥοδίτης. Lat. Rhodites. Ita. Vino Rosado.

Rhodites sic fit: Rosarum siccarum tusarumq; minam linteolo deligatam, in sextarios octo musti demergito, & post tres menses, defecatum uinum transfundens recondito. Utile ijs qui febricarent, & ad stomachi coctiones, & dolores à cibo

bo potum, & contra humiditas aluos, & dysenterias. Fit quoq̄ ex succo Rosarum, addito Melle, quod Rhodomeli uocant, quod arteriæ scabritijs conuenit.

Myrtites. CAP. XXV.

NOMENCLATURA.

Gr. μυρτίτης. Lat. Myrtites. Ita. Vino delle bacche del Mirto.

MYrtites fit, baccis nigris, quæ maturitatem excesserint, tuis, & organo expressis. Aliqui ad tertias coquunt. Alij baccas prius sole torrent, & quaternis sextarijs contusarum, ternas aquæ heminas adiiciunt, & uini ueteris parem modum postea exprimunt, & seruant. Magnopere astringit: stomacho utile: fluxionibus uentris ac stomachi prodest: & contra intestinas ulcerationes, & profluuia. Denigrat capillos.

Myrsinites. CAP. XXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. μυρσινίτης. Lat. Myrsinites. Ita. Vino Mirteo.

MYrsinites sic temperatur: Rami nigri Myrti cum suis Baccis & folijs tuis, decem minarum pondo, in tribus musti congijs feruescunt, donec duo supersint, aut certè dimidium. Id uinum colatum ad usus reconditur. Contra fursures, ulcera in capite manantia, eruptiones papularum, gingiuas, tonsillas, & purulentas aureis efficax est. Sudores sistit.

Lentiscinum & terebinthinum.

CAP. XXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. σχίνιν & κᾶϊ ὀτερμίνθιν &. Lat. Lentiscinum & Terebinthinum. It. Vino del Lentisco, & del Terebintho.

Lentiscinum similiter ut Myrsinites temperatur, nec secus Terebinthinum. Nanque bacciferi eorum rami sumi debent. Similes insunt uires. Adstringunt, stomacho accommodantur, & defluxionibus intestinorum, uesicæ, & stomachi, et sanguinis profluuio. Vlcera omnia fluxionibus obnoxia, fotu ad cicatricem perducunt. Fluxiones uulvæ ac sedis, in seissione cohibet.

Palmeum. CAP. XXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. φοινικίτης. Lat. Palmeum. It. Vino de i Dattoli.

Palmulas maturas, quas uocant Chydæas, in urceolū impertusum, & obstructum picata arundine, demittito: lino foramen sit obturatum, & quadragenis sextarijs ternos aquæ congios infundito. Quod si ipsum ita dulce esse non libeat, quinque congios infudisse satis est. Post decem dies detracto ab arundine linteo, assumito uinum crassum & dulce, & reponito. Suae uel illud quidem, sed capiti noxiū. Contra fluxiones, propter adstrictoriam uim, efficax. Stomachicis, cæliacis, sanguinæ expuentibus cōuenit. Aliqui idē addita aqua iterum capiunt, & tertio, quarto, quinto, sextouē faciunt, quod tandem a core uitiat.

Catorchites. CAP. XXIX.

Græ. κατορχίτης. Lat. Catorchites. Ita. Vino de Ficchi secchi.

Catorchites, aliquibus Sycites uocatur, in Cypro fit: ita ut Palmeum. Sed hoc interest, quoniam pro aqua tantundē humoris adijciunt, in quo recenter pressa uinacea maduerint. Carica quæ Chelidoniæ aut Phœnicæ appellantur, præsertim nigra macerantur, uti diximus, & post decem dies humor excipitur: atque iterum aut tertio, idem modus aquæ in qua uinacea maduerint infunditur. Simili modo intercedente spacio, quarto aut quinto assumitur. Demaceratarum liquor, non secus

acorem contrahit, & aceti usum præbet. Id tenue est. Flatus gignit, stomacho aduersatur, fastidium parit, aluo tamen prodest, urinam ciet, menses trahit, lactis ubertatem facit, uitiosum sanguinem creat, & elephantiasin adfert, ut potio quem Xython appellamus. Aliqui sex amphoris, decem salis sextarios adiiciunt. Alij muriæ amphoram, quod non facile uitiatur, & aluo idoneum fore censent. Alij Thymum et Fœniculum imo subiiciunt, & Caricas superponunt: & ita uicissim, donec uas expleuerint. Fit & è Sycomoris eodem modo uinum, sed in acetum acre degenerat, quoniam non ita praualet uis eorum, ut fluentis liquoris dulcedinem retinere possit.

Resinatum. CAP. XXX.

NOMENCLATURA.

Gr. ρητινίτης. Lat. Resinatum. It. Vino resinato.

Resinatum uinum populatim facilitari solet. Copiosum in Galatia: quoniam uinum illic coacescat, uua non maturiscente, ob cæli algorem, nisi Picca resina temperetur. Resina autem cum cortice tunditur, & amphoræ dimidiata hemina permiscetur. Aliqui ubi efferbuit, excolant, separantes resinam: alij relinquunt. Hæc uina uetustate dulcescunt. Omnia capitis dolorem, & uertigines faciunt. Concoctionem tamen adiuuant, urinam ciet, tussientibus, ac destillatione uexatis conueniunt. Item cæliacis, dysentericis, & hydropicis, & sæminis fluxione uulua laborantibus. Altis exulcerationibus infunditur. In hoc autem genere nigricans, magis albo constringit.

Strobilites. CAP. XXXI.

NOMENCLATURA.

Gr. στροβιλίτης. Lat. Strobilites.

Ita. Vino delle Pine.

strobili

Strobilites fit maceratis in musto nucibus pineis, recentibus, fractis, prabetq; resnati effectus. Si quis madefactas nuces pini musto decoquat, potum affatim conuenit ijs qui tabitudine conficiuntur.

Cedrinum. CAP. XXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κεδρίν. Lat. Cedrinum. Ita. Vino del Cedro.

Cedrinum, Iuniperinum, Cupressinum, Laurinum, Pineū aut, Abiegnum, simili ratione f.unt. Diuisos recenter ramos, cum fructum adunt, aut soli, aut balneo, aut igni, admouere oportet, uti consudent, congioq; uini minam unam permiscere, & post duos menses transfundere, & antequam recondantur, insolare. Facilitiorū uinorum uasa impleri debent: namque non plenis uasis, uina in acorem corrumpuntur. Medicata autem uina, rectè ualentibus insalubria. Omnia excalfaciunt. Urinam cient, & substringunt. Laurinum tamen uehemētius excalfacit. Fit quoque è fructu Cedri maioris uinum, congio musti adiecta tusarum baccarum selibra, diebus quadraginta insolari debet, & defecatum in uasa transferri. Fit etiam uinum è bacis Iuniperi, non aliter quàm Cedrites, & ad eadem ualēs. Cedrites hoc modo fit. Cedriam dulci aqua lauanti, & singulas amphoras singulis cyathis diluunt, & ita musto replent. Hoc genus uini excalfacit, extenuat. Tussi antiquæ utile sine febre, pectoris laterumq; doloribus, torminibus, uentris & interaneorum ulceribus, purulentis excreationibus, mulieribus uulua causarijs, hydropicisq;. Facit aduersus uentris tineas & horrores. Contra uenenatos iclus auxiliatur. Serpentes necat. Auriū doloribus instillatum medetur.

Picatum. CAP. XXXIII.

NOMENCLATURA.

T

Græ.

Græ. ΠΙΣΣΙΤΗΣ. Lat. Picatum. Ital. Vino impeciato.

Picatum ex liquida pice & musto temperatur. Picem autem primum marina aut muria tantisper eluere oportet, dum inalbuerit, & syncera maris aqua defluat, mox aqua dulci proluenda. Congijs octo musti, uncia picis una aut altera adijcitur. Vbi efferbuerit & constiterit, in uasa diffunditur. Hoc genus uiui excalescit, concoquit, purgat, abstergit. Vtile doloribus pectoris, alui, iecinoris, lienis & uulua, si sine febre sint, ueteri rheumatismo, exulcerationibus in altum recedentibus, tussi, suspirijs, concoctionibus tardis, inflationibus, & luxatis, praesertim in succida lana impositum.

Absinthites. CAP. XXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ΑΨΙΘΙΤΗΣ.

Lat. Absinthites. Ita. Vino d' Assenzo.

Absinthitæ faciundæ ratio euariat. Aliqui enim duodequingenta sextarijs Italicarum amphorarū, admistam Absinthij Pontici libram decoquunt ad tertias: & ubi infuderint sex aceti sextarios, & Absinthij selibram, ac diligenter permiscuerint, diffundunt in uas: dumq; conqueuerit, defæcant. Alij Absinthij minam in amphoram demittunt, tussamq;, & raro linteo deligatam, in cado musti macerant, binis mensibus. Alij Absinthij quadrantem, & Nardi Syriacæ, Cinnamomi, Casiæ, floris Iunci odorati, Calami, Elatæ, Palmarum, singulos sextantes iniiciunt in metretam musti, & tunden-tes prius pila, obstructo uasis spiraculo, binis ternisue mensibus dimittunt: postea defæcatum uinum transfundunt ad usus. Alij addunt in musti cadum, Celticæ Nardi drachmas quatuordecim, & Absinthij drachmas quadraginta, linteo inuolutas, & post quadragesimum diem elutriant, Alij in senos sexta-

rios musti, Absinthij libram, & sicca Pini resina sextantem immittunt, & post decem dies excolat, & recodunt. Vtile est stomacho. Urinam cit, tardam concoctionem accelerat, hepaticis, regio morbo, & renum vitijs auxiliatur, fastidia discutit. Ijs prodest quibus stomachus negotium exhibet. Valet contra longam precordiorum distentionem, & inflationes, teretesq; uentris tuncas, & remoratos menses. Contra hausta Ixia uenena quamplurimum potum, & uomitionibus redditu, auxiliatur.

Hyssopites. CAP. XXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Ὑσσωπίτης.

Lat. Hyssopites. Ita. Vino d' Hissopo.

Hysopites è Cilicio hyssopo maximè laudatur: fitq; similiter, foliorum Hyssopi tusorum libra in amphoram musti coniecta, linteolo raro, cum quibusdam lapillis, folia inuoluuntur, ut degrauius pondusculo fasciculus sidat. Vinum post quadraginta dies defecatum elutriatur. Contra pectoris, laterum, & pulmonis uitia, ueterem tussim, & suspiria prodest. Urinam cit. Torminibus & horroribus febrium circuitu repetentibus auxiliatur. Menses mouet.

Ex diuersis plātis facta. Ca. XXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. οἶνοι ἐξ ποικίλων φύτων πεποιημένοι.

Lat. Vina ex diuersis Plantis facta.

Ital. Vini fatti di diuerse piante.

Simili modo Chamædryites fieri solet. Excalfacit, discutit. Conuulsis, regio morbo, uulua inflationibus, tarda concoctioni, incipienti aqua inter cutem, subuenit. Inueterascens melius redditur. Stæchadites non secus temperatur. Congijs sex

Stæchadis minam addere oportet. Crassitiem, inflationem, laterum, neruorumq; cruciatus, & perfrictiones discutit. Comitibus libus commodè datur, cum Pyrethro & Sagapeno. Fit ad eadè acetum è Stæchade herba, ut paulò antè diximus, aceto macerato, quod eosdem implet effectus. Fit uinum è Betonica, quã Cestron Psychotrophon appellant. Herbam semine maturo pregnantem, cum suis ramulis minæ pondo, congijs duobus uini macerant, & post septimũ mensẽ transfundit. Ad multa interaneorum uitia, ut frutex ipse, pollet. Et ut in uniuersum dicatur, factitia uina sibi misturarum uires adsciscunt. Quare non difficile fuerit, is qui illarum naturas norint, uinorum uires coniectura quadam consequi. Veruntamen uinorum usus febricitantibus abdicandus. Fit etiam nrim è Betonica acetum ad eadè uitia utile. Tragoriganites fit quaternis Tragorigani drachmis linteolo colligatis, in quaternos musti sextarios coniectis, & post tertium mensẽ transfusis. Prodest torminibus, uulsis, ruptis, laterum doloribus, spirituum discursationi, & agris concoctionibus. E Napis fit uinũ, nomine Brnites, drachmis duabus tusi Napi in sextarios duos musti additis, & cæteris eodem modo factis. Prodest stomachicis, & dimicatione, aut longo equitatu fatigatis, Dielani drachmas quatuor, macerato, quaternis musti sextarijs. Facit aduersus stomachi fastidia: menses, & purgamentũ à partu subducit. Marrubij adulti folia tundito: & sextarios octo in musti metretam demittito, & reliqua consimiliter facito. Conuenit hoc uinum pectoris uitijs, & omnibus quibus Marrubium. Thymi tusi & cribrati uncias centiũ linteo colligatas, in amphoram musti adijcito. Valet contra agras coctiones, fastidia, dysenteriam, neruorum & præcordiorũ dolores, hybernos algores, & uenenata animalia, quori in morsus frigus insequitur, aut putrescit locus. Simili modo è Satureia uinũ fit, quod eadem quæ Thymites præstat. Sic quoq; Origanites ex
Her

Heracleotico Origano conficitur similiter cum supradicto. Facit eadē quæ Thymites. E Calamintha, Pulegio, & Abrotono uina sunt eodem quo Thymites modo. Profunt stomachicis, cibū fastidientibus, & regio morbo, quòd urinam moueant. Fit itē e Conyza uinum, contra uenenata ante alia efficax.

Aromatites. CAP. XXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αρωματίτης. La. Aromatitis. Ita. Aromatite.

Aromatites ita fit: *Palme, Assalati, Calami, Nardi Galli* *ci, singulorum quatuor sextarios sumito, postquam contriueris, passo subigito: coactis ingentibus offis, & in sextarios duodecim austeri musti deiectis, operculato uase, quadraginta diebus quiescere finito: deinde ubi face expurgatum fuerit, recondito. Alia eius ratio: Calami uncia, Phu drachmæ septē, Costi drachmæ duæ, Nardi Syriaci drachmæ sex, Casie uncia, Croci drachmæ quatuor, Amomi drachmæ quinque, Asari drachmæ quatuor: omnia simul trita & linteo colligata in cadum musti demerguntur, & postquam uinū deserbuerit, transfunditur. Facit ad pectoris, & laterum, & pulmonis dolores. Difficili urinae, horroribus, retardatis mēsisibus, atque ijs qui per frigora iter faciunt, potum cōuenit, pituitæ crassitiem extenuat. Colorem alit, somnum conciliat, dolorem finit, renum & uesicæ uitjs auxiliatur.*

Ex diuersis odoramentis facta.

CAP. XXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. οἶνοι ἐξ ποικίλων αρωματισθῶν.

Lat. Vina ex diuersis odoramentis.

Ital. Vini di diuersi odoramenti.

Fit & uinum ad destillationes, cruditates, tussim, inflationes, & si humor in stomacho coit. Myrrha dua drachma Piperis candidi drachma una, Iridis drachma sex, Anisi drachma tres, omnia plenus tusa & linteolo inuoluta in sex unis sextarios conijciuntur: uinum post triduum colatur, & in lagenâ reconditur. Datur post deambulationem, meraculum, cyathi unius mensura. Fit quoque Nectarites ex Helenio herba, radice sicca pondo quinque drachmarum linteolo colligata, & in cogios sex musti addita, & post tres menses effusa. Facit ad stomachi & pectoris uitia. Urinam pellit. E Syriaca Nardo, & Celtica, Malabathroq; uinum facilitatur, hac ratione: Singulorum selibram in binos musti congios mittito, post menses duos colato. Datur cyathus unius cum tribus aqua. Hoc uinum efficax est contra uitia renum, hepaticos, regium morbum, & urinæ difficultatem. Prodest stomachicis, atq; ijs quos pallor decolorat. Alij unciâ aut sextantem Scori, & Celticae Nardi quadrantem, in musti amphoram adijciunt. Asari quadrantem in senos musti sextarios itidem demittito. Id uini genus urinâ ciet. Hydropicis, & regio morbo laborantibus, hepaticis, ischiadicisq; conuenit. Radicis Syluestris Nardi recentis & trita cribrataq; bessem in congruâ musti conijcito, duos menses quiescere finito. Utile est hepaticis, difficili urinæ, inflationibus stomachicis.

Ex diuersis herbis facta. Ca. XXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. οἶνοι ἐξ ποικίλων βοτάνων.

Lat. Vina ex diuersis herbis.

Ita. Vini di diuersi sorti d'herbe.

Radicis Dauci contusa drachmas sex, in musti amphoram imponito, & similiter transfundito. Facit ad dolores thoracis præcordiorum, & uulua. Menses pellit, ruetus ciet, &

urinã. Prodest tussi, ruptis, uulsisq̃, Saluie unciã in musti ampho-
ram, quod idem cum ceramio est, mittito. Valet contra renum,
uesicã, & laterum dolores, reiectiones sanguinis, tußim, rupta,
uulsa, & suppressos menses. Panacis unciã in musti congiũ mitti-
to, & transfundito. Prodest ruptis, uulsis, cõtufis, orthopnæã, lie-
nis crassitiem extenuat. Cõtrea tormina, coxendicũ dolores, effi-
cax est tardas concoctiones accelerat. Menses & partus extra-
hit. Aquã inter cutẽ, & serpentium ictibus auxiliatur. Vina ex
aceto & Dulei radice cõsimili modo fiũt. Oportet enim singulo-
rũ unciã octo in senos cõgios mittere. tribus mēfibz macerare,
mox in uas trãsserre. Faciũt ad peclũs, & latera, & urinã mo-
uent. Seminis Apij recentis, maturi & cribrati unciã nouẽ in
linteo colligatã in musti amphorã demittãtur. Appetitum exci-
tat. Stomachicis, & difficili urinã auxiliatur. Faciles spiritus sa-
cit. Ex Fœniculo, Anetho & Petroselino, uina eodẽ modo fiũt
& ad eadẽ efficaciam. Fit & è flore salis uinũ, multo ad purgan-
dũ efficacius, quã uinũ aqua marina tẽperatũ. Fauces uesicam
renes & stomachũ infestat: quare neq; in secunda, neq; aduersa
ualetudine prodest. Fit etiã uinũ quod Phthoriũ uocat, quoniã
partus necat, & abortus facit, Veratro aut Scãmonia, aut sylue-
stri Cucumere, iuxta radices uitũ sato: siquidẽ uites sibi illorum
uires adsciscunt. Id uinũ partus enecat. Datur ieiunis mulieribus
quã antẽ uomuerũt, cyathorũ octo mēsurã dilutũ. Ramorũ Ty-
melæã cũ suis folijs & fructu triginta drachmas mittito in con-
gios tres musti, & leui igne coquito, donec cõgij duo supersint,
defecatuq; recõdito. Aquosa purgat excrementa, & lienẽ absu-
mit. Chamelæã dũ floret, cũ folijs tusa & cribrata, necẽ drach-
marũ pōdere in musti cõgiũ addit. Post duos menses, uinũ in uas
trãsfertur. Aquã inter cutẽ hepaticis: & lassitudine cõfractis:
efficax est. Iterũ mulieribus: quã à partu agrẽ purgantur. Cha-
mapityinum simili modo fit, ad eadem conueniens: urinam

quoque ciet. Libram radicis Mandragoræ concidito, segmenta Lino trajcito, quod selibram æquat in musti cadum dimittito, ubiq₃ esse finito ad mēses treis, deinde transfundito. Media potio, hemina dimidium. Bibitur, passo in duplum addito. Aiunt heminam uini congio mistam, potu soporē adferre. Cyathus unus cum sextario uini potus, enecat: Mediocris usus eius, doloris sensum adfert. Fluxiones incrassat. Olfactu, potuq₃, & cum inditur, idem præstat. In congium musti aqua marina diluti, drachmas duodecim nigri Veratri triti in linteo mundo, mittito: duq₃ efferbuerit, in marina aqua congios quatuordecim aut quindecim, ubi pleniuscule fregeris, inycito. Post aliquot dies colato, & utitor. Dato cyathum unū ex aqua balnei in potu, ad aluū soluendam ijs qui euomuerunt à cœna. Alia ratio: Veratri drachmas uiginti, Iunci odorati uncias duodecim, spicæ Syriacæ uncias tredecim, cribratas & linteo colligatas, in septem uini Coi sextarios, diebus quadraginta macerandas indito, postmodum colato. Dabis in potu sesquiheminam. Aliter: Decoctæ marinæ aquæ ex alto petite sextarios duodecim, Veratri candidi libras sex, in musti amphora quadragesimo die quàm madefeceris, colato, & utitor. Alia ratio: Veratri drachmas duodenas, & aphronitri quaternas in senis musti sextarijs, diebus quinsdenis macerato, mox colato: & semestri exacto, utitor. Id uini genus abortus facit, & partus necat. Aut uuas in sole siccatas, imposito in musti metretam (implet autē metreta congios duodecim) & gypsum, in uinum mittito, pondo drachmarum uiginti, & biduo residere finito, conycito Veratri nigri drachmas triginta, Iunci odorati, Calami: singulorum drachmas triginta, baccarum Iuniperi sextarios duos & trientem, Myrrhæ & Croci singulorum drachmam, inuoluens linteolo diebus quadraginta appendito, postea colato. Dabis heminas treis aut duas dilutas. Purgat à partu & abortu fœminas. Fœtus extrahit.

Contra strangulatus uulua efficax. Scammonites sic fit, Radicis Scammonie per messes effossæ, trita, & linteo colligata drachmas quinque in musti cõgium mittito: ad dies triginta. Aluum purgat, bilem & pituitam extrahit.

Diuersa pro cæli & soli ratione Vitis differentia. Has recessere nõ admodum ad rem fecerit, & ex Plinio & Theophrasto poterit curiosus lector haurire, quo vel morosa cupiditati satisfiat. Labrusca eadem cum Vite est, nisi quod non colatur, solo hoc discerniculo ab illa dissidens. Vnas passas, Galenus & veteres omnes, non pusillas has tantũ Vnas intelligit, quæ ex Oriente & gracia Venetijs afferuntur, sed omnes pusillas aut grandes, quotquot insolata, farina, ficuum more condiuntur. Siquidem solus eidem gustus differentiam prodit. xibit Damascenum, Candiaceum, Cyprium Vna passa numerum subibit. Vna passa, est a cum acino astringit: his priuata, lenit, xixib quæ nil penè præter corticem & acinum habet idonea tantum restringendo corpori & roborando stomacho. Quod si lenitudo ex his mollienda, ægris suadendum vt acinos expuãt, quin & huius Vna passæ præscribendus vsus, quæ sine acinis nascitur. Hoc tamen in negotio cãuedum, ne Vna passa acerba aut austera, sit, quod ea, & cum, & sine a uis, frigidiores sunt, corpus astringunt, stomachum roborant, & parum nutriunt. Oenanthe, secundi Labrusca generis, flos, pulchrè & absoluti à Dioscoride describitur. Thasiæ aut Amineæ loco, nunc uis immaturis od Omphacium cõficiendũ vtimur. Vini natura, & vsus tũ cõmodus, tũ incõmodus satis ab hoc authore & alijs multis descriptus. Hoc tãtũ dixisse sufficiat, Galenum Vini per astatè, arte profrigefacti vsum reprobare. Nam quamuis in iuuenum corporibus læsio manifesta non appareat, atatis tamen processu, sub ineuntem senectutem se prodit malum, ac inde nerui, iunctura, & interiora læsionem sentiunt, quæ aut nullatenus, aut agrè ad modum curetur. Vinum Melitites, & Mulsum rarè & paucis in locis paratur. Melicraton, seu Aqua mulsa, ex tempore fit, ex melle & aqua mulsa, ex tempore fit, ex melle & aqua simpliciter. Hydromeli ultra aquam & mel, adduntur quæ diuturnitatem concilient. Aquarum natura cuius patet, è cæli, soli, fluxus, bonitate vel malitia concepta. Id etiam indigenarum vultus coarguit. Qui supersunt capitum contextus, de Aceti & Vini varia confectiõe, clari sunt, & sanè magna pars nostro tempore non paratur, quæ tamè si pararentur aut priuatis in domibus aut seplasijs, id maximũ in modũ agris proficeret. Quapropter ea Matthioli, opinio est, Vinum è ligno sancto frigidis morbis magna fa

cilitate egros exoluere, per pello in compluribus sanitati redditis successus argumento.

Metallica omnia, & primum cadmia.

C A P. X L.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. πᾶς λίθου μεταλλικου, καὶ πρώτου καδμεία.

Lat. Metallica omnia, & primum Cadmia. *Ital.* Tutte le Pietre Metalliche & prima della Cadmia.

EX Cadmiæ generibus optima est Cypria, Botritis nomine densa, modice grauis, & in leuitatem magis declinans racemosa facie, colore Spodij, quæ fracta cinerulenta est, & eruginosa. Proxima habetur foris carulea, intus candidior, internatis uenarum discursibus, Onychitæ lapidi similis, cuiusmodi sunt quæ è ueteribus metallis effodiuntur. Quædam etiam Placodes, id est, crustosa, dicitur, segmentis quibusdam perinde quasi zonis cineta, ob quod eam zonitin appellauere. Alia Ostracitis nominatur, gracilis, & magna ex parte nigra. Sed quæ testaceam faciem habet terram amplexa est. Improbatur candida. Oculorum medicamentis Botrytis nomine, & Onychitis, utilis: reliquæ ad emplastra, & farinas quæ cicatricibus inducendis insparguntur. Ad eadem Cypria prodest. Ex Macedonia uero, Thracia & Hispania delata, improbantur. Cadmiæ effectus astringere, caua explere, sordes expurgare, exiccare, corporis meatus inficere, excrescentia in carne coercere, crustas creare, & ulcera quæ cacoethe uocantur, ad cicatricem perducere. Gignitur Cadmia ex are in fornacibus candente, fuligine egesta flatu, & lateribus cameris fornacum inharrente. Prægrandes autem ac ferreæ sunt rudes, ab officinis appellatæ Acestides, per summa fastigia connexæ & concameratæ, ut quæ ab are saclantur sursum corpuscula cohereant, & inibi detineantur.

Quæ

Quæ cum spissius insident, in corpus concreſcunt, & modo ge-
 nus unū eius: modo duo, modo omnia perficiūt. Extrahitur &
 Cadmia in Cypro è monte qui Solis incumbit, cremato lapide
 cui Pyritæ cognomen eſt, in quo etiam monte quadam quaſi
 uenæ Chalcitis, Miſyos, Soreos, Melanteriæ, Carulei, Chryſo-
 collæ, Atramenti ſutorij Diphrygiſq; inueniuntur. Nec deſunt
 qui Cadmiam in lapidum fodinis inueniri tradant, falſi quadam
 lapidum cognatione. Qualis inuenitur & apud Cumas lapis,
 nullam ſui uim oſtendens. In eo deprehenduntur, quod ſunt Cad-
 mia leuioreſ, nullumq; alierum mēdentibus ſaporem exhibent.
 Comanducatus item lapis, dentes offendit. Cadmia, utpote cum
 cedat, eſum non reſpuit. Alio autem diſcerni poſſunt argumēto:
 Cadmia in farina detrita, & aceto ſubaſta, atque in ſole ſica-
 ta, coit: quod in lapide non accidit. Item tritus & igni appoſitus
 lapis, proſilit, & fumum igni ſimilem eiaculatur: Cadmia uerò
 quieta manet, fuliginemq; luteo colore aut æreo ſplendentem
 expuit, uario zonarum diſcurſu. Inſuper lapis ignem expertus,
 atque refrigeratus colorem mutabit, ac leuior multo fiet: ſed
 Cadmia nihil euariat, niſi quis eam multis diebus cremauerit.
 Fit & in argenti fornacibus candidior, ac minus ponderoſa: ſed
 uiribus nequaquam comparanda araria. Vritur Cadmia ſupe-
 rior carbonibus obruta, donec translucida ſpectetur, & ferrei
 ſtercoris modo bullet. Mox extinguitur uino Amineo, quæ ad
 emplaſtra præparatur: ſed quæ ad pſorarum medicamenta præ-
 paratur, aceto. Alij hoc modo exuſtam conterunt in uino,
 rurſumq; fictili crudo torrent, donec pumicoſa uideatur: ite-
 rumq; tritam ex uino, tertio urunt, donec prorſus in cinerē re-
 digatur, nihil ſcabritiæ retinens. Hac Spodij uice utuntur. La-
 uatur autem in mortario trita, effuſa ſubinde aqua, dum
 ſordidum nihil emergat. Deim coacta in paſtillos reponi-
 tur.

Cadmia duplex. Faclitia, & natura fodinis innascens. Faclitia, in fornacium, ubi es eliquatur, summo, in massas nunc racemosas, nunc crustaceas, alias lineares, aut testaceas, eo quo Dioscorides perscribit artificio & lapide, inspissatur. Quo verò, hunc Cadmia, inde as conficitur, nihil interest terram an lapidem voces. Fit & ex Argentifodinis, secretis materiarum partibus. Nativa sine fornace, olim in Cypro reperiebatur, hæcque impunè vocari lapis potest. Id lapidis genus, a Galeno Cypri tum agente, in montibus & torrentibus inuentum, peritiorum tunc temporis iudicio, præ cæteris Cadmijs palmam tulit. Cremata Cadmiæ Vna Botrytis, quæ tenuioribus, Alte. a Placites, ponderosioribus partibus constat. Tridentinæ fornaces in Perzene (sic locum fusorium vocant) & in Sboxzo Germania, ubi ingens aris copia, excolatur. Hæc eadè est cum Thutia Alexandrina, quæ falso pro vera Thutia habita, ipsissima Dioscoridis est Cadmia. Nec mirum si nomen illi suum deperit, cum Dioscoridis sæculo Spodij vicem supplenerit, quod & ipsum Thutia est imperfecta, & præterea nihil.

Pompholyx. CAP. XLI.

NOMENCLATURA.

Græ. πωμφολυξ. Lat. Pompholix. It. Pompholige.

Pompholyx specie sola, non genere, à Spodio distat. Si quidem Spodos nigricat, & plerunque ponderosior est, pilorumque plena, quasi purgamentum quoddam, quod ab ærariarum officinarum pavimentis & fornacibus euerritur: Pompholyx uerò pinguis est, & candida, usque adeo leuis, ut in auras euolare possit. Cuius duo fluxerunt genera: Vnum ad aeris colorem uergens: subpingue: Alterum magnoperè candidum, summamque leuitatem nactum. Candida fit Pompholyx, quoties in perficiundo ære, fabri præstantiorem facere uolentes, detritam Cadmiam cumulatiuis insparserint: nanque tenuissima fauilla, quæ efferitur, in Pompholygè coit. Cæterum Pompholyx non ex æris modo materia & fabrilis industria faclitatur, sed ex Cadmia quoque, ad gignendam ipsam, eximie follibus proflata. Cuius faciundæ ratio hæc est: In domo, gemina contignatione operta, fornax extruitur, iuxta quam mediocris fenestra ad tabulatum à

supe

pernis partibus pateat. Domicilij paries fornaci proximus, tenui foramine ad fornacem usque perforetur, ad excipiendam solis narem. Ostium mediocre habeat pro exitu ingressuq; artificis fabricatum. Domumcula altera huic coniuncta sit, in qua & folles & flator suo munere fungantur. Deinde carbonibus in camino succensis, assidens artifex Cadmiam particulatim fra-ctam inspargit, a locis supra infurnibulum extructis. Idem negocium obit inferne artificis minister, simulq; carbones adicit, usq; dum indita Cadmiae copia prorsus absumatur. Itaque egesta suffitu, tenuis pars & leuis materia, in summam domum euolat, & parietibus, tectis, fornicique adherescit: conflatum autē inde corpus, inter initia erumpentibus aquarum bullis simile prodit, postea minus incrementum capessens, glomusculis uellerum simile redditur, ponderosius autem in ima loca se recipit. Sed hoc fornacibus offunditur, illud domus pavimento coheret: quod tenuiore deterius existimandum est, ideo quod multum terrae collegerit, & spurcitia in aceruatione reseruiatur. Sunt qui hoc modo tantum fieri Spodium arbi.rantur, de qua antedictum est. Optima creditur Cypria, quae accepto aceto halitum aeris praestat colore aliquantum piceo, sapore caeni horrido, & si fraudem non experta flagranti carbone inferuescit, aereum colorem contrahit. Antedictis autem notis diligenter attendendum est, siquidem a nonnullis adulteratur, taurino glutine, ouillo pulmone, aut marino, aut crematis grossis, & quibusdam cōsimilibus. Quod facile cognitu fuerit: quippe nihil in ijs probandis inuenietur eorum quae ante dicta sunt. Pompholygem in commune ita lauari oportet: Ligatam linteo mundo modiceq; raro, aut siccam, aut aqua respersam, in labellum demittito, quod imbrem cōtineat, & huc atque illuc fasciculum deferens, immergito. ita enim limosa pars eius ac utilis effluet, & omne sedimentum in linteolo remanebit. Postea residere sinens, aquam cum cinere colis incer-
nito,

nito, & nouam infundens, agitato: & effundito: mutata tantisper aqua, & colata, dum arenosi nihil sidat. Demum aqua exprimito, & siccatum cinerem recondito. Alij quantum maxime fieri potest siccant, & manibus in aqua conterunt, dum Mellis crassamentum imitetur. Deinde linteo faucibus excepturi uasis obteto, aut laxius illigato, colant, & quo facilius transeat, infusa per lintheum largiore aqua, cinerem conturbant. Mox spumofum, quod traiectum est: & supernatat uasi, concha excipiunt: & fictili nouo ad usus recondunt. Quod uero resedit, sensim cribratum, in aliud uas transfundunt, relicto arenoso quod pessum ierat. Rursus lapidosa sidere patiuntur, & in uas aliud excolant. Hoc identidem faciunt, donec cinis merus & arena expers inueniatur. Alij paulatim integram in aqua respergunt, arbitrati arenas lapillosque suo potiusculo degravatos, pessum ire, pilos autem & paleas leuitate sua in sublime attolli. Ceterum cinerem medium separant, & in pilam coniectum, ut Cadmia, eluunt. Quinetiam lauatur uino Chio aqua marina diluto, modis quos supra diximus: & ita redditur adstringentior, quam aquis elota. Vis Popholygis astringere, refrigerare, explere purgare, obstruere, & aliquantum exiccare: inter medicamenta numeratur, quae leniter crustas obducunt. Quod si Spodio torrere libet, diligenter tritam & irrigatam aqua colliges in pastillos, fictilique nouo, subiectis leuibus prunis, orbiculos continuo uersabis, dum assiccati fuluescant. Neque ignorandum, ex auro, argento, plumboque fieri Spodium: uerum post Cyprium plumbeum maxime commendatur. Quonia Spodios saepenumero desideratur: necesse est ostendere, quae simili uirtute polleant, ut in Spody locum suffici possint, Antispodia uocant, quoque modo sumi debeant. Folia itaque Myrti cum floribus & bacis immaturis, in fictile crudum coniecta, indito operculo continua foramina habente, uruntur fornacibus, donec figlinum percoquatur. Iterum in
fictile

fictile aliud crudum transferuntur: quod ubi perassatum fuerit, exempta lauantur ad usus. Idem quoque fit e termite Sylvestris Oliuæ, si habeatur: sin secus satiuæ cum suis floribus, aut malis Cotoneis dissectis, & detractis ossibus, aut Gallis, aut laceratis linteolis: item ex Moris immaturis, id est candidis, in sole prius arefactis, aut Terebintho, aut Lentisco, Oenanthe, aut mollibus Rubi folijs, uel e Buxi coma, uel Pseudocypereo cum flore. Alij ficulneas frondes in sole antea siccatas, eodem modo parant. Alij taurinũ gluten. Alij succidus lanas asperas, pice aut Melle irrigatas, Quæ omnia in Spodij uicem usurpantur.

THUTIA vulgaris, quæ eadem cum Cadmia est, Lapidis duritiem contrahit: pompholyx leuissima fauilla est. porro in ipsis Aeris fusionibus atque adeo Cadmia fornaci iniecta, bulla emergentes tenuissimarum ac leuissimarũ fauillarum effigie, quæ summis fornacum caminis adhærēt, pompholygem faciunt. Spodiũ uerò, pompholygis extinctæ fauilla est, quæ pondere denuò decidit, & circa fornacẽ pavementũque colligitur. Ceterum uera Thutia, Quod antispodium uocamus, vim paræm cum Spodio obtinet, neutrum tamen intra corpus sumitur, & peræque arabum Spodium, hepatis non est confortando. Elota pompholyx ualentissimum, inter ea quæ sine morsu desiccant, remedium est, & idem phagedenis & malignis vlcibus conuenit. Collyrijs inditur, in oculorũ fluxus & pustulas. Sedis & genitalium vlcibus summè prodest.

Aes ustum. CAP. XLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κεκαύμεν & χάλκ &.

Lat. Aes ustum. Ita. Rame abbrusciato.

AEs ustũ probatur rubrũ, & quod cõtritu colore Cinna-
barim imitetur. Nigrũ uerò plusquã deceat exustũ est.
Fit autẽ e clauis solutarũ nauũ, fictili crudo cõpositis: subsperso
sulphure cum sale pari, omnibus uicissim insparsis: fictile, cir-
cumlito figulari creta spiramento, fornacibus inditur, donec
figlinum percoquatur. Quidam pro sulphure & sale Alumen
inspa

inspargunt. Alij sine sulphure ac Sale, fictili multos die urunt. Alij sulphure solo utuntur. Fuliginem tamen excutiunt. Alij oblitos scissili Alumine clauos, cū sulphure & aceto, fictili crudo cremat. Alij in aenea olla aceto respersos urunt, & iterū ac tertio idem efficiunt, postea recondunt. Principem locum tenet, in Memphide combustum: proximum, in Cypro. Adstringit, exiccat, reprimat, extenuat, attrahit, ulcera purgat, & ad cicatricem perducit, uitia oculorum emendat, excrescentia in carne consumit, nomas cohibet. uomitus ciet, Cū hidromelite potū, aut cū Melle delinētū, illitūmne. Lauatur ut Cadmia, mutata quater die aqua, donec nulla prorsus sordes emergat. Aeris recrementum, sterūsue, quam Scoriam uocant, eodem modo lauatur, & eandem uim, sed imbecilliolem, habet.

IMprobatum duci poterit Aes vstū officinarum, quod nigrore nimia vstionem representet, sitq; no. rubens, vt postulat Dioscorides. At id erroris emendabit diligentia, quæ Dioscoridis præscriptionem sequetur. Et huic conficiendo, vetus quodlibet Aes, cuprumve sufficerint. Nam nostro æuo nauium clauis, quò longius perdurent, è ferro conficiuntur. Aes vstum acre est, & astringitorium: at elotum, perpulchrè cicatrices inducit, quòd etiam ante lotionem maximè in carnibus duris efficiet: elotum tamen in carne molli præstantius operabitur.

Flos. CAP. XLIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Αὔριος καὶ κῶς. Lat. Flos æris. It. Fiore del Rame.

FLos æris, quem nonnulli clauorum ueterum psegma, quasi resegmen aut segmentum, nominarunt, optimus est friabilis, in atritu fuluescens, Mily effigie, & numero, breuis, ponderosus, modice splendens, atque constringens, qui delimatam æris scobem non recepit, qua sæpe adulteratur. Sed id facile deprehenditur, cū dentium illisu, dilatantur ramenta. Fit autem, cū æs fornacibus fusum, in receptacula dilabitur: per cola fistularum ad ea pertinetium. Tum huic negotio addicti ministri: sordes ex

des expurgantes, aquam clarissimam infundunt, refrigerandi proposito. Itaque repentino concretu, ac addensatione, uelut expuitur & erumpit antedictus flos. Adstringit, & ex crescentia coërcet. Offusam oculis caliginem emendat, sed magnopere mor det. Quaternum obolorum pondere datus, crassum humorem extrahit. Carnosa narium & sedis uitia absumit. eruptiones papularum cum uino cohibet. Candidus contra diurnas aurium grauitates tritus, in eas per fistulam flatu impellitur. Vuam, tonsillasq̄, reprimit, farina eius cum melle admota.

FLoris Aeris à se coll. Eli, hanc rationem tradit Matthiolus. Statim à percolato Aere, in receptacula illi excipiēdo preparata, priusquam in se coalesceret, lymphida & gelidissima aqua situlam ingentem superinijciat, ac inde confestim ingenti cum fragore ex Aere prodeūti prædenso fumo, tantisper dum hic vapor & fumus perdurant, palam super Aes, aqua affusum, continebat. Hæc cum desisset, palam supernè totam minutissimam & rubentibus granis, Aes colore cum quodam splendore referentibus factum comperit. Ideo factum est, quod per vaporem pertracta in sublime tenuiore metalli parte, cum ob aeris frigiditatem in minutissima grana cōgelāsceret, in inferiōra decidens, pala ferrea superincumbebat. Hoc semper apud se retinuit: quod seplafijs eius vice Aerugo, & non flos Aeris ueneant. Aeris flos subtilioris, quam Aes uisum, aut Aeris squamma, essentia est.

Squamma aeris. CAP.

XLIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. λέπις. La. Squamma aeris. It. Squama del Rame.

Squamma aeris, excussa ex Cyprijs Officinarum clauis, crassa quidem ipsa, præstantior, quæ Helitis, id est clauaris, nominatur: sed ex uili promiscuoq̄, ære, aut candido, uitiosa intelligitur: quam, ut potè tenuem & inualidam, damnamus, maxime approbantes crassam, ruffam, præsertim si aceti respersu, æruginem contrahat. Vim habet adstrictoriam, extenuantem, re-

V primen

primentem, & erodentem. Nomas coërcet. ulcera ad cicatricem perducit. Pota ex aqua mulsâ, aquam trahit. Aliqui farina subactam, dant in catapotio. Additur ad oculorum medicamenta. Genarum scabritiam absument, & fluxiones exiccat. Lauatur hoc modo: Siccæ aris squammæ expurgatæ selibra, cum nitida aqua in mortario manu diligenter cõturbatur, quousque pessum ierit. Abijcitur quod subsidit, & effusa aqua, hemina cœlestis imbris adijcitur, & distenta manu, squamma quasi destringenda sit, uehementer confiricatur, dumq̃ lentorem emitte re cœperit, aqua sensim ad sex heminas usque superinfunditur, terendo ualidè. Squamma ad latus mortarij colligitur, ibiq̃ apprimitur. Quo factò, expressus humor pyxide, ex are rubro facta, excipitur. Hoc est enim uelut flos squammæ, ualens uiribus, & ad ocularia medicamenta cum primis efficax. Inutile imbecillumq̃, quod superest, lauatur donec nullam prorsus lenti- tiam excernat, & linteo Opertum biduo conquiescere sinitur, effusaq̃, extante aqua, ubi siccatum erit, reconditur pyxidicula. Alij ut Cadmiam lauunt, & reponunt. Squammæ, ex acie, aut mucronibus decussæ, quam uocât stomoma, eadem uis. Lauatur modo simili, & reconditur: sed admoliēdam alui deiectionem, inefficacior est.

Squāma Aeris, quæ ex tufo & detricto Aere profilit, medicina utilis est. Repperitur & ferri squāma, & Stomomatis. Omnes potenter desiccant, quauis diuersè pro suo quæque modo. Squāma Aeris alijs potentius desiccet, quòd essentia sit tenuioris, ac in se aliquantum aruginis contineat. A tenim ferri squāma magis astringit, & ab ea Stomomatis squāma. Eo fit ut duæ hæ posteriores in vlcera medicatu contumacia plus polleant, quam Aeris squāma. Hæc carnem consumit & eliquat, & maximè Helite. Squāma omnes, magna uehementia mordicant, Qui liquet qua constituuntur essentiam, non tenuem esse, sed ponderosam. Stomoma non ex Aere aut ferro prodit, sed ex Chalybe, quem Acrem uocant, tum maximè cum malleo super incude tunditur, conficiendus armis bellicis, & rusticis instrumentis. Ex Aetio, & Acluario patet

Stomoma non ferrum, sed Chalybem sonare.

Aerugo rasilis. C A P. XLV.

NOMENCLATURA.

Gr. ἰοῦ ξύσου. *Lat.* Aerugo rasilis. *Erugine rasile.*

Aerugo rasilis fit ijs modis: In cadum, aut aliud consimile uas acetum quam acerrimum infunditur. Superponitur inde inuersum aneum uas, praesertim concameratum: sin minus, planum: sit q̄ obstruētum, nullūmque habeat spiramentum, exempto, quo doliolum obturaueris operculo. Decimum post diem insidens Aerugo deraditur. Aut aris lamina in cadis super acetum ita suspenditur, ne ipsum attingat, & totidem post dies raditur. Aut massula aris, aut lamina una pluresue, uinaceis non recentibus, sed iam acescentibus conduntur, & simili modo uersantur. Quinetiam ex delimitata aris scobe Aeruginem facere licet, necnon è laminis, quibus bractea auri conclusa malleo ducuntur, si quis eas aceto respargat, & ter aut quater uerset, donec Aeruginem contrahant. Tradunt Aeruginem in Cyprijs metallis gigni, lapidibus quibusdam nonnihil aris habentibus, quibus Aerugo efflorescit: addunt q̄ per caniculae aestus è quodam specu manare: sed illam paucam & optimam esse: hanc speluncis effluentem, copiosam quidem, & boni coloris, sed uitiosam, quod lapides multos collegerit. Pluribus autem modis adulterant aliqui Pumice admisto, alij Marmore, alij Atramento sutorio. Sed deprehendemus Pumicem aut Marmor, dum pollice sinistrae manus madefacto, Aeruginis portiunculam altero atterimus: siquidem eam diffundi constat. Marmoris autem pumicisq̄ partes coeunt nõ dissipatae, demumq̄ translatione crebra & humoris complexu dealbescunt, quin & dentium appressu: siquidem sincera cedit, lauis, & sine asperitate. Atramentum uero sutorium ignecoarguitur. Namque si fictile, aut lamina adulterata Aerugine illuminatur, & feruētī cinere aut carbonibus

incalescat alterutrum, mutabitur, rubescetque id quod A-
 tramentum sutorium acceperit, quod id ustum, suapte natura
 talem sortitur colorem. Aeruginis quam uocant Scoleciam,
 duo sunt genera. Quaedam fossilis est, altera factitia ad hunc mo-
 dum: In mortario Cyprj aris dimidiam heminam aceti albi a-
 crisq̄, pistillo cupreo conterito, donec strigmenti crassitudinem i-
 mitetur: deinde aluminis rotundi drachmam unam, cum salis
 fossit, translucentis, aut marini quam albissimi, solidiq̄, aut cer-
 te cum Nitri pari pondere, terito in sole, aestuosissimis diebus, sub
 hydus canicula, donec colorem Aeruginis contrahat, & con-
 cretu strigmentosum fiat. Vbi autem se in uermiculorum Rho-
 diacis similium speciem coegerit, recondito. Efficax, & ualde
 boni coloris redditur, si duas partes urinae ueteris, cum una ace-
 ti adiaceris, & alia quae dicta sunt, peregeris. Sunt qui Aeru-
 ginem rasilem, quae in apparatu non respondit, gummi misto di-
 gerant in formas, & ita uendant. Quod genus, ut uitiosum, im-
 probatur. Fit & quaedam Aerugo ab aurificibus, mortario
 & pistillo Cyprj aris, cum urina pueri impubis, qua aurum fer-
 ruminant. Antedicta Aeruginum genera, usto ari omnino
 respondent, sed magis effectu ualent. Sciendum fossilem Scole-
 ciam praestantissimam esse: derasam sequi, postremo loco facti-
 tiam, mordacissima tamen est haec, & magis adstringens. Au-
 rificum autem aerugo rasa respondet. Aerugines omnes adstrin-
 gunt, extenuant, excalfaciunt. Oculorum cicatrices emendant,
 lachrymas cient, nomas sistunt, uulnera ab inflammatione tue-
 tur, ulcera ex oleo ceraq̄ ad cicatricem perducunt, callos & sor-
 dida ulcera purgant. Cum melle cocta, callum fistularum ero-
 dunt, cum Ammoniaco, collyrij modo, in eas adaeta. Ad gin-
 giuarum autem excrecentias, & extuberationem utiles. Ma-
 gnoperè extenuant genarum crassitiem, cum Melle illita. Ve-
 rum post illitionem spongia ex aqua calida locus souendus est.

Resina

Resina terebinthina excepta, cum are & nitro lepras abigunt. Vritur Aerugo, quacunque uelis minutissimè fracta, comminutaq̃, in sicili patina, flagrantibus prunis superposita: uersaturq̃, donec se mutet, & colorem cinereum concipiat. Postea refrigerata reponitur ad usum. Sunt qui cruda olla eam urant, uti dictum est: sed non prorsus eundem colorem cremata reddit.

Rubigo ferri. CAP. XLVI.

Græ. ἰὸσ σιδηροῦ. La. Rubigo ferri. It. Ruggine del Forro.

Rubigo ferri restringit. Sistit scæminarum profluuia admotâ: potuq̃, præstat ne concipiant. Illita ex aceto, ignibus sacris, & papularum eruptionibus medetur. Perquam utilis ad scabritias genarum, reduuias, & pterygia. Condylomatibus prodest, gingiuas firmat, podagras illita lenit, alopecias replet. Vinum aquaue, in qua candens ferrum sit restinctum, potu cæliacis, dysentericis, lienosis, cholera laborantibus, & dissolutis stomacho auxiliatur. Stercus ferri, quam Scoriam uocant, eadem potest quæ Rubigo, sed inefficacius. Aconito, ex aceto mulso potum, opitulatur.

Aerugo, quæ Aeris rubigo est: ut in ferro ferrugo seplasis & recentibus medicis, Viride Aeris, magna abundantia in omnibus pharmacopolijs habetur, licet sincera sit parum, adulteratæ ingens copia. Nam cum Aerugo, aut fossilis sit, aut factitia: fossilis quòd fodinis innascatur, & quòd non rarè Vermilorum speciem contrahat, Græcis, Ios scolex nominatur. Hac ex Cypro nostro tempore in Italiam non assertur. factitia præparanda multi sunt modi. Nam & è Laminis areis deraditur, & derafa in massas formatur, ac inde Græcis, Ion xiton dicitur. Hodie cum optimi copia non sit, mediocri utimur, quod cum aceto fit & vinaceis. Nam Scollecia nostro auo haudum in vsus recepta, sicut nec Germanica fossilis Aerugo. Errant qui Aerugine, pro squama Ferris utuntur, sed iam detectus error, & in totum tollendus. Ferrugo, seu ferri rubigo, & stercus ferri, seu scoria res notissima sunt, caueant tamè imperitiores, ne squammâ ferri, quæ tusione excussa, in massam unde

exilijt rursus indi potest, cum stercore seu recremento confundant, quæ spuma est, è ferro ignito exiliens.

Plumbum elotum. CAP. XLVII.

NOMENCLATURA.

Gr. πειλόμεν & μόλιβδ & . Lat. Plumbum elotum. Ita. Plombo lauato.

Lotura Plumbi sic fit: In mortarium plumbeum aquã inijciens, pistillo plumbeo terito, donec nigrescat aqua, & limi modo crassefat, aut lutulenta reddatur. Linteolo deinde colato, aquam superinsundens, quo facilius quicquid est resolutũ incerni possit. Hoc iterum facito, usquedum satis tibi habuisse uideatur. Vbi consederit, priore aqua affusa, nouam adijciens, ut Cadmiam lauato, donec nulla extet nigriria. Postea in pastillos cogens, reponito. Quidam scobem mundi Plumbi lima questitam, mortario pistilloq; lapideis terunt, aut manibus cum aqua paulatim adiecta fricant, donec nigrescat. mox ubi id pessum ierit, effusa aqua, colligunt in pastillos. Nam tritum uehementer, Cerusa simile redditur. Alij elimata scobi modicam Plumbaginem adijciunt, affirmantes ita elotum Plumbum præstantius esse. Potest refrigerare, adstringere, inducere, mollire, explere caua, sistere oculorum fluxiones, & ulcerum excrescentia. Sanguinem supprimit, prodest contra sedis ulcera, condylomata, & hæmorrhoidas, ex rosaceo. Item, ad ea quæ agrè cicatricem ducunt: & in totum Spodij effectus præbet, nisi quod nõ obducit crustas. Syncerum Plumbum, astrictu, marini scorpionis draconisq; plagis auxiliatur.

Plumbum vstum. CAP. XLVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. μόλιβδ & κεκαύμεν & . La. Plumbum vstum. Ita. Plombo abbruciato.

Vritur

Vritur Plumbum sic: Super quàm tenuissimas plumbi laminas, fœtuli nouo inditas, sulphur inspargito: additisq̃ alijs rursus laminis, interiecto semper sulphure, usque dum uas expleueris, succendito. Flagrante autem Plumbo, ferrea rude uersato, donec perfecte redigatur in cinerem, nihilq̃ è Plumbo non ustum hæserit: tum demum, obstructis naribus, eximito: alioquin halitus plumbi noxius sentitur. Aut elimatam plumbi scobem in olla sulphure urito. Alij laminas in fœtuli crudo, ut dictum est, imponunt fornaci, aut foco, & circumlinentes operculum, dato exili spiramento, urunt. Alij pro sulphure Cerusam aut Hordeum inspargunt. Alij integras laminas imponentes, acrigine utuntur, & rudicula ferrea continuè mouent, dum in cinerem soluantur. Sed difficillis huiusmodi ustio, & si uehementius uratur, contrahit spumæ argenti colorem, Magis tamè nobis placet prima urendi ratio. Plumbū ustum lauatur ut Cadmia, & reconditur. Eosdem effectus habet, quos Plumbum e-lotum, sed multò acriores. Recrementum Plumbi, quod Scoriam uocat, optimum est, densum, fractu contumax, Cerusam planè representans, nihil plumbosi habens, quod ad luteum colorem accedit, & uitri splendorem imitatur. Eadem quæ Plumbum exustum potest, sed magis adstringit. Lauatur in mortarijs infusa aqua, & refusa summa aquæ parte, quæ luteum colorem duxit: idq̃ sæpius, dum recrementum absumatur. Dein ubi conserit crassamentum, aqua effusa, digeritur in pastillos. Molybdoites lapis à Plumbi similitudine dictus, respondentem recremento uim habet, & eodem modo lauatur.

Stibium. C A P.

XLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. στίμι. Lat. Stibium. Ita. Stibio.

S Timmi optimum, quod splendidissimum est, modoq̄, nitedu-
 larum emicat, confractu crustosum, nihil terræ aut sordidi
 habens, friabile, quod Stibi appellant, alij Platyophthalmion.
 Vis eius astringere, meatus obstruere, refrigerare, excrescentia
 in carne cohibere, ulcera ad cicatricem perducere: sordes & ul-
 cera oculorum expurgare. Sistit & sanguinem e cerebri mem-
 brana profluentem. Et ut in uniuersum dicatur, uis usto plumbo
 similis est priuatim, ambusta igni, in pustulas erumpere non pati-
 tur, cum adipe recenti illitum, crustosas exulcerationes ad cicatri-
 cem perducit, cum cera & exigua Cerusa. Torretur pinsita sa-
 rina circumlitum, & carbonibus obrutum, donec carbuncule-
 tur crusta, exemptumq̄, restinguitur mulieris lacte, quæ marem
 peperit, aut uetere uino. Vritur etiam carbonibus succensis effla-
 tum, quoad igni deflagret. Si enim paulo magis concremetur,
 Plumbum fit. Lauatur, ut Cadmia & æs. Sunt qui ut Plumbi
 recrementum eluant.

Molybdæne, seu Plumbago.

C A P. L.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. *μολιβδαίνα*. Lat. *Plumbago*.

Ital. *Piombagine*.

Molybdæna optima est flaua, argentea spuma amula, mo-
 dicè splendens: cum teritur, rufa. Decocta cum oleo ioci-
 noris colorem trahit. Vitiosa est, quæ aërem aut colorem Plum-
 beum refert. Gignitur ex Auro & Argento. Est etiam qua-
 dam fossilis, ad Sebastiam & Corycū inuenta. Quo in genere
 probatur, quæ lapidosa non sit, aut recrementosa, sed nitens &
 flaua. Vim habet spumæ Argenti, aut recremento Plumbi si-
 milem. Vritur lauaturq̄, eodem modo. Miscetur conuenientis-
 sime medicamentis quæ Liparas uocant, atque emplastris minime

mordentibus. Carnem recreat, & ulcera ad cicatricem perducit. Glutinantibus tamen medicamentis, aut abstergentibus non conuenit.

Plumbum nigrum est, & candidum. At elotum Plumbum, è nigro fit tantum. Porrò Plumbi retrimentum seu scoria, non id est quod cū liquefit plumbū, imo vasis insidit cū mihit aliud sit quā Plumbū, qđ (vt ita dicā) calcinari incipit, & facile in plumbi naturā rediret, vt mīsto Lithargyrio fit: sed spuma illa, quæ supernè expuitur, tum cum in fornace ingens fossilis Plumbi massa percolatur. Hæc densa est, dura, rīo bescens, vitri transparentia, visiturque è Tridentinis & Germanicis fornacibus magnis aceruis à metallicis eiecta. Plumbarius lapis, si Marquesita vulgaris nō est lapis est profecō, vt bona simpliciariorum parti videtur, è quo Plumbum excoquitur. Est etiam argenti simul & plumbi ferax vena. Stibium, quod Arabum seclarijs Antimonium in Germanicis maximè fodinis, in Italicis & Gallis etiam reperitur. Stibium cum quo lubuerit metallo in vasculo fusorio permixtum, etiamsi ferum sit aut chalibi, celerius eliquandi materiam prabet. Laudatur scintillans, fragile, quod in longas fissuras rumpitur, non in rotundas particulas. Id scamina vocatur. Mas verò, aridus & magis est scabrum, minusque ponderosum & scintillās, & arenosius. Plumbago factitia est, & natiua. Factitia in fornacibus procreatur, in quæis Aurū & Argentum eliquantur, nempe cum fodina non tantum in se Plumbi contineant, quantum eis percolandis sufficiat, vbi eis vena Plumbi, aut Plumbum purum adūctur, nunquam non in fornacis fundo Plumbum calcinatum, simile Lythargyrio reperitur. Natiua, ea planè est vena, quæ Argentum simul & plumbum continet.

Argenti recrementum. C A P. L I.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. Ἀργυρῶν σκόρια. Lat. Argentum recrementum.

Ital. Scoria d'argento.

Recrementum Argenti, quod Scoriam uocant, aut Helcysma, aut Encauma, Molybdænæ uim habet. Quare emplastris quas phæas appellant, additur, ac medicamentis quæ cicatricem obducunt, ut potè cūm adstringat, extrahátque.

Argenti scoria seu recrementum, factitio, Esmalto, è vitro (sic dicunt) simile, ac diuersorum est colorum. Quod euenit vbi argentifodina adiacentes habeat aliorum metallorū fodinas, maxima tamen ex parte nigra est, caruleis & viridibus lineis distincta, quāuis & quadam in totum carulea, quadam virides sint, vt Esmaltum, perlucida.

Spuma argenti. CAP. LII.

NOMENCLATURA.

Gr. λιθαργυρῶ. Lat. Spuma Argenti.

Ita. Lithargirio.

Spuma Argēti quadam gignitur ex arena, quam Molybditin uocant, in fornacibus conflata, donec perfecte igni incandescat. Altera ex argento, Tertia ex Plumbo. Probatissima est Attica. Secunda Hispaniensis. Hæc sequitur quæ fit Dicæarchia, id est Puteolis, Bays, in Cāpania, & Sicilia: plurima enim hisce locis è flagrantibus laminis plumbeis gignitur. Quæ flauo colore splendet, Chrysitis appellatur, omnium optima: quæ in Sicilia, Argyritis: quæ ex argento, Calabritis. Vis autem adstringere, mollire, explere caua, excrescentia in carne reprimere, ad cicatricem ducere, refrigerare, & occludere. Vritur argēti spuma, confractis partibus ad magnitudinē iuglandiū, prunæ superpositis: ita accensa follibus, ut cōflagret, abstergitur insidēs spurcitia, & reconditur. Aliqui ter aceto aut uino restinguentes, rursus urunt, & eadem prosequuti, reponunt. Lauatur ut Cadmia. Vt Argyritidi nominata, aut, si desideretur, alteri candor detur, ea in parteis magnitudine fabarum confracta, chœnicis atticæ mensura, siclili nouo superfusa aqua, addito cādidi Tritici pari pondere, priuatimq; pugillo Hordei, linteolo puro, raro, ansulis uasis alligato, coquitur, donec Hordeum fractum dissiliat: deinde omnia in nouum craterem oris ampli transfunduntur. Triticum abijcitur. spuma Argenti uehementer manibus affricando insusa aqua lauatur, assiccataq; in Thebaico mortario teritur

ritur, affusa feruente aqua, donec soluta fatiscat. Excolata aqua, iterum tota die teritur, & uesperis infusa calida aqua sinit. Mane colis excernitur, alia infunditur, atque ter die excolatur. Id septem diebus fieri solet. Postea additis ad singulas minas spumæ Argenti, quinque salis fossilis drachmis, infusaq; calida aqua, ter die teritur, & addita aqua excolat: cumq; in albuerit, calida infusa, idē facito, dum nullā prorsus salsedine respiciat. Demum ardentissimo sole siccata, eiectione prius humore, recondit. Sin minus, minima spumæ Argiritidis diligenter teritur, addito sale fossili trito, triplicato pondere, in fictile nouum conijcitur, aqua infunditur, ita ut superemineat. Mouetur quotidie mane & uesperis, aquaq; superfundit, priore nequaquam effusa. Hoc fit triginta diebus: namq; nisi moueatur, crassescit, usque in duritiem testæ. Post hæc effusa leniter muria, in Thebaico mortario spuma Argenti teritur, coniectaq; in fictile aqua continens, manibus diligenter agitat, mutata subinde aqua, donec nullum salsuginis indicium præbeat. Deinde quod ex argenti spuma candidum apparet, in uas aliud transfert, & redactum in pastillos, plumbæ pyxide condit. Alij spumam Argenti in fabarum magnitudines confracta, in uentre suillo crudo ex aqua coquit, dum uiscus eliquesces contabescat. Exemptamq; cum sale pari terunt, & ut supra dictum est, lauant. Sunt qui salis libram unam, & spumam Argenti tantundem, in sole terant, aqua continue mutata, dum cadaver ei detur. Alia ratio: Sumito quantumuis Argenti spumam: ubi lana candida inuolueris, fictili nouo indita aqua, cum pugillo fabarum recetium repurgatarumq; decoquito. Cumq; fabæ disruptæ dehiscerent, lanaq; non demigret, exceptam Argenti spumam, et altera lana inuolutam, iterum coquito, cyathum aquæ & parum fabarum modum adijcens. Eadem tertio, quod supra, facito. In summa, tantisper, dum lana iam non inficiatur. Insuper transfundes in mortarium, ad singulas salis fossitij libras, adijcito octogenas spumæ Argenti drachmas Atticas, et terito: intermittesq;, Nitri quam albißimi cum aqua diluti

luti drachmas quadraginta septem indito : iterum terito, donec satis candorū contraxisse uideatur. Ita autem fundens eam ex alto in fictile oris ampli, adiecta largiore aqua, ubi cōsidere desierit, colato. Tum nouam superadyciens aquam, manibus probè uersatam, finito ut confidat, ac rursus per colum adycito. Alternis eadem prosequere, dum pura aqua dulcisq̄, effluat, & nullā salsedinem præ se ferat. Postremò in fictile nouum translata, colato sensim omni humore, soli quadraginta diebus sub canicula sydis exponito, & siccata utitor. Elotam autem constat ad oculorum collyria prodesse, & ad cicatricum fæditates tollendas, ad rugosas facies, & cicatricosas, laceratasq̄, & macularum plenas.

Argenti spuma aut Lithargyrium fit in fornacibus ubi Argētum depuratur, è plumbo nigro, à coctionis diurnitate, & metallorum aliorum exhalatione ea forma concepta. Porro color quo obducitur aureus vel argenteus, non ex Auri vel Argenti spuma profilit, ut seplafijs visum est, sed ut plus, minusve Aeris, defacando Argento, immittatur. Nam si maxima pars Aes sit, aureo colore Lithargyrium imbuetur, sin modicum, aut nihilum sit Aeris, argenteo inducetur. Et reuera Lithargyrium, nihil aliud est, quam Plumbum Aeri, aut aliquando Argento, depurantium indiligentia permixtum.

Cerusa. CAP. LIII.

NOMENCLATURA.

Gr. *Κιμυθίου*. Lat. & Ita. Cerusa.

Cerusa fit hoc modo: Infuso in urceum oris lati, aut fictile labellum quàm acerrimo aceto, laminam plumbeam supra fictilis spiraculum, subiecta prius arundinea tegete, firmato: superiectisq̄, uelaminibus, ne halitum expiret acetum, ubi resoluta fuerit, defluensq̄, deciderit, humorem purum ad summa delatum colato, crassamentumq̄, transfundito. Debet quoque siccare in sole, mox trusatili mola teri, aut alias tritum cibrari. Postea quod superest duri, in tenues partes redigendum cribrandumq̄.

Vicijs

Viciſſim eadem tertio quartoq³ facienda. Melior, quæ primò cribrata eſt, & medicamentis oculorum aſſumenda. Secundum locum tenet ſequēs, & reliquæ ſuo ordine. Nec deſunt qui ligneas rudes in medio uafe appendant, & deaſo ceu ſitu impoſito, ita ut acetum non contingat, inditoq³ operculo circumlinentes dimitunt. Poſt dies decem, laxato obturamento uiſunt. Cumq³ reſoluta materia fuerit, reliqua, ut ſuprà diximus, exequuntur. Si autē quis in paſtillos uelit digerere, aceto acri ſubaſta, diuiditur in paſtillos, qui in ſole ſiccantur. Aeſtate tamen ſupradictum opus ob-eundum eſt: ita enim candida atque efficax redditur. Quinetiã hyeme paratur, urceis ſuprà furnos, balnea, aut fornaces impoſitis: aſcendens enim calor, idem quod ſol præſtat. Laudatiſſimam fieri putant Rhodi, & Corinthi, aut Lacedæmone, proximam Puteolis. Torretur hoc modo: Flagrantibus igni carbonibus, ſi-ſtili nouo, maxime Attico tritam Ceruſam imponito, & aſſidue uerſato, cūq³ cinereum colorem traxit, eximens refrigerato, & utitor. Eſt & aliud urendi genus: Trita patinis nouis ſuprà prunas imponitur, & ferulacea rude mouetur, donec colore ſimilis Sandarachæ fiat: extractaq³ ad uſus miniſtratur. Quæ uero ita parata eſt, Sandyx à quibuſdam dicitur. Lauatur Ceruſa Cadmiæ modo. Viſ ei refrigerare, occludere, emollire, explere, extenuareq³: inſuper excreſcentia leniter reprimere, & ad cicatricem perducere. Miſcetur ceratis, & emplaſtris quæ Liparæ uocantur, paſtillisq³. Eſt autem letalis eius potus.

Ceruſa, plumbum eſt acerrimi aceti halitu in craſſamentum, poſt in truſatili mola tritum, denuò cribratum, in pollinem reſolutum. Ea exuſta, donec ruſum colorem imbuat, Scandicem facit. Officinarum Minium, & Scandix, vna & eadem res ſunt.

Chryſocolla. CAP. LIIII.

NOMENCLATURA.

Græ.

Græ. χρυσοκόλλα. Lat. Chrysocolle. Ita. Borrace.

CHrysocolle laudatissima Armeniaca, colorem Porri quã simillimè reddens. Secundum locum sibi uendicat Macedonica, & proximum Cypria, quo in genere præfertur pura: damnatur, quæ terram, aut calculos collegerit. Ratio lauandi hæc est: Tusam infusa aqua, mortario expassa manu ad pilam uehementer fricato, & statim quàm confederit, colato. Alteram infundens aquam, rursum terito. Hæc uicissim prosequere, donec pura Sinceraq̃ spectetur. Dein siccato in sole, & ad usus recondito. Quod si urere uolueris, ex ea terens quod satis esse uidebitur, patinis supra carbones adponito, & alia facito quæ supra diximus. Dos Chrysocolle ad purgandas cicatrices. Excrescentem carnem coërcet. Adstringit, purgat, excalfacit, & modicè corpus mordendo exest. Inter medicamenta intelligitur, quæ uomitiones concitant, & necem inferre possunt.

CHrysocolle in fodinarum cauernis inuenitur, foras per auri uenas exudãs, lino per frigus hybernum, ad punicis duritiem condensato. Laudatior quæ in Aeris fodinis: secundum ab ea locum obtinet, quæ in Argenti cauernis, reperitur. Quæ ex plumbi cauernis, improbatior illa est, quæ ex aurifodinis extillat. Faclutia fit, aqua per totum uerũ tempus imbuta uena ad Iunium vsq; ac postea Iunio & Iulio mensibus resiccata, in Chrysocollam euadit, quæ profectò, nihil est aliud, quã uena putrefacta. Officinarum Borrax, nã ita Chrysocollam Officina vocant, magna ex parte sincera non est, colore in eo ut plurimum nigricante, non in viridi obscuro, ut par erat. Quinetiam magna copia est faclutia, ex alumine rupeo, vi ignis, & armeniaco sale coalita. Id Borracem refactũ vocant. Plus de virore concipit, quæ ex arifodinis, nigrorẽ quæ è plumbi cauernis: albedinem, quæ ex Argentifodinis condensatur. Auro ferrum nando lutea, quæ aurifodinis præstãtiior: medicina, viridis ex arifodinis.

Lapis Armenius. CAP. LV.

NOMENCLATURA.

Gr. Αρμένι & λίθ. Lat. Lapis Armenius.

Ita. Pietra Armenia.

. Arme

Armenius lapis præfertur leuis, colore cæruleo, perquam æquabilis, calculo carens, & friabilis. Eadem quæ Chryfocolla præstat, sed inefficacius. Quinetiam usum habet ad pilos in palpebris alendos.

Armenius Lapis colore Chryfocollæ refert. Selectissimus est qui summe virescit, & propè ad cæsum accedit. Qui in pluribus Germaniæ locis reperitur lapis, conficiendo colori quæ proprie, è viridi cæsiis vocant, Matthiolo verus esse ducitur, Armenius lapis. Nec obstant natalis. Siquidem manifestò videre est, seplasis Cadmiæ, Thutia: Spodij, diuersa Antispodia: & floris aris, viride aris vice referre: cum tamè hæc singula in fodinis reperiantur. Porro si is lapis in officinis non reperitur, non statim sequitur in metallicis fodinis non reperiri. Lapis armenius per Tralianū humores melancholicos expurgat, impunè, nec dispari ab Elleboro albo virtute. Per Aetium pueris cõfert quibus strictum est pectus, prouocandoq; vomitui peculiaris. In epilepsia sine noxa ad tertiam vncie partem offertur, cum decocto Centaurij minoris. Galeno lapis armenius virtutis est absterforiæ cum leui quadam acrimonia, & leuissima vi astrictoria.

Coeruleus. CAP. LVI.

NOMENCLATURA.

Græ. *κνυξ* &. Lat. *Cæruleus*. Ita. *Lapis Lazuli*.

Coerulei origo ex ærarijs metallis in Cypro, copiosior ex arena littorali: secundum quosdam sub cauatos specus maris inuenitur, qui magis probatur. Eligi debet inebriatus. Vritur ut Chalcitis. Lauatur ut Cadmia. Vim habet reprimentem, & modicè erodentem. Crustas gignit, & exulcerat.

Cæruleus, siue Lapis Lazuli, probatissimus qui scintillis aliquot auris emicet. Arabum seclarij Cæruleum, & armenium lapidè quod quadantenus cognati sunt, viribus et specie confundunt. Et sanè in Germanicis fodinis inuicem & in vna sæpenumerò massa adnati reperiuntur, ab eaq; coloris propinquitate, eandem & vim & pretium apud plerosque obtinere. Attamen Lapis Lazuli uenatus non est, sed per Manardū, diligenter elotus, purgat innoxie, humorè præcipuè melancholicū,
quatum

quātumvis Auicēna putrefactorium dicat. Siquidem acrimonia putrefacit, quā lotio commoda emendat. Porro Germanica sodina, auro notatū non procreant, namq; sic distinctum in aurisodinis tantum, & è quibus argentum simul & as extrahuntur, & alibi nascitur nusquam. Quocirca bonitate & precio præcellentissimus Lapis Lazuli, qui ex aurisodina educitur, quoq; ultramarinum (sic vocant) Azurum fit. Maritimis littoribus innascens, inspissata arena non absimilis, vix, aut nullatenus, nostro auro reperitur.

Indicum. CAP. LVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἰνδῖκον & λίθον. Lat. Indicum. It. Indico.

Indici duo genera. Vnum sua sponte nascitur, tanquam spuma, germinatione Indicis arundinibus exiens. Alterum insectoria dant officina: & est spuma purpurea innatans cortinis, quam detraclam artifices siccant. Optimum existimatur, quod cærulei speciem præbet, succum suum sorbet, & leue. Inter medicamenta est quæ leuiter adstringunt, & inflammationes, tumoresq; rumpunt. Purgat & reprimat ulcera.

Plinianum Indicum, quod in insectorijs officinis è Purpure spuma conscribit, aliud est à nostro, quod ex Isatide, seu Guado fit, quoq; pictores vtuntur inducendo (sic loquuntur) cælesti obscuro, alijsq; coloribus, & quod Auripigmento permixtum, colorem viridem pulcherrimum facit: & perinde à Dioscoridis Indico discrepans, quod spumans facit, ex Indicarum arundinum germinatione.

Ochra. CAP. LVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. οχρα. Lat. & Ita. Ochra.

Ochram leuissimam, & omnino luteam eligere oportet, saturatam, non lapidosam, friabilem, natione Atticam. Vritur hæc, & lauatur Cadmiæ modo. Vis eius adstringere, erodere, collectiones & tubercula dissipare. Excrescentia in carne
repre

reprimat caua cum cerato explet, & articularum tofos comminuit.

Ochra lutei coloris terra in pictorum vsus cadens, è cauernofo foudinarum plumbi vapore, eiusmodi colorem imbuat. Nam Atheniensis Ochra memoria perijt.

Cinnabaris. CAP. LIX.

NOMENCLATURA.

Græ. κιννάβαρι. Lat. Cinnabaris.

Ita. Cinabro.

Hallucinantur qui Cinnabarin Minio eandem esse existimant. Minium enim in Hispanijs ex lapide quodam argentea arena permixto, temperari solet, alioquin non dignoscitur. Fornacibus autem in florentissimum flagrantissimumq; colorem permutatur. In metallis uero strangulanti balitum crudelat, Itaque facies incola uescis obuelant, ut per illas spectet, uel respirando noxium aërem attrahant, Eo pictores ad sumptuosa parietum ornamenta utuntur. Cinnabaris uero ex Africa defertur, & magno constat. Haëtenus inuenitur, ut uix uersicoloribus pictorum lineis satisfaciat. Intento colore nec diluto praeditum: quare quidam sanguinem esse draconis existimauerunt. Vim habet Cinnabaris Hamatita lapillo eandem. Conuenit ad oculorum medicamenta, uerum efficacius, magis enim adstringit & sanguinem cohibet. Ambustis igni, & papularum eruptionibus cerato excepta, medetur.

Cinnabaris quo seplasia & pictores utuntur, longè distat à Dioscoridis Cinnabari. Nam noster & factitius est, & fossilis, uenenatus, & exitiosus. At Dioscoridis Cinnabaris ex Africa affertur, modica quantitate, uel eadem qua lapis Hamatites, non foris tantum applicitus, sed etiam intra corpus sumptus. Quod vulgari nostro Cinnabari non conuenit, nempe erodenti, exulceranti, uenenato, oculorum ac interpriminimico. Plinius sanguinem putat esse draconis in pugna cum elephante contusi. Sed id falsum est. Per Cadamostrum in africana navigationis

historia cap. 4. Sanguis Draconis, lachryma est gummosa & liquida, quæ ex Africana arbore distillat, colore purissimi & summè naturalis sanguinis. (Hic hodie Italis dicitur, Sanguis di Drago in lagrime) Incole quo maior sit copia, corticem ferro incidunt, & collecto liquore, ahenis igni incoquant, & sanguinem Draconis vocant. Liguor hic ex Africa allatus, pauca quantitate, in pictorum vsus inducendis umbris, & deliniendo rubro claro, (vt vocitant) adde his quod experientia cognitum est Hamatiti virtute consimilis, & astrictorius non dubiam fidem facit, Dioscoridis Cinnabarin, idem esse cum hoc Africano liquore. Cæterum Cinnabarus fossilis, rubens est lapis, non extrema duritie, at penderosissimus, & non rarò argento viuo intantum factus vt spòte exzillet, haud aliter, quàm arte & vi ignis educitur. Facilius fit ex Argento viuo & sulphure per viam sublimitationis. Minium quod hoc capite scribit Dioscorides, noster est Cinnabaris fossilis. Minium vulgare, nihil aliud est, quam Sandix.

Argentum viuum. CAP. LX.

NOMENCLATURA.

Græ. ὑδραργυρος. Lat. Argentum uiuum.

Ita. Argento uiuo.

Argentum uiuum fit ex Minio, quod abusiue Cinnabaris dicitur, patinis fictilibus, imposita ferrea concha Cinnabarin continente, & calice cooperta, argilla superlita, carbonibus succendunt. Siquidem deterfa fuligo, quæ calici insidet, refrigerata in Argentum uiuum coit. Quinetiam inuenitur in argentifodinarum teclis, stillatim concretum. Alij per sese in metallis inueniri tradunt. Seruatur in uitreis, aut plumbeis, aut stagneis, aut argenteis uasis: siquidem aliam materiam omnè exedit, & defluere facit. Potum uim pernicialem habet: suo enim pondere interna exest. Remedio est lac multum subinde potum, & uomitionibus reiectum, aut uinum cum Absinthio, aut Apij decoctum, aut semen Ormini, aut Origanum, uel Hyssopum cum uino, Auri limati scobs, id est, ramentum quàm tenuissimum, epotum, mirabili est auxilio.

Argentis

Argenti viui vena, & sola, & cum marmore repperitur. Montes aliquot qui à Goritta vnus diei interuallo distant, caueas habēt minerales, vbi abundantissima copia repperitur. Huius confuendi facili est ratio. Cinnabaris fossilis, longè amplius Argentum viuum exndat. Id philosophi alchimista metallorum omnium semen & originem fecere, eamque causam esse cur condensari non possit. Attamen contra eorum opinionem, argento & auro, quam omni alio metallo citius vnitur. Siquidem metalla omnia qua Argento viuo immittuntur, innatāt, prater aurū quod ilicò fundū petit, quod ei ceteris citius implicetur.

Rubrica Sinopica. CAP. LXI.

Gr. μίλτ & σινοπικη. La. & It. Rubrica Sinopica.

Rubrica Sinopis maximè probatur grauis, densa, ad iocinoris imaginem uergens, calculorum expers, concolor, cum diluitur impendiò fusilis. Effoditur in Cappadocia, speluncis quibusdam, expurgataq; defertur in Sinopem urbem, in qua uenditur: unde cognomentum accepit. Vim habet exiccatoriā, quasi inducendo obstruentem & adstrictoriam. Quapropter uulnerarijs emplastris, & pastillis exiccātibus, & adstrictorijs commisceri solet. Aluum sistit, in ouo sumpta aut chystere infusa. Datur iocinoris uitio laborantibus.

Rubrica fabrilis. CAP. LXII.

Gr. μίλτ & τεκτονικη. Lat. Rubrica fabrilis.

Ita. Rubrica fabrile.

Rubrica fabrilis, ad omnia Sinopide inferior est. Optima Aegyptia & Carthaginensis, lapidum expers, friabilis Gignitur etiam in Iberia, qua ad occidentem spectat, Ochra exusta, & degenerante in Rubricam.

Rubrica Sinopica, vt ex Dioscoride apparet, olim è Cappadocia asferebatur, Nunc verò, eius vsus perijt. Rubrica fabrilis rufa est gleba, quam Bolum nostro auro nuncupant.

Lemnia terra. CAP. LXIII.

Græ. λεμνια γη. La. & It. Terra lemnia.

Lemnia terra, cuniculoso in specu nata, è Lemno insula, palustri loco desertur, imbi electa, & caprino sanguini permista: quam incolæ cogunt in pastillos, & imagine capræ signant unde & Sphragida ægos, hoc est, Sigillum capræ, appellauere. Vim antidoti habet contra perniciosâ uenena singularem. Pota cum uino, & præsumpta, euomi uenena cogit. Contra ictus morsusq; animalium, quæ exitiale uirus eiaculantur, prodest. Antidotis familiaris. Sunt qui hac ad sacrificia utantur. Est & dysenteria utilis,

Lemnius insula, vnde terra Lemnia olim exportabatur, vulgo hodie Stalimene dicitur. Quæ nostro tempore sigillo impressa Turcico, Terra sigillata ad nos affertur, vera non est & impermixta terra Lemnia, cum hæc supramodum sit rubens, terra vero sigillata dilutius rubeat, quod cum alia terra mistionem coarguit. Porro è doctorum hominum censura, quem Bolus armenium Orientalem vocant, infucata & inadulterata est, Lœnia terra. Non enim ex armenia, vbi verus & sincerus Bolus repperitur, is Bolus affertur, sed ex Lœno insula. Siquidẽ Bolus armenius Ochra in morẽ pallefcit, nõ rubet. Id Lemniensiu mercatorũ fit dolo, qui quo res diuersas mentiantur, ex vna & eadem Lœnia terrâ cum pura est, in armenium Bolum questum faciunt: hac vero mista & adulterata, in terram Lemniam compendium faciunt.

Atramentum sutorium. C A P .

LXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. χαλκάνθοϋ. La. Chalcanthum. Ita. Vetriolo.

Atramentum sutorium genere quidem, unum & idem est mole & concretum: sed in specie differentias treis habet. Vnum namque humoribus stillatim in cuniculos quosdam colatus, concrefcit: quare ab ijs qui Cypria metalla perficiunt, stillatium appellatur. Petesius ipsum Pinarion uocat, alij Stalælicon, id est, stillatium. Alterum simplici ratione fit in speluncis: postea transfusum in excauatos scrobes, concrementum capessit

fit, quod Pecton, id est, concretitium, propriè nominatur. Tertium dicitur coctile, & in Hispania fieri solet: sed inutile ac inualidissimum esse constat. Ratio parandi hæc est, Aqua madefactum decoquunt, mox in piscinas transfundunt, & residere patiuntur. Hoc certis diebus coalescit, in complureis formulas digestum, tesserarum speciem reddentes, quæ racematim inter se cohærescunt. Optimum esse creditur, cæruleum, graue, concretum, translucens: cuiusmodi stillatitium est, ab alyis Lonchoton nominatum. Proximum, concretitium. Coctile uerò ad insectus & denigrationes, aptius cæteris esse compertum est. Sed ad medicinæ usum inualidius esse, exprimèta docent. Valet adstringere, calfacere, & crustas inducere. Latas uentris tineas necat, drachmæ pondere deuoratum, aut cum melle linctum. Vomitus ciet: aduersus hausta fungorum uenena, ex aqua potum auxiliatur. Purgat caput, aqua dilutum, & in uellere naribus instillatum. Vritur ut paulò post in mentione Chalcitis ostendemus.

Calcæthum, quod Atramentum sutorium est, & vulgò Vitriolum, duum est in Italia specierum. Vnum natium, quod Coppam rossam vocant, id validius est. Alterum, factitium. Istud è sodinis, & natii loci natura, plus minusue robustius est. Romanum, quantumuis liuidius, factitiorum validissimum est. Secundum ab eo locum obtinet Cypriacum. Nam Germanicum, colore licet sit pulcherrimo cæruleo, oculisque magis adblanduitur, attamen cum ex eo, aut educenda aqua fortis, aut inficiendi panni, re ipsa inualidius proditur. Vitriolum essentia fossili cum alumine conuenit. Mordet gustu, asperum est, pungit, & astringit: operatione, alumen: acrimonia. Salnitrum, siccitate sal exprimens. Huius fodina non longè absunt à Massa, maritima Senensium, vrbe. Huius minera terram potius, quam lapidem refert, coloris in cæsis liuescentis, & maculis aliquândo ærugineis, aliquando viridibus, viridis eris in morem. Ex hac subteritana, fætidissimus & acerrimus odor exhalat, sulphuri similis, ob idq; cauea aperta effoditur, alioqui breui perituris metallicis operarijs. Recens conficiendi Vitrioli ratio a Galenica differt. Ista è Galeno patet, illa quotidie visitur. Id tamen sciendum, Cyprium Galeni Calchantum, materiam esse coalitam, eq; subtiliori-

bus Chalcitis, Misi, Pforici, & Aeris partibus compositam. Quod, ut cōuenit, intellectum, Galenum satis superque ab inaduertentia tuetur. Coppa rosa quam natiuum Chalcantum diximus, saepenumero supra mōtes fodinae Vitrioli congelata repperitur, corticis cristallinae effigiem referens. Acerrimum, quod per alembicum à vitriolo oleū extrahitur, & pariter Coppa rosa, preparata aut dissoluta in aqua rosata, colata, ter quaterue inspissamento repetito, valent in multos in medicina vsus, quos mystæ norunt. Nam amystis sacra prodere nefas.

Chalcitis. CAP. LXV.

NOMENCLATURA.

Græ. χαλκίτις. Lat. Chalcitis. Ita. Chalciti.

Chalcitis præfertur similis ari, friabilis, nec lapidosa, nec cinueterata, intercurstantibus oblongis uenis, splendidibusq̃. Huic absterforia uis inest, & excaesfaciens, & crustas ulceribus obducens. Purgat quæ oculis & eorundem angulis hærent. In genere leuiter exedentium est. Ad ignem sacrum, & ulcera quæ serpunt, efficax est. Sanguinem e uulua & naribus erumpentem, cum succo Porri sistit. Ginguarum uitia, de pascencia ulcera, tonsillasq̃, eius farina compescit. Usta, & cum melle trita, oculorum medicamentis longè utilior redditur. Callum genarum & scabritiam absunit, abstergetq̃. Fistulas tollit, collyrij modo in eas adaeta. Fit ex Chalcite medicamentum, quod Pforicon uocant, duabus eius partibus cum una Cadmiæ additis & ex aceto tritis. Oportet autem in sicili obruere fimo, diebus quadraginta, per caniculæ ardores: sic enim fit acrius. Idē quod Chalcitis potest. Alij pares utriusque portiones in uino terunt, & eadem prosequuntur. Vritur Chalcitis sicili nouo, uiuis carbonibus superposito. Modus autem uestionis in humidioribus est, dum ipsa Chalcitis bullas excitare desierit, & perfecte inaruerit: in reliquis uerò, dum mutata in floridum colorem fuerit, & sanguinem aut miniatum colorem contraxerit, tum demum eximenda est: insidens autem spurcitia, flatu expellenda, mox reponenda.

nenda. Torretur etiamnum perflatis carbonibus, usquedum luteo colore palleat: aut fictili subditis candentibus prunis, subinde uersata, donec igni conflagret, & colorem mutet.

Misy. CAP. LXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. μισυ. Lat. Misy. Ita. Misi.

Misy assumendum natione Cyprium, Auri simile, durum, quod friando Auri colorem imitatur, & stellæ modo splendet. Vim habet & uisionem cum Chalcitide eandem, præterquam quòd Psoricum ex eo non conficitur, excessus desectusq; ratione tantum differens. Aegyptium autem cæteris præstat, utpotè quod efficacius habeatur, sed ad ocularia medicamenta multò supradictò inferius.

Melantheria CAP. LXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. μελανθρια. Lat. & Ita. Melantheria.

Melantheria gemina est originis. Quædam in faucibus cuniculorum, quibus as eruitur, salis modo concrecit. Alia uerò in summa facie supradictorum locorum coit, quæ terrena est. Quinetiam inuenitur in Cilicia, & alijs quibusdam regionibus, fossilis quædam. Præstat, quæ sulphuris colorem trahit, leuis, pura, æquabilis, & quæ contactu aquæ confestim nigrescit. Vim causticam eam obtinet, quam & Misy.

Sory. CAP. LXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. σωγι. Lat. Sory. Ita. Sori.

Sory existimarunt aliqui Melantheriã esse, aberrantes. Siqui de sui generis est Sory, ei nõ absimile. uerũ Sorẽ uirus inest

graue, & nauſeam mouens. Inuenitur etiam in Aegypto, & alijs quibusdam regionibus, ut in Libya, Hispania, & Cypro. Praefertur Aegyptium, quòdque frianti nigrius apparet, in multa foramina dehifcens, ſubpingue, inſuper adſtringens, & olfactu deuorationeque magnum uirus olens, ita ut ſtomachus in uomitiones effundatur. Quod autem friatum ſcintillas Miſyos modo non emittit, & alterius generis eſſe, & inualidum cenſendum eſt. Vim & uſtionem ſupradictis ſimilem habet. Dolori dentium cauernis inditum medetur, eosq; labantes firmat. Iſchiadicis ex uino inſuſum auxiliatur. Illitum cum aqua, uaros extinguit. Medicamentis admifcetur, quæ capillos denigrant. Hæc autem ferè omnia & alia quæ uſtionem experta non ſunt peruſtis ualidiora eſſe exiſtimantur, præter ſalem & uini fecem, Nitrum calcè, & conſimilia, quæ cruda remiſſiora ſunt. combuſta enim, uiribus efficaciora redduntur.

Chalcitis, Miſy, Sory, in Italiam, & proinde in Gallia nò afferuntur. Quin Matthiolus aſſerit, ſe in fodinis Germanicis vnde Aes effoditur, his repperiundis plurimum laboraſſe, ſed fruſtrata opera, non ſuccedente effectu, nulloque ſeſe promente veſtigio. Melanteriam verò in cuniculorum faucibus & cauernis ſapè vidiffè, quam tamen metallici operarij non aduimaduertent. Porrò iam detectus eorum error, qui Miſy, Vitriolum Romanum putauerè. Siquidem Vitriolum colore aureo non conſtat, nã friatum nam in aurum, ſed in vitrum ſcintillat. Porrò è Galeni teſtimonio, Miſy minerale eſt, quod a ſeſe ſpontè terra uifceribus innafcitur, nec factitium eſt. Idemq; de Chalchiti & Miſy eſſe ex cuiusdem libri noni, De facultate ſimplicium, capite de Chalcanto, ſub ſinem, intelligitur. Item Chalchitum in Miſy transformari, non Miſy, in Chalchitum. Vitriolumque Romanum uetuftate in Chalchitum tranſire, ob idque Miſy eſſe non poſſe, ſed potius ad Sory naturam accedere: quòd quæadmodum Chalchitis in Miſy transformatur, ita Sory in Chalchitum conuertitur. Tria hæc medicamenta Sory, Chalchitis, & Miſy, eiſdem in genere facultatis & natura ſunt, eſſentia tamen tenuioris aut craſſioris differentiam ſortita. Sory omnium craſſiori eſt eſſentia, Miſy tenuiori, hæc inter mediat Chalchitis. Ad hæc Miſy in corporibus duris Cbalchiti (nempe ob tenuitatè partium) plus mordet, cumque ambæ in decoctio

decoctionibus dissoluatur, magis tamen Chalcitis, quam Misy. Sori non aliquatur, ut quod compactius, plus ad saxi naturam accedat: Haud aliter quam Misy, per natium calorem extenuatum, ob idq; Chalcitis siccus non facile liquefit.

Diphryges. C A P.

L X I X.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Διφρυγες. Lat. Diphryges Ital. Diphryge.

Diphrygis tria genera esse creduntur. Quoddam enim metallicum est, quod in Cypro sola gignitur. Lutosum namque extrahitur, ex luto cuiusdam imbi specus: extractum, sole siccatur, mox circumpositis sarmentis uritur. Diphryges ideo uocatum est, quod & à sole & à sarmentis uratur, arefcatur, et ferme torreatur. Alterum perfecti aris, quasi subsidens sax est. Siquidem post frigida aqua offusione, ut supra retulimus, cum de flore aris differeremus, sublato are, fornacum ima parte cohaerens id genus inuenitur, & adstrictionem & gustum aris habens. Tertium sic fit: Lapidem Pyriten, ut calcem multos dies cremant in camino: cumq; colorem Rubrica contraxerit, eximetes recondunt. Quidam tradunt hoc, ex sola materia, quae lapidem aris gignit fieri quando in dictis aris assata, & in scrobes translata peruritur: tunc enim ambientem scrobis locum comprehendit, & exemptis lapidibus nihilominus inuenitur. Praefertur quod saporem aris reddit, eruginisq; adstringens, & uehementer exiccans linguam. Quod sibi exusta Ochra non uendicat, quae cremata Diphrygis uice uenit. Vis eius adstringere, siccare excrescentia: consumere, ulcera serpentia, & quae cacoethe uocant, ad cicatricem perducere. Suppurationes, Terebinthina aut cerato exceptum discutit.

Metallicum & Cyprinum Diphryges, nostro tempore nec assertur, nec ostenditur. At secundum genus, quod perfecti aris in fornacibus ab eo

percolato sedimentum est, in Italia in Peræne fodinis reperitur, & in pluribus per Germaniam locis. Quod ex lapide Pyrite fit, aut ex sola materia quæ Aeris lapidem procreat, nobis est incognitum. Goslaria per Cordum, Exilit è terra cuniculis materia quæpiam luti amula, figulina creta effigie, lenta et glutinosa substantia, sed licet paulatim expuatur, eo tamen emergit impetu, ut etiam lapillos prodiens sursum attollat, natura & facultate Misy respondens. Hanc nativum & Cyprium ille Diphryges existimat.

Auripigmentum. CAP. LXX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἀρσενικόν. Lat. Auripigmentum.

Ita. Orpimento.

Auripigmentum in eisdem metallis, quibus Sandaracha, gignitur. Optimum existimatur crustosum, aureo colore micans, nulli materiae permixtum, in squammas fissile: quale in Mysia Helleponti nascitur. Huius duo genera fluxerunt. Vnum supradictum est: alterum glandis effigie, pallidum & colore Sandaracham imitans, glebosum, ex Ponto & Cappadocia deferretur: quod etiam secundum locum tenet. Torretur in testa nova vivis carbonibus subiectis, assiduoq; versatur, donec igne flagret, & mutet colorem: deinde refrigeratum, tritumq; reconditur. Vim habet adstrictoriam, & erodentem. Crustas cum vehementi uredine, & uiolento morfu excitat. Reprimit quæ crescunt, & capillos euellit.

Sandaracha. CAP. LXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Σανδάρχα. Lat. & Ita. Sandaracha.

Sandaracha probatur rufa, & saturatior, & aliena materia uacans, friabilis, Cinnabaris colore, sulphuris uirus redolens. Dos eadem & ustio, quæ Auripigmento. Explet alopecias, resina excepta. Scabros ungues cum pice eximit. Contra
phibi

phthiriasin ex oleo efficax est. Tubercula cum adipe discutit. Prodest ad narium orisq; ulcera, & ceteras papularum eruptiones cum rosaceo: item condylomata. Datur ex mulso, purulenta extusissentibus. Suffitur quoq; cum resina, aduersus ueterem tussim, raptò per fistulam nidore. Vocem expedit, cum Melle delincta, suspiriosis cum Resina in catapotio optimè datur.

Auripigmentum & Sandaracha mineralia, eiusdem virtutis et naturæ sunt, nec aliò differunt, quàm quod vnum magis excoctum est, alterum minus, per æquè ut facultate vnum altero subtilius. Proinde Sandaracha, nihil aliud est quàm Auripigmentum, quod in terra visceribus ampliorcm & coctionem & colorem contraxerit. Quod eò patet. Auripigmentum in testaceo vase super carbones incoctum, summè rubens & flammèu apparet, qualis reuerà est Sandaracha, eoq; magis, quò maiore artificio colorem imbuit, quàm natura, Sandaracha. Venetis inter Auripigmenti portiunculæ, Sandaracha summè rubens inuenitur. Quàm Vernicem scriptorum vocant, gummi est Iuniperi, non Sandaracha. Errorè fecit, dictio Sandarax, quæ Arabibus istud est gummi. Eapropter ubi apud Arabes Sandaracha legitur, Vernix scriptorum intelligenda, ut in Græcis authoribus, id, quo de azimus, minerale. Sandaraca & Sandicis nomina, quidam pro Cerusa vsta, quòd admodum rubida sit, accipiunt, & hæc nihilominus, ipsum est Serapionis Minium, & maxime eius pars, qua hodie seplasia vtuntur. Cæterum Arsenicum crystallinum & album, non ex Auripigmento fit, per sublimationem, ut aliqui opinantur, at eisdem ex sese queis Auripigmentum & Sandaracha caneis innascitur. Risagallum per sublimationem fit, æquatus ex Arsenico & Auripigmento partibus.

Alumen. CAP. LXXII.

Græ. στῦπ[η]ρια. Lat. Alumen. Ita. Alume.

Omne Aluminis genus ferè in Aegypto, & in eisdem metallis inuenitur. Etenim scissile quoddam, quasi flos glebosi intelligit. Gignitur & in alijs quibusdã locis, in Melo, in Macedonia, in Liparis, Sardinia, Hierapoli Phrygia, Aphrica, Armenia, et plerisq; alijs regionibus, sicut et Rubrica. Plurimæ eius species. Verùm ad medendi usum, scissile, rotundum, et liquidum expetunt.

Opt 3

Optimū est scissile, præsertim recens, candidissimū, gustu per quā adstringēs, graue olens, calculorū expers, nec glibulose aut assu-lose copactū, sed sigillatim in capillamēta quadā canescētia de- hiscens, quale est quod Trichites, quasi capillare nominatur, in Aegypto natum. Reperitur quoq; lapis huic Alumini persimi- lis, qui gustus iudicio dignoscitur, quod non adstringat. Damna- tur in rotundi genere, quod manu confictum est: sed ex figura deprehenditur. Assumendum autem suapte natura rotundum, bullis turgens, albo propius, atque ualidius adstringens, præter- ea nonnihil palloris cum quadā pinguitudine præ se ferens, sine arenis, friabile, natione Aegyptium, aut ex insula Melo. Liqui- di probatio, ut sit lymphidum, lacteum, æquale, & semper succo madens, sine lapidibus, atque quendam coloris igniculum expi- rans. Vim habent excalsaciendi, stringendi, & expurgādi, quæ caliginem pupillis oculorum offundunt: genarum carnem, cate- rasq; excrescentias extenuāt. Scissile rotundo efficacius intelli- gitur. Vri & torreri Chalchidis modo debent. Putrescentia ulce- ra compescunt. Sanguinis fluxiones inhibent, gingiuas humore prægnates comprimunt, motus dentium cum aceto et melle fir- mant. Profunt cum melle ulceribus oris, eruptionibus papularū, & fluxionibus aurium, cum sanguinalis herbæ succo. Lepris cō- ueniunt cum Brassicæ folijs aut Melle cocta. Item pruritus, & unguium scabritys, pterygijs, & perionibus, aspersa cū aqua. Valent cum aceti face, & Galla, pari pondere cremata, ad pha- gedanas ulcerum, & cum salis duabus partibus, ad uitia quæ pascunt. Fursures cum Eruo & pice illita abstergunt. Ad len- des, pediculos, ambusta, cum aqua illita auxilio sunt. Contra tu- mores, & graue alarum inguinumq; uirus, illinuntur. Ex Me- lo autem aduectum, mulieribus præstat ne concipiāt, ante coitū ori uulua inditum. Partus quoq; extrahit. Gingiujs, si caro ex- creuit, uua ac tonsillis accommodantur. Ori, auribus & ueren- dis

dis cum Melle Allinuntur.

Tria tantum Aluminis genera recenset Dioscorides, nostro verò tempore compluribus vtinur. Nempe alumine rupeo, alumine plumæ, alumine facis, alumine catino, alumine squamoso, alumine Zuccherino. Horum omnium nullum ad Dioscoridis descriptionē attingit, præter alumen plumæ, quod ipsum est Dioscoridis, omnibus consentientibus notis, alumen scissile, nã alumen rupeum, id non est, quod alumen rupeum vulgò dicitur. Id enim non è terra fit liquida, sed præduro ex lapide, quique quò magis rubescat, eo durior fit. Quod ex eo fit alumen, plus alijs rubet, maiori acrimonia præditum. Fit etiam è lapide eximè candido, primo friabiliore & teneriore, quoque alumen fit candidum, crystalli in morem transparens, minori à priore acrimonia. Huius vsus ad intingenda serica, & subtilissimas lanas & pannos. Accedit ad hæc, alumen rupeum succo Mali Punici imbutum, nigrorem non contrahit: at lucidior, clarior, & transparentior euadit, magisque crystallum refert. Alumen Zuccherinum, fit ex alumine rupeo crudo, albumine oui, & aqua rosacea. alumen Catinum, cuius in vitreis fornacibus est vsus, quò perspicuum vitrum exeat, è cinere herbæ, quæ Thuscis, Soda, dicitur, & in Senæ maritina nascitur, & loco qui extrà Venetias, Lio vocatur. Ex hac etiam fit Sal alchali, nam istiusmodi herbam Chali arabes vocant. alumen facis, è sæce fit vini perusta, primum in globis, ad candorē vsque, insolata, desiccataque. alumen squamosum, è squamoso & transparente fit lapide, (Specchio D'asino Thusci nuncupant) ambusto igni, aut supra ignitas ferri laminas.

Sulphur. CAP. LXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. οειον, Lat. Sulphur. Ita. Solfo.

Sulphur optimum existimatur uiuum, quod Apyron uocant, Suedula modo splendidum, perlucens, minime lapidosum. Probatur in genere Sulphuris ignem experti, quod uret, ac præpingue spectatur. Plurimum in Melo & Lipara gignitur. Superadielum Sulphur calfacit, discutit, & celeriter concoquit. Prodest tussibus, suspiriosis, purulenta extussionibus, in ouo sumptum, aut suffitum. Præterea partus, usti nidore extrahit, Lepras, lichenas, scabros ungues, cum resina Terebinthina mistum, aufert.

Cum

cum autem illitum, ad lepras efficax est. Vitiliginis tollit: scorpionis ictibus, addita resina, medetur. Cum aceto uero, draconis marini scorpionisq; plagas sanat. Pruritus toto corpore erumpentes, cum Nitro detersum, sedat. Regium morbum emendat, inspersum fronti cochlearis mensura, aut in sorbili ouo sumptum. Facit ad grauedinem, & destillationes. Sudores quoque conspersum inhibet. Podagricis, cum aqua & Nitro illitum, conducit. Grauitatem auditus, suffiti nidore raptim per fistulam hausto, sanat. Lethargicos suffitu excitat. Erumpentem undecunque sanguinem sistit. Contusis auribus, cum uino aut melle illitum, medetur.

Sulphur, fossile est notissimum, ex essentia procreatum terrestri, unctuosum, valide calidum, igni adprimè consimile. Natura sic in caliditate & siccitate præpotenti, ut tamen in mixture alia humiditate nil ei sit opus. Sulphur vim habet attractoriam. Temperamento est calidum, & tenuium partium essentia.

Pumex. CAP. LXXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. κίσσηρις. Lat. Pumex. Ita. Pumice.

Pumicis probatio, ut magnoperè leuis, spongiosus, scissibilis nec arenosus, item teri facilis, & candidus. Crematur flagrantissimis carbonibus obrutus: & ubi canduerit, extractus, uino restinguitur odorato: iterumq; incensus extinguitur: et tertia uisione exemptus & per se refrigeratus, ad usus conditur. Vis eius adstringere, gingiuas abstergere. Purgat cum calfactione, quæ caliginem pupillis offundunt: explet ulcera, & ad cicatricem perducit. Excrescentia cohibet. Fit ex farina eius dentifricium. Corpori crustam obducit. Tuellendis capillis aptus. Theophrastus autor est, si quisquam in bullientem urceum ueni, Pumicem iniecerit, feruorem statim sedari.

Pumex, nulli non notus, ambustus est lapis, è uapore flammæ à monte Aethna, & Vesunio Campania profiliens. Hic mons nostro, non aliter

aliter quam Plinij tempore, totus arsit, ingenti Puteolanorum incommodo. Pumex mari propter substantia raritatem innatat, & à præter nauigantibus, sed falso, spuma maris creditur.

Sal. CAP. LXXV.

Græ. ΑΛΣ. Lat. Sal. Ita. Sale.

Sal fossilis efficacior est. Communiter, si est candidus, calculus uacans, & perspicuus, densus, equali compage. Peculiariter Ammoniacus natione laudatur, si modo findi facile possit, & in recta segmenta diduci. In marino Sale eligendus est candidus, equalis, densus. Probatissimus in Cypro fit, & Salamine Cypri, & Megaris, in Sicilia & Africa. Sed inter dicta Salis genera lacustris præfertur: sed multò ualidissimus est Phrygius, nomine Tapæus, aut Tritæus, aut Gantæus. Salis natura in comune per quam utilis est. Adstringit, absterget, expurgat, dissipat, reprimat, extenuat, & crustas inducit. Sed hoc interest, quòd alius alio sit præstantior. Quin & à putredine uindicat. Admiscetur medicamentis psoras abstergentibus, excrescentia in oculis reprimat, & pterygia consumit, cæterasq; carnis extuberationes tollit. Clysteribus infunditur. Discutit lassitudines ex oleo illitus. Contra hydropicorum tumores auxiliatur. Dolores in saccis sotu mitigat, et pruritus sedat, ex oleo et aceto infriectus ad ignem, donec sudent. Item lichenas, lepras, psorasq;. Anginam ex Melle, aceto, & oleo illitus leuat. Tonsillis uueq; cum Melle tostus: ulceribus in ore manantibus, gingiuis quas humor uexat, et phagadenis ulcerum, cum polenta crematus illinit. Aduersus scorpiionum ictus, cum Lini semine: contra serpentium morsus, cum Origano, Melle, Hyssopo: aduersus Cerasten, cum pice, aut Cedria, aut Melle auxiliatur: contra scolopendrea morsus, cum Melle & aceto: aduersus uestiarum ictus, & teredines, albidasq; capitis pustulas, thymos & tubercula, cum seuo uitulino: furunculos cum uua passa, aut suillo adipe, aut melle discutit. Testium tumo-

res cum Origano & fermento maturius concoquit. Crocodilorum morfibus auxiliatur, tritus, in linteo, & intinctus aceto, ita ut uinculis loca constringantur. Prodest ad bestiarum morsus, Sugillationes in facie, ex Melle. Contra haustum Opium & Fungos, cum aceto mulso bibitur. Luxatis imponitur cum farina & Melle. Ambustus igni cum oleo impositus, pustulas erumpere non patitur. Podagricis itidem imponitur, & aurium doloribus cum aceto. Ignes sacros, & ulcera quæ serpunt, cū aceto aut Hyssopo illitus sistit. Vritur fictili, diligenter opertus ne exiliat, cōditusq; prunis, usquedum efferveſcat. Aliqui fossilem subactō polline obliniunt, & carbonibus subijciunt, usquedum eius crusta exuratur. Solet & Sal communis hoc modo uri: Aqua semel abluitur, & siccatus in ollam coopertam mittitur, subdito igne, moueturq; donec iam nō exiliat. Spuma Salis, spumosi maris lanugō siue ramentum est, in exilibus petris inuentum, cuius eadem quæ Sali.

Muria. CAP. LXXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἀλμυ. Lat. Muria. Ita. Salamuoia.

Muria effectus Salis præbet, abstergitq;. Dysentericis infunditur, etiam si nome intestina corripit: & ischiadicis ueteribus. Ad fotus, aquæ marinæ usus præstat.

Flos Salis. CAP. LXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. ἈλϞ ἄνθϞ, Lat. Flos salis. Ita.

Fior del Sale.

Flos Salis flumine Nilo defluit. Lacubus tamen quibusdam innatat. Assumendus qui crocei coloris est, odore ingrato, seu gari. Interdum longè magis uirus olet, gustuq; mordacior,

Et pinguius lentus. Fucatus autē Rubrica, aut scrupulosus, improbat. Præterea sincerus non nisi oleo resoluitur: adulteratus nonnulla ex parte, etiā aqua, diluente factitiū colorem. Ad ulcera quæ cacoethe uocantur, Et phagedenas, genitalium nomas, Et purulentas aureis, efficax est. Oculorum hebetudines, cicatrices, albuginesq; tollit. Emplastris unguentisq; coloris causa, ut Rosaceo, miscetur. Sudorē cit. Aluum turbat, in uino aut aqua sumptus. Stomachum male habet. Additur acopis Et smegmatis, quæ albandi capilli gratia componuntur. Et in uniuersum acris est, Et feruentis naturæ, ut Sal.

Nitrum. CAP. LXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Νίτρον. Lat. Nitrum. Ital. Nitro.

Presertur Nitrum leue, roseo colore, aut candido, in foramina dehiscēs, perinde quasi spongiosum quiddā, quale ex Bunis affertur. Humores euocat, qui in alto cōcreuerunt. Spuma Nitri optima esse putatur leuissima, glebosa, friabilis, colore penè purpureo, aut spumosa, Et mordens, qualis ex Philadelphia Lydia defertur: secunda est Aegyptia. Quin Et in Magnesia Caria gignitur. Vim Et uestionem Salis habet, tam Nitrum quàm spuma eius: præterea Nitrum tormina sedat, si tritum cū Cumino bibatur, in hydromelite, aut sapa, aut aliquibus quæ inflationes discutere possunt, uti Ruta, uel Anetho. Febris circuitu redcuntibus illinitur, ante suspectā accessionem. Miscetur emplastris, quæ extrahunt, Et discutiunt, extenuāt, Et lepras abstergunt. Cum aqua autem calida, aut uino infusum, inflationes, purulentas aureis, Et sonitus earundē sanat. Sordes expurgat, cum aceto instillatū, canum morsibus ex asinino adipe aut suillo medetur. Resinæ Terebinthinæ admistum furunculos aperit. Aqua inter cutem cum fico illinitur: oculis ad claritatē ui-

sus cum Melle succurrit: & uenenis Fungorum, ex posca potum: aut si Buprestis momorderit, ex aqua: ijs uerò qui taurinũ sanguinem biberint, ex Laserpitio: ijsq; qui cibum non sentiunt, utiliter obducitur: opisthotonisq; iam remissioribus, & luxatis, cum cerato. In resolutione linguæ, pani commodè permiscetur. Aliqui supradicta carbonibus urunt, subiecta prius testana, donec incandescant.

Nitrum & spuma Nitri, quorum apud veteres amplissimus fuit in medicamentis vsus, nec agnoscuntur, nec afferuntur hodie. Salnitrum, quo in bombardarum pulueres, vtuntur, & conficiendam aquam sortem, ad disgregandum ab auro argentum, Nitrum non est, quod Theophrastus, Dioscorides, Galenus, & Plinius descripsere, vt ei qui hos diligenter legerit, faciliè clarescet. Atenim quòd suis quibusdam partibus, Nitro sit simile, eò tamen audacia non procedendum, vt veri Nitri in medicina succedaneum faciamus.

Fæx. CAP. LXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Τρυξ. Lat. Fæx. Ital. Feccia.

Eligenda Fæx maximè à uino uetere, Italico: sin minus, ab alio consimili. Fæx aceti uiribus longè acrior est. Crematur ut Alcyonium, antè diligenter siccata. Sunt qui noua testâ igni largo urant, usquedum penitus incendatur. Alij uiuis carbonibus Facis glebam obruunt, & idè opus prosequuntur. Experimentum est legitimæ ustionis, ut aerio nitore inalbescat, linguamq; tactu urere uideatur. Eadem urendæ Facis aceti ratio. Vis ei supra modum urens, & abstergens. Ulcera ad cicatricem perducit: adstringit, uehementer exest: siccataq;. Sed recenti utendũ est: quoniã celeriter exanimatur. Proinde non nisi in reconditorio, & uase aliquo reponi debet. Lauatur, ut Pompholyx. Quæ ustionem experta non est, tumores & per sese, & cū Myrto cohibet. Ventris stomachiq; fluxiones illita sistit. Muliebri profluuium, imo uentri aut genitalibus imposta, mitigat.

tigat. Panos discutit nondum exulceratos, & tubercula. Rigen-
tes mammæ, suiq; lactis impatientes, cum aceto peruncta extin-
guit. Cremata uerò, ungues scabros cum Resina aufert, addito
Lentiscino oleo, illita nocte tota, rufat capillum. Elota oculorū
medicamentis, ut Spodos, adijcitur. Cicatrices eorum & caligi-
nes eadem abstergit.

FAex Vini, nulli non, cui Vinum, perspecta. Fit ex ea, quemadmodū
suprà commonstrauimus, Alumen Facis. Porro resina hæc quæ va-
sis vinaris adglutinatur, quam Itali Greppola vocant, soluit alium.
Ea in puluerem redacta, cum modica quantitate Mastiches, & Saccha-
ri, iuri gallinæ insumpta leuem subductionem molitur. Potentius opera-
bitur Sena infusio, si in eam, Facis puluis indatur.

Calx uiua. CAP. LXXX.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασβες &. Lat. Calx uina. Ital. Calcina uiua.

Calx uiua hoc modo fit: Marinorum Buccinorum testas
igni condito, aut feruenti clibano, nocte dimittito: postera
die, si candidissima fuerint, extrahito: sin aliter, iterum urito,
usquedum uehementer inalbuerint. Dein ubi in aquam frigidā
immersa fuerint, in fictile nouū conijcito, & exacte pannus ope-
riens, nocte unā conquiescere finito, manè eam extrahens. Vbi
perfecto omni opere elaborata fuerit Calx, recōdito. Fit & è lit-
torabilibus calculis igne crematis, nec nō è uili & fusaneo mar-
more: quæ cæteris præfert. Vis omni Calci in cōmune ignea, mor-
dēs, adurēs, & crustas inducēs. Quibusdā alijs immista, ut adipi
oleo, concoquēdi uim assumit, mollit & dissipat. Vliera ad cica-
tricem perducit. Efficacior existimatur recēs, nec aspersa aquis.

Calx vulgò agnita. Priuatim fit è Purpurarum, Buccinorum, Co-
chlearum, Ostracorum, & Onorum testis, variante operationis
modo. Publica & priuata adificia, id genus Calce fiunt, in tota Germa-
niæ maritima. Quæ uero ex albo lapide fit, seu marmore quopiam
uiliore, primū extincta, post sepius aqua frigida elota, & postremū cū
cum aqua Rosacea, mirum in modum prodest immissa unguentis vlce-

rum malignorum, sine morſu, deſiccatorijſ. Proinde Vnguenti de Calce uſus erit, in vlcera genitalium, & maximè Gallica, aliſq; ad eum modum malignis.

Gypſum. CAP. LXXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. γύψος. Lat. Gypſum. Ital. Geſſo.

Gypſum uim habet adſtringendi, obſtruendi, Sanguinis eruptiones ſudoresq; cohibet. Sed potum, ſtrangulationis modo iugulat.

Gypſum & Italia & Gallijs notiſſimū, trium eſt generū. Vnum in laminas foſſile, quod non aliud plane eſt, quam Aphoſelinus, qui ipſe eſt, Specularis lapis. Alterū, in peclines oblongos ſciſſile. Tertium, in ingentes coaleſcens glebas. Huius minera lapis eſt albus, ſquamoſus, conſiciendique ſatis nota eſt ratio.

Sarmentitiuſ cinis. CAP. LXXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. τέφρα κληματίων.

Lat. Cinis Sarmentitiuſ. Ital. Cenere de ſarmenti.

Sarmentorum cinis urendi uim habet. Cum axungia autē uel oleo illitus, fraclis neruis, articuloꝝ colluſionibus, & neruorum nodis prodeſt. Cum Nitro & aceto, excreſcentias carnis in ſcroto reprimiſ. Serpentium canumq; morſibus illitus ex aceto medetur. Cruſtas obducentibus medicamentis admiſcetur. Fit ex eo lexiuuium contra præcipitationes, & Fungoꝝ uenena, cum aceto, ſale & Melle.

Sarmenta non ignota ſunt. Horum lexiuuium & Cinis varij in medicina ſunt uſus. Cinis eſt contrarijs qualitatibus & ſubſtantijs conſtat. Nam que ſam eius partes terrea ſunt, quadā fuliginofe. Ea tenui ſunt eſſentia, ſiquidem cinere aqua madefaclō poſtea colato, cum aqua ſecedunt, & reſtat in cinere terreſtris eſſentia, cui facultas omnis calida, & ſubtilis deperijt. Cinis omnis, cætera inuicem ſimilis, naturam ſequitur materie e qua prodijt.

Alcyo

Alcyonium. CAP. LXXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αλκυόνιον. Lat. Alcyonium. Ital. Alcionio.

Alcyonij quinque esse genera compertum est. Vnum enim spissum, acerbis saporis, spongiosa facie. Item tetri odoris, ponderosum, & picē olens, quod plurimum in littoribus inuenitur. Alterum pinnulæ oculorum aut spongiæ simile, fistulosum, & leue, odorem algæ reserens. Tertium uermiculi forma, & colore magis purpureum, quod Milesium quidā uocant. Quartum succidis uelleribus non dissimile, multis inanitatibus hians, leue. Quintum figura Fungi, sine odore, asperum. parte interna quodam modo pumicosum, foris leue, acre, quod plurimum in Propontide iuxta insulam Besbicon appellatam gignitur, patrio nomine Halos achnen uocant. Duo priora in sœminarum smegmata assumuntur. Contra lentigines, lichenas, lepras, uitiliginas, nigritias, & maculas in facie reliquog, corpore. Tertium ijs qui difficili urina uexantur, aut arenulas in uesica colligunt, idoneum est. Item renibus affectis, aquæ inter cutem, lieni. Vstū autem, & ex uino illitum alopectias replet. Postremum dealbādis dentibus aptum est. In alia smegmata, psilotraq, assumitur, cum sale mistum. Si quisquam Alcyonium cremare uelit, cum sale in crudum fictile mittat, & oblinens uasis spiraculum luto, ita fornaci mandet, & cum figlinum percoelum fuerit, extrahens ad usus recondat. Lauatur ut Cadmia.

Alcyonium spuma marina genus, multiplex ut ex Dioscoride patet. Huius primum, & postremum tantum genus in Europam asportantur. Alcyonij omnes emundant & digerunt. Calidi sunt & acres, plus minúsue, quatenus tenuioribus constant partibus.

Adarces. CAP. LXXXIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αδαρκης. Lat. Adarces. Ital. Adarce.

Fit in Cappadocia quod Adarces appellatur. Est autem tanquam concreta falsilago, humidis & palustribus locis siccitate emergens: & arundinibus ac herbis agglutinata, colore flori lapidis Asij similis, & omni forma molli Alcyonio, & aliquantum cano proxima, ut uideri possit lacustre Alcyonium. Ad euellendas lepras, lentigines, lichenas, & uitia cutis in facie, & similia, accommodatur. Et in summa, uis ei acris. Humorem euocat qui in alto concreuit, & ischiadicis prodest.

ADarces falsilaginis cœcreta genus, Cordo id esse ducitur, quod Itali Pallam marinam vocant, cum hanc doctissimus vir Matthiolus, & Italus, nullum qui in Italia Adarces commonstraret, repererit.

Spongiæ. CAP. LXXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Σπόγγιον.

Lat. Spongia.

Ital. Spugna.

ESpongijs alias mares appellauere, tenui fistula, spissas: quarum duriores Tragos nominarunt. Fœminas autem quæ contrarias dotes habent. Vruntur eæ ut Alcyonium. Recentes sine pinguitudine, uulnerariæ sunt, & tumores reprimunt. Recentia uulnera ex aqua poscæue conglutinant. Veteres sinus ex decocto Melle iungunt. Vetusstæ autem inutiles. Aridæ ligatæ lino, si penicilli modo adigantur, occlusa ulcera, callosq; laxant. Siccæ recentes & uacua; senilia ulcera, quæ fluxione laborant, aut cuniculatim excedunt, impositu siccant. Sanguinis profluum sistunt. Crematarum cinis ex aceto, aridæ lippitudini auxiliatur: & ubi quid abstergere, aut adstringere opus est. Vtilius, in oculorum medicamentis lauare cinerem. Omnium cinis cum pice crematarum, profluentem sanguinem sistit. Candida cura

curæ fiunt, è molliſſimis recentes, per æſtus tinctæ ſalis ſpuma, quæ petris cohæret: inſolantur inuerſæ, hoc eſt, parte caua ſurſum ſpectante, & qua abſciſſæ, fuerunt, deorſum. Si uerò æſtina ſerenitate ad lunam ſternantur, perfuſæ ſalis ſpuma, aut maris aqua, maximum candorem referent.

Spongia aut rara ſunt, aut denſæ & compactæ, aut quæ vocantur Achilææ. Lapis qui in Spongijs reperitur, renales lapillos cõminuit. Is diſſolutus, lacti ſimilem ſuccum emittit. Quo patet eum ſine calore manifeſtò extenuare.

Corallium. CAP. LXXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Κοράλλιου. Lat. Corallium. Ita. Corallo.

Corallium, quod aliqui Lithodrendron appellarunt, marinum eſſe fruticem conſtat, qui alto extractus, duratur ſtatim atque emergit, tanquam offuſo aere protinus concreſcat. Plurimũ inuenitur ad Syracuſas, in promontorio cui Pachyno nomen eſt. Laudatiſſimum, rubens, colore Antherici aut Sandycis ſaturatæ, nec ſecus tereti facile cedēs, æquabili uſquequaq; concremẽto, ruruſus algæ aut ſuci marini odore, quàm ramoſiſſimum, forma fruticis, Cinnamomi emulũ. Quod autẽ in lapidis duritiã coit, ſcrupuloſum, inane, & lacunoſum, uitioſum exiſtimatur. Adſtringit, & refrigerat mediocriter. Excreſcentia coerçet, oculorũ cicatrices abſtergit, ulcerũ caua, & cicatrices explet. Cõtra ſanguinis reiectiones magnoperè efficaciſſima eſt. Vrina difficultati auxiliatur, quin & potu ex aqua lienẽ abſumit. Quod antipathes uocant, Coralliũ eſſe arbitrantur, ſpecie tantũ diſtans. Eſt autẽ colore nigro, arboris figura, ramoſum magis. Vires ſupradicli habet.

Coralliũ marinũ & lapideſcens frutex, piſcatur in quibuſdã maris Ithyrrani tractibus, nõ rubri tãtũ, & nigri, ſed etiã cãdiſſimi coloris

verumtamen quod tale est, rubro minus & ponderosum, & intus constipatum, spongiosum magis & leue, quinetiã. Id cause vt eo potius vtatur medici, cum infigidandi sese offert occasio. Corallium cum ex aqua extrahitur muscosum est totum, nec rubrum cernitur, at artificum industria perpolitur & nitorem acquirit. Fragmenta innumera candidi & nigri Corallij Neapoli visuntur. Occulta quapiam vi epilepsie medetur, medicina est cordialis, siquidẽ ingentem in animis letitiam parit.

Phrygius lapis. CAP. LXXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. λίθος φρύγιος.

Lat. Phrygius lapis. Ital. Pietra phrigia.

Phrygius lapis, quo infectores in Phrygia utuntur, à qua nomen accepit, nascitur in Cappadocia. Optimus habetur pallidus, modicè grauis, non solida corporis compage, intercedentibus albis segmentis, ut in Cadmia. Vritur autem uino optimo perfusus, uiuisq; carbonibus obrutus: perflatur assidue follibus, donec mutato colore rufescat. Rursus extractus eodem uino restinguitur. Hoc iterum & trinis uicibus faciendum. Attendendum tamen, ne minutim confringatur, & in fuliginem euanescat. Vis crudo ustoq; adstrictoria, expurgans. Ulceribus crustas quadantenus inducit. Ambustus cum cerato medetur. Lauatur ut Cadmia.

Lycnis lapidis nomine seplasijs duo lapides prostant. Primus longus est & teres, in mucronem desinens. Alter, effigie terre glebam refert, media inter lapidẽ & terrã essentia fuscis in pallido coloris, notis ac si situm contraxisset, candidus distinctus. Hunc Phrygium lapidẽ Cordus existimat, Matthiolus uero, Italia testificatur incognitum.

Asius lapis. CAP. LXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασίου λίθος.

Lat. Asius Lapis.

Ital. Pietra Asia.

Asia

Asius lapis assumi debet Pumicis colore, leuis, fungosus, itē friabilis, scissiles uenas lutei coloris ad imū aētas habens. Eius flos, falsugo subflaua est, summo lapide insidens, compage tenui, colore in aliquibus albo, in alijs Pumici simili, ad luteū uer gente. Ad motus linguæ aliquantum mordet. Vim habet uterq; adstrictoriam, & modicè erodentem. Admixtus liquida pici, aut terebinthinæ, tubercula discutit. Lōgē ualidior flos existimatur. Decetero siccatus flos, uetera ulcera & cicatrici repugnantia sanat. Excrescētia cohibet, tetra ulcera & fungis similia, cū Melle expurgat. Vlcera caua explet, & expurgat cū Melle: depascentiaq; cum cerato sistit. Fit cataplasma ex eo podagris, misto fabæ lomēto: & lienosis, ex aceto & uina calce. Prodest flos ex Melle phthysicis linētu. Podagrici iuuantur, pedibus in folio ex eo lapide excauato inditis. Fiunt quoq; pulueres, qui cor pora erodunt, & luxuriantem carnem, & corporum crassitiē absumunt, cum uice Nitri in balneo sparguntur. Si lauare libet Cadmiæ modo lauatur.

Lapis Asius in Natura minerā amandabitur, non prius agnoscendus, quam per Plutonem prodetur.

Pyrites. CAP. LXXXIX.

NOMENCLATURA.

Græce. ΠΥΡΙΤΗΣ. Lat. Pyritis. Ital. Pietra Pirite.

PYrites lapidis genus est, à quo æs conflat. Eligi debet Paris similitudine, facile scintillas ædens. Vritur sic: Melle irrigatus molli pruna continuo flatur follibus, donec rufescat. Alij in multos carbones igni candentes, lapidem copioso Melle perfusum deijciunt, & ubi ad fuluum colorem uergerē cœperit, extrahunt: efflatoq; cinere, rursus madefactum cremant, donec æquabiliter assicatus, friabilis reddatur. Siquidem sepe facies summa solum uritur. Ita crematus, siccatusq; reconditur. Si eloto opus sit, lauari debet ut Cadmia. Tam crudi quàm usti uis

est, excalsacere, abstergere, offusam oculis caliginem expurgare, duritias concoquere, & concoctas discutere. Resina exceptus excrescentia in carne cohibet, sed calorem quendam & adstrictionem parit. Ita ustum nonnulli Diphryges appellant.

PYrites lapis non alius est quam Marchesita vulgaris. In metallorum fodinis diuersa effigie & colore repperitur. Raro tamen, quæ metalli magnam partem contineat, eaque causa est, ut è caueis fodinarum in Germania, res velut inutilis eiciatur, quæ tamen hac ars, illa auri, ista argenti quippiam in se contineat.

Hæmatites. CAP. XC.

NOMENCLATURA.

Græ. Αἱματίτης.

Lat. Hæmatites.

Ital. Pietra Hæmatite.

Hæmatites optimus habetur friabilis, saturato colore niger, durus & suo pte ingenio æqualis, nulla sorde admista, nulloq; zonarum discursu. Vim habet adstringentem, & excalsactoriam aliquantum, extenuantemq;. Oculorum cicatrices & scabritiam cum Melle purgat: cum lacte autem muliebri, lippitudini, fractis, & oculis cruore suffusis conuenit. Bibitur contra difficultatem urinæ, & fluxiones mulierum in uino. Et ab ijs qui sanguinem reiecerunt, cum succo punici mali. Fiunt ex eo coticula & collyria, oculorum utiq; apta. Vritur ut Phrygius, sine uino duntaxat. Modus ustionis est, ut modicè leuis fiat, & bullis quibusdam intumescat. Sunt qui Hæmatiten ita adulterant. Densam glebam rotundamq; Schisti lapidis, cuiusmodi sunt quæ eius radices uocantur, in urceum figlini operis, qui feruentem cinerem contineat, cōdunt, paucaq; interiecta mora eximunt, experiunturq; si trita ad cotem Hæmatitæ colorem reddat. Quòd si ita res se habet, reponunt: sin minus, iterum obruunt, & subinde conspicientes, periculum faciunt. siquidē in cinere diu dimissus,

sus, colore mutato diffunditur. Coarguitur male confictus, primum scissilibus uenis: quippe in rectos uenarum discursus refringitur. At Hematites longè secus se in colore habet: namque hic floridum reddit: Hematites uerò saturatiore, atque Cinnabarin imitantem. Inuenitur in Sinopica Rubrica. Fit & è Magnete lapide, uehementer ambusto. In Aegypto sponte natura cum metallis enascitur.

Hematites lapis in Italia maximè & Germania, ubi nascitur agnitus. Siquidem Hematitidis species omnes à plinio descripta: præter unã (per Cordum) in Hercinia Saxonia montibus reperiuntur.

Schistus lapis. CAP. XCI.

NOMENCLATURA.

Græ. Σχίσις &. Lat. Schistos. Ital. Pietra Sfeffa.

Schistos lapis in Iberia Hispania gignitur. Probatur maximè qui Croci colorem emulatur, friabilis, suapte natura fissilis, concremento & alterno coherentium uenarum discursu, pectinum modo. Ammoniaco sali similis. Vim exhibet Hematitidis, sed ad omnia infirmiore. Quin & caua replet muliebri lacte perfusus. Ad præcidentia, rupta, item genarum crassitiem, & uuas oculorum, magnoperè efficax est.

Cum Schistus hodie non habeatur: parisque cum Hematite sit uirtutis: substitui eius loco sine noxa Hematites potest.

Gagates. CAP. XCII.

NOMENCLATURA.

Græ. γαγάτης.

Lat. Gagates.

Ital. Pietra Gagate.

In Gagatarum lapidum genere, præferendus qui celeriter accenditur, & odorem Bituminis reddit. Niger est plerumq; & squalidus, crustosus, per quã leuis. Vis ei molliendi, & discutiendi. Deprehendit fonticum morbum suffitus, recreatq; uul-

na,

uæ strangulationes. Fugat serpentes nidore. Podagricis medicaminibus, & acopis additur. In Cilicia nasci solet, qua influens amnis in mare effunditur, proximè oppidum quod Plagiopolis dicitur. Vocatur autem & locus & amnis Gagas, in cuius faucibus y lapides inueniuntur.

Alij plures lapides. CAP. XCIII.

NOMENCLATURA.

Græ. πολλοὶ ἄλλοι λίθοι. Lat. Plures alij Lapidēs.

Ital. Molte altre pietre.

Lapis Thracias dictus, nascitur in flumine quodam Scythia, cui Ponto nomen est. Vis ei Gagata. Traditur aqua accendi, & oleo restingui: quod in Bitumine accidit. Magnes lapis optimus est, qui ferrum facile trahit, colore ad cæruleum uergente, densus, nec admodum grauis. Datur cū aqua mulsa, trium obolorum pondere, ut crassos humores eliciat. Sunt qui Magnetem crematum pro Hæmatite uendant. Arabicus lapis maculoso ebori similis. Is tritus illitu hæmorrhoidas exiccat. Eius cinis dentifricio optimus. Galaclites appellatur, quod lacteū succū resudet: cinerei tamen est coloris, ac gustu dulcis. Ad oculorum fluxiones, ad ulcera conuenienter illinitur. Oportet autem in aqua tritum, pixide plumbea recondere, propter uim glutini, quod ei obhæret. Melitites omnia Galaclitæ similis. Hoc tantum interest, quod dulciorem succum remittit. Eiusdem ut Galaclites effectus. Morochithus lapis, quem aliqui Galaxiam, aut Leucographida uocauerunt, in Aegypto nascitur: quo, utpotè molli, & facile liquecente, linteones dealbandis uestibus utuntur. Spiracula corporis obstruere uidetur, conueniēs ijs qui sanguinem expuunt, cæliacis, & uesicæ doloribus, cum aqua potus. Itidem fluxionibus uulvæ, & impositus uelleri. Mollibus oculorum collyrijs miscetur. Explet enim caua, atque delachry-

matio

mationes sistit. Idem cerato exceptus, ulcera quæ sunt in teneris partibus corporis, ad cicatricem perducit. Alabastrites uocatus Onyx, crematus, resina aut pice assumpta duritias discutit, stomachi dolores cum cerato leuat, gingiuas comprimit. Lapis nomine Thytes, in Æthiopia gignitur, subuiridi colore Iaspide imitatus. Cum diuiditur tamen lacteum succum reddit. Vehementer mordet: tenebras, quæ pupillis obuersantur, expurgat. Iudaicus lapis in Iudæa nascitur, glandis effigie, candidus, scita admodum cõfiguratione, lineis æqualiter inter se distantibus quasi industria detornatis, Solutus nullam qualitatem manifestam gustui representat. Potest Ciccris magnitudine tritus ad cotem, ut collyrimum, cum calidæ aquæ cyathis tribus, potu difficultati urinæ auxiliari, & calculos in uesica comminuere. Amiantus lapis in Cypro nascitur. scisso Alumini similis: quo, utpotè flexili, telas & uela tantum spectaculi gratia texunt, quæ ignibus iniecta ardent quidem, sed flammis inuicta splendidiora exeunt. Sapphirus lapis, percussus à scorpione, potu prodesse existimatur. Contra intestinas exulcerationes bibitur. Excrescentia in oculis uuasq; & pustulas inhibet, & ruptas membranas cogit. Memphites in Ægypto iuxta Memphin inuenitur, calculorum magnitudine, pinguis, uersicolor. Tradunt trito & illito, quæ urenda aut secanda sunt, sine periculo obstupescere, ita ut non sentiant cruciatum. Selenites lapis, quem aliqui Aphroselenon appellarunt, quoniam noctu inuenitur lunæ imaginem reddere, quæ cum ea quidem augetur & decrescit. Nascitur in Arabia, candidus, traslucens, leuis. Huius ramenta comitialibus in potu dari iubent. Eo ceu gestamine ad amuleta mulieres utuntur. Arbores adalligato eodem frugifera redduntur. Iaspidum quedam Smaragdum imitatur, alia Crystallum, colore similis pituitæ: alia non dissimilis ari, ob id uocatur Aerizusa: alia ueluti fumo infecta, quæ Capnias ex argumento uocatur. Quedam

dam lineis albis & resplendentibus præcingitur, Assyrios appellata. Alia Terebinthina similis quæ Terebinthizusa dicitur. alia colore Callaida gemmam æmulatur. Omnes amuleta esse traduntur, & accelerare partû fæmoribus appensa. Actites lapis est ueluti prægnans, cum quatitur, alio in utero sonante: Grauidis continet partus, cum lubrica sunt uulua & parum tenaces, sinistro brachio alligatus. Sed parturientibus è brachio amoueat, & feminibus alligetur, ut sine doloribus pariant. Furem deprehendit, si quis in pane conditum offerat, fur enim mansum deuorare non poterit. Quinetiam concoctus, furem coarguit: quippe decocta cum eo, deuorare non poterit. Tritus, & cerato exceptus. Cyprino, aut Gleucino, aut excalfaciente, comitiales magnifice iuuat. Ophitea genera multa. Quidam ponderosus & niger. Alter cinereo colore spectatur, punctis distinctus. Tertius lineis quibusdam candidis intercinctus est. Omnes alligati contra capitis dolores, & serpentium ictus profunt. Feruntur qui lineas habent, lethargo, & capitis doloribus auxiliari. Lapidis in spongis inueniuntur, qui uesica calculos rumpunt, in uino poti. Lithocolla glutinum, quo lapides coniunguntur. Conflatur autem ex marmore, lapide Pario, & taurino glutine. Potes est candente specillo admotum: incommodos oculis pilos replicare. Ostracites testa similitudinem habet, crustosus, & in laminas fissilis, quo mulieres ad detrahendos pilos, pro pumice utuntur. Menses drachmæ pondere potus ex uino, sistit. Si quatuor diebus à purgatione bibitur sicilici pondere, fæminis præstat ne concipiant. cum Melle autem impositus, mammaram inflammationes lenit, & nomas cohibet. Smyris lapis est, quo annularij scalptores lapides expurgant, ad erodendum & urendum utilis. Gingiuis, quas humor uexat, prædest. Dentifricio comédatur. Arena è littoribus sole feruesacta, hydropicorum tumores exugit, si capite tenuis in ea obruant. Terreri solet ad
arid

aridos fotus, pro Milio aut Sale. E cote Naxia, quod exacuendo ferro deteritur, illitum alopecias ad pilum reducit. Virginū māmas cohibet, nec incre scere patitur. Potum ex aceto, lienem absumit, & comitialibus prodest. Geodes lapis astringit, siccat, caligines oculorum discutit. Illitus autem ex aqua, testium māmārumq; inflammationes sedat.

Gagates & Thracius lapis vi & essentia admodum cōsimiles, hoc inter se discrem. n. habent. Gagates, crustaceus: Thracius quaquauer sum sibi equalis est. Germaniæ montes Gagatū speciem produciunt, quo fabri ararij & ferrarij pro carbone vtuntur. Vires, odor, forma, essentia, Gagatem representant. Thracius lapis, ipsum est Succinum nigrum Magnes vi attrahendi ferri praditus, vulgo notus est, & in Germania nascitur, in Misnia montibus, & Hercinia Saxonia, propè Harziburgum, arcem miliare Germanicum à Gostaria distantem. Arabicus Galaclites, Melitites, Marochtus, ignoti nostro æuo sunt lapides. Galaclites tamen, Cordo, Hildenhemij nascitur, substantia, forma, & viribus nihil à Dioscoride discrepans. In eiusdem territorij montibus Arabicus inuenitur, maculis & cādore ebori persimilis. Alabastrites, hys notus est omnibus qui magnificis signis & adificis insuevere. Thyites nostro æuo est incognitus. Iudaicus seplasis omnibus summè est familiaris scilicet ad cōtinuendos in renibus lapillos. amiantus è Cypro affertur, alumini sibi simili similis (superius demonstrauimus ipsum esse alumen plumæ) cādore tamè inferior. ab igne, quantumuis in eo persistat, integer exilit. Venosus est adiantus, ad ligni formā accedēs. Nec desunt qui flexilem producāt, nēpè è quo fila & tela cōtexi queāt. Impostorū est pilos Salamādra dicere. Nā mōtanus est lapis. Profertur & in laminas fissilis amiantus sed à Dioscoride prateritus. Sapphirus noster, nota gemma, notis aureis nō splēdescit vt vult Plinius, nullūq; aliud discerniculū habet, quā axurimi (vt sic loquar) coloris resplendentia, Porro cū vsitatū sit in medicinis cordialibus, instauratricibus pratioisq; electuarijs, quæ in pestē, venena, & ad vigorē cordi excitādū cōponūtur, nō Saphiros tātū, sed etiā Smeraldos, Rubinos, Granatos, & Hiacinthos immittere, & pauca seplasia vera, apud se, gēmārū fragmēta habeāt, Medicorū hac in re negotiū erit suæ artis peritos, & probatæ fidei gēmarios cōsulere, ac dein in minutissimum puluerem super Porphyrio lapidē reducere. Siquidem eorum non toleranda ignorantia, seu potius stoliditas, qui Coralium in creis mortarijs molitum, in vsus medicos transferunt,
nescij

nesciū brutum hominum genus nihil esse quod aris & ferri naturam & substantiam magis in se contrahat, quam Corallium, quod miserandis agris aut maturam, mortem, aut molestiam amplio rem importat. Memphites, & Solenites, lapides nobis abstrusi, hic in Arabiam, ille in Memphim relegabitur, nisi dicamus hunc Specularem esse lapidem, ut Cordus sentit. Iaspidium diuersum colorati sunt. Quidam candidi, rubeis notis varietati, quidam toti rubent, alij in maculis sanguineis viri descunt, alij diuersorum sunt colorum, ut apud gemarios videre est. Aetites diuersorum hodie colorum inuenitur, magnitudine, modo singulari, modo exigua. In Aquila quidem nido repperitur, non ibi nascens, sed in præcelsis montibus, & rupium aditissimarum commissuris. Ophites noster, durissimus est lapis, Porphyrj penè modo, colore nequicquā nigricante & candido, quod in suo Ophite requirit Plinius, at totus in viridi obscurus, maculis discriminatus in viridi perspicuis. Quo patet nostrum, ab antiquorum Ophite discrepare. Spongiarum testacei lapides, renalibus lapillis effringendus idonei, in coloris lactei colorem resoluntur. Quocirca incidunt sine manifesta caliditate. Clarū quid sit Lithocolla. Nascitur Ostracites apud hildens hemium, testarum laterumq; substantiam, & aspretudinem referens. Pulsus non dissimilem sonitum adit, plana, qua sibi ipsi interfertos ceu lateres habet, coagmentatione coalitus. Smyris mira cum Adamante proximitatis, siquidem utroque & gemma & arma poluuntur. Vitrum etiam Smyris findit. Oculta nunc est Naxia. In Misnia zignitur, haud procul à Dresola, & in Saxo nam Hildenshemina.

Terra. CAP. XCIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Γῆ. Lat. & Ita. Terra.

OMnis terra ad medendi usum recepta, summam & primam uim habet refrigerandi, meatusq; obducendi, occludendiq;: sed specie distat: cum alia, adiunctis quibusdam, ad alia sit utilis. Eretriades duæ sunt. Vna, uehementer alba est, altera Cinericia. Optima habetur ad cinereum colorem uergēs perquam mollis, quæ si per aramenta tractim ducatur, lineam uiolaceā refert. Lauatur ut Cerusa, aut hunc modū: Teritur seorsum, & cū aqua, & ubi pessum ierit, humor leuiter excolatur
sicca

siccata solibus, iterū teritur interdū, adiecta aqua ut uespere
 confidat antelucanis colo excernitur, & demū in sole trita,
 si fieri potest, digerit in pastillos. Quòd si tosta desideret, pastilli
 magnitudine Ciceris in fictile perforatū conijciuntur oreq; uasis
 diligenter obturato, supra carbones candentes continenter sol-
 libus perflantur. Vbi uero cinis in fauillas se conuertit, aut aë-
 reum colorem contraxit, exempti reconduntur. Vim habet ad-
 stringentem, & refrigeratorem, leuiter mollientem, caua ex-
 plet, & sanguinolenta conglutinat. Samia præfertur candida,
 leuis, tangenti linguæ glutinis modo adhærescens, mollis, succo-
 sa, friabilis, cuiusmodi est, quam aliqui Collyrion uocant. Duæ
 enim species eius: Vnam antè diximus: Altera Aster appella-
 tur, crustacea, & cotis modo prædensa. Vritur ac lauatur ut E-
 retria, uimq; consimilem habet. Sanguinis reiectiones sistit. Fæ-
 minis fluxione uulua laborantibus, cum flore syluestris Punicæ
 datur. Testium & mammarum inflammationes, illita ex Ro-
 faceo & aqua, refrigerat. Sudores arcet. Contra serpentium
 morsus & uenena, pota ex aqua auxiliatur. Samius lapis in Sa-
 mia terra inuenitur, quo aurifices utuntur poliendo auro, ut re-
 splēdeat. Probatum candore, & duritia. Vis ei adstrictoria, &
 refrigerans. Prodest stomachicis potus. Sensus habet. Verum
 ad fluxiones oculorum & ulcera, cum lacte efficax est. Partus,
 ut tradunt, adligatus accelerat, & conceptus fœminarum custo-
 dit. Chia eligi debet candida, uergens ad cinereum, Samiæ simi-
 lis. Est autem crustosa, albaq; sed fictitijs formis differens. Vis
 eadem quæ & Samiæ. Extendit faciem, & erugat, atque splē-
 didam reddit, colorem in facie & corpore toto commendat. In
 balneis pro Nitro deterget. Eadem præstat Selinusia: Maximè
 laudatur, quæ uehementer resplendet, candida, friabilis, & hu-
 more dilui celerrima. Cimoliæ duo genera, candida, & ad pur-
 pureum inclinans. Optima existimatur, quæ innatam habet pin-

guitudinem, tactuq; frigida sentitur. Vtraque aceto diluta, parotidas, & alia tubercula discutit. Ambusta igni, si statim Cimolia oblinantur, pustulas non sentient. Testium duritias, & totius corporis collectiones cohibet. Igni sacro imponitur. In summa, utraque multum in medicina commendatur, si incorruptæ originis, nec spuria assumatur. Quæ pinguis dicitur, colore serè Eretriæ similis est, grandioribus tantum glebis: manum si quis admoueat, refrigerabit. Tactu linguæ usque adeo glutinosa, ut pensilis hæreat. Cui effectus idem qui Cimoliæ: paulo tamen infirmior. Hanc aliqui pro Eretriade uendunt. Fornacæ testæ uehementer tostæ, crustas ulceribus obducunt: quare prurigini & papularum eruptionibus medentur. Podagricis prosunt, strumas discutitiunt, cerato exceptæ. Fornacium terra quæ retorrida fuluescit, eiusdem cum testæ effectus. Melia colore cineream Eretriam imitatur, aspera tactu. Ea digitis friata, derasi Pumicis modo crepitat. Vim habet aluminosam, sed remissiusculam, id quod gustu deprehenditur. Modicè linguam siccat, purum corpus reddit, & colorem commendat, pilos extenuat, uutiligines & lepras abstergit. Picloribus usum præbet, ut colores diutius perennent. Emplastris uiridibus, quæ chloræ dicuntur, efficaciter inseritur. Ex omni Melia terra & omni alia in uniuersum, eligi debet recens, mollis, non lapidosa, friabilis, quæ cum humorem attigerit, facile resoluatur. Ex Ampelide terra, quæ Pharmacitis nomine, in Seleucia Syria nascitur, laudatur in primis nigra, Piceæ longos carbones referens, modicè assulosa, æquabili splendore, quæ detrita, accepto oleo, statim eliquescit. Vitiosa censetur candida, & cinerea, quæ in liquorem non resoluatur. Vim dissipandi & refrigerandi habet. Ad calliblephara addatur, tingendis capillis idonea. Usus eius ad illinendas uites sub germinationis tempus, utpotè cum in nascentes uermiculos enecet.

Fuligo pictoria. CAP. XC V.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασβόλη. La. Fuligo. Ita. Fuligine.

Fuligo qua pictores utuntur, ex uitrarijs officinis colligi solet: siquidem ei palma tribuitur. Vis ei ad adstringendum & erodendum efficax. Fraëta cum Rosaceo cerato ad cicatricem perducit.

Atramentum librarium. CAP. XC VI.

NOMENCLATURA.

Græ. Μέλας ὡ γράφομεν. La. Atramentum librarium. Ita. Atramento librario.

Atramentum quo scribimus, Fuligine è Tedis coaëta colligitur. In singulas libras gummis, ternæ Fuliginis uncia adijciuntur. Fit etiam è resinarum & pictoria Fulgine, de qua paulò antè diximus. Assumitur autem Fuliginis mina gummis sequilibra, glutinis taurini, Atramenti sutorij, singulorum sequiuncia. Additur conuenienter erodentibus medicamentis ambustis, ex aqua commodè crassius illinitur: sed non antè soluitur, quàm cicatricem induxerit. Sanatis siquidem ulceribus, sua sponte decidit. Cæterum habes, amicissime Aræe, serè qua tradenda duximus pro operis modo quem destinauerimus, & materia auxiliorumq; medicinalium copia.

Omnes hæ terrarum species, ut veteribus cognita, & in medicamentis usurpata, ita harum, à patrum nostrorum memoria, & usus, & notitia deperijt. Cordo tamen, Melia Hildenshemij inuenitur, forma & viribus cum Dioscoride conueniens. Itidem Ampelitis, Zuicania, in Misnie finibus, ex montibus eruitur, & in inferiori Germania Aquè sgrani, à fabris lignarijs, Nigra creta appellatur. Caput 95. & 96, è scripto Dioscoridis satis nota sunt.

Finis Quinti Libri.

PEDANIIO

SCORIDIS ANASARBEI,

De Venenis, Quoque modo ar-

ceantur, vitenturque, Liber

Sextus, Ioanne Ruel-

lio Sueffionensi

interprete.

*Ad puncta annotationes doctæ &
compendiosæ.*

PRAEFATIO.

*V*PERIORIBVS, amicissime Aree, libris, tradidimus de Aromatibus, Oleis, Vnguentis, Arboribus, & earundem fructibus, Lachrymisq; item Animalibus, Melle, Lacte, Sauro, Frumentis, Ovis, Herbis, Radicibus, Liquamentis, Vinis, Metallisq;. In hoc uero totius operis ultimo, facultates medicamentorum recensimus, quae prodesse nobis, aut officere possunt. Vitata igitur orationis prolixitate, opus institutum prosequamur. Huiusmodi autem tractatus, cum bisariam distributus sit: In partem Venena praecauentem, ita ut ne fallant sumentes: Aut si quando per imprudentiam dentur, ut tum quoque innoxia fiant, irritaq;. Et in rationem ipsi succurrendi, qui iam noxiam sentiunt: Primum disseram de praecauendi modo, quem esse difficillimum, pleriq; maiorum arbitrantur, quod dantes clam Venena,

nena, ita insidias temperant, ut peritissimum quenque decipiant. Siquidem *Venena*, sua amaritudine, permixtis dulcibus spoliatur: & graue odoris uirus, mistura odoramentorum eximunt. Aut medicamenta immiscent, quæ tuendæ sanitatis gratia dari putantur: & præsertim in uale tudine, ut *Absinthium*, *Tragoriganum*, *Satureiam*, aut *Hysopum*, quinetiam *Thymum*, *Irim*, *organum*, *Abrotonum*, *Castorium*, Aut si quid medicamentis purgatorijs cognatam habere qualitatem uideatur: aut potio nibus inserunt: ut uinis asperis, iuribus, passo, mulsæ aquæ, masto, succis, ut in cremore lentis, polentis. Aut medicaminibus, aut alijs, quæ assumuntur, edulij speciem referentibus. Quare qui in ea suspitione sunt, conditos cibos uitare debent, omniq; intonso sapore, dulcium, aut salforum, aut acidorum, abstinere: nec sitibundi affatim bibere, aut esuriētes uoraciter comesse, semperq; ad saporem horum diligenter attendere, præsertimq; potu, frigidam aquã præsumere. Satiato enim appetitu, qualitates ægerime postea concoquantur. In ægris quidem, facile cauemus portiones, auxilij prætextu dari solitas, quas offerunt improbi ueneficiorum artifices: Itaque ob id, laborantes morbo, non perinde audentium iniurijs patent. Et hæc quidem, ne facile incauti seductiq; homines, capiantur dolis ueneficiorum, ratio est & facultas. Sed alia superest expeditior, ut suspiciosi aliqua præsumat, quæ Venenorum uires habetent, & inefficaces irritasq; reddant: Cuiusmodi *Carica* sunt cum iuglandium nucibus mæducata, & quæ *Cedromela* uocant, id est, *Citria*, seminisq; *Napi* drachma cum uino, itē folia *Calaminthæ*, aut *Creta*, quæ *Lēnia Sphragis* appellatur, pondere pari cū uino: Aut *Rutæ* folia & nucis iuglãdis nucleū; aut *Caricas* duas, & salis callū ieiuni sumat, & nullo Veneni genere lædētur. Antidota ex uino sumpta, eundē effectum præbent: inter quæ intelligitur magnum *Mithridatiū*: & quod *Scinco*, & quod sanguine temperatur. Quin & sæpe

Venenis obsistunt peculiare quidam corporum affectus, certo quodam modo constitutorum, cum quadam cibi potusque qualitate, tum vini copia ita temperatorum, ut cum Venenis dissentiant. Siquidem ingestum Veneni vires frangunt, atque iam priore alimento farctis praeclusisque meatibus, obstat ne membratim per digestionem insinuetur. Verum enimvero, quoniam fortuna necessitas interdum similia discrimina peregre agentibus affert, absque ullis insidijs hominum, non nihil differendum mihi, de hac re necessarium duco. Iam primum igitur, culinam apparare loco subdiali conuenit, cibosque & potus in huiusmodi loco struere. Si id fieri commode nequit, secunda erit conditio haec, apparandi apponendique sub tecto. Sed tum diligenter laquearia animaduertenda. Frequenter enim a superioribus contabulamētis animalia decidunt, exigua quidem, sed quae non modicam perniciem moliatur, ut Phalangia, Stelliones, & alia quaedam reptilia. Porro uinaria uasa diligenter intueri oportet: Namque reptilia odore vini illiciuntur, quae interdum sorbendo, noxium uirus eructarunt, interdum uero delapsa immersaque expirarunt, & exitij causas, haurientibus attulerunt. Sed haec haec lenius dicta sint, ne cauti & prouidi insidijs pateant. Quod si qui sua sponte, aut quorundam insidijs sumpserunt, auxiliari primo quoque tempore oportebit. Siquidem dum comites singulorum uenenorum nota expectatur, immedicabile fit uenenum, & paulisper neglectum, medicamentis aegre cedit. Quare si qui pro comperto se uirus sumpsisse intelligant, & fateantur: aut eorum qui aderant, testimonio constet, protinus ad idonea remedia transeuntes, facile peculiari naturaeque constitutioni restituemus. Neque enim ipsis assentimur, qui prorsus auxilia, in huiusmodi, frustra adhiberi contendunt. Quo enim modo morbi, quorum causa caeca, latentesque corporibus insidet, medicinam admittunt, & quae forinsecus incurrunt Venena, medici rationem aspernantur? Aequum uero omnes morbi, pro causarum ingruentium magnitudine, proque antecedentibus adfectionibus, qualitatibusque, quibus sit opportunum corpus, uel medicabiles sunt,

uel non

uel nullis cedūt medicamētis. Quod si qui forsan obmutescētes, aut temulenti, aut nolentes alioqui Venenum à se egeri, nullam nobis eius cognitionē praebeat, tū protinus accedendū ad ea, quae cōmuniter epotis quibuscūque Venenis, opitulari cōsueuerūt. Alio qui nullū magis in omnia ualēs auxiliū dari potest, quā, ut proximo loco, Virus foras exhauriatur, priusquā inualescat. Quare sine mora, calidū oleū ex aqua, aut seorsum, ut uomitare cogātur, dari conuenit. Aut si oleū natura loci negat, butyrū cū aqua calida, aut Malua, aut Lini semine, aut Trago, Vrtica, Fænogreco, aut Halicæ decocto, uicē eius exhibebit. Hac enim nō modo nomitionibus exigēt, ui illa sua laxatrice, aut nauiscā ciente, sed aliuū quoque subducēt & corporū inanitione, ita aduersabūtur, ut acrimonias Venenorū hebetēt. Id quod euidenter huiuscemodi argumēto deprehēdere licet: Esto, ut quisquā uina calce, uel faece, aut Cātharidibus, aut alio quouis acri, corpus exulcerare stauerit: is si ipsum oleo leniter illinat, exulcerationē non accipiet. Atqui neque uehemēter adstringi corpus, neque refrigerari poterit, si antea perūgatur. Quinetia uomitus, nō ob id modo quod uacuet, & noxiū humorē excernat, iuuamētū adfert: sed quod assumptū Virus nonnūquā odore, coagulatis grumis, aut colore, prodat: Quippe cū odore, & amaritudine, Meconiū: colore, Cerusam, Gypsumue: grumis, lac, aut sanguinē, animalis recēs iugulati, ostēdat. Nā grauis odor regestorū, Leporis marini, aut Rubetae ueneficia deprehēdit, ita ut nōnulla abijs remedia peti possint, ad idonea singulorū auxilia trāsēntibus. Oleo etiā, Maluae decoctū admiscetur, aut Glauciū, aut adeps anserinus, aut pīguū carniū iura, lixiuiū lignorū cinere factū. Vbi uerò uomitus diligēter citatus fuerit, ne quid in uētre coierit, quae haeserūt intestinis reliquia, clystere acri deuocētur. Facit & Nitrū tritū, & cū hydromelite suptū, uina uetera liberalius opota, gallinaea iura pīgues pisces, uetusta carnes pīguesq̄, & q̄ adipe aut recēti butyro parant: aliuū naq̄, subducit, ut diximus. Et stomachū resoluētia

proniorem ipsum ad uomitionē reddunt, & Venenorū acrimo-
 nias hebetant: Atque meatus obstruentia, celerem uirium pe-
 netrationem inhibent. Quinetiam medicamenta dantur, quæ
 cōmuni dote profunt: ut Lemnia terra, Agaricū, Abrotonum,
 Irio, radix Eringij semē Pastinacæ & calamintha, Nardū Gal-
 licum, Castorium, Ferulæ uirentis medulla, flos Rhododendri,
 succus Marrubij, Laser aut Laserpitium, Sagapenum, Pence-
 dani succus: aut panacis, & radix, quam Magudarim appella-
 runt, Aristolochia longa, syluestris Ruta semen, & Betonica,
 quam Cestron nominant, folia. Singula cum uino, drachmæ pō-
 do sumi debent. Effectum præbet Poly decoctum, & Sefeli, &
 liquida pix linctæ. Magnificè ferunt opem antidota, quæ in cal-
 ce scripta operis reliquimus. Communis ratio præstandi auxiliij
 ita se habet. Cæterum ab ijs, quæ consueuerunt euenire, com-
 munia remedia sumptitari possunt. Ferè enim, uires Venenorum
 quàm plurimorum, in affectus consimiles corpustandem redi-
 gunt. Quam ob causam plerisque communia conducunt auxi-
 lia. Varia etenim sunt Venenorum genera: communes tamen,
 nec multi, ijdem affectus oriuntur. Neque fieri potest, ut omnes
 concurrentesq; casus, quæ symptomata uocant, unum Venenum
 sequantur, alioquin superuacanea fuisset Venenorum singulo-
 rum traditio, cum suis remedijs ab authoribus descripta. Neque
 uerò in uno eodemq; promptum est inuenire, ut quis stomachi,
 alui, intestinorum, iecoris, renum, & uesicæ dolore uehementer
 crucietur, ut singuliat, erodatur, contremiscat, refrigeretur,
 obmutescat, cōuellatur, pulsus elanguescat, spiritus difficilis fiat
 ueterno prematur, uertigo obuersetur, caligent sensus, strāgule-
 tur, sitiatur, sanguis erumpat, febre confluetur, agrè lotium red-
 dat, torminibus uexetur, crebrò uomitet, nausea prematur, ru-
 bescat, liuore sugilletur, palleascatur, desipiat, stertat, uiribus defi-
 ciat: & pleraq; alia faciat, patiaturq;. Singula enim in genera-
 les

les affectus deducta, pauca numero, & communia, ea demon-
 strāt, quæ euenire cōsueuerūt. Quare in singulis quæ supra dixi-
 mus, non facile fuerit deuoratum Virus cognoscere. Nam oris
 & lingua erosio, stomachi uentris, uesica ac renum inflāmatiō
 uehementis urina difficultas, & interdum cruoris cum eo ex-
 tus lancinatio, & in plurimis partibus quidam adustionis fen-
 sus, non in Cantharidibus modo potis reperiuntur, sed in Eru-
 cis quoq; Pinorū, & Bupreste, & Salamandra. Porro nō mo-
 dō eos qui Meconium hauserunt, ueterno aut Jopore premi, ster-
 tere, luore sugillari, torpere, refrigerari, stupefcere, toto corpo-
 re prurimum sentire, sensu priuari constat, sed eos etiam qui mā-
 dragorā aut Cicutam deuorarunt. Delirium non Hyosciamus
 tātum infert, uerum etiam quæ Toxicā appellantur. Itidē Aco-
 nitum, & Mel quod in Heraclea Pontica gignitur. Strangula-
 tio non minus in Fungis, quā in sanguine taurino, lacte, Aco-
 nito, Cerusa, gypso conspicitur. In summa, difficile unū uni Ve-
 neno proprium inuenire signum, quod haustum gustatumq; Vi-
 rus prodere possit: maxime, quod hęc ceterorum etiam ustio-
 rum, quæ in corpore exoriuntur, communia sequi solent. Cate-
 rùm in his quæ celeriter enecant, noxam signis forsitan indica-
 re possis, si ad ea respexeris quæ sumus dicturi. Sed in ijs qui ad
 longas aegritudines spectant, nihil ad medendi rationem diffici-
 le, duntaxat quod pertineat ad indicia noxæ, ut pote cū Ve-
 nena, statim, atq; presentaneam uim illam perdiderunt, trans-
 mutata in longos adfectus, communia reliquorū uitiorū reme-
 dia, cōpositionesq; flagitent, cū Venefica pprietas nō amplius in
 sit. Si uerò lōga sit affectio, in aliquod diuturnorū morborū ge-
 nus recidet, a quibus facile fuerit medēdi rationē assumere. Sed
 de ijs quæ generaliter auxiliantur, hactenus. Cōsequēter quæ
 priuatim singulis profunt, scriptis mandabimus, si prius sigilla-
 tim exposuerimus: quæ ex singulis ordinibus exitialem aut ma-
 leficam

lesicam uim sortiuntur, ut medicina studiosi ea cautè obseruent, quæ ad rationem salutis scripta inueniuntur, quòd nonnulla eorum quibus utuntur, uenenis sint commista. Incuria enim magnas adfert noxas, & sæpe continuo usu eorum, homo in perniciem agitur. Proinde animalia quæ exitiosam uim habent, hæc sunt: Cantharides, Buprestis, Salamandra, Pinorum Eruca, Lepus marinus, Tubera, & Rana palustris muta, deuorata Hirudines. Semina sunt: Hyoscyamus, Coriandrum, Cicuta, Gith, Psyllion. Liguamenta: Meconiũ, Opocarpason, Thapsia succus, Elaterium, Madragoras. Radices, quas mittit Chamæleo, Aconitum, Thapsia, Veratrum, Ixia, Agaricum nigrum, Ephemerum, quod aliqui Colchicum uocant, quod in Colchide nascitur. Herbae oleraq; Smilax, quam aliqui Tithymalum appellant, Romani Taxum, solanum manicum, quod & Dorycniium dicitur: Sardinia herba, quæ Ranunculi genus est: corniculatum Papauer, Pharicum, Toxicũ, Ruta syluestris, Fungi. Ab animalibus taurinus sanguis recens, coagulatum lac, mel Heracleæ in Ponto genitum. Metalla, Gypsum, Cerusa, Calx, Auripigmentũ, duo Sandarachæ genera, spuma Argenti, Adarce, Plumbum, & quod Argentum uiuum dicitur. E liquoribus domesticis: niũ abundè post balneas potũ, aut passum, et frigida aqua similiter.

Venenum omne aut per os sumitur, aut vi extrinseca noxiam adfert. Quod per os sumitur, omni sua operatione cibo alimentari contrarium est. Nam cibus, in sanguinem cõuertitur: partes suas omnes, membris quæ priuatim nutrit, similis efficit, locum subit essentia, quæ iugiter in nobis resoluitur. Contra uenenum: corpus & membra omnia in quæ subintrat: in sibi peculiarem uenenatam naturam trasmutat, quouis loco sese indiderit, deperditam non supplet essentiam: sed eã quæ restat & integram, resoluit & corrumpit: haud aliter quam ignis, momento, omnem paleæ essentiam in se conuertit & conficit. Siquidem totius corporis coalitio, & consistentia ueneno destruuntur. Porro uenenuũ omne trium est generum. Aut enim è plantis, aut ex animalibus, aut ex mineralibus. Vnumquodque eorum ab ea, quam cum cibo habet, differ-

rentia

uentia discernitur. Ad in plantis videmus, Elleboro, Aconito, Napello, Cicuta, Sardonina herba, Nerio. In animalibus, Viperis, Aspidibus, Basiliscis, Lepore marino, Scorpione: Phalangio: Tarentola: rabidis animalibus: piscibus & carne tostis: & statim in escario vase: praclusa exhalatione: suffocatis: morticinis: à fulgure: aut à venenatis & rabidis animalibus occisis. In mineralibus Argento viuo, Arsenico: Sandaracha: Auripigmento: Magnete: & similibus. Venenatorum animalium morsus: ictus: sibilus: contactus: visus: mortifera. Morsu & transfixu occidunt, Aspides: rabidi canes: Scorpiones: Phalangij: Tarentola: Pasticata marina: & consimilia. Visu & sibilo Basiliscus. Est & quod contactu perimat: vt ex Auincenna scriptis apparet: qui militem dicit: cū lancea strenuè bestiam transfixisset, proserpente per hastile veneno, congelata primum manu, deinde & toto perficito corpore: mortuum. Id peraquè nostri saculi experientia claruit in Tridentino ciue. Venena etiam odoratu perimunt. Venenorum & venenatorum variant effectus, pro cali & soli ratione: & quemadmodum sumentes icti aut percussi: in se totus: & in particularibus suis & affectibus & qualitatibus coaluerint: vt q; aut calida: aut frigida: aut sicca: aut humida fuerint. Calida duobus modis conficiunt. Aut enim sumpta per os: excalfaciunt & corrodunt ad ipsum cor: quod ex Euphorbio: & Veratro contingit: aut extrinsecus applicata: ex adun; carnē: ad ossa vsque: quod in Lepore marino fit. Frigida duplici itidem ratione necant. Nam aut ex nimia sua frigiditate: stupidum ad eū modum corpus reddunt, vt cor etiam ab eis congelascat, quæ Opij operatio est: aut anhelitum comprimunt: suffocant: & strāguant, quod Plumbum vstum, & Fungi malefici conficiunt. Sicca dupliciter mortifera. Aut enim quæ in corde est, humidam sanguinis qualitatem absument: quod calx viua conficit: aut partes corporis ab inuicem segregant & dissipantur: ad integrā omnium membrorum separationem, & insectilem diuisionem: ad cor vsque: quod Risagalli proprium est (Id per sublimationem fit: æquis partibus ex Arsenico & Auripigmento) Humida: quāuis persuasum sit temperamentum nullum esse: quarti in humido excessus: eius tamen exemplo: cui (referente Gilberto Anglico) brachio à familiari quopiā (quò plus iusto dormientem excitaret) valentius peruulso: caro in terrā putrefacta cecidit: ossibus: interim: in totū carne nudatis: extremæ humiditatis venenū esse docebimur: qua natura praditus serpens ille nocturnus fuit: qui miserādū illū cōfecit. Dioscoridi, potius Salamādra puluis: idem operatur. Morsus item Cenci serpentis. Quinetiam Argentum viuum: summa sua humiditate: naturalem non raro cordis humiditatem absunt: vt in eis liquidò conspicitur. qui
huius

huius vnctū vtuntur in morbum Gallicum percurandum. At enim anti-
 dota totam hominis consistentiam, in bonam habitudinem alterant, vt
 venena in prauam & exitiosam. Sed praesumpta magis iuuant, quam si
 à lue contracta sumantur. Siquidem venena quadam, & occultis suis &
 manifestis qualitatibus nocent: haud aliter quam illorum quidā, vni
 membro, alij alteri noxia sunt, & non omnia priua sua operatione no-
 cent cordi, itidem vt inter medicamenta, alia cor speciatim confortant,
 vt Crocum & Hyacinthus: alia cerebrum, & caput, vt Smaragdus,
 Stachas, Betonica: alia stomachum, vt Corallium, Cinnamomum, Gingi-
 ber, & alia itidem, alia corporis membra. Smaragdus, Hyacinthus, Ga-
 gates, Sapphirus in tenuissimum puluerem moliti, à morte quidem, qui
 venena hauserunt, tuentur, quod natura cordi subueniant, sed si gestan-
 tur tantum, eadem vis non est. Arabes in venena valere scribunt, Casta-
 neas, Mespila, Pistacia, Alium, Raphanum, Auellanas, optimam Theria-
 cen. Caterum quæ calidi excessus sunt venena, breui membra omnia in-
 teriora inflammant, feruentissimam sitim inducunt, flammeos oculos
 reddūt, maniam perpetuam, & continuum sudor. m excitant. Quod si
 vltra illum caloris excessum, corrodant, etiam & putrescunt, vt est
 Arsenicum, Auripigmentum, & Risagallum, punctiones & dolores in-
 tolerandos, in stomacho & intestinis, cum totius corporis murmure pro-
 creant. Hac accid. nta sequuntur saepenumero vomitus, nausæ, sudores
 modo frigidi, modo calidi, & varia subinde colorum forma. Quæ frigi-
 da sunt, profundissimum somnum inducunt, vt vix excitentur: Alias
 cerebrum ad eum stupefaciunt modum, vt agri sexcentos extraneos mo-
 tus inducant, nunc toto corpore, nunc oculis, nunc core, nunc alijs mēbris,
 vt simpliciter insanire, aut ebrij videantur. Ab his summum toto corpo-
 re frigus exoritur, sudoresq; frigidi, facies color liuidus & horrificus, to-
 tius hominis stupor. E sicis venenis, ingens in lingua siccitas provenit,
 sitisq; quæ extingui non queat, guttur occupat, fit stipticum corpus,
 siccitas in omnibus membris, & longissima vigilia excitantur. Humi-
 da, sequuntur tandem profundissimi somni, corporis fluxus, luxantur
 iuncture, laxantur nerui, vt diductis aliquando oculorum musculus &
 neruis, foras exiliant à seipsis pensiles, nec rarò extrema corporis mēbra
 putrescunt. Quod vero ad vctus & medendi, in genere rationem atti-
 net, è Dioscoride patet. Antidotum tantum Mattholi, in omnia venena
 praestantissimum & iuxta nobilissimum in medium producam, tum
 Quintan essentiam, quæ ex eo componitur, postremo Oleum, mirandæ
 in venena, maxime serpentium & animalium, virtutis. Porro Antido-
 tum

tum sic habet: Reubarbari, Ciperi, Quinquefolij, Tormentilla, Aristolochia rotunda, Paeonia, Reti pontici veri, Radicis Valeriana, Acori (Calamum aromaticum vocant) Inula, Costi, Iridis, Chamaleontis albi Singulorum. ʒ. ʒ. Galangæ, Imperatoria, Dictamni albi, Angelicæ, Millefolij, Filipendula, Doronici, Zedoaria, Zingiberis. Singulorum. ʒ. 2. Agarici. ʒ. ʒ. Seminis Cedri, Viticis, Iuniperi, Grani fini, Fraxini, Acetosæ, Pastinaca sylvestris, Napi, Nigellæ, Paeoniæ, Basilici, Irionis, Thlaspi, sceniculi, Ammi Singulorum. ʒ. 2. Baccarum lauri, Hederæ, Smilacis asperæ, Iubebarum, Singulorum. ʒ. 1. ʒ. Frondium Scordij, Chamadryos, Chamæpytios, Centaurea minoris, Stechadis, Spicæ Celticæ, Calamint hæ, Rutæ, Mentha, Betonica, Verbana, Scabiosa, Cardui Benedicti, Mulsæ, Singulorum. ʒ. 1. ʒ. Dictamni Candiaci, ʒ. ʒ. Maiorana, Hyperici, Iunci odorati: Marrubij: Rutæ capraria: Sabina: Pimpinella: Singulorum. ʒ. 2. Ficuum siccorum, Nucis communis: Pistatiorum Singulorum. ʒ. ʒ. Myrabalanorum embellicorum: ʒ. 4. Florum cordialium: Rosarum: Lauandula: Saluia: Rorismarini. Singulorum. ʒ. 4. Croci. ʒ. ʒ. Casia odorata (Cinnamomum hodie vocant) ʒ. 10. Caryophyllorum: Nucis muschatæ: Macis Singulorum. ʒ. 1. ʒ. Piperis nigri: Piperis longi: Santalorum omnium: ligni Aloes: Singulorum ʒ. 1. ʒ. Cornu Cerui crudi. ʒ. 4. Vnicornis. ʒ. 1. Osus cordis Ceruini: Scrobis Eboris: Virgæ Cerui, Castorij: Singulorum. ʒ. 4. Terræ Lemniæ. ʒ. ʒ. Opij. ʒ. 1. ʒ. Margaritarum Orientalium: fragmentorum Smaragdi, hyacinthi: Coralli rubri. ʒ. 1. ʒ. Camphoræ. ʒ. 2. Mastichis: Thuris: Styracis: Gummi Arabici: resina Terebinthina: Sagapeni: Opopanacis: Laserpitij. Singulorum. ʒ. 1. ʒ. Muschi odorati: Ambra grisea. Singulorum. ʒ. 1. Olei Vitrioli. ʒ. 4. Specierum cordialium temperatarum: Diamargariti: Diamuschi: Diambre: Electuarij gemmarum: Trochiscorum Camphoræ: Vipera: Scilla: Singulorum. ʒ. 2. ʒ. Succis Acetosæ: Cicerbitæ: Scordij: Echij: Boraginis: Melissæ. Singulorum. lib. ʒ. Hypocistidis, ʒ. 2. Theriacæ electæ: Mithridati optimi. Singulorum. ʒ. 6. Vini veteris odoriferi: lib. 3. Sacchari de Medera: aut selectissimi Mellis, lib. octo & dimidia. Omnibus his perquisitis & delectis vt quæ diligentissimè: artificio fiat electuarium: eo quo Theriaca & Mithridatum componuntur modo. Antidotum hoc, diuina quapiam operatione in venena confert quæ per os sumuntur: in mortiferos animalium morsus: & in pestem mirandè operatur, & præcipuè ad preseruandos sanos. Quod si cui in animo fuerit: vt presentaneè operetur: sic agat. A sumpta libra vna superioris Antidoti, vna Syrupi corticum Citri: & quinque Aqua vitis, cum electissimo vino confecta, & toties

alam

alambicata. vt Quinta essentia speciem inducat, omnia hæc in vas vi-
 zreum indantur, capacitatis à rebus iniectis dupla, obturatoq; sedulo
 ore, summa dexteritate aqua cum electuario tandiu in vase agitetur, do-
 nec totum id corpus simul confundatur, ac tum in mensẽ integrũ vas
 seponetur, agitando tamen binis in ebdomada diebus, vt antea dictum
 est. Qui fiet vt electuarium perfacile fundum petat, & ex ælo tempore,
 colorata aqua electuario supereminens inuenietur, vi illius omni in se
 contracta. Tum aperto vase, in vas aliud limpida aqua paulatim effun-
 detur, cuius os cum cera & membrana accuratè obturabitur. Alioqui
 diei spacio apertum, omnis in fumum euanesct. Habet hæc aqua intan-
 tum virium, vt quattuor drachmarum pondere cum pari vini quanti-
 tate, aut cum stillaticia qualibet aqua, quæ huic negotio conueniat, aut
 per se sumpta, à demorso aut iclo à summè venenato animali (quãtum-
 uis nihil sentiat aut loquatur) agrum à longo velut somno ingenti spe-
 ctantium admiratione, suscitabit, ac vomitu ingentem insectorum hu-
 morum copiam educet. Siquidem momento in omnes corporis venas per-
 meat, adeo subtilis, efficax, & peruadens est. Valet & in alios morbos,
 quæ prudens medicorum doctrina censebit. Porrò Oleo miscendo, istius-
 modi temperamentum obseruabitur. Sub ineuntem mensẽ Maium, su-
 mentur Olei communis centum annorum, aut si minus sui sæculi vetu-
 stissimi, lib. 3. Hyperici recentis in herba, M. 3. Oleum in vas vitreũ inde-
 tur, dupla à contento capacitatis, in hanc Hypericum infundetur, paulũ
 antea contusum, tum opertum vas medium in subtilissimam arenã con-
 d. tur, loco aprico & diem totum insolato, ac inibi sinetur ad decem aut
 duodecim dies, hisq; transactis in Mariæ balneum ad viginti quattuor
 horas immittetur, quibus transactis oleum ab aqua exprimetur. Hoc
 factò, sumetur Hyperici, Chamædryos, Calaminthe, Cardui benedicti,
 Singulorum Manipulum vnum. Tundantur, infundantur, & immit-
 tantur in balneum continuo triduo, extrahantur postea, colètur, & vt
 dictum est, exprimantur. Sumantur dein florum Hyperici manipuli tres,
 hÿ à caulibus probè repurgati, & tusi infundantur in iam dictum oleũ,
 ac in idem balneum triduo continuo reponantur, postea extrahantur,
 exprimantur, vt primum, ad eũque modum ter aut quater fiet florum
 repetita infusio, quousque oleum rubidum euadat, vt sanguis. Hoc fa-
 ctò sumatur ex Hyperico quod iam defloruit, sublatisque à cyma grana
 illis viridibus, quæ Hordei grana similia, grana in se continent, manipu-
 li ex eis tres conferti efficiendi, queis tuis & vno albo aliquantum sus-
 fusis, in oleum prædictum infundantur, & cum assueto vase insolanda,
 sepe

sepeliuntur in arena diebus octo continuis, & ab his tridui spacio in balneum immittuntur, post colantur, & exprimuntur, vt primum dictum est, tertium vel quartum reiterata simili cum dicto semine infusione, ad integrè imbutum colorem qui sanguineus est obscurus. Ab hoc sumenda, Scordij recentis, Calamintha Centaurij minoris, Cardui benedicti, Verbenaca, Dictamni Candiaci, singulorum medium Manipulum. Tundantur, infundantur, immittantur in balneum per biduum continuum, dein colentur, & exprimantur vt supra. Post sumenda Zedoaria, radicis Dictamni albi, Gentiana, Tormentilla, Aristolochia rotunda, Singulorum. ʒ. ʒ. Scordij recentis Manipulum vnum. Tundantur, infundantur, immittantur in balneum per triduum continuum, colentur, & exprimantur. Infundantur denuò Styracis Calamitæ, Belgoini (La serpitiū Græci vocant) singulorum. ʒ. 6. Baccharum Iuniperi. ʒ. 4. Nigella. ʒ. 3. Casia odorata. ʒ. 9. Santali a bi. ʒ. 4. Squimanthi, Cyperi, Singulorum. ʒ. 1. β. Tundantur, infundantur, per triduum continuum in balneum immittantur, colentur, exprimantur, quo dictum est modo. Ab his sumantur trecenti scorpiones viui, diebus canicularibus collecti, calido cineri in vase vitro superponantur, & cum è calore sudarint & contraxerint sese, superinijce omnia iam dictum oleum, calidum, præcauendū tamen ne nimio calore vas disrupatur, & confestim obturato vasis ore, in balneum per triduum continuum immittatur, colatur, exprimat, proyiciantur scorpiones cocti, ac iteratò in oleum infundantur, Rheubarbari selectissimi, Myrrha cõmunis, Aloës hepatica, Singulorum. ʒ. 3. Spica Nardi. ʒ. 2. Croci. ʒ. 1. Theriaca electa, Mithridati perfecti. Singulorum. ʒ. β. Tundantur, infundantur, in balneum immittantur per continuum triduum, demum non colando demceps, asseruetur ac si esset Balsamum, nimirum mirandi in venena remedij. Antidota Mithridatium, è Stinco, & è Sanguine, ideò non ascriptissimus, tum quòd è Galeno pateat, tum quod quorundam & eorum selectissimorum simplicium penuria, exactè consiciendorum viam præcluserit, doctorum que in medicina hominum diligens industria ad nostri saculi cautionem, modū, sympathian, & naturalem nexum attemperare poterit. Caterum noscitiandi veneni in genere, præcauendi, ferendique auxiliij rationem, satissuperque hæc Dioscoridis præfatio indicat. Proinde ad particularia prodeundum.

Cantharydes. CAP. I.

NOMENCLATURA.

Græ. κανθαρίδες. Lat. Cantharides.

Ita. Cantarelle.

Quibus data sunt Cantharides, signa eueniunt grauissima. Ab ore enim ad uesicam usque cuncta erodi sentiuntur. Picem, aut simile quiddam cædriæ resipiunt. Dextra præcordia inflammantur. Urinam ægrè reddunt, & subinde cum lotio sanguinem emittunt. Strigmenta non secus atque dysentericis, aluo deferuntur. Fastidia urgent, animo linguuntur, abortaq; uertigine concidunt. Postremò mente abalienantur. Ergo antea quam tale nonihil accidat, dato oleo, aut supradietorum aliquo, uomere cogantur. Mox ubi uomitione plurima reiecerunt, Halicæ aut Orizæ, Tragi aut Ptisanæ cremor, ad decoctum Maluæ, aut seminis Lini, aut Fænigræci, aut radicum Althææ, quæ Latinus sermo Ibisum appellat, clystere infundatur. Præterea Nitru eisdem dandum, ex hydromelite, ut quæ stomacho adhuc aut intestinis adherent, eluendo excernantur, ac descendant. Quæ nisi sic discutiantur, ingesta in aluum ex Nitro aqua mulsa, uacuari debent. Detur deinde uinum aut passum, in quo pineoli nuclei, aut Cucumeris semina contrita sint, aut ex lacte, aut mulsa, aut anserinus adeps in passo liquefactus. Inflammatæ aut partes, Hordei farina cum mulsa decocta perungantur. Ab initio admota cataplasmata nocent, quòd citatius ab eis calor, illapsum uirus ita remoratur, ut in principes se partis insinuet. Ipsa tamen interiecto tempore, molestissimis inflammationibus opitulatur, utpote quæ dolores & permulceant & leniant. Tum ubi corpus calfaciente oleo inunctum fuerit, in solum descendere oportet, ac lauare, ut per cutem summam, quæ corpori noxia inhæserunt, etiam excernantur, & deiectiones multifariâ moliri oportet,

tet, ne affectus infigatur, & stabilitatem capeſſat. Gallinaceis carnibus & hœdinis, aut ſuillis catulis maxime pinguibus & tenerimis, ac cum Lini ſemine coctis ueſci debent: ſiquidem aluum cient, atque uenenorum acrimonias hebetant. Vinum dulce liberalius ebibatur. Prodeſt Thuris cortex, & Samia terra, quæ Aſter appellatur, ſi quaternæ ſingulorum drachmæ cum paſſo ſumantur. Item Pulegium ex aqua tritum. Irinum aut roſaceum, cum Ruta decocto. Recentes uitis ramuli, cum paſſo detriti. Longè omnium potentiſſimè antidota auxiliantur, cum aqua mulſa, drachmis quatuor pota.

Pinorum Erucæ. CAP. II.

NOMENCLATURA.

Græ. πινυοκάρτωαι. Lat. Pinorum Erucæ.

Ita. Brucho de pino.

Is qui Erucas pinorum hauſerunt, illico dolor in ore & palato exoritur. Vehemens alui linguæ ac ſtomachi inflammatione torquet. Inteftina dolor excruciat, ita ut pruriginem ſentire uideantur. Corpus totum exaſtuat, ſaſtidium urget. Quibus eſt ſuccurendum remedijs, quæ deuoratis Cantharidibus dantur. Peculiariter tamen pro ſimplici oleo & Irino, Melinum, quod è Cotoneis pomis & oleo temperatur, accipiemus.

Bupreſtis. CAP. III.

NOMENCLATURA.

Græ. Βούπρεſις. Lat. Bupreſtis.

Ita. Bupreſto.

Qui Bupreſtin biberunt, non diſſimile Nitro uirus ſapiunt. Stomachi uentrisq; uehemens dolor inſequitur. Tam uenter quàm ſtomachus mirum in modum, ut in aqua inter cutem, diſſlatus inturgeſcit. Vniuerſa corporis facies contunditur, urina ſupprimitur. Quibus eadem quæ potis Cantharidibus au

ca bus au

bus auxiliatur. Priuatim post uomitus & uacuationes, quas clysteribus molimur, arida ficus profunt. Item earum decoctum, ex uino. Vbi uero iam ferè pericula inclinatur, Thebaicarũ palmularũ cibo, aut carũdẽ tritarũ, in mulso, aut lactis potu, iuuatur. Pyrorũ etiamnũ omne genus esse, & lac humanũ bibere cõuenit.

CAntharides, quod excalfacientium quarti, & desiccantium secundi sunt ordinis, uenenata, exulceratrix, & erodentis sunt natura. In speciem urinae nocent, & uinarijs meatibus. Nec tantum cum per os sumuntur, sed etiam extrinsecus, partibus vesicae propinquis in uescarijs (sic nominant) ut in scyatice, applicata. Et quod ad primum accidentiũ attinet, quo perpetuam ab ore ad uescicam erosionem pariant, id eò fit, quod exulceratrices simi & uenenatae, qua vi malignante, exulcerant, pustulas inducunt, quacunque permeant, erosionem suscitant, qua sanguinem erosio uenis urina reddit, & subindẽ abscessus in uirga testiculis, uero uentre, uescicae collo, subnascuntur, ac ex eo urina difficulter, nec nisi guttatim redditur, tormento & dolore non tolerãdo. Cedria odor, ex adustus, in stomacho & iocinore nimia caliditate, humoribus, prouenit. quorum confusio saporem primum, dein gustum & odoratum inficit. Dextrae praecordiorum partis inflammatio, inde oritur quod in iecore, non in lienem operentur. Dysenterici affectus oboriuntur, quod eò stomacho in intestina prolabantur, quacunque permeant, exulcerant, & erodunt. Fastidia & animi deliquia pariunt. Dolor, ardor, intoleranda inflammatio, qua facultate in eis uenenata procedunt, resolutio fiunt, & infecto vitali spiritu, & proindẽ vi cordis dilapsa. Vertigo & mentis abalienatio, ex uenenatorum humorum abundantia, quorum fumus dissolutis inferioribus membris, cerebrum inscendit, eoque pacto sensus, intellectum, & rationem inficiunt. Iam eò praefatione didicimus eliciendum (uenenatorum in genus remedio) uomitum, & acri clystere detractionem molendam, quae uenenum eò corpore elicitum, expeditiorem accidantium medicandi vim proferat. Porro exterioribus membris & maxime uescicae, exulceratis, inflammatis, & erosio, profunt frigida, uiscosa, & uinctuosa. Frigida inflammationes restingunt, & dolores sedant. Uinctuosa, ueneni acrimoniam obtundunt. Uiscosa, quod interaneis agglutinentur, non remediorum tantum uirtutem in locis affectis cohibent, quin & tuentur membra, in quae nondum uis ueneni penetravit. Hoc in negotio lac humanum ex ipsis mammis suctum probatur, butyrum re bicens deglutitũ Mucilagines seminis Psylli, mali Cotonei, & Maluae. Syrupi, Violati, Nenupharini, Papauerini. Succi, Portulacae, Cucurbitae

8a, Laſtuce, Citrij, Staſcles, Papauerini ſemini, Meloni, Citrini, Cucur-
 bertini, laſtuce extracti cum aqua Violarũ, radicisue Althæ, aut Ha-
 licacabi. Huius itidem ſemina, numero decem aut duodecim, deuorata,
 præſentaneum remedium aſſeruntur, tantum ſi primum in aqua Portu-
 lacæ, aut Hordei macerentur. Oleum Amygdalarum dulcium potum di-
 miduæ libræ pondere. Eo potentius Oleum è Strobilis recentibus: potètiſ-
 ſimum, ſi duobus his permixtu, conficiatur. Nam hoc poſterius præter in-
 uatam craſſitiem, ſpeciatiim inflammationes, & veneni acrimoniã repri-
 mit, dolorem omnem acutum ſedat. Aqua radicis Althæ, florum Mal-
 uæ, Cucurbita, conſecta in balneo, vi propria vrina ardorem infrenant,
 & interiores inflammationes tollunt. Dyſentericis affectibus medican-
 tur iura craſſa, ſexum hyrci & cerui, in clyſterem immiſſa, pari ratione
 oleum Omphacinum, elotum cum aqua Plantaginis, aut Portulacæ. At-
 enim Cordiales & Theriacales medicinae, per os ſumpta fumo cerebrum
 inſcendenti medicantur, ſiquidem ſua vi humorum putrefactionem co-
 hibent, ad eũque modum ſucci & emplaſtra frigida, commiſſura capiti,
 quem coronalem vocant, & fronti applicata. Extrinſecus verò, peſtem
 inungere oportet, teſticulos, virgam, ſi quã inflammatione vexentur,
 Nempe Roſaceo & Omphacino Oleis, Violato & Nenupharino, illoque
 qui è fructibus conficitur, quos Itali, Baſamini, & Caranxi vocant.
 Prodeſt etiam cum ſyringa per virgæ canalemi immittere ouorum albu-
 gines multum ante rudicula agitatas cum ſupradictis oleis, aut cum eo
 qui è ſemine Papaueris exprimitur, aut cum ſucco Portulacæ, aut Sèper-
 niui, aut laſtuce. Aun t etiã agrũ immittere in balneũ decoctionis radi-
 cũ Althæ, foliorũ Maluæ, floriũ Violarũ, ſemini mali Cotonei, Pſyllij,
 Fœnigraci, Hordei, frondiũ Iuſquiãmi, huicque per tres horas inſideat.
 Cærerũ quò penitus malũ id eradicetur, laſiſſique mèbris priſtinũ robur
 & natiuus vigor ſubinſinuët ſeſe, hoc electuario vtetur. Strobilorũ e-
 müdatorũ li. 3. Nucis Indicæ recētis, ʒ. 2. Piſtaciõrũ, ʒ. ʒ. Sēmis Meloni,
 Cucurbitæ, Citrij, Cucumeris, Papaueris, Malaæ. Singulorũ, ʒ. 4. corti-
 cis Thuris, ʒ. 3. Margaritarũ, Coralij, Sātali albi. Singulorũ, ʒ. 1. ʒ. Si c-
 ciliquiritiæ, ʒ. 2. Baccarũ Iumperi, ʒ. 1. Gũmi Arabici, ʒ. ʒ. Terre Iē-
 niæ, ʒ. 6. Succu halicacabi, Portulacæ. Singulorũ, ʒ. 6. inſuſionis Viola-
 rũ, ʒ. 8. Mucilaginis ſemini Cotonei, cũ aqua Violarũ cõſecti, ʒ. 4. Si-
 rupu Violati, Nenupharini, Papauerini. Singulorũ, ʒ. 10. Ea his omniũ us-
 fiat electuariũ artificio diligētĩ & probato. Eo cũ lacte muliebri Aſini-
 no, aut Caprino diſſoluto, in longum tempus ager vtetur, bis quotidie,
 vncie in ſingularem uſum pondere. Pinorum & Bupreſtium venena,
 iſdem quibus Cauharides, remedijs curantur.

Salamandra. CAP. IIII.

NOMENCLATURA.

Græ. σαλαμάνδρα. Lat. & Ita. Salamandra.

SI Salamandram hauserunt, lingua inflammatio consequitur. Mens & sermo præpeditur. Tremor cum torpore, aut horrore quodam ac exolutione accedit. Partes nonnullæ corporis liuoribus circumquaque sugillantur: sæpeq; diutius immorâte ueneno, putrescentes defluunt. Quibus præstabimus cuncta, quæ potis Catharidibus. Peculiariora uerò remedia, resina Pinus, aut Galbanum ex Melle linctum, & Aiuğa decoctum, in quo nuclei Pinei conterantur: Vrtica quoque folia, cum Lilijs & oleo decocta. Profunt etiam oua Testudinis marinae aut terrestris, cocta: item Ranarum ius, cum quibus Eryngæ radix incocta sit.

Salamandra cibo morfu, salina, spuma, mucosum quod ei è toto corpore resudat, conficit. Siquidem & tota emortua familia, quæ panem esturint furuo incoctum, qui lignis ea insectis concaluisset. Aetio Salamandra, præter Dioscoridis signa, candidis maculis totum corpus inspergit, quæ breui rubent, & demum nigre, integrum hominem deglabrant. Quod uero Dioscorides eadem facit Salamandra (quæ frigidissima & humidissima est) cum Cantharidibus, (quæ calidissima & sicca sunt) medicandi remedia, de generalibus intelligendum: Nempè de eliciendo, è stomacho & intestinis, per vomitum, & acrem clysteram, ueneno, de Theriaca, Mithridatio, alijsque antidotis, quæ cor à lue illa tuentur. Quin & generalis methodus in capite primo tradenda fuit, ne eadem traditio, singulatim tradita, fastidium pareret. Auicenna in Salamandram & Opium (nam eiusdem temperamenti sunt) præter supradiçta, laudat resinam Terebinthinam, Styracem, Cupressi frondes, & Vrticæ semen. Incedunt Salamandrae in Germania, uia, per sylvas paludosas, publica, superiori parte in Oloferici formam nigra, inferiori rubra, quæ admodum in quibusdam Italiæ lacubus Stinci uisuntur, parui & nigri, ab his admodum diuersi, qui ex Alexandria afferuntur, & laceræ in Arabia cubitum longa, & in India monte Nisa, diuersicolores, viginti quattuor pedum longitudine. Et in Fortunatarum insulis, ea, quam Caprariam uocant, ingenti magnitudine & copia uisuntur.

Epheme

Ephemerum. CAP. V.

NOMENCLATURA.

Græ. ἐφμεροῦ. La. Ephemerum. Ita. Ephemero.

Sympto Ephemero, quod aliqui Colchicon, aut Sylvestrem Bulbum appellant, pruritus in toto corpore excitatur, non secus atque is qui Vrtica aut Scilla laceffuntur. Interna rosionē sentiunt. Stomachus cum ingenti gravitate exæstuat. Caterum inualefcente morbo, cruor strigmentis admistus, per aluum exigitur. Quibus, ut is qui Salamandram hauserūt, uomitione aut clysteribus auxiliari conueniet. Sed antea quàm uenenum inualefcat, dandum est decoctum frondium Quercus, aut glandiū, aut Malicorij. Lac bibere prædest, in quo Serpyllum sit decoctū. Item succum Sanguinalis herbe, aut ramorum uitis, aut Rubi, aut medulla recentis Ferule, aut Myrticum uino: Bacca autem Myrti tusæ tritaq̄, & aqua macerata, ut liquor inde sumatur, opem ferunt. Media Castanearum tuniula, similem effectum præbet, si cruda in aliquo supra dictorum succo sumptitetur. Organum quoque cum lixiuio epotum. Eximie iuuantur asinini lactis aut bubuli calidi potu, etiam si in ore contineant: ita ut quibus copia lactis huius adsit, non aliud desideretur.

Ephemeræ remedia planè describit Dioscorides. Post vomitus itaque & clysteres, descriptis particularibus utendum, maximè asinino & vaccino lacte, generalibusque quæ iam tradita sunt antidotis.

Dorycnium. CAP. VI.

NOMENCLATURA.

Græ. δορύκνιου. Lat. Dorycnium.

Ita. Doricnio.

Dorycnion, quod aliqui manicon Solanum appellarunt, epotum, lactis saporem in gustu refert: continentes singultus

gultus ciet, humor linguam uexat, sanguis confertim reijcitur. Mucosa quaedam perinde quasi dysentericis, aluo egeruntur. Itaque antequam aliquid ex ijs eueniat, auxilio sunt antedicta, uomitus, clyster, & quaecunque potum uenenum expellere possunt. Priuatim ijs opitulatur aqua mulsæ, lac caprillum, aut asininum, dulce uinum, quod tepidum cum Aniso bibatur, Amygdale amara, gallinacea pectora decocta. quinetiam Conchylia omnia tam cruda quam tosta esse salutare est. Conueniunt & Locustæ marinæ, & Gammari, & pota eorundem in scula.

Ephemeræ remedia planè describit Dioscorides. Post uomitus itaque & clysteres, descriptis particularibus utendum, maximè asinino & vaccino lacte, generalibusque quæ iam tradita sunt antidotis.

Aconitum. C A P. V I I.

N O M E N C L A T U R A.

Græ. ἄκόνιτου. Lat. Aconitum. Ita. Aconito.

Aconitum statim in lingua inter bibendum, cū restrictio-
ne quadam dulcescit, & subinde, potissimum cum exur-
gere conantur, uertigines offendit. Lachrymas ciet. Grauitatem
pectori, & præcordijs adfert, simulq; crebri spiritus deflantur.
Quare Venenum uomitione abigi, aut clystere per aluum egeri
opus est. Utimur inter propinandum, Origano, Ruta, Marrubio,
uel Absinthij decocto, cum uino Absinthite, uel Semperuino,
uel Abrotono, uel Chamelæa, aut Ciuga. Prodest etiamnum
Opobalsami drachma, cum Melle aut lacte, cum Castorio, Pipe-
re, & Ruta, æquis ponderibus ex uino. Coaguli hædi, leporis,
aut hinnuli, cū aceto. Ferri quoque stercus, item unum in quo
aurum, ferrum, argentumue candens restinguatur, potum. Lixi-
uiaq; cum gallina & uino decocta, aut carniū bubularum
præpinguium iura, cum uino sumpta. Fertur & Ciuga priua-
tim ipsis subuenire.

Aconi

Aconiti, Pardaliaches, Licoctonos, & Cinoctonos specie diuersa, idē tamē in genere remediū expostulant. Aetio prater Dioscoridem in signis, Potum Aconitū à dulcore & aspretudine, amaror pariter in lingua sensus oboritur, astringuntur postea maxilla, subsequuntur morsus & erosiones stomachi, hisque si non contestim succurratur, caliginosi fiunt oculi & sanguinei, tremores, inflationesque, hydropicis similes, toto corpore excitantur. Medicandi ratio in Dioscoride perbellè tradita. Prater hanc Petrus Abanus remedium proponit, Terram sigillatam, dragmarum duarum pondere, aquæ calidæ impotam, dein curandum vt eger vomat. A vomitu, Theriacum drachmarum duarum pondere bibendum in vino, cui Gentiana radix incoxerit. Atque aded Aconiti præcipuum esse antidotum, longæ Aristolochia radicem.

Mel Heracliæ. CAP. VIII.

NOMENCLATURA.

Gr. μέλι τὸ ἐν ἠρακλείᾳ. Lat. Mel Heracliæ.

Ita. Mele heracliotico.

Mel in Heraclia Ponti ubi Aconitum gigni solet, inuenitur, quod qui edunt, bibuntque, non secus afficiantur, quàm qui Aconitum ebiberunt. In eadem quæ potu Aconito conueniunt. Adiuuantur in primis continuo uini mulsi potu, cui Rutæ folia sint adiecta.

Mel Heracliæ ad nos hodie nõ affertur, & eo proinde medicadocuræ minimum impendendum, maximèque quod eandem cum Aconito venenatam naturam sortiatur.

Coriandrum. CAP. IX.

Græ. κόριον. Lat. Coriandrum.

Ita. Coriandro.

Coriandrum ob odorem latere non potest. Epotum autem uocem exasperat. Insaniam adfert, à temulentijs non abhorrentem. Qui sumpserunt, pudenda dielū blaterant, totiusq; corporis odore, uenenum fatentur. Quibus post uomitionem Irino oleo concitata, uti retulimus, merum & per sese, & ex Absinthio potum, auxiliatur, itē oleum. Nec secus oua in eodē

exinanita, si liquefacta in muria sorbeantur. Et epota muria, & ius salsum ex gallina & ansere. Passum quoque cum lixiuia sumptum.

A Rabum sectarij, magno errore, & à Dioscoridis opinione diuerso Coriandri semen Saccharo conditum, ad inhibendum vaporum in cerebrum inscenssum, idq; roborandum, deludi cupidis, miserando de lectu obtrudunt. Siquidem nec sicco semini, viridis vires depereunt, quod in Papauerino, Insquamio, & Cicutæ semine videre licet: nec itidem preparandi modus cum aceto Coriandri seminis virtutem eueruat. acrimonia quidem aliquantū & malignitatis deponūt, cum suam ipsorum immutare naturam nō queant. Præter Dioscoridis præscripta, Theriaca cum vino optimo epota prodest, estque huius antidotum, cognitum & vulgare, Vincetoxicum: Ad raucedinem, gargariçatus proprij, & pectori proficua. Ad cerebri lationem, species Diamuschii, Diambra, aliæque capitalia, cordique conuenientia.

Psyllium. CAP. X.

NOMENCLATURA.

Gr. Φύλλιον. Lat. Psyllium. Ital. Psillio.

Psyllion epotum, corpori toti frigus & torporem cū exolutione & mærore quodam affert, ita ut animum despo deant, Cui omnia quæ ex hausto coriano auxiliantur.

Præter Dioscoridis in psyllio indicia, sit anhelitus compressior, & corpus in tumescit, ab his tanta cordis anxietas, vt non raro sudori frigido ægri commoriantur. Eadem quæ in Coriando medicandi ratio.

Cicuta. CAP. XI.

NOMENCLATURA.

Gr. Κουειον. Lat. & Ital. Cicuta.

Cicuta pota uertiginem excitat, oculisq; caliginem offundit, ita ut ne minimum cernatur. Singultus ciet. Mentem turbat. Extremi artus gelantur. Denique conuulsi, suppresso arteriæ spiritu, strangulatur. Quare inter initia, uti in reliquis, Cicutam uomitu excutiemus. Postmodum deiectionem moluemur
ut quod

ut quod ad intestina prolapsum sit, excernamus. Tum demum in meracam potionem, quæ maximo est auxilio, deueniemus. Repetendum per interualla: in quibus proderit lac asininum, aut bubulū potui datū, aut Absinthium cum Pipere & uino, castorio, Ruta, Mētha cum uino, aut Amomi, Cardamomi, aut Sty racis uncia, aut Piperis cum semine Vrtica & uino, aut Lauri folia. Item Laser ex oleo & passo, & passum per sese largius potum proficit.

Petrus Abanus laudat in Cicutam Theriacam sumptam ad dra gmarum duarum pondus, epotamque in Dictamni decoctione, aut in uino, in decoctione paris ponderis Gentiane.

Taxus. CAP. XII.

NOMENCLATURA.

Gr. Σμίλαξ. Lat. Smilax. Ital. Tasso.

Smilax, à quibusdam Tithymalum, à Latinis Taxus appel latur: frigus uniuerso corpori, strangulatus, & celerem in teritum infert. Cui eadem quæ Cicutæ conueniunt.

Dioscorides Taxum cum Cicutâ temperamento cœnit, nempe quæ eisdem remedijs curentur. at obstat frondium & corticis Taxi amaritudo, perpetuo virore frondescit, pinorum & abietum in morem ad quæ plurimum accedit. Tum baccarum in gustu is dulcor & acrimo nia, vt aues ab eius esu nigrescant, proculdubio ostendit, Taxum calidi esse excessus. Idque conspiciunt qui Taxi fructus ederint, ob spiritum & sanguinis inflammationem, in febres & ventris profluvia decidere Quod sanè ex putrefactione prodire non potest, quemadmodum his ac cidit qui æstiuos aut autumnales fructus auidius esitarint. Porro auis illa in nigrorem transmutatio, adustionem, vt in aethiopicis, designat, non frigus: quod proculdubio, nisi mortificatis membris, nigrore nō pa reret. Hæc cū Matthiolo, academica disputatiōe alijs excutiendū relinquo

Carpasi succus. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ὠπὸς καρπασος. Lat. Carpasi succus. Ital.

Succhio del Carpasso.

La 5

Epotus

E Potus Carpasi succus soporem, citamq̄ strangulationem adducit. Adiuuantur autem qui hauserunt, epota Cicuta remedys.

Carpasus Galeno, mortiferum venenum, vnde & Opocarpasius, quo de hic agit! Dioscorides, vtrūq; tamen nobis incognitum, & eapropter nil remedio opus.

Sardoniam herba. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Gr. σαρδόνι & ποα. Lat. & Ita. Sardoniam herba.

Sardoniam Ranunculi herba generi assignatur, quae uescensibus mentem adimit, & quadam neruorum distentione labia in rictum contrahit, ut risus speciem praebeant: à qua quidē affectione, de Sardinio risu adagium, in uulgus infausto omine manauit. Post uomitum peculiariter conuenit, aqua mulsa & lac, liberalius epota, irrigatio, perunctioq̄, à pinguibus medicamentis, totum corpus excalfacientibus. In calidam aquam, oleumq̄ descendant. Sed tum multum perfricare & inungere expedit. Et in summa, curam omnem, quae conuulsioni neruorū adhibetur, exequi oportet.

Petro Abano Apij risus, seu Sardoniam herba medicanda ratio sic initur. Vinum dulce & potens agro, ad ebrietatem, bibendum offertur, quo prolixius dormiat. Porro verum & singulare Sardoniam herba antidotum, Melissa in aceto epota. Quod ad neruorum in rictu (risum appellant) distentionem attinet, balneum recens, lignea in totum materia, paratum prodest, cum simplicium decoctione, quae excalfacientium & desiccantium sunt classis, & quae priua facultate neruos & confortent & refocillent. Haec istiusmodi sunt, Stacchas, Hyssopum, Salvia, Ruta, Betonica, Hypericum, Chamæpytis, Mariolana, Origanum, Calamētum, Pælegium, Diētamnium Candiacum, Camomilla, Thymbra, Acorus, Spica Celtica & Syriaca, Asarum, Valeriana, Cyperus, Rosmarinus. Vnguenta etiam est posterior pars capitis & nucha (Latinis est occiput) cum Liliorum oleo, è Castoreo, è lumbricis, è Costo, ex Hyperico, è Vulpe: cum vnguento Arragonio, Agrippio, & similibus.

Hyo

Hyoscyamus. CAP. XV.

NOMENCLATURA.

Græ. υοσκύαμϑ. Lat. Hyoscyamus.

Ita. Hiosciamo.

HYoscyamum potum aut comesum, similem ebrijs abaliationem mouet, sed facile medicamentis cedit. Auxiliatur aqua mulsa copiosè data, lacq₃, præsertim asininum. Si id desideratur, caprillum, uel bubulum, uel aridarum ficuum decoctum. Faciunt ad id etiam nucleus pinei, aut Cucumis semen ex passo sumptum, & uinum salsum cum adipe suillo recenti, passoq₃ itidem Vrticæ semen, aut Nitrum ex aqua, & Intubus erraticus, & Sinapis, & Nasturtium, Radix, Cæpa, & Alliū. Et hæc singula cum uino sumantur: postea sinendi quiescere, quemadmodum qui uinum biberunt, ut excoquant.

PRæter Dioscoridis signa ex Aetio, ab epoto, manducato uel Hyoscyamo, sequitur membrorum erosio, cordis debilitas, oculorum rubor, pruritus & totius corporis tremor, sese lancinant ægri, ac præ dolore pulsatos arbitrantur, siquidem emollescunt iunctura, lingua in abscessus transit, spumat os, comprimitur anhelitus, hæc q; ab Hyoscyamo albo noxia. A nigro, extrema perfrigescunt, caligant oculi, ratio deperit, occluduntur anhelitus meatus, spasma, & suffocatio. In hunc, post vomitus & clysteres, prodest sæpius meracum bibere, lac Vacca, Thus, Piper, Castoreum, Ruta, Mentha, Belzuinum, Lauri folia & bacca, sapa, Vrticæ semen, Las. rpitij radix, Cardamomum: Styrax, sigillatim præbita cum uino. Prodest & decoctio corticis radice Mori, Balsamum cum lacte epotum, farina tritici uino informata: stomachoq; & ventri illita. Recetiores Piper longum bibendum præbent duarum dragmarum pondere, & in peculiare Hyoscyami Antidotum. Pistacia copiosè estanda.

Mandragora. CAP. XVI.

NOMENCLATURA.

Græ. μανδραγόρας. Lat. & Ita.

Mandragora.

Man

Mandragora si bibatur, confestim sopor insequitur, exolutio, ac uehemens ueternus, nihil temere distans à lethargo. Cui, antequàm aliquid ex ijs accidat, uomitus & aqua mulsa proderit. Postea Nitrum & Absinthium, ex uino dulci aut passo sumantur. Caput rosaceo & aceto perfundatur. Proficit excitatio, & motus corporis, & olfactus Eupatory, & Piperis, Sinapis, Castorij, & Ruta, tritorum in aceto: & liquida picis, & odor è lucernarum exustione & extinctu. Quod si agrè ij reuocentur, sternutamenta mouere, alijsq; communibus auxilijs uti conueniet.

Mandragora vix fallere edentem aut bibentem potest, siquidem hac coarguitur odore grani supramodum & ingrato, gustu amaro & abhorrenti. Ad hæc intolerandè vexat, vt quæ non nisi temporis diuturnitate conficiat. In eam laudatur semen Coriandri aut Pulegij tritum, & in aqua epotum, laxare ve corpus cum medicinis conuenientibus. Quòd si à vomitu ager non excitetur, offerendum in potu Origanum, cum aqua frigida. Acres clysteres, fricationes per totum corpus cū pannis grossis, cucurbitule occipiti, humeris, & natibus imposita, ligatura dolo rose in digitis manuum & pedum, puluis Veratri albi pro apophlegmatismo naribus indutus, emplastra pustulatrix, occipiti & auribus applicata. Diuertunt nempè hæc omnia quæ cerebro nocent. Mandragora poma, matura, & sine semine, innocuè eduntur: immatura, & cum semine, mortifera. Ardor intolerandus omnem corporis superficiè adurit, os, & linguam siccitas ingens obtinet: & ob id aperto ore, agri desidēt, frigidum interim aerem attrahentes, & nisi eis ilicò succurratur, conuulsi pereunt. Eo mali valentissimum remedium Andromachi Theriaca, cum aqua epota, siquidem momento ab omni molestia liberat. Petrus Abanus, in radicem, poma, & succum Mandragoræ laudat, si ager integrum diem sine cibo persistat, ac subindè bibat selectissimum vinum, odor etque acetum cum Castoreo. Cæterum horum verum antidotum esse, Rhaphanum domesticum (priuatim Radix vocatur) per triduum cum pane & sale manducatum. Sed ad id quod præscribit Dioscorides caput rosaceo & aceto perungendum, id nõ innoxie agetur Castoreo aut quouis alio calido medicamento nõ addito, maximè cum Galenus qui istiusmodi in Lethargo infusionem tolerat, ita censet, modo si cum humore frigido, aliquanta pars humoris biliosi tenuis reperiatur.

Meconium. CAP. XVII.

NOMENCLATURA.

Gr. μηκόνιον. Lat. Meconium. Ita. Meconio.

E Poto Papaueris succo, quem Meconion uocant, consequitur ueternus cum perfrictione & pruritu uehementi: ita ut sæpe inualefcente ueneno, tanta erumpat prurigo, ut hominẽ excitet. Corpus id medicamentum olet. Post citatam oleo uomitionem, acres clysteres auxiliantur, acetumq; mulsum cum sale potum, aut Mel cum Rosaceo calido, mierum cum Absinthio aut Cinnamomo copiosum, aut calidum per sese acetum, Nitrum ex aqua, & Origanum cum lixiua aut passo, & Ruta syluestris semen cum Pipere, uino, & Panace: Piperq; cum Castorio & aceto mulso, uel cum Satureia aut Origani decocto cum uino. His olfactilibus excitandi. Ob enatam pruriginem in balneas descendant, & foueantur. Post lanacrum prodest iurium pinguiũ usus, cum uino aut passo. Medulla etiam ex oleo pota.

Corniculatum Papauer.

CAP. XVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. μήκωυ κερᾶσιτις. Lat. Corniculatum Papauer.

Ita. Papauere cornuto.

Quod corniculatum Papauer appellant, & potu & cibo eadem inferre consueuit, quæ Papaueris succus: nec alijs expugnatur auxilijs.

Odor ingratus Opium, peræquẽ vt Mandragoram prodit, idcoq; rerum ex eo solo ueneficium conficitur, ne maleficium pateat. Nota præter eas quas ascribit Dioscorides, pallet facies, & tumescit, rubent labra, diducuntur inferiores maxilla, perpetuus singultus redditur, intorquetur uasus, pondus in lingua sentitur, liuent labra, præcordia contrahuntur, frigus oboritur, comprimatur anhelitus, uisus impeditur, cõuol-

untur oculi, ad extremum conuulsio mortifera subsequitur. In Opiū, Auicenna, Castoreum & Belz unum prodest, Theriaca singulare remedium, Mithridatium cum vino: errhinorum vsus frequens: excitādi itidem agri barba & capillis pertractus: percellendiq; Musci: Castorij: Belz uini: & Ambre odoratu: totumque eorum corpus inungendum cū oleo Lilino: Costino. Praterēa Quinta essentia Theriacalis Matthioli juprà descripta: huic negotio summè & Aesculapìe proficit.

Pharicum. CAP. XIX.

NOMENCLATURA.

Græ. φάρικου. Lat. Pharicum.

Ita. Pharico.

Quod Pharicon uocant, sapore syluestre Nardum imitatur. Resolutionem neruorum potum affert, cum conuulsione & delirio. Oportet autem post uacuationes unum Absinthiten potui dare, cum Cinnamomo, aut Myrrha, aut Nardo Gallico, quod Serinen aliqui uocauerunt: aut spicæ Nardi duas drachmas, & Myrrhæ totidem obolos, cum passo, aut Irim cū Croco ex uino, dera sumq; caput illinire hordeacea farina cū aceto, & trita Ruta.

Incertum: sit ne planta Pharicum: an venenum diuersis è rebus cōpositum. Quidam id nominis à pharico scelestissimo venefico deriuant, alij ab Arcadia & Laconia pharide, alij à phara Thessalia. Verum consiliū non est in re incerta diutius immorari.

Toxicum. CAP. XX.

NOMENCLATURA.

Gr. τὸξικου. Lat. Toxicum. Ita. Tossico.

Toxicum ex eo nominari uidetur, quòd barbarorum sagitta eo illinebantur. Qui biberint, labiorum & linguæ inflammatione torquentur. Incœrcitus furor uarias ips imagines obuersat. Quare uix medicinæ locus est: raroq; qui hauserunt, euadent. Vinculis ergo cohibendi, ut unum dulce cum Rosaceo bibere

bibere, & reuomere cogantur. Rapi semen bibendum cum uino. Priuatim ijs conuenit, Quinquefolij radix, & hircinus sanguis, aut caprillus, eodem modo sumptus. Roboris, Fagi, aut Ilicis cortex cum lacte tritus. Malaq; trita esse, aut cum Pulegio et aqua bibere, conueniet. Amomum & Balsami semen ex uino. Sed qui periculis defuncti sunt, diu lecticis decumbunt, & ubi surrexere, stupidi reliquum tempus degunt.

Toxicum à Taxo aliqui deductum putant, litterarum à in, o, me tathesi, quasi Taxicum primigenia origine, post Toxicum dictum sit. Sed cum antiquorum Græcorum aut Latinorum nullus author id priuatim proferat: nihil causæ est: cur hinc opinioni assentiamur potius: quam refragemur. Enimvero multa sunt quæ eorum sententiam infirmant: qui Dioscoridis Toxicum cum Arabum Napello idem esse contendunt. Sed licet per Auicennam Napellum veneno sagittas inficiat: linguam & labra inflammatione discruciet: huicq; medicando Rapi semen cum uino: succiq; radices Roboris: Fagi: Ilicisque conueniant: sunt tamen alia indicia: & nota: quæ Toxicum à Napello vehementer discriminēt. Nam id experientia compertum: in his qui Napellum sumpserunt: non incoercitas cū varijs imaginibus inesse furias: quæ Toxicæ propria sunt. Ad hæc Napellum: Auicenna: oculos à proprijs sedibus abstrahit: precipitem virium lapsum: vertiginem: & pedum imbecillitatē inducit: quorum symptomatum nullum in Dioscoridis Toxicæ reperitur. Deinde Auicenna: qui ex Napello resualefcunt: in hecticam: phthisim: aut epilepsiam desinere prescribit: Dioscorides stupidos reliquū vitæ tēpus degere. Differunt etiā Toxicū & Napellū in medicandi rōne. Nam Toxicū: Dioscoridi: curatur epoto cū uino dulci Rosaceo: Quinquefolij radice: hircino & caprino sanguine: malo Cotoneo: Amomo: & Carpobalsamo: At Auicenna Napello medicatur cū uino: butyro: muscho: Capparis radice: & cum eo Mure: qui ex ipsius Napelli radice vescitur. Hæc propalā euincūt diuersa esse Napellū & Toxicū: summaria hæc etiā præter supradicta ratione quod in venenorum remedijs Auicēna: Dioscoridē penè ad verbū reddiderit. Et eò fit vt ille Toxicū Dioscoridis: nō in Napello: sed in eo quod Tusam nominat expresserit: nēpe in quo & notas et medicandi rōnem: nihilū ab eis quæ de Toxicæ tradit Dioscorides: dissidētes: in mediū pducatur. In Toxicum: Napellum: quod usque aliud venenum modo erodens non sit: in ictus: & animalium quantūuis venenatorum morsus summè efficax est Oleum de scorpionibus Matthioli: in præfationis annotatione descriptū: si eo

si eo in acutissimis venenis horis singulis, & in minus acutis, semel ternis horis, non in regione tantum cordis, subtus sinistram mammillam vngatur eger, sed in temporum etiam, manuum & pedum pulsibus.

Ixia. CAP. XXI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἰξίως. Lat. Ixia. Ita. Iſſia.

IXia, quæ Vlophonon appellatur, inter potandū aliquid Oci-
mo simile gustu & odore redolet. Vehementem linguæ in-
flammationem excitat, mentem mouet, omnes excrementorum
exitus supprimit. Strepitum cum animi deliquio ciet. Iis intestina
latrant, nec egeritur quicquam. Post uomitionem aluumq̄, reso-
lutam, auxilium præstat aqua, in qua Absinthium maduerit,
ex uino largiore, aut aceto mulso pota. Rutaq̄, syluestris semen,
aut Laseris radix. Item Tragorigani decoctum, cum aliqua su-
pradictorum, aut lacte, aut resina Terebinthina, aut Nardo, aut
Castorio, aut Laserpitio, quorum singuli oboli conueniunt. Quin
& nuces iuglandes ex uino, cum resina, Castorio, & Ruta tri-
ta, ita ut singula drachmæ pondus æquent. Itidem Chamelææ
aut Thapsiæ aut Absinthij succi sicilicus cum aqua mulsa, &
acetum calidum potum.

IXia, viscosus est humor, qui mortifer & pernitiosus, in Chamæleonis
nigri radice adglutinatus reperitur. Huius remedia, præter ea quæ à
Dioscoride describuntur, Theriacæ vel Mithridatij potio cum Thuris
aut Santonici decoctione, cataplasmata cordialia, cordi regionis applicā-
da, Conseruæ Borriginis & Buglossi, cum margaritis, corallis, gemma-
rum fragmentis, speciebus cordialibus & muscho confecta, primisq; die-
bus epithema commissuræ capitis imponendum, è Linteo, quod Rosaceo
& aceto simul agitati, immaduerit.

Cerusa. CAP. XXII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ψιμίθιον. Lat. & Ita. Cerusa.

Cerusa

Cerusa suo colore proditur. Sumpta enim, mox palatum, gingiuae, lingua, & commissurae dentium, candore quodam inficiuntur. Singultus, tussim, ac linguae ariditatem excitat. Ijs extrema frigescent, mens labat, membra torpescunt. Quibus dare conuenit aquam mulsam, aut ficum, aut Maluae decoctum, aut lac calidum, aut Sesamam ex uino tritam, uel lixiuiam ex sarmentis factam. Amaracinum oleum aut Irinum. Persicorum ossa cum Hordei decocto. Columbina oua cum Thure, aut Hordei decocto, aut Prunis, aut gummi quod Plinius plorauit, aut humor quem Ulmea folia reddiderunt, cum tepida aqua. Sed tum quoque uomant. Conuenit etiam Thapsiae succus, aut Scammoniae, cum aqua mulsa potus.

Cerusa praeter Dioscoridis signa, subitum virium lapsum inducit, linguae aspretudinem, stomachi & corporis morsus, inflationem laterum, anhelitus compressionem, strangulationem, totius corporis alidinem, urinam modo nigram, modo sanguineam. In id veneni prodest Scammonaea cum Hydromele pota, urinam prouocantia, egrum a somno arcere, vomitum elicere cum aqua Mellis incocta, cumque Narcissino & Lilino oleis. alijs magis probatur, vomitus cum atriplicis & Raporum decoctione elicitus, clysteres e iure Brassicae & oleo, sine sale confecti. In uino bibenda offerre, Mithridatium & Theriacam. Prodest & uini albi meraci liberalior potio.

Fungi. CAP. XXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ΜΥΚΗΤΕΣ. Lat. Fungi. Ital. Fonghi.

Fungorum alij genere, alij copia ledunt. Omnes tamã strangulatus suspendio similes concitant. Quibus confestim succurrendum. Communiter ex oleo uomere cogedi. Mirifice iuuat lixiuia ex sarmentis aut Pyrastris surculis, epota cum sale, posca & Nitro. Fructus, aut folia Pyrastris cum Fungis decocta, strangulantem illam uim auferunt, esitataq; eisdem auxiliantur. Aduersus Fungos gallinacea oua cum posca proficiunt, ad-

ieſta *Aristolochia* drachma. Item *Absinthium* cum uino mel-
leꝝ ſumptum, & ex aqua potum. *Apiſtrum* ex Nitro. *Pana-*
cis radix & ſemē in uino. *Fex* uini cremata cum aqua. *Atra-*
mentum ſutorium ex aceto. *Radix*, uel *ſinapis*, aut *naſturtium*
eſu proſunt.

F Vngui qui natura ſunt malefici, & venenati, inteſtina exulcerant,
ſingultus excitant, & morſus, totū corporis colorē in luteū permu-
tant, urinam cohibent. Ab his ſequitur, frigus, tremor, pulſus deperdi-
tus, perfrigidus ſudor, & poſtremum mors. Huic incommodo preſenta-
neo eſt remedio vomitus, e potu ſucci *Raphani*, foliorum *Ruta* tritorū,
Origani: & Mellis. Vti deim oportet *Theriacā* & *Mithridatiō* cum for-
tiſſimo aceto, *Oximelle Scillino*, aut aqua vitis. Mirē etiamnum prode-
rit. *Quinta eſſentia Theriacalis* ſuprà deſcripta. *Vini optimi* cui inco-
xerit *Piper* latior potio: & ab ea *Allium crudum* manducare.

Gypſum. CAP. XXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. γύψος. Lat. Gypſum. Ital. Geſſo.

L Apideſcens Gypſum ſtrangulationem creat: quare eadē
proferēda ſunt, quæ manſis fungis, auxilia. Ad hæc *Mal-*
uæ decoctum, quod etiam olei uicē penſat. Vtpotē cum pingue
ſit, euomendoꝝ lubricas uias & faciles reddit, deradi corpora
non ſinit. Quod, ubi duratur in lapidem, Gypſum efficit. *Quin-*
etiam prodeſt oleum ex aqua mulſa, aut ficorum decocto. *Lixi-*
uia e ſiculneo cinere, aut ſarmentis facta, cum uino copioſiore
pota. *Origanum* aut *Thymum* cum lixiuia, aut aceto, aut paſſo.
Hicꝝ decocto *Maluæ* proluendi.

A Eger à ſumpto Gypſo, aqua calida cum butyro potandus, dein ad
vomitum prouocandus, denuò aqua calida cū melle offerenda, ac
iterum eliciendus vomitus, hoc peractō *Mithridatiꝝ* drachmas duas cum
optimo uino ebibat. Ducenda aluus cypſere, ex anatis adipe & oleo. Cor-
pus oleo *Ruini* mungendum, peculiareq; huius antidotum, muriū ſter-
cus in puluere epotum, cum uino, drachmæ pondere. *Auicenna* purga-
tionem e *Scammonia* laudat, cum alijs ſolutiuis conuenientibus.

Sang

Sanguis taurinus. CAP. XXV.

NOMENCLATURA.

Græce. Αἷμα ταύρειον.

Lat. Sanguis taurinus. Ital. Sangue del Toro.

Tauri recens iugulati sanguis, epotus, spirādis difficultatē strangulatumq; concitat. Fauciū tonsillarūq; meatus cū nervorū distentione præcludit. Lingua rubescit. Dentes inficiuntur. Quædā concretū sanguinis uestigia, inter eorū cōmissuras restant. Quare uonitū uitabimus. Sanguinis enim globi attractu illo in sublime relati, magis gula inculcātur. Dari ergo opus est quæ concretū sanguinē discutiant. aluū & subducunt. Grossi laeteo succo turgentes ex posca, & Nitrum per sese, auxiliantur. Nec secus coagulum omne cum aceto & Laserpity radice, aut Lasere. Itidem & Brassicæ semen, & è cinere ficulneo lixiuia. Conyza folia cum Pipere, & Rubi succus ex aceto. Alius resoluenda. Ijs qui seruantur, stercorosa & fluida per sedem egeri cōsueuerunt. Stomachum aluumq; hordeacea farina ex aqua malsa perungere oportet.

Taurinus sanguis nisi recens & ante coagulationem bibatur, non supramodū est nouus, nec nisi à desperatis bibetur, siquidē crassioris essentia, quam ut nō perceptus hauriri vel offerri possit. Remedia ex authore patent.

Lac coagulatum. CAP. XXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Εμπυτιασδεργάλα. Lat. Coagulatum Lac.

Ital. Latte meschiato col caglio.

Eos qui Coagulatum Lac hauserunt, frequens illico strangulatio inuadit, quòd in globulos quosdā Lac coalescat. Quibus iuuandis pro antidototo, coagulum ex aceto damus, & bibere sepius cogimus. Damus & Calamintha folia arida, item succum, aut Laserpity radicē, aut Laser cū posca, Τημύq; ex ui-

no, & cum luto suo lixiuiam. Sed nulla falsilago obijciatur, quoniam magis lac coiret, & in caseum âensaretur. Neque illos uomere conuenit: siquidem concretum lac sese in gula angustias insinuans, strangulat.

IN coagulato lacte, Dioscorides, id solummodo Lac intelligit, quod cū ipso bibitur coagulo, tantisper dum temperetur: & antequam planè coalescat, porrò quod iam coagulatum editur, separatur confestum: nec deinceps cõnuitur. Quod verò imperfectè coaluit, cum aliquantum in stomacho moram duxerit, indidem coagulatur, tum ea ratione impedita & inuersa cõcoctione hominẽ suffocat & strangulat, nõ secus ac Tauri sanguis. Siquidẽ hic, non coagulatus, nullam noxiã parit nempè è se non venenatus, sed ex coalitione, quam in stomacho efficit: haud aliter operatur Laccoagulascens, cum, aut sine coagulo ebibitũ, aut alia quauis ratione sese conspissans. Quod non raro accidit, vbi Lac grossæ substantiæ, stomachum & iecur offendit naturæ supramodum calide & sicca. Nam membrorum illorum caliditas & siccitas, breui consumpta omni illa humiditate, quam in Lactè repererit, quod crassæ est substantiæ condensat & inspissat. Id etiam à membrorum illorum nimia frigiditate procreatur, nimirum compresso quod tenuum est partiũ, quod restat crassioris essentia congelascit, haud secus quàm de glaciè & nũe tradit Aristoteles, Ea de re sapiens est Galeni cõsiliũ, Lac nõ epotandũ non immisso prius sale aut Melle, quo non in stomacho cõgelascit. Nec frustra Dioscorides præcipit, vt à Lactè nec sal, nec salsa edantur. Nam quemadmodum coagulo Lac primum coagmentatur, ita in iam coagulatum Lac immissum: diuersam rationem inibit. Eo pacto sal ante coagulationem inditum: coalitionem impedit, & ab hac iam confecta induritiem Lac conuertit. Quod in caseo recente videmus: cum salitur. Caeterum coagulascenti Lacti epoto medetur ipsamet coagula incisoria: acetum purum: & lixiuium.

Argenti spuma. CAP. XXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Λιδαργυρε.

Lat. Argenti spuma. Ita. Spiuma de l'Argento.

SPuma Argenti pota, stomacho, uētri, & interaneis graui statè cū magnis torminibus adfert, & nõnũquã pōdere suo
intest

testina uulnerat, urinam suppressit. Corpus intumet, plumbeam
 q̄ deformitatem concipit. Quibus subuenit, secundum uomitio-
 nem, potum syluestris Hormuni semen, Myrrha drachma octo,
 Absinthium, Hyssopum, Apij semen, aut Piper, aut Ligustri
 flos ex uino, aridum palumbis fimum, cum Nardo & uino.

Argentum uiuum. CAP. XXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. υδραργυροσ. Lat. Argentum uiuum.

Ital. Argento uiuo.

Argentum uiuū potum eadē qua spuma Argenti insert, &
 eisdemq̄, utendum auxilijs. Lac copiosè potum auxiliar
 constat. Sed postea euomant, qui auferunt.

Argenti spuma, prater supra descriptas, nota sunt: Ardor, iunctu-
 rarū in cediū, vrina detētio, corporis cōpressio et oppilatio, corporis
 ex accidēti solutio coli exitus, suffocacio, strāgulatio & mors. Porro Mir-
 rha drachmarū octo in Dioscoride præscriptū, cū Auicēna & Aetio nō cō-
 uenit, quorū hic drachmas tres, ille tres obolos non excedit. A vomitu,
 offerend: ysteres, cū hydromelite, & Gallina aut anatis adipe. Prodest
 etiam oleum amygdalarum dulcium epotum, ficus recentes in cibo sum-
 pti, stomachum cum succo Apij, & ventrem cum butyro perungere, pro-
 priumq; huius mali antidotum Cherua semen, qua Ricinus est, potum
 drachmarum duarum pōdere. Porrò Argentum uiuum, excessu summè
 frigido & humido, cordis naturalē humiditatē putrefacit, eoq; sangui-
 nem vitales species, ipsamq; cordis essentiā congelat. Enimuerò id in Ar-
 gento uiuo animaduertendum, Sit ne Purum: Extinctum cum salua,
 aut quouis alio liquore: Cum aqua forti, & sine: Sublimatum cū Arse-
 nico, vt moris est, vel sine Arsenico. Nam vnum alio perniciosius, singu-
 lare quodlibet remedium expostulant. Lethalius, Sublimatum, ab hoc
 Precipitatū, tertium locum obtinet salua, aut alio liquore extinctum
 omni in pestifero excessu innocentiū simplex, & purum uiuum Argen-
 tum est. Nam cum substantia sit fluidum & graue, non difficulter à
 corpore per clysteres eruitur: quod in alijs venenis non accidit, qui ero-
 dendi & dilacerandi virtute præditi sunt. Argentum uiuum Extin-
 ctum, & Precipitatum, eadem qua argenti spuma accidentia pariunt,
 cum intolerando anhelitus fetore, quemadmodum eo perunctis in mor-
 bo Gallico contingit, siquidem frigiditatis excessu stomachum & vicina

membra putrefacit. A Sublimato lingua & fauces extrema aspretudine torquentur, æquè ac ab immaturi sorbi esu. Id mali lenitur auferturq; abstersoriorum gargarizatu. Quod si non exprompto remedio, aut incuria, in stomachum descenderit, inibi agglutians sese exulcerabit, erodetq; cum inextinguibili siti, & interoleranda angustia. Assequetur lingua tumor, virium lapsus, vrinae retentio, compressio anhelitus magniq; in stomacho & visceribus dolores, tam vehementi erosione vt quandoque per intestina viam sibi ad exitum conficiat. Curatur vt Argenti spuma. Nam nisi magna quantitate non conficit, per inferiora profiliens (adeo fluidum & graue est) antequam longam in stomacho moram duxerit.

Calx, Sandaracha, Auripigmentum.

C A P. XXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Τίταν & σανδαράχη, αρσένικοϋ. Lat. Calx, Sandaracha, Auripigmentū. Ita. Calcina, Sandaraca, Orpimento.

Calx, Sandaracha, & Auripigmentum, pota aluum & intestina cum uehementi erosione excruciant. Præbenda cuncta, quæ suo admistū, illorum acrimoniam hebetant, ac soluunt, & facilem lubricamq; aluum reddunt, cuiusmodi Ibis & Maluæ succus est. Natura enim utrinque per lubrica. Dandum decoctum seminis Lini, uel semen Tragi herbae, uel Orizæ lacq; cum aqua mulsæ copiosum, iura pingua, & boni succi.

Praeter Dioscoridis notas, à Calce, Sandaracha, & Auripigmento sumptis, sitis ingens prouenit, aspretudo in gutture, tussis, anhelitus & vrina retinentur, fluxus oboriuntur dysenterici sanguinei. Huic malo vinctuosa medicantur & lenientia, è præscripto in Cantharidibus motato.

Lepus marinus. C A P. XXX.

NOMENCLATURA.

Græ. Λαγῶ & θαλάστι. Lat. Lepus marinus. Ital. Lepre marina.

Qui Leporē marinū biberūt, pisciū uirus olent: procedente tempore, aluus dolore afficitur. Urina sistitur. Et si quādo eam reddere contingat, purpureū colorem referet. Omne piscis genus aduersantur & odio habent. Fœtido ac graui sudore manant. Biliosus uomitus, interdū sanguini promiscuus, subsequitur. His dandū lac asininū, uel passum cōtinuè, aut radicis Maluæ foliorūq̄ decoctū, aut trita Cyclamini radix cum uino, aut Veratri nigri, aut Scammony succi drachma, cū aqua mulsā Puniciḡ mali acinis. Cedria contrita cum uino efficax est. Anserinus sanguis, ut tepebit, potus. Sed cūm pisces omnes respuant, aspernenturq̄, solis fluuiatilibus crancris uesci possunt, bibuntq̄ eos admisto uino, adiutiq̄ ab his, percoquūt: cumq̄ appetere & comesse pisces cœperint, suæ salutis indicium habent.

Lepus marinus icterum inducit sumptus totiusq; corporis habitū in luteum aut aureum cōmutat, vultum tumore distendit, pedū bases incendit, pectus, pulmo, & status obsidentur oculis interim subrubētibus. Hæc affectatur tussis arida, sputum sanguinis, renum dolor, tumor genitalis, salus ab his in phthisim procedere. Prina potentia Lepus marinus pulmōni nocet. In id mali à quibusdā laudatur humanus sanguis calidè epotus. Lac muliebre ex ipsis suclum vberibus, tosta vulpis caro, & Theriaca Diatesseron per triduum sumpta.

Rubeta & palustris rana.

CAP. XXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. ϕρυϑ. Lat. Rubeta. Ital. Eotta

Rubeta aut Rana palustris assumpta, tumores ciet. Pallor corpus uehementer decolorat, ut planè buccem speclatur. Spirandi difficultas torquet, & grauis halitus oris, singultus q̄. Inuita interdum genitura profusio consequitur. Adiuuatur secundum uomitionē multo meri potu, & Arūdinis radicis

Bb 4 binis

binis drachmis, aut Cyperi totidem. Breuiter, cogendi sunt ut uehementi ambulationi & cursui se credant, ob torporē quo corripiuntur. Quinetiam quotidie lauandi sunt.

Rubeta Ranis syluestribus nocentiores sunt: & inter eas magis: qua frigidioribus & plus opacis locis uelint. Ea morsu salina, sudore vel stercorario vel uinario uicina quaeque & deperdunt & inficiunt, eosque qui ab eis attacta gustarint, miserē interimunt. proinde nō mirum si earum puluis in cibo aut potu sumptus, remedium non admittit. ardorem nempe & siccitatem excitant in lingua, spasimum, dysenteriam, nauisem, vomitum: syncopin: mentis ablenationem, herbae: fructusque ab eis infecte potusque earum sanguis. Medicamentum à vomitibus, Theriaca & Muhrdatio qua per triduum in uino sumentur restudium marinorum sanguis cum Cummo, capra coagulo, & uino. Quinta essentia Theriacalis Matthioli mirum in modum eo in negotio prodest. Smaragdi scrupulus in uino epotus. Intret aeger in recens exenteratum mulum, ac inibi desideat ad caduueru deseruescentiam: & toties sic preparatum mulū aut equum permutet: donec discussa senserit cum morbo acidentia. Vetus est praescriptū, clibano se credere quā tolerari poterit calidissimo. Balneum artificiale, ut hydropicis Reubarbarum: Diacurcuma: Diulauca: & maxime: lapis qui in Rubetarum capite reperitur.

Hirudo. CAP. XXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Βδελλα. Lat. Hirudo, Ital. Magnate.

Deuorata cum aqua Hirundines, si ori uentriculi adherent, tractione partium nonnullā suctionis iamginē præbet: eo enim argumento hausta Hirudo deprehenditur. Has muria sorbitione excutit, & Cyrenaicus succus, aut Laserpitij folia, aut Betæ cum aceto, aut pota niuis glebula, cum posca. Nutrū ex aqua gargarizatur, aut atramentum sutorium aceto dilutum. Si faucibus hæreant, miecla Lupinorum farina, aqua frigida ore contineatur, & ad eam Hirudines exilient. Prouidendum etiā his, quæ etsi ferendi auxilij gratia tradantur, non minora tamen ceteris uenenis pericula sapius adferunt. Qualia sunt album Ve

ratrum, Thapsia, Elaterium, Agaricum nigrum: siquidem ea strangulatus concitant, aut immodicas deiectiones mouēt. Quibus ea medentur quæ in Fungorum mentione, & similibus retulimus. Nimios autem deiectionum impetus, medicamentis quæ excrementa supprimunt, coercebimus. Neque negligenda, quæ parum quidem nocere uidentur, interim uerò uitam in discrimina agunt. Quo in numero sunt syluestris ruta, nouæ glacies, Gith, pappi recentes: flores autem sunt eius spina quæ Cælos dicitur. Eos qui sumpserint, sola uomitio recreat.

Affixis in ore ventriculi Hirudinibus, muria conuenit leniter epota: assa fetida lexiuium cum sale & aceto. Raphani succus cum aceto. Olei crudi cibus, qui solus eas conficit earum uerè rerum quæ vermes occidunt. Quod si guttur medium ab Hirudine obsideatur, præderit lexiuium forti gargarizare, aqua aluminis: aceto, modica Vitrioli portione aqua salsa: & sinapi. affixa Hirudo gutturis radici: sic ut os attingat: instrumento chirurgico: quod Rostrum gruis uocant: extrahi poterit: probatus modò & expertus sit artifex.

Domestica nobis. CAP.

XXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Οικεία ἡμῶν. Lat. Domestica nobis.

Ital. Cose que sono in uso cotidiano.

Aqua frigida abundè pota, aut meracum uinum liberale epotum, aut passum, præsertim à balneo, aut cursu, aut uehementi exercitatione, strangulatus & dolores infert. In quibus sanguinis missio protinus, & uacuatio, imminentiæ soluunt pericula. sed de notis ueneficiorum, ac remedijs, & cauendi modo, hæcenus dicta sint. Subiungeremus etiam antidota necessaria, quæ præclare auxiliantur, quibus utimur, quale Mithridatium est præsertim, & quod sanguine, & quod

Scinco temperatur: uerum quoniam alijs in locis diligentissime scripta sunt, hic ab eorum descriptione super sedemus.

Non aqua tantum & uinum, eo quo Dioscorides scribit modo, accidentia mortifera pariunt, sed carnes etiã & pisces cocti, locisq; frigidis & humidis diu asseruati, ipsa qua Fungi malefici lue cõficiunt, quantumuis sua noscenda & labis in biduum argumenta proferant. Tostæ etiam carnes uenenatorũ classẽ subeunt, si calidæ inter duo uasa suffocentur, ac linteo, ut exhalare non queant, obuoluantur: morticina, qua morbus, serpentes, rabidi canes aut fulgura exanimarint. Istiusmodi melancholicos in corpore humores, & animi mœstitiã progenerant, uentris defluuium, phrenesim, lethargum, & mortem. Quin etiam uitanda oua Barbi (is piscis est uulgaris) nam uenenata sunt & admodum mortifera. In pisces locis udis assernatos, Pyra syluestria conueniunt. In suffocatas (ut diximus) carnes, vomitus, clysteres, optimum & odoratum uinum, cum Cotonei uino epotum. A vomitu terra Sigillata, cum Agallocho & Mastiche in uino epota.

Venenata. CAP. XXXIIII.

NOMENCLATURA.

Græce. ἰόβολα.

Lat. Venenata.

Ital. Velenosi animali.

DE bestijs quæ Virus eiaculantur, & exitialibus Venenis, ideo scribere aggredimur, ut tota curationis remediorumq; ratio ad umbilicum perducatur. Siquidem pars hæc non minus quàm cetera aliæ, necessaria est ijs qui artem medicam exercet, utpotè cum adminiculo eorũ quæ inibi traduntur, doloribus, periculis, & cruciatibus, plurimisq; alijs malis homines liberari conueniat. Hæc autem in summa fastigia duo, sicuti ab initio relatũ est, distribuitur. Nã qui de feris Virus inspuentibus sermo differit, Theriacus dici solet: qui uero de amolendis Veneficijs, Alexipharmacus: quo prius tradito, simul quæ sequi

qui signa consueuerunt, præmonstrabimus: tum quæ nonnihil auxilij ferūt. Omnia autem in promptu, & ad manum habere artificem oportet, propter urgentem sæpenumero necessitatem. Siquidem pauca è Venenis & Virulentis animantibus, tarda & grassantia sensim pericula cient, ita ut dilationē admittant: pleraq; uerò, præsentaneam perniciem afferunt. Hominum autem partim male alijs cogitantes, ingenua prauitate maleficiū ita temperant, ut spacium curanti liberum non relinquunt: partim sceleris admissi conscientia, aut tristi aliquo euentu oppressi, hausto sponte ueneno, mortē sibi consciscere conantur, qui postea deprehensi: aut resipientes, & uita cupidi, præsentaneam opem poscūt. Non desunt qui hostiles sagittas illinentes fontes aquasq; puteanas hac labe polluentes, certam & ineuitabilem aduersarijs perniciem moliuntur: in quibus ipsis etsi maleficiū non subito, sed aliquanto post grassari natura sua comparatum est, tamen nisi primo quoque tempore coerceatur, & remedijs subinde excipiat, frustra tandem succurritur, occupatis iam corporibus exitiali ui Veneni. Proinde non uulgari industria diligentiaq; in ea re utendum est, ut quod in alijs incommodis ars consueuit, in his quoque salutem mortalibus præbeat. Quin & apud priscos genus hoc unum existimabatur esse eius partis, quæ medicamentis pugnat: sed recentiores ad ipsum discreuerunt, nominantes, præcautionem, & modum præcauentem, salubris sanantisq; medium statuentes, parua & leui supramodum persuasione decepti. Siquidem tres in humanis corporibus constitutiones esse contendunt. Vnam, qua sani degimus: Alteram, qua sinistra ualetudine corpora laborant: Tertiã, quæ mediū inter utrasque locū sibi uendicat in qua positi, sanitatē specie mentiūtur, facileq; in morbos & pericula cōcidūt, ob uim corruplicē, quæ corporibus nostris incūbit. Quæadmodū in ijs uidere licet, quos excandescens rabie canis momorderit, necdū tamen
aquam

aquam horrent: in ijs quoque, qui *Cantharidas* hauserunt, sed
 nondum urine tormento cruciantur. *Triparito* igitur artem di-
 geri, tripliciq; corporis constitutioni, merito respondere tradunt.
 Salubrem partem esse uolunt, quæ sanitatem tuetur. *Præcauen-*
tem, eandēq; Prohibentem, quæ obstat quo minus in morbos in-
cidant: & Sanantem, qua uitia discutuntur. Quibus ita respon-
deri potest, Quod primum, ex ista ratiocinatione, non treis cor-
poris tantum, sed quatuor haberi constitutiones fatendum esset.
Quippe ut aliqui, sunt, qui necdū morbo laborat morbo tamen
maximè ob impèdente causam sunt obnoxij: ita sunt qui iã prio-
re morbo defuncti, nondū tamē secūda ualetudini restituti sunt:
id quod in ijs, qui à morbo proxime sese recolligunt, cernere li-
cet, qui uirium recreationem & robur desiderant. Sed quem-
modum Curandi ratio ad partem medicamentariam pertinet,
ita Præcautionem eidem subijci par est. Ad arcendas enim ua-
letudines uehemētibus utimur auxilijs, altiore scarificatu, ustitio-
nibus, amputatione, derodētibus epithematis, potionibus perni-
ciei occurrentibus, & plerisq; alijs. Verum enim uero sunt usque
eò rudes nonnulli, ut ne remedia quidem appellent, quæ morbos
arceant. Cuius sententiæ inire rationem haud promptum est:
etenim cum uerbum ipsum, Præcauere, tum agēdi modus, omni
no auxiliare remediariamq; uim præ se ferunt. Mirum uerò nisi
etiam sua illa distributione partium, eos complectuntur, qui in
pestilenti cæli statu morbo nondum correpti sunt, pesti tamen,
propter obuersantis aeris occasionem, opportuni, & in morbū
proni redduntur. Dicere forsitan quis posset, salubris institutio-
nis præcepta non aliud esse, quàm arcendorum morborū ratio-
nem: Quippe cum firma reddere corpora, & minus uitijs obno-
xio nitamur, ut inoffensa ualetudine degant, nec morbis confli-
elentur. Neq; id silentio prætereundū, quod maximè præcipiū,
& tanquā caput rei est, non oportere medicinæ partium distri-
bution

butionem, totidem corporis constitutionibus respondere, sed naturas singulorum suis notis seorsum scrutari ac explorare, ut suis locis ostendimus. Cum ijs igitur non pluribus agendū. Illud magis adnotare conuenit, affectus qui a uirulentis animalibus uenenisq; contrahuntur, uocari cacos, id est, quorum ratio minime iniri potest. Quin & ea quæ eisdem auxiliantur, nulli pariter sunt addicta causæ. Quapropter quæstionibus obseruatoriæ artis, & eius quæ ratione fulciatur, annumerari solent. Neque prorsus uerū deprehenditur, affectus huiusmodi cacos esse. Nam quod semper se protrahit, & nullū in quibusdā necessarijs usum exhibet, haud facili coniectura colligi potest: Etsi naturæ proprietate prorsus cacos eos affectus cōcedimus, qui ab exitiabilibus Venenis, & animantibus quæ Virulento morsu sæuiunt, contrahuntur. Nam quod ad opus nonnullum usum præbet, datq; medendi occasionem, neq; imperceptibile, neque cæcum, nulliue causæ obnoxium reputatur: Sed magis ab ipso quis impulsus, demonstrationē se habere, & opinionem, de abditorum cognitione, cōfirmare poterit. Nam etsi sæpe minora sunt, quàm ut sensibus percipiantur, euidenter tamen ex ipsi inter se collatis deprehenduntur. Diocles autem in eo commentario, quem Plistarcho dicauit satis modos perstrinxit, ad uerbū ita scribēs: Nosse quis hoc potest cū in alijs non paucis, tum in Viperis & Scorpionibus, & reliquis id genus, secum animo reputans, ut quāuis exiguo sint corpore, uixq; conspectui subijciantur, magnorum tamē discriminum ac dolorum causas inferunt: quorum nihil præter quandam corporis exiguitatem, uimq; præ cæteris animantibus datam illis, facile fuerit spectare. Quanta enim ea moles corporis est, quæ à Scorpij ictu, & aliorū id genus Venenatorū quæ nos morsu conficiunt, attingitur? quorum aliqua uehemētes cruciatus excitant, alia erodūt, & putredines cient, nec desunt quæ præsentaneā pernitiē moliantur. Aut quantulū est quod à Phalang

langij morſu ingeritur, & uniuerſum corpus excruciat? Neque enim quis magnitudinē Ipſorum deprehēdere poſſet, cū prorsus exigua mole conſtent. Ergo quòd hæc ad affectus referantur, conſtitit inter omnes: Verum quòd exacte deprehensum ſit, uim quandam ipſis ineſſe, mortiferam, quæ inſinuata corporibus, moleſtiarum quæ exoriuntur, nobis cauſa ſit, in conſeſſo eſt, & omniū conſenſu perſuaſum. Nec quiſquā inuenietur uſque adeo contentionis ſtudio ſtagrans, qui aliunde exoriri moleſtias aſſeueret, quàm à materia mortifera, partem corporis attingente. Porro id erat, quòd inter utilia artis opera in omni opere dicere oportuit, Quanam res opus hoc efficiat, ut nihil prorsus nos lædat, in comprehenſa communis cauſæ, quæ proprijs ineſt, ratio: Quandoquidem tum euidenter indicari poſſit, cum deprehenſa eſt. Ideo Eſiſtratus Empiricorum pertinaciam graui cauillatione inceſſens, cæcis affectibus cauſas aſſignauit, inſiciatus. his, cōmunem & ſupremam morborum cauſam, incomprehenſibile eſſe: & hanc in eo, quem de cauſis ſcripſit, commentario, aptiſſimè prodidit, candido ſignatam lapillo. Nec ferendos eos eſſe cenſuit, qui ſe dicant in quibusdam, ut in Venenis, Serpentium ictibus, & cæteris id genus, trita medendi ratione cōtentos eſſe: Neque ſatiſfacturam ſibi obſeruationem eam, quæ, à cauſarum comprehenſione. ſeparata eſt. Primum enim genere comprehendi facile poſſunt. Quòd autem ſit letifera uis, corporaq; permuans, ita ut perimat, ex ijs quæ per genus non per ſpeciem uagantur, curationem indicat, qua hæc hebetare, & prorsus expugnare liceat. Cum uerò ſubiungit. Ad aquam dulcē & potui idoneam uenit quis, & ante obſeruationem, ad uomitum, ad uulneris dilationē, ad demorſa partis ſuēctum, cucurbitulas adfixit, partem incidit, urentia medicamenta, aut ea quæ uim eandem adipiſcuntur adinouit, poſtremo partem amputauit: ſecum reputauit medicamina, quæ per ſummā cutim ferre & applicari ſo-

lita, immiffæ ad intima pernicipi repugnarēt. Hæc itaq, quæ dif-
feruit Erafiſtratus, ueritati cōſentanea ſunt, nec arti refragātur.
Sed me: hodicōs demirari licet, qui mortiferam uim, corporibus
illapſam, negotiorum, quæ ipſa faceſſit, eſſe cauſam diffiteantur.
Verum rudiuſculè nomini attendunt. Nam apud ipſos palàm
immiſſa uis φθοροποιός, id eſt, mortifera nominatur: φθοροποιός
autē nullius officij alius eſſe poteſt, quā cauſæ. Aiunt hæc nomi-
na, μάρσιππος et ἀνακαλύπτειν, eſſe reliquis omnibus ſimilia, in
quibus partes quædā dictionū, nō pro uirtute, ſed nuda enūciatio-
ne cōprehenduntur. Enim uerò quemadmodum in his uocibus
μάρσιππος et ἀναλύπτειν, partes neq, certos neq, principes reti-
nēt ſignificatus: ſic in ho uerbo, φθοροποιός partes productionis
gratia, non pro uirtute coaluerūt. Hinc ad cauſarū differentias
tranſeūt, affirmātq, cauſarū aliquas Euidētes eſſe, quæ dum ad-
uerſam ualetudinē crearunt, ſeparātur. Cuiuſmodi ſunt frigus,
labor, æſtus, & ſimilia: quæſdā Cōtinētes, quæ permanēt poſt-
quàm morbū excitarūt, hoc eſt, quibus præſentibus, & effecti-
bus eorū adſunt: increſcētibus, affectus augetur: decreſcentibus,
minuūtur: & cū deſinūt, ydē finiuntur: quibus ſolis ac per ſe
manētibus, effectus quoq, ipſi manent. Talia quidē receptiſſima
ſunt cauſarū discrimina, quorū nulli Phthoropæō ſubijci poteſt.
Euidēs enim cauſa nō eſt, quoniam morbus ipſe permanet, nec
ipſa à corpore ſeparatur. Nec cōtinēs cauſa dici poteſt, cū ma-
gna ex parte hic adſit. Quæadmodū accidit ijs, qui à rabioſo ca-
ne ſunt demorſi. Quod ſi neq, Euidēs cauſa, neq, Cōtinēs fuerit,
neq, per ſe, neq, alterius cōſortio cauſa erit qd' ſi à nulla cauſarū
differētia Phthoropæon deducere poſſumus, cōſequitur, ut neq,
cauſam eſſe fateamur. Quod autē aſſerūt, uocabula quædā in ſe
nō habere parteis rerū ſignificatrices, ſed nuda & ſimplici pro-
nunciatione ficta eſſe, fateri neceſſe eſt. Verum non omnia, ſed
per pauca talem nanciſci conditionem exiſtimandū eſt. Neque
enim

enim $\pi\omicron\iota\delta\epsilon\upsilon$, in hoc nomine, $\phi\theta\omicron\rho\omicron\pi\omicron\iota\delta\epsilon\upsilon$, perinde atq; assumptitia profertur, sed longè principem obtinet significationem. Quemadmodum enim $\phi\theta\omicron\rho\alpha\epsilon\varsigma$, id est, corruptionis nomen, mutationem in peius significat, sic hoc uerbum $\pi\omicron\iota\delta\epsilon\upsilon$ sumi debet, ut nihil amplius ex eo, quod hanc dictionem, $\phi\theta\omicron\rho\alpha$, secum habeat, declaret, neque prorsus id significat, quod omnes palàm audiūt, & huic simile redditur, $\pi\alpha\delta\iota\chi\epsilon\upsilon\ \delta\iota\phi$. Si dant, à corruptione sanis, fieri morbum, concedunt utiq; uim in huiusmodi uerbo $\pi\omicron\iota\delta\epsilon\upsilon$ subesse, siquidem aliquid est, quod corruptionem efficiat. Omne autem quod aliquid efficit, ostenditur per singulas causas quæ corporibus subijciuntur, idque tam in letalibus Venenis, quàm in ijs quæ corporibus ingerūtur. Verùm nō nihil subiacere causarum differentijs produunt. Quinetiam aberrarunt, non exactam diuisionem assumentes. Qui uerò se Dogmaticos profitentur, causam esse partim Præparantem, partim Continentem asserunt: ut inguinum ulcus, & inguinariam febrim, & quæ effectui tum assistat, tum etiã separetur, ut à fractis præcipitatio. In summa quoties quippiam suapte natura causa fuerit nec ulla diuisione comprehenditur, uitiosum est, neque causa describitur, eorum quæ idem genus sortiuntur. Sed quod Phthoropæon, causa fit, nomen ipsum argumēto est, & in ijs quæ contingunt apertius ostenditur. Quid aliud cause arbitrantur esse, post impressum à serpentibus ictum, quàm ex animante uim, & illapsum in corpora uirus? Neque enim frigus, neq; æstum, neq; sectionem corporis, neque cruditatē, neque aliud quicquam simile causari possunt. Verùm quoniam causarum differentijs gaudent, & aliquas Continentes, alias, Euidentes appellant, ipsis dicendum, utroque istorum modorum Euidentem quidem causam esse, quod affectum præcedit, & quod corporis substantiam præoccupat: Continentem uerò, quod morbis presentibus adest, qua separata, recedunt, quæ cum ipsa euenerant. Sed de ijs hæten

ba Etenus. Statuendum itaque mortiferam uim intrisecus manifestissimam esse causam, ipsamq; principem facere scopum oportet. Et antequam ad ima decumbant morbi, uarijs modis est certandum donec uis tota corporibus excutiatur. Modò enim reuocari debet ea parte, qua pestis intrauerit, modò aliqua alia, praesertim principatum non obtinente, antè coërceatur, quàm altius irrepens uiscera tangat. Aut eius pernicies eluatur, retùdaturq;. cum iam membratim peruagatura est. Itaque Venena si hausta sunt, crebris uomitionibus: si morso impressa, scarificatione, affixis cucurbitulis, exucltu, carnis circumscriptione, nonnùquam amputatione extremae partis euocantur. Retinentur uerò insusione: & imposito mendicamentorum acrium, cohibentur. Hac simul utique arcere uirus, & eluere possunt. Restinguuntur & euincuntur meraciore potu, aut passo nulla aqua diluto, uel contrariorum esu, quæ acrimonia sint praedita. Postremò deiectio alui, euocatus sudor, & alia quaedam in commune, quæ membratim demonstrabimus, auxiliantur. Verum enim uerò non letiferam modo materiam, sed & magnitudinem, & tempus, pro scopo considerare oportet: Etenim ab ijs remedia quàm plurimum discrimen capeunt. A magnitudine quidem, Cum nõnulla ex Venenis, & Virofis animalibus pericula minatur. Alia, putredines altas, aut exteriores excitant. Alia, uehementissimos dolores, aut cæcos cient: Alia uix medicamentis cedunt, & magis miuúsue molestias excitant. Oportet autem ea, quæ pericula ferunt, peruicacioribus auxilijs expugnari: & minus infesta, mitioribus. Quippe absurdum fuerit in grauioribus, segniorebus medicamentis homines in discrimen adducere: in minoribus uerò, uehementium auxiliorum iniuria corpus lacescere. Finitio à temporibus in promptu est: Hoc enim, subito in pericula & praesentes molestias adducit: Illud uerò, sensim, & dilatatas in diem, longam aut breuiorem, producit. Itaque in acutis qui

tis quidem confestim, multa simul auxilio representari oportet: reliquis, paulatim. Hæc quadam artis formula breuiter definita sint. Iam membratim rem prosequamur.

Signa rabiosi canis, & demorsorum ab eo. CAP. XXXV.

NOMENCLATURA.

*Gtæ. σημεῖα λυσσοδ' ηκτωϋ Lat. Signa
rabiosi canis, & demorsorum ab eo. Ita.
Segni del cane rabioso, & dico
loro, che sono stati morfi
da quello.*

DE rabiosi Canis morſu ſermonem alijs præpoſuimus, quòd id animal domesticum ac frequens eſſe conſueuit, & in rabiem ſæpius agitur, ac perit, ab eoq̄, caueri difficile. Inde periculum ineuitabile hominem manet, niſi multis utatur auxilijs. Canis plerunq̄e flagrantiffimis æſtibus, in rabiem effertur: interdum, quoties frigora inceſſerunt. Rabioſus autem, potum & eſcam auerſatur. Largam, ſpumantemq̄, pituitam, naribus & ore proyctit. Toruẽ & ſolito triſtius intuetur. In omnes paſſim ſine latratu irruit. Aequè feras hominesq̄, tam familiares quàm ignotos mordet. Nec protinus infeſtum quidquam infligit, niſi, ut uulnus, dolorem. Exinde morbus ille, qui ab aquæ metu, Hydrophobicus, graia eſt uoce appellatus, contrahitur. Euenit autem cum diſtentione neruorum, totiùsq̄ corporis rubore, præſertim faciei, cum ſudore & languore quodam

.. Ali

Aliqui auræ splendorem fugiunt, alij sine ulla doloris intercapedine uexantur. Sunt etiam qui canum more latratu adant, & obuiam factos, morſu adoriuntur, ac mordendo ſimili uitio labefactant. Proinde ex ijs, qui hoc uitium ſenſerint, neminem ſeruatum uidimus, niſi forſitan ex hiſtoria, unum aut alterum, euafiſſe audiamus. Si quidem Eudemus ſuper aſſe quendam affirmat. Themisonem aliqui, demorſum in hunc furorem inciſiſſe, & euafiſſe fatentur. Alij ipſum, cum amico aquam expaueſcenti morem gereret, & officium exhiberet, quadam naturarum concordia, ſimilem contraxiſſe affectum: ſed poſt multos tandem cruciatus, ſeruatum extitiſſe. Moſteſtiſſimum itaque genus morbi, à quo multos, antequam ipſam experirentur, iudicauimus, & complures, ab alijs medicis ſeruatos, nouimus.

Remedia demorſorum à cane rabioſo. CAP. XXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. θεραπεΐα τῶν λυſſοδ'ηκτωρ. La. Remedia demorſorum à cane rabioſo. Ita. Rimedi con cui ſi curano i morſi del cane rabbioſo.

Ratio medendi duplex. Vna communis, qua utendum in omnes morſus, quos Virulenta animantes impreſſerunt. Alia peculiaris priuataq̄, eorum duntaxat, quos rabioſi Canes momorderint: quæ nonnullis quidem, ſummam opem ferre cōſueuit: alijs uerò inutilis, maxime, qui ex multo iā tēpore, iclū ac ceperūt. Quæ ad hāc pertinet, primū exponemus: deinde curſim perſtringemus, quæ ad cōmunē medēdi rationē pertinet. Cancros itaq̄, fluuiatiles, in ſarmētis alba uitis, cremare oportet & cinerē

eorum, quàm minutissimè tritum, habere reconditum. Itidem Gentianæ radicem tusam cibratamq; reponere. Quoties autem Canis rabiosus morsum intulerit, in quaternos cyathos meraci vini bina cineris cancrorum cochlearia, unumq; Gentianæ conjiciantur. Hæc in polentæ dilutioris modum subacta, quatrinduo bibantur. Inter principia, medicamentum hoc modo detur. Atqui si ab illato morsu, bini ternive dies fluxerint, curationem auspicabimur à triplicato pondere, supra id quod ab initio retulimus. Optimum hoc aduersus rabiosorum morsus auxilium, quod & plerisque, unum satisfecit, eoq; cum fiducia uti licet. Sed ut alijs etiamnum auxilijs, contra ineuitabile periculum muniamur, nihil cæteris uti prohibet. Satius autem multo fuerit, etiam si in unum recidat, medicamentorum inhumanos, tolerare cruciatus, quàm per inertiam ac desidiam in discrimen adduci. Nec ita in demorsis à rabioso animali maiora uulnera uereri oportet, uti minora, & ulcusculis cutis similia. Quippe maiori uulnere confertim copiosus sanguis emanans, potest non nihil uirulenti liquoris exhaurire: quod in minoribus non accidit: quin à minoribus abscedentes carnes hinc auferre, & labia acie scalpellum circumscribere, & prehensam hamulo, aut uulsella, carnem amputare oportet. In utrisque circumstantia loca, altioribus ulcusculis sacrificanda, ut copiosior sanguinis uacuatio arceat, ne uenenum membratim insinuetur. Cucurbitulæ cum multa flamma agglutinata, id iuuamenti præstant, ut ueneni uis extrahatur. Contra uirulentos ictus, ustio expeditissimum est auxilium, ut potè cum ignis cætera uiribus præstet, simul quòd uirus domet, & ferri penitus non patiatur: simul quòd pars ignem experta, postea non uulgare fundamentum curationi futuræ præbeat, manente diutius exulceratione. Animaduertendum ex eo tempore cum crustæ decident, ne ulceris ora coalescant, & cicatrice induantur, sed si fieri potest ad multum, idq; præstitutum tēpus, ulce

ulcerationes & sordidas adhuc & inflammationem minātes, prorogari conuenit. Quod inditum ijs salsamentum optime præstabit, & syluestre Alliū detritum, item Cape, succusq̄, præsertim Cyrenaicus, aut qui Medicus, aut Parthicus appellatur. Tritici grana tam mansa, quam non mansa imponantur. Siquidem subacta pistāue à perfusione uulnera dilatāt. Sunt qui à mādentium ieiunio, sibi aliquid asciscere arbitrentur, quòd suapte natura resistat. Verum id certum non est: caterum tempestiuus eorū usus, minimè est contemnendus: Si uero, quod per sæpe accidit, ante dies præfinitos cicatrices coirent, committerenturq̄, manum postulabunt: nanque eas diducere, carnemq̄, scalpello circinare, aut iterum inurere, expedit. Vbi uero propositum tēpus præterijt, ulcus ad cicatricem ducendum, & emplastro, quòd è salibus conficitur, locus comprehendendus, nec multò post Sinapismo utendum.

Ratio uictus in morfu rabiosi canis.

C A P. XXXVII.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. διαίτη τῶν λισσοδ'ήκτων

Lat. Ratio uictus in morfu rabiosi canis. Ita.

Reggimento del uiuere di coloro, che
sono stati morfi del cane
rabbioso.

QUæ ad partem istam pertinent præsidia, ita se habent. Caterum uictus rationem ex ijs quæ Veneno aduersantur, coniectura quadam colligere oportet, simul ut Veneni uires hebetet restinguatq̄, simul ut arceat, quo minus ad intima pernicies illabatur. Etenim assumpta, perniciosarum uirium penetrationi resistunt. Quorum utrunque præstare potest uini meracioris, passî, & lactis potus. Quippe qui hæc omnia capiunt ad

curam, non nihil ueneno obijciunt, quod omnem eius acrimoniam obtundat. Simili modo Alliorum, Porrorum, Caparumque cibis, quod ea difficulter conficiantur, uixque aboleantur. Nam multos dies huius cibi qualitates remanent, quo tempore, nec euincuntur, nec permutantur a mortifera uis, sed contrarijs illa uis expugnatur. Cui rei antidotorum usus accommodatur, & Theriaces, Mithridaticj, & eius quod Eupatorio temperatur, denique omnium quae magnam aromatum partem sibi uendicant. Quippe Aromata omnia uiribus & substantijs aegre permutantur: Quare in corporibus euincunt. Victus ratio hoc modo habet: Nosse conuenit, pauorem aquae non statim definitoque tempore exoriri, plurimum tamen ad quadragesimum usque diem neglectis differri consuevit. Post semestre etiam nonnullos inuadit. Quendam post annum aquam horruisse constat, quae nobis uisu comperta fuere. Narrant & aliquos post septennium aquae metu fuisse tentatos. Inter principia, demorsorum a cane rabioso, curandi ratio talis est. Verum enim uero si ea quae retulimus auxilia, primis diebus praetermissa fuerint, nec scalpro carnem circinare, nec uestionem experiri opera precium est. Non enim quod iam pertransiit, satis euocare possent. Nulla utique istius rei occasio aut utilitas, sed incassum corpora doloribus sternentur. Alter uero curationis modus accedat. Deiectione magnum praebet iuamentum, ut potest cum mouendo, corporis habitum transmutet. Et quae Colocynthidem recipit Hiera, item lac Schistum, quod simul deiectionem moueat, & Venenum domare possit, cibi acres, & meraculi potus, quibus uis Veneni uehementer retunditur, quotidie sumi debent, Caterum sodores ante cibos, & post etiam ciendi. Dropacismi Sinapismi que alternatim per corpus totum adijciendi. Sed longe omnium efficacissimum auxilium Helleborismus cognoscitur, quo cum fiducia non semel atque iterum, sed frequentius ante quadragesimum diem, uel post hoc tempus, uis

pus uti licet. Tantam enim uehementiam hoc auxilium habere fertur, ut quidam qui iam aqua metum sentirent, sumpto Helleboro simul ac primum morbi impetum experirentur, fuerint seruati. Nam & iam uitio tentatos, nemo unquam seruare potest. Itaque primum, curam contra rabiosi canis morsus breui sermone exposuimus. Iam ad alia, quæ Venenatis morsibus sauire consueuerunt, transeundum. notas uno contextu, deinde communem medendi modum, qui omnibus conuenire possit, explicabimus. cursim deinceps subiungemus ea, quæ sua proprietate nonnullis auxilium præstare possunt. Postremò subnectentur etiam uenenata, quæ nullis cedunt remedijs.

Canes calidissima æstate, aut frigidissimo vere in rabiem aguntur, nempe quòd tum tēporis æstus aut frigus intensum, supramodis exusto, quo abundant, melancholico humore, eum etiam obiter condensat & inspissat, qui fit ut melancholici & rabiosi euadant. Rabidi canes demissis auribus & lento passu incendunt, ea capituli forma ut stupidi uideri possint, obuios quosque nullo delectu, non homines tantum, sed etiam animalia demordent. A tenim non ob eam tantum causam in rabiem aguntur, sed etiam à putidarum esu carniū, à uenenatis belluis aut fulgure confectarum, quin & iusculorum exsorbilatione, queis acria aromata Piper Gingers incocti sunt. Porro in canis rabiosi demorsus effert Galenus, Cancrorum fluuiatilium cinerem cum Thure, vel Gentiana inspissatam, & illitam, quāuis Gētiana efficacior sit. Prodest & Alisi puluis, continuis quadraginta diebus cum hidromelite epotus. Prodest & lapathi acuti decocto plagam eluere, illita postea herba huiusque puluere insparso. Iuuat & Potamogeton cum sale morsui impositum. Fici syluestris cortex tritus, & in aqua epotus. A tenim hac in relaxare venam, solutiuis ue medicinis uti non bonum. Proficiet plagā diducere, laniatamque per ambitum carnem auferre, scalpello subindè profundius immisso, unde postea sanguis humorque, cucurbitulis validis & hirudinibus detrahantur. Quinetiam summè salutiferum remedium est, cauterium actuale, ignitum, ferreum, argenteū, vel aureum, ea effecta plaga, quæ breui comitti non queat. Quod si timidus quispiā id actuale cauteriū recuset, caustico mortuo utendum: quo in negocio nō

aliud præstantius Sublimato, cum unguento quopiam frigido, inspissato, siquidem ab hoc prodiens crusta in biduum decedit, modo assidue butyrum supra teneatur. Quod nullum aliud cauterium efficiat. Quod si cum actuali aut potentiali cauterio operari non possit, diligenter providendum, ut plaga dulcèta perduret, applicatis supra emplastris & cerotis valde attractorijs, è resina gummi, & similibus materialibus compositis. Item ne crusta citò obducatur, quo & via fiat educendo veneno & ne obducta plaga crusta, d. trimentum non mediocriter producat. Porro cauterij actualis crusta, decedit. illita cum Vernice liquida, cum oui vitello, & butyro: aut si glomus integrum diem in butyro liquefacto temperetur. ab hoc salutifero remedio, plaga quotidie superindendus Precipitati pulvis infrenati & præparati cum Sèperuini succo, stillaticia Rosacea & postremum ad lentum ignem deficiat. Siquidem eximium id remedium cum eo quod plagam diu ne occludatur cohibet, etiam è profundo ad superficiem potenter attrahit. Quod si vini suam in pulvere exercere non potest unguento indatur aut emplastro attractorio supraq; plagam contineatur. Siquidem nihil æquè de profundo extrahit & quamvis diducenda plaga tempus in quadregesimum (ex usu) nec amplius diem producat, non aberrabit tamen qui diutius reliquerit quo consummatè quicquid inest malignitatis id omne foras profiliat. Quod ad victus rationem attinet fluuiatiles Cancris peculiari naturæ vi prædia & coenas in id veneni parabant Gammari & Hericij marini reliquique carnis teneri in scula pisces. Extremitates animalium vinum aromatite ex Melle vel Saccharo Aucula montanæ que facillè digeruntur & corpori laudabile alimentum subministrant. Vinum dulce in quo ferrum aut chalibis extincta sunt. Præfixum tempus non habet aquæ timor. Oritur quandoque primo alias septimo aliquando quadregesimo in alijs etiam ab anno & in quibusdam non ante septennium se prodidit. Id mali non à canis tantum morsu contagiosum est sed ab hominis etiam rabidi consuetudine si ve canis spuma nudam carnem intinxerit. In agris salutis signum est sua in speculo effigies noscitur aut in vrina redditæ carnis portuncula catulorum adformatione. Cornus & Sanguinea manibus donec incalescant attréctata in rabie agunt à cane demorsos. Quod superest remedij è practico patet. Nā simplicia in Dioscoride perquisita & ingenium & sedulitatem exacuent.

Notæ eorum, qui à venatis demorsi sunt. CAP. XXXVIII.

NOMEN

NOMENCLATURA.

Gra. Σημείωσεις των ὑπ' ἰοβόλου δ' ἠχθεντων. Lat.

Notæ eorum qui à venenatis demorfi sunt. Ital.

Segni de i morfi, & de le punture de
gli animali uelenosi.

Demorfi à Phalangijs locus quidem ipse, quasi ab impa-
cto aculeo rubet, non intumescens, nec per ambitum cali-
dus est, sed mediocriter humescit: Vbi uerò contrariorum occur-
su refrigit, consequitur corpore toto tremor, distentiones popli-
tumi & inguinum, conuulsionibus non dissimiles. In lumbis
collectio exoritur. Perpetua urinæ libido lacescit, multaq; red-
dendis excrementis colluctatio. Vniuersa cute frigidus sudor
emanat. Collachrymant oculi, offusisq; nebulis caligant, Si Sco-
lopendra aut dicta Ophioetene, morsum intulit, locus per ambi-
tum liuore sugillatur, & computrescit: interdumq; licet raro,
fæculentus atq; ruber cernitur. A morsu ipso exulcerari locus in-
cipit. Vlcus id negotium exhibet, ferè remedijs inuictum. Præte-
rea toto corpore prurigo sentitur. Scorpionis morsu inflammari
statim incipit locus, & indurescit, ac intentus rubet, uiscissimq;
dolore premitur. Modo siquidem exæstuat, modo frigore occu-
patur. Labor repente fatigat. Aliquando meliusculè habet, ali-
quando recrudescit. Consequitur sudor, horroris sensus & tre-
mor. Extremæ corporis partes refrigescunt. Inguina extollun-
tur, per sedem flatu exeunt. Capilli eriguntur. Pallor membra
decolorat. Dolor, tanquam ex pungente acu, per uniuersam cu-
tem sentitur. Si marina Pastinaca percussit, protinus accidunt
molesti dolores, assidua conuulsiones, lassitudo, & imbecillitas.
Mens percussis labat, postea obtumescunt. Oculi caligant. Per-
cussus autem locus in ambitu cum uicinis partibus denigratur,
& ita obstupescit, ut tangentem non sentiat. Hunc si quis pre-
mat, atra sanies, crassa & male olens cernitur. A mure ara-

neo percussis, circa morsum in orbem inflammatio exoritur, nigraque pustula, diluta sanie turgens, exurgit. Proxima partes liuent. Rupta pustula, depascens ulcus, non ei dissimile quod serpit, occupat. Intestinorum quoque tormina, difficultas urinæ, & frigida asperginis offusio consequuntur. Si Vipera momordit, corpus intumet, uehementer arefcit, subalbidumque colorem concipit. Sanies à uulnere profunditur, primum subpinguis, mox cruenta. Pustula adustis similes erumpunt: & antea depascens ulcus, quod in proxima repens, non summa modo corporis, sed intima quoque corripit. Gingiua ijs cruore suffunduntur. Inflammatio circa iecur erumpit. Tormina & biliosi uomitus sequuntur. Sopor, tremor, & urinæ difficultas accedit, & frigidus sudor offunditur. Consimilia eueniunt ijs qui à Cecilia nomine, aut Amphibæna demorsi sunt, eademque ferè auxiliantur. Quare hoc uenenū priuatam descriptionem sortitū non est, neque uisum est dignum, quod alio genere comprehendatur. A Dryino morsus pustula molestique dolores incidunt, præsertim quæ dilute saniei emissarium subest. Quinetiam erosio, torminaque consequuntur. Ab Hemorrhoo ictis uehementes cruciatus accidunt, qui angusta contractaque corpora ex continuo dolore reddunt. Ex plaga, copiosus cruor effluit, & quacunque parte corporis cicatrix ulla fuerit, ea sanguine emanat. Excrementa per aluum cruenta eijciunt, profluensque sanguis in globos coijt. A pulmone sanguinem extussunt, & in uomitiones effusi, sine remedio commoriuntur. Quos Dipsas percussit, solutus, ac non constrictus tumor premit, sitisque usque eò pertinax, ut satiari non possint, ac sine ulla intercapedine excruciet: & si potum pleno ore affatim irahant, illico in eandem sitim relabuntur. Proinde toto habitu similes sunt ijs, qui antea potus nihil hauserint. Quare propter continuam sitim, & Prester, & Causon, aut Dipsas appellatur. Ab Natrice demorsus ulcus dilatatur, & liuidum ac ingens euadit. Sanies ex eo

mul

multa, & atra, & male olens, non secus atque ijs quæ serpunt ulceribus, expuitur. Cenchri morsum, qui Viperino ictui similis est, putridum ulcus sequitur. Carnes antea, ut in aqua inter cutē, præ tumida, defluunt. Lethargo corripiuntur, & ueterno pressi somnos captāt. Erasistratus eos iocinore, intestino, ieiuno coloq̃ conflari autor est. Quippe dissectis ipsis, oēs ferè partes corruptæ reperiuntur. A Ceraſte percussis locus attollitur, cum duritia pustulosus. E plaga sanies profluit, modo atra, modo pallidior, sed toto concretu uaricosus intumescit. Genitale intenditur, mens labat, oculorum caligo exoritur, denique rigore distenti commoriuntur. Ab Aspide ictis, uulnus exiguum prorsus, quasi ab adacla acu citra tumorem conspicitur. Sanguis exiguus ille quidem, sed ater destillat. Caligo uelox oculis obnubit, labor in totum corpus multiplex, omnino leuis & non sine uoluptate cō sequitur. Ideo Nicander perpulchrè cecinit: At uir perit absque labore, uirens atque discolor. Mediocris stomachi dolor afficit. Frons perpetuò reuellitur. Genæ contremiscunt, quasi sine sensu in somno uacillent: hos mors tollit, ad diei trientē non dilata. Erasistratus in libro, quē de Medicaminibus & Venenis condidit, de uocato Basilisco scitè ita refert: Cū basiliscus momorderit, uulnus ad auri colorē efflauescit. Itaq̃ in plurimis, q̃ Virus eiaculantur, comites nota ita se habēt. Transseuntes utiq̃ ad medendi rationem, primū, ut fieri poterit, de communibus differemus.

Communis curatio in omnes ictus
uirulentos. CAP.

XXXIX.

Græce. Τίς κοινὴ τῶν ἰοβόλων θειραπεία.

Lat. Communis curatio in omnes ictus uirulentos.

It. Cura generale delle pūture de gli animali uelenosi.

Aduer

ADuersus quidem omnem animalis ictum, quod uenenum
 uibrat, oris suction conuenit: fugentem uero oportet ieiunū
 non esse, sed & cibum sumpsisse, & uino os abluisse. Postea exi-
 guum olei in ore continens, plagam exugat. Locus ipse spongia
 fouendus, deinde scarificandus. Sed ulcuscula altius imprimere
 expedit, quo uirosa materies profundo euocetur. Circinatio autē
 carnis, & sectio, scarificatione longe potentius opitulantur.
 Nanque ab ijs duo peculiaria praesidia fiunt: Vnum, quod Virus
 è loco tollitur: Alterum, quod eius Veneni pars, quae ad interio-
 ra grassatur, cum multo copiosoq; sanguine excernitur. Quod si
 locus sectionem non admittat, Cucurbitula cum largiori flam-
 ma adfigenda sunt. Sed iam de uestione supra in rabioforū mor-
 su differuimus. Si uero icta pars, utpote extrema, eam sectionem
 commodè non respuat, praesertim in omnibus Serpentium icti-
 bus, aut Aspidis, Cerastrae, similiaq; proculdubio amputanda
 est. Conuenientiora supradictis auxilia sunt, quae Epithemata uo-
 cant. Imponatur sarmentitius cinis, aut ficulnus, cum lixiuio stil-
 latitio subactus, garo, & acri salsamento. Porri, Cepae, et Allia
 modo minutissime cōtrita illinuntur, modo cremata uulneribus
 injciuntur. Quinetiam dissecti gallinarum pulli, cum maxime
 tepent, percusso loco applicentur. Nec desunt qui hisce, tanquam
 discordia quadam naturali pugnantis, utantur. Verum huius
 rationem inire facillimum fuerit. Gallinae enim calida natura
 praeditae sunt, argumento, quod deuoratum insigne uirus confi-
 ciunt, & aridissima quaeque semina consumant. Itē nonnunquā
 arenas lapillosque in gluue sua deuoratos, dissoluunt. Itaq; ani-
 mantis admoti calore, adutus spiritus, ab icta parte impetū ca-
 pessens, exiliensq; secum uenenum exigit. Nec me fugit quid in
 Aegypto fieri soleat. Cū spicas Aegyptij metunt, ollā picis para-
 tam habent, & appensam fasciam: tunc enim maxime serpētū
 iniurias expauescunt, tum propter spicilegij tempus, tum quod
 opacis

opacis simul abdita speluncis & cauernis, densoq; aruorum cespice delitescunt. Molestissima enim animalia, & uirus eructantia, Aegyptus in campis ferre consueuit. Vbi ergo aut in pedem, aut partem aliam, morsum intulerunt, qui adsunt, fasciam in ollam picis conijciunt, & semel aut iterum brachium aut crus paulum supra uulnus obligant, & arctissime duo è presentibus distringunt, locumq; secantes, qua circumactus est laqueus, picem instillant, cumque uulnus satis excepisse uidetur, laqueum resoluunt, & Cæpis alijsq; supra memoratis illinunt. Præterea pix liquida cum sale trito, & feruente illita, presentaneo est auxilio, si iugiter innouetur. Conuenit & Cedria, & finium caprarum ex uino decoctum. Locum aceto calido, Calamintha in lotio, maris aqua, aut acida muria decocta, foueri salutare est. Quinetiam non desunt emplastra uehementissima, & calidissima, quæ Venenum elicere, expugnare, & discutere possunt, Cuiusmodi sunt, quæ ex sale, aut Nitro, Sinapi, & Cachrye componuntur. De quibus consequenter erit tractandum. Erasistratus aut non iniusta reprehensione eos incesit, qui incognitis ad hunc usum facultates conscripserunt, ut Elephanti fel, Crocodilinae sanguine, ouaq; Testudinis, & consimilia. Nam cum iuuantia quædam literis tradidisse uidentur, planè in hac sola incidentibus imposuerunt. Quare talia deuitanda sunt, cum difficile, nisi regia facultate, peruestigari possint: neque quò nostra fides ipsa obstringatur, frequenti obseruatione, sufficiens experimentum præstiterint. Quæ aut ad communem omnium usum pertinent: quæq; facile suppeditari, & omnibus à Serpente percussis, auxilium ferre queunt, subiungenda uidentur. Intubus itaque, & Erica, & Astragalus, cum aceto pota, contra oēs serpentium morsus auxiliantur. Item Bitumen, & uirentes Platani pilulæ in uino diluto cocta, & Paliuri decoctum, radix Aristolochiæ, et Eryngij, decocta etiam Lauri bacca, & deuorata, Piperq; largius esita-

tum,

tum, Ruta, Anetum, & Cyclaminus coma Porrorum priuatim ex pane, aut Allium, aut Cape, salsamentaq³ quam acerrima. Origani decoctum cum uino potum, Fœniculi, Pulegij, Calamintha, Porrorumq³ succus, cum melle desorptus. Hæc quidem à plantis conquiruntur. Ab animantibus uerò quædam utiliter peti solent. Gallinaceorum cerebella in cibo, Leporinum coagulum cum uino, itidem Castorij sextans. Testes marinæ Testitudinis sumpti multum prodesse traduntur. Mustela sale inueterata inter auxiliaria medicamenta est. Commendatur imprimis exenterata, quæ sale siccescens inueteratur: ex qua binus drachmas cum uino bibisse satis est. Sed de simplicibus, quæ dari solent hæctenus. Percussis à Serpente prodest alui deiectio, diffluës sudor, urina copiosè reddita. Sunt & compositæ quædam potiones, quæ mira remedia polliceri traduntur, ut & Opj & Myrrhæ singuli oboli, Piperis sicilicum. Ea Melle excipiuntur, & in star Aegyptiæ fabæ dantur cum uino. Itidem syluestris Ruta seminis, Gith, Cumini Aethiopici, Aristolochiæ, Galbani, singulorum pares portiones trita, & cum Erucæ succo subacta, digeruntur in pastillos, qui drachmæ pondus æquent. Dantur ex ijs terni cyathi cum uino. Hæc habui de cõmunibus auxilijs quæ dicerem. De peculiaribus remedijs contra bestias, quæ uenena uibrant, consequenter est dicendum.

Peculiararia remedia uirulentorum

ictuum.

CAP. XL.

NOMENCLATURA.

Græ. ἰδίαι θεραπεΐαι τῶν ὑπ' ἰοβολῶν δ' κηθεντῶν.

Lat. Peculiararia remedia uirulentorum ictuum.

Ita. Cura speciale de i morfi
de gli animali ue-
lenosi.

Inter

INter ferientium Venenatorum notas nihil de Vespijs & Apibus articulatim congeſimus, quòd conſpicua omnibus forent, & nihil excellens aut notatu dignum in his obſeruetur: inter remedia tamen, earum meminiffe non fuit alienũ. Igitur aduerſus utrarũque ictus prodeſt illita Malua, & Hordeacea farina cum aceto, Ficulneum lac in uulnus inſtillatum: à muria, aut maris aqua fotus. Phalangiorum ictibus Ficulneum cinerem, adiecto ſale trito & uiuo, imponere oportet, aut radicem ſylueſtris Punica quàm tenuiſſimè tritam, aut aristoſochiã, cum Hordei farina & aceto ſubaclam. Vlcerà aqua maris proluenda, aut Apiaſtri decocto: foliaq; eiufdem illinenda. Lauacris perpetim utendum, & propinandum Abrotoni ſemen, Aniſum, Ariſtoſochiam, Cicer ſylueſtre, Cuminum Aethiopicum, Cedrides tritas, Platani corticem, & Trifolia herbae ſemẽ. Priuatim autem, ſingulorum ex ijs binas drachmas dare, cum uini hemina conuenit. Item Myrica fructus, & Chamapityos, & uiridium Cupreſſi pillularum decoctum, admifto uino. Sunt qui fluuiatilis Cancris expreſſi ſuccum, cum lacte, aſſumpto Apij ſemine, conſeſtim moleſtijs liberare prodant. Si Scolopẽdra morſum infixit, ſal quàm leuiſſimè tritus ex aceto uulneri inſpergẽdus aut Ruta ſylueſtris ſuperponẽda. Locus acida muria eſt fouẽdus, Danda in potu Ariſtoſochia cũ uino, aut Serpillũ, aut Calamintha, aut Ruta ſylueſtris. Percuſſis à ſcorpione, præſenti eſt auxilio Ficulnũ lac in uulnus inſtillatũ. Scorpius ipſe q̄ ictũ uibrauit, tritus, & percusso loco impoſitus, ſuae plagæ remediũ eſt, ob cactã quãdam naturarũ (ut cõſtat) diſcordiam, q̄ Antipathia appellatur. Præterea tritus & impoſitus cũ ſale, Lini ſemine & Althea, Scorpius cõuenit. Sulphur ignem non expertum, reſina Terebinthina exceptũ, et emplaſtri modo adiectũ auxiliat: itidẽ Galbanũ ad ſplenij formã ductũ, & Calamintha q̄ trita illinatur, & farina hordei in uino parata, in decocto Ruta. Semen Trifoliae herbae

herbæ tritum, & uulneri iniectum opitulatur. Hæc ad affectum locum pertinent. Post hæc quàm efficacissimis potionibus utendum. Cuiusmodi sunt Aristolochiæ, præsertim corticis binæ drachmæ cū uino, tusa Gëtiana, & Pulegium decoctum, & bacca Lauri pauco numero trita, & Calamuntha cū posca in qua magnoperè discoqui debet. Cupressus cum uino, & Ruta, nec secus Ficulneum lac, Laserpitium, si adsit: sin desideretur, Peucedani succo utendum. Efficax est potus Trifolij, & Ocimi semen. Horum autem omnium uicem pensat, iugis lauacri usus, euocatus sudor, & diluta uini potiones. Ei qui marina pastinaca icitur, omnia, quæ de Viperarum morso paulo post referemus, simili modo conueniunt. Peculiariter autem iclus à marino Scorpione, & Dracone inferuntur, qui molestos cruciatus cient: interdum autem, sed raro, nomus excitant. Quibus absinthij, Saluiæ, aut sulphuris ex aceto triti potio subuenit. Pastinaca diuulsa, & uulneri imposita sui iclus medela est. Si mus araneus momorderit, auxiliatur ex Galbano Splenium, per se uulneri exterius impositum, ut medicamenti modo aceto tritum, & hordeacea farina cum aceto mulso illita. Quinetiam mus ipse qui morsum intulit, si dissectus apponatur, iclus sui ueneficia luit. Resistunt quoque acini dulcis punici decocti, & illiti, item Porri, & Allia contrita, necnon aqua calidæ fotus. Sed hæc ad locum pertinent. Prodest potum Abrotoni decoctum, maxime si in uino detur, præterea Serpillum, & Galbanum, & Eruca uino madefacta, recetes Cupressi pilula cum aceto, & Cyclaminus ex aceto mulso, & Pyrethrum cum uino & Chamæleonis herbæ radix. Nec desunt qui literarum monumentis tradiderunt, tritum Murem araneum contra suos iclus commodè bibi. Quam historiã apud alios inuentam, dignam duntaxat censumus quæ annotaretur. Alij asseuerant demorsum non aliàs exulcerari, nisi prægnans Mus araneus fuerit, tum sanè auxiliari ferunt. Si Vipera mor-

sum

sum impressit, finum caprinum cum uino, studiosè impositum opitulatur. Item Laurus, & Abrotonum, & Galbanū Spleny loco superiectum, & Origanum uiride inditum. Pulli gallinarum discerpti, & cōfestim admoti. Erui farina uino subacta. Radicis cortex usque eò tusus, ut in puluerem solutus abeat, & Scilla tosta, detritum Chamamelum, Hordeaceæ farinae cataplasma in aceto mulso præparatum: sed locus antè eo calido foueatur. Hæc loco imponuntur. Contra Viperinos iclus Rubus cū uino prodest, Aliqui Anchusam tenui folio constantem auxiliari produnt. Leporini coaguli in uino terni oboli bibuntur, & Porracei succi hemina in mero, & foliorū Apiastri succus & syluestris Ruta, Hæc in uino potari debent. Vinum frequèter bibendum, Allia mandenda, & Capæ, & Porri recentes, salsamenta acerrima, & opipara. Simplicia hæc sunt. Percussis à Vipera præclare auxiliatur medicamentum, quod Myrrha, Piperis, Castorij, floris Portulacæ seminisq̃, dimidio acetabulo constat. Hæc omnia in Cretico passo teruntur, aut in alio probato. Erasistratus in eo libro, περὶ συναιώνων, id est, de uiribus, inscribitur, pleraque alia tradidit, quæ iclis à Vipera auxilium ferre possunt. De Amphibana mentionem hoc loco fecimus, quoniã serè remedijs ad Viperas scriptis, percussi ab ea adiuuari soleant. A Dryino iclis, conuenit Aristolochia cum uino pota, trifoliū herba, radix Hastula regie similiter assumpta, & fructus ex omni Quercus genere. Tusa Illicis radices, & illitæ parti iclæ auxiliantur, Hamorrhoi Dipsadisq̃ morsus, uelut immedicabiles, à plerisque maiorum deplorati relinquebãtur. Quare si peculiaribus contra Dipsadem remedijs egeamus, communia experiri operæ pretium erit, protinus autem scarificatione uti, ustionem facere, & si locus patiat, extremorū amputatione opus erit: consequenter quàm acerrima cataplasmata admouere, de quibus sepe numero diximus. Nec me fugit, acres cibos, maximè

à salsamentis, utiles esse, Meracæ potiones & lauacra prosunt, quæ subinde interiecto breui spacio assumenda sunt, priusquam morbi genus emerferit, quo semel irrumpente, opem ferre non potest ulla medici opera. In ictu Hamori hoi eadem prosunt. Insuper quæ in commune opitulantur, ut scarificationes, uestiones, acres cibi, meraci potus, & quæ nunc in Dipsade desiniuimus. Quinetiam decocta uitis folia, & cum Melle trita. Si morsum Natrix adegit, prodest Origanum tritum, & aqua subactum, lixiuia cum oleo indita, aut Aristolochiæ cortex, aut Querna radix minutim cõtrita, & Hordei farina, cum aqua & Melle colliguata. Bibuntur etiam binæ Aristolochiæ drachmæ, in potione poscæ, cyathis duobus, deinceps Marrubij succus, uel decoctum alterius cum uino. Fauus recens datur in aceto. Morsus à Cenchridio auxiliatur Lactucæ fructus cum Lini semine illitus, & Satureia trita, & syluestris Ruta, & Serpyllum cum duabus Hastulæ regiæ drachmis, & tribus uini cyathis, aut Aristolochiæ radix. Item Cardamomum & Gentiana. Si Cerastes percusserit, cita partis amputatio suffragatur. Quare sine mora ictam partem amputare, aut scalpro confestim circuncidere: & ijs similia consequi oportet. Vrentia insuper reliquis ad mouenda, siquidem Virus hoc ueneno Basilisci simile est. Iis qui ab Aspide feriuntur, quæ de Ceraste scripta sunt, auxilia dari debent. Nam uenenum hoc, quemadmodum Basilisci, aut Sanguis bubulus celerrimè in arterijs sanguinem cogit. Ad Basilisci morsum, ut Erasistratus author est, auxiliatur Castorij drachma in uino posita, item Papaueris succus, Ictuum remedia ita se habent.

TRia hæc capita nihilum separanda duximus, quod nota, commu-
nisque curatio demorsuum seu virulentorum ictuum, in idē spē-
ctare videātur. Porro venenum omne, aut est summè acutissimum, &
desperati proinde remedij, quodq; in duas vel tres horas hominem con-
ficiat, quale est Aspidis surda, & Cerastæ venenū. Secundū ab hoc gra-
dum obtinet, quod mortem, ad summum, in biduum protelat. Tertium, quod è sui vel sumentis natura, pernitiem producit. Id autē mul-
tas ob causas obuenit, eis qui naturas rerum nouere, non ignotas. Et in
genus, vt venenata, vel homines, ab anni tempore, cæli tēperie, corporū
habitudinem sumpserint, mortem, & illa, subitam vel tardam inferēt:
& isti, patiētur. Siquidem inter Aspides, scēmina maribus notētiores:
iuuenes, quàm senes: grossi, quàm graciles. Qui in siccis, montibus, spi-
netis, & saxosis habitant, velocius occident, ȳs qui in humidis, palustri-
bus, & littoralibus degunt. Qui orientem & meridiem incolunt, se-
ptentrionibus perniciosiores: sameluis, quàm saturi: iritati, quàm quieti:
estate, quàm vere. Non secus venenum, non perindè in hominem pene-
trauerit, qui strictis sit meatibus & venis, atque in eum, qui largas ha-
beat & apertas. Enimvero id serpentium frigiditatem non coarguit,
quòd vere in cauernis reperiantur, & subter saxa, vt vipera, ad im-
mobilitatem & sensus priuationem congelata. Nam vt frigus, quod in
demorsis corporibus prouenit, ab alio non existit, quàm ex amisso calo-
re naturali, qui à veneno victus est: pari ratione, serpentes frigidi na-
tura non sunt, quantumuis vere immobiles cernantur: siquidem id non
aliam ob causam contingit, quàm quod frigus, eorū natura, quæ cali-
dissima est, aduersetur. Nec dissimili occasione, pisces natura frigidi, ex-
tracti ab aqua congelascunt, nempe quod suæ contrariam, aeris naturā
tolerare non queant. Ideoque sit vt Vespa, quæ calida & sicca sunt, ve-
re moriantur. Enimvero cum oris suctio ad venenati & ictum & mor-
sum prosit, ea tamen cautio adhibenda, ne qui sugent, quoquo pacto os
exulceratum habeant. Modernū est Gallina podicem morsui in suctum
apponere, & subindè in defecta locum recentem substituere. Quinta
essentia Theriacalis Matthioli, oleumq; inuentionis eiusdē, præcellenter,
vel ad nictum oculi, veneni naturā potentiā & exigūt. Præterea sum-
moperè arcēdus à somno æger, inq; omnes venenatorū morsus, dempta
Aspide, prodest calx viuæ, oleo & melli indita, ad emplastri formam.
recētiores Ellebori nigri radicibus frustulatim incisis, frusta in morsum
insunt. Serpentaria cochlearis mensura epota, & in cibū sumpta, qui-
busuis venenatorum moribus auxiliabitur. Quæ è Malta assertur ter-
ra, & Lemnia, in venena proficiunt. Caterum prudens & eruditus me

dicus simplicium quæ in hanc rem quinque superioribus de medicinali materia libris, per scripta sunt, delectū non ignorabit, quæq; arte & ingenio antidota, catapotta, fotus, epithemata, & id genus cætera, pro loci, regionis, cæli ratione anni tempestate, ægri habitu, venenati natura, attemperari, confici, & confundi, & possint, & debeant. Proinde iam ad particularia digredior. Ad Vesperū aut Apum iclus, proderit lutū aut boum stercus superpositū cum hydromelite. Terra Cimolia cū Malua, aceto, & aqua simul inditis, aut Sisamū cum aceto. Musca trita, & iclui illita, dolorē tollūt. Idē operatur Thymbra, Mellisopillum, Sysimbrium. Phalangiorū remedia è precedentibus libris patent: diligentis erit & lectoris & medici, ea sigillatim perquirere. Scolopendras Ophioteles, eas intelligit, quæ veneno adeo lethali sunt, vt eo etiam serpentes conficiant. Ea totos populos (tanta copia increuerant) è suis sedibus exegerunt, quod Arrietis contigisse scribit Theophrastus. Dissectæ media, viua permanent, vnaq; parte, in anteriore: alia in posteriore partē incedunt. In huius morsum prodest cinis cū aceto illitus, Scilla, Pulegiū epotum, Ruta item & Mentha cum vino. In Scorpionē iuuat, potum Serpylli decoctū, radice Altheæ, & Elaphobosci, quod etiam ipsum recēs & crudū (in potu) supramodū succurrit. Dolorē præsentaneè leuat, Cochlea hortensis trita cum testa, icluiq; imposita. Idē operantur lumbrici. Cancrī itidē in vino epoti cum Laserpitio. Verbenaca trita, & viridis plaga illita, puluisue illius epotus. Puluis itidē (æquis portionibus) Cumini Melanthij, seminis Viticis drachmæ pondere in vino. Pastinacæ semen. Oleum scorpionū. Polia Lauri in vino epota ad drachmæ pondus. In Viperas auxiliatur Alliū copiosè estum, ab eoq; meraci latioris potus. Archigeni oleū esitare, & meracū bibere. Eamet quæ momordit Vipera, cauda & capite præcisis, coctaq; anguilla in modū, esitata, ægrum eximie subleuat. Venenū vipera patetè attrahet, si præcisum caput, parsq; ea quæ collo adglutinatur, plaga applicet. Id etiā eliciunt deglabrata gallinarum sedes, ad suctionēque vt dictū est superpositæ. Proderit per ambitū incisa scalpello plaga, in ea foliorū Fraxini succum indere, eundemque ægro potādum offerre. Item Echij succus ipsaque herba morsu superposita. Amphibananū iclus haud multū à Vesperū iclibus distat, ideoq; paribus in eas remedijs vtendum. Dryini radicū Quercuum accole, bicubitales sunt, sarcti, incessus tardi: squamis asperrimis toto corpore armati. Eadem quæ Viperis remedia, seruata accidentiū proportionē. Hamorrhous, quod nomine exprimit: ex se percussis per os, per nares, per totum hominē, sanguinē extrudit. Huic malo medicantur ante sanguinolētam vrinam, copiosus Allij esus, vna passa cum pane, largior

lymphati vini potio, quam subditus subsequatur vomitus. Morsura locus frigida eluitur, vesicæque spongia calida intincta fouetur. A Dipside emorsis, eadem qua à Vipera conueniunt. Chersydra inde nomen accepit, quod primum in aqua viuens: Hydra & Natricis nomen habeat, cū in terrā prodit, iam Chersydra vocatur. In salsis veneni natura infrenatur, eoque amplius crescit, quo magis id animatis in terra degerit. Effigies Chersydra haud alia, quàm pusillo Aspidi terrestri, nisi quod gracilius habet collum. In Chersydræ communibus vtendū remedijs: theriacalibusque antidotis, in speciem Cupressi & Myrti baccarū vtriusque dragma vna, fiat potio cum Mulso, aut Melle Rosaceo. Oleo calce viua & similibus inspissetur, & plaga immittatur. Cenchridium, ita nuncupatum, quod luteis maculis, granorum Milij effigie (id Cenchron Græci vocant) ac si minutæ essent punctiuncula, distinctū habeat corpus. Cerastes Africanū virulentū: & presentanea mortis morsu, duobus in fronte (Cochleariū figura) cornibus armatur: vnius & duorū alii quando cubitorum: ventre squamis cōpactilibus infarcto, queis serpendo perstrepat, follis in morē: transuersum graditur. Aeger in nonum diem in tormentis: & expetita morte, qua tandē assequitur, perdurat. Eadem in nondū cōfirmato malo, qua in Vipera remedia. Aspidis tria sunt genera. Ptyas, à spūto quod in hominem spiris conuoluens sese eiaculatur. Chersæus quod terræ adglutinetur: nō alibi viuēs: Chelidonus: quod hirundinum in morem: supra nigricans sit, infernè albescat. In aspide salutis signum, si Centaurea epota non euomat. Siquidem vomitu reddita, mortis indicium est. Veneno iam totum occupante corpus. conueniet Allium tritum cum xitho, ad nauream & vomitū epotum, aut Opopanacum cum vino lymphato sumptū. A vomitu, antidota Theriacalia, & nihil non agendum, quo aeger à somno arceatur. Basiliscus hominem, ac omne animantis genus, viuus, solo visu & sibilo cōficit: mortuus, at tactu interimit. Sibilo serpentium omne genus exigit: nō serpit, at subrectus media via graditur. Quocūq; loco degat, plantas & herbas omnes desiccet, nō solo tactu: sed etiam afflatu. Lapides vitia comminuit. Cum hoc tamen tam pestifico animali Mustella confligit: hostēque cōfecto, fœtoris tabe, ipsa commoritur. Haclenus perstrinximus quod compendio in Dioscoridem perscribendum visum est. Eo in negotio si argutulo lectori styliū depresso videor sciat me rudioribus nō consummatis doctrinæ virus, hac scripsisse. Nec puduit quo me illis aptarem: & ad legendum atque adeo memoria discendum Dioscoridem accenderem crassiusculè vinum mellatum: & Aquam mellatam: quopiā loci perscribere: cū Latinus Mulsum, & Aquam mulsam potuissim

*dicere: simile quippiam nutricibus facilis: qua mutilata & defra-
 Eta alumnorum vocabula procacius obgarriunt, quo ad integra & so-
 lida proloquenda consuescant. Hac & qui bonique consulito, maiora au-
 suro, si tantula hac iatrices initiorum, perplacere senserit.*

Finis Libri Sexti Dioscoridis.

Et horæ & genio.

Excudebat Balthazar
 Arnoulet.

